नालन्दा-देवनागरी-पालि-गन्थमालाय

विनयपिटके

चुळ्लवग्गपालि

पधानसंसोधको

भिक्खु जगदीसकस्सपो



बिहारराजकीयेन पालिपकासनमण्डलेन
पकासिता

बु० २५००　　　　वि० २०१३

१९५६

Nālandā-Devanāgarī-Pāli-Series

THE
CULLAVAGGA

General Editor

BHIKKHU J. KASHYAP



PĀLI PUBLICATION BOARD

B. E. 2500 (BIHAR GOVERNMENT) **V. E. 2013**

1956

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men· "What is life ? Why should I live ? Why should I do anything ? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death ?" Nijinzky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote "The whole life of my wife and of all mankind is death " How can we be saved from the body of this death ? This is the problem of religion

The Buddha traces suffering to selfish desire Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation Craving is that which binds the individual to the creative process The individual with selfish desire becomes the slave of the universe We can overcome suffering only if we get rid of trsnā or tanhā To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering When the Upanisads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect Religion is not a creed, but a vital process It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace If few are chosen, it is because few choose to be chosen The Buddha laid stress on the creative freedom of man The Buddha did not encourage dependence on the supernatural He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him The ten veramanīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver" The first five are the Buddhist *pañcaśīla*

Pānātipātā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
Adinnādānā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
Kāmesu micchācārā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
Musāvādā veramanī sikkhāpadam samādiyāmi
Surā-meraya-majja-pamādatthānā
veramanī sikkhāpadam samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease By practising the Buddha's pañcaśīla we will develop patience, courage, love and unselfishness The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony which is not at the mercy of outward circumstance

Nirvānam paramam sukham Nirvāna is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being, the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *samsāra* and *nirvāna* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

> "When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation And I came to know "Rebirth is at an end The higher life has been fulfilled What had to be done has been accomplished After this present life there is no further for this or that This last insight did I attain to in the last watch of the night Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself" Thus ended the struggle of six long years

The Buddha is said to be a physician Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha's parinirvāna, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world

S Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha·—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them " Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age however, did not look gloomy He took a perverted view of the situation and spoke —"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules, but, now we are at liberty to do as we please, therefore, do not grieve " These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Sangha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity He addressed the Bhikkhus thus —"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya " The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation, and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of saint-hood dawned upon him And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started

With the permission of the Sangha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions, the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them In this, the Vinaya text was agreed upon and settled Then, again, with the permission of the Sangha, he asked Ānanda questions on the Dhamma, the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached[1]

The commentary, Atthakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Pitaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipitaka, as it is available to us, was finalised at this very stage[2].

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Pitakas, Nikāyas, Angas and Dhammakkhandhas[3].

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects They donned the yellow robe, either by proper ordination or setalthily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones The Elders

1. *Cullavagga*, Chapter XI. 2. *Sumangalavilāsinī*, *Nidānakathā*. 3. *Cullavagga*, chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Sangha This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipitaka at the Third Council held at Pātaliputta under his presidentship After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma [1]

Prince Mahinda and Princess Sanghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sīhaladīpa (Ceylon) Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipitaka with all religious zeal [2]

Up till then, the Tipitaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B C, under the patronage of king Vaṭṭagāmani Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipitaka of the Theravāda School This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council[3]

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandlay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon In this Council the entire Pāli Tipitaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows[4]—

Vinaya	111 slabs
Sutta	410 slabs
Abhidhamma	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an upto-date edition of the Tipitaka printed on modern machines was felt This task was taken up by the Burmese Chattha Sangāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipitaka together A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Sangāyana The

1. *Mahāvamsa*, chapter V 2 *Mahāvamsa*, op cit 3 *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII 4 बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p. 35

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronishing with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tipitaka as its Scripture There, they have been having editions of it in their own scripts Pali Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters But, as yet, it is not fully available in any script of India

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tipitaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each This task has been entrusted to the Devanāgarī Tipitaka Publication Department, Nalanda It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts

The following chart will show the distribution of books in the literature —

TIPITAKA

VINAYA PITAKA

1. Mahāvagga
2. Cullavagga
3. Pārājika
4. Pācittiya
5. Parivāra

SUTTA PITAKA

1. Dīghanikāya
2. Majjhimanikāya
3. Samyuttanikāya
4. Anguttaranikāya
5. Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books ——
   i Khuddakapātha
   ii Dhammapada
   iii Udāna
   iv Itivuttaka
   v Suttanipāta
   vi Vimānavatthu
   vii Petavatthu
   viii Theragāthā
   ix Therīgāthā
   x Jātaka
   xi Niddesa

ABHIDHAMMA PITAKA

1. Dhammasangani
2. Vibhanga
3. Dhātukathā
4. Puggalapaññatti
5. Kathāvatthu
6. Yamaka
7. Patthāna

xii Patisambhidāmagga
xiii Apadāna
xiv Buddhavamsa &
xv Cariyāpitaka

2. The Present Volume A Summary

(1) Kamma - Khandhaka

This chapter deals with the seven kinds of official actions of the monastery that are taken against a monk violating the discipline of the Order, namely—(1) *Tajjanīya*—pronouncing an official warning against the monk, (2) *Niyassa*—subjecting a monk to a guardianship, (3) *Pabbājanīya*—expelling the monk from his place of residence, (4) *Patisāranīya*—compelling the monk to beg pardon of a lay disciple wronged by him, (5—7) *Ukkhepanīya*—inflicting a social non-co-operation on the monk, for being reluctant to accept his offence, or for not accepting a punishment for his offence, or for not being prepared to give up a bad erronious view These legal actions have been exemplified by narrating the concrete cases that led to the formulation of the procedure, such as—

While the Buddha dwelt at the Jetavana monastery of Anāthapindika near Sāvatthi, there lived two quarrelsome monks — Panduka and Lohitaka — who were creating differences and disputes amongst the Bhikkhus He ordered the monks to pass an official resolution of *Tajjanīya* against them at a properly constituted meeting of the Order, issuing a pronouncement of warning against them Before it was done, it was necessary to charge a monk and make him accept his offence The resolution was not regarded legal if it was passed in his absense, or without charging him previously Then, the monk was subjected to the observance of a number of disciplinary rules towards being trained in right conduct and regular living At the completion of the period of this punitive training, the monk was required to approach the Order and beg release from the punishment, and again a properly constituted meeting was to be convened to pass a resolution to that effect

* * * * * *

The monk, Seyyasaka, was associating with bad persons outside the Order and was leading a life in frequent violation of the monastic rules. The Buddha conjoined on the monks to pass a resolution of *Niyassa* against him in a properly constituted meeting, subjecting him to the guardianship of a

capable Elder who could keep a vigil on him and give him proper guidance The procedure of the official actions in this case was required to be the same as above

* * * * * *

Assaji and Punabbasu, two resident-monks of Kitāgiri indulged in all sorts of unmonklike behaviour They kept intimate company with girls and dancers, played games and gambles, went to law-court and attended indecent theatrical performances On receiving a report about it from a monk of Kāsī, the Buddha ordered Sāriputta and Moggalāna to go to Kitāgiri and let the Order pass a resolution of *Pabbājanīya* against the monks, expelling them from the place The same procedure, as above, was to be followed in getting the resolution passed, in putting restrictions on the monk and in granting him release from the punishment

* * * * * *

The monk Sudhamma dwelt at Macchikāsanda in the monastery donated by Citta, the lay devotee Then, on a certain day, there arrived at the monastery chief leaders of the Order like Sāriputta, Moggallāna, Mahākaccāna and others and Citta was arranging for their reception with great reverence Sudhamma could not tolerate this He began to find fault in the arrangements Citta got annoyed at it and expressed his disapproval Sudhamma left the place in protest, and went to Jetavana to the Buddha to lodge a complaint against Citta

The Buddha chided Sudhamma for being intolerant and offending a noble lay disciple like Citta He ordered the monks to pass a resolution of *Patisāranīya* against him, compelling him to beg pardon of the lay devotee When Sudhamma obeyed accordingly and fulfilled the atonement required of him, a release from the punishment was granted to him by a proper resolution passed by the Order

* * * * * *

At that time, the Blessed One dwelt in the Ghositārāma Monastery at Kosāmbi There, the monk Channa was obstinately reluctant to accept the transgressions committed by him It was reported to the Buddha And, he ordered the monks to pass a resolution of *Ukkhepanīya* against Channa, declaring a social non-co-operation with him The monk was required to

undergo the punitive course of disciplinary training, and approach the Order to beg release from the punishment as above

Once again, a resolution of *Ukkhepanīya* was passed against Channa for not being prepared to let the Order take any action for a transgression committed by him

Once it so happened that the monk Arittha, the former falcon hunter, was holding a sacrilegously false view In spite of the best efforts of his co-monks to dissuade him from holding the view, he clung fast to it all the more The Buddha ordered the monks, as above, to pass a resolution of *Ukkhepanīya* against him, making a declaration of social non-co-operation with him, and, if he corrected himself, to grant him release from the punishment

(2) Pārivāsika-Khandhaka

It is conjoined in the Pātimokkha text itself that a monk, who has happened to commit a transgression of Sanghādisesa, should take upon himself a course of training in self-discipline and self-purification, called *Parivāsa* He should not give higher ordination to any one, nor accept the guardianship of a novice, nor take service from a novice, nor go to deliver sermons to the nuns, nor commit a transgression like the one of which he is already guilty, nor complain against the proceedings taken by the Order. nor mix with the other monks He should not appear before the other monks of Order, nor go about in the company of others He should stay in seclusion, and should let others be acquainted that he is undergoing the punishment of *Parivāsa,* accepted voluntarily upon himself, etc

If the monk happens to commit another transgression of Sanghādisesa in the middle, he is thrown back once more to the commencement of the course This is called—*Mūlāya Patikassanā*

On the expiry of the period of *Parivāsa,* the monk is required to undergo a course of discipline for a period of six days, called *Chāratta Mānatta* out of reverence, as if, for the Elders of the Order This being fulfilled, a resolution was to be passed officially restoring him to his former position of honour in the Order This was called *Abbhāna* or the act of calling back

(3) Samuccaya-Khandhaka

The monk Udāyī had committed an offence of the first Sanghādisesa and did not conceal it The Buddha ordered the monks to pass an official resolution of *Mānatta* in a properly constituted meeting, subjecting Udāyī

to a course of punitive training in self-descipline and self-purification for a period of six days, *Chāratta* – literally six nights On the completion of the same a resolution of *Abbhāna* was to be passed restoring him to his previous honour of a Bhikkhu

On a different occasion Udāyī had committed the same offence and had concealed it for some days The Buddha ordered the monks to give him *Parivāsa* for the same number of days, followed by a *Mānatta* for six days, followed by *Abbhāna* at the completion of the same

If he committed another transgression of Sanghādisesa in the middle, the Order would be required to pass a resolution of *Mūlāya Patikassanā* against him, throwing him back once more to the commencement of the course

If the intermediary transgression was concealed for a number of days, he was required to be given a *Samodhāna - Parivāsa*, or a *Parivāsa* for a period that would include his new offence together "If now, during that probation, another offence was committed and concealed, the panalties for this new offence and for the old one were not accumulative but concurrent The offender lost the advantage of the probation he had already undergone, he was thrown back to the commencement of his term of probation, and had to begin again But the new term of probation —equal in length to whichever was the longest of the two periods during which he had concealed the two offences—satisfied both the concealments, and the *Mānatta* which still, as it would have done before, followed at the end of the probation, satisfied both the offences "

If a monk did not remember properly the number of days he had kept his offence concealed, he was to be asked if he remembered the period up to which he was pure If he could recall that, he was to be given a *Parivāsa* for a number of days elapsed since then This is called *Suddhanta Parivāsa*

If a monk went away leaving the robes while undergoing a *Parivāsa* and then, afterwards, came back and got his *Upasampadā,* he was required to continue the *Parivāsa* for the number of days that had remained due.

(4) Samatha-Khandhaka

This chapter deals with the kinds of legally recognised disputes that arise amongst the monks, as also with the manners in which they may be settled.

A dispute that arises between monks over a discussion on some relevant topic is called *Vivādādhikarana* a dispute that arises over an allegation of offence brought by one against other is called *Anuvādādhikarna* a dispute that arises over determining the nature of an offence committed by one is called *Āpattādhikarana*, and, a dispute that arises over the procedure of an official action taken by the Order is called *Kammādhikarana*

These disputes may be settled in seven manners —(1) by bringing the monk face to face before the opponent in the presence of other capable Elders, and reaching a settlement after due mutual consultations, called *Sammukhāvinaya*, (2) by admitting the statement submitted by the honoured monk as beyond doubt, called *Sativinaya*, (3) by giving a legal recognition to the fact that the monk, who has now recovered, had committed the offence in a state of insanity and that it was unnecessary to hold him guilty of that, called *Amūlhavinaya*, (4) by obtaining the monk's confession of the offence committed by him, called *Patiññātakarana*, (5) by deciding on taking votes of the members present, called *Yebbhuyyasikā*, (6) by passing a legal declaration against a monk whose offences have been an established fact, called *Tssapāpiyyasikā*, and (7) by an unanimous agreement to forgive and forget all that had happened, called *Tinavatthāraka*

The chapter gives details of the complicated legal procedure involved in the execution of the above

* * * * * *

Venerable Dabba Mallaputta was incharge of the internal management of the monastic residences at Rājagaha Two bad monks, Mettiya and Bhummajaka, got dissatisfied with him and tried to bring an allegation against him of having an illicit connection with a certain nun The Buddha summoned the Venerable Dabba and asked him to explain if the charge brought against him was true He said that he did not remember of having a sex-relation even in a dream, what to say while awake The Venerable Dabba had attained Arhat-hood even at an age of seven years and his honour was beyond question The Buddha ordered the monks to pass a resolution of *Sativinaya* in favour of the Venerable Dabba giving his statement a legal recognition

* * * * * *

On a certain occasion there arose a great confusion and disorder while the monks were trying to settle a dispute in the monastery. The Buddha

ordered them to appoint a select-committee, consisting of capable and impartial Elders, and entrust the case to it for consideration

For settling the dispute by votes, the Buddha ordered them to appoint a special monk-officer, with specified qualifications, to act as the collector of ballot papers, *Salākā* or pieces of sticks used for the purpose The ballot-sticks were of three kinds —

"I enjoin upon you, O Bhikkhus, three ways of taking votes, in order to appease such Bhikkhus—the secret method, the whispering method and the open method

"And how, O Bhikkhus, is the secret method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to make the voting tickets of different colours, and, as each Bhikkhu comes up to him, he is to say him thus — 'This is the ticket for the man of such an opinion take whichever you like ' When he has chosen, he is to add—'Do not show it to any body ' If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, he is to report the vote as taken properly This, O Bhikkhus, is the secret method of taking the votes

"And how, O Bhikkhus, is the whispering method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to whisper in each Bhikkhu's ear — 'This is the ticket of those of such an opinion, this is the ticket of those of such an opinion Take whichever you like ' When he has chosen, he is to add— 'Do not tell any body which one you have voted ' If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in the majority, he is to report the vote as taken properly. Thus, O Bhikkhus, is the whispering method of taking the votes

"And how, O Bhikkhus, is the open method of taking votes ? If he ascertains beforehand that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, the vote is to be taken openly Thus, O Bhikkhus, is the open method of taking the votes "

(5) Khuddakavatthu - Khandhaka

This chapter deals with some regulations connected with the daily life of a Bhikkhu, such as—

(1) During bath—

At that time the Blessed One was staying at Rājagaha The Chabbaggiya Bhikkhus, when bathing, used to rub their bodies against the trees The people considered this habit unbefitting to the status of a monk The Buddha enjoined upon the monks not to rub their bodies against trees They, then, began to rub their bodies against pillars This also the people did not like and they reported it to the Buddha The use of pillars for the purpose was forbidden They, then, began to rub their bodies against the walls He forbade rubbing their bodies against the walls They used to bathe on an *Attāna*, a sort of public stand for shampooing, the people did not like it, and, that was also forbidden The uses of a *Gandhabba-hatthaka* (a wooden instrument of the shape of a hand), a *Kuruvindaka - sutti* (apparently a string of beads, which was first covered with the *cunna* made from Kurukinda stone and then held at both ends and rubbed over the body), *Mallaka* (a kind of back-scratcher made with the teeth of crocodiles) were also forbidden during bath They rubbed their bodies against one another this was also disallowed An old monk was allowed to use a *Dassika*, (a string of twisted cloth) to shampoo his own body

(2) Things disallowed—

The use of the following was disallowed ——
Vallika (ear rings), *Pāmanga* (ear-drops or strings of beads for the neck), *Katisuttakam* (decorative girdles), *Ovattika* (bangles), *Kāyura* (necklaces), bracelets and rings

Wearing long hair, combing the hair, using pomade or oil and such decoration of hair was disallowed The use of a mirror for toileting was disallowed

The Buddha disallowed the monks to anoint their faces, to use face powder, to smear red arsenic on their faces, or to paint their bodies and faces

(3) Merry-making fair ——

The *Chabbaggiya* Bhikkhus had gone to see a merry-making fair held on the hills of Rājagaha (*Giraggasamajjā*) The Buddha disapproved the monks witnessing functions of merry-making and entertainments.

(4) Taking fruits ——

Some of the monks misused the freedom given by king Bimbisāra to take mangoes from his garden They got even the green fruits plucked for them

This was reported to the Buddha He asked them to stop taking mangoes Later on, he allowed the monks to eat fruit when the people had cooked it for them, or had cut it with a knife or nail, or when it had no seeds in it

(5) Snake-bite ——

For safety from snake-bite the Buddha recommended meditation of loving kindness over the four royal families of snakes– the *Virūpakkhas*, the *Erāpathas*, the *Chabyāputtas* and the *Kanhāgotamakas*

(6) Bowls —

The chief merchant of Rājagaha had got a nice bowl carved out of a block of sandal-wood, had it lifted on to the top of a high bamboo, and had announced—"If there be a monk or Brāhmana possessed of supernatural powers, let him get down the bowl It is a gift to him"

Pūrana Kassapa, and Makkhali Gosāla, and Ajitakesakambali, and Pakudha Kaccāna, and Sañjaya Belatthiputta, and NiganthaNātaputta approached the merchant and asked for the bowl, but, when requested to get down the bowl by a supernatural power, they failed to do so and went away

The Venerable Pindolabhāradvāja accepted the offer, rose up in the air, and having taken the bowl from the top of the high bamboo, went round in the sky over the town three times The people, amazed by this, thronged round the Venerable monk and showed him their reverence.

The Buddha heard this and expressed his disapproval, saying—"This is improper, Bhāradvāja, not according to rule, unsuitable, unworthy of a monk, unbecoming and ought not to be done How can you, Bhāradvāja, for the sake of an insignificant bowl, display before the laity the superhuman quality of your miraculous power of *Iddhi*" ? He got the bowl broken to pieces and powdered to dust, and gave it to the monks as perfume for their eye-ointments And, he disapproved the use of a bowl made of wood.

At that time the monks were using bowls made of gold, or of silver, or of crystal, or of copper, or of glass, or of lead, or of bronze. The Buddha disallowed all these; and allowed only two kinds of bowls—those made of iron, and those made of clay

(7) Things allowed—

The use of the following articles was allowed — Scissors, needles, needle-

case made of bamboo, a framework to lay out the *cīvara* upon under preparation, a thimble made of bones or ivory, or horn, or of reed or of bamboo, or of lac, or of the shell of fruit, or of bronze, a thimble bag, a bag to carry the drugs in, a bag to carry the sandles in, a piece of cloth to strain water, strainer fixed on to a ladle, a regulation waterpot, double strainer, filter, mosquito curtains

(8) Cloister and bath-room —

Now at that time in Vesālī, the monks continued receiving rich food daily for a period of time This made them sick with superfluity of humours in their body The royal physician Jīvaka Komārabhacca requested the Buddha to approve the use of cloister and of bath-room for the monks, which would help them in keeping fit

(9) *Pattanikkujjana* —

Vaddha, the Licchavī, was incited by the bad monks, Mettiya and Bhummajjaka, to bring a false allegation against the Venerable Mallaputta, of having an illicit connection with his wife The matter was brought to the notice of the Buddha He ordered the monks to pass a resolution of *Pattanikkujjana* against the lay disciple Vaddha, turning down the bowl before his house, expressing thereby their dissatisfaction towards him for his unbecoming behaviour Vaddha, the Licchavī, was put to remorse by this He approached the Buddha and confessed his guilt and gave him the assurance of his best efforts to correct himself, and begged pardon The Buddha ordered the monks to grant him a release from the punishment, and to pass a resolution of *Pattanikkujjana* or turning up the bowl before the house of the Licchavī

(10) Nail-cutter —

A monk who had long finger-nails went on his round for alms A certain woman said to him -- "Come along, sir, and have connection with me" The monk did not agree to it The woman scratched her limbs with her own nails and cried out that she had been ill-treated by the monk, and the people running up seized him This was reported to the Buddha He forbade growing long nails.

At that time the monks tore off their nails with the nails, bit them off with their teeth, or rubbed them down against the walls The Buddha disallowed all these The use of nail-cutters was recommended.

(11) Razor:—

The Buddha allowed the use of razors, of hone to sharpen the razors

on of powder prepared with Sipatika-gum to prevent them rusting, of a sheath to hold them in, and of all the apparatus of a barbar

(12) Compulsory use of girdle while going out —

At that time a certain monk entered the village for alms without a girdle on, and, on the road, his under-garment fell down The people jeered at him and he was put to shame The use of a girdle was, therefore, made compulsory while going out The use of girdles for fashion was, however, prohibited

(13) One's own language —

At that time there were two Brāhmin-brothers, Yamelu and Tekula, who had joined the Order They proposed to render the Word of the Buddha in *Chandas*, the Vedic Sanskrit The Buddha did not approve of it He said—"I allow you, O Bhikkhus, to learn the word of the Buddha each in your own language"

(6) Senāsana-Khandhaka

This chapter deals with the construction of monasteries, provisions of furniture and allotment of seats to the Bhikkhus

With the permission of the Buddha, the Sheriff of Rājagaha built sixty monasteries for the Order The Buddha accepted the gift dedicated to the use of the monks of the four directions, whether now present or hereafter to arrive

As needs arose, the equipments such as these were approved – door, door-posts, lintel, hollow for the door to revolve on, rings on the door for the bolt to work along in, a pin to secure the bolt by, keys of three kinds—made of bronze or hard wood or horn, windows, window-blinds, shutters, wooden cots, bedsteads made of laths of split bamboos, pegs on the wall, bamboos and strings for hanging the robe, verandahs, covered terraces, moveable screen, a dining hall, a water room, fences round the monastery, a store-room, a fire-room

Anāthapindika —

Anāthapindika was staying with the chief merchant of Rājagaha, whose sister was married to him He heard that a Buddha had appeared, and became anxious to see him At night he went to bed with his thoughts so much bent upon the Buddha that thrice in the night he got up, thinking that the day had dawned Early in the morning, he came to Sītavana and paid his

respects to the Buddha He offered an invitation to Him with the assembly, to spend the four months of rainy season at his place at Sāvatthi When he went back he examined all the region round about it, saying—"Where now shall I fix the place for the Blessed One to stay in, not too far from the town and not too near, conveniently approached, easily accessible for all who wish to visit him, by day not too crowded, by night not exposed to too much noise and disturbances, solitary and suitable for the abode of a monk" ?

And, Anāthapindika saw that the garden of Prince Jeta was very much suitable for the purpose But, the Prince was not ready to sell it, even if, he said, it was covered with coins of gold Anāthapindika agreed to pay a price as high as that He took the garden and built a magnificent monastery over it, which was named both after him and Prince Jeta

The Buddha found this place very suitable for him, and, since then, his head quarters were, so to say, shifted from Rājagaha to Sāvatthi

According to Seniority— At that time, the Buddha, accompanied by the assembly of monks, was proceeding on towards Sāvatthi from Vesālī The Chabbaggiya Bhikkhus went on in front and occupied the accommodations in the monasteries

And, as no room was available, Sāriputta had to spend the night out side at the foot of a tree The Buddha expressed his disapproval at it and said —

"I enjoin upon you, O Bhikkhus, that paying of reverence, rising up in reverence, salutation, proper respect, and apportionment of the best seat and water and food shall be according to seniority To illustrate it, he narrated the story of Tittira-jātaka—

Long ago, there was a great tree on the Himalayas, near which there dwelt three friends—a partridge, a monkey and an elephant They wanted to know which of them was seniormost in age The elephant said—"Friends, when I was very young I used to walk over this banyan tree, keeping it between my thighs, and its top brushed against my stomach So far back, friends, can I remember " The monkey said, "Friends, I rememeber to have gnawed the tender top of this tree, sitting before it, when I was young So far back I can remember " The partridge said — "Friends, there was formerly a lofty banyan tree in yonder open space One day, after eating one of

its fruits, I voided the seed here, and from that this banyan tree grew up So I must be older than either of you " Thenceforth, the elephant and the monkey did honour to the partridge

Appointment of officer— Appointment of the following officers was approved by the Buddha—*Bhattuddesaka*, one in charge of arrangements for meals, *Sayanāsana paññāpaka*, one in charge of allotting seats, *Bhandāgārika*, storekeeper, *Cīvarapatiggāhaka*, the distributor of robes *Yavāgu-bhājaka*, the destributor of gruel *Phalabhājaka*, the distributor of fruits, *Khajjabhājaka*, the distributor of eatables, *Ārāmikapesaka*, one in charge of the servants in the monastery, *Sāmanera-pesaka*, one in charge of the novices

(7) Saṅghabhedaka - Khandhaka

This chapter deals with the ordination of Devadatta and others, and schism in the Order

At that time the Buddha dwelt at Anupiya, a townlet of the Mallas Then, Mahānāma, the Sākya-prince, told his brother Anīruddha—"Dear, I am going to join the Order of the Buddha You should take charge of the house, the land and its cultivation First you have to get your fields ploughed, then you have to get them sown, then you have to get them irrigated, then you have to get the weeds pulled up, and then you have to get the harvest garnered And, you have to do just the same the next year, and the same all over again the year after that "

"Then, you yourself, O brother," said Anīruddha, "stay at home and do all these Let me go and join the blissful Order of the Buddha"

Ultimately, both of them came out and joined the Order The Sākya-king Bhaddiya and the four Sākya young men of high birth— Ānanda, Bhagu, Kimbila and Devadatta also renounced home and became monks Their barber, Upāli, also followed them to their new life of homelessness

The Buddha gave ordination first to Upāli and then to the princes, making him senior over them They had to do honour to him as their Elder

Devadatta began to bear a grudge against the Buddha He showed his miraculeous powers to Prince Ajātasattu and won him in his favour They joined together and made plots against the life of the king Bimbisāra, as also of the Buddha Ajātasattu was caught with a dagger under his garment when he had stealthily entered the apartment of the king, with evil intention.

Ruffians were appointed by them to kill the Buddha, but they failed in their attempt Devadatta himself rolled a heavy stone down on the Buddha, while he was passing under the Gijjhakūta The stone dashed against a rock and was broken into pieces and, a splinter struck the feet of the Buddha and caused bleeding On a different occasion, Devadatta got a mad elephant let loose upon the Buddha, while he was going through a lane in Rājagaha, but, when the beast approached him, it knelt down and paid honour to him

Then, Devadatta, jointly with some bad monks, like Kokālika, Katamodakatissa and Samuddadatta, the son of Khandadevī, deviced means to defame the Buddha, by requesting him to accept five principles for the regulation of the monastic life, namely— (1) monks must dwell in forest, never in a village or town, (2) monks must live on begging alms, never accept an invitation, (3) monks must use only such robes that are made with picked-up rages, (4) monks must dwell only under trees, never enter a building, (5) monks must abstain totally from taking non-vegetarian diet As these conditions were not practicable, the Buddha did not give his acceptance This they took as an occasion to declare that the Buddha and his followers fell short of the high ideals of a monk's life

Devadatta approached venerable Ānanda, while he was going in Rājagaha, and told him that he had separated himself from the Order of the Buddha and that he was going to hold an *Uposatha* separately of his own, and that he would lead an organisation separate from that of the Buddha

He took away a group of monks under him and was staying on the Gayāsīsa Hill with them Sāriputta and Moggallāna were deputed by the Buddha to see where they had gone Devadatta saw them and thought that they were coming to join him He greeted them lovingly and offered respectable seats to them While preaching to his followers, Devadatta, imitating the Buddha, laid himself down and asked Sāriputta to continue on with the preaching Devadatta fell asleep Sāriputta and Moggallāna preached to the monks and removed their doubts While Devadatta lay snoring, they came out and approached the Buddha to beg pardon for their folly. When Devadatta got up and found himself alone, he was so much excited in despair that he vomitted hot blood then and there.

(8) Vatta - Khandhaka

This chapter deals with the duties of a monk and his etiquettes while entering a monastery or going out of it, and general rules to be observed while taking food.

(1) Duties of the incoming monks—

The Buddha was staying in the Jetavana monastery of Anāthapindika at Sāvatthi

At that time the incoming monks entered the monastery with their sandals on, or with open umbrellas, or with their heads muffled up, or with their upper robe carried in a bundle on their heads, and they did not salute the resident-monks senior to them

The Buddha pointed out that all these were bad manners, and, he established a rule of conduct for incoming monks to a monastery They ought to take off their slippers at the entrance, put down the umbrella, arrange their robes properly, enquire about the places of bath and privy, salute the resident monks senior to them, knock at the door and wait before entering the room, broom the yard and clean the room, arrange the furniture properly, remove the cobwebs and follow all such etiquette of the monastery

(2) Duties of a resident monk—

The resident monks should welcome the incoming monks, salute them if they are senior, show them round the monastery, offer them water and such other things required by one on arrival at a place, allot seats to them, introduce them to the people of the locality and make such other arrangements necessary for their comfort

(3) Duties of a departing monk—

He should put back the articles of the monastery in order, close the doorways and lattices, hand over the charge to a resident monk, keep the furniture safely, pile up the bedding in a bundle on the cot, take leave of the resident monks and observe such manner of good behaviour that is required on the occasion

(4) Thanks-giving after meals—

After taking their meals offered by the laity, one of the monks should speak some befitting words expressing thanks and offering blessings

(5) Rules to be observed while going for a meal—

The monk should put on the robes properly when going for a meal, wash his hands, take his bowl and proceed on to the village slowly and carefully,

He should go with downcast eye, not laughing or speaking loudly, not swaying his body or his arms or his head about When seated in the house, he should hold the bowl carefully with both the hands, he should pour water without splashing The alms are to be accepted mindfully, paying attention to the bowl, with proportionate curry And the senior monk should not begin to eat until rice has been served out to all One should not keep gazing in the bowl of others The mouth is not to be opened till the morsel is brought close to it When eating, the whole hand is not to be put into the mouth One should not talk when the mouth is full, nor put the tongue out, nor smack the lips, nor make a hissing sound as he eats, nor lick his fingers or bowl or lips The glass of water should not be held with the right hand soiled with food The senior monk should not take water to rinse his hands until all have finished eating While returning, the junior monks should go first and then the senior ones

(6) Rules to be observed while going to collect alms—

A certain Bhikkhu, on his round for alms, entered a dwelling without noticing where he was going to, and he passed into an inner chamber of a house where the lady of the house was lying asleep with disordered cloth Her husband, coming from out side, got suspicious and fell upon the Bhikkhu and beat him severely A monk must, therefore, enter the village very mindfully He should not go in or come out roughly He should not stand too far nor too near When food is being given to him, he should lift up the corner of the robe covering the bowl, take the bowl in both his hands, and receive the food into it He should not look into the face of the woman who is offering the food After the food has been given, he should cover up the bowl with the corner of his robe and turn back slowly and carefully

(7) Duties of a monk dwelling in the woods—

A monk, who is dwelling in the woods, should get up early in the morning, put his bowl in the bag, hang it over his shoulder, put on his slippers, keep the articles in order, close the doorway and lattice, and go to the village for alms

At his hut, he should keep water, fire, walking stick and such other necessary articles He should learn the stations of the moon in the constellation and should know the directions of the sky.

(9) Pātimokkhaṭṭhapana - Khandhaka

Once the Buddha was staying at Sāvatthi in the Pubbārāma mansion of Migāramātā There, he was sitting surrounded by his desciples late at night Venerable Ānanda requested him to recite the Pātimokkha to the Bhikkhus The Buddha said that he would not do so in an assembly attended by a monk who was not pure Moggallāna, with his superhuman power, saw who that impure monk was, and turned him out forcibly The Buddha, then, recited the Pātimokkha to the Bhikkhus and said—"Now, hence forth, I, O Bhikkhus, will not hold Uposatha, nor will recite the Pātimokkha, you yourselves, O Bhikkhus, henceforth hold Uposatha and recite the Pātimokkha "

(10) Bhikkhunī - Khandhaka

While the Buddha was staying in the Sākya country at Kapilavatthu in the Nigrodhārāma Monastery, Mahāpajāpati Gotamī appealed to him to allow the women to join the monastic life, but, it did not meet the sanction of the Master

From Kapilavatthu, the Buddha came over to Vesālī and was staying in the Mahāvana, in the Kutāgāra Hall Mahāpajāpati Gotamī got her head shaven, put on the yellow robe and set out with a number of Sākya ladies for Vesālī to press her claims for the sanction of a Bhikkhunī Order. The Venerable Ānanda pleaded before the Buddha in favour of Gotamī, and, at last, succeeded in obtaining his permission

The Buddha, however, said —"If, Ānanda, women had not received permission to come out and join the homeless life of the Order, the Dhamma would have stood fast for a thousand years But, since, Ānanda, women have received that permission, the Dhamma will now stand fast for only five hundred years "

The Buddha allowed the Pātimokkha to be recited to the Bhikkunis. At first, the Bhikkhus used to recite the Pātimokkha to the Bhikkhunis; but, later on, the Bhikkhunis themselves were allowed to do it amongst themselves. They were also allowed to make confession of their transgressions amongst themselves at the Uposathas, and to carry on all the monastic proceedings as approved for the Bhikkhu Sangha

The Bhikkhunis were disallowed to wear long decorative girdles, to get their bodies messaged and rubbed, to anoint their faces, to use face-powder or

pomade, to make tattoo mark on their face or body, to witness theatrical performances and entertainment, to wear robes of bright colour to dwell in the woods, to bathe in a steambath (jantāghar), to bathe against the stream, to bathe at a bathing place used also by men

(11) **Pañcasatikā - Khandhaka**

This chapter deals with the proceedings of the First Buddhist Council held at Rājagaha during the reign of King Ajātasattu

The Venerable Mahākassapa was informed of the demise of the Master by an Ājīvaka who was returning from Kusinārā with a Mandāra flower in his hand While other monks were aggrieved at it, a monk ordained in his old age, called Subhadda, spoke out—"Enough, Sirs, weep not, neither lament We are well rid of the Great Samana We used to be annoyed by being told, 'this beseems you, this beseems you not' But, now we shall be able to do whatever we like, and what we do not like, that we shall not have to do"

Venerable Mahākassapa addressed the Bhikkhus—"Come, Sirs, let us chant together the Dhamma and the Vinaya, before Adhamma is spread and Dhamma is put aside"

Then, requested by the Sangha, Mahākassapa selected five hundred Arhant Bhikkhus less one to take part in the council One seat was kept reserved for Ānanda who had been a personal attendant of the Buddha for a very long time and had heard him more than any one else As he had not attained Arahat-hood so long, he could not be then included in the list He was, therefore, given leave to exert and attain to this stage.

King Ajātasattu made necessary preparations for the convention of the council at Rājagaha on the Vebhāra Hill in front of the Sattapanni cave A complete collection was made of the word of the Buddha As five hundred monks took part in it, the council was called Pañcasatikā

The venerable Ānanda acquainted the council that, during his last hours, the Buddha had declared to him that, later on, if the Order would think fit, it might set aside the minor rules laid down by him Then, there arose a discussion as to what rules are to he regarded as minor It was decided that, out of reverence for their Master, all of the rules taught by him be retained and followed The Buddha had wished the Order to inflict a

punishment of general social bycott on the monk Channa, saying —"Let Channa, the monk, Ānanda, say whatever he may wish, but the Bhikkhus should neither speak to him, nor exhort him, nor admonish him" Asked by the Order, the Venerable Ānanda went to Kosambi and executed this punishment on Channa Since then, Channa began to lead an exemplary life of discipline and devotion, and attained to the highest stage of saint-hood

At Kosambi, the Venerable Ānanda accepted a gift of five hundred robes offered by the queens King Udena wondered what he would do with such a huge quantity of robes, and asked —"What does your reverence intend to do with these five hundred robes" ?

"I shall divide them, O Mahārāja, among those of the Bhikkhus whose robes are worn out"

"And what do you intend, Venerable Sir, to do with the worn out robes" ?

"Of those, Mahārāja, we shall make counterpanes"

"And what do you intend to do with the old counterpanes" ?

"Of those, Mahārāja, we shall make bolster cases"

"And what do you intend to do with the old bolster cases" ?

"Of those, Mahārāja, we shall make carpets"

"And what do you intend to do with the old carpets" ?

"Of those, Mahārāja, we shall make towels for the washing of the feet."

"And what do you intend to do with the old towels" ?

"Of those, Mahārāja, we shall make dusters"

"And what do you intend to do with the old dusters" ?

"Those, Mahārāja, we shall tear in shreds, beat up with mud, and use them for making flooring of clay"

Then king Udena thought "These disciples of the Buddha make general use of every thing in a conscientious way, and take nothing as one man's private property" And he presented other five hundred pieces of cloth to the Venerable Ānanda

(12) Sattasatikā-Khandhaka

This Chapter deals with the proceedings of the second Buddhist Council held at Vesālī, a century after the demise of the Buddha The Vajjiputtaka monks of Vesālī began to promulgate ten practices, *dasa vatthūni*, that were not in keeping with the true spirit of the Vinaya rules These were—

(1) Singilona-kappa—or it is permissible to stock a quantity of salt in horn, to be used whenever required during meals

(2) Gāmantara-kappa—or it is permissible to go to have a second meal in the same village after having finished one

(3) Dvangula-kappa—or it is permissible to take food till the sun has gone below for an inch after mid-day

(4) Āvāsa-kappa—or it is permissible to perform Uposatha at more than one place in the same *sīmā*

(5) Anumati-kappa—or it is permissible to perform a legal procedure in the Order even if some of the members are absent, in the anticipation of their sanction

(6) Ācinna-kappa—or it is permissible to accept the authenticity of a practice merely because it has been followed by one's teacher and teacher's teachers

(7) Amathita-kappa—or it is permissible to take half fermented milk even after having taken a meal of the day

(8) Jalogi-kappa—or it is permissible to take unfermented toddy

(9) Adasaka Nisīdana—or it is permissible to use a cushion that has no fringes

(10) Jātarūparajata-kappa—or it is permissible to accept coins dropped in a pot of water

The Venerable Yasa Kākandakaputta happened to visit Vesālī while on tour in the area He saw the Vajjiputtaka monks collecting money from the laity offered to them in pots of water As these practices were degenerating the ethical standard of the order, Yasa took upon himself to organise a strong protest against them with the help of the leading Elders of the country Venerable Sambhūta Sānavāsi, sixty Arahat monks of Pāvā, fifty eight monks of Avanti Dakkhiṇāpatha, Venerable Revata of Soreyya, and such other

eminent leaders joined hands with Yasa At that time the seniormost Elder was Venerable Sabbakāmi, a direct disciple of venerable Ānanda himself, 110 years old

The Vajjiputtaka monks, the deviators, were also not sitting idle They tried their best to stregthen their side and actually succeeded in gaining a number of supporters

To avoid the disorder and confusion that had arisen in the general meeting, a select-committee was appointed to go into the details of the controversy, consisting of four monks of the east, namely Ven Sabbakāmi, Sālha, Khujjasobhita, Vasabhagāmika, and four of Pāvā, namely Venerables Revata, Sambhūta Sānavāsi, Yasa Kākandaputta and Sumana

A Great Council was held at Vālukārāma, attended by seven hundred Bhikkhus, which declared the ten practices of the Vajjiputtaka monks as against the Vinaya

3 Jain Parallels

It is important to note that it was the urge for self-purification, either of a person or of a community, on which the entire code of the Vinaya was based

The code does not hold good for a monk who is lacking in this urge Thus, the different punishments, laid down for the different transgressions, are primarily self-imposed atonement, self-corrective in nature and purpose

This is true with the monastic discipline both of the Buddhists and the Jains The Jain Āgamas give a list of ten such atonements — Ālocanā, Padikkamana, Tadubhava, Vivega, Viusagga, Tava, Cheya, Mūla, Anavatthappa, Pārāñciya

The '*Sanjoyanā*' *pāyacchitta* was prescribed in the case of the commitment of more than one transgression regarding food

The method of purifying the transgression was called the '*Parihārar visuddhi*, which involved fasts of various magnitude in different seasons for a total period of six months

The Jain monk was allowed to get such clothes as were not needed by the householder In case he did not get proper clothing, he was permitted to sew several pieces together

The set of requisites was called '*bhandaga*,' a word that is equally familiar in the Buddhist cannon, for, a monk who accumulates much articles is called

The begging-bowl of the Jain monk was made of gourd (*lau*), or of wood (*dāru*), or of clay (*mattiya*) He was not allowed to use bowl made of iron, tin, lead, silver, stone

Umbrellas, chawries and shoes were strictly disallowed

The *Oghaniryukti* refers to a number of other articles in connection with the use and preservation of the begging bowl such as—

Pattābandha—A string to bind the bowl

Pāyatthāvana—This was meant to protect the pot from dust The pot was kept over it and hence it served the purpose of a base for the pot

Gocchaga—A small broom used in cleaning the pot-clothes

Pāyakesariyā—made of cotton, for cleansing the pot

Similar reference is made of articles connected with the use and preservation of the *rayaharana*, a woolen brushing stick, a distinctive belonging of a Jain monk, and articles, namely— *danda, latthi, vilatthi, vidanda*

In prescribing rules of conduct for the various occasions in the every day life of the monks, it is interesting to note, the Jain code is very much parallel to the Buddhist one Thus, for example, the Gamika Vatta, of the eighth Khandhaka, may be very well compared to the corresponding reference in the Jain texts

The records provide accounts of historic conventions of the Great Councils of the Jain Elders held at different centres in the country, with almost the same purpose and preparation as those of the Buddhist 'Sangītis' These were—

Pātaliputra—The Jains believe that the Ganadharas or the chief direct disciples had made systematic collection of the teachings of the Master and that the knowledge of these texts were gradually lost, and only a single Gaṇadhara could hand it down to posterity The tradition of Jain scripture had suffered very much when the monks were compelled to migrate to distant places due to a long famine in Magadha during the reign of Chandragupta Maurya When the famine was over and normal conditions prevailed, a council was summoned by Sthūlabhadra at Pātaliputra early in 3rd century B C, to collect and co-ordinate the extinct portions of the canon [1]

Mathurā—In the fourth century A D, Jainism had to meet another

1. S . Deo—History of Jain Monachism—P 18.

hard blow when, again, a serious starvation had taken place which resulted in the death of many Jain monks At the end of the famine, a Second Council was held at Mathura under the presidentship of Arya Skandila and whatever remnant of the knowledge of the canon was available was collected together [1]

Valabhi—Two councils were held at Valabhi, one in 501 A D under the presidenship of Nāgārjunasūri, and the other in the beginning of the 6th century A D under the presidenship of Devardhigani Ksamāsramana This council made sincere efforts to collect all available materials, and it was then finally written down

Supernatural Powers—

Similar to the description of the Venerable Dabba Mallaputta, in the Samatha-Khandhaka, who used to throw flashes of light from the tip of his fingers by his supernatural powers, we come across references to feats performed on similar occasions by the Jain monk, Sangamasūri

The Jain attitude towards the possibility and desirability of practising supernatural powers is very much similar to that of Buddhist ideals The Ācārānga Sutta expressly discourages monks exhibiting feats of supernatural powers It is only in the post-Anga texts and Niryuktis that we come across instances of monks taking recourse to such practices

4. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the second book of the Vinaya Pitaka, the Cullavagga, based on the following versions of the text :—Burmese - Chatthasangāyana publication, 1956, Sinhalese - edited by Rev Bentola Saddhatissa Thera 1928, Siamese - Mahāmakuta Government publication, 1926, Roman edited by Hermann Oldenberg, 1880

For preparing our MSS, we have adopted the Chatthasangāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Sangha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement, but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

1 Weber—I A Vol XVII P 282.

(*a*) *Headings*

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section Instead, it is at the end that we have words like *nitthitam* But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text

The principal headings have been printed in 16pt Mono Black and are numbered, with the article sign Notable heads contained in it have also been printed in 16pt Mono Black, but have not been numbered The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters and have been printed in 14pt Mono Black Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt Mono Black In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones

(*b*) *Selection of readings*

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration, but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-note In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others

(*c*) *Punctuation marks*

Originally, no punctuation marks were used in Pāli, except, perhaps, one for full-stop The Siamese edition has followed the same tradition But, as the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner, but, only with a view to

facilitating the correct understanding of the sentences And in this, we have tried to be systematic and consistent

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।), comma (,), Colon (:), semicolon (;), note of interrogation (?), note of interjection (!), hyphen (-), dash (—), double inverted commas (" "), and single inverted commas (' ')

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not, the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas, and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb Fresh paragraphs occuring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas, and, those occuring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas

(*d*) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो॰ stands for the Roman edition, सी॰ for the Sinhalese edition, स्या॰ for the Siamese edition and म॰ for the Burmese edition

In the margin, the abbreviation 'R' stands for the Roman, and 'B' for the Burmese edition They indicate that the page number put by its side begins from that line Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P T S Pali English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pali in which references are made to the books of the Roman edition

(*e*) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, article and paragraph occuring at the end of the page; and on even pages they refer to those occuring at the beginning of the page

(*f*) *Spelling*

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va, pi* and *ti* as independent words, as the initial vowels of *eva, api* and *iti* are very often dropped in Pāli,

The Parasavarna combination has essentially been made when occuring in the same words, as—*Sangha*, *Kiñci*, *Pañca* etc At other places, this combination has been generally avoided as—*evam pi*, *kammam ti* etc But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi*, *kammanti* etc

Some western editiors have accepted the same method of spelling, but, in cases where '*ti*' is preceded by '*i*' or '*pi*' by '*a*' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akah savarne dīghah*, and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words, as - *desesīti* and *tassāpi* But, in such cases also, we have spelt them separately, as — *desesī ti* and *tassā pi* The lengthening of the preceeding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīgharassā* (Moggalāna 1 33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant, as in — *muni+care=munī care; Khanti +paramam = Khantī paramam*, *Gotama*+ti = *Gotamā ti*, *Hoti+ti =Hotī ti*

* * * * * *

Since there had been frequent gaps of long intervals in receiving proofs from the press, the printing of the book took more than an year to be completed. The proofs were read by Sri L N Tiwari and Sri Birbal Sharma, of our editorial staff, who have creditably maintained a uniformity throughout

Bhikkhu J Kashyap

THE PĀLI ALPHABET IN DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS

VOWELS

अ a	आ ā	इ i	ई ī	उ u	ऊ ū	ए e	ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A'

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ na
च ca	छ cha]	ज ja	झ, भ jha	ञ ña
ट ta	ठ ṭha	ड da	ढ dha	ण na
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ la	अं am

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क्क kka	ञ्च ñca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ñcha	ध्य dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ñja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ñjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट, ट्ट tta	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ, ट्ठ ttha	न्थ ntha	य्य yya
ख्य khya	ड्ड, ड्ड dda	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्ढ, ड्ढ ddha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग्ग gga	ण्ट nta	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ ggha	ण्ठ ntha	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड nda	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण nna	न्ह nha	स्त sta
ङ्क nka	ण्ह nha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख nkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग, ङ्ग nga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ ngha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
च्च cca	त्य tya	ब्ब bba	स्म sma
च्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ज्ज jja	द्द, द्द dda	ब्य bya	ह्म hma
ज्झ, ज्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ञ ñña	द्य dya	म्प mpa	ळ्ह lha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

ा = ā; ि = i, ी = ī, ु = u, ू = ū, े = e; ो = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

—:o:—

चुळ्लवग्गपालि

सूची

विनयपिटके

चुळ्ळवग्गो

नमो तस्स भगवतो अरहतो सम्मासम्बुद्धस्स

चुळ्ळवग्गपालि

१. कम्मक्खन्धकं

§ १. तज्जनीयकम्मं

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। R 1,
तेन खो पन समयेन पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका B 1
भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—"मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि। बलवाबलवं पटिमन्तेथ। तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च। मा चस्स भायित्थ। मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा" ति। तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति—"कथं हि नाम पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति—'मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि। बलवाबलवं
पटिमन्तेथ। तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च। मा चस्स B 2
भायित्थ। मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा' ति। तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती" ति।

२ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—"सच्चं किर, भिक्खवे, पण्डुक-
लोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे R 2
अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—'मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि। बलवाबलवं पटिमन्तेथ। तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा

१ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो०।

च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा'ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ती" ति? "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक[1], भिक्खवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिक अप्पटिरूपं[2] अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका · पे० सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वक्खन्ति – 'मा खो तुम्हे, आयसन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा' ति? तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय[3] वेपुल्लाय सवत्तन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत[4], भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा ते भिक्खू[5] अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[6] दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय[7] सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय[8] अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स[9] पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स[10] वण्ण भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयकम्मं[11] करोतु । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब । पठमं पण्डुकलोहितका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्ति[12] आरोपेतब्बा, आपत्ति आरोपेत्वा ब्यत्तेन[13] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

३ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति – 'मा खो तुम्हे, आयसन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा' ति । तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं करेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका

---

१ अननुच्छविय-रो० । २ अप्पतिरूपं-सी०, म० । ३ भीय्योभावाय-सी० । ४ खो तं-रो०; अथख्वेतं-सी०, स्या० । ५ पण्डुकलोहितके भिक्खू-स्या० । ६. दुभरताय-सी० । ७ असन्तुट्ठताय-स्या०, असन्तुट्ठिया-सी०, रो० । ८. सुप्पोसताय-सी० । ९ धूतस्स-स्या० । १० वीरियारम्भस्स-म० । ११ तज्जनियकम्म-रो० । १२ आपत्ति-स्या० । १३. ब्यत्तेन सी०, रो० ।

··पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति – 'मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि। बलवाबलव पटिमन्तेथ। तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च। मा चस्स भायित्थ। मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा' ति। तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयकम्म करोति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकान B 4 भिक्खून तज्जनीयस्स कम्मस्स[1] करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका ···पे० सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति—'मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि। बलवाबलव पटिमन्तेथ। तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च। मा चस्स भायित्थ। मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा' ति। तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खूनं तज्जनीयकम्म करोति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयस्स कम्मस्स करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"ततियं पि एतमत्थं वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्ञे भिक्खू भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति – 'मा खो तुम्हे, आयस्मन्तो, एसो अजेसि। बलवाबलव पटिमन्तेथ। तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्ततरा च बहुस्सुततरा च अलमत्ततरा च। मा चस्स भायित्थ। मय पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा' ति। तेन अनुप्पन्नानि चेव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून तज्जनीयकम्म करोति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"कत सङ्घेन पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयकम्मं। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति।

अधम्मकम्मद्वादसकं

४ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च[2] R 3, होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च। असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा[3] कतं होति, B 5 अप्पटिञ्ञाय[4] कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च।

---

१ तज्जनीयकम्मस्स–स्या०, तज्जनियस्स कम्मस्स–रो०। २ चेव–स्या०। ३ अपटिपुच्छा–सी०, रो०। ४ अपटिञ्ञाय–सी०, रो०।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अचोदेत्वा कत होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्ति अनारोपेत्वा[1] कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(४) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति–इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(५) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति–इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(६) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च । अप्पटिञ्ञाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(७) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(८) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(९) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति,

[1] अरोपेत्वा–रो० ।

वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

(१०) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च। अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च।

(११) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च। असारेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

(१२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च। आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म B 7 अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं[1]।

धम्मकम्मद्वादसकं

५ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त[2] च। सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च। आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं R 4 तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च। चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा[3] कत होति–इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

(४) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च। सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति –

१. अधम्मकम्मे द्वादसक निट्ठित–स्या०। २. सुवुपसन्तं–सी०। ३ रोपेत्वा–रो०।

इमेहि खो; भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(५) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(६) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च । पटिञ्ञाय कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(७) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(८) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(९) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(१०) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(११) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(१२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च

होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्ति आरोपेत्वा[1] कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । B 9

धम्मकम्मद्वादसक निट्ठितं[2] ।

आकङ्खमानछक्कं

६ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो[3] आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(४) "तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

(५) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म B 10
करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(६) "अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म R 5
करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्म करेय्य ।

आकङ्खमानछक्कं[4] *निट्ठितं* ।

---

१ रोपेत्वा–रो० । २ धम्मकम्मे द्वादसक निट्ठित–सी० । ३ अव्यत्तो–सी०, रो० ।
४. आकङ्खमानच्छक–स्या० ।

अट्ठारसवत्तं

७ "तज्जनीयकम्मकतेन,[1] भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं। तत्रायं सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[2] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा। याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा। न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[3] सम्पयोजेतब्बं" ति।

तज्जनीयकम्मे अट्ठारसवत्तं निट्ठितं।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

८ अथ खो सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं अकासि। ते सङ्घेन
11 तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति[4] – "मयं, आवुसो, सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं वत्ताम, कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्बं" ति? भिक्खू[5] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु। पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं। उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं। याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्ञं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति – इमेहि खो,
. 6 भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं। पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं।

---

१ सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतेन – स्या०। २ भिक्खुनोवादकसम्मति – स्या०। ३. न भिक्खू भिक्खूहि – स्या०। ४ वदेन्ति – सी०, स्या०, रो०। ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

९ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अञ्ञं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। B 12

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि[1] सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं।

१० "एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं। तेहि, भिक्खवे, पण्डुकलोहितकेहि भिक्खूहि सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं[2] भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो[3]—"मयं, भन्ते, सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं वत्ताम, तज्जनीयस्स कम्मस्स[4] पटिप्पस्सद्धिं याचामा" ति। दुतियं पि याचितब्बा। ततियं पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति। R 7 यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका B 13

---

१ भिक्खू भिक्खूहि–स्या०। २ वुड्ढानं–सी०। ३ वचनीयो–सी०। ४ तज्जनियस्स कम्मस्स–रो०, तज्जनीयकम्मस्स–स्या०।

भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोम पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोम पातेन्ति, नेत्थार वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचन्ति। सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयकम्म। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

तज्जनीयकम्म निट्ठित पठमं[1]।

---

§ २. नियस्सकम्मं

११ तेन खो पन समयेन आयस्मा सेय्यसको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो[2] विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता[3] परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[4] विपाचेन्ति—"कथ हि नाम आयस्मा सेय्यसको बालो भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु।

14 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—"सच्च किर, भिक्खवे, सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो[5] आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा—"अननुच्छविक,[6] भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूप[7] अस्सामणक अकप्पियं अकरणीय। कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो बालो भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता

---

१ तज्जनीयकम्म पठम निट्ठित–स्या०। २ गिहीससट्ठो–सी०। ३ पकतत्ता–सी०, स्या०। ४ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो०। ५. बालो होति अब्यत्तो–स्या०, बालो होति अव्यत्तो–सी०, रो०। ६. अननुच्छवियं–रो०। ७ अप्पतिरूपं-सी०, म०।

अब्भेन्ता। नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं,[१] भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[२] दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय[३] सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय[४] अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स[५] पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स[६] वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म[७] करोतु – निस्साय ते वत्थब्ब ति। R 8 एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब। पठम सेय्यसको भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति[८] आरोपेतब्बो,[९] आपत्ति आरोपेत्वा[१०] ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

१२ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो[११] आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म[१२] करेय्य – निस्साय ते वत्थब्ब ति। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्त देन्ता अब्भेन्ता। सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म करोति – निस्साय ते वत्थब्ब ति। यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स[१३] करण – निस्साय ते वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि – सुणातु मे, B 15 भन्ते, सङ्घो। अय सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता। सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म करोति – निस्साय ते वत्थब्बं ति। यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स करणं – निस्साय ते वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"कत सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं – निस्साय ते वत्थब्ब ति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति।

---

१ खो त रो०। २ दुभरताय–सी०। ३ असन्तुट्ठिया–सी०, रो०, असन्तुट्ठताय–स्या०। ४ सुप्पोसताय–सी०। ५ धूतस्स–स्या०। ६ वीरियारम्भस्स–म०। ७ निस्सयकम्म–रो०। ८ आपत्ति–सी०, स्या०। ९ रोपेतब्बो–रो०, आरोपेतब्बा–सी०, स्या०। १० रोपेत्वा–रो०। ११ बालो होति अब्यत्तो–स्या०, बालो अव्यत्तो–सी०, रो०। १२ निस्सयकम्मं–रो०। १३ नियस्सकम्मस्स–सी०, स्या०, निस्सयकम्मस्स–रो०।

अधम्मकम्मद्वादसकं

१३ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च[1] होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च। असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा[2] कतं होति, अप्पटिञ्ञाय[3] कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च। अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च। अचोदेत्वा कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च।

(४) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०…असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

6 (५) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०… अप्पटिपुच्छा[2] कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

(६) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०… अप्पटिञ्ञाय[3] कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

(७) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०… अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

(८) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०… अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

(९) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०… देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

(१०) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०… अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

(११) "अपरेहि पि, भिक्खवे…पे०… असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे…पे०…।

---

१ चेव – स्या०। २. अपटिपुच्छा – सी०, रो०। ३ अपटिञ्ञाय – सी०, रो०।

(१२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च। आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

अधम्मकम्मद्वादसक निट्ठितं[1]।

धम्मकम्मद्वादसकं

१४ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च। सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्ञाय कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च B 17
होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च। चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च।

(४) "अपरेहि पि, भिक्खवे पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे०।

(५) "अपरेहि पि, भिक्खवे · पे० पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे०।

(६) "अपरेहि पि, भिक्खवे पे० · पटिञ्ञाय कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे ··पे०।

(७) "अपरेहि पि, भिक्खवे···पे०·· आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं हो समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे···पे० ·।

(८) "अपरेहि पि, भिक्खवे·· पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे ··पे०···।

(९) "अपरेहि पि, भिक्खवे· ·पे० · अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, कतं होति, समग्गेन कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे ··पे०···।

---

१ अधम्मकम्मे द्वादसक निट्ठित—स्या०।

(१०) "अपरेहि पि, भिक्खवे पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, सम्मग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(११) "अपरेहि पि, भिक्खवे पे० · सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

B 18 (१२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं[1] ।

आकङ्खमानछक्कं

१५ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो[2] आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

(४) "तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको
B 19 बालो होति, अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

(५) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको

---

१ धम्मकम्मे द्वादसक निट्ठित–स्या० । २. अब्यतो–सी०, रो ।

अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(६) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य ।

आकङ्खमानछक्कं निट्ठितं[1] ।

अट्ठारसवत्तं

१६ "नियस्सकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्राय सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[2] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारापेतब्बो,[3] न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[4] सम्पयोजेतब्ब" ति ।

नियस्सकम्मे अट्ठारसवत्तं निट्ठितं[5] ।

१७. अथ खो सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म[6] अकासि – निस्साय ते वत्थब्ब ति । सो सङ्घेन नियस्सकम्मकतो कल्याणमित्ते सेवमानो भजमानो पयिरुपासमानो B 20
उद्दिसापेन्तो परिपुच्छन्तो बहुस्सुतो होति,[7] आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो ब्यत्तो[8] मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो[9] सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एव वदेति[10] – "अह, आवुसो, सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्बं" ति ? भिक्खू[11] भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

१८. "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

---

१ आकङ्खमानच्छक्क निट्ठितं–स्या० । २ भिक्खुनोवादकसम्मति–स्या० । ३. कारेतब्बो–सी० । ४. न भिक्खू भिक्खूहि–स्या० । ५ निस्सयकम्मे अट्ठारसवत्तं निट्ठित–रो० । ६ निस्सयकम्म–रो० । ७. अहोसि–सी०, स्या० । ८. वियत्तो–म० । ९ म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १० वदति–स्या० । ११. रो० पोत्थके नत्थि ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्म कत होति त आपत्ति आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि[1] सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठित[2] ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

B 21 १९ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्म कत होति त आपत्ति न आपज्जति[3], अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवादं पट्ठपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो,
R 9 भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठितं ।

२०. "एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, सेय्यसकेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढानं[4] भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो[5] – 'अह, भन्ते, सङ्घेन नियस्सकम्मकतो[6] सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, नियस्सस्स कम्मस्स[7] पटिप्पस्सद्धि याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन[8] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

---

१ भिक्खू भिक्खूहि–स्या० । २ नपटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठित–स्या० । ३ नापज्जति–स्या० । ४ वुड्ढानं–सी० । ५ वचनीय्यो–सी० । ६ निस्सयकम्मकतो–रो० । ७ नियस्सकम्मस्स–सी०, स्या०, निस्सयस्स कम्मस्स–रो० । ८, व्यत्तेन–रो०, सी० ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा B 22 वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

नियस्सकम्म निट्ठित दुतियं[1] ।

---

§ ३. पब्बाजनीयकम्मं

२१ तेन खो पन समयेन अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मि आवासिका होन्ति अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूप अनाचार आचरन्ति—मालावच्छ रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमाल[2] करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल[3] करोन्ति B 23 पि कारापेन्ति पि, मञ्जरिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिक[4] करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छद करोन्ति R 10 पि कारापेन्ति पि । ते कुलित्थीनं कुलधीतान कुलकुमारीन कुलसुण्हान कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिक

---

१ निस्सयकम्मं निट्ठित दुतियं–रो०, नियस्सकम्मं दुतिय निट्ठितं–स्या० । २ एकतो वण्टिकमालं–सी० । ३ उभतो वण्टिकमाल–सी० । ४ विधुतिकं–स्या०, रो० ।

हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटसक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उरच्छद हरन्ति पि हरापेन्ति पि। ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा[1] पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्ज पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपन पि धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिया पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति, अट्ठपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति, सन्तिकाय[2] पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि[3] कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्ककेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति, पत्ताळ्हकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति, धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि कीळन्ति, हत्थिस्मि पि सिक्खन्ति, अस्सस्मि पि सिक्खन्ति, रथस्मि पि सिक्खन्ति, धनुस्मि पि सिक्खन्ति, थरुस्मि पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि, उस्सेळेन्ति[4] पि, अप्फोटेन्ति[5] पि, निब्बुज्झन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झन्ति, रङ्गमज्झे पि[6] सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकिं[7] एवं वदन्ति[8] – "इध, भगिनि, नच्चस्सू" ति, नलाटिक पि देन्ति, विविध पि अनाचारं आचरन्ति।

B 21 २२ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु कासीसु वस्सवुट्ठो[9] सावत्थिं गच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरि। अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसि पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन आलोकितेन विलोकितेन सम्मिञ्जितेन[10] पसारितेन, ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्नो। मनुस्सा तं भिक्खुं
R 11 पस्सित्वा एवमाहंसु – "क्वायं अबलबलो विय मन्दमन्दो विय भाकुटिकभाकुटिको विय? को इमस्स उपगतस्स पिण्डकं पि दस्सति? अम्हाकं पन अय्या अस्सजिपुनब्बसुका सण्हा सखिला सुखसम्भासा मिहितपुब्बङ्गमा एहिस्वागतवादिनो[11] अब्भाकुटिका उत्तानमुखा पुब्बभासिनो। तेसं खो नाम पिण्डो दातब्बो" ति।

---

१ एकपापुरणा–सी०। २ सन्तिकाय–सी०। ३ घटिकेन पि–रो०। ४ उस्सेळहेन्ति–स्या०, रो०, उस्सोळहेन्ति–सी०। ५ अप्पोठेन्ति–सी०, रो०। ६ रङ्गमज्झम्पि–रो०। ७ नच्चन्ति–सी०, स्या०। ८ वदेन्ति–सी०, स्या०। ९ वस्स वुत्थो–सी०, स्या०, रो०। १०. समिञ्जितेन–म०। ११. एहि स्वागतवादिनो–सी०।

अद्दसा खो अञ्ञतरो उपासको त भिक्खुं कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्त, दिस्वान येन सो भिक्खु तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा त भिक्खु अभिवादेत्वा एतदवोच – "अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती" ति ? "न खो, आवुसो, पिण्डो लब्भती" ति । "एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा" ति । अथ खो सो उपासको त भिक्खु घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच – "कह, भन्ते, अय्यो गमिस्सती" ति ? "सावत्थिं खो अह, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्त दस्सनाया" ति । "तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द,[1] एव च वदेहि – 'दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूप अनाचारं आचरन्ति – मालावच्छ रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि, ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मञ्जरिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छद करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते कुलित्थीन कुलधीतान कुलकुमारीन कुलसुण्हान कुलदासीनं एकतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटंसकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ हरन्ति पि B 25 हरापेन्ति पि, उरच्छद हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्ज पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपन पि धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिया पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति, अट्ठपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति, सन्तिकाय [2]पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्ककेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति, पत्ताळ्हकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति, धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि कीळन्ति, हत्थिस्मिं पि सिक्खन्ति, अस्सस्मिं पि सिक्खन्ति, रथस्मि पि सिक्खन्ति, धनुस्मिं पि सिक्खन्ति, थरुस्मिं पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि

१ वन्दाहि–स्या० । २. सत्तिकाय–सी० ।

पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि, उस्सेळेन्ति[1] पि, अप्फोटेन्ति[2] पि, निब्बुज्झन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झन्ति, रङ्गमज्झे पि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं एवं वदन्ति – 'इध, भगिनि, नच्चस्सू' ति, नलाटिकं पि देन्ति, विविधं पि अनाचारं आचरन्ति। ये पि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना। यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि। रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू। साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्खू पहिणेय्य, यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या" ति।

"एवमावुसो" ति खो सो भिक्खु तस्स उपासकस्स पटिस्सुणित्वा उट्ठायासना येन सावत्थि तेन पक्कामि। अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन[3] जेतवनं अनाथपिण्डिकस्स आरामो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। आचिण्णं
B 26 खो पनेतं बुद्धानं भगवन्तानं आगन्तुकेहि भिक्खूहि सद्धिं पटिसम्मोदितुं। अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच – "कच्चि, भिक्खु, खमनीयं, कच्चि यापनीयं, कच्चिसि[4] अप्पकिलमथेन अद्धानं आगतो, कुतो च त्वं भिक्खु आगच्छसी" ति? "खमनीयं, भगवा, यापनीयं भगवा, अप्पकिलमथेन च अहं, भन्ते, अद्धानं आगतो। इधाहं, भन्ते, कासीसु वस्सवुट्ठो[5] सावत्थिं आगच्छन्तो भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरिं। अथ ख्वाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरिं पिण्डाय पाविसिं। अद्दसा खो मं, भन्ते,
R 12 अञ्ञतरो उपासको कीटागिरिस्मिं पिण्डाय चरन्तं, दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मं अभिवादेत्वा एतदवोच – 'अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती'ति। 'न खो, आवुसो, पिण्डो लब्भती' ति। 'एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा' ति। अथ खो, भन्ते, सो उपासको मं घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच – 'कहं, भन्ते, अय्यो गमिस्सती' ति? 'सावत्थिं खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया' ति। 'तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, एवं च वदेहि – दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्मिं आवासो। अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू। ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति – मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि पे० विविधं पि अनाचारं आचरन्ति। ये पि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना। यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि। रिञ्चन्ति पेसला भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू। साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरिं भिक्खू पहिणेय्य, यथायं कीटागिरिस्मिं आवासो सण्ठहेय्या' ति। ततो अहं भगवा आगच्छामी" ति।

२३. अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्मिं आवासिका

१ उस्सोळ्हेन्ति–सी०, उस्सेळ्हेन्ति–स्या०, रो०। २ अप्पोठेन्ति–सी०, रो०। ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ४ कच्चि–स्या०, रो०। ५ वस्सं वुत्थो–सी०, स्या०, रो०।

अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति – मालावच्छ रोपेन्ति पि … पे० विविध पि अनाचारं आचरन्ति । ये पि ते मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसु पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना । यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसलाभिक्खू निवसन्ति पापभिक्खू” ति । “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा – “अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा एवरूप अनाचारं B आचरिस्सन्ति – मालावच्छ रोपेस्सन्ति पि रोपापेस्सन्ति पि, सिञ्चिस्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति पि, ओचिनिस्सन्ति पि ओचिनापेस्सन्ति पि, गन्थेस्सन्ति[1] पि गन्थापेस्सन्ति पि, एकतोवण्टिकमाल करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, मञ्जरिक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, विधूतिक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, वटसक करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, आवेळ करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उरच्छद करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि । ते कुलित्थीन कुलधीतान कुलकुमारीन कुलसुण्हान कुलदासीन एकतोवण्टिकमाल हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, मञ्जरिक हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, विधूतिक हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, वटसक हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, आवेळ हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उरच्छद हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजने पि भुञ्जिस्सन्ति, एकथालके पि पिविस्सन्ति, एकासने पि निसीदिस्सन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टिस्सन्ति,[2] एकत्थरणा पि तुवट्टिस्सन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्टिस्सन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टिस्सन्ति, विकाले पि भुञ्जिस्सन्ति, मज्ज पि पिविस्सन्ति, मालागन्धविलेपन पि धारेस्सन्ति,[3] नच्चिस्सन्ति पि, गायिस्सन्ति पि, वादेस्सन्ति[4] पि, लासेस्सन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि गायिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि वादेस्सन्ति, नच्चन्तिया पि लासेस्सन्ति,[5] गायन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, गायन्तिया पि गायिस्सन्ति, गायन्तिया पि वादेस्सन्ति, गायन्तिया पि लासेस्सन्ति, वादेन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, वादेन्तिया पि गायिस्सन्ति, वादेन्तिया पि वादेस्सन्ति, वादेन्तिया पि लासेस्सन्ति, लासेन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, लासेन्तिया पि गायिस्सन्ति, लासेन्तिया पि वादेस्सन्ति, लासेन्तिया पि लासेस्सन्ति, अट्ठपदे पि कीळिस्सन्ति, दसपदे पि कीळिस्सन्ति, आकासे पि कीळिस्सन्ति, परिहारपथे पि कीळिस्सन्ति, सन्तिकाय पि कीळिस्सन्ति, खलिकाय पि कीळिस्सन्ति, घटिकाय पि कीळिस्सन्ति, सलाकहत्थेन पि कीळिस्सन्ति, अक्खेन पि कीळिस्सन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळिस्सन्ति, वङ्ककेन पि कीळिस्सन्ति मोक्खचिकाय पि कीळिस्सन्ति, चिङ्गुलकेन पि कीळिस्सन्ति, पत्ताळ्हकेन पि कीळिस्सन्ति, रथकेन पि कीळिस्सन्ति, धनुकेन पि कीळिस्सन्ति,

१ गन्थिस्सन्ति-सी०, स्या० । २ तुवट्टेस्सन्ति-स्या० । ३ धारिस्सन्ति-सी०, रो० । ४ वादिस्सन्ति-सी०, रो० । ५ लासिस्सन्ति-सी० ।

अक्खरिकाय पि कीळिस्सन्ति, मनेसिकाय पि कीळिस्सन्ति, यथावज्जेन पि कीळिस्सन्ति; हत्थिस्मि पि सिक्खिस्सन्ति, अस्सस्मि पि सिक्खिस्सन्ति, रथस्मि पि सिक्खिस्सन्ति, धनुस्मि पि
28 सिक्खिस्सन्ति, थरुस्मि पि सिक्खिस्सन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, रथस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति पि आधाविस्सन्ति पि, उस्सेळेस्सन्ति[1] पि, अप्फोटेस्सन्ति[2] पि, निब्बुज्झिस्सन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झिस्सन्ति, रङ्गमज्झे[3] पि सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकिं एव वक्खन्ति – 'इध, भगिनि, नच्चस्सू' ति, नलाटिक पि दस्सन्ति, विविध पि अनाचारं आचरिस्सन्ति। नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत,[4] भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[5] दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय[6] सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय[7] अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स[8] पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स[9] वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा सारिपुत्त-मोग्गल्लाने आमन्तेसि – "गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, कीटागिरि गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्म[10] करोथ, तुम्हाक एते सद्धिविहारिनो" ति।

"कथ मयं, भन्ते, अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्म करोम, चण्डा च ते भिक्खू फरुसा" ति? "तेन हि तुम्हे, सारिपुत्ता, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धि गच्छथा" ति। "एवं, भन्ते" ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पच्चस्सोसु। एव च
13 पन, भिक्खवे, कातब्ब – पठम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बा, आपत्ति आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

२४ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा। इमेस पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खूनं कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्म करेय्य – न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बं ति। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा। इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च। सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्म करोति –

---

१ उस्सोळ्हिस्सन्ति–सी०, उस्सेळ्हिस्सन्ति–रो०, उस्सेळ्हेस्सन्ति–स्या०। २ अप्पोठिस्सन्ति–सी०, रो०। ३ रङ्गमज्झ–रो०। ४ खो त–रो०। ५ दुभरताय–सी०। ६. असन्तुट्ठिया–सी०, रो०, असन्तुट्ठताय–स्या०। ७. सुप्पोसताय–सी०। ८ धूतस्स–स्या०। ९ वीरियारम्भस्स–म०। १० पब्बाजनियकम्मं–रो०।

न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मि वत्थब्बं ति । यस्सायस्मतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयस्स कम्मस्स करणं – न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मि वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० · ततिय पि एतमत्थ वदामि । सुणातु मे, भन्ते, B 29
सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेस पापका समाचारा दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्म करोति – न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मि वत्थब्ब ति । यस्सायस्मतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयस्स कम्मस्स करणं – न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मि वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"कत सङ्घेन अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्म – न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मि वत्थब्ब ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२५. "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा[1] कत होति, अप्पटिञ्ञाय[2] कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि · पे० ।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि · पे० · अचोदेत्वा कत होति, असारेत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ·।

(४) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि···पे० असम्मुखा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि · पे० ।

(५) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे०· · अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि · पे० · ।

(६) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि · पे० ·· अप्पटिञ्ञाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि·· पे०· ·।

---

१ अपटिपुच्छा–सी० । २ अपटिञ्ञाय–सी०, रो० ।

(७) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ।

(८) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ।

(९) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ।

(१०) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ।

(११) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० असारेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ।

(१२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

अधम्मकम्मद्वादसक निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

२६ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च ।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ।

(४) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि पे० ।

(५) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० ... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति – इमेहि पे० ।

(६) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० पटिञ्ञाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि पे० ।

(७) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि पे० ••।

(८) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि पे० ।

(९) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि पे० ।

(१०) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि पे० ।

(११) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि•• पे० ।

(१२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, B 31 समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च ।

धम्मकम्मद्वादसक निट्ठित ।

आकङ्खमानचुद्दसकं

२७ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य। भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य। बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(४) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म[1] करेय्य । कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

B 32 (५) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(६) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(७) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति – इमेहि, खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

R 14 (८) "तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(९) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

B 33 (१०) "अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको धम्मस अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति – इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

---

१ पब्बाजनियकम्मं-रो० ।

(११) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(१२) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको कायिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन अनाचारेन समन्नागतो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(१३) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(१४) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । एको कायिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेन समन्नागतो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

आकङ्खमानचुद्दसक निट्ठितं ।

अट्ठारसवत्तं

२८ "पब्बाजनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[1] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन पब्बाजनीयकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकततस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब" ति । B 34

पब्बाजनीयकम्मे[2] अट्ठारसवत्तं निट्ठित ।

२९ अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो[3] भिक्खुसङ्घो कीटागिरि गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खून कीटागिरिस्मा पब्बाजनीयकम्मं अकासि – न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्मिं वत्थब्बं ति । ते सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न

१ भिक्खुनोवादकसम्मति–स्या० । २ पब्बाजनियकम्मे–रो० । ३ सारिपुत्तमोग्गल्लानपमुखो–सी०, रो० ।

लोम पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति, न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति, परिभासन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति, पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति पि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – "कथ हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति, न लोम पातेस्सन्ति, न नेत्थार वत्तिस्सन्ति, न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति, परिभासिस्सन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति, पक्कमिस्सन्ति पि, विब्भमिस्सन्ति पी" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्च किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न लोम पातेन्ति, न नेत्थार वत्तन्ति, न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति, परिभासन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति, पक्कमन्ति पि,
B 35 विब्भमन्ती पी" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक,[2] भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप[3] अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय। कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति, न लोम पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति, न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति, परिभासिस्सन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति, पक्कमिस्सन्ति पि, विब्भमिस्सन्ति पि। नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत,[4] भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय[5] दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय[6] सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय[7] अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स[8] पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स[9] वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतु।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

R 15 ३०. "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब। उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

---

१ खीयन्ति–सी०, स्या०, गे०। २ अननुच्छविय–रो०, सी०। ३. अप्पतिरूप-सी०, म०। ४ खो तं–रो०। ५ दुभरताय–सी०। ६ असन्तुट्ठिया–सी०, रो०, असन्तुट्ठताय–स्या०। ७. सुप्पोसताय–सी०। ८ धूतस्स-स्या०। ९ वीरियारम्भस्स–म०।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पब्बाजनीयकम्म कत होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवाद पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नातस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पब्बाजनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठित ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

३१ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादक- B सम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पब्बाजनीयकम्म कत होति न त आपत्ति आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवाद पट्ठपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पब्बाजनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठितं ।

३२ "एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन, भिक्खवे, पब्बाजनीयकम्म-कतेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं[1] भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, सङ्घेन पब्बाजनीय-कम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन[2] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

---

१ वुड्ढानं-सी० । २. व्यत्तेन-सी०, रो० ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा
B 37 वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे०···ततिय पि एतमत्थ वदामि । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

पब्बाजनीयकम्मं निट्ठितं ततियं ।

---

§ ४. पटिसारणीयकम्मं

३३. तेन खो पन समयेन आयस्मा सुधम्मो मच्छिकासण्डे चित्तस्स गहपतिनो आवासिको होति, नवकम्मिको धुवभत्तिको । यदा चित्तो गहपति सङ्घं वा गण वा पुग्गलं वा निमन्तेतुकामो होति तदा[1] न आयस्मन्त सुधम्मं अनपलोकेत्वा सङ्घं वा गणं वा पुग्गलं वा निमन्तेति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला थेरा भिक्खू, आयस्मा च सारिपुत्तो, आयस्मा च
R 16 महामोग्गल्लानो, आयस्मा च महाकच्चानो, आयस्मा च महाकोट्ठिको,[2] आयस्मा च महाकप्पिनो, आयस्मा च महाचुन्दो, आयस्मा च अनुरुद्धो, आयस्मा च रेवतो, आयस्मा च उपालि, आयस्मा च आनन्दो, आयस्मा च राहुलो, कासीसु चारिक चरमाना येन मच्छिकासण्डो तदवसरुं[3] ।

अस्सोसि खो चित्तो गहपति थेरा किर भिक्खू मच्छिकासण्डं अनुप्पत्ता ति । अथ
B 38 खो चित्तो गहपति येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो चित्त गहपतिं आयस्मा सारिपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि ।

---

१ अय पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ महाकोट्ठितो–सी०, रो० । ३ तदवसरिंसु–सी० ।

अथ खो चित्तो गहपति आयस्मता सारिपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो थेरे भिक्खू एतदवोच – "अधिवासेन्तु मे, भन्ते, थेरा स्वातनाय आगन्तुकभत्त" ति । अधिवासेसु खो[1] थेरा भिक्खू तुण्हीभावेन ।

अथ खो चित्तो गहपति थेरान भिक्खून अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा येनायस्मा सुधम्मो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त सुधम्म अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि। एकमन्त ठितो खो चित्तो गहपति आयस्मन्तं सुधम्म एतदवोच – "अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धि थेरेही" ति । अथ खो आयस्मा सुधम्मो 'पुब्बे ख्वाय चित्तो गहपति यदा सङ्घ वा गण वा पुग्गलं वा निमन्तेतुकामो न म अनपलोकेत्वा सङ्घ वा गण वा पुग्गल वा निमन्तेति, सो दानि म अनपलोकेत्वा थेरे भिक्खू निमन्तेसि, दुट्ठो दानाय चित्तो गहपति अनपेक्खो विरत्तरूपो मयी' ति चित्त गहपति एतदवोच – "अल, गहपति, नाधिवासेमी" ति। दुतिय पि खो .. पे० ततिय पि खो चित्तो गहपति आयस्मन्त सुधम्म एतदवोच – "अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्त सद्धि थेरेही" ति। "अल, गहपति, नाधिवासेमी" ति । अथ खो चित्तो गहपति 'कि मे करिस्सति अय्यो सुधम्मो अधिवासेन्तो वा अनधिवासेन्तो वा' ति आयस्मन्त सुधम्म अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

३४ अथ खो चित्तो गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन थेरान भिक्खून पणीत खादनीय भोजनीय[2] पटियादापेसि । अथ खो आयस्मा सुधम्मो 'यन्नूनाह चित्तस्स गहपतिनो थेरान भिक्खून[3] पटियत्त पस्सेय्य' ति पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन R 17
चित्तस्स गहपतिनो निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि । अथ खो चित्तो गहपति येनायस्मा सुधम्मो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त सुधम्म अभिवादेत्वा B 39
एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो चित्त गहपति आयस्मा सुधम्मो एतदवोच – "पहूत खो ते इद, गहपति, खादनीय भोजनीय पटियत्तं, एका च खो इध नत्थि यदिदं तिलसङ्गुळिका" ति । "बहुम्हि वत,[4] भन्ते, रतने[5] बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासित यदिद तिलसङ्गुळिका ति । भूतपुब्ब, भन्ते, दक्खिणापथका वाणिजा पुरत्थिमं जनपद अगमसु वाणिज्जाय[6] । ते[7] ततो कुक्कुटि आनेसुं । अथ खो सा, भन्ते, कुक्कुटी काकेन सद्धि सवास कप्पेसि । सा पोतक जनेसि । यदा खो सो, भन्ते, कुक्कुटपोतको काकवस्स वस्सितुकामो होति, काककुक्कुटी[8] ति वस्सति, यदा कुक्कुटिवस्स[9] वस्सितुकामो होति, कुक्कुटिकाका[10] ति वस्सति । एवमेव खो, भन्ते, बहुम्हि रतने बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिद तिलसगुळिका" ति। "अक्कोससि

१ खो ते–स्या० । २ खादनियं भोजनिय–रो० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ वत मे–सी० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ वणिज्जाय–सी० । ७ ते वाणिजा–स्या० । ८ काककुक्कुटा–सी०, कुक्कुटका–रो० । ९ कुक्कुटवस्स–सी०, स्या०, रो० । १०. कुक्कुटकाका–सी०, काका–रो० ।

म त्व, गहपति, परिभाससि म त्व, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो[1], पक्कमिस्सामी" ति । "नाह, भन्ते, अय्य सुधम्म अक्कोसामि, परिभासामि[2] । वसतु, भन्ते, अय्यो सुधम्मो मच्छिकासण्डे । रमणीयं[3] अम्बाटकवन[4] । अह अय्यस्स सुधम्मस्स उस्सुक्क करिस्सामि, चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान" ति । दुतिय पि खो…पे० ततिय पि खो आयस्मा सुधम्मो चित्त गहपति एतदवोच – "अक्कोससि म त्व, गहपति, परिभाससि म त्व, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो, पक्कमिस्सामी" ति । "कह, भन्ते, अय्यो सुधम्मो गमिस्सती" ति ? "सावत्थि खो अह, गहपति, गमिस्सामि भगवन्तं दस्सनाया" ति । "तेन हि, भन्ते, य च अत्तना भणितं, य च मया भणितं त सब्ब भगवतो आरोचेहि । अनच्छरिय खो पनेत, भन्ते, य अय्यो सुधम्मो पुनदेव मच्छिकासण्डं पच्चागच्छेय्या" ति ।

३५ अथ खो आयस्मा सुधम्मो सेनासन ससामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन[5] जेतवन अनाथपिण्डिकस्स आरामो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो
R 18 आयस्मा सुधम्मो य च अत्तना भणित य च चित्तेन गहपतिना भणित तं सब्ब भगवतो आरोचेसि ।

B 40 विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक, मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, चित्त गहपति सद्ध पसन्न दायकं कारक सङ्घुपट्ठाकं[6] हीनेन खुसेस्ससि, हीनेन वम्भेस्ससि ? नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म[7] करोतु – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्ब – पठम सुधम्मो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बा,[8] आपत्तिं आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

१ तम्हा आवासा–स्या० । २ न परिभासामि–सी० । ३ रमणीये–स्या० । ४ अम्बाटकवने–स्या० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६. सङ्घुपट्ठाहक–रो० । ७. पटिसारणियकम्मं–रो० । ८ रोपेतब्बा–रो०, आरोपेतब्बो–म० ।

३६ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय सुधम्मो भिक्खु चित्त गहपति सद्ध पसन्न दायक कारक सङ्घुपट्ठाक हीनेन खुसेसि,[1] हीनेन वम्भेसि[2]। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म करेय्य – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय सुधम्मो भिक्खु चित्त गहपति सद्ध पसन्न दायक कारकं सङ्घुपट्ठाक हीनेन खुसेति[3], हीनेन वम्भेति[4]। सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म करोति – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति। यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करण – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय सुधम्मो भिक्खु चित्त गहपति सद्ध पसन्न दायक कारक सङ्घुपट्ठाक हीनेन खुसेति, हीनेन वम्भेति। सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म करोति – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति। यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"कतं सङ्घेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

अधम्मकम्मद्वादसकं

३७ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च[5] होति, B 41
अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च। असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा कत होति, अप्पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च। अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, असारेत्वा कत होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कत होति· पे० असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति· पे० · अप्पटिञ्ञाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति·· पे०··· अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० · देसिताय आपत्तिया

---

१ खुंसेति–स्या०। २ वम्भेति–स्या०। ३ खुसेसि–सी०, रो०। ४. वम्मेसि–सी०, रो०। ५ चेव–स्या०।

कत होतिं, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति · पे० असारेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति पे० आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

पटिसारणीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं।

धम्मकम्मद्वादसकं

३८ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

B 42 "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति ·पे० चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कतं होति पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति···पे० पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति·· पे०··· पटिञ्ञाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० · आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति· पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति·· पे०···अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति · पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति पे० सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति ···पे० आपत्तिं आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च।

पटिसारणीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं।

आकङ्खमानचतुक्कं

३९. (१) "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य। गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, गिहीन अनत्थाय परिसक्कति, गिहीन R. 19 अनावासाय[1] परिसक्कति, गिही[2] अक्कोसति परिभासति, गिही गिहीहि भेदेति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य।

---

१. अवासाय–सी०, रो०। २ गिहिन–सी०।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । गिहीन बुद्धस्स अवण्ण भासति, गिहीन धम्मस्स अवण्ण भासति, गिहीन सङ्घस्स अवण्ण भासति, गिही हीनेन खुसेति हीनेन[1] वम्भेति, गिहीन धम्मिक पटिस्सव न सच्चापेति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । B 43

(३) "पञ्चन्नं, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । एको गिहीन अलाभाय परिसक्कति, एको गिहीन अनत्थाय परिसक्कति, एको गिहीन अनावासाय परिसक्कति, एको गिही अक्कोसति परिभासति, एको गिही गिहीहि भेदेति – इमेस खो, भिक्खवे, पञ्चन्न भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य ।

(४) "अपरेस पि, भिक्खवे, पञ्चन्न भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । एको गिहीन बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको गिहीन धम्मस्स अवण्ण भासति, एको गिहीन सङ्घस्स अवण्ण भासति, एको गिही हीनेन खुसेति हीनेन वम्भेति, एको गिहीन धम्मिक पटिस्सव न सच्चापेति – इमेस खो, भिक्खवे, पञ्चन्न भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य ।

आकङ्खमानचतुक्क[2] निट्ठित ।

अट्ठारसवत्तं

४० "पटिसारणीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन पटिसारणीयकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न[3] भिक्खूहि सम्पयोजेतब्ब" ति ।

पटिसारणीयकम्मे[4] अट्ठारसवत्त निट्ठित ।

४१ अथ खो सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म अकासि – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । सो सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो मच्छिकासण्ड गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपति खमापेतु । सो[5] पुनदेव सावत्थि पच्चागञ्छि[6] । भिक्खू एवमाहसु – "खमापितो तया, आवुसो सुधम्म,[7] चित्तो गहपती" ति ? "इधाह, आवुसो, मच्छिकासण्डं गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खिं चित्त गहपतिं खमापेतु" ति । भिक्खू[8] भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । B 44

१ गिही हीनेन–सी०, स्या० । २ आकङ्खमानचतुपञ्चक-सी०, स्या०, रो० । ३ न भिक्खु–स्या० । ४ पटिसारणीयकम्मम्हि–रो० । ५ म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ पच्चागच्छि-स्या०, रो० । ७ 'आवुसो सुधम्म' इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ८ ते भिक्खू–स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देतु – चित्तं गहपतिं खमापेतुं। एवं च पन भिक्खवे दातब्बो – पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं ददेय्य चित्तं गहपतिं खमापेतुं। एसा ञत्ति।

R 20 "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देति चित्तं गहपतिं खमापेतुं। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतस्स दानं चित्तं गहपतिं खमापेतुं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतो चित्तं गहपतिं खमापेतुं। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

४२ "तेन हि, भिक्खवे, सुधम्मेन भिक्खुना अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तो गहपति खमापेतब्बो – 'खम, गहपति, पसादेमि तं' ति। एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं। नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो – 'खम, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, पसादेति तं' ति। एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं। नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो – 'खम, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, अहं तं पसादेमी' ति। एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं। नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो – 'खम, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, सङ्घस्स वचनेना' ति। एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं
B 45 कुसलं। नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना सुधम्मो भिक्खु[1] चित्तस्स गहपतिनो दस्सनूपचारं अविजहापेत्वा सवनूपचारं अविजहापेत्वा एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अञ्जलिं पग्गण्हापेत्वा तं[2] आपत्तिं[3] देसापेतब्बो[4]" ति।

अथ खो आयस्मा सुधम्मो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तं गहपतिं खमापेसि। सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेति – "अहं, आवुसो, सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं" ति? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

४३ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं। उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं

१. सुधम्मं भिक्खुं-सी०, स्या०। २ सा-सी०, स्या०, रो०। ३. आपत्ति-सी०, स्या०, रो०। ४ देसापेतब्बा-सी०, स्या०, रो०।

सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब। याय आपत्तिया सङ्घेन पटिसारणीयकम्म कत होति त आपत्ति आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब। पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवाद पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, B 46
अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब" ।

पटिसारणीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठित ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

४४ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[१] सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पटिसारणीयकम्मं कत होति त आपत्ति न आपज्जति, अञ्ञं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवाद पट्ठपेति, न ओकास कारेति,[२] न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पटिसारणीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसक निट्ठित ।

४५ "एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब। तेन हि,[३] भिक्खवे, सुधम्मेन R 21
भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पटिसारणीयस्स कम्मस्स

---

१ भिक्खुनोवादकसम्मतिं–स्या० । २ करोति–सी० । ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

B 47 पटिप्पस्सद्धिं याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि···पे०·· ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

पटिसारणीयकम्म निट्ठितं चतुत्थ ।

---

§ ५. आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु । ये ते भिक्खू
B. 48 अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति—"कथ हि नाम आयस्मा छन्नो आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितु" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—"सच्चं किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु" ति ? "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा—"अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स, अननुलोमिक अप्पटिरूपं अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितु ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे,

---

१ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म[1] करोतु—असम्भोग सङ्घेन । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब—पठम छन्नो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो,[2] आपत्ति आरोपेत्वा[3] ब्यत्तेन[4] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

४७ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय छन्नो भिक्खु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पस्सितु । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य—असम्भोग सङ्घेन । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पस्सितु । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करोति—असम्भोग सङ्घेन । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,[5] उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करण—असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय छन्नो भिक्खु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पस्सितु । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोति—असम्भोग सङ्घेन । यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करण— B 49
असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । R. 22

"कत सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म—असम्भोग सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

"आवासपरम्परं च, भिक्खवे, ससथ—'छन्नो भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो—असम्भोगं सङ्घेना' ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

४८. "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं-अधम्मकम्म च[6] होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा कत होति, अप्पटिञ्ञाय कत होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

---

१ उक्खेपनियकम्म-रो० । २ रोपेतब्बो-रो० । ३ रोपेत्वा-रो० । ४ व्यत्तेन-सी०, रो० । ५ 'अपत्तिया अदस्सने' ति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ६ चेव-स्या० ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च। अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, असारेत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति पे० असम्मुखा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिञ्ञाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे०·· अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० असारेत्वा कत होति,
B 50 अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे०·· आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसक निट्ठित।

धम्मकम्मद्वादसकं

४९ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पे० । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति ··पे०···चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति· पे० सम्मुखा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० · पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० · पटिञ्ञाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति ·· पे०···आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति···पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति · पे०··· अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे०··· चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति· पे०· सारेत्वा कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति···पे० आपत्ति आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं।

आकङ्खमानछक्कं

५० (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, B 51 आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(४) "तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(५) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे B 52 आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(६) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानछक्क निट्ठित।

तेचत्तालीसवत्तं

५१ "आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मावत्तितब्बं। तत्राय सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो

उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा। याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा। न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं, पादपीठं पादकथलिकं[1], पत्तचीवरप्पटिग्गहणं[2], नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादितब्बं। न पकतत्तो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो,[3] न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न भिक्खु[4] भिक्खूहि भेदेतब्बो,[5]। न गिहिद्धजो[6] धारेतब्बो, न तित्थियद्धजो[7] धारेतब्बो, न तित्थिया सेवितब्बा, भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय[8] सिक्खितब्बं[9]। न पकतत्तेन
B 53 भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, न पकतत्तो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा। न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न
R 23 पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं" ति।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं[10] निट्ठितं।

५२ अथ खो सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अकासि – असम्भोगं सङ्घेन। सो सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा आवासा अञ्ञं आवासं अगमासि। तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं[11] करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं। सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो[12] तम्हा पि आवासा अञ्ञं आवासं अगमासि। तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं। सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि आवासा अञ्ञं आवासं अगमासि। तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं। सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो पुनदेव कोसम्बिं पच्चागञ्छि। सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू

---

१ पादकठलिकं–सी०। २ पत्तचीवरपटिग्गहणं–सी०, स्या०, रो०। ३ अनुद्धसितब्बो–स्या०। ४. भिक्खू–स्या०। ५ भेदेतब्बा–स्या०। ६ गिहिधजो–स्या०, रो०, गिहीधजो सी०। ७ तित्थियधजो–सी०, स्या०, रो०। ८ भिक्खुसिक्खा–स्या०। ९. सिक्खितब्बा–स्या०। १० तेचत्तारीसवत्तं–सी०, रो०। ११ गरुं–म०। १२ असक्कारकतो–स्या०।

उपसङ्कमित्वा एव वदेति – "अह, आवुसो, सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति ? भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५३ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, B 54
उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म कत होति त आपत्ति आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतर, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं सादियति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, R 24
पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्त भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, भिक्खु[1]
भिक्खूहि भेदेति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया B 55
अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । गिहिद्धज धारेति, तित्थियद्धजं धारेति, तित्थिये

---

१ भिक्खु–सी०, भिक्खू–स्या० ।

सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब। पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना न वुट्ठाति, पकतत्त भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब। पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसक निट्ठितं।

पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५४. "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब। न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति – इमेहि खो, B 56 भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब। याय आपत्तिया सङ्घेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीय-कम्मं कतं होति त आपत्ति न आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं। न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं। न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठ,

पादकथलिक, पत्तचीवरप्पटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्त भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति, न भिक्खु भिक्खूहि भेदेति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न गिहिद्धज धारेति, न तित्थियद्धज धारेति, न तित्थिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि B 57 समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्त भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठाति, न पकतत्त भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवाद पट्ठपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक निट्ठित ।

५५ "एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन, भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढानं[1] भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो –

---

१. बुड्ढान–सी० ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स B 58 कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति। सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० • ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति। सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं निट्ठितं पञ्चमं।

---

§ ६. आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं

R 25 ५६ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे। तेन खो पन समयेन आयस्मा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"कथं हि नाम आयस्मा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं" ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

B 59 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—"सच्चं किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं" ति? "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा—"अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं। नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया ति। अथ खो भगवा ते

भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असंन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करोतु – असम्भोग सङ्घेन। एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब – पठम छन्नो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो, आपत्ति आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय छन्नो भिक्खु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य – असम्भोग सङ्घेन। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय छन्नो भिक्खु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु। सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करोति – असम्भोगं सङ्घेन। यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करण – असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि ··पे० ··ततियं पि एतमत्थ वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं छन्नो भिक्खु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्ति पटिकातु। सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करोति – असम्भोग सङ्घेन। यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं – असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"कत सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म – असम्भोग सङ्घेन। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति।

"आवासपरम्परं च, भिक्खवे, संसथ – 'छन्नो भिक्खु,[१] आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो – असम्भोग सङ्घेना' ति। B 60

अधम्मकम्मद्वादसकं

५७ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च। असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म

१ भिक्खु सङ्घेन–स्या०।

अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च। अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति ··पे॰ अचोदेत्वा कत होति, असारेत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति पे॰ असम्मुखा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे॰ अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे॰ अप्पटिञ्ञाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे॰ अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे॰ अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति पे॰ देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे॰ अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे॰ असारेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे॰ आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसक निट्ठितं।

धम्मकम्मद्वादसकं

B 61 ५८ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति···पे॰ · चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति पे॰ सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति · पे॰ पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति · पे॰ पटिञ्ञाय कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति· पे॰··· आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति पे॰ · देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति ·पे॰ · अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति पे ·· चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति ··पे॰ सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति पे॰ आपत्तिं आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं।

आकङ्खमानछक्कं

५९ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, B 62 आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो[1] आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(४) "तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(५) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण B 63 भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(६) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानछक्कं निट्ठितं।

तेचत्तालीसवत्तं

६० "आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा

---

१. अव्यत्तो–सी० ।

वत्तितब्बं। तत्राय सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा। याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा। न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं[1], पत्तचीवरप्पटिग्गहणं,[2] नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादितब्बं। न पकतत्तो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न भिक्खु भिक्खूहि भेदेतब्बो। न गिहिद्धजो[3] धारेतब्बो, न तित्थियद्धजो[4] धारेतब्बो, न तित्थिया सेवितब्बा, भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय सिक्खितब्बं। न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न
B 64 एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, न पकतत्तो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा। न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं" ति।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं निट्ठितं।

६१. अथ खो सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अकासि – असम्भोगं सङ्घेन। सो सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा आवासा अञ्ञं आवासं अगमासि। तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेंसु, न पच्चुट्ठेंसु, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरुं[5] करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं। सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि आवासा अञ्ञं आवासं अगमासि। तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेंसु, न पच्चुट्ठेंसु, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं। सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि आवासा अञ्ञं आवासं अगमासि। तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेंसु, न पच्चुट्ठेंसु, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिंसु, न गरु करिंसु, न मानेसुं, न पूजेसुं। सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो पुनदेव कोसम्बिं पच्चागञ्छि। सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेति – "अहं, आवुसो, सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो

---

१ पादकठलिकं–सी०। २ पत्तचीवरपटिग्गहणं–सी०, स्या०। ३ गिहीधजो–सी०। ४ तित्थियधजो–सी०। ५ गरुं–म०।

सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति'? भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६२ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, B 65
उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म कत होति त आपत्ति आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति पे० पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति पे० पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरप्पटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति पे० पकतत्त भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, आचारविपत्तिया अनुद्धंसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति, भिक्खु भिक्खूहि भेदेति पे० गिहिद्धज धारेति, तित्थियद्धज धारेति, तित्थिये सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति पे० पकतत्तेन भिखुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वसति, एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना न वुट्ठाति,[1] पकतत्तं भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवाद पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, B 66
उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६३ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति,

---

१ उट्ठाति–सी० ।

न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म कत होति त आपत्ति न आपज्जति, अञ्ञं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतर, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति पे०· न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं सादियति पे० न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहार, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति पे० न पकतत्त भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, न भिक्खु[1] भिक्खूहि भेदेति पे० न गिहिद्धज धारेति, न तित्थियद्धज धारेति, न तित्थिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति पे० न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठाति, न पकतत्त भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब। न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवाद पट्ठपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

६४ "एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन हि,[2] भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान[3] भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे,

१. भिक्खू–स्या०, भिक्खु–सी० । २. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ वुड्ढानं–सी० ।

उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति। सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० • ततिय पि एतमत्थ वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति। सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य। B 68

"पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म[1] निट्ठित छट्ठ।

---

§ ७. पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं

६५ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन अरिट्ठस्स नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स[2] एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न होति—"तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया" ति। अस्सोसु खो सम्बहुला भिक्खू अरिट्ठस्स नाम किर भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगतं उप्पन्न—"तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति। अथ खो ते भिक्खू येन अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्कमिंसु। उपसङ्कमित्वा अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्ब एतदवोचु—"सच्च किर ते, आवुसो अरिट्ठ, एवरूपं पापक दिट्ठिगत उप्पन्न—तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया" ति? "एव ब्या[3] खो अहं, आवुसो, भगवता धम्म देसित आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया" ति। B 69

---

१ उक्खेपनियकम्म–रो०। २ गन्धबाधीपुब्बस्स–स्या०। ३ एवब्या–म०।

"मावुसो अरिट्ठ, एव अवच। मा भगवन्त अब्भाचिक्खि। न हि साधु भगवतो अब्भक्खान। न हि भगवा एव वदेय्य। अनेकपरियायेनावुसो अरिट्ठ, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता। अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय। अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा,[1] आदीनवो एत्थ भिय्यो[2]। अट्ठिकङ्कलूपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो। मसपेसूपमा कामा वुत्ता भगवता···पे० तिणुक्कूपमा[3] कामा वुत्ता भगवता पे०···अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता भगवता···पे० सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता · पे० याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता· ·पे० रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता भगवता · पे० · असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता पे सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता भगवता पे० सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो" ति।

एव पि खो अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो[4] तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव त पापक दिट्ठिगत थामसा परामस्स[5] अभिनिविस्स वोहरति–"एव ब्या खो अह, आवुसो, भगवता धम्म देसित आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया" ति। यतो च खो ते भिक्खू नासक्खिसु अरिट्ठ भिक्खु गद्धबाधिपुब्ब एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा अरिट्ठं भिक्खु गद्धबाधिपुब्ब पटिपुच्छि–"सच्च किर ते, अरिट्ठ, एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न–तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया" ति? "एव ब्या खो अहं, भन्ते, भगवता धम्म देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया" ति।

"कस्स नु खो नाम त्व, मोघपुरिस, मया एव धम्म देसितं आजानासि? ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका[6] वुत्ता? अल च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय। अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो। अट्ठिकङ्कलूपमा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो। मंसपेसूपमा कामा वुत्ता मया · पे० तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता मया पे०···अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता मया· पे०· सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया···पे० याचितकूपमा कामा वुत्ता मया पे रुक्खफलूपमा कामा वुत्ता मया पे० · असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया·· पे० · सत्तिसूलूपमा कामा वुत्ता मया···पे० · सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता

---

१ बहुपायामा–म०, सी०। २ भीय्यो–सी०। ३ तिणुक्कुपमा–स्या०। ४ गन्धबाधिपुब्बो–स्या०। ५ परामासा–म०। ६ स्या० पोत्थके नत्थि।

मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो। अथ च पन त्व, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन[1] अम्हे चेव[2] अब्भाचिक्खसि, अत्तान च खणसि, बहु च अपुञ्ञ पसवसि। तञ्हि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्त अहिताय दुक्खाय। नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० · विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करोतु – असम्भोग सङ्घेन। एव च पन भिक्खवे कातब्ब – पठम अरिट्ठो भिक्खु[3] चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो,[4] आपत्ति आरोपेत्वा[5] ब्यत्तेन[6] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

६६ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न – तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका R 27 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया ति। सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति[7]। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य – असम्भोग सङ्घेन। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न – तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा B 71 वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया ति। सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति। सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करोति–असम्भोग सङ्घेन। यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स[8] करण – असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि···पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्न – तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नाल अन्तरायाया ति। सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति। सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करोति – असम्भोग सङ्घेन। यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स[8] करण–असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

---

१ दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन-स्या०। २ अम्हे च-सी०। ३ भिक्खु गद्धगाधिपुब्बो-सी०, भिक्खु गन्धबाधिपुब्बो-स्या०। ४ आपत्ति रोपेतब्बो-रो०, आपत्ति आरोपेतब्बा-सी०, स्या०। ५ रोपेत्वा-रो०। ६ ब्यत्तेन-सी०, रो०। ७ नप्पटिनिस्सज्जति-सी०, स्या०। ८ उक्खेपनीयकम्मस्स-स्या०।

"कत सङ्घेन अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म – असम्भोग सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

"आवासपरम्परं च, भिक्खवे, ससथ – 'अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो[1], पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो–असम्भोग सङ्घेना' ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

६७ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च[2] होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा[3] कत होति, अप्पटिञ्ञाय[4] कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति पे० अचोदेत्वा कत होति, असारेत्वा कत होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति पे०·· असम्मुखा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति · पे० अप्पटिञ्ञाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० · देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे०··· अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० असारेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० · आपत्ति अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसक निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

६८. "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति, पटिञ्ञाय कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

---

१ गद्धबाधिपुब्बो सङ्घेन–सी०, स्या० । २ चेव–स्या० । ३ अपटिपुच्छा–सी० । ४, अपटिञ्ञाय–सी० ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, B 73
उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च। आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति पे०· चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कत होति पे०· सम्मुखा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० पटिपुच्छा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० पटिञ्ञाय कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति· पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० चोदेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति पे० सारेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति पे० आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्त च।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठित।

आकङ्खमानछक्कं

६९ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो[1] आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो[2] विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो B 74
सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य। बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य।

---

१ अव्यत्तो–सी०, रो०। २ गिहीससट्ठो–सी०।

(४) "तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(५) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

(६) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य। एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको
B 75 धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति – इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे आकङ्खमानछक्कं निट्ठितं।

तेचत्तालीसवत्तं

७०. "पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब। तत्राय सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[1] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा। याय आपत्तिया सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा · पे०[2] न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[3] सम्पयोजेतब्ब" ति।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं[4] निट्ठितं।

७१. अथ खो सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म अकासि – असम्भोग सङ्घेन। सो सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुकुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[5] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अरिट्ठो भिक्खु

---

१ भिक्खुनोवादकसम्मति-स्या०। २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ३ भिक्खू भिक्खूहि-स्या०। ४ अट्ठारसवत्त निट्ठितं-सी०, स्या०, रो०। ५ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो०।

गद्धबाधिपुब्बो सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सती" ति ? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया B 76 अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमी[1]" ति ? "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो R 28 भगवा – "अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सति ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

७२ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं। उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुतिं[2] सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं। याय आपत्तिया सङ्घेन पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं कतं होति तं आपत्तिं आपज्जति, अञ्ञं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं पे० ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्बं। पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति,

---

१ विब्भमती–स्या०, कं०। २ भिक्खुनोवादकसम्मतिं–स्या०।

सवचनीय करोति, अनुवाद पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि[1] सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म न पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक निट्ठित ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

3 77 ७३ "पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

"अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म कत होति त आपत्ति न आपज्जति, अञ्ञ वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति -- इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब पे० . ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवाद पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब" ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे
पटिप्परसम्भेतब्बतेचत्तालीसक निट्ठितं ।

७४. "एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन, भिक्खवे, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान[2] भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पापिकाय दिट्ठिया

---

१ भिक्खू भिक्खूहि–स्या० । २ वुड्ढान–सी० ।

अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स[1] पटिप्पस्सद्धिं याचामी' ति। दुतियं पि याचितब्बा। B 78
ततिय पि याचितब्बा। ब्यत्तेन[2] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो–

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति। सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि · पे॰ ततिय पि एतमत्थ वदामि–सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीय कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति। सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"पटिप्पस्सद्ध सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म निट्ठित सत्तम।

कम्मक्खन्धक निट्ठित पठम[3]*।*

इमम्हि खन्धके वत्थू सत्त।

§ ८. तस्सुद्दानं

पण्डुलोहितका[4] भिक्खू सयं भण्डनकारका। B 79
तादिसे उपसङ्कम्म[5] उस्सहिसु[6] च भण्डने॥

१. उक्खेपनीयकम्मस्स–स्या॰। २ व्यत्तेन–सी॰, रो॰। ३ कम्मक्खन्धको पठमो–म॰।
४. पण्डुनलोहितका–सी॰, स्या॰, रो॰। ५. उपसकमे–रो॰। ६. उस्साहिंसु–सी॰, स्या॰, रो॰।

अनुप्पन्ना[1] पि जायन्ति उप्पन्नानि[2] पि[3] वड्ढरे[4] ।
अप्पिच्छा पेसला भिक्खू उज्झायन्ति पदस्सतो[5] ॥
सद्धम्मट्ठितिको बुद्धो सयम्भू अग्गपुग्गलो[6] ।
आणापेसि तज्जनीयकम्म[7] सावत्थिय जिनो ॥
असम्मुखाप्पटिपुच्छाप्पटिञ्ञाय[8] कत च य ।
अनापत्ति अदेसने देसिताय कत च य ॥
R 29 अचोदेत्वा असारेत्वा अरोपेत्वा[9] च य कत ।
असम्मुखा अधम्मेन वग्गेना पि च[10] य कतं ॥
अप्पटिपुच्छा[11] अधम्मेन पुन[12] वग्गेन[13] य कत ।
अप्पटिञ्ञाय अधम्मेन वग्गेना पि च[14] य कत ॥
अनापत्ति[15] अधम्मेन वग्गेन चा पि य कत ।
अदेसनागामिनिया अधम्मवग्गमेव च ॥
देसिताय अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
अचोदेत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
असारेत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
अनारोपेत्वा[16] अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
कण्हवारनयेनेव सुक्कवारं विजानिया[17] ।
सङ्घो आकङ्खमानो च[18] यस्स तज्जनीय[19] करे ॥
भण्डन[20] बालो ससट्ठो अधिसीले[21] अज्झाचारे[22] ।
अतिदिट्ठिविपन्नस्स[23] सङ्घो तज्जनीय करे ॥
B 80 बुद्धधम्मस्स सङ्घस्स अवण्ण यो च भासति ।
तिण्णन्न[24] पि च भिक्खून सङ्घो तज्जनीयं करे ॥
भण्डनकारको[25] एको बालो ससग्गनिस्सितो ।
अधिसीले अज्झाचारे तथेव अतिदिट्ठिया ॥

---

१ अनुप्पन्नानि–सी०, स्या० । २ उप्पन्ना–रो० । ३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ पवड्ढरे–सी०, पवड्ढन्ति–रो० । ५ पदस्सको–रो० परीसतो- स्या०, परस्सतो–सी० । ६ अग्गनायको–सी० । ७ तज्ज नियकम्म-रो० । ८ असम्मुखाप्पटिपुच्छा अप्पटिञ्ञाय-स्या०, असम्मुखाप्पटिपुच्छा अपटिञ्ञाय–सी०, असम्मुखापटिपुच्छापटिञ्ञाय–रो० । ९ अनारोपेत्वा–म० । १० वग्गेन चा पि–म० । ११. अपटि-पुच्छा-सी०, रो० । १२ स्या० पोत्थके नत्थि । १३ वग्गेनापि-स्या० । १४ वग्गेन चा पि–म० । १५ अनापत्तिया–सी०, स्या० । १६ अरोपेत्वा–रो० । १७ सुक्कवारम्पि जानियं-रो० । १८. व–स्या० । १९. तज्जनियं-रो० । २० भण्डनो–सी० । २१ अधिसील–रो० । २२. अज्झाचरे–स्या० । २३ अतिदिट्ठिया विपन्नस्स–सी०, स्या० । २४ तिण्णं–रो० । २५ भण्डनं कारको- म० ।

बुद्धधम्मस्स सङ्घस्स अवण्ण यो च भासति ।
तज्जनीयकम्मकतो[१] एव सम्मानुवत्तना ॥
उपसम्पदनिस्सया[२] सामणेरं उपट्ठना[३] ।
ओवादसम्मतेना पि[४] न करे तज्जनीकतो[५] ॥
नापज्जे त च आपत्ति तादिस च ततो परं ।
कम्म च कम्मिके चा पि[६] न गरहे तथाविधो ॥
उपोसथ पवारण पकतत्तस्स नट्ठपे[७] ।
सवचनि अनुवादो[८] ओकासो चोदनेन च ॥
सारण सम्पयोग च न करेय्य तथाविधो ।
उपसम्पदनिस्सया सामणेरं उपट्ठना ॥
ओवादसम्मतेना पि[९] पञ्चहङ्गेहि[१०] न[११] सम्मति ।
त चापज्जति आपत्ति[१२] तादिस च ततो परं ॥
कम्म च कम्मिके[१३] चा पि गरहन्तो न सम्मति ।
उपोसथ पवारण सवचनीया च नोवादो[१४] ॥
ओकासो चोदन चेव सारणा सम्पयोजना ।
इमेहट्ठङ्गेहि[१५] यो युत्तो तज्जनानुपसम्मति[१६] ॥
कण्हवारनयेनेव सुक्कवारं विजानिया ।
बालो आपत्तिबहुलो ससट्ठो पि च सेय्यसो ।
नियस्सकम्म सम्बुद्धो आणापेसि महामुनि ॥
कीटागिरिस्मि[१७] द्वे भिक्खू अस्सजिपुनब्बसुका[१८] ।
अनाचारं च[१९] विविधं आचरिंसु असञ्ञता ॥ B 81
पब्बाजनीय[२०] सम्बुद्धो कम्म सावत्थिय जिनो ।
मच्छिकासण्डे सुधम्मो चित्तस्सावासिको अहु ॥

---

१ तज्जनियकम्मकतो–रो० । २ उपसम्पदनिस्सयो–रो०, उपसम्पदा निस्सयो–सी०, स्या० । ३ सामणेरउपट्ठना–सी०, स्या०, रो० । ४ भिक्खुनोवादकसम्मतो–सी०, स्या० । ५ तज्जनिकतो–रो० । ६ चेव–स्या०, सी० । ७ न ठपे–रो० । ८ सवचनि अनुवादो–रो०, न सवचनियं अनुवादो–स्या०, सी० । ९ ओवादकसम्मतेनापि–स्या० । १० पञ्च अङ्गो–रो० । ११ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । १२ आपज्जतापत्तिञ्च–रो० । १३ कम्मिकं–रो० । १४ सवचनियानुवादो–रो०, सवचनीयानुवदो–सी०, स्या० । १५ इमे हट्ठहङ्गेहि–सी० । १६ तज्जना नूपसम्मति–स्या०, तज्जना नुपसम्मति–रो० । १७ किटागिरिस्मिं–रो० । १८ अस्सजिपुनब्बसू–रो० । १९ पि–स्या० । २० पब्बाजनिय–सी०, रो० ।

जातिवादेन खुंसेति सुधम्मो चित्तुपासकं ।
पटिसारणीयकम्मं[1] आणापेसि तथागतो ॥
कोसम्बियं छन्नं भिक्खुं[2] निच्छन्तापत्तिं[3] पस्सितुं ।
R. 30 अदस्सने उक्खिपितुं[4] आणापेसि जिनुत्तमो[5] ॥
छन्नो तं येव आपत्तिं पटिकातुं न इच्छति ।
उक्खेपनाप्पटिकम्मे आणापेसि विनायको ॥
पापदिट्ठि अरिट्ठस्स आसि अञ्ञाणनिस्सिता ।
दिट्ठियाप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपं जिनभासितं ॥
नियस्सकम्मं[6] पब्बज्जं तथेव पटिसारणी ।
अदस्सनाप्पटिकम्मे अनिस्सग्गे च दिट्ठिया ॥
दवानाचारूपघाति[7] मिच्छाआजीवमेव च ।
पब्बाजनीयकम्मम्हि अतिरेकपदा इमे ॥
अलाभावण्णा द्वे पञ्च द्वे पञ्चका ति[8] नामका[9] ।
पटिसारणीयकम्मम्हि अतिरेकपदा इमे ॥
तज्जनीयं नियस्सं च दुवे कम्मा पि सादिसा ।
पब्बज्जा पटिसारी च[10] अत्थि पदातिरित्तता ॥
तयो उक्खेपना कम्मा सदिसा[11] ते विभत्तितो[12] ।
तज्जनीयनयेना पि[13] सेसकम्मं[14] विजानिया ति ॥

कम्मक्खन्धकं[15] निट्ठितं[16] ।

---

१. पटिसारणियं कम्मं–रो०; पटिसारणीयं कम्मं–सी०; स्या० । २. छन्नभिक्खुं–सी० । ३. निच्छन्तापत्ति–सी०, स्या० । ४. उक्खेपितुं–स्या० । ५. जनुत्तमो–सी० । ६. निस्सयकम्मं–रो० । ७. दवानाचारुपघाति–स्या०, रो० । ८. द्वे पञ्चको ति-रो० । ९. नामको–रो० । १०. पटिसारि च–स्या०, रो०; पटिसारं च–सी० । ११. सादिसा–सी० । १२. विभतो–सी० । १३. तज्जनीयनयेनेव–सी० । १४. सेसं कम्मं–सी०, स्या० । १५. कम्मक्खन्धको–म० । १६. निट्ठितो–म० ।

२. पारिवासिकक्खन्धकं

§ १. पारिवासिकवत्तं

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। R. 31, B 82
तेन खो पन समयेन पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,[1] पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[2] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम पारिवासिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं" ति? "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं। नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं। यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स।

"अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकानं भिक्खूनं मिथु यथावुड्ढं[3] अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं।

---

१. पादकठलिकं–सी०। २ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। ३. यथाबुड्ढं–सी०।

B 83 "अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकान भिक्खूनं पञ्च यथावुड्ढ – उपोसथ, पवारण, वस्सिकसाटिकं, ओणोजन, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, पारिवासिकान भिक्खून वत्त पञ्ञा-
R 32 पेस्सामि[1] यथा पारिवासिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

२ "पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना— न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[2] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन परिवासो दिन्नो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[3] सम्पयोजेतब्ब ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्ब, न पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो[4] । तेन च सो सादितब्बो ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो[5] पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरञ्ञिकङ्गं[6] समादितब्ब[7], न पिण्डपातिकङ्गं समादितब्ब, न च[8] तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो – मा म जानिंसू ति ।

३. "पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्ब, आगन्तुकस्स आरोचेतब्ब, उपोसथे आरोचेतब्बं, पवारणाय आरोचेतब्ब । सचे गिलानो होति, दूतेन पि आरोचेतब्बं ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

B. 84 "न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र

---

१ पञ्ञपेस्सामि-म० । २ भिक्खुनोवादकसम्मति-स्या० । ३ भिक्खू भिक्खूहि-स्या० । ४ दातब्बो-रो० । ५ पकतत्तेन भिक्खुना-सी०, स्या०, म० । ६. आरञ्ञकङ्गं-रो० । ७, समादातब्बं-म० । ८, रो० पोत्थके नत्थि ।

अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, R 33
भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, B 85
पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

४ "गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

6 "गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

५ "न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं। पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्ब । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमाय[1] निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

६. "न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन वुड्ढतरेन[2] भिक्खुना सद्धिं · पे०·· मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं पे०·· मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं पे० मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धि पे०···अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

---

१ छमाय–सी०, रो० । २ बुड्ढतरेन–सी० ।

"पारिवासिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, तवीसो[1] अब्भेय्य, अकम्म, न च[2] करणीय" ति ।

चतुनवुतिपारिवासिकवत्त[3] निट्ठितं ।

७ अथ खो आयस्मा उपालि[4] येन भगवा तेनुपसङ्कमि । उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच – "कति नु खो, भन्ते, पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा" ति ? "तयो खो, उपालि, पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना–इमे खो, उपालि, R 34 तयो पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा" ति ।

८ तेन खो पन समयेन सावत्थियं[5] महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सक्कोन्ति पारिवासिका भिक्खू परिवास सोधेतु । भगवतो[6] एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, परिवास निक्खिपितु । एव च पन भिक्खवे निक्खिपितब्बो । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो–'परिवास निक्खिपामी' ति । निक्खित्तो होति परिवासो । 'वत्त निक्खिपामी' ति । निक्खित्तो होति परिवासो" ति ।

९ तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तह तह[7] पक्कमिंसु । सक्कोन्ति[8] पारिवासिका भिक्खू परिवास सोधेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, परिवास समादियितु[9] । एव च पन, भिक्खवे, समादियितब्बो[10] । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स B 88 वचनीयो – 'परिवास समादियामी' ति । समादिन्नो होति परिवासो । 'वत्तं समादियामी' ति । समादिन्नो होति परिवासो" ।

पारिवासिकवत्त निट्ठित ।

---

§ २. मूलायपटिकस्सनारहवत्तं

१० तेन खो पन समयेन मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्मं,[11] सामीचिकम्म, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठं, पादकथलिक,[12] पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्म । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादन, पच्चुट्ठानं पे० ··नहाने पिट्ठिपरिकम्म" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१ तब्बीसो–स्या०, वीसो–सी०, रो० । २ त न च–स्या० । ३ चतुन्नवुतिपारिवासिकवत्त–म० । ४ उपाली–सी० । ५ सावत्थिया–सी० । ६ ते भिक्खू भगवतो–स्या० । ७ तहिं तहिं–स्या० । ८ न सक्कोन्ति–सी०, रो० । ९ समादातुं–स्या०, क०, समादितुं–रो० । १० समादितब्बो–सी०, स्या०, रो०, कं० । ११ अञ्जलीकम्मं–सी० । १२ पादकठलिकं–सी० ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं" ति ? "सच्चं भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते[1], भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं · पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ! नेतं भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो,[2] सेय्याभिहारो,[3] पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,[4] पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनं मिथु यथावुड्ढं[5] अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, 89 भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनं पञ्च यथावुड्ढं – उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं[6] । तेन हि, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहानं भिक्खूनं वत्तं पञ्ञापेस्सामि[7] यथा मूलायपटिकस्सनारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

११. "मूलायपटिकस्सनारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[8] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन[9] मूलायपटिकस्सनारहो कतो[10] होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[11] सम्पयोजेतब्बं ।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं,

१. सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २ आसनाभिहारं–सी० । ३ सेय्याभिहारं–सी० । ४ पादकठलिकं–सी० । ५ यथावुड्ढं–सी० । ६ भत्तञ्च–स्या० । ७ पञ्ञपेस्सामि–म० । ८. भिक्खुनोवादकसम्मति–स्या० । ९ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । १० सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ११. भिक्खू भिक्खूहि–स्या० ।

न पुरतो निसीदितब्ब। यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो। तेन च सो सादितब्बो।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो[1] पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरञ्ञिकङ्ग समादातब्ब[2], न पिण्डपातिकङ्ग समादातब्ब, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा म जानिसू ति।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको[3] आवासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया। B

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ··पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो· पे० · सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

---

१. पकतत्तेन भिक्खुना–स्या०, म०। २ समादितब्ब–सी०, स्या०। ३ सभिक्खुको–रो०।

91 १२ "गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो पे० · सभिक्खुको अनावासो · पे०·· सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० · सभिक्खुको अनावासो पे० · सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति।

१३ "न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्ब, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो, न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमाय निसन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे 35 चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं।

"न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि ···पे० मूलायपटिकस्सनारहेन वुड्ढतरेन[1] भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं· पे० अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब।

"मूलायपटिकस्सनारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो[2] अब्भेय्य, अकम्म, न च करणीय" ति।

मूलायपटिकस्सनारहवत्तं निट्ठित।

---

§ ३. मानत्तारहवत्तं

92 १४. तेन खो पन समयेन मानत्तारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादन, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्मं,[3] सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं,

---

१. वुड्ढतरेन–सी०। २ तब्बीसो–स्या०, विसो–सी०, रो०। ३ अञ्जलीकम्म–स्या०।

पादकथलिकं,[1] पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम मानत्तारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, मानत्तारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं" ति? "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम, भिक्खवे, मानत्तारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं। यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तारहानं भिक्खूनं मिथु यथावुड्ढं[2] अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं। अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तारहानं भिक्खूनं पञ्च यथावुड्ढं – उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं[3]। तेन हि, भिक्खवे, मानत्तारहानं भिक्खूनं वत्तं पञ्ञापेस्सामि[4] यथा मानत्तारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं।

१५ "मानत्तारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं। तत्रायं सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा। याय आपत्तिया सङ्घेन मानत्तारहो कतो[5] होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा। न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं।

---

१ पादकठलिकं–सी०। २ यथावुड्ढं–सी०। ३ भत्तञ्च–स्या०। ४ पञ्ञपेस्सामि–म०। ५ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्ब, न पुरतो निसीदितब्ब। यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो। तेन च सो सादितब्बो।

B 93 "न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो[1] पुरेसमणेन वा पच्छा-समणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरञ्ञिकङ्ग समादातब्ब,[2] न पिण्डपातिकङ्ग समादातब्ब, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो – मा म जानिसू ति।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन[3] भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मनत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे०… अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो…पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० · अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० · सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० · सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो
B 94 गन्तब्बो · पे० · सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० · सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० · सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

---

१ पकतत्तेन भिक्खुना–स्या०, म०। २ समादितब्ब–सी०, स्या०। ३ एत्थ 'मानत्तारहेन भिक्खवे भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्ब आगन्तुकस्स आरोचेतब्ब उपोसथे आरोचेतब्ब पवारणाय आरोचेतब्ब देवसिक आरोचेतब्ब। सचे गिलानो होति दूतेन पि आरोचापेतब्ब' ति पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति।

१६ "गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो···पे०··सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो···पे०·· सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो · पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

१७ "न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब । पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्ब । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमाय[1] निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

"न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि·· पे० B 95
मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धि · पे०·· मानत्तारहेन वुड्ढतरेन[2] भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धि पे०···अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमाय निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

"मानत्तारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, तंवीसो[3] अब्भेय्य, अकम्म, न च करणीय" ति ।

मानत्तारहवत्त निट्ठितं ।

---

§ ४. मानत्तचारिकवत्तं

१८ तेन खो पन समयेन मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्म,[4] सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक,[5] पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा

---

१ छमाय–सी०, रो० । २ बुड्ढतरेन–सी० । ३ तब्बीसो–स्या०, वीसो–सी०, रो० ।
४. अञ्जलीकम्मं–स्या० । ५ पादकठलिकं–सी० ।

सन्तुट्ठा 'लज्जिनो कुक्कुच्चका, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम मानत्तचारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्ठान…पे०… नहाने पिट्ठिपरिकम्म" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्च किर, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्ठान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म" ति? "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

96 "न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सादितब्ब पकतत्तान भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदक पादपीठ, पादकथलिक, पत्तचीवरपटिग्गहण, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकान भिक्खून मिथु यथावुड्ढ[2] अभिवादन, पच्चुट्ठान पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकान भिक्खूनं पञ्च यथावुड्ढं – उपोसथ, पवारण, वस्सिकसाटिक, ओणोजन, भत्त[3] । तेन हि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खून वत्त पञ्ञापेस्सामि यथा मानत्तचारिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

१९. "मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[4] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन मानत्तं दिन्नं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[5] सम्पयोजेतब्ब ।

---

१ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो० । २. यथावुड्ढं–सी० । ३. भत्तञ्च–स्या० । ४. भिक्खुनोवादकसम्मति–स्या० । ५ भिक्खू भिक्खूहि–स्या० ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्ब, न पुरतो निसीदितब्ब। यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो। तेन च सो सादितब्बो।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो[1] पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरञ्ञिकङ्गं समादातब्ब,[2] न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्ब, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो – मा मं जानिंसू ति।

“मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्ब, आगन्तुकस्स आरोचेतब्ब, उपोसथे आरोचेतब्ब, पवारणाय आरोचेतब्ब, देवसिकं आरोचेतब्ब। सचे B 97
गिलानो होति, दूतेन पि आरोचेतब्ब[3]।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ··पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो···पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो···पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे०· अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ·पे०· सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो···पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्ञत्र सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

“न भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ··पे0·· सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ··पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खु नानासंवासका, अञ्ञत्र सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो· पे०···

१. पकतत्तेन भिक्खुना–स्या०, म०। २ समादितब्ब–सी०, स्या०। ३ आरोचापेतब्ब–सी०, स्या०।

36, सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र
98 सङ्घेन, अञ्ञत्र अन्तराया।

२० "गन्तब्बो, भिक्खवे मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे०.. सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे०.. सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति

"गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो · पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति।

२१ "न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब। पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्ब। पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो। न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमाय[1] निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब।

"न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं पे०.. मूलाय पटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं · पे०· मानत्तचारिकेन वुड्ढतरेन[2] भिक्खुना सद्धिं पे०· अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब,
99 न छमाय निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब।

"मानत्तचारिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो[3] अब्भेय्य, अकम्मं, न च[4] करणीय" ति।

२२. अथ खो आयस्मा उपालि[5] येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच– "कति[6] नु खो. भन्ते, मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा" ति? "चत्तारो खो, उपालि,

---

१ छमाय–सी०, रो०। २ बुड्ढतरेन–सी०। ३ तब्बीसो–स्या०, वीसो–सी०, रो०। ४ तं न च–स्या०। ५. उपाली–सी०। ६ कती–स्या०।

मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा। सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना, ऊने गणे चरण[१] ति – इमे खो, उपालि, चत्तारो मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा" ति।

२३ तेन खो पन समयेन सावत्थिय[२] महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति। न सक्कोन्ति मानत्तचारिका भिक्खू मानत्त सोधेतु। भगवतो[३] एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्त निक्खिपितु। एव च पन, भिक्खवे, निक्खिपितब्ब। तेन मानत्तचारिकेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'मानत्त निक्खिपामी' ति। निक्खित्त होति मानत्त। 'वत्तं निक्खिपामी' ति। निक्खित्त होति मानत्त" ति।

२४ तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तह तह[४] पक्कमिसु। सक्कोन्ति[५] मानत्तचारिका भिक्खू मानत्त सोधेतु। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्त समादियितु। एव च पन, भिक्खवे, समादियितब्ब[६]। तेन मानत्तचारिकेन भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो – 'मानत्त समादियामी' ति। समादिन्न होति मानत्त। 'वत्त समादियामी' ति। समादिन्न होति मानत्त" ति।

मानत्तचारिकवत्तं निट्ठितं।

---o---

§ ५. अब्भानारहवत्तं

२५ तेन खो पन समयेन अब्भानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून B 103 अभिवादन…पे०…नहाने पिट्ठिपरिकम्म। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[७] विपाचेन्ति – "कथ हि नाम अब्भानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादन·· पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्च किर, भिक्खवे, अब्भानारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खूनं अभिवादन पे० · नहाने पिट्ठिपरिकम्म ति?" "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पियं अकरणीय। कथ हि नाम, भिक्खवे, अब्भानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तान भिक्खून अभिवादनं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे,

---

१ चरति–स्या०। २ सावत्थिया–सी०। ३ ते भिक्खू भगवतो–स्या०। ४. तहिं तहिं–स्या०। ५ न सक्कोन्ति–सी०, रो०। ६ समादितब्बं–सी०, स्या०। ७ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०।

अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सादितब्ब पकतत्तान भिक्खून अभिवादन ·· पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्म । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अब्भानारहान भिक्खून मिथु यथावुड्ढ अभिवादन पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, अब्भानारहान भिक्खूनं पञ्च यथावुड्ढ[1] – उपोसथं, पवारण, वस्सिकसाटिक, ओणोजन, भत्त[2] । तेन हि, भिक्खवे, अब्भानारहान भिक्खून वत्तं पञ्ञापेस्सामि यथा अब्भानारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

२६ "अब्भानारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन अब्भानारहो कतो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[3] सम्पयोजेतब्ब ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

101 "न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो[4] पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरञ्ञिकङ्ग समादातब्ब, न पिण्डपातिकङ्गं समादातब्ब[5], न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो – मा म जानिंसू ति ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

---

१ यथावुड्ढं–सी० । २. भत्तञ्च–स्या० । ३. भिक्खू भिक्खूहि–स्या० । ४ पकतत्तेन भिक्खुना–स्या०, म० । ५, समादितब्बं–सी०, स्या० ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे ·· अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० · सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे०·· सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे०··· सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्ञत्र पकतत्तेन, अञ्ञत्र अन्तराया ।

"गन्तब्बो, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा ··पे०·· · R 37
अनावासा पे० आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे०·· सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्ञा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो, न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमाय[1] निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमाय चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

"न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं···पे०··· मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं · पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं···पे० · मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं·· पे०·· अब्भानारहेन वुड्ढतरेन[2] भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा

१. छमाय-सी०, रो० । २. वुड्ढतरेन-सी० ।

वत्थब्ब, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न
B 102 छमाय निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

"अब्भानारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्त ददेय्य, तवीसो[1] अब्भेय्य, अकम्म, न च[2] करणीय" ति ।

अब्भानारहवत्तं निट्ठितं ।

पारिवासिकक्खन्धक निट्ठितं दुतिय[3] ।

इमम्हि[4] खन्धके वत्थू[5] पञ्च ।

§ ६. तस्सुद्दानं

पारिवासिका सादेन्ति[6] पकतत्तान[7] भिक्खुन[8] ।
अभिवादन पच्चुट्ठान अञ्जलि च सामीचिय[9] ॥
आसन[10] सेय्याभिहारं पादो[11] पीठ[12] कथलिकं[13] ।
पत्त[14] नहाने परिकम्म[15] उज्झायन्ति[16] च[17] पेसला ॥
दुक्कटं[18] सादियन्तस्स मिथु पञ्च यथावुड्ढ[19] ।
उपोसथं पवारणं वस्सकोणोजभोजन[20] ॥
सम्मा च वत्तना[21] तत्थ[22] पकतत्तस्स[23] गच्छन्त[24] ।
यो च होति परियन्तो पुरे पच्छा तथेव च[25] ॥
आरञ्ञपिण्डनीहारो[26] आगन्तुके उपोसथे[27] ।
पवारणाय[28] दूतेन[29] गन्तब्बो च सभिक्खुको[30] ॥
एकच्छन्ने च वुट्ठानं[31] तथेव च निमन्तये[32] ।
आसने नीचे चङ्कमे[33] छमाय चङ्कमेन च ॥

---

१ तब्बीसो-स्या०, वीसो-सी०, रो० । २ त न च-स्या० । ३ पारिवासिकक्खन्धको दुतियो-म० । ४ इमस्मि-स्या० । ५ वत्थु-सी०, रो० । ६ सादियन्ति-सी०, स्या० । ७ पक्तत्तेन-रो०, पकतत्तान स्या० । ८ भिक्खून-स्या०, भिक्खुना-रो० । ९ अञ्जलिसामिय आसनं-रो०, अञ्जलिञ्चेव सामिचीं-स्या० । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११ पादोदकं-सी०, स्या०, रो० । १२. पादपीठ-सी०, स्या०, रो० । १३. पादकथलिकं-स्या०, रो०, पादकठलिकं-सी० । १४ पत्तचीवरपटिग्गहण-सी०, स्या० । १५. पिट्ठिपरिकम्म-स्या०, पिट्ठि परिकम्म-सी० । १६ उज्झायन्तेव-स्या० । १७. स्या० पोत्थके नत्थि । १८ दुक्कट-रो० । १९ पुनापरे-रो० । २० वस्सिकञ्चावणोजन-स्या० । २१ अत्तं सम्मा पवत्तना-स्या० । २२. स्या० पोत्थके नत्थि । २३ पक्तत्तेन-सी०, स्या० । २४. गच्छरे-सी०, स्या०, गच्छन-रो० । २५ न पुरे पच्छा समणेन-सी०, स्या० । २६ अरञ्ञं पिण्डनीहारो-सी०, स्या०, अरञ्ञ-पिण्डनिहारो-रो० । २७. उपोसथं-रो० । २८ पवारणा च-सी०, स्या०, रो० । २९. दूतो च-रो० । ३० गन्तब्बं च सभिक्खुकं-रो० । ३१ च वत्थब्बं-सी०, न वत्थब्ब-स्या० । ३२. न छमायं निसिन्ने-सी०, स्या० । ३३. नीचचङ्कमे-रो० ।

वुड्ढतरेन[१] अकम्म रत्तिच्छेदा[२] च सोधना ।
निक्खिपन समादानं वत्त व पारिवासिके[३] ॥

मूलाय मानत्तारहा तथा मानत्तचारिका । B 103
अब्भानारहे नयो चा पि[४] सम्भेद नयतो[५] पुन ॥

पारिवासिकेसु[६] तयो चतु मानत्तचारिके[७] ।
न[८] समेन्ति रत्तिच्छेदेसु[९] मानत्तेसु च देवसि[१०] ।
द्वे कम्मा सदिसा सेसा तयो कम्मा समासमा[११] ति ॥

पारिवासिकक्खन्धकं निट्ठितं[१२] ।



१ वुड्ढतरेन–सी० । २ रतिच्छेदो–रो० । ३ ञातब्बं पारिवासिका–सी०, स्या०, रत्ति वा पारिवासिके–रो० । ४ अब्भानारहो यो चा पि–रो०, अब्भानारहका चा पि–सी०, स्या० । ५ सम्भेद-नयतो–स्या० । ६ पारिवासिकान–स्या० । ७ चतुमानत्तचारिके–सी०, स्या० । ८ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९ समेन्ति रत्तिच्छेदा–स्या०, समन्ति रत्तिच्छेदेसु–रो० । १० दिवासिकं–स्या० । ११. समा मता–सी०, समानता–स्या० । १२ पारिवासिकक्खन्धको निट्ठितो–म० ।

३. समुच्चयक्खन्धकं

§ १. सुक्कविस्सट्ठि

B 104, R 38 १ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी[1] एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं[2] अप्पटिच्छन्नं[3]। सो भिक्खून आरोचेसि – "अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं" ति? भगवतो[4] एतमत्थं आरोचेसुं।

अप्पटिच्छन्नमानत्तं

२ "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देतु। एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बं –

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं[5] भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं, भन्ते, सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि। अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। दुतियं पि, भन्ते,[6] सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि। अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। ततियं पि, भन्ते[7], सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी' ति।

३ "ब्यत्तेन[8] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
B 105, R 39 सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स

---

१. उदायि–रो०, स्या०। २ सुक्कविसट्ठिं–सी०, स्या०, रो०। ३ अपटिच्छन्नं–सी०, रो०, ४. ते भिक्खू भगवतो–स्या०। ५ वुड्ढानं–सी०। ६. सोहं भन्ते–स्या०। ७ सोहं भन्ते–स्या०। ८. ब्यत्तेन–सी०, रो०।

भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थ वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"ततिय पि एतमत्थ वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त देति । यस्सा-यस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-च्छन्नाय छारत्त मानत्तस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

अप्पटिच्छन्नअब्भानं

४ सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, एक आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं अदासि । सोह चिण्णमानत्तो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति ? भगवतो[1] एतमत्थ आरोचेसु । B. 106

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खु अब्भेतु । एव च पन, भिक्खवे, अब्भे-तब्बो – तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान[2] भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो –

"अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचामि ।

"अह, भन्ते, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोह

---

१ ते भिक्खू भगवतो–स्या० । २ वुड्ढानं–सी० ।

सङ्घ एकिंस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त अदासि । सोह चिण्णमानत्तो दुतिय पि, भन्ते, सङ्घ अब्भान याचामि ।

"अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त
१ 40 मानत्त अदासि । सोह चिण्णमानत्तो ततिय पि, भन्ते, सङ्घ अब्भान याचामी ति ।

५. "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ
107 एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भानं याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविम्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । सङ्घो उदायिं भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी"ति। B 108

एकाहप्पटिच्छन्नपरिवासं

६ तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं[1]। सो भिक्खून आरोचेसि – "अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब" न्ति[2] भगवतो[2] एतमत्थं आरोचेसुं।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देतु। एवञ्च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सोहं, भन्ते, सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचामी' ति। दुतियम्पि याचितब्बो। ततियम्पि याचितब्बो।

७ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय R. 41 सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं देति। यस्सायस्मतो खमति B 109 उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतियम्पि एतमत्थं वदामि ··· पे० ··· ततियम्पि एतमत्थं वदामि ··· पे० ···।

"दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासो। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी"ति।

एकाहप्पटिच्छन्नमानत्तं

८ सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खून आरोचेसि – "अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

---

१. [illegible] सी० । २. ते भिक्खू भगवतो – स्या० ।

सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ? भगवतो[1] एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बं –

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोह, भन्ते,[2] परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्ब[3] । ततिय पि याचितब्ब ।

110 ९ “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
42 अयं उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो
सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त ददेय्य । एसा ञत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि ··पे० · ततिय पि एतमत्थं वदामि · पे० ··।

---

१ ते भिक्खू भगवतो–स्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३ याचितब्बो–सी० ।

"दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

एकाहप्पटिच्छन्नअब्भानं

१० सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न। सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया B 111 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि। सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि। सोह चिण्णमानत्तो। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब"ति? भगवतो[1] एतमत्थ आरोचेसु।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेतु। एव च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो –

"तेन भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्न। सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि। सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि। सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचामी' ति। दुतिय पि याचितब्ब[2]। ततिय पि याचितब्बं।

११. "ब्यत्तेन[3] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्न। सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि। सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया R. 43 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त अदासि। सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भान याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो B 112 उदायिं भिक्खु अब्भेय्य। एसा ञत्ति।

---

१ ते भिक्खू भगवतो – स्या०। २ याचितब्बो – सी०। ३ ब्यत्तेन – सी०, रो०।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थ-परिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो

१२. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी[१] एक आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि द्वीहप्पटिच्छन्न[२] · पे० तीहप्पटिच्छन्न · पे० चतूहप्पटिच्छन्नं · पे० · पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न[३] । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति ? भगवतो[४] एतमत्थ आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा

3 वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते, सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचामी'ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

१३. "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

---

१ उदायि भिक्खु–स्या० । २ द्वीहपटिच्छन्न–सी०, स्या०, रो० । ३ द्वीहपटिच्छन्न तीहपटिच्छन्नं चतूहपटिच्छन्नं पञ्चाहपटिच्छन्नं–स्या० । ४. ते भिक्खू भगवतो–स्या० ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि·· पे०···ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी"ति ।

पारिवासिकमूलायपटिकस्सना

१४ सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि[1] पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय B 114
सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब"ति ? भगवतो[2] एतमत्थं आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो –

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सन याचामी' ति । दुतिय पि R 44
याचितब्बा[3] । ततिय पि याचितब्बा ।

१५. "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि ।

---

१. सुक्कविसट्ठिं–सी०, स्या०, रो० । २ ते भिक्खू भगवतो–स्या० । ३ याचितब्बो–सी० ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त देतु। एव च पन, भिक्खवे, दातब्ब –

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न। सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि पे० सोह, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचामी'ति। दुतिय पि याचितब्ब[1]। ततिय पि याचितब्ब।

१९ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्तं
118 मानत्तं याचति। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्तं देति।
16 यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी"ति।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना

२०. सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सो भिक्खून आरोचेसि – "अहं, आवुसो, एक आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं पे०... सोह मानत्तं चरन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं"ति? भगवतो[2] एतमत्थ आरोचेसु।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्त मानत्त देतु। एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो –

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं ..पे०...

१. याचितब्बो–सी०। २ ते भिक्खू भगवतो–स्या०।

सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न। सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचामी'ति। दुतिय पि याचितब्बा। ततिय पि याचितब्बा।

२१ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु ··पे०·· मूलायपटिकस्सन याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य। एसा ञत्ति पे० पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना[1]। B 119
खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति।

"एव च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्त दातब्ब—तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना ··पे० एवमस्स वचनीयो—'अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे० सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न। सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि। त म सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचामी'ति। दुतिय पि याचितब्ब। ततियं पि याचितब्ब।

"ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उदायी भिक्खु पे० छारत्त मानत्त याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त ददेय्य। एसा ञत्ति पे० ··दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

अब्भानारहमूलायपटिकस्सना

२२. सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न। सो भिक्खून आरोचेसि—"अहं, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे०· सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न[2]। कथ नु खो मया पटिपज्जितब्बं" ति? भगवतो[3] एतमत्थ आरोचेसु।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

१ मूलाय—स्या०। २ अपटिच्छन्न—सी०, रो०। ३ ते भिक्खू भगवतो—स्या०।

सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे०… ।

. 120 "एवं च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं पे० ।

"दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी"ति।

मूलायपटिकस्सितअब्भानं

२३ सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि–"अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं
R. 57 आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं पे० सोहं चिण्णमानत्तो। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब"न्ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अब्भेतु। एवं च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो–

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो– 'अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचिं। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि। सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं। तं मं सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं। तं मं सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचिं। तस्स मे सङ्घो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं अदासि। सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्घं अन्तरा एकिस्सा
B. 121 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचिं। तं मं सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोहं सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचिं। तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि। सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं। सोहं सङ्घं अन्तरा

एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । त मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचामी' ति ।

"दुतिय पि याचितब्ब[1] । ततिय पि याचितब्ब ।

२४ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ R 43 एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय B 122 मूलाय पटिकस्सि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त अदासि । सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा

---

१ याचितब्बो–सी० ।

आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि। सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भानं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न · पे० सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति। सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति। यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि · पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो

3 २५ तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी एक आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न[1]। सो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्न। कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति[2] भगवतो[2] एतमत्थ आरोचेसुं।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास देतु। एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो –

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न। सोहं, भन्ते, सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचामी' ति। दुतिय पि याचितब्बो। ततिय पि याचितब्बो।

२६ "ब्यत्तेन भिक्खुनो पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्न। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया

१ पक्खपटिच्छन्न-सी०, स्या०, रो०। २. ते भिक्खू भगवतो–स्या०।

सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि ·पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे०···।

"दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया B 124
पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

पक्खपारिवासिकमूलायपटिकस्सना

२७ सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति ! भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधान-परिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो – तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेत-निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह R 49
परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छ-न्नाय मूलायपटिकस्सन याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बा[1] । ततिय पि याचितब्बा ।

२८ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न ।
सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्ख- B 125
परिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेत-

१ याचितब्बो–सी० ।

निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिं भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचति । सङ्घो उदायिं भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना[1] । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

समोधानपरिवासो

२९ "एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो – तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, B 126 एक आपत्ति आपज्जिं सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचिं । त मं सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचामी' ति ।

"दुतिय पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

३०. "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय

---

1 मूलाय–स्या० ।

उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया B 127 पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि। सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधान-परिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि पे० ।

"दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी"ति ।

मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि

३१ सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खू आरोचेसि – "अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं

आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह परिवुत्थपरिवासो मानत्ता-
रहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न। कथ नु खो
मया पटिपज्जितब्ब" ति ? भगवतो[1] एतमत्थ आरोचेसु।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
3 125 सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास
देतु। एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे०।

"एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे०
समोधानपरिवास देति पे०।

"दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो। खमति सङ्घस्स,
तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

तिकापत्तिमानत्तं

३२ सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खून आरोचेसि—"अह, आवुसो, एक आपत्ति
आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह परिवुत्थपरिवासो। कथ
R 50 नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त
देतु। एवं च पन, भिक्खवे, दातब्ब—

"तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स
वचनीयो—'अहं, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं
...पे० . सोह, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचामी'ति।
दुतियं पि याचितब्ब[2]। ततिय पि याचितब्ब।

३३ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो।
अयं उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न
.. पे०.. सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचति। यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीन छारत्त मानत्तं ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक
सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्न पे० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्न आपत्तीनं
3 129 छारत्त मानत्त याचति। सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्तं देति।
यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्तस्स दान, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थं वदामि . पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि.. पे०.।

---

१ ते भिक्खू भगवतो–स्या०। २ याचितब्बो–सी०।

"दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी"ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सनादि

३४ सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि–"अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब"ति [2] भगवतो[1] एतमत्थ आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास दत्वा छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे० ।

"एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे० ।

"एव च पन, भिक्खवे, छारत्त मानत्त दातब्ब पे० देति पे० ।

"दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी"ति ।

अब्भानारहमूलायपटिकस्सनादि

३५ सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून आरोचेसि–"अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न · पे० सोह चिण्णमानत्तो अब्भानारहो B 130 अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति [2] भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास दत्वा छारत्त मानत्त देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे० ।

"एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे० ।

"एव च पन, भिक्खवे, छारत्त मानत्त दातब्बं पे० देति पे० ।

"दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

---

१ ते भिक्खू भगवतो–स्या० ।

पक्खप्पटिच्छन्नअब्भानं

R 51 ३६ सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि – ''अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह चिण्णमानत्तो। कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब'' ति ' भगवतो एतमत्थ आरोचेसु।

''तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेतु। एव च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो –

''तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा, एकस उत्तरासङ्ग करित्वा, वुड्ढान भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अञ्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न। सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि। सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न। सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि। त म सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोह सङ्घ अन्तरा L 131 एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि। सोह परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न। सोहं सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि। त म सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोह सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि। सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचिं। तस्स मे सङ्घो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्त मानत्त अदासि। सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न। सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचिं। त म सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि। सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचिं। तस्स मे सङ्घो अन्तरा

एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । त म सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचामी'ति । B 132

"दुतिय पि याचितब्ब[1] । ततिय पि याचितब्ब ।

३७ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी[2] भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय[3] पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया

१ याचितब्बो–सी० । २ उदायि–सी०, स्या०, रो० । ३ पक्खपटिच्छन्नाय–सी०, स्या०, रो० ।

पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ
I. 133 अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय
आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास
अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स
भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्त मानत्त अदासि । सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एकं आपत्ति
आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि
भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय
पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटि-
च्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा
एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया
समोधानपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो[1] सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेत-
निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स
भिक्खुनो अन्तरा[2] एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय
छारत्त मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि
सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा
एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि ।
सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय
पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधान-
परिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
B 134 सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा
एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि ।
सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिं भिक्खुं
अब्भेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं· पे० · सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । सङ्घो

१. सी० पोत्थके नत्थि । २. सी० पोत्थके नत्थि ।

उदायि भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी"ति ।

सुक्कविस्सट्ठि समत्ता ।

---

§ २. परिवासो

अग्घसमोधानपरिवासो

३८ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति – एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना[1], एका आपत्ति द्वीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति तीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति चतूहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति पञ्चाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति छाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति सत्ताहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति अट्ठाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति नवाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि – एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना · पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो –

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अह, B 135
भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि – एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सोह, भन्ते, सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचामी'ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

३९ "ब्यत्तेन[2] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि – एका आपत्ति एकाह- R 52
प्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो

---

१ एकाहपटिच्छन्ना–सी०, स्या०, रो० । २ व्यत्तेन–सी०, रो० ।

आपज्जि – एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना, तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

सब्बचिरप्पटिच्छन्नअग्घसमोधानं

B 136 ४० तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति – एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना, द्वे आपत्तियो द्वीहप्पटिच्छन्नायो,[1] तिस्सो आपत्तियो तीहप्पटिच्छन्नायो,[2] चतस्सो आपत्तियो चतूहप्पटिच्छन्नायो, पञ्च आपत्तियो पञ्चाहप्पटिच्छन्नायो, छ आपत्तियो छाहप्पटिच्छन्नायो, सत्त आपत्तियो सत्ताहप्पटिच्छन्नायो, अट्ठ आपत्तियो अट्ठाहप्पटिच्छन्नायो, नव आपत्तियो नवाहप्पटिच्छन्नायो, दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो भिक्खून आरोचेसि – "अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब' ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो[3] तास अग्घेन समोधानपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सोह, भन्ते, सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

४१ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल सङ्घो

---

१ द्वीहपटिच्छन्ना–सी०, रो० । २ तीहपटिच्छन्ना–सी०, रो० । ३ सब्बचिरपटिच्छन्नायो–सी०, स्या०, रो० ।

इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवास ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि – एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास B 137 याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

द्वेमासपरिवासो

४२ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो R 53 होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि – "अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य" ति । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो[1] ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – "अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आप्पज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य ति । सोह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य" ति ।

सो भिक्खूनं आरोचेसि – "अह, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं B 138 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य' ति । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि ।

---

१ लज्जिधम्मो–स्या० रो० ।

तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं ति । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति [1] भगवतो[1] एतमत्थ आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा, एकस उत्तरासङ्ग करित्वा, वुड्ढान भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अञ्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमास-
B 139 प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचिं । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य ति । सोह, भन्ते, सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचामीति ।

R 54 "दुतिय पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

४३ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य'ति । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया

१ ते भिक्खू भगवतो–स्या० ।

द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य'न्ति । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य न्ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमास- B 140
परिवास याचेय्य'न्ति । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य'न्ति । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य न्ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थ वदामि पे० ·ततियं पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

द्वे मासा परिवसितब्बविधि

४४. "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्प-

टिच्छन्नायो। तस्स एवं होति – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो। यन्नूनाहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य'न्ति। सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति। तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो
B 141 ओक्कमि[1] – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो। तस्स मे एतदहोसि – अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो। यन्नूनाहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य'न्ति। सोहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं। तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि। तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि। यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य'न्ति। सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति। तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा।

४५ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं जानाति, एकं आपत्तिं न जानाति। सो सङ्घं यं आपत्तिं जानाति तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति। सो परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं जानाति। तस्स एवं होति – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं जानिं, एकं आपत्तिं न जानिं। सोहं सङ्घं यं आपत्तिं जानिं तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं। तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि। सोहं परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं जानामि।
R 55 यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य'न्ति। सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति। तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा।

४६ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं सरति, एकं आपत्तिं न सरति[2]। सो सङ्घं यं आपत्तिं सरति
B 142 तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति। सो परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं सरति। तस्स एवं होति – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं

१ ओक्कमति–सी०, रो०। २ नस्सरति–म०।

सरिं, एकं आपत्ति न सरि । सोह सङ्घ य आपत्ति सरि, तस्सा मे आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरं पि आपत्ति सरामि । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य'ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

४७ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको । सो सङ्घ याय आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । सो परिवसन्तो इतरिस्सा पि आपत्तिया निब्बेमतिको होति । तस्स एव होति – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको । सोह सङ्घ याय आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरिस्सा पि आपत्तिया निब्बेमतिको । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

४८ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास- B 143
प्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति जानप्पटिच्छन्ना,[1] एका आपत्ति अजानप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्ञो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो[2] मेधावी लज्जी कुक्कुचको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति – 'कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती' ति ? ते एव वदेन्ति – 'अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति जानप्पटिच्छन्ना,[3] एका आपत्ति अजानप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति[4] । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो, तासाय भिक्खु परिवसती'ति । सो एव वदेति – 'याय, आवुसो, आपत्ति

१ जानपटिच्छन्ना–सी०, स्या०, रो० । २ व्यत्तो–सी० । ३ अजानपटिच्छन्ना–सी०, स्या०, रो० । ४ याचि–रो०, स्या० ।

जानप्पटिच्छन्ना, धम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, धम्मत्ता[१] रुहति । या च स्वाय, आवुसो, आपत्ति अजानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकिस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

४९ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो,[२] एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना[३], एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना[४] । सो सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्ञो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति – 'कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती'ति ? ते एवं वदेन्ति – 'अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो तास
B 144 आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो, तासाय भिक्खु परिवसती'ति । सो एव वदेति – 'याय, आवुसो, आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना धम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । या च स्वाय, आवुसो, आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति[५] । एकिस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

५० "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना[६], एका आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्ञो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति – 'कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती' ति ? ते एव वदेन्ति – 'अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो, तासाय भिक्खु परिवसती' ति । सो एव वदेति – 'याय, आवुसो, आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, धम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । या च स्वायं,

१ धम्मता–स्या० । २ द्वेमासपटिच्छन्नायो–सी०, स्या०, रो० । ३ सरमानपटिच्छन्ना–सी०, स्या०, रो० । ४ अस्सरमानपटिच्छन्ना–म० । ५ व्यत्तो–सी० । ६ रुहति–सी०, स्या० । ७ निब्बेमतिकपटिच्छन्ना–सी०, स्या०, रो० ।

आवुसो, आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना अधम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकिस्सा[1], आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो" ति ।

५१ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो R 56
होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो[2] । तस्स एतदहोसि – "अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमास-परिवास याचेय्य" ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेपासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास B 145
याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो[3] ओक्कमि – "अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्प-टिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास[4] याचेय्य" ति ।

सो भिक्खून आरोचेसि – "अह खो, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-प्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-प्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जी-धम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य' ति । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति ? भगवतो[5] एतमत्थं आरोचेसु ।

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो –

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – अह,

---

१ एतस्सा-रो० । २ द्वेमासपटिच्छन्नायो-सी०, स्या०, रो० । ३ लज्जिधम्मो-सी०, स्या०, रो० । ४ मास परिवास-म०, रो० । ५ ते भिक्खू भगवतो-स्या० ।

B 146 भन्ते, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचेय्य’ ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य’ ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य ति । सोह, भन्ते, सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचामी ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

R 57 ५२ “ब्यत्तेन[1] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि – ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य’ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचेय्य ति । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्य ति । सो सङ्घ
B 147 द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास ददेय्य । एसा ञत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि – ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान एकमासपरिवास

---

१ व्यत्तेन–सी॰, रो॰ ।

याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि[1] – अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्य' ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ततियं पि एतमत्थं वदामि ... पे० ... ।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५३ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एवं होति – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि – अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्य'ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा । B 148

---

१ ओक्कमति-सी०, रो० ।

५४ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं मासं जानाति, एकं मासं न जानाति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं जानाति तं मासं परिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं जानाति तं मासं परिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मासं जानाति । तस्स एवं होति – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं मासं जानिं, एकं मासं न जानिं । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं जानिं तं मासं परिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं जानिं तं मासं परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि मासं जानामि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्यं' ति । सो
B 149 सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५५ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं मासं सरति, एकं मासं न सरति[1] । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं सरति तं मासं परिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं सरति तं मासं परिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मासं सरति । तस्स एवं होति – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं मासं सरिं, एकं मासं न सरिं । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं सरिं तं मासं परिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं सरिं तं मासं परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि मासं सरामि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्यं' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५६ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं मासं निब्बेमतिको, एकं मासं वेमतिको । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं निब्बेमतिको तं मासं परिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं निब्बेमतिको तं मासं परिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मासं निब्बेमतिको होति । तस्स एवं होति – 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं
R. 58 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं मासं निब्बेमतिको, एकं मासं वेमतिको । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मासं निब्बेमतिको तं मासं परिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो

[1] नस्सरति–म० ।

द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान य मास निब्बेमतिको त मास परिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरं पि मास निब्बेमतिको । यन्नूनाह सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान B 150 इतरं पि मास परिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मास परिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मास परिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिम उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५७ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो जानप्पटिच्छन्नो,[१] एको मासो अजानप्पटिच्छन्नो[२] । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्ञो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो[३] मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति – 'कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती' ति ? ते एव वदेन्ति – 'अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । एको मासो जानप्पटिच्छन्नो, एको मासो अजानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो तासाय भिक्खु परिवसती'ति । सो एव वदेति – 'य्वाय, आवुसो, मासो जानप्पटिच्छन्नो धम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, धम्मत्ता[४] रुहति[५] । यो च य्वाय, आवुसो, मासो अजानप्पटिच्छन्नो अधम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, अधम्मत्ता[६] न रुहति । एकस्स,[७] आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

५८ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो[८], एको मासो असरमानप्पटिच्छन्नो[९] । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्ञो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति – 'किं अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु B 151 परिवसती' ति ? ते एव वदेन्ति – 'अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो, एको मासो असरमानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो

१ जानपटिच्छन्नो–सी०, स्या०, रो० । २ अजानपटिच्छन्नो–सी०, स्या०, रो० । ३ व्यत्तो–सी०, रो० । ४ धम्मता–स्या० । ५ रुहति–सी०, स्या०, रो० । ६ अधम्मता–स्या० । ७ एतस्स–स्या० । ८ सरमानपटिच्छन्नो–सी०, स्या०, रो० । ९ अस्सरमानप्पटिच्छन्नो–म० ।

तासायं भिक्खु परिवसती’ति । सो एव वदेति – ‘य्वाय, आवुसो, मासो सरमानप्पटिच्छन्नो धम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । यो च ख्वाय, आवुसो, मासो असरमानप्पटिच्छन्नो अधम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो’ति ।

५९ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्ञो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति – ‘कि अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती’ति ? ते एव वदेन्ति – ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो तासाय भिक्खु परिवसती’ति । सो एव वदेति – ‘य्वाय, आवुसो, मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो धम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, धम्मत्ता रुहति । यो च ख्वाय, आवुसो, मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो अधम्मिक तस्स मासस्स परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो”ति ।

सुद्धन्तपरिवासो

B 152 ६० तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति । सो[1] आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो भिक्खून
R 59 आरोचेति – “अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, आपत्तिपरियन्त न जानामि, रत्तिपरियन्त न जानामि, आपत्तिपरियन्त न सरामि, रत्तिपरियन्त न सरामि, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति ? भगवतो[2] एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो –

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो – ‘अह, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ ते भिक्खू भगवतो–स्या० ।

न जानामि, आपत्तिपरियन्त न सरामि, रत्तिपरियन्त न सरामि, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सोह, भन्ते, सङ्घ तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास याचामी'ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

६१ "ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्घ तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, B 153
रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्घ तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

६२ "एव च[1] खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो, एव परिवासो दातब्बो[2] । कथ च, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ? आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको – सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

"आपत्तिपरियन्त जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको – सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

"आपत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्चं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको – सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

"आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्च सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको – सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो । R 60

१ रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ 'एव परिवासो दातब्बो' ति पाठो सी० पोत्थके नत्थि ।

"आपत्तिपरियन्त जानाति, रत्तिपरियन्त एकच्चं जानाति, एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्त सरति, रत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको – सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

"आपत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, रत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, B. 154 एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, रत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको – सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो । एव खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

६३ "कथ च, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो? आपत्तिपरियन्त जानाति, रत्तिपरियन्त जानाति, आपत्तिपरियन्त सरति, रत्तिपरियन्त सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको – परिवासो दातब्बो ।

"आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्त जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्त सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको – परिवासो दातब्बो ।

"आपत्तिपरियन्त एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, रत्तिपरियन्त जानाति, आपत्तिपरियन्त एकच्च सरति, एकच्च न सरति, रत्तिपरियन्त सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको – परिवासो दातब्बो । एव खो, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो"ति[1] ।

परिवासो निट्ठितो ।

---

§ ३. चत्तालीसकं

६४ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु परिवसन्तो विब्भमि । सो पुन पच्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पद याचि । भगवतो[2] एतमत्थ आरोचेसु ।

(१) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स[3], भिक्खवे, परिवासो न रुहति[4] । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो सामणेरो होति । सामणेरस्स, भिक्खवे, B 155 परिवासो न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

---

१ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ ते भिक्खू भगवतो–स्या० । ३ विब्भन्तस्स–सी० । ४ रूहति–सी०, स्या०, रो० ।

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो उम्मत्तको होति । उम्मत्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अनुम्मत्तको होति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(४) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो खित्तचित्तो होति । खित्तचित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अखित्तचित्तो होति, तस्स तदेव पुरिम R 61 परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(५) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो वेदनट्टो[1] होति । वेदनट्टस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन अवेदनट्टो होति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति[2] । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति,[3] तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो । B 156

६५ (९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो[4] । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(१०-१६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो सामणेरो होति ·पे० · उम्मत्तको होति·· पे० खित्तचित्तो होति · पे० वेदनट्टो होति पे० आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिय्यति पे० · आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपिय्यति[5] ···पे० पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रुहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

---

१ वेदनाट्टो–म० । २ उक्खिपियति–सी०, स्या०, रो० । ३ ओसारीयति–सी०, ओसारियति–स्या०, रो० । ४ रो० पोत्थके नत्थि । ५ उक्खिपीयति–सी०, उक्खिपियति–स्या०, रो० ।

६६ (१७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो विब्भमति। विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदान न रूहति। सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान। यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो। तस्स भिक्खुनो मानत्त दातब्ब।

(१८-२४) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्टो होति पे० आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति। उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदान न रूहति। सो चे पुन ओसारिय्यति,[1] तस्स तदेव पुरिम परिवासदान। यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो। तस्स भिक्खुनो मानत्त दातब्ब।

६७ (२५) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्त चरन्तो विब्भमति। विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति। सो चे पुन उपसम्पज्जति तस्स तदेव पुरिमं परिवासदान। यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्न, य मानत्त चिण्ण सुचिण्ण, अवसेस चरितब्ब।

B 157 (२६-३२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्त चरन्तो सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्टो होति पे० आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति। उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति। सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान। यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्न, य मानत्त चिण्ण सुचिण्ण, अवसेस चरितब्ब।

६८ (३३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो विब्भमति। विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, अब्भान न रूहति। सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान। यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्नं, य मानत्त चिण्ण सुचिण्ण। सो भिक्खु अब्भेतब्बो।

(३४-४०) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्टो होति पे० आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय R 62 दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति। उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, अब्भान न रूहति। सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान। यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्न, य मानत्त चिण्ण सुचिण्ण। सो भिक्खु अब्भेतब्बो।

चत्तालीसक[2] समत्त।

———o———

१. ओसारियति-स्या०, रो०, ओसारीयति-सी०। २ चत्तालीसकं-सी०, स्या०।

§ ४. छत्तिंसकं

६९ (१) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा[1] अप्पटिच्छन्नायो[2]। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो।

(२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा B 158
आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(४-९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पे०…परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथाप्पटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(१०-३६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो पे०· मानत्त चरन्तो पे० (यथापरिवास तथा वित्थारेतब्ब) अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० परिमाणा पटिच्छन्नायो पे० परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि · पे० अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

छत्तिंसक समत्त।

---

§ ५. मानत्तसतकं

७०. (१) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो B 159
आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा[3] विब्भमति। सो चे[4] पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो मानत्त दातब्ब।

---

१ परिमाणायो–सी०, स्या०। २ अपटिच्छन्नायो–सी०, रो०। ३ अपटिच्छादेत्वा–सी०, रो०। ४. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि।

R 63 (२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति। सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पच्छिमस्मिं आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं।

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति। सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं।

(४) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति। सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं।

७१ (५) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं आपत्तिक्खन्धे[1] यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं।

(६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति,[2] या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं।

B 160 (७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं।

(८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति। तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं।

७२ (९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो

---

१ पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे–रो०। २ छादेति–रो०।

आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति । या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो R 64 विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१०) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति । या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि च पच्छिमस्मि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने B. 161 परिवासं दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(११) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति । या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि च पच्छिमस्मि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि च पच्छिमस्मि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

७३ (१३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति, या

आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा[1] नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१४) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । B 162 एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपात्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति[2] । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि च पच्छिमस्मि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१५) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि च पच्छिमस्मि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

७४ (१७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि B 163 ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मि आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति ।

---

१ असरित्वा–सी०, स्या०, रो० । २ नच्छादेति–सी० ।

एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

(१९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति[1] । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

(२०) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो[2] पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

७५. (२१-१००) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो B 164
आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा[3] सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्बं) वेदनट्टो[4] होति·· पे०·· तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति पे० एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति R 65
पे० एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्टो होति । सो पुन अवेदनट्टो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता

१ छादेति–सी० । २ यासु आपत्तीसु–स्या० । ३ अपटिच्छादेत्वा–सी०, रो० । ४ वेदनाट्टो–म० ।

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि[1] ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्मिं च पच्छिमस्मिं च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्बं ।

मानत्तसतकं[2] निट्ठितं ।

---

§ ६. समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सतं

७६ (१) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
B 165 आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा[3] विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(४) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

७७ (५) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
R 66 आपत्तियो आपज्जति । तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति,

---

१ नच्छादेसि–सी० । २ मानत्तसत–म० । ३ अपटिच्छादेत्वा सी०, रो० ।

या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति, या आपत्तियो B 166 पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

७८ (९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति। या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(१०) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति। या B 167 आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(११) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

७९ (१३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या
B 168 आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा[1] नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१४) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि[2] ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१५) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या

१ असरित्वा–सी, स्या०, रो० । २ नच्छादेति–म० ।

आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(१६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति। या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

८० (१७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको। यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(१८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको। यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(१९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको। यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति। सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता B आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

(२०) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति। एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको। यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति। सो[1] विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

८१ (२१–१००) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्टो होति · पे० तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि (यथा हेट्ठा वित्थारित तथा वित्थारेतब्ब) पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति पे० एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति पे०· एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको। यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति। सो वेदनट्टो होति। सो पुन अवेदनट्टो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
171 निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति···पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति[2], या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० · या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति,[3] या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति। सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो। यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो।

८२ (१०१-३२०) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो···पे०· मानत्त चरन्तो · पे० अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति · पे० (मानत्तारहो च मानत्तचारी च अब्भानारहो च यथा परिवासो वित्थारितो तथा वित्थारेतब्बो)

१ सो भिक्खु–म०। २ नच्छादेसि–सी०। ३ नच्छादेति–सी०।

८३ (३२१-४००) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्टो होति पे० तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति पे० एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति पे० एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्टो होति । सो पुन अवेदनट्टो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे B 172
निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो । R. 67

समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सत निट्ठित ।

---

§ ७. परिमाणादिवारअट्ठकं

८४ "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा परिमाणा[1] अप्पटिच्छादेत्वा[2] पे० अपरिमाणा अप्पटिच्छादेत्वा पे० एकनामा अप्पटिच्छादेत्वा पे० नानानामा अप्पटिच्छादेत्वा · पे० सभागा अप्पटिच्छादेत्वा ··पे० · विसभागा अप्पटिच्छादेत्वा·· पे०·· ववत्थिता अप्पटिच्छादेत्वा · पे०··· सम्भिन्ना अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति· पे०·· (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्ब)

परिमाणादिवारअट्ठक निट्ठितं[3] ।

---

§ ८. द्वेभिक्खुवारएकादसकं

८५ (१) "द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेस-

---

१ परिमाणायो–स्या० । २ अपटिच्छादेत्वा–सी०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

दिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति[1] । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स[2] परिवास दत्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

B 173 (२) "द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे वेमतिका होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

(३) "द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

(४) "द्वे भिक्खू मिस्सक आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्ब ।

(५) "द्वे भिक्खू मिस्सक आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

(६) "द्वे भिक्खू सुद्धक आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्म कारापेतब्बा ।

(७) "द्वे भिक्खू सुद्धक आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सुद्धकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्म कारापेतब्बा ।

(८) "द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एकस्स होति आरोचेस्सामी ति, एकस्स होति न आरोचेस्सामी[3] ति । सो पठम
R 68 पि याम छादेति, दुतिय पि याम छादेति, ततिय पि याम छादेति–उट्ठिते[4] अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

B 174 (९) "द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते गच्छन्ति आरोचेस्सामा ति । एकस्स अन्तरामग्गे मक्खधम्मो उप्पज्जति न आरोचेस्सामी ति । सो पठम पि याम छादेति, दुतिय पि याम छादेति, ततिय पि याम

---

१ न छादेति-स्या०, रो० । २ यथापटिच्छन्नानञ्चस्स–सी० । ३ नारोचेस्सामी ति-स्या० । ४ उद्धस्ते–सी०, उद्धते-रो० ।

छादेति – उट्ठिते अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

(१०) "द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते उम्मत्तका होन्ति । ते पच्छा अनुम्मत्तका हुत्वा एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

(११) "द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदन्ति[1] – 'इदानेव खो मय जानाम – अय पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती'ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

द्वेभिक्खुवारएकादसक निट्ठित[2] ।

---

§ ९. मूलायअविसुद्धिनवकं

८६ (१) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो[3] अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन[4] मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि । B 175

(२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि । R 69

---

१ वदेन्ति–सी०, स्या०, रो० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ परिमाणा–रो० । ४ अन्तराआपत्तीनं–म० ।

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो[1] अप्पटिच्छन्नायो पे॰ अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो॰ पे॰… अपरि-
B 176 माणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे॰ परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाणं पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन,
R 70 धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति

---

१ अपरिमाणा–रो॰ ।

परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो[1] पि । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्त देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलाय अविसुद्धिनवक[2] निट्ठित ।

———o———

§ १०. दुतियनवकं[*]

८७ (१) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तासं आपत्तीन समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा[3] अप्पटिच्छन्नायो[4] । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास[5] देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि । B 177

(२) इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनामं पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति

---

१ अपटिच्छन्नायो–सी०, रो० । २ मूलाविसुद्धनवक–रो० । ३ परिमाणायो–सी०, स्या० । ४ अपटिच्छन्नायो–रो० । ५ एत्थ 'अधम्मेन समोधानपरिवास देति' इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि ।

* एत्थ म० पोत्थकस्स अधोलिपियं इदं वुत्त होति–"इद नवक पोराणपोत्थकेसु अविसुद्धिवसेनेव आगत, वुच्चमानततियनवकेन च ससट्ठ । त पटिविमोधकेहि असंसट्ठं कत्वा विसु पतिट्ठापित । सीहलस्याम-पोत्थकेसु पन त विसुद्धिवसेनेव आगत । त पनेव वेदितब्ब—

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी० स्या०)

८७ (१-३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अपटिच्छन्नायो ·पे० परिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० · परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सनं याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

परिमाणा पटिच्छन्नायो[1]। सो सङ्घं अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति। त सङ्घो B 178 अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि। सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति। तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि[2]। सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति। त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास R 71 देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति। सो भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

(४-७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभागं पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि। सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति। तस्स सङ्घो तास आपत्तीन B 179 समोधानपरिवास देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि·· पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो। सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति। त सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

---

१ एत्थ 'परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि परिमाणा पटिच्छन्नायो' इति पाठो रो० पोत्थके अत्थि। २ परिमाणा पटिच्छन्नायो–रो०।

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी०, स्या०)

(४-६) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि। सो सङ्घ तास आपत्तीनं समोधानपरिवास याचति। तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि। सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति। त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

(८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि·· पे०···ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि। सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो। सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति। तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

B. 180

(९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि···पे०··· ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि। सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति। तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

दुतियनवकं निट्ठितं।

---

§ ११. ततियनवकं

८८. (१) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि,

---

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी०, स्या०)

(७-९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि···पे०···ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि। सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अपटिच्छन्नायो···पे···परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो···पे०···परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि। सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति। तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति; धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

मूलाय विसुद्धिनवकं निट्ठितं।

ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तासं
B 181 आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो
आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति ।
त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन,
अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो[1] । सो तस्मि भूमिय ठितो पुरिमाआपत्तीन[2]
अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं[3] अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एव होति – 'अह
खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थितं
पि सम्भिन्न पि । सोह सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचिं । तस्स मे सङ्घो तास
आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो[4] । सोह सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलाय-
पटिकस्सन[5] याचि । त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन
अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा
सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सोह तस्मि भूमिय
ठितो पुरिमाआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि ।
यन्नूनाह सङ्घ पुरिमाआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च
मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास,
धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान' ति । सो सङ्घ पुरिमाआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपरा-
आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन,
धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान । त सङ्घो पुरिमाआपत्तीन
अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन
अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति ।
सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 182 (२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन
समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो
परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो[6] । सो
सङ्घं अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सति,

---

१ परिमाणा पटिच्छन्नायो–रो० । २ पुरिमान आपत्तीन–रो० । ३ अपरापत्तीन–रो० । ४ परिमाणा पटिच्छन्नायो–रो० । ५ मूलाय पटिकस्सन–सी०, स्या०, रो० । ६ एत्थ 'परिमाणायो पटिच्छन्नायो ·पे० परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो (अपटिच्छन्नायो–सी०) पि' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति। सो परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो[1]। सो तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन[2] अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति। तस्स एव होति–'अह खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि। सोह सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि। सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो। सोह सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचि। त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि, अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि। सोह परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो। सोह तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन[3] अन्तराआपत्तियो सरामि। यन्नूनाह सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान' ति। सो सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च मूलायपटिकस्सन याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान। त सङ्घो पुरिमानं आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, B 183
धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

(३) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि। सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति। तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो[4] पि। सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति। त सङ्घो अन्तराआपत्तीन R 72
मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति। सो परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति। तस्स एव होति–'अह

१ एत्थ 'परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि। २ पुरिमाआपत्तीन–सी०, स्या०। ३ अपरापत्तीन–म०। ४ एत्थ 'अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि।

खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्न पि । सोह् सङ्घ तासं आपत्तीन समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा[1] पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोह् सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचिं । त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोह् परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोह् तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाह् सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन[2] च, अपराआपत्तीन[3] अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान' ति । सो सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटि-

B 184 कस्सन याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान । त सङ्घो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तासं आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो·· पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो[4] । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्ञमानो पे० त सङ्घो पुरिमाआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

---

१ परिमाणायो–सी०, स्या० । २ अन्तरापत्तीन–म० । ३ अपरापत्तीन–म० । ४ एत्थ 'सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो' इति ठाने 'सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अपटिच्छन्नायो' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

(८) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि···पे० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि। सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो। सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति। तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति। सो परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो। सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं अन्तरा आपत्तियो सरति। तस्स एवं होति – 'अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि। सोहं सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचिं। तस्स मे सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि। सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो। सोहं सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचिं। तं मं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि। सोहं परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो। सोहं तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं[1] अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं[2] अन्तराआपत्तियो सरामि। यन्नूनाहं सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं[3] च, मूलायपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं' ति। सो सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं। तं सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपरा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि।

B (beside "ति मञ्ञमानो अन्तरा … अपरि-")

(९) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० · ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि। सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति। तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति। सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति। B.

---

१. पुरिमाआपत्तीनं–सी०, स्या०। २ अपरापत्तीनं–म०। ३ अन्तरापत्तीनं–म०।

तं सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति। सो परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सो तस्मिं भूमिय ठितो पुरिमानं आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति। तस्स एव होति – 'अह खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्न पि। सोह सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचि। तस्स मे सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि। सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सोह सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचि। त म सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्ठानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि। सोह परिवसामी ति मञ्ञमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि। सोह तस्मि भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि। यन्नूनाह सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान' ति। सो सङ्घ पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलायपटिकस्सन याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्त, धम्मेन अब्भान। त सङ्घो पुरिमान आपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीन च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति। सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि"।

ततियनवक निट्ठित।

समुच्चयक्खन्धक निट्ठित ततिय[1]*।*

§ १२. तस्सुद्दानं

B. 187 अप्पटिच्छन्ना[2] एकाह-द्वीह-तीह-चतूह च।
पञ्चाहपक्खदसन्न आपत्तिमाह महामुनि[3]॥

---

१. समुच्चयक्खन्धको ततियो–म०। २ अपटिच्छन्ना–सी०, रो०। ३. 'पञ्चाहपक्खदसान आपत्याह सुद्धन्तो मुनि'–सी०, 'पञ्चाह च पक्खदसान आपत्तिमाह महामुनि'–रो०, 'पञ्चाहपक्खदसादीन आपत्तीन मासा च महापरिसुद्धन्तो च'–स्या०।

सुद्धन्तो च विब्भमन्तो परिमाणमुख द्वे भिक्खू ।
तत्थ सञ्ञिनो द्वे यथा वेमतिका तथेव च[1] ॥
मिस्सकदिट्ठिनो द्वे च असुद्धकेकदिट्ठिनो द्वे चेव सुद्धदिट्ठिनो ।
तथेव च एको छादेति अथ मक्खमतेन च[2] ॥
उम्मत्तकदेसन च मूला अट्ठारस विसुद्धतो[3] ।
आचरियान विभज्जपदान[4] तम्बपण्णिदीपपसादकान[5] ।
महाविहारवासीन वाचना सद्धम्मट्ठितिया ति ॥

समुच्चयक्खन्धक निट्ठितं ।

———o———

१ 'विब्भन्तो परिमाणासु च द्वे भिक्खू तत्थ सञ्ञिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सके गरुकदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि, 'सुद्धन्तो च विब्भमन्तो परिमाणमुख द्वे भिक्खू तत्थ सञ्ञिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो असुद्धकेकदिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च' इति पाठो रो० पोत्थके एत्थ अत्थि, 'विब्भन्तो परिमाणा द्वे भिक्खू तत्थसञ्ञिनो। द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सकामिस्सकदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । २ 'मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो सुद्धके गरुकदिट्ठिनो। सुद्धदिट्ठि च छादेति अथ पक्कमितेन च' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि, 'एको छादेति अथ पक्खमितेन च'–रो०, 'असुद्धकेव दिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च । एको छादेति न छादेति अथ पक्कमितेन च' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । ३ 'उम्मत्तकदेसनञ्च मुलायपटिविसुद्धको'–सी०, 'उम्मत्तकदेसनञ्च मूला पन्नरस विसुद्धतो'–रो०, 'उम्मत्तकदेसनञ्चेव मूलट्ठारस विसुद्धितो'–स्या० । ४ विभज्जवादीन–सी० । ५ तम्बपण्णिदीपप्पासादकान–सी० ।

४. समथक्खन्धकं

§ १. सम्मुखाविनयो

188 १ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स
73 आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खूनं कम्मानि करोन्ति – तज्जनीयं[1] पि, नियस्सं[2] पि, पब्बाजनीयं[3] पि, पटिसारणीयं[4] पि, उक्खेपनीयं[5] पि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[6] विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खूनं कम्मानि करिस्सन्ति – तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीयं पी" ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खूनं कम्मानि करोन्ति – तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीयं पी" ति? "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं,[7] भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पतिरूपं[8] अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा असम्मुखीभूतानं भिक्खूनं कम्मानि करिस्सन्ति – तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीयं पि! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"न, भिक्खवे, असम्मुखीभूतानं भिक्खूनं कम्मं कातब्बं – तज्जनीयं वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीयं वा, पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा। यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स।

२ "अधम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सङ्घो। धम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सङ्घो।

कण्हपक्खनवकं

३ (१) "अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादिं पुग्गलं[9] सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति

---

१ तज्जनियं–रो०। २ निस्सयं–रो०। ३ पब्बाजनियं–रो०। ४ पटिसारणियं–रो०। ५ उक्खेपनियं–रो०। ६ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। ७ अननुच्छवियं–रो०। ८ अप्पटिरूपं–स्या०। ९ धम्मवादीपुग्गलं–सी०।

अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन[१]। R

(२) "अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुले सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन। B

(३) "अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादि सङ्घ[२] सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

(४) "अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादि पुग्गल[३] सञ्ञापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(५) "अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सम्बहुले सञ्ञापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा ति। एव चेत[४] अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

(६) "अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादि सङ्घ सञ्ञापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि,[५] इम रोचेही[६] ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(७) "अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादि पुग्गल सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति–अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

(८) "अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादी सम्बहुले सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन।

(९) "अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादि सङ्घ सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति–अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इमं रोचेही ति। एवं चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन। B

कण्हपक्खनवक निट्ठित ।

---

१ सम्मुखाविनयपटिरूपकेन–रो०, स्या० । २ धम्मवादीसङ्घ–सी० । ३ धम्मवादीपुग्गल–सी० । ४ एवं चे त–सी० । ५ गण्हथ–म० । ६ रोचेथा–म० ।

सुक्कपक्खनवकं

४ (१) "धम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादि पुग्गल[1] सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(२) "धम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादी सम्बहुले सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(३) "धम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादि सङ्घ सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि,[2] इम रोचेही[3] ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(४) "धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादि पुग्गल सञ्ञापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(५) "धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सम्बहुले सञ्ञापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अयं विनयो, इद सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इम रोचेथा ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(६) "धम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादि सङ्घ सञ्ञापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति
B. 191 अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एवं चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(७) "धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादि पुग्गल सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(८) "धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादी सम्बहुले सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अयं विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा ति। एव चेतं अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेन।

(९) "धम्मवादी सङ्घो अधम्मवादि सङ्घं सञ्ञापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासनं, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति। एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, धम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयेना" ति।

सुक्कपक्खनवक *निट्ठित।*

———o———

१ अधम्मवादीपुग्गल–सी०। २ गण्हथ–म०। ३ रोचेथा–म०।

§ २. सतिविनयो

५ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे। तेन खो पन समयेन आयस्मता दब्बेन मल्लपुत्तेन जातिया सत्तवस्सेन अरहत्त सच्छिकत होति। य किञ्चि सावकेन पत्तब्ब सब्ब तेन अनुप्पत्त होति। नत्थि चस्स किञ्चि उत्तरिकरणीय,[1] कतस्स वा पतिचयो। अथ खो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स[2] एव चेतसो परिवितक्को उदपादि – "मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्त सच्छिकत। य किञ्चि सावकेन पत्तब्ब सब्ब मया अनुप्पत्त। नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीय, कतस्स वा पतिचयो। किं नु खो अह सङ्घस्स वेय्यावच्च करेय्य" ति?

अथ खो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स एतदहोसि – "यन्नूनाह[3] सङ्घस्स सेनासन च पञ्ञापेय्य[4] भत्तानि च उद्दिसेय्य" ति। अथ खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सायण्हसमय[5] पटिसल्लाना वुट्ठितो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो भगवन्त एतदवोच– "इध मय्ह, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि–'मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत। य किञ्चि सावकेन पत्तब्ब, सब्ब मया अनुप्पत्त। नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीय, कतस्स वा पतिचयो। कि नु खो अह सङ्घस्स वेय्यावच्च करेय्य' ति? तस्स मय्ह, भन्ते, एतदहोसि – 'यन्नूनाह सङ्घस्स सेनासन च पञ्ञापेय्य भत्तानि च उद्दिसेय्य' ति। इच्छामह, भन्ते, सङ्घस्स सेनासन च पञ्ञापेतु भत्तानि च उद्दिसितु" ति। "साधु साधु, दब्ब। तेन हि त्वं, दब्ब, सङ्घस्स सेनासन च पञ्ञापेहि[6] भत्तानि च उद्दिसाही" ति। "एव, भन्ते" ति खो आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि।

B 192
R 75

६ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि–"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्ब मल्लपुत्त सेनासनपञ्ञापक च भत्तुद्देसक च सम्मन्नतु। एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो। पठम दब्बो याचितब्बो। याचित्वा ब्यत्तेन[7] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो आयस्मन्तं दब्ब मल्लपुत्त सेनासनपञ्ञापक च भत्तुद्देसक च सम्मन्नेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो आयस्मन्त दब्बं मल्लपुत्त सेनासनपञ्ञापक च भत्तुद्देसक च सम्मन्नति। यस्सायस्मतो खमति आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सेनासन-पञ्ञापकस्स च भत्तुद्देसकस्स च सम्मुति,[8] सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

१ उत्तरिं करणीयं–सी०, रो०। २ पतिसल्लीनस्स–सी०। ३ य नूनाहं–रो०, यनूनाहं–म०। ४ पञ्ञपेय्य–म०। ५ सायन्हसमय–म०। ६ पञ्ञपेहि–म०। ७ ब्यत्तेन–सी०, रो०। ८ सम्मति–स्या०।

"सम्मतो सङ्घेन आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनपञ्ञापको च भत्तुद्देसको च। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

B 193 ७ सम्मतो च पनायस्मा[1] दब्बो मल्लपुत्तो सभागानं[2] भिक्खूनं एकज्झं सेनासनं पञ्ञापेति। ये ते भिक्खू सुत्तन्तिका तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्ञापेति – ते अञ्ञमञ्ञं सुत्तन्तं सङ्गायिस्सन्ती ति। ये ते भिक्खू विनयधरा तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्ञापेति – ते अञ्ञमञ्ञं विनयं विनिच्छिनिस्सन्ती[3] ति। ये ते भिक्खू धम्मकथिका तेसं एकज्झं सेनासनं पञ्ञापेति – ते अञ्ञमञ्ञं धम्मं साकच्छिस्सन्ती ति। ये ते भिक्खू झायिनो तेसं
R 76 एकज्झं सेनासनं पञ्ञापेति – ते अञ्ञमञ्ञं न ब्याबाधिस्सन्ती[4] ति। ये ते भिक्खू तिरच्छानकथिका कायदळ्हिबहुला[5] विहरन्ति तेसं पि एकज्झं सेनासनं पञ्ञापेति – इमाय पिमे[6] आयस्मन्तो[7] रतिया अच्छिस्सन्ती ति। ये पि ते[8] भिक्खू विकाले आगच्छन्ति तेसं पि तेजोधातुं समापज्जित्वा तेनेव आलोकेन सेनासनं पञ्ञापेति, अपिस्सु भिक्खू सञ्चिच्च[9] विकाले आगच्छन्ति – मयं आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स इद्धिपाटिहारियं पस्सिस्सामा ति।

ते आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं उपसङ्कमित्वा एवं वदेन्ति – "अम्हाकं, आवुसो दब्ब, सेनासनं पञ्ञापेही" ति। ते आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो एवं वदेति – "कत्थ आयस्मन्ता इच्छन्ति कत्थ पञ्ञापेमी" ति? ते सञ्चिच्च दूरे अपदिसन्ति[10] – "अम्हाकं, आवुसो दब्ब, गिज्झकूटे पब्बते सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो,[11] चोरपपाते सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, इसिगिलिपस्से काळसिलायं सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, वेभारपस्से सत्तपण्णिगुहायं[12] सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, सीतवने सप्पसोण्डिकपब्भारे सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, गोतमककन्दरायं[13] सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, तिन्दुककन्दरायं[14] सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, कपोतकन्दरायं[15] सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, तपोदारामे सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, जीवकम्बवने सेनासनं पञ्ञापेहि। अम्हाकं, आवुसो, मद्दकुच्छिम्हि[16] मिगदाये सेनासनं पञ्ञापेही" ति।

B 194 तेसं आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो तेजोधातुं समापज्जित्वा अङ्गुलिया जलमानाय पुरतो पुरतो गच्छति। ते पि तेनेव आलोकेन आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गच्छन्ति। तेसं आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासनं पञ्ञापेति – अयं मञ्चो, इदं पीठं,

---

१ चायस्मा–स्या०, रो०। २ सभागानं सभागानं–सी०, स्या०। ३ विनिच्छिस्सन्ती रो०। ४ व्याबाधिस्सन्ती–रो०। ५ कायदळ्हीबहुला रो०, कायदड्ढीबहुला–सी०। ६ इमाय पि इमे–रो०, इमायपिमे–स्या०, म०। ७ आयस्मन्ता–सी०, स्या०, रो०। ८ ये ते–सी०। ९ सचिच्च–सी०। १० अपदिस्सन्ति–स्या०, रो०। ११ आवुसो दब्ब–स्या०। १२ सत्तपण्णगुहाय–स्या०। १३ गोमटकन्दराय–स्या०, रो०, गोतमकन्दराय–सी०। १४ तिण्डुककन्दराय–स्या०, म०। १५ तपोदकन्दराय–रो०। १६ मद्दकुच्छिस्मिं–सी०, रो०।

अयं भिसि,[1] इद बिम्बोहन,[2] इद वच्चट्ठान, इद पस्सावट्ठान, इद पानीय,[3] इदं परिभोजनीय,[4] अय कत्तरदण्डो, इद सङ्घस्स कतिकसण्ठान,[5] इम काल पविसितब्ब, इम काल निक्खमितब्ब ति । तेस आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो एव सेनासन पञ्ञापेत्वा पुनदेव वेळुवन पच्चागच्छति ।

८ तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका[6] भिक्खू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्ञा च । यानि सङ्घस्स लामकानि सेनासनानि तेस तानि पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । तेन खो पन समयेन राजगहे मनुस्सा इच्छन्ति थेरान भिक्खून अभिसङ्खारिक दातु – सप्पि पि, R 77 तेल पि, उत्तरिभङ्ग पि । मेत्तियभुम्मजकान पन भिक्खून पाकतिक देन्ति – यथारन्ध[7] कणाजक[8] बिलङ्गदुतिय । ते पच्छाभत्त पिण्डपातप्पटिक्कन्ता[9] थेरे भिक्खू पुच्छन्ति – "तुम्हाक, आवुसो, भत्तग्गे कि अहोसि, तुम्हाक कि अहोसी" ति[10] ? एकच्चे थेरा एव वदेन्ति – "अम्हाक, आवुसो, सप्पि अहोसि, तेल अहोसि, उत्तरिभङ्ग अहोसी" ति । मेत्तियभुम्मजका पन भिक्खू एव वदेन्ति – "अम्हाक, आवुसो, न किञ्चि अहोसि – पाकतिक यथारन्ध कणाजक बिलङ्गदुतिय" ति ।

तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिको गहपति सङ्घस्स चतुक्कभत्त देति निच्चभत्त । सो भत्तग्गे सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसति – अञ्ञे ओदनेन पुच्छन्ति, अञ्ञे सूपेन पुच्छन्ति, अञ्ञे तेलेन पुच्छन्ति, अञ्ञे उत्तरिभङ्गेन पुच्छन्ति । तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो भत्त स्वातनाय मेत्तियभुम्मजकान भिक्खून उद्दिट्ठ होति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आराम अगमासि केनचिदेव करणीयेन । सो[11] येनायस्मा दब्बो मल्लपुत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त अभिवादेत्वा एकमन्त B 195 निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो कल्याणभत्तिक गहपति आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आयस्मता दब्बेन मल्लपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त एतदवोच – "कस्स, भन्ते, अम्हाक घरे स्वातनाय भत्त उद्दिट्ठ" ति ? "मेत्तियभुम्मजकान खो, गहपति, भिक्खून तुम्हाक घरे स्वातनाय भत्त उद्दिट्ठ" ति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति अनत्तमनो अहोसि । कथ हि नाम पापभिक्खू अम्हाक घरे भुञ्जिस्सन्ती ति घरं गन्त्वा दासि आणापेसि – "ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति ते[12] कोट्ठके आसन पञ्ञापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा"ति । "एव अय्या" ति खो सा दासी कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो पच्चस्सोसि ।

अथ खो मेत्तियभुम्मजका भिक्खू – हिय्यो[13] खो, आवुसो, अम्हाकं कल्याणभत्तिकस्स

---

१ भिसी–स्या० । २ बिब्बोहन–म० । ३ पानिय-रो० । ४ परिभोजनिय-रो० । ५ कतिकसन्थान–सी० । ६ मेत्तियभूमजका–म० । ७ यथारद्धं–स्या०, रो० । ८ काणाजकं-स्या० । ९ पिण्डपातपटिक्कन्ता–सी०, स्या०, रो० । १० कि नाहोसी ति–स्या० । ११ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १३ हीय्यो-सी० ।

गहपतिनो भत्त उद्दिट्ठ, स्वे अम्हे[1] कल्याणभत्तिको गहपति सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा R 78 परिविसिस्सति, अञ्ञे ओदनेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्ञे सूपेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्ञे तेलेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्ञे उत्तरिभङ्गेन पुच्छिस्सन्ती ति । ते तेनेव सोमनस्सेन न चित्तरूप रत्तिया सुपिंसु । अथ खो मेत्तियभुम्मजका भिक्खू पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो निवेसन तेनुपसङ्कमिंसु । अद्दसा खो सा दासी मेत्तियभुम्मजके भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते, दिस्वान कोट्ठके आसन पञ्ञापेत्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू एतदवोच – "निसीदथ, भन्ते" ति । अथ खो मेत्तियभुम्मजकान भिक्खून एतदहोसि – "निस्ससयं खो न ताव भत्त सिद्ध भविस्सति यथा मय कोट्ठके निसीदापियामा"[2] ति । अथ खो सा दासी कणाजकेन[3] बिलङ्गदुतियेन उपगञ्छि[4] – भुञ्जथ, भन्ते, ति । "मय खो, भगिनि, निच्चभत्तिका" ति । "जानामि अय्या निच्चभत्तिका ति । अपि चाह हिय्यो व गहपतिना आणत्ता – 'ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति, ते कोट्ठके आसन पञ्ञापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा' ति । भुञ्जथ, भन्ते" ति । अथ खो मेत्तियभुम्मजका भिक्खू – हिय्यो खो, आवुसो, कल्याणभत्तिको गहपति आराम अगमासि B 196 दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सन्तिके । निस्ससय खो मय दब्बेन मल्लपुत्तेन गहपतिनो अन्तरे[5] परिभिन्ना ति । ते तेनेव दोमनस्सेन न चित्तरूप भुञ्जिंसु । अथ खो मेत्तियभुम्मजका भिक्खू पच्छाभत्त पिण्डपातप्पटिक्कन्ता[6] आराम गन्त्वा पत्तचीवरं पटिसामेत्वा बहारामकोट्ठके सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदिंसु तुण्हीभूता[7] मङ्कुभूता पत्तक्खन्धा अधोमुखा पज्झायन्ता अप्पटिभाना ।

अथ खो मेत्तिया भिक्खुनी येन मेत्तियभुम्मजका भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मेत्तियभुम्मजके भिक्खू एतदवोच – "वन्दामि अय्या" ति । एव वुत्ते मेत्तियभुम्मजका भिक्खू नालपिंसु । दुतिय पि खो पे० ततिय पि खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियभुम्मजके भिक्खू एतदवोच – "वन्दामि अय्या" ति । ततिय पि खो मेत्तियभुम्मजका भिक्खू नालपिंसु । "क्याह अय्यान अपरज्झामि ? किस्स म अय्या नालपन्ती" ति ? "तथा हि पन त्व, भगिनि, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी" ति ? "क्याह, अय्या, करोमी" ति ? "सचे खो त्वं, भगिनि, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्मन्तं दब्ब मल्लपुत्त नासापेय्या" ति । "क्याह, अय्या, करोमि ? कि मया सक्का कातुं" ति ? R 79 "एहि त्व, भगिनि, येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त एव वदेहि – 'इद, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूप,[8] याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्दवा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्दवा, यतो निवात ततो सवात,[9] उदक मञ्ञे आदित्त, अय्येनम्हि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता' " ति । "एव अय्या" ति खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियभुम्मजकान

१. अम्हाक–रो० । २ निसीदापेय्यामा–रो० । ३ काणाजकेन–स्या० । ४ उपगच्छि–रो० । ५ सन्तिके–स्या० । ६ पिण्डपातपटिक्कन्ता–सी०, स्या०, रो० । ७ तुण्हिभूता–रो० । ८ नप्पटिरूप–स्या०, रो० । ९ पवात–सी०, स्या०, रो० ।

भिक्खून पटिस्सुत्वा[1] येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि। एकमन्त ठिता खो सा[2] मेत्तिया भिक्खुनी भगवन्त एतदवोच – "इद, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूप, याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्दवा साय दिसा सभया सईतिका सउपद्दवा, यतो निवात ततो सवात, उदक मञ्ञे आदित्त, अय्येनम्हि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता" ति।

९ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त पटिपुच्छि – "सरसि त्व, दब्ब, एवरूप कत्ता यथाय भिक्खुनी B 197 आहा" ति? "यथा म, भन्ते, भगवा जानाती" ति। दुतिय पि खो भगवा आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त एतदवोच – "सरसि त्व, दब्ब, एवरूप कत्ता यथाय भिक्खुनी आहा" ति? "यथा म, भन्ते, भगवा जानाती" ति। ततिय पि खो भगवा आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त एतदवोच – "सरसि त्व, दब्ब, एवरूप कत्ता यथाय भिक्खुनी आहा" ति? "यथा म, भन्ते, भगवा जानाती" ति। "न खो, दब्ब, दब्बा एव निब्बेठेन्ति। सचे तया कत कत ति वदेहि। सचे अकत अकत ति वदेही" ति। "यतोह, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेन पि मेथुन धम्म पटिसेविता,[3] पगेव जागरो" ति। अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, मेत्तिय भिक्खुनि नासेथ। इमे च भिक्खू अनुयुञ्जथा" ति। इद वत्वा भगवा उट्ठायासना विहारं पाविसि।

अथ खो ते भिक्खू मेत्तिय भिक्खुनि नासेसुं। अथ खो मेत्तियभुम्मजका[4] भिक्खू ते भिक्खू एतदवोचु – "मावुसो, मेत्तिय भिक्खुनि नासेथ, न सा किञ्चि अपरज्झति, अम्हेहि सा उस्साहिता कुपितेहि अनत्तमनेहि चावनाधिप्पायेही"ति। "कि पन तुम्हे, आवुसो, आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेथा"ति? "एवमावुसो"ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[5] विपाचेन्ति – "कथ हि नाम मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेस्सन्ती"ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "सच्च किर, भिक्खवे, मेत्तियभुम्मजका भिक्खू दब्ब मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ती"ति? "सच्च भगवा"ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय। कथं हि नाम ते, भिक्खवे, …पे०… नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया"ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय

---

१ पटिस्सुणित्वा–स्या०। २ रो० पोत्थके नत्थि। ३ पतिसेविता–सी०। ४ मेत्तियभूमजका–म०। ५ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०।

असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

''तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देतु ।
R 80 एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, दब्बेन मल्लपुत्तेन सङ्घ उपसङ्कमित्वा, एकस उत्तरासङ्ग करित्वा, वुड्ढान[1] भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अञ्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो – 'इमे म, भन्ते, मेत्तियभुम्मजका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । सोह भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचामी'ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो – 'इमे म, भन्ते मेत्तियभुम्मजका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया
B 198 अनुद्धसेन्ति । सोह, भन्ते,[2] सतिवेपुल्लप्पत्तो ततिय पि सङ्घ[3] सतिविनय याचामी'ति ।

१० "ब्यत्तेन[4] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनय याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनयं याचति । सङ्घो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देति । यस्सायस्मतो खमति आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे०... ततिय पि एतमत्थ वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मजका भिक्खू आयस्मन्तं दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । आयस्मा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचति । सङ्घो आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देति । यस्सायस्मतो खमति आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दिन्नो सङ्घेन आयस्मतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

११. "पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानि । सुद्धो होति भिक्खु

---

१ वुड्ढान–सी० । २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ एत्थ 'भन्ते सङ्घ' इति पाठो सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु दिस्सति । ४, व्यत्तेन–सी०, रो० ।

अनापत्तिको, अनुवदन्ति च न, याचति च, तस्स सङ्घो सतिविनय देति धम्मेन समग्गेन[1] — इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानी" ति।

———o———

§ ३. अमूळ्हविनयो

१२ तेन खो पन समयेन गग्गो भिक्खु उम्मत्तको होति, चित्तविपरियासकतो। B 199
तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त[2]। भिक्खू गग्ग भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — "सरतायस्मा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता" ति? सो एव वदेति — "अहं खो, आवुसो, R 81
उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त। नाह त सरामि। मूळ्हेन मे एत कत" ति। एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — "सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता" ति? ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — "कथ हि नाम भिक्खू गग्ग भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेस्सन्ति — 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति? सो एव वदेति — 'अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त। नाह त सरामि। मूळ्हेन मे एत कत' ति। एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — "सरतायसा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता" ति? अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "सच्च किर, भिक्खवे·· पे० "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा — "अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय। कथ हि नाम ते भिक्खवे · पे० · नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स[3] अमूळ्हविनय देतु। एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, गग्गेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा, एकस उत्तरासङ्ग करित्वा, वुड्ढान[4] भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अञ्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स

१. समग्गो-रो०। २. भासितपरिकन्त-सी०, रो०। ३ सी० पोत्थके नत्थि। ४. वुड्ढान-सी०।

वचनीयो – 'अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त[1]। म भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति? त्याह एव वदामि – 'अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासित-
B 200 परिक्कन्त। नाह त सरामि। मूळ्हेन मे एत कत' ति। एव पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति? सोह, भन्ते, अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनयं याचामी'ति। दुतिय पि याचितब्बो। ततिय पि याचितब्बो – 'अह, भन्ते, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त। म भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता'ति? त्याह एव वदामि – 'अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त। नाहं त सरामि मूळ्हेन मे एतं कत' ति। एव पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति? सोह, भन्ते, अमूळ्हो ततिय पि, भन्ते, सङ्घ[2] अमूळ्हविनयं याचामी' ति।

१३ "ब्यत्तेन[3] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो। तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त। भिक्खू गग्गं भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आप-
R 82 ज्जिता' ति? सो एव वदेति – 'अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त। नाह तं सरामि, मूळ्हेन मे एतं कत' ति। एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता' ति? सो अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनय याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनय ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो। तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्तं। भिक्खू गग्ग भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्तेव[4] – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता'ति? सो एव वदेति – 'अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि
B 201 चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्तं। नाहं तं सरामि मूळ्हेन मे एत कतं'ति। एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव –

१. भसितपरिकन्तं–सी०, रो०। २. रो० पोत्थके नत्थि। ३. व्यत्तेन–सी०। ४ चोदेन्ति–सी०।

'सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति ? सो अमूळ्हो सङ्घं अमूळ्हविनयं याचति। सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयं देति। यस्सायस्मतो खमति गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि पे० दिन्नो सङ्घेन गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति।

१४ "तीणिमानि,[1] भिक्खवे, अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि, तीणि धम्मिकानि।

"कतमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ?

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति। तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति ? सो सरमानो व एवं वदेति – 'न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति। तस्स सङ्घो अमूळ्हविनयं देति। अधम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति। तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति ? सो सरमानो व एवं वदेति – 'सरामि खो अहं, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना' ति। तस्स सङ्घो अमूळ्हविनयं देति। अधम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्तिं आपन्नो होति। तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति ? सो अनुम्मत्तको उम्मत्तकालयं करोति – 'अहं पि खो एवं करोमि। तुम्हे पि एवं करोथ। मय्हं पि एतं कप्पति। तुम्हाकं पेतं कप्पती' ति। तस्स सङ्घो अमूळ्हविनयं देति। अधम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं।

"इमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि।

१५. "कतमानि तीणि धम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ? B 202

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो। तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं[2]। तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'सरतायस्मा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति ? सो असरमानो[3] व एवं वदेति – 'न खो अहं, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता' ति। तस्स सङ्घो अमूळ्हविनयं देति। धम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं।

---

१ तीणीमानि-स्या०, रो०, तीनिमानि-सी०। २. भासितपरिकन्त-सी०, रो०। ३ अस्सरमानो-म०।

R 83 "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो। तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त। तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति? सो असरमानो व एव वदेति – 'सरामि खो अह, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना' ति। तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति। धम्मिक अमूळ्हविनयस्स दान।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो। तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त। तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति? सो उम्मत्तको उम्मत्तकालय करोति – 'अह पि एव करोमि। तुम्हे पि एव करोथ। मय्ह पि एत कप्पति। तुम्हाकम्पेत कप्पती' ति। तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति। धम्मिक अमूळ्हविनयस्स दान।

"इमानि तीणि[1] धम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानी" ति।

---

§ ४. पटिञ्ञातकरणं

१६ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अप्पटिञ्ञाय[2] भिक्खून कम्मानि करोन्ति – तज्जनीयं[3] पि, नियस्स[4] पि, पब्बाजनीयं[5] पि, पटिसारणीय[6] पि, उक्खेपनीय[7] पि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्पटिञ्ञाय भिक्खून कम्मानि करिस्सन्ति – तज्जनीय पि, नियस्स पि, पब्बाजनीय पि, पटिसारणीय पि, उक्खेपनीय पी"

B 203 ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "सच्च किर, भिक्खवे · पे० ·· "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय। कथ हि नाम ते, भिक्खवे ··पे०· नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

"न, भिक्खवे, अप्पटिञ्ञाय भिक्खूनं कम्म कातब्ब – तज्जनीय वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीय वा, पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा। यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति।

---

१. तीनि–सी०। २ अपटिञ्ञाय–सी०, रो०। ३ तज्जनियं–रो०। ४ निस्सयं–रो०। ५ पब्बाजनियं–रो०। ६ पटिसारणियं–रो०। ७. उक्खेपनियं–रो०।

१७ "एव खो, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्ञातकरणं, एव धम्मिक ।

"कथ च, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्ञातकरण ?

"भिक्खु पाराजिक अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'पाराजिक आयस्मा अज्झापन्नो' ति ? सो एव वदेति – 'न खो अह, आवुसो, पाराजिक अज्झापन्नो, सङ्घादिसेस अज्झापन्नो' ति । त सङ्घो सङ्घादिसेसेन कारेति । अधम्मिक पटिञ्ञातकरण ।

"भिक्खु पाराजिक अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'पाराजिक आयस्मा अज्झापन्नो' ति ? सो एव वदेति – 'न खो अह, आवुसो, पाराजिक अज्झापन्नो, थुल्लच्चय पे० पाचित्तिय · पे० पाटिदेसनीय[१] · पे०·· दुक्कट पे० दुब्भासित अज्झापन्नो' ति । त सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । अधम्मिक पटिञ्ञातकरण ।

"भिक्खु सङ्घादिसेस पे० थुल्लच्चय पे० पाचित्तिय पे० पाटिदेसनीय पे० दुक्कट पे० दुब्भासित अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'दुब्भासित आयस्मा अज्झापन्नो' ति ? सो एव वदेति – 'न खो अह, आवुसो, दुब्भासित अज्झापन्नो, पाराजिक अज्झापन्नो' ति । त सङ्घो पाराजिकेन कारेति । अधम्मिक पटिञ्ञातकरण ।

"भिक्खु दुब्भासित अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'दुब्भासित आयस्मा अज्झापन्नो' ति ? सो एव वदेति – 'न खो अह, R 8 आवुसो, दुब्भासित अज्झापन्नो, सङ्घादिसेस पे० थुल्लच्चय पे० · पाचित्तिय ·· पे०· पाटिदेसनीय पे० दुक्कट अज्झापन्नो' ति । त सङ्घो दुक्कटेन कारेति । अधम्मिक पटिञ्ञातकरण ।

"एव खो, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्ञातकरण ।

"कथ च, भिक्खवे, धम्मिक होति पटिञ्ञातकरण ? B 20

"भिक्खु पाराजिक अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'पाराजिक आयस्मा अज्झापन्नो' ति ? सो एव वदेति – 'आमावुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो' ति । त सङ्घो पाराजिकेन कारेति । धम्मिक पटिञ्ञातकरण ।

"भिक्खु सङ्घादिसेस पे०···थुल्लच्चय पे० पाचित्तिय पे० पाटिदेसनीय · पे० दुक्कट पे० दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा – 'दुब्भासित आयस्मा अज्झापन्नो' ति ? सो एव वदेति –

---

१ पाटिदेसनिय–रो० ।

'आमावुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो' ति । त सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । धम्मिक पटिञ्ञातकरणं ।

"एव खो, भिक्खवे, धम्मिक होति पटिञ्ञातकरण" ति ।

———o———

§ ५. येभुय्यसिका

१८ तेन खो पन समयेन भिक्खू सङ्घमज्झे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्ञमञ्ञ मुखसत्तीहि वितुदन्ता[१] विहरन्ति, न सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु । भगवतो[२] एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण येभुय्यसिकाय वूपसमेतु । पञ्चहङ्गेहि[३] समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको[४] सम्मन्नितब्बो – यो न छन्दागति गच्छेय्य, न दोसागति गच्छेय्य, न मोहागति गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहित च जानेय्य ।

१९ "एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन[५] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –– सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति,[६] सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

B 205, २० "दसयिमे, भिक्खवे, अधम्मिका सलाकग्गाहा[७], दस धम्मिका सलाकग्गाहा[८] ।
R 85 कतमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा ? ओरमत्तक च अधिकरण होति, न च गतिगतं होति, न च सरितसारित होति, जानाति अधम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम अधम्मवादी बहुतरा अस्सू ति, जानाति सङ्घो भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो भिज्जेय्या ति, अधम्मेन गण्हन्ति, वग्गा गण्हन्ति, न च यथादिट्ठिया गण्हन्ति – इमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा ।

"कतमे दस धम्मिका सलाकग्गाहा ? न च ओरमत्तक अधिकरण होति, गतिगत च होति, सरितसारित च होति, जानाति धम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम धम्मवादी बहुतरा अस्सू ति, जानाति सङ्घो न भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो न भिज्जेय्या ति, धम्मेन गण्हन्ति, समग्गा गण्हन्ति, यथादिट्ठिया च गण्हन्ति – इमे दस धम्मिका सलाकग्गाहा" ति ।

———o———

१ वितुदेन्ता–स्या० । २ ते भिक्खू भगवतो–स्या० । ३ पञ्चहि भिक्खवे अङ्गेहि–सी० । ४ सलाकगाहापको–सी०, स्या०, रो० । ५ व्यत्तेन–सी०, रो० । ६ सम्मति–स्या० । ७. सलाकगाहा–सी०, स्या०, रो० । ८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

§ ६. तस्सपापिय्यसिका

२१ तेन खो पन समयेन उपवाळो[१] भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्ञेनञ्ञ पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"कथ हि नाम उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्ञेनञ्ञ पटिचरिस्सति, सम्पजानमुसा भासिस्सती" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "सच्च किर, भिक्खवे पे० "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा—"अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीय। कथ हि नाम सो, भिक्खवे पे० नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

"तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म[२] करोतु। एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब। पठम उपवाळो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो[३], आपत्ति आरोपेत्वा[४] ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

२२ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्ञेनञ्ञ पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य। एसा ञत्ति। B 206

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अय उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्झे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्ञेनञ्ञ पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति। सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति। यस्सायस्मतो खमति उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि · पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि· पे० ।

---

१ उवाळो–सी०, रो०। २ तस्सपापियसिकाकम्म–म०, स्या०। ३ आपत्ति आरोपेतब्बा–सी०, स्या०, आपत्तिं रोपेतब्बो–रो०। ४ रोपेत्वा–रो०।

"कत सङ्घेन उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म[1]। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

R 86 २३ "पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि । असुचि[2] च होति, अलज्जी च, सानुवादो च, तस्स सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति धम्मेन, समग्गेन[3] – इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२४ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अधम्मकम्मं च[4] होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं[5] होति, अप्पटिञ्ञाय[6] कतं होति पे०· अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(यथा हेट्ठा पञ्चमपिट्ठङ्के वित्थारितं तथा एत्था पि वित्थारेतब्बं)

धम्मकम्मद्वादसकं

२५ "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं धम्मकम्मं च[7] होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्ञाय कतं होति · पे० धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति–इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(यथा हेट्ठा सत्तमपिट्ठङ्के वित्थारितं तथा एत्था पि वित्थारेतब्बं)

आकङ्खमानछक्कं

B 207 २६ (१) "तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो[8] आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो[9] विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य ।

(२) "अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति – इमेहि खो, भिक्खवे पे०· ।

(३) "अपरेहि पि, भिक्खवे पे० बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं

१ तस्सपापियिय्यसिकाकम्मस्स करणं–सी० । २ असुची–सी० । ३ समग्गो–रो० । ४ अधम्मकम्मञ्चेव-स्या० । ५ अपटिपुच्छा–सी०, रो० ६ अपटिञ्ञाय-सी०, रो० । ७ धम्मकम्मञ्चेव-स्या० । ८ अव्यत्तो–सी०, रो० । ९ गिहीससट्ठो–सी० ।

भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

(४) "तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति पे॰ सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

(५) "अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो, भिक्खवे…पे॰ • ।

(६) अपरेस पि, भिक्खवे पे॰ एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

अट्ठारसवत्तं

२७ "तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन[1], भिक्खवे[2], भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति[3] सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन तस्सपापिय्यसिकाकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्ञा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा । कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि[4] सम्पयोजेतब्ब" ति । अथ खो सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अकासि । B 208

---o---

§ ७. तिणवत्थारकं

२८ तेन खो पन समयेन भिक्खून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त[5] । अथ खो तेस भिक्खून एतदहोसि—"अम्हाक खो भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम,[6] सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय[7] वाळत्ताय[8] भेदाय सवत्तेय्य । कथ नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब"ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । R 87

१ तेन तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन–स्या॰ । २ रो॰ पोत्थके नत्थि । ३ भिक्खुनोवादकसम्मति–स्या॰ । ४ भिक्खू भिक्खूहि–स्या॰ । ५ भासितपरिकन्तं–सी॰, रो॰ । ६ कारेय्याम–रो॰ । ७ कक्खळताय–स्या॰ । ८ वाळताय–स्या॰, वालत्ताय–रो॰ ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरतं बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त । तत्र चे[1] भिक्खून एव होति – 'अम्हाक खो भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त, सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्या' ति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेतु । एवं च पन, भिक्खवे, वूपसमेतब्ब । सब्बेहेव एकज्झ सन्निपतितब्ब, सन्निपतित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ B 209 कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इम अधिकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज,[2] ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त[3]" ति ।

"एकतोपक्खिकान भिक्खून ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो ञापेतब्बो—

"सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायस्मन्तान पत्तकल्ल, अह या चेव आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तान चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त ति ।

"अथापरेस एकतोपक्खिकान भिक्खून ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो ञापेतब्बो —

"सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाक भण्डनजातानं कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायस्मन्तान पत्तकल्ल, अह या चेव आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तान चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं ति ।

२९ "अथापरेस[4] एकतोपक्खिकान भिक्खून ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

१ चे भिक्खवे–स्या० । २ थूलवज्ज–रो० । ३ गिहिपटिसयुत्तं–स्या०, रो०, गिहीपटिसयुत्त–सी० । ४ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्मन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, B 210 ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्मन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । यस्सायस्मतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीन सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"देसिता अम्हाक इमा आपत्तियो सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति । R 88

३० "अथापरेस एकतोपक्खिकान भिक्खून ब्यत्तेन[1] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातानं विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्मन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा B 211 थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातानं विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्मन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । यस्सायस्मतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीन सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

---

१ ब्यत्तेन-सी०, रो० ।

"देसिता अम्हाक इमा आपत्तियो सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति।

"एवं च पन, भिक्खवे, ते भिक्खू ताहि आपत्तीहि वुट्ठिता होन्ति, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं, ठपेत्वा दिट्ठाविकम्मं, ठपेत्वा[1] ये न तत्थ होन्ती" ति।

---

§ ८. अधिकरणं

३१ तेन खो पन समयेन भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति[2], भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति[3], भिक्खुनियो पि भिक्खूहि विवदन्ति, छन्नो पि भिक्खु भिक्खुनीनं अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धिं विवदति, भिक्खुनीनं पक्खं गाहेति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[4] विपाचेन्ति– "कथं हि नाम छन्नो भिक्खु भिक्खुनीनं अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धिं विवदिस्सति, भिक्खुनीनं पक्खं गाहेस्सती ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "सच्चं किर, भिक्खवे पे० "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा– "अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं। कथं हि नाम सो, भिक्खवे पे० नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

"चत्तारिमानि[5], भिक्खवे, अधिकरणानि– विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किच्चाधिकरणं।

"तत्थ कतमं विवादाधिकरणं? इध पन,[6] भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति– धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो ति वा, भासितं लपितं तथागतेना ति वा अभासितं अलपितं तथागतेना ति वा, आचिण्णं तथागतेना ति वा अनाचिण्णं तथागतेना ति वा, पञ्ञत्तं
B 212 तथागतेना ति वा अप्पञ्ञत्तं[7] तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा,

---

१ सी० पोत्थके नत्थि। २ एत्थ 'भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ३ एत्थ 'भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति' इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि। ४ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। ५ चत्तारीमानि–स्या०, रो०। ६ रो० पोत्थके नत्थि। ७ अपञ्ञत्तं–सी०, स्या०, रो०।

दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा ? य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्ञथावादो विपच्चताय[1] वोहारो मेधग[2]—इद वुच्चति विवादाधिकरणं।

"तत्थ कतम अनुवादाधिकरण ? इध पन,[3] भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अनुवदन्ति सीलविपत्तिया वा आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा आजीवविपत्तिया वा। यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान—इद वुच्चति अनुवादाधिकरण।

"तत्थ कतम आपत्ताधिकरण ? पञ्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण, सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण—इद वुच्चति आपत्ताधिकरण। R 89

"तत्थ कतम किच्चाधिकरण ? या सङ्घस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकनकम्म, ञत्तिकम्म, ञत्तिदुतियकम्म, ञत्तिचतुत्थकम्म—इद वुच्चति किच्चाधिकरण।

३२ "विवादाधिकरणस्स कि मूल ? छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल। तीणि पि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल, तीणि पि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल।

"कतमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल ? इध, भिक्खवे[4], भिक्खु कोधनो होति उपनाही। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी[5] होति। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे विवाद जनेति। सो[6] होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान। एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ। एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ। एवमेतस्स पापकस्स B 213
विवादमूलस्स पहान होति। एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति।

"पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी[7] पे० [8] इस्सुकी होति मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही[9] दुप्पटिनिस्सग्गी। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति

---

१ विपच्चयताय–सी०। २ मेधक–रो०, सी०। ३ रो० पोत्थके नत्थि। ४ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ५ परिपूरीकारी–स्या०। ६ यो–म०। ७ पलासी–रो०। ८ रो० पोत्थके पेय्यालो नत्थि। ९ आधानगाही–सी०, स्या०, रो०।

अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी होति। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि ··पे०··· सङ्घे पि ·पे०· सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे विवाद जनेति। सो[1] होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान। एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ। एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ। एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स पहान होति। एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति। इमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल।

"कतमानि तीणि[2] अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू[3] लुद्धचित्ता विवदन्ति, दुट्ठचित्ता विवदन्ति, मूळ्हचित्ता विवदन्ति – धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो ति वा, भासित लपित तथागतेना ति वा अभासित अलपित तथागतेना ति वा, आचिण्ण तथागतेना ति वा अनाचिण्ण तथागतेना ति वा, पञ्ञत्त तथागतेना ति वा अप्पञ्ञत्त[4] तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा, दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा। इमानि तीणि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल।

B 214 "कतमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू
R 90 अलुद्धचित्ता विवदन्ति, अदुट्ठचित्ता विवदन्ति, अमूळ्हचित्ता विवदन्ति – धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा। इमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूल।

३३ "अनुवादाधिकरणस्स कि मूल? छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल। तीणि[5] पि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल, तीणि पि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल, कायो पि अनुवादाधिकरणस्स मूल, वाचा पि अनुवादाधिकरणस्स मूल।

"कतमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल? इध पन, भिक्खवे,[6] भिक्खु कोधनो होति उपनाही। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी होति। यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि

१. यो–स्या०, म०, रो०। २ तीनि–सी०। ३ इध भिक्खवे भिक्खू–म०, इध भिक्खू–सी०, रो०। ४ अपञ्ञत्त–सी०। ५ तीनि–सी०। ६ एत्थ 'पन भिक्खवे' इति पाठो सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि।

अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि···पे० सङ्घे पि पे०·· सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे अनुवाद जनेति । सो[1] होति अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजना-सुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवाद-मूलस्स आयतिं अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स पहान होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति ।

"पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी···पे० इस्सुकी होति मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधा-नग्गाही[2] दुप्पटिनिस्सग्गी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी[3] होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि पे० सङ्घे पि···पे० सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे अनुवाद जनेति । सो[4] होति B 215 अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा समनुप-स्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयत्ति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स पहान होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयतिं अनवस्सवो होति । इमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

"कतमानि तीणि[5] अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू[6] भिक्खु लुद्धचित्ता अनुवदन्ति, दुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, मूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । इमानि तीणि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

"कतमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अलुद्धचित्ता अनुवदन्ति, अदुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, अमूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—

---

१ यो–स्या०, म०, रो० । २ आधानगाही सी०, स्या०, रो० । ३ परिपूरीकारी–स्या० । ४ यो–स्या०, म०, रो० । ५ तीनि–सी० । ६ इध भिक्खवे भिक्खू–म०, सी०,इध भिक्खू–रो० ।

सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा। इमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल।

"कतमो कायो[1] अनुवादाधिकरणस्स मूल? इधेकच्चो दुब्बण्णो होति, दुद्दस्सिको, ओकोटिमको, बह्वाबाधो[2], काणो वा, कुणी[3] वा, खञ्जो वा, पक्खहतो वा, येन न अनुवदन्ति। अय कायो अनुवादाधिकरणस्स मूल।

"कतमा वाचा[4] अनुवादाधिकरणस्स मूल? इधेकच्चो दुब्बचो होति, मम्मनो[5], एळगलवाचो, याय न अनुवदन्ति। अय वाचा अनुवादाधिकरणस्स मूल।

३४ "आपत्ताधिकरणस्स कि मूल? छ आपत्तिसमुट्ठाना आपत्ताधिकरणस्स मूल।
B 216 अत्थापत्ति कायतो समुट्ठाति, न वाचतो, न चित्ततो। अत्थापत्ति वाचतो समुट्ठाति, न कायतो, न चित्ततो। अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च समुट्ठाति, न चित्ततो। अत्थापत्ति कायतो च चित्ततो च समुट्ठाति, न वाचतो। अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुट्ठाति, न कायतो[6]। अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च चित्ततो च समुट्ठाति। इमे छ आपत्तिसमुट्ठाना आपत्ताधिकरणस्स मूल।

३५ "किच्चाधिकरणस्स कि मूल? किच्चाधिकरणस्स एक मूलं—सङ्घो।

R 91 ३६ "विवादाधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत[7]। विवादाधिकरण सिया कुसल, सिया अकुसल, सिया अब्याकत।

"तत्थ कतम विवादाधिकरण कुसल? इध, भिक्खवे, भिक्खू कुसलचित्ता विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा· पे० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा। य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्ञथावादो विपच्चताय[8] वोहारो मेधग[9]—इद वुच्चति विवादाधिकरण कुसल।

"तत्थ कतम विवादाधिकरण अकुसल? इध, भिक्खवे, भिक्खू अकुसलचित्ता विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा। य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्ञथावादो विपच्चताय वोहारो मेधग—इदं वुच्चति विवादाधिकरण अकुसल।

"तत्थ कतम विवादाधिकरण अब्याकत? इध, भिक्खवे, भिक्खू अब्याकतचित्ता विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा। यं तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्ञथावादो विपच्चताय वोहारो मेधग—इद वुच्चति विवादाधिकरण अब्याकत।

---

१ कतमो च कायो–स्या०। २ बव्हाबाधो–सी०, वहाबावो–स्या०। ३ कुणि–स्या०, रो०। ४ कतमा च वाचा–स्या०। ५ दुम्मनो–सी०। ६ 'अत्थापत्ति कायतो च चित्ततो च समुट्ठाति, न वाचतो। अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुट्ठाति, न कायतो' इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि। ७ अव्याकत–सी०। ८ विपच्चयताय–सी०। ९. मेधक–सी०, रो०।

३७ "अनुवादाधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत। अनुवादाधिकरण सिया कुसल, सिया अकुसल, सिया अब्याकत।

"तत्थ कतम अनुवादाधिकरण कुसल? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु कुसलचित्ता अनुवदन्ति – सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा। यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता B 217 अनुबलप्पदान – इद वुच्चति अनुवादाधिकरण कुसल।

"तत्थ कतम अनुवादाधिकरण अकुसल? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अकुसलचित्ता अनुवदन्ति – सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा। यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान – इद वुच्चति अनुवादाधिकरण अकुसल।

"तत्थ कतम अनुवादाधिकरण अब्याकत? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अब्याकतचित्ता अनुवदन्ति – सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा। यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान – इद वुच्चति अनुवादाधिकरण अब्याकत।

३८ "आपत्ताधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत[1]? आपत्ताधिकरण सिया अकुसल, सिया अब्याकत, नत्थि आपत्ताधिकरण कुसल।

"तत्थ कतम आपत्ताधिकरण अकुसल? य जानन्तो सञ्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो – इदं वुच्चति आपत्ताधिकरण अकुसल।

"तत्थ कतम आपत्ताधिकरण अब्याकत? यं अजानन्तो असञ्जानन्तो अचेच्च अनभिवितरित्वा वीतिक्कमो – इद वुच्चति आपत्ताधिकरण अब्याकत।

३९ "किच्चाधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत? किच्चाधिकरण सिया कुसल, सिया अकुसल, सिया अब्याकत।

"तत्थ कतम किच्चाधिकरणं कुसल? यं सङ्घो कुसलचित्तो कम्म करोति – अपलोकनकम्म, ञत्तिकम्म, ञत्तिदुतियकम्म, ञत्तिचतुत्थकम्म – इद वुच्चति किच्चाधिकरण कुसल।

"तत्थ कतमं किच्चाधिकरण अकुसल? य सङ्घो अकुसलचित्तो कम्म करोति – R 92 अपलोकनकम्म, ञत्तिकम्म, ञत्तिदुतियकम्म, ञत्तिचतुत्थकम्म – इदं वुच्चति किच्चाधिकरण अकुसल।

"तत्थ कतम किच्चाधिकरण अब्याकत? य सङ्घो अब्याकतचित्तो कम्म करोति – B 218 अपलोकनकम्म, ञत्तिकम्म, ञत्तिदुतियकम्म, ञत्तिचतुत्थकम्म – इद वुच्चति किच्चाधिकरण अब्याकत।

---

१ 'आपत्ताधिकरण अकुसल अब्याकत'–सी०, 'आपत्ताधिकरण अकुसलं अब्याकत'–स्या०।

४० "विवादो विवादाधिकरण, विवादो नो अधिकरण, अधिकरण नो विवादो, अधिकरण चेव विवादो च । सिया विवादो विवादाधिकरण, सिया विवादो नो अधिकरण, सिया अधिकरण नो विवादो, सिया अधिकरण चेव विवादो च ।

"तत्थ कतमो विवादो विवादाधिकरण ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति – धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे०··· दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अञ्ञथावादो विपच्चताय[1] वोहारो मेधग[2] – अय विवादो विवादाधिकरण ।

"तत्थ कतमो विवादो नो अधिकरण ? माता पि पुत्तेन विवदति, पुत्तो पि मातरा विवदति, पिता पि पुत्तेन विवदति, पुत्तो पि पितरा विवदति, भाता पि भातरा विवदति, भाता पि भगिनिया विवदति, भगिनी पि भातरा विवदति, सहायो पि सहायेन विवदति – अय विवादो नो अधिकरण ।

"तत्थ कतम अधिकरण नो विवादो ? अनुवादाधिकरण, आपत्ताधिकरण, किच्चाधिकरण – इद अधिकरण नो विवादो ।

"तत्थ कतम अधिकरण चेव विवादो च ? विवादाधिकरणं अधिकरण चेव विवादो च ।

४१ "अनुवादो अनुवादाधिकरण, अनुवादो नो अधिकरण, अधिकरण नो अनुवादो, अधिकरण चेव अनुवादो च । सिया अनुवादो अनुवादाधिकरण, सिया अनुवादो नो अधिकरण, सिया अधिकरण नो अनुवादो, सिया अधिकरण चेव अनुवादो च ।

"तत्थ कतमो अनुवादो अनुवादाधिकरण ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अनुवदन्ति – सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया
B 219 वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान – अय अनुवादो अनुवादाधिकरण ।

"तत्थ कतमो अनुवादो नो अधिकरण ? माता पि पुत्त अनुवदति, पुत्तो पि मातरं अनुवदति, पिता पि पुत्त अनुवदति, पुत्तो पि पितरं अनुवदति, भाता पि भातरं अनुवदति, भाता पि भगिनिं अनुवदति, भगिनी पि भातरं अनुवदति, सहायो पि सहाय अनुवदति – अय अनुवादो नो अधिकरण ।

"तत्थ कतम[3] अधिकरणं नो अनुवादो ? आपत्ताधिकरण, किच्चाधिकरण, विवादाधिकरण – इद अधिकरण नो अनुवादो ।

"तत्थ कतमं अधिकरण चेव अनुवादो च ? अनुवादाधिकरण अधिकरणं चेव अनुवादो च ।

---

१ विपच्चयताय–सी० । २ मेधकं–सी०, रो० । ३ कतमो–सी० ।

४२ “आपत्ति आपत्ताधिकरण, आपत्ति नो अधिकरण, अधिकरण नो आपत्ति, अधिकरण चेव आपत्ति च । सिया आपत्ति आपत्ताधिकरण, सिया आपत्ति नो अधिकरण, सिया अधिकरण नो आपत्ति, सिया अधिकरण चेव आपत्ति च ।

“तत्थ कतम[1] आपत्ति आपत्ताधिकरण ? पञ्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण, R 93
सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण – अयं आपत्ति आपत्ताधिकरण ।

“तत्थ कतम आपत्ति नो अधिकरणं ? सोतापत्ति समापत्ति – अयं आपत्ति नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतम अधिकरण नो आपत्ति ? किच्चाधिकरण, विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरण – इदं अधिकरण नो आपत्ति ।

“तत्थ कतम अधिकरण चेव आपत्ति च ? आपत्ताधिकरण अधिकरण चेव आपत्ति च ।

४३ “किच्च किच्चाधिकरण, किच्च नो अधिकरण, अधिकरण नो किच्चं, अधिकरण चेव किच्च च । सिया किच्च किच्चाधिकरण, सिया किच्च नो अधिकरण, सिया अधिकरण नो किच्च, सिया अधिकरण चेव किच्च च ।

“तत्थ कतम किच्च किच्चाधिकरण ? या सङ्घस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकन- B 220
कम्म, ञत्तिकम्म, ञत्तिदुतियकम्म, ञत्तिचतुत्थकम्म – इदं किच्च किच्चाधिकरण ।

“तत्थ कतम किच्च नो अधिकरण ? आचरियकिच्च, उपज्झायकिच्च, समानुपज्झायकिच्च, समानाचरियकिच्च – इदं किच्च नो अधिकरण ।

“तत्थ कतम अधिकरण नो किच्च ? विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरण, आपत्ताधिकरण – इदं अधिकरण नो किच्च ।

“तत्थ कतम अधिकरण चेव किच्च च ? किच्चाधिकरण अधिकरण चेव किच्च च ।

---

§ ९. अधिकरणवूपसमनसमथो

सम्मुखाविनयो

४४ “विवादाधिकरणं कतिहि[2] समथेहि सम्मति ? विवादाधिकरणं द्वीहि समथेहि सम्मति[3] – सम्मुखाविनयेन च, येभुय्यसिकाय च । सिया विवादाधिकरण एकं समथं अनागम्म येभुय्यसिक, एकेन समथेन समेय्य – सम्मुखाविनयेना ति ? सिया तिस्स[4] वचनीय । यथा कथं विय ? इध भिक्खू विवदन्ति – धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो

१ कतमा–स्या० । २ कतीहि–सी०, स्या०, रो० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ सियातिस्स-स्या० सी०, म० ।

ति वा, भासित लपित तथागतेना ति वा अभासित अलपित तथागतेना ति वा, आचिण्ण तथागतेना ति वा अनाचिण्ण तथागतेना ति वा, पञ्ञत्त तथागतेना ति वा अपञ्ञत्त[1] तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा, दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा।

"ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त। केन वूपसन्त? सम्मुखाविनयेन। कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता।

"का च तत्थ सङ्घसम्मुखता? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहान छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति – अय तत्थ सङ्घसम्मुखता।

B 221, "का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थु-

R 94 सासनेन त अधिकरण वूपसम्मति – अय तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता।

"का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका[2] सम्मुखीभूता होन्ति – अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता।

"एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय।

४५ "ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति त अधिकरण तस्मिं आवासे वूपसमेतु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, यस्मि आवासे सम्बहुला[3] भिक्खू, सो आवासो गन्तब्बो। ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त आवास गच्छन्ता अन्तरामग्गे सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त। केन वूपसन्त? सम्मुखाविनयेन। कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता।

"का च तत्थ सङ्घसम्मुखता? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहान छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति – अय तत्थ सङ्घसम्मुखता।

"का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन त अधिकरण वूपसम्मति – अय तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता।

"का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति – अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता।

"एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तिय।

---

१. अप्पञ्ञत्त–स्या०। २ अत्तपच्चत्थिका–रो०। ३ बहुतरा–सी०, स्या०, रो०।

४६ "ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त आवास आगच्छन्ता[1] अन्तरामग्गे न सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, त आवास गन्त्वा आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया–'इद खो, आवुसो, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न, साधायस्मन्ता[2] इम[3] अधिकरण वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा' ति।

"सचे, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू वुड्ढतरा[4] होन्ति, आगन्तुका भिक्खू नवकतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया–'इङ्घ तुम्हे, आयस्मन्तो, मुहुत्त एकमन्त होथ, याव मय मन्तेमा' ति। सचे पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू नवकतरा होन्ति, आगन्तुका भिक्खू वुड्ढतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया–'तेन हि तुम्हे, आयस्मन्तो, मुहुत्त इधेव ताव[5] होथ, याव मय मन्तेमा' ति। B 222

"सचे पन[6], भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून मन्तयमानान एव होति–'न मय सक्कोम इम अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेना' ति, न त अधिकरण आवासिकेहि भिक्खूहि सम्पटिच्छितब्ब[7]। सचे पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून मन्तयमानान एव होति–'सक्कोम मय इद[8] अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेना' ति, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया–'सचे तुम्हे, आयस्मन्तो, अम्हाक इद[9] अधिकरण यथाजात यथासमुप्पन्न आरोचेस्सथ, यथा च मय इद अधिकरण वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्त[10] भविस्सति। एव मय इद अधिकरण सम्पटिच्छिस्साम[11]। नो चे तुम्हे, आयस्मन्तो, अम्हाक इद अधिकरण यथाजात यथासमुप्पन्न आरोचेस्सथ, यथा च मय इद अधिकरण वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्त भविस्सति, न मय इदं अधिकरण सम्पटिच्छिस्सामा' ति। एव सुपरिग्गहित खो, भिक्खवे, कत्वा आवासिकेहि भिक्खूहि त अधिकरण सम्पटिच्छितब्ब। R 95

"तेहि, भिक्खवे, आगन्तुकेहि भिक्खूहि आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया–'यथाजात यथासमुप्पन्न[12] मय इद अधिकरण आयस्मन्तान आरोचेस्साम। सचे आयस्मन्ता[13] सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा[14] अन्तरेन इद अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्त भविस्सति। एव मय इद अधिकरण आयस्मन्तान

१ गन्छन्ता सी०, स्या०, रो०। २ साधायस्मन्तो-सी०, स्या०। ३ इदं-सी०। ४ बुड्ढतरा-सी०। ५ रो० पोत्थके नत्थि। ६ रो०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ७ न त अधिकरण पटिच्छितब्ब-रो०। ८ इम-सी०, स्या०, रो०। ९ इमं-रो०, स्या०। १० वूपसन्त-रो०। ११ पटिच्छिस्साम-स्या०, रो०। १२ यथासमुप्पन्नञ्च-सी०, यथासमुप्पन्न खो-स्या०। १३. आयस्मन्तो-स्या०। १४ एत्तकेन वा-रो०।

निय्यादेस्साम । नो चे आयस्मन्ता सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा अन्तरेन इद
अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्त भविस्सति, न मय
B 223 इद अधिकरण आयस्मन्तान निय्यादेस्साम । मयमेव इमस्स अधिकरणस्स सामिनो
भविस्सामा' ति । एव सुपरिग्गहित खो, भिक्खवे, कत्वा आगन्तुकेहि भिक्खूहि त अधिकरण
आवासिकान भिक्खून निय्यादेतब्बं ।

"ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त[1] । केन वूपसन्त[2] सम्मुखाविनयेन । कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि[2] सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय ।

उब्बाहिकाय वूपसमनं

४७ "तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि[2] चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स[3] भासितस्स अत्थो विञ्ञायति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेतु ।

"दसहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु उब्बाहिकाय सम्मन्नितब्बो—सीलवा होति, पाति-
मोक्खसवरसवुतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो[4] अणुमत्तेसु[5] वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय
सिक्खति सिक्खापदेसु, बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा
मज्झेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थ सब्यञ्जन केवलपरिपुण्ण परिसुद्ध ब्रह्मचरिय
अभिवदन्ति, तथारूपस्स धम्मा बहुस्सुता होन्ति, धाता[6] वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता
दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति
R 96 सुविभत्तानि सुप्पवत्तीनि[7] सुविनिच्छितानि सुत्तसो[8] अनुब्यञ्जनसो, विनये खो पन छेको[9]
होति असहीरो[10], पटिबलो होति उभो अत्थपच्चत्थिके[11] सञ्ञापेतु[12] निज्झापेतु पेक्खेतु
पस्सितु[13] पसादेतु, अधिकरणसमुप्पादवूपसमनकुसलो होति, अधिकरण जानाति, अधिकरण-
समुदयं जानाति, अधिकरणनिरोध जानाति, अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपद[14] जानाति ।
B 224 अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि दसहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु उब्बाहिकाय सम्मन्नितु । एव
च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन[15] भिक्खुना
पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

१ सुवूपसन्त–सी०, स्या० । २ अनग्गानि–सी०, रो०, अनन्गानि–स्या० । ३ चेतस्स–सी०, स्या० । ४ आचारसम्पन्नो–रो० । ५ अनुमत्तेसु–रो० । ६ वता–सी०, स्या०, रो० । ७ सुप्पवत्तिनी–सी० । ८, सुत्ततो–रो० । ९ ठितो–सी०, स्या० । १० असहिरो–स्या० । ११ अत्तपच्चत्थिके–रो० । १२ अञ्ञापेतु सञ्ञापेतुं–सी० । १३ पसीदितुं–सी० । १४ अधिकरणनिरोधगामिनीपटिपदं–सी० । १५ ब्यत्तेन–सी०, रो० ।

४८. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि[1] चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स[2] भासितस्स अत्थो विञ्ञायति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुं सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्ञायति। सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नामं च भिक्खुं सम्मन्नति उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खुनो सम्मुति[3] उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुण्हस्स; यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खु उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति।

"ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति तं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं। केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन। किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता,[4] विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता···पे०···एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं।

४९. "तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स[5] भिक्खु धम्मकथिको, तस्स नेव सुत्तं आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय[6] अत्थं पटिबाहति, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू ञापेतब्बा—

"सुणन्तु मे आयस्मन्ता। अयं इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको। इमस्स नेव सुत्तं आगतं होति,[7] नो सुत्तविभङ्गो। सो अत्थं असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति। यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, इत्थन्नामं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा[8] अवसेसा इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा ति। B. 225,

"ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं भिक्खुं वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं, इदं R. 97 वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं। केन वूपसन्तं? सम्मुखाविनयेन। किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता···पे०···एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं।

"तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स भिक्खु धम्मकथिको, तस्स सुत्तं हि खो आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिबाहति, ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू ञापेतब्बा—

---

१. अनग्गानि–सी०, रो०। २. चेतस्स–सी०, स्या०। ३. सम्मति–स्या०। ४. सङ्घसम्मुखता धम्मसम्मुखता–सी०। ५. तत्रस्स–सी०, स्या०, रो०। ६. व्यञ्जनच्छायाय–सी०, रो०। ७. रो० पोत्थके नत्थि। ८. उट्ठापेत्वा–सी०।

"सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अय इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स सुत्त हि खो आगत होति, नो सुत्तविभङ्गो । सो अत्थ असल्लक्खेन्तो ब्यञ्जनच्छायाय अत्थ पटिबाहति । यदायस्मन्तान पत्तकल्ल, इत्थन्नाम भिक्खु वुट्ठापेत्वा अवसेसा इम अधिकरण वूपसमेय्यामा ति ।

"ते चे, भिक्खवे. भिक्खू त भिक्खु वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन । कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि ? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय ।

येभुय्यसिकाविनयो

५० "ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति त अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेतु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि त अधिकरण सङ्घस्स निय्यादेतब्ब – 'न मय, भन्ते, सक्कोम इम अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेतु, सङ्घो वा इम अधिकरण वूपसमेतू' ति । अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण येभुय्यसिकाय वूपसमेतु । पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु B 226 सलाकग्गाहापको[1] सम्मन्नितब्बो – यो न छन्दागति गच्छेय्य, न दोसागति गच्छेय्य, न मोहागति गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहित च जानेय्य पे० · एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सलाकग्गाहापक सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

"तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना सलाका गाहेतब्बा[2] । यथा बहुतरा भिक्खू धम्मवादिनो वदन्ति[3] तथा त अधिकरण वूपसमेतब्ब । इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, येभुय्यसिकाय च । कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ सङ्घसम्मुखता ? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहान छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति – अय तत्थ सङ्घसम्मुखता । का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ? येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन त अधिकरण वूपसम्मति –

---

१ सलाकगाहापको–सी०, स्या०, रो० । २ गाहापेतब्बा–स्या० । ३ वदेन्ति–सी०, स्या०, रो० ।

अय तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता। का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति – अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता। का च तत्थ येभुय्यसिकाय[1]? या येभुय्यसिकाकम्मस्स[2] किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना – अय तत्थ येभुय्यसिकाय। एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय" ति।

तिविधसलाकग्गाहो

५१ तेन खो पन समयेन सावत्थिया एव जात एव समुप्पन्न अधिकरण होति। B 227,
अथ खो ते भिक्खू–असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन–अस्सोसु खो अमुकस्मि R 98
किर आवासे सम्बहुला थेरा विहरन्ति बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा पण्डिता वियत्ता[3] मेधाविनो लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा। ते चे थेरा इम अधिकरण वूपसमेय्यु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा ति। अथ खो ते भिक्खू त आवास गन्त्वा ते थेरे एतदवोचु – "इद, भन्ते, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न। साधु, भन्ते, थेरा इम अधिकरण वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा" ति। अथ खो ते थेरा – यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरण वूपसमित तथा सुवूपसन्त ति[4] – तथा त अधिकरण वूपसमेसु।

अथ खो ते भिक्खू – असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलान थेरान अधिकरणवूपसमनेन – अस्सोसु खो अमुकस्मि[5] किर आवासे तयो थेरा विहरन्ति पे० द्वे थेरा विहरन्ति पे० एको थेरो विहरति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो। सो चे थेरो इम अधिकरण वूपसमेय्य धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा ति। अथ खो ते भिक्खू त आवास गन्त्वा त थेर एतदवोचु – "इद, भन्ते, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न। साधु, भन्ते, थेरो इम अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा" ति। अथ खो सो थेरो – यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरण वूपसमित, यथा सम्बहुलेहि थेरेहि अधिकरण वूपसमित, यथा तीहि थेरेहि अधिकरण वूपसमित, यथा द्वीहि थेरेहि अधिकरण वूपसमित, तथा सुवूपसन्त ति – तथा त अधिकरण वूपसमेसि।

अथ खो ते भिक्खू असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा B 228
सम्बहुलान थेरान अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा तिण्ण थेरान अधिकरणवूपसमनेन, अस-

१ येभुय्यसिका–सी०। २ येभुय्यसिकाय कम्मस्स–स्या०। ३ व्यत्ता–सी०। ४ यथा सुवूपसन्त–सी०, स्या०। ५ अमुकस्मि–सी०।

न्तुट्ठा द्विन्न थेरान अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा एकस्स थेरस्स अधिकरणवूपसमनेन येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "निहतमेत[1] भिक्खवे, अधिकरण सन्त वूपसन्त सुवूपसन्त ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तेस भिक्खू सञ्ञत्तिया तयो सलाकग्गाहे[2] – गूळ्हक, सकण्णजप्पक, विवटक ।

R 99 "कथ च, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति ? तेन सलाकग्गाहापकेन[3] भिक्खुन सलाकायो वण्णावण्णायो कत्वा एकमेको[4] भिक्खु उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो – 'अय एववादिस्स सलाका, अय एववादिस्स सलाका । य इच्छसि त गण्हाही' ति । गहिते वत्तब्बो – 'मा च कस्सचि दस्सेही' ति । सचे जानाति – अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गहो ति, पच्चुक्कड्ढितब्ब । सचे जानाति – धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गहो ति, सावेतब्ब । एव खो, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति ।

"कथ च, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति ? तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना एकमेकस्स भिक्खुनो उपकण्णके आरोचेतब्ब – 'अय एववादिस्स सलाका, अय एववादिस्स सलाका । य इच्छसि त गण्हाही' ति । गहिते वत्तब्बो – 'मा च कस्सचि आरोचेही' ति । सचे जानाति – अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गहो ति, पच्चुक्कड्ढितब्ब । सचे जानाति – धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गहो ति, सावेतब्ब । एव खो, भिक्खवे, सकण्णजप्पको सलाकग्गाहो होति ।

"कथ च, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति ? सचे जानाति – धम्मवादी बहुतरा ति, विस्सट्ठेनेव[5] विवटेन गाहेतब्बो । एव खो, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति । इमे खो, भिक्खवे, तयो सलाकग्गाहा ति ।

सतिविनयो

B 229 ५२ "अनुवादाधिकरण कतिहि[6] समथेहि सम्मति ? अनुवादाधिकरण चतूहि समथेहि सम्मति – सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन च, अमूळ्हविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय[7] च । सिया अनुवादाधिकरण द्वे समथे अनागम्म – अमूळ्हविनय च, तस्सपापिय्यसिक च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य[8] – सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीय । यथा कथ विय ? इध भिक्खू[9] भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । तस्स खो तं, भिक्खवे, भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो दातब्बो । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो –

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'म, भन्ते, भिक्खू

१ नीहतमेत–स्या० । २ सलाग्गाहे–सी०, स्या०, रो० । ३ सलाकगाहापकेन–सी०, स्या०, रो० । ४ एकेको–स्या० । ५ विस्सत्थेनेव–रो० । ६ कतीहि–सी०, स्या०, रो० । ७ तस्सपापिय-सिकाय–स्या०, म० । ८ समेय्य–सी० । ९ इध पन भिक्खवे भिक्खू–स्या० ।

अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति। सोहं, भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचामी' ति। दुतिय पि याचितब्बो। ततिय पि याचितब्बो। ब्यत्तेन[1] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। भिक्खू इत्थनाम भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति। सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय ददेय्य। एसा ञत्ति। R 100

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। भिक्खू इत्थन्नाम भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति। सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनय याचति। सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति।

"इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त। केन वूपसन्त? सम्मुखाविनयेन च सतिविनयेन च। कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता · पे० का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च अनुवदति, य च अनुवदति, उभो सम्मुखीभूता[2] होन्ति—अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता। कि च तत्थ सतिविनयस्मि? या सतिविनयस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना[3]—इद तत्थ सतिविनयस्मि। एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय। B 230

अमूळ्हविनयो

५३ "सिया अनुवादाधिकरण द्वे समथे अनागम्म—सतिविनय च, तस्सपापिय्यसिक[4] च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य—सम्मुखाविनयेन च, अमूळ्हविनयेन चा ति? सिया तिस्स वचनीय। यथा कथ विय? इध भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो। तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त[5]। त भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति। सो एव वदेति—'अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो। तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण

१ व्यत्तेन–सी०, रो०। २ उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता–सी०। ३ अपटिक्कोसना–सी०, रो०। ४ तस्सपापियसिकं–म०, स्या०। ५ भासितपरिकन्त–सी०, रो०।

भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळ्हेन मे एत कत' ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव – 'सरतायस्मा एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता' ति ।

''तस्स खो, भिक्खवे, भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो दातब्बो । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

"तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । म भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति । त्याह एव वदामि – 'अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळ्हेन
B 231 मे एत कत' ति । एव पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति । सोह, भन्ते, अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनय याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । त भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति– 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति । सो एव वदेति – 'अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळ्हेन मे एत कत' ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति । सो अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनय याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनय ददेय्य । एसा ञत्ति ।

''सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । त भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति । सो एव वदेति – 'अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळ्हेन मे एत कत' ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव – 'सरतायस्मा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता' ति । सो अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनय याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनय देति ।

यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि　पे०　ततिय पि एतमत्थ वदामि　पे०　।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

"इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, B 232
अमूळ्हविनयेन च । कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता　पे०　कि च तत्थ अमूळ्हविनयस्मि ? या अमूळ्हविनयस्स R 101
कम्मस्स किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना[1] – इद तत्थ अमूळ्हविनयस्मि । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय ।

तस्सपापिय्यसिकाविनयो

५४ "सिया अनुवादधिकरण द्वे समथे अनागम्म – सतिविनय च, अमूळ्हविनय च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य[2] – सम्मुखाविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय[3] चा ति ? सिया तिस्स वचनीय । यथा कथ विय ? इध भिक्खु[4] भिक्खु सङ्घमज्झे गरुकाय आपत्तिया चोदेति[5] – 'सरतायस्मा एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा' ति । सो एव वदेति – 'न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा' ति । तमेन सो निब्बेठेन्त[6] अतिवेठेति – 'इङ्घायस्मा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा' ति । सो एव वदेति – 'न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा । सरामि च खो अह, आवुसो, एवरूपि अप्पमत्तिक[7] आपत्ति आपज्जिता' ति । तमेन सो निब्बेठेन्त अतिवेठेति – 'इङ्घायस्मा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा' ति । सो एव वदेति – 'इम हि नामाह, आवुसो, अप्पमत्तिक आपत्ति आपज्जित्वा[8] अपुट्ठो पटिजानिस्सामि । कि पनाह एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जित्वा, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा, पुट्ठो न पटिजानिस्सामी' ति ? सो एव वदेति – 'इम हि नाम त्व, आवुसो, अप्पमत्तिक आपत्ति आपज्जित्वा अपुट्ठो न[9] पटिजानिस्ससि । कि पन त्व एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जित्वा, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा, अपुट्ठो[10]

---

१ अप्पटिक्कोसना–सी०, रो० । २ समेय्य–सी० । ३ तस्सपापियसिकाय–म०, स्या० । ४ इध पन भिक्खवे भिक्खु–स्या०, इध भिक्खू सी० । ५ चोदेन्ति–सी० । ६ निवेठेन्त–स्या० ७ अप्पमत्तक पि–स्या० । ८ आपज्जिता–स्या० । ९ सी० पोत्थके नत्थि । १ पुट्ठो–सी० ।

पटिजानिस्ससि ? इङ्घायस्मा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा' ति । सो एवं वदेति[1] – 'सरामि खो अहं,
B 233 आवुसो, एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा । दवा मे एतं वुत्तं, रवा मे एतं वुत्तं – नाहं तं सरामि एवरूपिं गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा' ति । तस्स खो तं,[2] भिक्खवे, भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं[3] कातब्बं । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । ब्यत्तेन[4] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घमज्झे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्ञेनाञ्ञं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घमज्झे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्ञेनाञ्ञं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि · पे० ।

"कतं सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

R 102 "इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता,[5] विनयसम्मुखता पुग्गलसम्मुखता पे०· का च तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय ? या तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स[6] किरिया करणं उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना[7] – अयं तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तियं, छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तियं ।

पटिञ्ञातकरणं

५५ "आपत्ताधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति ? आपत्ताधिकरणं तीहि समथेहि
B 234 सम्मति – सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्ञातकरणेन च, तिणवत्थारकेन च । सिया आपत्ताधिकरणं एकं समथं अनागम्म – तिणवत्थारकं, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य[8] – सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्ञातकरणेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीयं । यथा कथं[9] विय ? इध भिक्खु[10] लहुकं आपत्तिं

१ वदेसि-म० । २ ख्वेत-स्या०, रो० पोत्थके नत्थि । ३ तस्सपापियसिकाकम्म-म०, स्या० । ४ ब्यत्तेन-सी०, रो० । ५ सी० पोत्थके नत्थि । ६ तस्सपापियसिकाय कम्मस्स-स्या० । ७ अप्पटिक्कोसना-सी०, रो० । ८ समेय्य-सी० । ९ यथाकथं-रो० । १० इध पन भिक्खवे भिक्खु-स्या० ।

आपन्नो होति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना एक भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढान[1] भिक्खून पादे वन्दित्वा[2] उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, आवुसो, इत्थन्नाम आपत्ति आपन्नो, त पटिदेसेमी' ति । तेन वत्तब्बो – 'पस्ससी' ति ? 'आम पस्सामी' ति । 'आयति संवरेय्यासी' ति ।

"इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्ञातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं ? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता···पे॰ का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता ? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति – अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता । किं च तत्थ पटिञ्ञातकरणस्मिं ? या पटिञ्ञातकरणस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना – इद तत्थ पटिञ्ञातकरणस्मिं । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्बहुले भिक्खू उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्सु वचनीया – 'अह, भन्ते, इत्थन्नाम आपत्ति आपन्नो, त पटिदेसेमी' ति । ब्यत्तेन[3] भिक्खुना पटिबलेन　R 103
ते भिक्खू आपेतब्बा —

"सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अय इत्थन्नामो भिक्खु आपत्ति सरति, विवरति, उत्तानि करोति[4] । यदायस्मन्तान पत्तकल्ल, अह इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्ति पटिग्गण्हेय्य[5] ति । तेन वत्तब्बो – 'पस्ससी'ति ? 'आम पस्सामी' ति । 'आयति संवरेय्यासी' ति ।

"इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्ञातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्मिं ? धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता पे॰ का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता ? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति – अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता । किं च तत्थ पटिञ्ञातकरणस्मिं ? या　B 235
पटिञ्ञातकरणस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमनं अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना – इद तत्थ पटिञ्ञातकरणस्मिं । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, इत्थन्नाम आपत्ति आपन्नो, त पटिदेसेमी' ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु आपत्ति सरति, विवरति, उत्तानि

१ वुड्ढानं–सी॰ । २ 'वुड्ढान वन्दित्वा'ति पाठो स्या॰, रो॰ पोत्थकेसु नत्थि । ३ व्यत्तेन–सी॰, रो॰ । ४ उत्तानीकरोति–सी॰, स्या॰, रो॰ । ५ पतिगण्हेय्यं–सी॰, पटिग्गण्हेय्यं–रो॰ ।

करोति, देसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्ति पटिग्गण्हेय्य ति । तेन वत्तब्बो – 'पस्ससी' ति ? 'आम पस्सामी' ति । 'आयति सवरेय्यासी' ति ।

"इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्ञातकरणेन च । कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता · पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय ।

तिणवत्थारकं

५६ "सिया आपत्ताधिकरण एक समथ अनागम्म – पटिञ्ञातकरण, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य[1] – सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीय । यथा कथ विय ? इध भिक्खून[2] भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त[3] । तत्र चे भिक्खून एव होति – 'अम्हाक खो भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय[4] वाळत्ताय[5] भेदाय सवत्तेय्या' ति ।

"अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेतु । एव च पन, B 236 भिक्खवे, वूपसमेतब्ब । सब्बेहेव एकज्झ सन्निपतितब्ब, सन्निपतित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इम अधिकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त[6] ति ।

५७ "एकतो पक्खिकान भिक्खून ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो ञापेतब्बो—

"सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायस्मन्तान पत्तकल्ल, अह या चेव आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तान चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त ति ।

---

१ समेय्य–सी० । २ इध पन भिक्खवे भिक्खूनं–स्या० । ३ भासितपरिकन्त–सी० । ४ कक्खळताय–स्या० । ५ वाळताय–स्या० । ६ गिहीपटिसयुत्त–सी० ।

५८ "अथापरेस एकतोपक्खिकान[1] भिक्खून ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो —

"सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायस्मन्तान पत्तकल्ल, अह या चेव आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्मन्तान चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त ति ।

५९ "एकतोपक्खिकानं[2] भिक्खून ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान B 237 विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्मन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्त । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ञमञ्ञ कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्मन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्मन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । यस्सायस्मतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीन सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्घमज्झे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

६० "अथापरेस एकतोपक्खिकान पे० एवमेतं धारयामी ति ।

"इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त ? सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन च । कि च तत्थ सम्मुखाविनयस्मि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता ।

"का च तत्थ सङ्घसम्मुखता ? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता, ते आगता होन्ति, छन्दारहान छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति — अय तत्थ सङ्घसम्मुखता ।

---

1 एकतो पक्खिकानं–सी० । 2, अथापरेस एकतोपक्खिकान–म०, रो० ।

B 238 "का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता? येन धम्मेन येन विनयेन येन R 104 सत्थुसासनेन त अधिकरण वूपसम्मति—अय तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता।

"का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता? यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति—अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता।

"किं च तत्थ तिणवत्थारकस्मिं? या तिणवत्थारकस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमन अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना—इदं तत्थ तिणवत्थारकस्मि। एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तिय।

"किच्चाधिकरण कतिहि[1] समथेहि सम्मति? किच्चाधिकरण एकेन समथेन सम्मति—सम्मुखाविनयेना"ति।

समथक्खन्धक निट्ठितं चतुत्थं[2]।

———o———

१ कतीहि–सी०, स्या०, रो०। २ समथक्खन्धको निट्ठितो चतुत्थो–म०।

५. खुद्दकवत्थुक्खन्धकं

§ १. नहान-विलेपन-नच्च-गीत-बाहिरलोमीउण्णीधारणादीनि

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे। तेन खो पन B 239, समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उर पि पिट्ठि R 105 पि। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – "कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोद्दवा[2]" ति। अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान[3] विपाचेन्तान। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पी" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक,[4] भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पतिरूप[5] अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीय। कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेस्सन्ति[6], ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि? नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

"न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना[7] रुक्खे कायो उग्घसेतब्बो[8]। यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना थम्भे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया नहायमाना थम्भे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोद्दवा" ति! अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० "सच्च भगवा" ति पे० विगरहित्वा पे०[9] धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना[10] थम्भे कायो उग्घसेतब्बो[11]। यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

---

१ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। २ गामपोद्दवा–सी०, रो०, गामपूटवा–स्या०, गामुपद्दवा–सी० अट्ठकथा। ३ खीयन्तान सी०, स्या०, रो०। ४ अननुच्छविय–रो०। ५ अप्पटिरूप–स्या०। ६ उग्घसिस्सन्ति–सी०। ७ स्या० पोत्थके नत्थि। ८ उग्घसितब्बो–सी०। ९ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। १० सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि। ११ उग्घंसितब्बो–सी०।

B 240 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना कुड्डे[1] काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया नहायमाना कुड्डे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोद्दवा" ति पे० "न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना कुड्डे कायो उग्घसेतब्बो। यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अट्टाने[2] नहायन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति
R 106 खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तान विपाचेन्तान। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० "सच्च भगवा" ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, अट्टाने[3] नहायितब्ब। यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गन्धब्बहत्थकेन नहायन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० "न, भिक्खवे, गन्धब्बहत्थकेन नहायितब्ब। यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुरुविन्दकसुत्तिया नहायन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, कुरुविन्दकसुत्तिया नहायितब्ब। यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा"ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू विग्गय्ह[4] परिकम्म कारापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, विग्गय्ह परिकम्म कारापेतब्ब। यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

B 241 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मल्लकेन नहायन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, मल्लकेन नहायितब्ब। यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

२ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो कच्छुरोगाबाधो होति। न तस्स विना मल्लकेन फासु होति[5]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स अकतमल्लक" ति।

---

१ कुट्टे–म०। २ अट्ठाने–सी०, स्या०। ३ नहायमानेन अट्ठाने–स्या०, अट्ठाने–सी०। ४ विगय्ह–रो०। ५ तस्स विना मल्लका न फासु होति–स्या०, रो०।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु जरादुब्बलो नहायमानो न सक्कोति अत्तनो काय उग्घसेतु[1]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, उक्कासिक" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू[2] पिट्ठिपरिकम्म कातु कुक्कुचायन्ति[3]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पुथुपाणिक[4]" ति।

३ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिक धारेन्ति पे० पामङ्ग धारेन्ति पे० कण्ठसुत्तक धारेन्ति पे० कटिसुत्तक धारेन्ति पे० ओवट्टिक धारेन्ति • पे० कायूरं[5] धारेन्ति पे० हत्थाभरण धारेन्ति पे० अङ्गुलिमुद्दिक धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[6] विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति! अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान[7] विपाचेन्तान। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिक धारेन्ति, पामङ्ग धारेन्ति, कण्ठसुत्तक धारेन्ति, कटिसुत्तक धारेन्ति, ओवट्टिक धारेन्ति, कायूर धारेन्ति, हत्थाभरण धारेन्ति, अङ्गुलिमुद्दिक धारेन्ती" ति? "सच्च भगवा" ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—"न, भिक्खवे, वल्लिका[8] धारेतब्बा[9] • पे० न पामङ्गो[10] धारेतब्बो[11] न कण्ठसुत्तक धारेतब्ब • न कटिसुत्तक धारेतब्ब न ओवट्टिक धारेतब्ब न कायूरं धारेतब्ब•• न हत्थाभरण धारेतब्ब न अङ्गुलिमुद्दिका[12] धारेतब्बा[13]। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

४ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघे केसे[14] धारेन्ति। मनुस्सा R 107
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु। "न, भिक्खवे, दीघा केसा धारेतब्बा। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। B 242
अनुजानामि, भिक्खवे, दुमासिक[15] वा दुवङ्गुल[16] वा" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कोच्छेन केसे ओसण्ठेन्ति,[17] फणकेन[18] केसे ओसण्ठेन्ति, हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति, सित्थतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति, उदकतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, कोच्छेन केसा ओसण्ठेतब्बा[19] पे० न सित्थतेलकेन केसा ओसण्ठेतब्बा न उदकतेलकेन[20] केसा ओसण्ठेतब्बा। यो ओसण्ठेय्य,[21] आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

---

१ उपघसेतुं–स्या०, उग्घंसितु–सी०। २ अञ्ञतरो भिक्खु–स्या०। ३ कुक्कुचायति–स्या०। ४ पुथुपाणिय–रो०। ५ कायुर–स्या०, रो०, म०। ६ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। ७ खीयन्तान–सी०, स्या०, रो०। ८ वल्लिकं–स्या०। ९ धारेतब्ब–स्या०। १० पामङ्ग–स्या०। ११ धारेतब्बं–स्या०। १२ अङ्गुलिमुद्दिकं–स्या०। १३ धारेतब्ब–स्या०। १४ दीघा केसा–सी०। १५ द्विमासिक–सी०। १६ द्वङ्गुलकं–सी०। १७ ओसण्हेन्ति–सी०, स्या०, रो०। १८. फणेन–सी०। १९ ओसण्हेतब्बा–सी०, स्या०, रो०। २० उदकतेलेन–सी०। २१ ओसण्हेय्य–सी०, स्या०, रो०।

५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आदासे पि उदकपत्ते पि मुखनिमित्त ओलोकेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्त ओलोकेतब्ब । यो ओलोकेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो मुखे वणो होति । सो भिक्खू पुच्छि – "कीदिसो मे, आवुसो, वणो" ति ? भिक्खू एवमाहसु – "एदिसो[1] ते, आवुसो वणो" ति । सो न सद्दहति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया[2] आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्त ओलोकेतु" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मुख आलिम्पन्ति,[3] मुख उम्मद्देन्ति, मुख चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय[4] मुख लञ्छेन्ति,[5] अङ्गराग करोन्ति, मुखराग करोन्ति, अङ्गरागमुखराग करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[6] विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, मुख आलिम्पितब्ब, न मुख उम्मद्दितब्ब, न मुख चुण्णेतब्ब, न मनोसिलिकाय मुख लञ्छेतब्ब,[7] न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

B 243 तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो चक्खुरोगाबाधो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया मुख आलिम्पितु" ति ।

६ तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति । छब्बग्गिया भिक्खू गिरग्गसमज्ज दस्सनाय अगमसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि
R 108 नाम समणा सक्यपुत्तिया नच्च पि गीत पि वादित पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति,[8] सेय्यथापि गिही कामभोगिनो" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, नच्च वा गीत वा वादित वा दस्सनाय गन्तब्ब । यो गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

७ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्म गायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "यथेव मय गायाम, एवमेविमे समणा सक्यपुत्तिया आयतकेन गीतस्सरेन धम्म गायन्ती" ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान[9] विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेन धम्म गायिस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं

१ ईदिसो–स्या०, रो० । २ आबाधपच्चया–रो० । ३ आलिम्पेन्ति–स्या० । ४ मनोसिलकाय–स्या० । ५ लञ्चेन्ति–स्या० । ६ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो० । ७ लञ्चेतब्ब–स्या० । ८ आगच्छिस्सन्ति–सी०, रो० । ९ खीयन्तान–सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेसु। "सच्चं किर, भिक्खवे पे० "सच्चं भगवा" ति ··पे० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स। अत्तना[1] पि तस्मिं सरे सारज्जति, परे पि तस्मिं सरे सारज्जन्ति, गहपतिका पि उज्झायन्ति, सरकुत्ति पि निकामयमानस्स समाधिस्स भङ्गो होति, पच्छिमा जनता दिट्ठानुगतिं आपज्जति – इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स। न, भिक्खवे, आयतकेन गीतस्सरेन धम्मो गायितब्बो। यो गायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सरभञ्ञे कुक्कुच्चायन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, सरभञ्ञं" ति।

"तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहिरलोमिं उण्णिं धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थं B 244 आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, बाहिरलोमी[2] उण्णी[3] धारेतब्बा। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

---

§ २. अम्बखादनवत्थु

८ तेन खो पन समयेन रञ्ञो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आरामे अम्बा फलिनो[4] होन्ति। रञ्ञा[5] मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन अनुञ्ञातं होति – "यथासुखं अय्या अम्बं परिभुञ्जन्तू" ति। छब्बग्गिया भिक्खू तरुणञ्ञेव अम्बं पातापेत्वा परिभुञ्जिंसु। रञ्ञो च मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स अम्बेन अत्थो होति। अथ खो राजा मागधो R 103 सेनियो बिम्बिसारो मनुस्से आणापेसि – "गच्छथ, भणे, आरामं गन्त्वा अम्बं आहरथा" ति। "एवं देवा" ति खो ते मनुस्सा रञ्ञो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा आरामं गन्त्वा आरामपालं[6] एतदवोचुं – "देवस्स, भणे, अम्बेन अत्थो, अम्बं देथा" ति। "नत्थाय्या[7] अम्बं। तरुणञ्ञेव अम्बं पातापेत्वा भिक्खू परिभुञ्जिंसू" ति। अथ खो ते मनुस्सा रञ्ञो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरोचेसुं। "सुपरिभुत्तं, भणे, अय्येहि अम्बं, अपि च भगवता मत्ता वण्णिता" ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया न मत्तं जानित्वा रञ्ञो अम्बं परिभुञ्जिस्सन्ती" ति। अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अम्बं परिभुञ्जितब्बं। यो परिभुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति। सूपे अम्बपेसिकायो[8]

---

१ अत्तनो-स्या०, अत्ता–सी०। २ बाहिरलोमि-म०। ३ उण्णि-म०। ४ फलिता–रो०। ५ रञ्ञा च-स्या०, रो०। ६ आरामपाले-सी०, रो०। ७ नत्थय्यो-सी०, रो०, नत्थय्या–स्या०। ८. अम्बपेसिका–स्या०।

पक्खित्ता होन्ति। भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिग्गण्हन्ति[1]। "पटिग्गण्हथ[2], भिक्खवे, परिभुञ्जथ। अनुजानामि, भिक्खवे, अम्बपेसिक" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स पूगस्स सङ्घभत्त होति। ते न परियापुणिंसु
अम्बपेसिक[3] कातु, भत्तग्गे सकलेहेव अम्बेहि चरन्ति[4]। भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिग्गण्हन्ति।
"पटिग्गण्हथ, भिक्खवे, परिभुञ्जथ। अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहि समणकप्पेहि फल
245 परिभुञ्जितु – अग्गिपरिचित, सत्थपरिचित, नखपरिचित, अबीज, निब्बत्तबीजञ्ञेव[5] पञ्चम।
अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि पञ्चहि समणकप्पेहि फल परिभुञ्जितु" ति।

---

§ ३. अहिराजपरित्तं

९ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु अहिना दट्ठो कालङ्कतो[6] होति। भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु। "न हि[7] नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि[8] चत्तारि अहिराजकुलानि
मेत्तेन चित्तेन फरि। सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो काल करेय्य। कतमानि चत्तारि
अहिराजकुलानि? विरूपक्ख अहिराजकुल, एरापथ अहिराजकुल, छब्यापुत्त अहिराजकुल,
110 कण्हागोतम[9] अहिराजकुल। न हि नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि
मेत्तेन चित्तेन फरि। सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो काल करेय्य। अनुजानामि,
भिक्खवे, इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरितु, अत्तगुत्तिया अत्तरक्खाय
अत्तपरित्त कातु[10]। एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब —

"विरूपक्खेहि मे मेत्त मेत्त एरापथेहि मे।
छब्यापुत्तेहि मे मेत्त मेत्त कण्हागोतमकेहि च॥
अपादकेहि मे मेत्त मेत्त द्विपादकेहि[11] मे।
चतुप्पदेहि मे मेत्त मेत्त बहुप्पदेहि मे॥
मा म अपादको हिंसि मा म हिंसि द्विपादको।
मा म चतुप्पदो हिंसि मा म हिंसि बहुप्पदो॥
सब्बे सत्ता सब्बे पाणा सब्बे भूता च केवला।
सब्बे भद्रानि पस्सन्तु मा किञ्चि[12] पापमागमा॥

---

१ न पतिगण्हन्ति–सी०, न पटिगण्हन्ति–रो०। २ पटिगण्हथ–रो०, पतिगण्हाथ–सी०। ३ पेसिकं–रो०। ४ देन्ति–म०। ५ निब्बट्टबीजञ्ञेव–सी०, स्या०, निवत्तबीजञ्ञेव–रो०। ६ कालकतो–सी०, स्या०। ७ नह–सी०, स्या०, न ह–रो०। ८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ९ कण्हागोतमक–सी०, स्या० रो०। १० अत्तपरित्ताय–स्या०। ११ दिपादकेहि–स्या०। १२ कञ्चि–सी०।

"अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो, अप्पमाणो सङ्घो, पमाणवन्तानि सरीसपानि[1], अहिविच्छिका, सतपदी, उण्णनाभिसरबू[2], मूसिका । कता मे रक्खा, कता मे परित्ता[3] । पटिक्कमन्तु भूतानि । सोह नमो भगवतो नमो सत्तन्न सम्मासम्बुद्धान" ति ।

—————o—————

§ ४. अङ्गजातच्छेदनं

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु अनभिरतिया पीळितो[4] अत्तनो अङ्गजात B 246
छिन्दि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अञ्ञम्हि सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो छेत्तब्बम्हि,[5] अञ्ञ छिन्दि । न,[6] भिक्खवे, अत्तनो अङ्गजात छेत्तब्ब[7] । यो छिन्देय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा" ति ।

—————o—————

§ ५. पिण्डोलभारद्वाजपत्तवत्थु

१० तेन खो पन समयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स महग्घस्स चन्दनस्स[8] चन्दनगण्ठि[9] उप्पन्ना होति । अथ खो राजगहकस्स सेट्ठिस्स एतदहोसि – "यन्नूनाह इमाय चन्दनगण्ठिया पत्त लिखापेय्य[10] । लेख[11] च मे परिभोग भविस्सति, पत्त च दान दस्सामी" ति । अथ खो राजगहको सेट्ठि ताय चन्दनगण्ठिया पत्त लिखापेत्वा[12] सिक्काय[13] उड्डित्वा[14] वेळग्गे[15] आलग्गेत्वा वेळुपरम्पराय बन्धित्वा[16] एवमाह – "यो समणो वा ब्राह्मणो वा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नञ्ञेव[17] पत्त ओहरतू" ति । अथ खो पूरणो कस्सपो येन राजगहको सेट्ठि R 111
तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा राजगहक सेट्ठि एतदवोच – "अह हि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त" ति । "सचे, भन्ते, आयस्मा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नञ्ञेव पत्त ओहरतू" ति । अथ खो मक्खलि गोसालो अजितो केसकम्बलो[18] पकुधो कच्चायनो सञ्जयो[19] बेलट्ठपुत्तो[20] निगण्ठो नातपुत्तो[21] येन राजगहको सेट्ठि तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा राजगहक सेट्ठि एतदवोच – "अह हि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त" ति । "सचे, भन्ते, आयस्मा अरहा चेव इद्धिमा च, दिन्नञ्ञेव पत्त ओहरतू" ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मा च महामोग्गल्लानो आयस्मा च पिण्डोलभारद्वाजो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगह पिण्डाय पविसिसु[22] । [23]अथ खो आयस्मा

---

१ सिरिसपानि-स्या०, रो०, सिरिस्सपानि-सी० । २ उण्णानाभि सरबू-सी०, स्या०, उण्णनाभि सरबू-म० । ३ कत मे परित्त-म० । ४ पीलितो-सी० । ५ छेतब्बम्हि-म०, रो०, छिन्दितब्बम्हि-स्या० । ६ न हि-स्या० । ७ छेतब्ब-म०, रो०, छिन्दितब्ब-स्या० । ८ चन्दनसारस्स-सी०, स्या०, रो० । ९ चन्दनगण्ठी-स्या०, रो० । १० लेखापेग्य-म० । ११ लिख-स्या० । १२ लेखापेत्वा-म० । १३ सिक्काय-स्या० । १४ वाहित्वा-सी०, पक्खिपित्वा-रो० । १५ वेळुग्गे-स्या० । १६ वाहित्वा-स्या० । १७ दिन्नयेव म० । १८ केसकम्बली-रो० । १९ सञ्चयो-म० । २० बेलट्ठिपुत्तो-रो०, बेळट्ठिपुत्तो-सी० । २१ नाटपुत्तो-म०, नाथपुत्तो-सी० । २२ पाविसिंसु-स्या० । २३ एत्थ 'आयस्मा पि खो पिण्डोलभारद्वाजो अरहा चेव इद्धिमा च, आयस्मा पि खो महामोग्गल्लानो अरहा चेव इद्धिमा च' इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

पिण्डोलभारद्वाजो आयस्मन्त महामोग्गल्लान एतदवोच – "आयस्मा खो महामोग्गल्लानो अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, मोग्गल्लान, एत पत्त ओहर । तुय्हेसो पत्तो" ति । "आयस्मा पि खो पिण्डोलभारद्वाजो[1] अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, भारद्वाज, एत पत्त ओहर । तुय्हेसो पत्तो" ति । अथ खो आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो वेहास अब्भुग्गन्त्वा त पत्त गहेत्वा तिक्खत्तु राजगह अनुपरियायि[2] ।

B 247 तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठि सपुत्तदारो सके निवेसने ठितो होति पञ्जलिको नमस्समानो – इधेव, भन्ते, अय्यो भारद्वाजो अम्हाक निवेसने पतिट्ठातू ति । अथ खो आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने पतिट्ठासि[3] । अथ खो राजगहको सेट्ठि आयस्मतो पिण्डोलभारद्वाजस्स हत्थतो पत्त गहेत्वा महग्घस्स खादनीयस्स[4] पूरेत्वा आयस्मतो पिण्डोलभारद्वाजस्स अदासि[5] । अथ खो आयस्मा पिण्डोलभारद्वाजो त पत्त गहेत्वा आराम अगमासि । अस्सोसु खो मनुस्सा – अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च मनुस्सा उच्चासद्दा महासद्दा आयस्मन्त पिण्डोलभारद्वाज पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धिसु ।

अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्द महासद्द, सुत्वान आयस्मन्त आनन्द आमन्तेसि – "कि नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो" ति ? "आयस्मता[6], भन्ते, पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो । अस्सोसु खो, भन्ते, मनुस्सा – अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च, भन्ते[7], मनुस्सा उच्चासद्दा महासद्दा आयस्मन्त पिण्डोलभारद्वाज पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धा[8] । सो एसो, भन्ते[9], भगवा उच्चासद्दो महासद्दो" ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे
R 112 भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा[10] आयस्मन्त पिण्डोलभारद्वाज पटिपुच्छि – "सच्च किर तया, भारद्वाज, राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो" ति ? "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक[11], भारद्वाज, अननुलोमिक अप्पतिरूप[12] अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीन उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सेस्ससि ! सेय्यथापि, भारद्वाज[13], मातुगामो छवस्स मासकरूपस्स कारणा कोपिन[14] दस्सेति, एवमेव खो तया, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीन उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सित । नेत, भारद्वाज, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भारद्वाज, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान

---

१ भारद्वाजो–म० । २ अनुपरियासि–रो० । ३ पतिट्ठाति–स्या० । ४ खादनियस्स–रो० । ५ पादासि–सी०, रो० । ६ आयस्मा–स्या० । ७ तेन भन्ते–सी० । ८ अनुबद्धा–सी०, रो० । ९ एत्थ 'भन्ते' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । १० सन्निपातेत्वा–सी० । ११ अननुच्छवियं–रो० । १२ अप्पटिरूप–स्या० । १३ सेय्यथापि नाम भारद्वाज–स्या० । १४ हिरिकोपीन–सी०, कोपीन–रो० ।

अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा पिण्डोलभारद्वाज अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"न, भिक्खवे, गिहीन उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सेतब्ब। यो दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। भिन्दथेत, भिक्खवे, दारुपत्त सकलिक सकलिक कत्वा,[1] भिक्खून B 248 अञ्जनुपपिसन[2] देथ। न च, भिक्खवे, दारुपत्तो धारेतब्बो। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे पत्ते धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय[3]। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[4] विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, सोवण्णमयो पत्तो धारेतब्बो पे॰ · न रूपियमयो पत्तो धारेतब्बो न मणिमयो पत्तो धारेतब्बो न वेळुरियमयो पत्तो धारेतब्बो ··न फलिकमयो पत्तो धारेतब्बो न कसमयो पत्तो धारेतब्बो न काचमयो पत्तो धारेतब्बो न तिपुमयो पत्तो धारेतब्बो न सीसमयो पत्तो धारेतब्बो न तम्बलोहमयो पत्तो धारेतब्बो। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्ते—अयोपत्त, मत्तिकापत्त" ति।

११ तेन खो पन समयेन पत्तमूल घसीयति[5]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमण्डल" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्तमण्डलानि—तिपुमय, सीसमय" ति। बहलानि मण्डलानि[6] न अच्छुपियन्ति[7]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, लिखितु[8]" ति। वली[9] होन्ति। भगवतो एतमत्थ R 113 आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, मकरदन्तक छिन्दितु" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति रूपकाकिण्णानि[10] भित्तिकम्मकतानि[11]। तानि रथिकाय पि दस्सेन्ता आहिण्डन्ति। मनुस्सा

---

१ करित्वा–स्या॰। २ अञ्जनूपपिंसन–सी॰, अञ्जनपिसन–स्या॰। ३ रूपिमय–सी॰। ४ खीयन्ति–सी॰, स्या॰, रो॰। ५ घसियति–स्या॰, म॰। ६ पत्तमण्डलानि–स्या॰। ७ अच्छुपीयन्ति–रो॰, अच्छुपीय्यन्ति–सी॰। ८ लिखित–सी॰। ९ वलिं–रो॰। १० रूपकोकिण्णानि–रो॰। ११ भतिकम्मकतानि–रो॰।

उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि रूपकाकिण्णानि भित्तिकम्मकतानि। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। "अनुजानामि, भिक्खवे, पकतिमण्डल" ति।

B 249 १२ तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदक[1] पत्त पटिसामेन्ति। पत्तो दुस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, सोदको पत्तो पटिसामेतब्बो। यो पटिसामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदक पत्त ओतापेन्ति। पत्तो दुग्गन्धो होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, सोदको पत्तो ओतापेतब्बो। यो ओतापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, वोदक[2] कत्वा ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हे पत्त निदहन्ति[3]। पत्तस्स वण्णो दुस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, उण्हे पत्तो निदहितब्बो[4]। यो निदहेय्य,[5] आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, मुहुत्त उण्हे ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु" ति।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला पत्ता अज्झोकासे अनाधारा निक्खित्ता होन्ति। वातमण्डलिकाय आवट्टेत्वा[6] पत्ता भिज्जिसु। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पत्ताधारक" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मिड्ढन्ते[7] पत्त निक्खिपन्ति। परिपतित्वा[8] पत्तो भिज्जति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, मिड्ढन्ते पत्तो निक्खिपितब्बो। यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिभण्डन्ते पत्त निक्खिपन्ति। परिपतित्वा पत्तो भिज्जति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, परिभण्डन्ते पत्तो निक्खिपितब्बो। यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमाय[9] पत्त निक्कुज्जन्ति। ओट्ठो घसियति[10]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारक" ति। तिणसन्थारको उपचिकाहि खज्जति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, चोळक[11]" ति। चोळक
R 114 उपचिकाहि खज्जति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमाळक[12]"
B 250 ति। पत्तमाळको[13] परिपतित्वा पत्तो भिज्जति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तकुण्डोलिक[14]" ति। पत्तकुण्डोलिकाय पत्तो घसियति[15]। भगवतो एतमत्थ

१ सउदक–सी०, रो०। २ निरुदक–स्या०। ३ निड्डहन्ति–सी०। ४ निड्डहेतब्बो–सी०। ५ निड्डहेय्य–सी०। ६ आवट्टित्वा–सी०, स्या०, रो०। ७ मिढन्ते–सी०, स्या०, रो०। ८ परिपटित्वा–सी०, परिवट्टित्वा–स्या०। ९ छमाय–स्या०। १० घसीयति–सी०, रो०। ११ चोलक–रो०। १२ पत्तमालक–सी०। १३ पत्तमाळका–रो०, स्या०, पत्तमालका–सी०। १४ पत्तकण्डोलिक–सी०, रो०। १५ घसीयति–सी०, रो०, उग्घसियति–स्या०।

आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तथविक[१]" ति। असबद्धको[२] न होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धकं बन्धनसुत्तक" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भित्तिखिले[३] पि नागदन्तके पि पत्तं लग्गेन्ति। परिपतित्वा पत्तो भिज्जति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, पत्तो लग्गेतब्बो। यो लग्गेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्तं भिन्देन्ति[४]। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, मञ्चे पत्तो निक्खिपितब्बो। यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पीठे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा निसीदन्ता ओत्थरित्वा पत्तं भिन्देन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, पीठे पत्तो निक्खिपितब्बो। यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अङ्के पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा उट्ठहन्ति[५]। परिपतित्वा पत्तो भिज्जति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अङ्के पत्तो निक्खिपितब्बो। यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्ते पत्तं निक्खिपन्ति। वातमण्डलिकाय छत्तं उक्खिपियति[६]। परिपतित्वा पत्तो भिज्जति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, छत्ते पत्तो निक्खिपितब्बो। यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

१३ तेन खो पन समयेन भिक्खू पत्तहत्था कवाटं पणामेन्ति। कवाटो[७] आवट्टित्वा पत्तो भिज्जति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, पत्तहत्थेन कवाटं पणामेतब्बं। यो पणामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तुम्बकटाहे[८] पिण्डाय चरन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तित्थिया ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, तुम्बकटाहे पिण्डाय चरितब्बं। यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति। B 251

तेन खो पन समयेन भिक्खू घटिकटाहे[९] पिण्डाय चरन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तित्थिया ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, घटिकटाहे पिण्डाय चरितब्बं। यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति। R 115

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सब्बपंसुकूलिको होति। सो छवसीसस्स पत्तं धारेति। अञ्ञतरा इत्थी[१०] पस्सित्वा भीता विस्सरमकासि—"अब्भुं[११] मे पिसाचो

१ पत्तत्थविक-सी०, स्या०, रो०। २ असवद्धको-स्या०, रो०। ३ भित्तिखीले-सी०, स्या०, रो०। ४ भिन्दन्ति-सी०, स्या०, रो०। ५ वुट्ठहन्ति-सी०, रो०, स्या०। ६ उक्खिपीयति-सी०, रो०। ७ कवाटे-स्या०, कवाटा-सी०। ८. तुम्बकटाहेन-स्या०। ९. घटिकटाहेन-स्या०। १० इत्थि-रो०। ११ अभुं-म०।

वताय" ति[1] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया छवसीसस्स पत्त धारेस्सन्ति, सेय्यथापि पिसाचिल्लिका" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, छवसीसस्स पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, सब्बपसुकूलिकेन भवितब्ब । यो भवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चलकानि पि अट्ठिकानि पि उच्छिट्ठोदक पि पत्तेन नीहरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "यस्मि येविमे[2] समणा सक्यपुत्तिया भुञ्जन्ति सो व नेस पटिग्गहो" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न भिक्खवे, चलकानि वा अट्ठिकानि वा उच्छिट्ठोदक वा पत्तेन नीहरितब्ब । यो नीहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गह" ति ।

---

§ ६. चीवरदण्डसत्थकादीनि

१४ तेन खो पन समयेन भिक्खू हत्थेन विप्फाळेत्वा[3] चीवरं सिब्बेन्ति । चीवर विलोमिक[4] होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थक नमतक" ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स दण्डसत्थक उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डसत्थक" ति ।

B. 252 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे सत्थकदण्डे धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय[5] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, उच्चावचा सत्थकदण्डा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमय दन्तमय विसाणमय नळमय[6] वेळुमय कट्ठमय जतुमय फलमय लोहमय सङ्खनाभिमय" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुटपत्तेन पि वेळुपेसिकाय पि चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं दुस्सिब्बितं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, सूचि[7]" R. 116 ति । सूचियो कण्णकितायो होन्ति पे०… "अनुजानामि, भिक्खवे, सूचिनाळिक" ति । सूचिनाळिकाय[8] पि कण्णकितायो होन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, किण्णेन पूरेतु" ति । किण्णे[9] पि कण्णकितायो होन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तुया[10] पूरेतु" ति । सत्तुया पि कण्णकितायो होन्ति पे० · "अनुजानामि, भिक्खवे, सरितक" ति । सरितके[11] पि कण्णकितायो होन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, मधुसित्थकेन सारेतु" ति । सरितक परिभिज्जति । "अनुजानामि, भिक्खवे, सरितकसिपाटिक[12]" ति ।

---

१ वत म ति–रो० । २ यस्मिञ्ञेविमे–सी० । ३ चीवर विफालेत्वा–स्या०, विपाटेत्वा–सी०, रो० । ४ विलोम–सी०, स्या०, रो० । ५ रूपिमय–सी० । ६ नलमयं–सी० । ७ सूचिक–सी० । ८ नाळिकाय–सी०, स्या०, रो० । ९ किण्णेन–सी० । १० सत्थुया–रो० । ११ सरितकेन–सी० । १२ सरितसिपाटिक–स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तत्थ तत्थ खिल[1] निक्खणित्वा[2] सम्बन्धित्वा चीवरं सिब्बेन्ति। चीवरं विकण्ण होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, कठिन[3] कठिनरज्जु तत्थ तत्थ ओबन्धित्वा चीवर सिब्बेतु" ति। विसमे कठिन पत्थरन्ति। कठिन परिभिज्जति · पे० "न, भिक्खवे, विसमे कठिन पत्थरितब्ब। यो पत्थरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

छमाय[4] कठिन पत्थरन्ति। कठिन पसुकित होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारक" ति। कठिनस्स अन्तो जीरति[5] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अनुवात परिभण्ड आरोपेतु" ति। कठिन नप्पहोति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डकठिन बिदलक[6] सलाक विनन्धनरज्जु[7] विनन्धनसुत्त[8] विनन्धित्वा[9] चीवरं सिब्बेतु" ति। सुत्तन्तरिकायो विसमा होन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कळिम्भक[10]" ति। सुत्ता B 253 वङ्का होन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, मोघसुत्तक" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि कठिन अक्कमन्ति। कठिन दुस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि कठिनं अक्कमितब्ब। यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि कठिन अक्कमन्ति। कठिन दुस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि कठिन अक्कमितब्ब। यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना कठिन अक्कमन्ति। कठिन दुस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, सउपाहनेन कठिन अक्कमितब्ब। यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बन्ता[11] अङ्गुलिया पटिग्गण्हन्ति[12]। अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गह" ति।

१५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे पटिग्गहे धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–सेय्यथापि गिही R 117 कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, उच्चावचा पटिग्गहा धारेतब्बा। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठिमय दन्तमय विसाणमय नळमय वेळुमय कट्ठमय जतुमय फलमय लोहमयं सङ्खनाभिमय" ति।

---

१ खील–सी०, स्या०, रो०। २ निखनित्वा–सी०, रो०, निखणित्वा–स्या०। ३ कथिनं–म०। ४ छाय–स्या०। ५ जिरति–स्या०, रो०। ६. पिदलक–सी०, रो०। ७ विनद्धनरज्जु–स्या०। ८ विनन्धनसुत्तक–सी०, रो०, विनद्धनसुत्तक–स्या०। ९ विनद्धित्वा–स्या०। १० कलिम्बक–सी०, कळिम्बक–स्या०। ११ सिब्बेन्ता–सी०, स्या०, रो०। १२ पटिगण्हन्ति–रो०, पतिगण्हन्ति–सी०।

तेन खो पन समयेन सूचियो पि सत्थका पि पटिग्गहा पि नस्सन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, आवेसनवित्थक[१]" ति । आवेसनवित्थके समाकुला होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गहथविक[२]" ति । असबद्धको[३] न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक बन्धनसुत्तक" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अब्भोकासे[४] चीवर सिब्बन्ता सीतेन पि ऊण्हेन पि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनसाल[५] कठिनमण्डप" ति । कठिनसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति[६] । भगवतो एतमत्थ
B 251
आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे उच्चवत्थुक कातु" ति । चयो परिपतति[७] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितु तयो चये–इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय" ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने[८]–इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान" ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह" ति । कठिनसालाय तिणचुण्ण परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा[९] उल्लित्तावलित्त कातु–सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक[१०] चीवरवस चीवररज्जुक[११]" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बेत्वा तत्थेव कठिन उज्झित्वा पक्कमन्ति, उन्दुरेहि पि उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, कठिन सङ्घरितु[१२]" ति । कठिन परिभिज्जति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, गोघसिकाय कठिन सङ्घरितु" ति । कठिन विनिवेठियति[१३] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे बन्धनरज्जु" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुड्डे[१४] पि थम्भे पि कठिन उस्सापेत्वा पक्कमन्ति । परिपतित्वा कठिन भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भित्तिखिले[१५] वा नागदन्ते वा लग्गेतु" ति ।

---

§ ७. थविकपरिस्सावनानुजानना

१६ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त[१६] विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिक
R 118
पक्कामि । तेन खो पन समयेन भिक्खू सूचिक पि सत्थकं पि भेसज्ज पि पत्तेन आदाय

---

१ आवेसनत्थविक–सी० । २ पटिग्गहत्थविक–सी०, स्या० । ३ असवद्धको–स्या०, रो० । ४ अज्झोकासे–स्या० । ५ कथिनसाल–म० । ६ ओत्थरीयति–सी०, रो०, ओत्थरियति–स्या० । ७ परिपटति–सी० । ८ सोपाणे–सी०, स्या० । ९ ओगुम्बेत्वा–सी०, स्या० । १० पञ्चपट्टिक–स्या०, रो० । ११ चीवररज्जु–सी०, स्या०, रो० । १२ सहरितुं–रो० । १३ विवेठियति–रो० । १४ कुट्टे–म० । १५ भित्तिखीले–सी०, स्या०, रो० । १६ यथाभिरत्तं–सी० ।

गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भेसज्जत्थविक" ति । असबद्धको न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक बन्धनसुत्तक" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु उपाहनायो कायबन्धनेन[१] बन्धित्वा गाम पिण्डाय पाविसि । अञ्ञतरो उपासको त भिक्खु अभिवादेन्तो उपाहनायो सीसेन घट्टेसि[२] । सो भिक्खु मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, उपाहनत्थविक" ति । असबद्धको न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक बन्धनसुत्तक" ति ।

तेन खो पन समयेन अन्तरामग्गे उदक अकप्पिय होति । परिस्सावन न होति । B 255
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, परिस्सावन" ति । चोळक[३] नप्पहोति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कटच्छुपरिस्सावन" ति । चोळक नप्पहोति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, धम्मकरक[४]" ति ।

१७ तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदे[५] अद्धानमग्गप्पटिपन्ना[६] होन्ति । एको भिक्खु अनाचार आचरति । दुतियो भिक्खु त भिक्खु एतदवोच – "मा, आवुसो, एवरूप अकासि । नेत कप्पती" ति । सो तस्मिं उपनन्धि[७] । अथ खो सो भिक्खु पिपासाय पीळितो उपनद्ध[८] भिक्खु एतदवोच – "देहि मे, आवुसो, परिस्सावन, पानीय[९] पिविस्सामी" ति । उपनद्धो भिक्खु न अदासि । सो भिक्खु पिपासाय पीळितो कालमकासि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । "किं पन त्व, आवुसो, परिस्सावन याचियमानो न अदासी" ति ? "एवमावुसो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[१०] विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भिक्खु परिस्सावन याचियमानो न दस्सती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा त भिक्खु पटिपुच्छि – "सच्च किर त्व, भिक्खु, परिस्सावन याचियमानो न अदासी" ति ? "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक[११] ते,[१२] मोघपुरिस, अननुलोमिक अप्पतिरूप[१३] अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, परिस्सावन याचियमानो न दस्ససि । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा R 119
पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स

---

१ कायबन्धने–रो० । २ घट्टेति–म० । ३ चोलक–रो० । ४ धम्मकरण–म० । ५ जनपदेसु–सी०, स्या०, रो० । ६ अद्धानमग्गपटिपन्ना–सी०, स्या०, रो० । ७ उपनद्धि–सी०, स्या० । ८ उपनन्ध–रो० । ९ पानिय–रो० । १० खीयन्ति–सी०, स्या०, रो० । ११ अननुच्छविय–रो० । १२, सी० पोत्थके नत्थि । १३ अप्पटिरूपं–स्या० ।

अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"न भिक्खवे, अद्धानमग्गप्पटिपन्नेन भिक्खुना परिस्सावन याचियमानेन न दातब्ब। यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। न च, भिक्खवे, अपरिस्सावनकेन अद्धानो[1] पटिपज्जितब्बो। यो पटिपज्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। सचे न होति परिस्सावन वा धम्मकरको वा, सङ्घाटिकण्णो पि अधिट्ठातब्बो – इमिना परिस्सावेत्वा पिविस्सामी" ति।

———o———

§ ८. नवकम्मानि

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि। तत्र सुद B 256 भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय। तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्म करोन्ति। परिस्सावन न सम्मति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डपरिस्सावन" ति। दण्डपरिस्सावन न सम्मति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, ओत्थरक[2]" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मकसेहि उब्बाळ्हा होन्ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, मकसकुटिक" ति।

१८ तेन खो पन समयेन वेसालिय पणीतान भत्तान भत्तपटिपाटि अट्ठिता[3] होति। भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुञ्जित्वा अभिसन्नकाया होन्ति बव्हाबाधा[4]। अथ खो जीवको कोमारभच्चो वेसालि अगमासि केनचिदेव करणीयेन। अद्दसा खो जीवको कोमारभच्चो भिक्खू अभिसन्नकाये बव्हाबाधे। दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्त एतदवोच – "एतरहि, भन्ते, भिक्खू अभिसन्नकाया बव्हाबाधा। साधु, भन्ते, भगवा भिक्खून चङ्कम च जन्ताघर च अनुजानातु। एव भिक्खू अप्पाबाधा भविस्सन्ती" ति। अथ खो भगवा जीवक कोमारभच्च धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि। अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो उट्ठायासना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि। अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कम च जन्ताघर चा" ति।

R 120 तेन खो पन समयेन भिक्खू विसमे चङ्कमे चङ्कमन्ति। पादा दुक्खा होन्ति।

---

१ अद्धानमग्गो–सी०, स्या०, रो०। २ ओत्थरिकं–स्या०। ३ अधिट्ठिता–रो०। ४ बव्हाबाधा–सी०।

भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सम कातु” ति । चङ्कमो नीचवत्थुको होति । उदकेन ओत्थरिय्यति[1] · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति[2] पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितु तयो चये – इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने[3] – इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चङ्कमे चङ्कमन्ता परिपतन्ति । भगवतो एतमत्थ B 257
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनवेदिक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे चङ्कमन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनसाल” ति । चङ्कमनसालाय[4] तिणचुण्ण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा[5] उल्लित्तावलित्त कातु – सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक चीवरवस चीवररज्जु” ति । जन्ताघरं[6] नीचवत्थुक होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितु तयो चये – इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति ·· पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने – इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । जन्ताघरस्स कवाट न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्ठसङ्घाट[7] उदुक्खलिक उत्तरपासक अग्गळवट्टिक[8] कपिसीसक सूचिक घटिक ताळच्छिद्द[9] आविञ्छनच्छिद्द[10] आविञ्छनरज्जु” ति । जन्ताघरस्स कुड्डपादो[11] जीरति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मण्डलिक कातु” ति । जन्ताघरस्स धूमनेत्त न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, धूमनेत्त” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खु खुद्दके जन्ताघरे मज्झे अग्गिट्ठानं करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके जन्ताघरे एकमन्त अग्गिट्ठान कातु, महल्लके मज्झे” ति । जन्ताघरे अग्गिमुख डहति पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, मुखमत्तिक” ति । हत्थे[12] मत्तिक तेमेन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे,

---

१ ओत्थरीयति–सी०, रो०, ओत्यरियति–स्या० । २ परिपटति–सी० । ३ सोपाणे–स्या०, सी० । ४ चङ्कमनसालाय–सी०, रो० । ५ ओगुम्बेत्वा–सी०, स्या० । ६ एत्थ ‘तेन खो पन समयेन जन्ताघरं’ इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ७ पिट्ठिसङ्घाटं–सी० । ८ अग्गलवट्टिक–सी०, अग्गळवट्टिं–स्या०, अग्गलवट्टिं–रो० । ९ तालच्छिद्द–सी० । १० आविञ्छनछिद्द–म० । ११ कुट्टपादो–म० । १२ हत्थेन–स्या० ।

मत्तिकादोणिक" ति । मत्तिका दुग्गन्धा होति पे० · "अनुजानामि, भिक्खवे, वासेतु" ति । जन्ताघरे अग्गि कायं डहति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकं अतिहरितु" ति । पातिया[1] पि पत्तेन पि उदकं अतिहरन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदका-धानं[2], उदकसरावकं[3]" ति । जन्ताघरं तिणच्छदनं न सेदेति[4] पे० "अनुजानामि,
B 258 भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातु" ति । जन्ताघरं चिक्खल्लं होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितुं तयो सन्थारे[5] – इट्ठकासन्थारं[6], सिलासन्थारं, दारुसन्थारं" ति । चिक्खल्लं येव[7] होति · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, धोवितु" ति । उदकं सन्तिट्ठति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं" ति ।

R 121 तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय[8] निसीदन्ति, गत्तानि कण्डूवन्ति[9] । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं[10] । "अनुजानामि, भिक्खवे, जन्ताघरपीठं" ति । तेन खो पन समयेन जन्ताघरं अपरिक्खित्तं होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे–इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं" ति । कोट्ठको न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्ठकं" ति । कोट्ठको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति· पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु" ति । चयो परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये – इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं" ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे०···"अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने – इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं" ति । आरोहन्ता परिपतन्ति· पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं" ति । कोट्ठकस्स कवाटं न होति·· पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अग्गळवट्टिकं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिद्दं आविञ्छनच्छिद्दं आविञ्छनरज्जु" ति । कोट्ठके तिणचुण्णं परिपतति · पे "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातु – सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं[11] ति । परिवेणं चिक्खल्लं होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्बं उपकिरितु" ति । न परियापुणन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं[12] निक्खिपितु" ति । उदकं सन्तिट्ठति · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं" ति ।

१९ तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति,[13] नग्गा नग्गं अभिवादापेन्ति,[14] नग्गा नग्गस्स परिकम्मं करोन्ति, नग्गा नग्गस्स परिकम्मं कारापेन्ति,[15]

---

१ पाटिया–स्या०। २ उदकट्ठान–म०, रो०, उदकनिधान–स्या०। ३ सरावक–सी०। ४ सादेति–सी०। ५ सन्थरे–म०। ६ इट्ठकासन्थरं–म०। ७ चिक्खल्लञ्जेव–सी०। ८ छमाय–स्या०। ९ कण्डवन्ति–स्या०, कण्डुवन्ति–रो०। १० 'भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं' इति पाठो सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि, एत्थ स्या० पोत्थके च पे० दिस्सति। ११ पञ्चपट्ठिक–स्या०, रो०। १२ पदसिलं–रो०। १३ एत्थ स्या० पोत्थके 'तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति, नग्गा अनग्ग अभिवादेन्ति' इति पाठो दिस्सति। १४, नग्गा नग्ग अभिवादापेन्ति, नग्गा अनग्ग अभिवादापेन्ति–स्या०। १५, कारेन्ति–सी०।

नग्गा नग्गस्स देन्ति, नग्गा पटिग्गण्हन्ति,[1] नग्गा खादन्ति, नग्गा भुञ्जन्ति, नग्गा सायन्ति, नग्गा पिवन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, नग्गेन[2] नग्गो अभिवादेतब्बो ...पे॰... न[3] नग्गेन अभिवादेतब्बं[3] न नग्गेन नग्गो अभिवादापेतब्बो न नग्गेन अभिवादापेतब्बं न नग्गेन[4] नग्गस्स परिकम्मं कातब्बं... न नग्गेन नग्गस्स[5] परिकम्मं B 259 कारापेतब्बं न नग्गेन नग्गस्स दातब्बं... न नग्गेन पटिग्गहेतब्बं... न नग्गेन खादितब्बं न नग्गेन भुञ्जितब्बं न नग्गेन सायितब्बं न नग्गेन पातब्बं। यो पिवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय चीवरं निक्खिपन्ति। चीवरं पंसुकितं होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे,[6] चीवरवंसं चीवररज्जु" ति। देवे वस्सन्ते चीवरं ओवस्सति ...पे॰... "अनुजानामि, भिक्खवे, R 122 जन्ताघरसाल" ति। जन्ताघरसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति[7] ...पे॰... "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु" ति। चयो परिपतति[8] ...पे॰... आरोहन्ता विहञ्ञन्ति ...पे॰... आरोहन्ता परिपतन्ति ...पे॰... "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह[9]" ति। जन्ताघरसालाय तिणचुण्णं परिपतति ...पे॰... "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं ...पे॰... चीवरवंसं चीवररज्जु" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू[10] जन्ताघरे पि उदके पि परिकम्मं[11] कातुं कुक्कुच्चायन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पटिच्छादियो—जन्ताघरपटिच्छादिं, उदकपटिच्छादिं, वत्थपटिच्छादि" ति।

तेन खो पन समयेन जन्ताघरे उदकं न होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, उदपान" ति। उदपानस्स कूलं लुज्जति ...पे॰... "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचय" ति। उदपानो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति ...पे॰... "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु" ति। चयो परिपतति ...पे॰... आरोहन्ता विहञ्ञन्ति ...पे॰... आरोहन्ता परिपतन्ति ...पे॰... "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह" ति।

२० तेन खो पन समयेन भिक्खू वल्लिकाय[12] पि कायबन्धनेन पि उदकं वाहेन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं[13]। "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकवाहनरज्जु[14]" ति। हत्था दुक्खा

---

१ पतिगण्हन्ति–सी॰। २ एत्थ 'नग्गेन' इति पाठो रो॰ पोत्थके नत्थि। ३–३ एत्थ 'न नग्गेन अभिवादेतब्बं' इति पाठो सी॰ पोत्थके नत्थि। ४ एत्थ 'नग्गेन' इति पाठो सी॰ पोत्थके नत्थि। ५ एत्थ 'नग्गस्स' इति पाठो स्या॰ पोत्थके नत्थि। ६ भिक्खवे जन्ताघरे–सी॰, स्या॰। ७ ओत्थरियति–स्या॰, ओत्थरीयति–सी॰। ८ परिपटति–सी॰। ९ आलम्बणबाह–सी॰। १० भिक्खू नग्गा–सी॰। ११ पिट्ठिपरिकम्म–स्या॰। १२ वल्लिया–सी॰, स्या॰। १३ एत्थ 'भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं' इति पाठो सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्थकेसु नत्थि। १४ उदपानरज्जु–सी॰, स्या॰।

होन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तुलं[1] करकटक चक्कवट्टक" ति। भाजना बहू भिज्जन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो वारके–लोहवारक, दारुवारक, चम्मक्खण्ड[2]" ति।

B 260 तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे उदकं वाहेन्ता[3] सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, उदपानसालं" ति। उदपानसालाय तिणचुण्णं परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं–सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जुं" ति। उदपानो[4] अपारुतो होति, तिणचुण्णेहि पि पसुकेहि पि ओकिरिय्यति[5] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं" ति। उदकभाजनं न सविज्जति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदोणिं उदककटाहं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तहं तहं नहायन्ति। आरामो चिक्खल्लो होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, चन्दनिकं[6]" ति। चन्दनिका पाकटा[7] होति। भिक्खू हिरियन्ति[8] नहायितुं पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे–इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं" ति। चन्दनिका चिक्खल्ला होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितुं तयो सन्थरे[9]–इट्ठकासन्थरं[10], सिलासन्थरं, दारुसन्थरं" ति। उदकं सन्तिट्ठति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खून गत्तानि सीतिगतानि[11] होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकपुञ्छनिं चोळकेन[12] पि पच्चुद्धरितुं" ति।

R 123 २१ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो उपासको सङ्घस्स अत्थाय पोक्खरणिं कारेतुकामो होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पोक्खरणिं" ति। पोक्खरणिया कूलं लुज्जति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये–इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं" ति। आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने[13]–इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं" ति। आरोहन्ता परिपतन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं" ति। पोक्खरणिया उदकं पुराणं होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकमातिकं[14] उदकनिद्धमनं" ति।

B 261 तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सङ्घस्स अत्थाय निल्लेखं जन्ताघरं कत्तुकामो[15] होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, निल्लेखं जन्ताघरं" ति।

---

१ तूलं–सी०। २ चम्मखण्ड–सी०, स्या०, रो०। ३ वाहन्ता–सी०, रो०। ४ उदकपानो–रो०, तेन खो पन समयेन उदपानो–स्या०। ५ ओकिरीयति–सी०, ओकिरियति–स्या०। ६ उदकचन्दनिकं–स्या०। ७ पाकता–रो०, अपारतो–सी०। ८ हिरीयन्ति–सी०, रो०। ९ सन्थारे–सी०, स्या०, रो०। १० इट्ठकासन्थार–सी०, स्या०, रो०। ११ सीतिकतानि–सी०, स्या०, रो०। १२ उदकपुञ्छनचोलकेन–सी०। १३ सोपाणे–सी०, स्या०। १४ उदकायतिक–रो०। १५ कातुकामो–सी०।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चातुमास निसीदनेन विप्पवसन्ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, चातुमास निसीदनेन विप्पवसितब्ब। यो विप्पवसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

२२ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुप्फाभिकिण्णेसु सयनेसु सयन्ति। मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, पुप्फाभिकिण्णेसु सयनेसु सयितब्ब। यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा गन्ध पि माल पि आदाय आराम आगच्छन्ति। भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न पटिग्गण्हन्ति[2]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, गन्ध गहेत्वा कवाटे पञ्चङ्गुलिक दातु, पुप्फ गहेत्वा विहारे एकमन्त निक्खिपितु" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स नमतक उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, नमतक" ति। अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "नमतक अधिट्ठातब्ब नु खो उदाहु विकप्पेतब्ब" ति पे० "न, भिक्खवे, नमतक अधिट्ठातब्ब, न विकप्पेतब्ब" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आसित्तकूपधाने भुञ्जन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, आसित्तकूपधाने भुञ्जितब्ब। यो भुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति। R 1

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति। सो भुञ्जमानो न सक्कोति हत्थेन पत्त सन्धारेतु। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, मळोरिक" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा[3] पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा[4] पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो B 2
ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, एकभाजने भुञ्जितब्ब पे० न एकथालके पातब्ब न एकमञ्चे तुवट्टितब्ब न एकत्थरणा तुवट्टितब्ब न एकपावुरणा तुवट्टितब्ब न एकत्थरणपावुरणा तुवट्टितब्ब। यो तुवट्टेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

———o———

§ ९. वड्ढलिच्छविवत्थु

२३ तेन खो पन समयेन वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजकान[5] भिक्खून सहायो होति। अथ खो वड्ढो लिच्छवी येन मेत्तियभूमजका भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा

---

१ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। २ पतिगण्हन्ति–सी०, पटिगण्हन्ति–रो०। ३ एकत्थरणे–स्या०। ४ एकपावुरणे–स्या०, एकपापुरणे–सी०। ५ मेत्तियभुम्मजकान–सी०, स्या०, रो०।

मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच – "वन्दामि अय्या" ति । एवं वुत्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । दुतियं पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच – "वन्दामि अय्या" ति । दुतियं पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । ततियं पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच – "वन्दामि अय्या" ति । ततियं पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिंसु । "क्याहं अय्यानं अपरज्झामि, किस्स मं अय्या नालपन्ती" ति ? "तथा हि पन त्वं, आवुसो वड्ढ, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी" ति । "क्याहं अय्या करोमी" ति ? "सचे खो त्वं, आवुसो वड्ढ, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं नासापेय्या" ति । "क्याहं अय्या करोमि, किं मया सक्का कातुं" ति ? "एहि त्वं, आवुसो वड्ढ, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एवं वदेहि – 'इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं[1] । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्दवा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्दवा, यतो निवातं[2] ततो सवातं,[3] उदकं मञ्ञे आदित्तं, अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति[4] दूसिता' " ति । "एवं अय्या" ति खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजकानं भिक्खूनं पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि,
R 125 उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो वड्ढो लिच्छवी भगवन्तं एतदवोच – "इदं, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं । यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्दवा सायं दिसा सभया सईतिका सउपद्दवा, यतो निवातं ततो सवातं, उदकं मञ्ञे आदित्तं, अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति दूसिता" ति ।

B 263 अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि – "सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं वड्ढो आहा" ति ? "यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती" ति । दुतियं पि खो भगवा ··· पे॰ ··· ततियं पि खो भगवा आयस्मन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच – "सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं वड्ढो आहा" ति ? "यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती" ति । "न खो, दब्ब, दब्बा एवं निब्बेठेन्ति । सचे तया कतं, कतं ति वदेहि, सचे अकतं, अकतं ति वदेही" ति । "यतो अहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेन पि मेथुनं धम्मं पटिसेविता[5], पगेव जागरो" ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जतु, असम्भोगं सङ्घेन करोतु ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो निक्कुज्जितब्बो – भिक्खूनं अलाभाय परिसक्कति, भिक्खूनं अनत्थाय परिसक्कति, भिक्खूनं अवासाय[6] परिसक्कति, भिक्खू अक्कोसति परिभासति, भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स

---

१ नप्पटिरूपं–स्या॰, न पटिरूपं–रो॰ । २ नीवातं–स्या॰ । ३ पवातं–सी॰, स्या॰, रो॰ । ४ पजापती–सी॰, रो॰ । ५ पतिसेविता–सी॰ । ६ अनावासाय–स्या॰ ।

उपासकस्स पत्त निक्कुज्जितु । एव च पन, भिक्खवे, निक्कुज्जितब्बो । ब्यत्तेन[1] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

२४ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वड्ढो लिच्छवी आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त निक्कुज्जेय्य, असम्भोग सङ्घेन करेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वड्ढो लिच्छवी आयस्मन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेति । सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त निक्कुज्जति, असम्भोग सङ्घेन करोति । यस्सायस्मतो खमति वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तस्स निक्कुज्जना, असम्भोग सङ्घेन करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"निक्कुज्जितो सङ्घेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो, असम्भोगो[2] सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही[3], एवमेत धारयामी" ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन वड्ढस्स B 264
लिच्छविस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा वड्ढ लिच्छवि एतदवोच — "सङ्घेन ते, आवुसो वड्ढ, पत्तो निक्कुज्जितो । असम्भोगोसि सङ्घेना" ति । अथ खो वड्ढो लिच्छवी — R 126
सङ्घेन किर मे पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोम्हि किर सङ्घेना ति — तत्थेव मुच्छितो पपति[4] । अथ खो वड्ढस्स लिच्छविस्स मित्तामच्चा ञातिसालोहिता वड्ढ लिच्छवि एतदवोचु — "अल, आवुसो वड्ढ, मा सोचि, मा परिदेवि । मय भगवन्त पसादेस्साम भिक्खुसङ्घ चा" ति ।

अथ खो वड्ढो लिच्छवी सपुत्तदारो समित्तामच्चो सञातिसालोहितो अल्लवत्थो अल्लकेसो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच — "अच्चयो म, भन्ते, अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, योह अय्य दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेसि । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चय अच्चयतो पटिग्गण्हातु[5] आयति सवराया" ति । "तग्घ[6] त्व, आवुसो वड्ढ, अच्चयो अच्चगमा यथाबालं यथामूळ्ह यथाअकुसल, य त्व दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेसि । यतो च खो त्व, आवुसो वड्ढ, अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोसि, त ते मय पटिग्गण्हाम । वुड्ढि हेसा, आवुसो वड्ढ, अरियस्स विनये यो अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोति, आयति सवरं आपज्जती" ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त उक्कुज्जतु, सम्भोगं सङ्घेन करोतु ।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो उक्कुज्जितब्बो — न भिक्खून अलाभाय परिसक्कति, न भिक्खून अनत्थाय परिसक्कति, न भिक्खून अवासाय

---

१ ब्यत्तेन–सी०, रो० । २ असम्भोगं–सी० । ३ तुण्हि–सी० । ४ पपतो–स्या०, म०, रो० । ५ पतिगण्हातु–सी०, पटिग्गण्हातु–रो० । ६ इङ्घ–स्या० ।

परिसक्कति, न भिक्खू[1] अक्कोसति परिभासति, न भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, न बुद्धस्स अवण्ण भासति, न धम्मस्स अवण्ण भासति, न सङ्घस्स अवण्ण भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहङ्गेहि[2] समन्नागतस्स उपासकस्स पत्त उक्कुज्जितु । एव च पन, भिक्खवे, उक्कुज्जितब्बो । तेन, भिक्खवे, वड्ढेन लिच्छविना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—
B 265 'सङ्घेन मे, भन्ते, पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोम्हि सङ्घेन । सोह, भन्ते, सम्मा वत्तामि,
लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, सङ्घ पत्तुक्कुज्जन याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बो[3] ।
R 127 ततिय पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

२५ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो सङ्घेन । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्घ पत्तुक्कुज्जन याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त उक्कुज्जेय्य, सम्भोग सङ्घेन करेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो सङ्घेन । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थार वत्तति, सङ्घ पत्तुक्कुज्जन याचति । सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त उक्कुज्जति, सम्भोग सङ्घेन करोति । यस्सायस्मतो खमति वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तस्स उक्कुज्जना,[4] सम्भोग सङ्घेन करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"उक्कुज्जितो सङ्घेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो, सम्भोगो सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

---

§ १०. बोधिराजकुमारवत्थु

२६ अथ खो भगवा वेसालिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन भग्गा तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन भग्गा तदवसरि । तत्र सुद भगवा भग्गेसु विहरति सुसुमारगिरे[5] भेसकळावने[6] मिगदाये । तेन खो पन समयेन बोधिस्स राजकुमारस्स कोकनदो[7] नाम पासादो अचिरकारितो होति, अनज्झावुत्थो समणेन वा ब्राह्मणेन वा केनचि वा मनुस्सभूतेन । अथ खो बोधि राजकुमारो सञ्जिकापुत्त[8] माणव[9] आमन्तेसि—"एहि त्व, सम्म सञ्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, अप्पाबाध अप्पातङ्क लहुट्ठान बल फासुविहारं पुच्छ—'बोधि, भन्ते, राजकुमारो भगवतो
B 266 पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध अप्पातङ्क लहुट्ठान बलं फासुविहारं पुच्छती' ति । एव च

---

१ भिक्खून–सी० । २ अट्ठहि अङ्गेहि–सी० । ३ याचितब्बा–स्या०, रो० । ४ उक्कुज्जन–सी० । ५ सुसुमारगिरे–म० । ६ भेसकलावने–सी० । ७ कोकनुदो–स्या० । ८ सञ्चिकापुत्त–म० । ९ मानवं–सी० ।

वदेहि – ‘अधिवासेतु किर, भन्ते, भगवा बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना’ ” ति । “एव भो” ति खो सञ्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीय कथ सारणीय[1] वीतिसारेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो सञ्जिकापुत्तो माणवो भगवन्त एतदवोच – “बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध अप्पातङ्क लहुट्ठान बल फासुविहार पुच्छति । एव च वदेति – ‘अधिवासेतु किर भव गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना’ ” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन[2] । अथ खो सञ्जिकापुत्तो माणवो भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना येन बोधिराजकुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा बोधि राजकुमारं एतदवोच – “अवोचुम्ह खो मय भोतो वचनेन B 128 त भगवन्त गोतम – ‘बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध अप्पातङ्क लहुट्ठान बल फासुविहारं पुच्छति । एव च वदेति – अधिवासेतु किर भव गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना’ ति । अधिवुत्थ च पन समणेन गोतमेना” ति ।

अथ खो बोधि राजकुमारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय[3] पटियादापेत्वा, कोकनद च पासाद ओदातेहि दुस्सेहि सन्थरापेत्वा याव पच्छिमसोपानकळेवरा,[4] सञ्जिकापुत्त माणव आमन्तेसि – “एहि त्व, सम्म सञ्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा भगवतो काल आरोचेहि – ‘कालो, भन्ते निट्ठितं भत्त’ ” ति । “एव भो” ति खो सञ्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो काल आरोचेसि – “कालो, भो गोतम,[5] निट्ठितं भत्त” ति ।

अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन बोधिस्स राजकुमारस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन बोधिराजकुमारो बहिद्वारकोट्ठके ठितो होति, भगवन्त आगमयमानो । अद्दसा खो बोधि राजकुमारो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त । B 267 दिस्वान ततो पच्चुग्गन्त्वा भगवन्त अभिवादेत्वा पुरेक्खत्वा[6] येन कोकनदो पासादो तेनुपसङ्कमि । अथ खो भगवा पच्छिमसोपानकळेवरं निस्साय अट्ठासि । अथ खो बोधि राजकुमारो भगवन्त एतदवोच – “अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो[7] दुस्सानि, य मम अस्स दीघरत्त हिताय सुखाया” ति । एव वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतिय पि खो · पे० ततिय पि खो बोधि राजकुमारो भगवन्त एतदवोच – “अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो दुस्सानि, य मम अस्स दीघरत्त हिताय सुखाया” ति । अथ खो भगवा आयस्मन्त आनन्द अपलोकेसि[8] । अथ खो आयस्मा आनन्दो बोधि

---

१ साराणीय–सी० । २ तुण्हिभावेन–सी० । ३ खादनिय भोजनिय–रो० । ४ पच्छिमा सोपाणकळेवरा–सी०, पच्छिमा सोपाणकळेवरा–स्या०, पच्छिमा सोपानकलिङ्गरा–रो० । ५ खो भन्ते–स्या० । ६ पुरक्खत्वा–सी०, रो०, पुरक्खित्वा–स्या० । ७ भन्ते सुगतो–स्या० । ८ अवलोकेसि–स्या० ।

राजकुमारं एतदवोच – "सहरन्तु,[१] राजकुमार, दुस्सानि। न भगवा चेलप्पटिकं[२] अक्कमिस्सति पच्छिमं जनतं तथागतो अनुकम्पती" ति।

अथ खो बोधि राजकुमारो दुस्सानि संहरापेत्वा उपरिकोकनदे[३] पासादे आसनं पञ्ञापेसि[४]। अथ खो भगवा कोकनदं पासादं अभिरुहित्वा[५] पञ्ञत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन। अथ खो बोधि राजकुमारो बुद्धप्पमुखं[६] भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं
३ 129 निसीदि। एकमन्तं निसिन्नं खो बोधि राजकुमारं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, चेलप्पटिका अक्कमितब्बा। यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा इत्थी[७] अपगतगब्भा भिक्खू निमन्तेत्वा दुस्सं पञ्ञापेत्वा[८] एतदवोच – "अक्कमथ, भन्ते, दुस्सं" ति। भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न अक्कमन्ति। "अक्कमथ, भन्ते, दुस्सं मङ्गलत्थाया" ति। भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न अक्कमिंसु। अथ खो सा इत्थी उज्झायति खिय्यति[९] विपाचेति – "कथं हि नाम अय्या मङ्गलत्थाय याचियमाना चेलप्पटिकं न अक्कमिस्सन्ती" ति। अस्सोसुं खो भिक्खू तस्सा इत्थिया उज्झायन्तिया
B 268 खिय्यन्तिया[१०] विपाचेन्तिया। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका। अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीनं मङ्गलत्थाय याचियमानेन चेलप्पटिकं अक्कमितुं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादकं अक्कमितुं कुक्कुच्चायन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, धोतपादकं अक्कमितुं" ति।

दुतियभाणवारं निट्ठितं[११]।

---

§ ११. घट-कतक-सम्मज्जनि-पादघंसनि-विधूपन-छत्त-सिक्का-दण्डादीनि

२७ अथ खो भगवा भग्गेसु यथाभिरन्तं[१२] विहरित्वा येन सावत्थि[१३] तेन चारिकं पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि। तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। अथ खो विसाखा मिगारमाता घटकं च कतकं च सम्मज्जनिं च आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा

१ सहरतु–सी०, स्या०। २ चेळपटिकं–स्या०, चेलपत्तिकं–सी०, रो०। ३ उपरिकोकनुदे–स्या०। ४ पञ्ञपेसि–म०। ५ अभिरूहित्वा–रो०, अभिरुय्हित्वा–स्या०। ६ बुद्धपमुखं–सी०, रो०। ७. इत्थि–रो०। ८ पञ्ञपेत्वा–म०। ९ खीयति–सी०, स्या०, रो०। १० खीयन्तिया–सी०, स्या० रो०। ११ दुतियभाणवारो निट्ठितो–म०। १२ यथाभिरत्तं–सी०। १३ सावत्थी–सी०, स्या०।

एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच – "पटिग्गण्हातु[1] मे, भन्ते, भगवा घटकं च कतकं च सम्मज्जनिं च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया" ति । पटिग्गहेसि भगवा घटकं च सम्मज्जनिं च । न भगवा कतकं पटिग्गहेसि । अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू R. 130
आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, घटकं च सम्मज्जनिं च । न, भिक्खवे, कतकं परिभुञ्जितब्बं । यो परिभुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पादघंसनियो – सक्खरं, कथलं,[2] समुद्दफेणकं" ति ।

अथ खो विसाखा मिगारमाता विधूपनं च तालवण्टं च आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्तं एतदवोच – "पटिग्गण्हातु मे, भन्ते, भगवा विधूपनं च तालवण्टं च, यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया" ति । पटिग्गहेसि भगवा विधूपनं च तालवण्टं च ।

अथ खो भगवा विसाखं मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि B. 269
समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि···पे०···पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, विधूपनं च तालवण्टं चा" ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स मकसवीजनी[3] उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, मकसवीजनिं" ति । चामरिवीजनी[4] उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, चामरिवीजनी धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो वीजनियो[5] – वाकमयं, उसीरमयं[6], मोरपिञ्छमयं" ति ।

२८. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स छत्तं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, छत्तं" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्तप्पग्गहिता[7] आहिण्डन्ति । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो उपासको सम्बहुलेहि आजीवकसावकेहि सद्धिं उय्यानं अगमासि[8] । अद्दसासुं[9] खो ते आजीवकसावका छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व छत्तप्पग्गहिते आगच्छन्ते ।

---

१. पतिगण्हातु–सी०; पटिगण्हातु–रो० । २. कठलं–सी० । ३. मकसबीजनी–म० । ४. चमरिवीजनी–सी०; चमरवीजनी–रो०; चामरिबीजनी–म० । ५. बीजनियो–म० । ६. उसिरमयं–सी०, स्या० । ७. छत्तपग्गहिता–स्या०; छत्तं पग्गहेत्वा–रो० । ८. आगमासि–सी० । ९. अद्दसंसु–सी०, स्या० ।

दिस्वान त उपासक एतदवोचु – "एते खो, अय्यो,[1] तुम्हाक भदन्ता[2] छत्तप्पग्गहिता आगच्छन्ति, सेय्यथापि गणकमहामत्ता" ति। "नाय्या[3] एते भिक्खू, परिब्बाजका" ति। 'भिक्खू न भिक्खू' ति अब्भुत अकसु। अथ खो सो उपासको उपगते[4] सञ्जानित्वा
131 उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथ हि नाम भदन्ता छत्तप्पग्गहिता आहिण्डिस्सन्ती" ति। अस्सोसु खो भिक्खू तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "सच्च किर, भिक्खवे पे० "सच्च भगवा" ति···पे० विगरहित्वा पे० · धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, छत्त धारेतब्ब। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति। तस्स भिक्खुनो[5] विना छत्त[6] न फासु होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स छत्त धारेतु" ति[7]।

270 तेन खो पन समयेन भिक्खू – गिलानस्सेव भगवता छत्त अनुञ्ञात नो अगिलानस्सा ति – आरामे आरामूपचारे[8] छत्त धारेतु कुक्कुच्चायन्ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, अगिलानेन[9] पि आरामे[10] आरामूपचारे छत्त धारेतु" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु सिक्काय पत्त उड्डेत्वा[11] दण्डे आलग्गित्वा[12] विकाले अञ्ञतरेन गामद्वारेन अतिक्कमति। मनुस्सा – 'एसय्यो[13] चोरो गच्छति, असिस्स विज्जोतलती' ति अनुपतित्वा गहेत्वा सञ्जानित्वा मुञ्चिसु। अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि। "कि पन त्व, आवुसो, दण्डसिक्क धारेसी" ति? "एवमावुसो" ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भिक्खु[14] दण्डसिक्क धारेस्ससी[15]" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु सिक्काय पत्त उड्डेत्वा दण्डे आलग्गित्वा विकाले अञ्ञतरेन गामद्वारेन अतिक्कमती" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय। कथ हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सिक्काय पत्त उड्डेत्वा दण्डे आलग्गित्वा विकाले अञ्ञतरेन गामद्वारेन अतिक्कमति। नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान

१ अय्या–स्या०। २ भद्दन्ता–स्या०, रो०। ३ नाय्यो–रो०। ४ उपगतो–स्या०। ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ६ छत्तेन–सी०, रो०। ७ छत्त ति–सी०, स्या०, रो०। ८ आरामुपचारे–स्या०। ९ गिलानेन पि अगिलानेन पि–रो०। १० भिक्खुना आरामे–स्या०। ११ उड्डित्वा–स्या०, उड्डित्वा–म०, रो०। १२ आलग्गेत्वा–स्या०, रो०। १३ एसग्या–स्या०। १४ भिक्खू–सी०। १५ धारेस्सन्ती–सी०।

वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, दण्डसिक्का धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन[1] आहिण्डितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान[2] भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितु । सोह, भन्ते, सङ्घं दण्डसम्मुति याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन[3] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो — R 132

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खू गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितु । सो सङ्घ दण्डसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति ददेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितु । सो सङ्घ दण्डसम्मुति याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति देति । B 271
यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिया दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,[4] एवमेत धारयामी" ति ।

२९ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति[5] दातुं । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढान भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना सिक्काय पत्त परिहरितु । सोह, भन्ते, सङ्घ सिक्कासम्मुतिं याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

---

१ दण्डकेन–सी० । २ बुड्ढान–सी० । ३ व्यत्तेन–सी०, रो० । ४. तुण्हि–सी० । ५. सिक्कासम्मतिं–स्या० ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्घं सिक्कासम्मुतिं याचति। सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिं देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

३० तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं दातुं। एवं च पन,
272 भिक्खवे, दातब्बा। तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्ढानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो– 'अहं, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोमि विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सोहं, भन्ते, सङ्घं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचामी' ति। दुतियं पि याचितब्बा। ततियं पि याचितब्बा। ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्घं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं। सो सङ्घं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति। सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

---

§ १२. रोमन्थकसित्थानि

३१ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु रोमन्थको[1] होति[2]। सो रोमन्थित्वा[3] रोमन्थित्वा अज्झोहरति। भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति– "विकालाय[4] भिक्खु

---

१ रोमट्ठको–स्या०। २ अहोसि–स्या०। ३ रोमट्ठित्वा–स्या०। ४ विकालेय्य–सी०।

भोजन भुञ्जती" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "एसो, भिक्खवे, भिक्खु अचिरं गोयोनिया चुतो । अनुजानामि, भिक्खवे, रोमन्थकस्स[1] रोमन्थन[2] । न च, भिक्खवे, बहिमुखद्वारं नीहरित्वा अज्झोहरितब्ब । यो अज्झोहरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो" ति ।

B 273 तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स पूगस्स सङ्घभत्त होति । भत्तग्गे बहुसित्थानि पकिरियिसु[3] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया ओदने दिय्यमाने[4] न सक्कच्च पटिग्गहेस्सन्ति, एकमेक सित्थ कम्मसतेन निट्ठायती" ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । R 133 अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, य दिय्यमान[5] पतति, त साम गहेत्वा परिभुञ्जितु[6] । परिच्चत्त त, भिक्खवे, दायकेही" ति ।

---

§ १३. नखकेसच्छेदन-कण्णमलहरणादीनि

३२ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु दीघेहि नखेहि पिण्डाय चरति । अञ्ञतरा इत्थी[7] पस्सित्वा त भिक्खु एतदवोच – "एहि, भन्ते, मेथुन धम्म पटिसेवा[8]" ति । "अल, भगिनि, नेत कप्पती" ति । "सचे खो त्व, भन्ते, न पटिसेविस्ससि, इदानाह अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्प करिस्सामि – अय म भिक्खु विप्पकरोती" ति । "पजानाहि[9] त्व, भगिनी" ति । अथ खो सा इत्थी अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्प अकासि – अय म भिक्खु विप्पकरोती ति । मनुस्सा उपधावित्वा त भिक्खु अग्गहेसु । अद्दसासु[10] खो ते मनुस्सा तस्सा इत्थिया नखे छवि पि लोहित पि । दिस्वान – इमिस्सायेव इत्थिया इद कम्म, अकारको भिक्खू ति – त भिक्खुं मुञ्चिसु । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थ आरोचेसि । "कि पन त्व, आवुसो, दीघे नखे धारेसी" ति ? "एवमावुसो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भिक्खु[11] दीघे नखे धारेस्ससी[12]" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, दीघा नखा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नखेन पि नख छिन्दन्ति, मुखेन पि नख छिन्दन्ति, कुड्डे[13] पि घसन्ति[14] । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, नखच्छेदन" ति । सलोहित नखं छिन्दन्ति । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, मसप्पमाणेन नखं छिन्दितु" ति ।

---

१ रोमन्थस्स–सी० । २ रोमट्ठ–स्या० । ३ विप्पकिरीयिंसु–सी०, परिकिरिंसु स्या० । ४ दीयमाने–सी० । ५ दीयमानं–सी० । ६ परिभुञ्जितु त किस्स हेतु–स्या० । ७ इत्थि–रो० । ८ पतिसेवा–सी० । ९ पजानासि–सी०, रो० । १० अद्दससु–स्या० । ११ भिक्खू–सी० । १२ धारेस्सन्ती–सी०, धारेस्सती–स्या०, रो० । १३ कुट्टे–म० । १४ नख घंसन्ति–सी०, नख घंसेन्ति–स्या० ।

3 274 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वीसतिमट्ठं[१] कारापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, वीसतिमट्ठं कारापेतब्बं। यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, मलमत्तं अपकड्ढितु" ति।

३३ तेन खो पन समयेन भिक्खून केसा दीघा होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं।
134 "उस्सहन्ति पन, भिक्खवे, भिक्खू अञ्ञमञ्ञं केसे ओरोपेतु" ति? "उस्सहन्ति भगवा" ति। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, खुरं खुरसिलं खुरसिपाटिकं नमतकं सब्बं खुरभण्डं" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मस्सुं कप्पापेन्ति, मस्सुं वड्ढापेन्ति, गोलोमिकं कारापेन्ति, चतुरस्सकं कारापेन्ति, परिमुखं कारापेन्ति, अड्ढदुकं[२] कारापेन्ति, दाठिकं ठपेन्ति, सम्बाधे लोमं संहरापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, मस्सु कप्पापेतब्बं पे० न मस्सु वड्ढापेतब्बं न गोलोमिकं कारापेतब्बं न चतुरस्सकं कारापेतब्बं ··न परिमुखं कारापेतब्बं न अड्ढदुकं कारापेतब्बं न दाठिका ठपेतब्बा न सम्बाधे लोमं संहरापेतब्बं। यो संहरापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो सम्बाधे वणो होति। भेसज्जं न सन्तिट्ठति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया सम्बाधे लोमं संहरापेतु" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कत्तरिकाय केसे छेदापेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, कत्तरिकाय केसा छेदापेतब्बा। यो छेदापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

3 275 तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो सीसे वणो होति, न सक्कोति खुरेन केसे ओरोपेतुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया कत्तरिकाय केसे छेदापेतु" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू दीघानि नासिकालोमानि धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि पिसाचिल्लिका ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, दीघं नासिकालोमं धारेतब्बं। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सक्खरिकाय पि मधुसित्थकेन पि नासिकालोमं गाहा-

---

१ वीसतिमट्ठ–सी०, रो०। २ अड्ढरुकं–स्या०, रो०, अड्ढुरुक–सी०।

पेन्ति । नासिका दुक्खा होन्ति[1] । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, सण्डास" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पलित गाहापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, पलित गाहापेतब्ब । यो गाहापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

३४ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो कण्णगूथकेहि कण्णा थकिता होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, कण्णमलहरणिं" ति । R 135

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचा कण्णमलहरणियो धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, उच्चावचा कण्णमलहरणियो धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । अनुजानामि, भिक्खवे[2], अट्ठिमय दन्तमय विसाणमय नळमयं वेळुमय कट्ठमयं जतुमय फलमयं लोहमय सङ्खनाभिमयं" ति ।

३५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बहु लोहभण्ड कंसभण्ड सन्निचय करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया बहु लोहभण्ड कंसभण्डं सन्निचय करिस्सन्ति, सेय्यथापि कंसपत्थरिका" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, बहु[3] लोहभण्ड कंसभण्ड सन्निचयो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति । B 276

तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जनि पि अञ्जनिसलाक पि कण्णमलहरणि पि बन्धनमत्त पि कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, अञ्जनि अञ्जनिसलाक कण्णमलहरणिं बन्धनमत्त" ति ।

---

§ १४. सङ्घाटिआयोगकायबन्धनादीनि

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदन्ति । सङ्घाटिया पत्ता लुज्जन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदितब्ब । यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स विना आयोगेन[4] न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, आयोग" ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि—"कथ नु खो आयोगो कातब्बो[5]" ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, तन्तकं वेम[6] कवट[7] सलाक सब्बं तन्तभण्डक" ति ।

---

१ होति–रो० । २ भिक्खवे कण्णमलहरणियो–स्या० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ आयोगा–सी०, स्या० । ५ वेदितब्बो–स्या०, वेतब्बो–सी० । ६ वेमक–सी०, स्या०, रो० । ७ वटं–स्या०, रो०, वट्ट–सी० ।

३६ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु अकायबन्धनो गामं पिण्डाय पाविसि। R 136 तस्स रथिकाय[1] अन्तरवासको पभस्सित्थ[2]। मनुस्सा[3] उक्कुट्ठिमकंसु। सो भिक्खु मङ्कु अहोसि। अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि। भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "न, भिक्खवे, अकायबन्धनेन गामो पविसितब्बो। यो पविसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, कायबन्धन" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेन्ति– कलाबुक, देड्डुभक, मुरज[4], मद्दवीण[5]। मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति–सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेतब्बानि–कलाबुक, देड्डुभक, मुरज, मद्दवीण। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। B 277 अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे कायबन्धनानि–पट्टिक, सूकरन्तक" ति। कायबन्धनस्स दसा जीरन्ति[6] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, मुरज मद्दवीण" ति। कायबन्धनस्स अन्तो जीरति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, सोभण[7] गुणक[8]" ति। कायबन्धनस्स पवनन्तो जीरति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, विध[9]" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे विधे[10] धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमय। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, उच्चावचा विधा धारेतब्बा। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे[11], अट्ठिमय दन्तमय विसाणमय नळमय वेळुमय कट्ठमय जतुमय फलमय लोहमय सङ्खनाभिमय सुत्तमय" ति।

३७ तेन खो पन समयेन आयस्मा आनन्दो लहुका सङ्घाटियो पारुपित्वा गाम पिण्डाय पाविसि। वातमण्डलिकाय[12] सङ्घाटियो उक्खिपियिंसु[13]। अथ खो आयस्मा आनन्दो आराम गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि। भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिक पासक" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचा गण्ठिकायो धारेन्ति सोवण्णमय रूपियमयं। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, उच्चावचा गण्ठिका धारेतब्बा। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे[14], अट्ठिमय दन्तमय विसाणमय नळमय वेळुमय कट्ठमय जतुमयं फलमयं लोहमय सङ्खनाभिमय सुत्तमय" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गण्ठिकं पि पासकं पि चीवरे अप्पेन्ति। चीवरं जीरति।

---

१ रथिया–स्या०, रथियाय–रो०। २ भस्सित्थ सी०। ३ मनुस्सा पस्सित्वा–स्या०। ४ मुरज्ज–स्या०। ५ मद्दविण–स्या०, रो०, मद्दविक–सी०। ६ जिरन्ति–स्या०। ७ सोभक–सी०, स्या०। ८ गणक–स्या०। ९ विथ–स्या०, वीठ–सी०। १० विथे–स्या०, वीठे–सी०। ११ भिक्खवे विथे–स्या०। १२ तस्स वातमण्डलिकाय–स्या०। १३ उक्खिपिंसु–सी०। १४ भिक्खवे गण्ठिकं–स्या०।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलक पासकफलक[1]" ति । गण्ठिकफलक पि पासकफलक पि अन्ते अप्पेन्ति । कोट्टो[2] विवरियति[3] । भगवतो एतमत्थ R 137 आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठिकफलक अन्ते अप्पेतु, पासकफलक सत्तङ्गुल वा अट्ठङ्गुल वा ओगाहेत्वा अप्पेतु" ति ।

३८ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गिहिनिवत्थ[4] निवासेन्ति – हत्थिसोण्डक[5], मच्छवाळक[6], चतुकण्णक, तालवण्टक, सतवलिक[7] । मनुस्सा उज्झायन्ति B 278 खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, गिहिनिवत्थ निवासेतब्ब – हत्थिसोण्डक, मच्छवाळक, चतुकण्णक, तालवण्टक, सतवलिक । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गिहिपारुत[8] पारुपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, गिहिपारुत पारुपितब्ब । यो पारुपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू संवेल्लिय निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि रञ्ञो मुण्डवट्टी[9] ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, संवेल्लिय निवासेतब्ब । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

---

§ १९. काज-दन्तकट्ठ-दवडाह-रुक्खाभिरुहनं

३९ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उभतोकाज हरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि रञ्ञो मुण्डवट्टी ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, उभतोकाज हरितब्ब । यो हरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकतोकाज अन्तराकाज सीसभारं खन्धभारं कटिभारं ओलम्बक" ति ।

४० तेन खो पन समयेन भिक्खू दन्तकट्ठ न खादन्ति । मुख दुग्गन्ध होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

"पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा दन्तकट्ठस्स अखादने । अचक्खुस्स, मुख दुग्गन्ध होति, रसहरणियो न विसुज्झन्ति, पित्त सेम्ह[10] भत्त परियोनन्धति[11], भत्तमस्स नच्छादेति – इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा दन्तकट्ठस्स अखादने ।

"पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिसंसा दन्तकट्ठस्स खादने । चक्खुस्स, मुख न दुग्गन्धं होति, रसहरणियो विसुज्झन्ति, पित्त सेम्ह भत्त न परियोनन्धति, भत्तमस्स छादेति – इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिसंसा दन्तकट्ठस्स खादने । अनुजानामि, भिक्खवे, दन्तकट्ठं" ति ।

१ पासफलक-सी० । २ कोणो-सी०, स्या०, रो० । ३ विवरीयति-सी० । ४ गिहीनिवत्थ-सी० । ५ हत्थिसोण्डिक-सी०, स्या० । ६ मच्छवालक-रो० । ७ सत्तवल्लिक-सी०, स्या०, रो० । ८ गिहीपारुतं-सी० । ९ मुण्डवट्टि-सी० । १० पित्त पि सेम्हं पि-स्या० । ११ परियोनद्धति-स्या० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघानि दन्तकट्ठानि खादन्ति, तेहेव B 279 सामणेरं[1] आकोटेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, दीघ दन्तकट्ठ खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठङ्गुलपरम दन्तकट्ठ, न च तेन[2] सामणेरो आकोटेतब्बो । यो आकोटेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो अतिमटाहक[3] दन्तकट्ठ खादन्तस्स कण्ठे विलग्ग होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, अतिमटाहक दन्तकट्ठ खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतुरङ्गुलपच्छिमं दन्तकट्ठ" ति ।

४१ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दाय आलिम्पेन्ति[4] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि दवडाहका ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, दायो आलिम्पितब्बो[5] । यो आलिम्पेय्य[6], आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिणगहना[7] होन्ति, दवडाहे डय्हमाने विहारा डय्हन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ति पटग्गि दातु, परित्त कातु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, दवडाहे डय्हमाने पटग्गि दातु, परित्त कातु" ति ।

४२ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू रुक्ख अभिरुहन्ति[8], रुक्खा रुक्खं सङ्कमन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि मक्कटा ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, रुक्खो अभिरुहितब्बो । यो अभिरुहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो कोसलेसु जनपदे[9] सावत्थिं गच्छन्तस्स अन्तरामग्गे हत्थी परियुट्ठाति[10] । अथ खो सो भिक्खु रुक्खमूल उपधावित्वा कुक्कुच्चायन्तो रुक्ख न अभिरुहि[11] । सो हत्थी अञ्ञेन अगमासि । अथ खो सो भिक्खु सावत्थिं गन्त्वा भिक्खून एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये पोरिस[12] रुक्खं अभिरुहितु[13] आपदासु यावदत्थ" ति ।

---

§ १६. सकनिरुत्तिअनुजानना

B 280, ४३ तेन खो पन समयेन यमेळुतेकुला[14] नाम भिक्खू द्वे भातिका होन्ति ब्राह्मण-R 139 जातिका कल्याणवाचा कल्याणवाक्करणा । ते येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा

---

१ सामणेरे–सी०, स्या० । २ तेनेव–स्या० । ३ अतिमन्दाहक–स्या० । ४ आळेपेन्ति–स्या० । ५ आळेपेतब्बो–स्या०, आलिम्पेतब्बो–सी०, रो० । ६ आळेपेय्य–स्या० । ७ तिणगहणा–सी०, स्या०, रो० । ८ अभिरूहन्ति–स्या०, रो० । ९ जनपदेसु–सी०, स्या०, रो० । १० परियुट्ठासि–सी०, स्या० । ११ अभिरूहि–स्या०, अभिरूहति–रो० । १२ पोरिसियं स्या०, रो०, पोरिसिकं–सी० । १३ अभिरूहितुं–स्या०, रो० । १४, यमेळकेकुटा–म०, मेट्ठकोकुट्ठा–स्या०, यमेळतेकुला–सी० ।

भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिंसु । एकमन्त निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्त एतदवोचु – "एतरहि, भन्ते, भिक्खू नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता । ते सकाय निरुत्तिया बुद्धवचन दूसेन्ति । हन्द मय, भन्ते, बुद्धवचन छन्दसो आरोपेमा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "कथ हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एव वक्खथ – 'हन्द मय, भन्ते, बुद्धवचन छन्दसो आरोपेमा' ति । नेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, बुद्धवचन छन्दसो आरोपेतब्ब । यो आरोपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सकाय निरुत्तिया बुद्धवचनं परियापुणितुं" ति ।

———o———

§ १७. तिरच्छानविज्जा-लसुणखादनादीनि

४४ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लोकायत परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "अपि नु खो, भिक्खवे, लोकायते सारदस्सावी इमस्मि धम्मविनये वुद्धि[1] विरुळ्हि[2] वेपुल्ल आपज्जेय्या" ति ? "नोहेत भन्ते" । "इमस्मि वा पन धम्मविनये सारदस्सावी लोकायत परियापुणेय्या" ति ? "नोहेत भन्ते" । "न, भिक्खवे, लोकायत परियापुणितब्ब । यो परियापुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लोकायत वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, लोकायतं वाचेतब्ब । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

४५ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्जा परियापुणितब्बा । यो परियापुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति । B 281

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तिरच्छानविज्ज वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ

१ वुड्ढिं-स्या० । २ विरूळिंह–सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेसु । "न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्जा वाचेतब्बा । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

R 140 ४६ तेन खो पन समयेन भगवा[1] महतिया परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो खिपि । भिक्खू – 'जीवतु, भन्ते, भगवा, जीवतु सुगतो' ति – उच्चासद्द महासद्द अकसु । तेन सद्देन धम्मकथा अन्तरा अहोसि । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "अपि नु खो, भिक्खवे, खिपिते 'जीवा' ति वुत्तो[2] तप्पच्चया जीवेय्य वा मरेय्य वा" ति ? "नोहेत भन्ते" । "न, भिक्खवे, खिपिते 'जीवा' ति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खून खिपिते 'जीवथ भन्ते' ति वदन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नालपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया 'जीवथ भन्ते' ति वुच्चमाना नालपिस्सन्ती" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीन 'जीवथ भन्ते' ति वुच्चमानेन 'चिरं जीवा' ति वत्तु" ति ।

४७ तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो निसिन्नो होति । अञ्ञतरेन भिक्खुना लसुण खायित होति । सो[3] – मा भिक्खू ब्याबाधिंसू[4] ति – एकमन्त निसीदि । अद्दसा खो भगवा त भिक्खु एकमन्त निसिन्न । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि – "कि नु खो सो, भिक्खवे, भिक्खु एकमन्त निसिन्नो" ति ? "एतेन, भन्ते, भिक्खुना लसुण खायित । सो – मा भिक्खू ब्याबाधिसू ति – एकमन्त निसिन्नो" ति । "अपि नु खो, भिक्खवे[5], त खादितब्ब, य खादित्वा एवरूपाय धम्मकथाय परिबाहिरो[6] अस्सा" ति ? "नोहेत भन्ते" । "न, भिक्खवे, लसुण खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

B 282 तेन खो पन समयेन आयस्मतो सारिपुत्तस्स उदरवाताबाधो[7] होति । अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो येनायस्मा सारिपुत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त सारिपुत्त एतदवोच – "पुब्बे ते, आवुसो सारिपुत्त, उदरवाताबाधो केन फासु होती" ति ? "लसुणेन मे, आवुसो" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया लसुण खादितु" ति ।

———o———

§ १८. पस्साववच्च-मालावच्छरोपन-दारुभण्डादिकथा

R 141 ४८ तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तह तह पस्साव करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्त पस्साव कातु" ति ।

१ बुद्धो भगवा–स्या० । २ वुत्ते–सी०, रो० । ३ सो च–स्या० । ४ व्याबाधिंसू–सी०, व्याबाहिंसू–रो०, ब्याबाहिंसू–स्या० । ५ भिक्खवे भिक्खुना–स्या० । ६ परिबाहियो–म० । ७ उदरावाताबाधो–स्या० ।

आरामो दुग्गन्धो होति · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावकुम्भि" ति । दुक्ख निसिन्ना पस्साव करोन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावपादुक" ति । पस्सावपादुका पाकटा होन्ति[1] । भिक्खू हिरियन्ति[2] पस्साव कातु पे० · "अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितु तयो पाकारे—इट्ठकापाकार, सिलापाकार, दारुपाकार" ति । पस्सावकुम्भी अपारुता दुग्गन्धा होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान" ति ।

४९ तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तह तह वच्च करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्त वच्च कातु" ति । आरामो दुग्गन्धो होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकूप" ति । वच्चकूपस्स कूल लुज्जति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय" ति । वच्चकूपो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति[3] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु" ति । चयो परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय" ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने[4]—इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान" ति । आरोहन्ता परिपतन्ति[5] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह" ति । अन्ते निसिन्ना वच्च करोन्ता परिपतन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरित्वा मज्झे छिद्द कत्वा वच्च कातु" ति । दुक्ख निसिन्ना वच्च करोन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चपादुक" ति । बहिद्धा पस्साव करोन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावदोणिकं" ति । B 283 अवलेखनकट्ठ न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनकट्ठ[6]" ति । अवलेखनपिठरो[7] न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनपिठरं" ति । वच्चकूपो अपारुतो दुग्गन्धो होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान" ति । अज्झोकासे वच्च करोन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति · पे०···"अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकुटि" ति । वच्चकुटिया कवाट न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्ठसङ्घाट[8] उदुक्खलिक उत्तरपासक अग्गळवट्टि[9] कपिसीसक सूचिक घटिक ताळच्छिद्द[10] आविञ्छनच्छिद्द आविञ्छनरज्जु" ति । वच्चकुटिया तिणचुण्ण परिपतति[11] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा[12] उल्लित्तावलित्त कातु—सेतवण्ण काळवण्ण[13] गेरुक-परिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक[14] चीवरवस चीवररज्जु" ति ।

५० तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु जरादुब्बलो वच्च कत्वा वुट्ठहन्तो R 142 परिपतति[15] । भगवतो[16] एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, ओलम्बक" ति ।

---

१ होति–सी० । २ हिरीयन्ति–रो० । ३ ओत्थरीयति–रो० ओत्थरियति–सी० । ४ सोपाणे–सी०, स्या० । ५ परिपटन्ति–सी० । ६ अवलेखणकट्ठ–सी० । ७ अवलेखनपिधरो–रो० । ८ पिट्ठि-सङ्घाट–सी० । ९ अग्गलवट्टिं–सी० । १० तालच्छिद्द–सी०, स्या०, रो० । ११ परिपटति–सी० । १२ ओगुम्बेत्वा–स्या० । १३ कालवण्ण–रो० । १४ पञ्चपट्ठिक–रो०, स्या० । १५ परिपति–सी०, रो० । १६ ते भिक्खू भगवतो–स्या० ।

वच्चकुटि[1] अपरिक्खित्ता होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितु तयो पाकारे – इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं" ति । कोट्ठको न होति पे० · "अनुजानामि[2], भिक्खवे, कोट्ठक" ति[2] । कोट्ठकस्स कवाट न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्ठसङ्घाट उदुक्खलिक उत्तरपासक अग्गळवट्टि कपिसीसक सूचिक घटिक ताळच्छिद्द आविञ्छनच्छिद्द आविञ्छनरज्जु" ति । कोट्ठके तिणचुण्णं परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्त कातु – सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक" ति । परिवेण चिक्खल्ल होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्ब पकिरितु[3]" ति । न परियापुणन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिल[4] निक्खिपितु" ति । उदक सन्तिट्ठति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन" ति । आचमनकुम्भी[5] न होति · पे० "अनुजानामि,
B 284 भिक्खवे, आचमनकुम्भि" ति । आचमनसरावको न होति···पे० ·"अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनसरावक" ति । दुक्ख निसिन्ना आचमेन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनपादुक" ति । आचमनपादुका पाकटा होन्ति[6], भिक्खू हिरियन्ति[7] आचमेतु पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितु तयो पाकारे – इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं" ति । आचमनकुम्भी अपारुता होति, तिणचुण्णेहि पि पसुकेहि पि ओकिरिय्यति[8] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान" ति ।

५१ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू एवरूपं अनाचारं आचरन्ति – मालावच्छ रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मञ्जरिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिक[9] करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटसक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळ[10] करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छद करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते कुलित्थीनं कुलधीतान कुलकुमारीन[11] कुलसुण्हानं कुलदासीन एकतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटसक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ[12] हरन्ति पि हरापेन्ति पि,

---

१ वच्चकुटी–स्या०, रो० । २–२ एत्थ 'अनुजानामि भिक्खवे कोट्ठकं ति । कोट्ठको नीचवत्थुको होति · पे० अनुजानामि भिक्खवे उच्चवत्थुकं कातु ति । चयो परिपतति पे० अनुजानामि भिक्खवे चिनितुं तयो चये–इट्ठकाचय सिलाचयं दारुचय ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० अनुजानामि भिक्खवे तयो सोपाने–इट्ठकासोपानं सिलासोपान दारुसोपान ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० अनुजानामि भिक्खवे आलम्बनबाह' इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ३ उपकिरितु–सी० । ४ पदसिल–रो० । ५ आचमनकुम्भि–सी० । ६ होति–स्या० । ७ हिरीयन्ति–सी०, रो० । ८ ओकिरीयति–सी०, रो०, ओकिरियति–स्या० । ९ विधुतिक–स्या० । १० आवेलक–सी० । ११ कुलकुमारिनं–सी० । १२ आवेलं–सी० ।

उरच्छदं हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलित्थीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धिं एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा[1] पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्जं पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपनं पि धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिया पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति, अट्ठपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति, सन्तिकाय पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्ककेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति, पत्ताळ्हकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति, धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि कीळन्ति, हत्थिस्मि पि सिक्खन्ति, अस्सस्मि पि सिक्खन्ति, रथस्मि पि सिक्खन्ति, धनुस्मि B 285 पि सिक्खन्ति, थरुस्मि पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति[2] पि आधावन्ति पि, उस्सेळेन्ति[3] पि, अप्फोटेन्ति[4] पि, निब्बुज्झन्ति[5] पि, मुट्ठीहि पि युज्झन्ति, रङ्गमज्झे पि सङ्घाटिं पत्थरित्वा नच्चकिं[6] एवं वदन्ति[7] – "इध, भगिनि, नच्चस्सू" ति, नलाटिकं पि देन्ति, विविधं पि अनाचारं आचरन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं पे० "न, भिक्खवे, विविधं अनाचारं आचरितब्बं । यो आचरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो" ति ।

५२ तेन खो पन समयेन आयस्मन्ते उरुवेलकस्सपे पब्बजिते सङ्घस्स बहुं लोहभण्डं दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं उप्पन्नं होति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "किन्नु खो भगवता लोहभण्डं अनुञ्ञातं, किं अननुञ्ञातं, किं दारुभण्डं अनुञ्ञातं, किं अननुञ्ञातं, किं मत्तिकाभण्डं अनुञ्ञातं, किं अननुञ्ञातं" ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा पहरणिं सब्बं लोहभण्डं, ठपेत्वा आसन्दिं पल्लङ्कं दारुपत्तं दारुपादुकं R 143 सब्बं दारुभण्डं, ठपेत्वा कतकं च कुम्भकारिकं च सब्बं मत्तिकाभण्डं" ति ।

खुद्दकवत्थुक्खन्धकं निट्ठितं पञ्चमं[8] ।

———o———

१ एकपापुरणा–सी० । २ धावन्ति धावन्ति पि–स्या० । ३ उस्सोळ्हेन्ति–सी०, स्या० । ४ अप्पोठेन्ति–सी० । ५ निब्बजझन्ति–स्या० । ६ नच्चन्तिं–सी०, स्या० । ७ वदेन्ति–सी०, स्या० । ८ खुद्दकवत्थुक्खन्धको पञ्चमो–म० ।

§ १९. तस्सुद्दानं

रुक्खे थम्भे च कुड्डे[1] च अट्टाने[2] गन्धसुत्तिया ।
विगय्ह मल्लको कच्छु जरा च पुथुपाणिका ॥
वल्लिका पि च पामङ्गो[3] कण्ठसुत्त[4] न धारये ।
कटि ओवट्टि कायूरं हत्थाभरणमुद्दिका ॥
दीघे कोच्छे फणे हत्थे सित्था उदकतेलके ।
आदासुदपत्तवणा[5] आलेपोम्मद्दचुण्णना[6] ॥
लञ्छेन्ति[7] अङ्गराग च मुखराग तदूभय[8] ।
चक्खुरोग गिरग्ग च आयत सरबाहिरं ॥
अम्बपेसिसकलेहि[9] अहिच्छिन्दि[10] च चन्दन ।
उच्चावचा पत्तमूला सुवण्णो[11] बहला वली[12] ॥
B 236 चित्रा दुस्सति[13] दुग्गन्धो उण्हे भिज्जिसु मिड्ढिया[14] ।
परिभण्ड तिण चोळ[15] माल[16] कुण्डोलिकाय[17] च ॥
थविका[18] असबद्ध[19] च तथा[20] बन्धनसुत्तका[21] ।
खिले[22] मञ्चे च पीठे च अङ्के छत्ते[23] पणामना[24] ॥
तुम्बघटिछवसीस[25] चलकानि पटिग्गहो ।
विप्फालिदण्डसोवण्ण[26] पत्ते पेसि च नाळिका[27] ॥
किण्णसत्तु सरित च[28] मधुसित्थ सिपाटिक[29] ।
विकण्ण[30] बन्धिविसम छमाजिरपहोति[31] च ॥
कळिम्भ[32] मोघसुत्त च अधोतल्ल उपाहना ।
अङ्गुले[33] पटिग्गह च वित्थक थविकबद्धका[34] ॥

---

१ कुट्टे–म० । २ अट्ठाने–सी०, स्या० । ३ पामङ्ग–सी० । ४ कण्णसुत्त–रो० । ५ आदासुदकपत्तवणो–सी० । ६ आलेपो मद्दचुण्णना–स्या०, रो०, आलिम्पमुखचुण्णक–सी० । ७ लञ्चेन्ति–स्या०, लञ्चन्ति–रो० । ८ तदुभय–रो० । ९ अम्बपेसि सकलेहि–सी० । १० अहि छिन्दि–सी०, स्या० । ११ सुवण्णा–स्या० । १२ वलि–सी०, रो० । १३ चित्रदुस्सति–स्या०, चित्रदुस्सन्ति–रो० । १४ मीढिया–सी० । १५ चोल–रो० । १६ माळ–म०, माळो–स्या० । १७ कण्डोलिकाय–सी०, रो० । १८ थविक च–सी० । १९ असवट्टक–सी० । २० कता–रो० । २१ ब धनसुत्तकं–सी० । २२ खील–स्या०, रो०, खीले–सी० । २३ अङ्कच्छत्ते–रो० । २४ पणामिता–रो० । २५ तुम्बघटीछवसीस–सी० । २६ विप्पारिदण्डसोवण्णं–रो० । २७ नालिया–सी० । २८ किण्णसत्थुसरिकञ्च–रो०, किण्णा सत्तु सरित च–स्या०, किण्ण सत्तु सरित च–सी० । २९ मधुसित्थसिपाटिक–रो० । ३० विकिण्ण–सी० । ३१ छमाजिरपतोति–रो०, छमाजिण्णं पहोति–सी० । ३२ कलिम्ब–सी०, स्या० । ३३ अङ्गुलि–सी०, एत्थ 'अङ्गुले पटिग्गह च आवेसनं च वित्थक । पटिग्गहत्थविक च अससुत्त च बन्धका' इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ३४ थविकबन्धका–सी०, रो० ।

अज्झोकासे[१] नीचवत्थु चयो चा पि विहञ्ञरे ।
परिपति[२] तिणचुण्ण उल्लित्तावलित्तक[३] ॥
सेत काळकवण्ण च परिकम्म च गेरुक ।
मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तकपाटिक[४] ॥
चीवरवस रज्जु[५] च अनुञ्ञासि विनायको ।
उज्झित्वा पक्कमन्ति च कठिन[६] परिभिज्जति ॥
विनिवेठियति[७] कुड्डे पि पत्तेनादाय गच्छरे ।
थविका बन्धसुत्त च[८] बन्धित्वा च उपाहना ॥
उपाहनत्थविक च असबद्ध च सुत्तक[९] ।
उदकाकप्पिय मग्गे परिस्सावनचोळक[१०] ॥
धम्मकरक[११] द्वे भिक्खू वेसालि अगमा मुनि[१२] ।
दण्ड ओत्थरक[१३] तत्थानुञ्ञासि[१४] परिस्सावन ॥
मकसेहि पणीतेन बह्वाबाधा[१५] च जीवको ।
चङ्कमनजन्ताघरं[१६] विसमे नीचवत्थुको[१७] ॥ R 144
तयो चये विहञ्ञन्ति सोपानालम्बवेदिक[१८] ।
अज्झोकासे तिणचुण्ण उल्लित्तावलित्तक ॥
सेतक काळवण्ण[१९] च परिकम्म च गेरुक । B 287
मालाकम्मं लताकम्म मकरदन्तकपाटिक[२०] ॥
वस चीवररज्जु च उच्च च[२१] वत्थुक करे ।
चयो[२२] सोपानबाह[२३] च कवाट पिट्ठसङ्घाट[२४] ॥
उदुक्खलुत्तरपासक वट्टि च कपिसीसक ।
सूचिघटिताळच्छिद्द[२५] आविञ्छन च रज्जुक ॥

---

१ अब्भोकासे–सी० । २ परिपत–स्या०, रो० । ३ उल्लित्तञ्चावलित्तक–स्या०, उल्लित्तअवलित्तकं–म० । ४ मकरदन्तक पट्टिका–सी०, मकरदन्तक पटिका-रो० । ५ चीवरवसरज्जु-रो० । ६ कथिन–म० । ७ विनिवेठिय–सी०, रो० । ८ बद्धसुत्तं च–सी०, बन्धनसुत्तन्त–स्या० । ९ 'उपाहनत्थविक सुत्तक' इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि, उपाहनत्थविक च असबन्धनसुत्तक–सी० । १० परिस्सावनचोलक–रो० । ११ धम्मकरण–म०, धम्मकरके–रो० । १२ मुनी–सी० । १३ ओत्थरिक–स्या० । १४ तत्थअनुञ्ञासि–सी०, रो०, म० । १५ बव्हाबाधो–सी० । १६ चङ्कमण जन्ताघर–सी० । १७ नीचवत्थुका–सी०, रो० । १८ सोपाणालम्बवेदिक–सी०, स्या० । १९ कालवण्ण–रो० । २० मकरदन्तकपट्टिक–सी०, मकरदन्तपाटिक–स्या०, मकरन्तकपटिक–रो० । २१ उच्चा च–रो०, उच्च वा–स्या० । २२ तयो–सी० । २३ सोपाणबाहं–सी०, स्या० । २४ पिट्ठिसङ्घाटं–सी० । २५ सूचिघटितालच्छिद्द-सी०, सूचिघटितालछिद्द–स्या०, रो० ।

मण्डल धूमनेत्त च मज्झे च मुखमत्तिका ।
दोणि दुग्गन्धा दहति उदकट्ठान सरावक[1] ॥
न सेदेति च[2] चिक्खल्ल धोवि निद्धमन करे[3] ।
पीठं[4] च कोट्ठके कम्म मरुम्बा सिला निद्धमन[5] ॥
नग्गा छमाय[6] वस्सन्ते पटिच्छादी तयो तहि ।
उदपान लुज्जति नीच[7] वल्लिया कायबन्धने[8] ॥
तुल कटकट[9] चक्क बहू भिज्जन्ति भाजना ।
लोहदारुचम्मखण्डं[10] सालातिणापिधानि च[11] ॥
दोणिचन्दनि पाकारं[12] चिक्खल्ल निद्धमनेन[13] च ।
सीतिगत[14] पोक्खरणि[15] पुराण च निल्लेखण[16] ॥
चातुमास[17] सयन्ति च नमतक च[18] नधिट्ठहे ।
आसित्तक मळोरिक[19] भुञ्जन्तेक तुवट्टेय्यु[20] ॥
वड्ढो बोधि न[21] अक्कमि घट कतकसम्मज्जनि[22] ।
सक्खरं कठल[23] चेव फेणक पादघसनी ॥
विधूपन तालवण्टं मकस चा पि चामरी ।
छत्त विना च आरामे तयो सिक्काय सम्मुति[24] ॥
रोमसित्था[25] नखा दीघा छिन्दन्तङ्गुलिका दुक्खा ।
सलोहित पमाण[26] च वीसति दीघकेसता[27] ॥
खुरं सिल सिपाटिक नमतक[28] खुरभण्डक ।
मस्सु कप्पेन्ति वड्ढेन्ति गोलोमिचतुरस्सक ॥

---

१ मत्तिकादोणि दुग्गन्धो दहती उदकाधनं–सी०, दुग्गन्धो च दहति च उदकातरसरावक–रो०, दोणि दुग्गन्धा च दहति उदधान सरावक-स्या० । २ सरावक न सेदेति–सी० । ३ एत्थ 'करे' इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ४ पीठे–रो० । ५ मरुम्बसिलानिमद्धनं–सी०, मरम्बा सिलनिद्धमं–स्या० । ६ छमाय–सी०, स्या० । ७ लुज्जति च–सी०, स्या०, लुज्जतीणि च–रो० । ८ कायबन्धनं–सी० । ९ कटकं–रो०, करटक–सी०, स्या० । १० लोहदारकचम्मखण्ड–रो० । ११ साला तिणापिधानि च–स्या०, सालातिण अपिधान–सी० । १२ पाकारा–स्या० । १३ निद्धमेन–सी०, स्या० । १४ सीतिकतं–सी०, स्या०, रो० । १५ पोक्खरणी-स्या०, रो० । १६ निल्लेखक रो०, स्या० । १७ चतुमास–स्या०, रो० । १८ नमत च–सी०, गन्धपुप्फ–स्या० । १९ आसित्तका मळोरक–रो०, आसित्तकमळोरिक-स्या०, आसित्तकमलोजिक–सी० । २० भुञ्जन्तेक तुवट्टयुं–स्या०, भुञ्जन्तो क तुवट्टय्यु-रो०, भुञ्जन्तेकतुवट्टिकं–सी० २१. च–स्या०, रो० । २२ घट कतकसम्मज्जनी–स्या०, घटकतकं च सम्मज्जनी–सी० । २३ कथल–म० । २४ सम्मुतिं–सी०, सम्मति–स्या० । २५ रोमासित्था–रो०, रोमा सित्था–स्या० । २६. पमान–सी० । २७ दीघकेसका–सी० । २८ नमत–स्या० ।

परिमुखं अड्ढदुकं[1] च दाठिसम्बाधसहरे[2] । B 288
आबाधा कत्तरिवणो[3] दीघ सक्खरिकाय[4] च ॥
पलित थकित उच्चा लोहभण्डञ्जनी सह[5] ।
पल्लत्थिक च आयोगो[6] वट[7] सलाकबन्धनं[8] ॥
कलाबुक देड्डुभक[9] मुरज[10] मद्दवीणक[11] ।
पट्टिका[12] सूकरन्त[13] च दसा मुरजवेणिका[14] ।
अन्तो सोभ गुणक च[15] पवनन्तो पि जीरति ॥
गण्ठिका[16] उच्चावच च फलकन्ते पि ओगाहे[17] ।
गिहिवत्थ[18] हत्थिसोण्ड[19] मच्छक[20] चतुकण्णक[21] ॥
तालवण्ट सतवलि[22] गिहिपारुतपारुप ।
सवेल्लि उभतोकाज दन्तकट्ठ आकोटने[23] ॥
कण्ठे विलग्ग दाय च पटग्गि रुक्खहत्थिना ।
यमेळे लोकायतक[24] परियापुणिसु वाचयु[25] ॥
तिरच्छानकथा[26] विज्जा खिपि मङ्गल खादि[27] च । R. 145
वाताबाधो दुस्सति च दुग्गन्धो दुक्खपादुका ॥
हिरियन्ति[28] पारुदुग्गन्धो तह तह करोन्ति च ।
दुग्गन्धो कूप लुज्जन्ति[29] उच्चवत्थु चयेन च ॥
सोपानालम्बनबाहा[30] अन्ते दुक्ख च पादुका ।
बहिद्धा दोणि कट्ठ च पिठरो[31] च अपारुतो ॥
वच्चकुटिं[32] कवाट च पिट्ठसङ्घाटमेव[33] च ।
उदुक्खलुत्तरपासो[34] वट्टि[35] च कपिसीसकं ॥

---

१ अड्ढरुकं-सी०, स्या० । २ दाठि सम्बाधसहरे-सी०, स्या० । ३ आबाधकत्तरिवणो-सी० । ४ कत्तरिकाय-सी० । ५ लोहभण्डञ्जनीचया-सी०, लोहभण्डञ्च निसह-रो० । ६ बन्धनमत्त कुक्कुच्चा पल्लत्थिकञ्च आयोगो सी० । ७ पट-रो०, वटं च-स्या० । ८ कायबन्धनं-स्या० । ९ देड्डभक-रो० । १० मुरज्ज-स्या० । ११ मद्दविणक-रो० । १२ पट्टिक-सी०, 'पट्टिका सूकरन्त च दसामुरजवेणिका गिहिवत्थ हत्थिसोण्ड मच्छक चतुकण्णक' इति पाठो एत्थ रो० पोत्थके नत्थि । १३ सुकरन्तं च-सी० । १४ मुरज्जवेणिका-स्या० । १५ अन्तो सेस गुणञ्चेव-सी०, अन्तो सोभगुणकं च-स्या० । १६ गण्ठिक-सी० । १७ ओगहे-सी०, स्या० । १८ गिहीनिवत्थ-सी० । १९ सोण्डं-स्या० । २० मच्छवाळक-स्या० । २१ चतुक्कण्णकं-स्या० । २२ सतवल्ली-स्या०, सतवल्लिं-सी० । २३ दन्तकट्ठापिकोटने-स्या०, दन्तकट्ठं आकोटन-सी० । २४ सकटे लोकायतकं-स्या० । २५ वाचेसु-रो० । २६ तिरच्छानगता-सी० । २७ मङ्गलकादि-सी० । २८ हिरीयन्ति-सी०, रो० । २९ कूप-लुज्जन्ति-रो०, कूपं लुज्जति-सी०, स्या० । ३० सोपाणालम्बनबाहा-स्या०, सोपाणलम्बणाबाहा-सी० । ३१ पीठरो-सी०, पिधारो-रो० । ३२ वच्चकुटि-स्या०, वच्चकुटी-सी० । ३३ पिट्ठिसङ्घाटमेव-सी० । ३४ उदुक्खळत्तरापासो-सी० । ३५ अग्गलवट्टि-सी० ।

सूचिघटिताळच्छिद्द[1] आविञ्छनच्छिद्दमेव[2] च ।
रज्जु उल्लित्तावलित्त[3] सेतवण्ण च काळक[4] ॥
मालाकम्म लताकम्म मकरं पञ्चपटिक[5] ।
चीवरवस रज्जु[6] च जरादुब्बलपाकारं ॥
कोट्ठके चा पि तथेव[7] मरुम्ब पदरसिला[8] ।
सन्तिट्ठति[9] निद्धमन कुम्भिं चा पि सरावक ॥
B 289 दुक्ख हिरि[10] अपिधानं अनाचारं च आचरु[11] ।
लोहभण्ड अनुञ्ञासि ठपयित्वा[12] पहरणि[13] ॥
ठपयित्वासन्दिपल्लङ्कं[14] दारुपत्त च पादुक ।
सब्बं दारुमय भण्ड अनुञ्ञासि महामुनि[15] ॥
कतक कुम्भकारं च ठपयित्वा तथागतो ।
सब्बं पि मत्तिकाभण्ड अनुञ्ञासि अनुकम्पको ॥
यस्स वत्थुस्स निद्देसो पुरिमेन यदि सम[16] ।
त पि सङ्खित्त[17] उद्दाने नयतो त विजानिया ॥
एव दससता वत्थू[18] विनये खुद्दकवत्थुके[19] ।
सद्धम्मट्ठितिको[20] चेव पेसलानञ्चनुग्गहो ॥
सुसिक्खितो विनयधरो हितचित्तो सुपेसलो ।
पदीपकरणो[21] धीरो पूजारहो बहुस्सुतो ति ॥

खुद्दकवत्थुक्खन्धक निट्ठित ।

---

१ सूचिघटितालच्छिद्द सी०, रो०, सूचिघटितालछिद्द-स्या० । २ आविञ्छनछिद्दमेव-स्या०, रो०, आविञ्छनच्छिद्दरज्जुं-सी० । ३ उल्लित्ता-सी० । ४ काळगेरुकपरिकम्म-सी० । ५ पञ्चपट्टिक-सी० । ६ चीवरवसरज्जु-सी०, चीवरवसरज्जु-रो० । ७ तत्थेव-सी० । ८ मरुम्बपदरासिला-स्या०, मरुम्बञ्चपदरसिला-सी०, मरुम्बञ्च पदासिला-रो० । ९ सन्तिट्ठन्ति-सी० । १० हिरी-सी०, स्या० रो० । ११ आचरु-सी० । १२ ठपेत्वा-सी० । १३ च पहारणिं-सी० । १४ ठपेत्वासन्दिपल्लङ्क-सी०, ठपयित्वासन्दिं पल्लङ्क-स्या० । १५. महामुनी-सी० । १६ समम्पि च-सी० । १७. तं सङ्खित्तं च-सी० । १८ वत्थु-सी०, रो० । १९ खुद्दवत्थुके-सी० । २० सद्धम्मट्ठितिका-रो०, सद्धम्मट्ठितिया-सी० । २१. पदीपकारको-सी० ।

६. सेनासनक्खन्धकं

§ १. विहारानुजानना

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे। तेन B 290 खो पन समयेन भगवता भिक्खून सेनासन अपञ्ञत्त[1] होति। ते च[2] भिक्खू तह तह R 146 विहरन्ति—अरञ्ञे, रुक्खमूले, पब्बते, कन्दराय[3], गिरिगुहाय,[4] सुसाने, वनपत्थे, अज्झोकासे, पलालपुञ्जे। ते कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ति—अरञ्ञा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन, आलोकितेन विलोकितेन, सम्मिञ्जितेन[5] पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू[6], इरियापथसम्पन्ना। तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठी[7] कालस्सेव उय्यान अगमासि। अद्दसा खो राजगहको सेट्ठी ते भिक्खू कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ते—अरञ्ञा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन, आलोकितेन विलोकितेन, सम्मिञ्जितेन पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू, इरियापथसम्पन्ने। दिस्वानस्स चित्त पसीदि। अथ खो राजगहको सेट्ठी येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू एतदवोच—"सचाहं, भन्ते, विहारे कारापेय्यं[8], वसेय्याथ मे विहारेसू" ति? "न खो, गहपति, भगवता विहारा अनुञ्ञाता" ति। "तेन हि, भन्ते, भगवन्तं पटिपुच्छित्वा मम आरोचेय्याथा" ति। "एवं गहपती" ति खो ते भिक्खू राजगहकस्स सेट्ठिस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिंसु। एकमन्त निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचु—"राजगहको, भन्ते, सेट्ठी विहारे कारापेतुकामो। कथ नु खो, भन्ते[9], पटिपज्जितब्ब" ति? अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—"अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च सेनासनानि[10]—विहारं, अड्ढयोग, पासाद, हम्मिय, गुह" ति।

अथ खो ते भिक्खू येन राजगहको सेट्ठी तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा राजगहक B 291, सेट्ठि एतदवोचु—"अनुञ्ञाता खो, गहपति, भगवता विहारा, यस्सदानि[11] काल मञ्ञसी" R 147 ति। अथ खो राजगहको सेट्ठी एकाहेनेव सट्ठिविहारे[12] पतिट्ठापेसि। अथ खो राजगहको सेट्ठी ते सट्ठिविहारे परियोसापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्त एतदवोच—"अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धिं भिक्खुसङ्घेना" ति। अधिवासेसि

---

१ अप्पञ्ञत्तं-स्या०। २ तेध-रो०। ३ कन्दराय-सी०। ४ गिरिगुहाय-सी०। ५ समिञ्जितेन-म०। ६ ओक्खित्तचक्खु-सी०। ७ सेट्ठि-रो०। ८ कारापेय्य रो०, कारेय्यं-स्या०। ९ भन्ते अम्हेहि-स्या०। १० लेनानि-सी०, रो०, लेणानि-म०। ११ यस्सिदानि-स्या०। १२ सट्ठी विहारे-स्या०, सट्ठिं विहारे-रो०।

भगवा तुण्हीभावेन[1]। अथ खो राजगहको सेट्ठी भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि।

अथ खो राजगहको सेट्ठी तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीय भोजनीय[2] पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि – "कालो, भन्ते, निट्ठित भत्त" ति। अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन। अथ खो राजगहको सेट्ठी[3] बुद्धप्पमुख[4] भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि, एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्त एतदवोच – "एते मे, भन्ते, सट्ठिविहारा[5] पुञ्ञत्थिकेन सग्गत्थिकेन कारापिता। कथाहं, भन्ते, तेसु विहारेसु पटिपज्जामी" ति? "तेन हि त्व, गहपति, ते सट्ठिविहारे[6] आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेही" ति। "एव भन्ते" ति खो राजगहको सेट्ठी भगवतो पटिस्सुत्वा ते सट्ठिविहारे आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि।

२ अथ खो भगवा राजगहक सेट्ठि इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

"सीत उण्ह पटिहन्ति ततो वाळमिगानि[7] च।
सरीसपे[8] च मकसे सिसिरे चा पि वुट्ठियो॥
B 292 "ततो वाततपो[9] घोरो[10] सञ्जातो[11] पटिहञ्ञति।
लेणत्थं च सुखत्थं च झायितु च विपस्सितु॥
"विहारदान सङ्घस्स अग्गं बुद्धेन[12] वण्णितं।
तस्मा हि पण्डितो पोसो सम्पस्स अत्थमत्तनो॥
"विहारे कारये रम्मे वासयेत्थ बहुस्सुते।
R 148 तेस अन्न च पान च वत्थसेनासनानि च।
ददेय्य उजुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा॥
"ते तस्स धम्म देसेन्ति सब्बदुक्खापनूदन।
य सो धम्म इधञ्ञाय परिनिब्बाति अनासवो" ति॥

अथ खो भगवा राजगहक सेट्ठिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना पक्कामि।

३. अस्सोसु खो मनुस्सा – "भगवता किर विहारा अनुञ्ञाता" ति। ते[13] सक्कच्चं विहारे कारापेन्ति। ते विहारा अकवाटका होन्ति, अही पि विच्छिका[14] पि सतपदियो पि

१ तुण्हिभावेन-सी०, रो०। २ खादनिय भोजनिय–रो०। ३ सेट्ठि–रो०। ४ बुद्धपमुख–सी०, रो०। ५ सट्ठी विहारा-स्या०। ६ सट्ठिं विहारे–रो०, सट्ठी विहारे–स्या०। ७ बाळमिगानि–स्या०, वालमिगानि–सी०। ८ सिरिंसपे–सी०, स्या० रो०। ९ वाततपे–सी०। १० घोरे–सी०। ११ सञ्जाते–सी०। १२ बुद्धेहि–स्या०। १३, सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि। १४ अहिविच्छिका–स्या०।

पविसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट" ति । भित्तिछिद्द[1] करित्वा वल्लिया पि रज्जुया पि कवाट बन्धन्ति । उन्दूरेहि[2] पि उपचिकाहि पि खज्जन्ति । खायितबन्धनानि[3] कवाटानि पतन्ति[4] । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, पिट्ठसङ्घाट[5] उदुक्खलिक उत्तरपासक" ति । कवाटा न फुसीयन्ति[6] । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, आविञ्छनच्छिद्द आविञ्छनरज्जु" ति । कवाटा न थकियन्ति[7] । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, अग्गळवट्टिक[8] कपिसीसक सूचिक घटिक" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू न सक्कोन्ति कवाट अपापुरितु[9] । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, ताळच्छिद्द[10] । तीणि[11] ताळानि[12] – लोहताळ, कट्ठताळ, विसाणताळ" ति । येहि[13] ते उग्घाटेत्वा पविसन्ति, विहारा अगुत्ता होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, यन्तक सूचिक" ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिणच्छदना[14] होन्ति, सीतकाले सीता, उण्हकाले उण्हा । B 293
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्त कातु" ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अवातपानका[15] होन्ति अचक्खुस्सा दुग्गन्धा । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, तीणि वातपानानि – वेदिकावातपान, जालवातपान, सलाकवातपान" ति । वातपानन्तरिकाय काळका[16] पि वग्गुलियो पि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानचक्कलिक" ति । चक्कलिकन्तरिकाय पि काळका पि वग्गुलियो पि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानकवाटक वातपानभिसिक" ति ।

मञ्चपीठादिअनुजानना

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमाय[17] सयन्ति । गत्तानि पि चीवरानि पि पंसुकितानि होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारक[18]" ति । तिणसन्थारको[19] उन्दूरेहि पि[20] उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । R. 149
"अनुजानामि, भिक्खवे, मिड्ढि[21]" ति । मिड्ढिया[22] गत्तानि दुक्खा[23] होन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, बिदलमञ्चक[24]" ति ।

---

१. भित्तिच्छिद्दं–सी०, स्या०, रो० । २ उन्दुरेहि–रो० । ३ खयितबन्धनानि–म० । ४ पटन्ति–सी० । ५ पिट्ठिसङ्घाटं–सी० । ६ फुसियन्ति–स्या०, फस्सीयन्ति–रो०, पस्सीयन्ति–सी० । ७ थकीयन्ति–रो० । ८ अग्गलवट्टिक–सी०, अग्गळवट्टिं–स्या०, रो० । ९ अवापुरितुं–सी० । १०. तालच्छिद्द–सी०, स्या०, रो० । ११ तीनि–सी० । १२. तालानि–सी०, स्या०, रो० । १३ ये पि–सी०, स्या०, रो० । १४ तिणच्छादना–रो० । १५ अवातपानिका–सी० । १६ कालका–स्या०, रो० । १७ छमाय–सी०, रो० । १८ तिणसन्थरिक–स्या० । १९ तिणसन्थरिका–स्या० । २० 'उन्दूरेहि पि' इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । २१ मीढ–सी०, मिढिं–स्या०, रो० । २२ मीढिया–सी०, मिढिया–स्या०, रो० । २३ दुक्खानि–स्या० । २४ विदलमञ्चक–स्या० ।

४ तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सोसानिको मसारको मञ्चो उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, मसारक मञ्च" ति। मसारक पीठ उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, मसारक पीठ" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सोसानिको बुन्दिकाबद्धो मञ्चो उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्ध मञ्च" ति। बुन्दिकाबद्ध पीठ उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्ध पीठ" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सोसानिको कुळीरपादको[1] मञ्चो उप्पन्नो होति।
B 294 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीरपादक मञ्च" ति। कुळीरपादक पीठं उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीरपादक पीठ" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सोसानिको आहच्चपादको मञ्चो उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थं ओराचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्चपादक मञ्च" ति। आहच्चपादक पीठ उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ ओराचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्चपादक पीठ" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स आसन्दिको उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिक" ति। उच्चको आसन्दिको उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चक पि आसन्दिक" ति। सत्तङ्गो उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तङ्ग" ति। उच्चको सत्तङ्गो उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चक पि सत्तङ्ग" ति। भद्दपीठ उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, भद्दपीठ" ति। पीठिका[2] उप्पन्ना होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पीठिकं" ति। एळकपादकं[3] पीठ उप्पन्नं होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, एळकपादक पीठ" ति। आमलकवट्टिक[4] पीठ उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, आमलकवट्टिक पीठ" ति। फलक उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, फलक" ति। कोच्छ उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, कोच्छ" ति। पलालपीठ उप्पन्नं होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पलालपीठ" ति।

---

१ कुळिरपादको–स्या०, कुलीरपादको–सी०, रो०। २ पिट्ठिका–सी०। ३ एलकपादकं–सी०। ४ आमलकवण्टिक–स्या०, रो०, आमण्डकवण्टिक–सी०।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चे मञ्चे सयन्ति। मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[1] विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, उच्चे मञ्चे सयितब्बं। यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति। R 150

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु नीचे मञ्चे सयन्तो अहिना दट्ठो होति। B 295 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, मञ्चपटिपादकं" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चे मञ्चपटिपादके धारेन्ति, सह मञ्चपटिपादकेहि पवेधेन्ति[2]। मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, उच्चा मञ्चपटिपादका धारेतब्बा। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठङ्गुलपरमं मञ्चपटिपादकं" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सुत्तं उप्पन्नं होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तं[3] मञ्चं वेठेतुं[4]" ति। अङ्गानि बहुसुत्तं[5] परियादियन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, अङ्गे विज्झित्वा अट्ठपदकं[6] वेठेतुं" ति। चोळकं[7] उप्पन्नं होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, चिमिलिकं[8] कातुं" ति। तूलिका उप्पन्ना होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, विजटेत्वा बिम्बोहनं[9] कातुं। तीणि तूलानि—रुक्खतूलं, लतातूलं, पोटकितूलं[10]" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अड्ढकायिकानि बिम्बोहनानि धारेन्ति। मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अड्ढकायिकानि बिम्बोहनानि धारेतब्बानि। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, सीसप्पमाणं बिम्बोहनं कातुं[11]" ति।

तेन खो पन समयेन राजगहे गिरग्गसमज्जो होति। मनुस्सा महामत्तानं अत्थाय भिसियो पटियादेन्ति—उण्णभिसिं, चोळभिसिं[12], वाकभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसिं। ते वीतिवत्ते समज्जे छविं उप्पाटेत्वा हरन्ति। अद्दसासुं[13] खो भिक्खू समज्जट्ठाने बहुं उण्णं पि चोळकं[14] पि वाकं पि तिणं पि पण्णं पि छड्डितं[15]। दिस्वान भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। B. 296

---

१ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो०। २ पलोठेन्ति-सी०। ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ४ वेतुं-सी०, रो०। ५ बहुं सुत्तं-सी०, स्या०, रो०। ६ अट्ठपादकं-सी०। ७ चोलकं-रो०। ८ चिलिमिकं-सी०, स्या०, रो०। ९ बिब्बोहनं-म०। १० पोटकीतूलं-स्या०, सी०। ११ सी० पोत्थके नत्थि। १२ चोलभिसिं-रो०। १३ अद्दसंसु-स्या०। १४. चोळं-स्या०, चोलं-रो०। १५. छड्डितानि-रो०, छड्डितं-म०।

"अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च भिसियो – उण्णभिसिं, चोळभिसिं, वाकभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसि" ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिकं[1] दुस्सं[1] उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिसिं ओनन्धितुं[2]" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चभिसिं पीठे सन्थरन्ति[3], पीठभिसिं मञ्चे सन्थरन्ति । भिसियो परिभिज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, ओनन्ध-
R. 151 मञ्चं[4] ओनन्धपीठं[5]" ति । उल्लोकं अकरित्वा सन्थरन्ति, हेट्ठतो निपतन्ति[6] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उल्लोकं करित्वा[7] सन्थरित्वा भिसिं ओनन्धितुं" ति । छविं उप्पाटेत्वा हरन्ति · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, फोसितुं[8]" ति । हरन्तियेव · पे०··· "अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तिकम्मं[9]" ति । हरन्तियेव · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्तिकम्मं[10]" ति । हरन्तियेव···पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्तिं[11]" ति ।

सेतवण्णादिअनुजानना

५ तेन खो पन समयेन तित्थियान सेय्यायो सेतवण्णा[12] होन्ति, काळवण्णकता भूमि, गेरुकपरिकम्मकता भित्ति । बहू मनुस्सा सेय्यापेक्खका गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं" ति ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया सेतवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्डं दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा[13] सेतवण्णं निपातेतुं" ति । सेतवण्णो अनिबन्धनीयो होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, सण्ह-मत्तिकं दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा सेतवण्णं निपातेतुं" ति । सेतवण्णो अनिबन्धनीयो होति · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कासं पिट्ठमद्दं[14]" ति ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया गेरुका न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्डं दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतुं" ति । गेरुका अनिबन्धनीया[15] होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कुण्डकमत्तिकं दत्वा
B 297 पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतुं" ति । गेरुका अनिबन्धनीया होति · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, सासपकुट्टं[16] सित्थतेलकं" ति । अच्चुस्सन्नं होति पे०··· "अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पच्चुद्धरितुं" ति ।

१-१ सेनासनपरिक्खारदुस्स रो० । २ ओनद्धितु–स्या० । ३ सहरन्ति–स्या०, रो० । ४ ओनद्ध-मञ्च–सी०, स्या०, रो० । ५ ओनद्धपीठ–सी०, स्या०, रो० । ६ निप्पाटेन्ति–स्या०, निप्फटन्ति–सी०, रो० । ७ कत्वा–सी० । ८ पोसितुं–रो०, फुसितुं–सी० । ९ भित्तिकम्म–स्या० । १० हत्थभत्तिं–सी०, हत्थभित्तिं–रो०, स्या० । ११ एत्थ 'हरन्तियेव पे० अनुजानामि हत्थभत्तिं' इति पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२ सेतवण्णायो–स्या० । १३ पटिबाहित्वा–रो० । १४ पिट्ठि-मद्दं–सी० । १५ अनिबन्धनिया–स्या० । १६ सासपकुटं–स्या०, सासपकुड्ड–रो०, सासपकुण्डं–सी० ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भूमिया काळवण्णो न निपतति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्ड दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा काळवण्ण निपातेतु" ति। काळवण्णो अनिबन्धनीयो होति· पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, गण्डुमत्तिक[1] दत्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा काळवण्ण निपातेतु" ति। काळवण्णो अनिबन्धनीयो होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कास कसाव" ति।

पटिभानचित्तपटिक्खेपं

६ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू विहारे पटिभानचित्त कारापेन्ति–इत्थिरूपक[2] पुरिसरूपक। मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। R. 152
"न, भिक्खवे, पटिभानचित्त कारापेतब्ब–इत्थिरूपक पुरिसरूपक। यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक[3]" ति।

इट्ठकाचयादिअनुजानना

७ तेन खो पन समयेन विहारा नीचवत्थुका होन्ति, उदकेन ओत्थरिय्यन्ति[4]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु" ति। चयो परिपतति[5] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितु तयो चये–इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय" ति। आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे०·· "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने[6]–इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान" ति। आरोहन्ता परिपतन्ति पे०·· "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह" ति।

तेन खो पन समयेन विहारा आळकमन्दा[7] होन्ति[8]। भिक्खू हिरियन्ति[9] निपज्जितु। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, तिरोकरणि" ति। तिरोकरणिं उक्खिपित्वा ओलोकेन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अड्ढकुड्डक[10]" ति। B 298
अड्ढकुड्डका उपरितो ओलोकेन्ति पे०·· "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो गब्भे–सिविकागब्भ, नाळिकागब्भ[11], हम्मियगब्भ" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू खुद्दके विहारे मज्झे गब्भ करोन्ति। उपचारो न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके विहारे एकमन्तं गब्भ कातुं, महल्लके मज्झे" ति।

---

१ गण्डमत्तिक-रो०, लण्डमत्तिक-सी०, लण्डुमत्तिक-स्या०। २ इत्थीरूपक-स्या०। ३ पञ्चपट्टिक-सी०, पञ्चपट्टिकं-रो०। ४ ओत्थरियन्ति-स्या०, ओत्थरीयन्ति-सी०, रो०। ५ परिपटति-सी०। ६ सोपाणे-सी०, स्या०। ७ आलकमन्दा-सी०, रो०। ८ पाकटा होन्ति-स्या०। ९ हिरीयन्ति-सी०, रो०। १०. अड्ढकुट्टकं-म०। ११ नालिकागब्भं-सी०।

तेन खो पन समयेन विहारस्स कुड्डपादो[1] जीरति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, कुलङ्कपादकं[2]" ति। विहारस्स कुड्डो ओवस्सति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, परित्ताणकिटिकं[3] उद्दसुधं[4]" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स भिक्खुनो तिणच्छदना[5] अहि खन्धे पतति[6]। सो भीतो विस्सरमकासि। भिक्खू उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदवोचुं—"किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी" ति? अथ खो सो भिक्खु भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि। भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, वितानं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चपादे पि पीठपादे पि थविकायो लग्गेन्ति। उन्दूरेहि[7] पि उपचिकाहि पि खज्जन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, भित्तिखिलं[8] नागदन्तकं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पि पीठे पि चीवरं निक्खिपन्ति। चीवरं परिभिज्जति[9]। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे[10] चीवरवंसं
R 153 चीवररज्जुं" ति।

तेन खो पन समयेन विहारा अनाळिन्दका[11] होन्ति अप्पटिस्सरणा[12]। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, आळिन्दं पघनं पकुट्टं[13] ओसारकं[14]" ति। आळिन्दा पाकटा होन्ति। भिक्खू हिरियन्ति[15] निपज्जितुं पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, संसरणकिटिकं उग्घाटनकिटिकं" ति।

उपट्ठानसालानुजानना

८ तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे भत्तविस्सग्गं करोन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, उपट्ठानसालं"
B 299 ति। उपट्ठानसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति[16] ·· पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं" ति। चयो परिपतति[17] पे० ··"अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं" ति। आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने[18]—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं" ति। आरोहन्ता परिपतन्ति · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं" ति। उपट्ठानसालाय तिणचुण्णं परिपतति···पे०· "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं

१ कुट्टपादो–म०। २ कुळङ्कपादकं–सी०। ३ परित्तानकिटिकं–सी०, रो०। ४ उद्धासुधं–स्या०। ५ तिणच्छादना–रो०। ६ पपति–सी०, स्या०, रो०। ७ उन्दुरेहि–रो०। ८ भित्तिखीलं–सी०, स्या०, रो०। ९ परिभिज्जि–म०, रो०। १० रो० पोत्थके नत्थि। ११ अनालिन्दका–सी०, स्या०, रो०। १२ अप्पटिसरणा–स्या०, अपटिस्सरणा–रो०, अप्पटिस्सारणा–सी०। १३ पकुटं–रो०, पकुड्ड–सी०। १४ ओसरकं–सी०, रो०, ओसारकिं–स्या०। १५ हिरीयन्ति–सी०, रो०। १६ ओत्थरियति–स्या०, ओत्थरीयति–सी०, रो०। १७. परिपटति–सी०। १८. सोपाणे–सी०, स्या०।

कातुं—सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं[1] चीवरवंसं चीवररज्जुं" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे छमाय[2] चीवरं पत्थरन्ति । चीवरं पंसुकितं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, अज्झोकासे चीवरवंसं चीवररज्जुं" ति । पानीयं[3] ओतप्पति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसालं पानीयमण्डपं" ति । पानीयसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे०·· "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं" ति । चयो परिपतति पे० · "अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये—इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं" ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं" ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं" ति । पानीयसालाय तिणचुण्णं परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं—सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जुं" ति । पानीयभाजनं न संविज्जति·· पे०··· "अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसङ्खं पानीयसरावकं" ति ।

पाकारादिअनुजानना

९ तेन खो पन समयेन विहारा अपरिक्खित्ता होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो पाकारे—इट्ठकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं" ति । कोट्ठको न होति पे०·· "अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्ठकं" ति । कोट्ठको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं" ति । कोट्ठकस्स कवाटं न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्ठसङ्घाटं[4] उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अग्गळवट्टिं[5] कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिद्दं[6] आविञ्छनच्छिद्दं आविञ्छनरज्जुं" ति । कोट्ठके[7] तिणचुण्णं परिपतति B. 300
·· पे०···"अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं—सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं" ति ।

तेन खो पन समयेन परिवेणं चिक्खल्लं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्बं उपकिरितुं" ति । न परियापुणन्ति · पे० · "अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं[8] निक्खिपितुं" ति । उदकं सन्तिट्ठति पे०···"अनुजानामि, भिक्खवे, R. 154
उदकनिद्धमनं" ति ।

---

१ पञ्चपट्टिकं-सी०, पञ्चपट्ठिकं-रो० । २ छमाय-स्या० । ३ पानियं-रो० । ४ पिट्ठिसङ्घाटं-सी० । ५ अग्गलवट्टिं-रो०, अग्गलवट्टिकं-सी० । ६ तालच्छिद्दं-सी०, स्या०, रो० । ७ कोट्ठका-रो० । ८. पदरसिलं-रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिवेणे तहं तहं अग्गिट्ठानं करोन्ति । परिवेणं उक्लापं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि; भिक्खवे, एकमन्तं अग्गिसालं कातुं" ति । अग्गिसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं" ति । चयो परिपतति पे०··"अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये – इट्ठकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं" ति । आरोहन्ता विहञ्ञन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने – इट्ठकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं" ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं" ति । अग्गिसालाय कवाटं न होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासकं अग्गळवट्टिं कपिसीसकं सूचिकं घटिकं ताळच्छिद्दं आविञ्छनच्छिद्दं आविञ्छनरज्जुं" ति । अग्गिसालाय तिणचुण्णं परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं – सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंसं चीवररज्जुं" ति ।

आरामपरिक्खेपानुजानना

१० तेन खो पन समयेन आरामो अपरिक्खित्तो होति । अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खिपितुं तयो वाटे[1] – वेळुवाटं[2], कण्डकवाटं[3], परिखं[4]" ति । कोट्ठको न होति । तथेव अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्ठकं अपेसिं[5] यमककवाटं[6] B 301 तोरणं पलिघं" ति । कोट्ठके[7] तिणचुण्णं परिपतति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं – सेतवण्णं काळवण्णं गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं" ति । आरामो चिक्खल्लो होति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्बं उपकिरितुं" ति । न परियापुणन्ति पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं निक्खिपितुं" ति । उदकं सन्तिट्ठति पे०··"अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं" ति ।

तेन खो पन समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो सङ्घस्स अत्थाय सुधामत्तिकालेपनं[8] पासादं कारेतुकामो[9] होति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि – "किं नु खो भगवता छदनं अनुञ्ञातं, किं अननुञ्ञातं[10]" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च छदनानि – इट्ठकाछदनं, सिलाछदनं, सुधाछदनं, तिणच्छदनं[11], पण्णच्छदनं[12]" ति ।

पठमभाणवारं निट्ठितं ।

———o———

१ वटे–स्या० । २ वेळुवटं–स्या०, वेळवाटं–सी० । ३ कण्डकवटं–स्या०, कण्टकीवाटं–सी०, रो० । ४ परिक्खं–म० । ५ आपेसिं–सी०, अपेसियं–रो० । ६ अक्कवाटं–रो० । ७ कोट्ठका–रो० । ८ सुधामत्तिकालेपणं–सी० । ९ कारापेतुकामो–सी०, स्या०, रो० । १०. 'किं अननुञ्ञातं' इति पाठो स्या० पोत्थके नत्थि । ११ तिणछदनं–सी०, रो० । १२ पण्णछदनं–सी०, रो० ।

§ २. अनाथपिण्डिकवत्थु

११ तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति राजगहकस्स सेट्ठिस्स भगिनिपतिको[1] होति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगहं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । तेन खो पन समयेन राजगहकेन सेट्ठिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो[2] सङ्घो निमन्तितो होति । अथ खो राजगहको सेट्ठी[3] दासे च कम्मकरे[4] च आणापेसि – "तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा" ति । अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स एतदहोसि – "पुब्बे स्वाय गहपति मयि आगते सब्बकिच्चानि निक्खिपित्वा ममञ्ञेव सद्धिं पटिसम्मोदति[5] । सोदानाय विक्खित्तरूपो दासे च कम्मकरे च आणापेति[6] – 'तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा' ति । किं नु खो इमस्स गहपतिस्स R 155 आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायञ्ञो वा पच्चुपट्ठितो, राजा वा मागधो B 302 सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलकायेना[7]" ति ?

अथ खो राजगहको सेट्ठी दासे च कम्मकरे च आणापेत्वा येन अनाथपिण्डिको गहपति तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना सद्धिं पटिसम्मोदित्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो राजगहकं सेट्ठिं अनाथपिण्डिको गहपति एतदवोच – "पुब्बे खो त्वं, गहपति, मयि आगते सब्बकिच्चानि निक्खिपित्वा ममञ्ञेव सद्धिं पटिसम्मोदसि । सोदानि त्वं विक्खित्तरूपो दासे च कम्मकरे च आणापेसि – 'तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा' ति । किं नु खो ते, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायञ्ञो वा पच्चुपट्ठितो, राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलकायेना" ति ? "न मे[8], गहपति, आवाहो वा भविस्सति, ना[9] पि[9] विवाहो वा[10] भविस्सति, ना[11] पि[11] राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धिं बलकायेन, अपि च मे महायञ्ञो पच्चुपट्ठितो, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो" ति । "बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी" ति ? "बुद्धो त्याहं[12], गहपति, वदामी" ति । "बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी" ति ? "बुद्धो त्याहं, गहपति, वदामी" ति । "बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी" ति ? "बुद्धो त्याहं, गहपति, वदामी" ति । "घोसो पि खो एसो, गहपति, दुल्लभो लोकस्मिं यदिदं – बुद्धो बुद्धो[13]" ति । सक्का नु खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं" ति ? "अकालो खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मा-

---

१ भगिनीपतिको–स्या० । २ बुद्धपमुखो–सी०, रो० । ३ सेट्ठि–सी०, रो० । ४ कम्मकारे–म० । ५ पटिसम्मोदि–स्या० । ६ आणापेसि–सी०, स्या०, म० । ७ बलनिकायेना–स्या० । ८ खो मे–सी०, मे खो–स्या० । ९-९ सी० पोत्थके नत्थि । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११-११ न पि–सी० । १२ ताहं–सी०, स्या०, रो० । १३ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

सम्बुद्ध । स्वेदानि त्वं कालेन त भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमिस्ससि अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं" ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति – स्वेदानाह कालेन त भगवन्त दस्सनाय उपसङ्कमिस्सामि अरहन्त सम्मासम्बुद्ध ति – बुद्धगताय सतिया निपज्जित्वा[1] रत्तिया सुद तिक्खत्तु वुट्ठासि[2] पभात मञ्ञमानो ।

१२ अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सिवकद्वारं[3] तेनुपसङ्कमि । अमनुस्सा
B 303 द्वारं विवरिंसु । अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स नगरम्हा निक्खन्तस्स[4] आलोको
156 अन्तरधायि, अन्धकारो पातुरहोसि, भय छम्भितत्त लोमहसो उदपादि, ततो व पुन
निवत्तितुकामो अहोसि । अथ खो सिवको[5] यक्खो अन्तरहितो सद्दमनुस्सावेसि —

"सतं हत्थी सत अस्सा सत अस्सतरीरथा[6] ।
सत कञ्ञासहस्सानि आमुक्कमणिकुण्डला[7] ।
एकस्स पदवीतिहारस्स कल[8] नाग्घन्ति[9] सोळसिं[10] ॥
"अभिक्कम [11]गहपति अभिक्कमगहपति ।
अभिक्कन्त ते सेय्यो नो पटिक्कन्त" ति[11] ॥

अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अन्धकारो अन्तरधायि, आलोको पातुरहोसि । य अहोसि भय छम्भितत्त लोमहसो सो पटिप्पस्सम्भि । दुतियं पि खो पे० · ततिय पि खो···पे०···सो पटिप्पसम्भि ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सीतवन तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्ठाय अज्झोकासे चङ्कमति । अद्दसा खो भगवा अनाथपिण्डिक[12] गहपति दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान चङ्कमा ओरोहित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि ।
B 304 निसज्ज खो भगवा अनाथपिण्डिक गहपति एतदवोच – "एहि सुदत्ता" ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति – नामेन म भगवा आलपती ति – हट्ठो उदग्गो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच – "कच्चि, भन्ते, भगवा सुख सयित्था" ति ?

"सब्बदा वे सुख सेति ब्राह्मणो परिनिब्बुतो ।
यो न लिम्पति[13] कामेसु सीतिभूतो निरूपधि ॥
"सब्बा आसत्तियो छेत्वा विनेय्य हदये दरं ।
उपसन्तो सुख सेति सन्ति पप्पुय्य[14] चेतसा[15]" ति ।

---

१ निपज्जि–सी०, स्या० । २ उट्ठासि–सी०, स्या०, रो० । ३ सीवद्वारं–सी०, सीतवनद्वारं–स्या०, रो० । ४ निक्खमन्तस्स–स्या० । ५ सीवको–सी०, स्या०, रो० । ६ अस्सतरिरथा–रो० । ७ आमुत्तमणिकुण्डला–सी०, स्या०, रो० । ८ कलं–स्या०, कळं–रो० । ९ माग्घन्ति–सी० । १० एत्थ 'सोळसिं तिं' इति पाठो सी०, म० पोत्थकेसु दिस्सति । ११-११ एतं सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु गाथावसेन न दिस्सति । १२ त अनाथपिण्डिक–स्या० । १३ लिप्पति–रो० । १४ अप्पुय्य–रो० । १५. चेतसो–सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अनुपुब्बिं[1] कथं[1] कथेसि, सेय्यथीदं[2] – दानकथं सीलकथं सग्गकथं, कामानं आदीनवं ओकारं संकिलेसं, नेक्खम्मे आनिसंसं पकासेसि। यदा भगवा अञ्ञासि अनाथपिण्डिकं गहपतिं कल्लचित्तं मुदुचित्तं विनीवरणचित्तं उदग्गचित्तं पसन्नचित्तं, अथ या बुद्धानं सामुक्कंसिका धम्मदेसना तं पकासेसि – दुक्खं, समुदयं, निरोधं, मग्गं। सेय्यथापि नाम सुद्धं वत्थं अपगतकाळकं R 157 सम्मदेव रजनं पटिग्गण्हेय्य[3], एवमेव अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स तस्मिं येव आसने विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि – यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं ति। अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाळ्हधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथंकथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोच – "अभिक्कन्तं भन्ते, अभिक्कन्तं भन्ते! सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जितं वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्गं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोतं[4] धारेय्य – चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्ती[5] ति – एवमेव भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो। एसाहं, भन्ते, भगवन्तं सरणं गच्छामि, धम्मं च, भिक्खुसङ्घं च। उपासकं मं भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेतं सरणं गतं। अधिवासेतु च मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सद्धिं भिक्खुसङ्घेना" ति। अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन[6]।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि। अस्सोसि खो राजगहको सेट्ठी[7] – "अनाथ- B 305 पिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो[8] सङ्घो निमन्तितो" ति।

१३ अथ खो राजगहको सेट्ठी अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच – "तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो। त्वं चासि आगन्तुको। देमि ते, गहपति, वेय्यायिकं येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करेय्यासी" ति। "अलं, गहपति अत्थि मे वेय्यायिकं येनाहं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करिस्सामी" ति।

अस्सोसि खो राजगहको नेगमो – "अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो" ति। अथ खो राजगहको नेगमो अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच – "तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो। त्वं चासि आगन्तुको। देमि ते, गहपति, वेय्यायिकं येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करेय्यासी" ति। "अलं अय्य[9], अत्थि मे वेय्यायिकं येनाहं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्तं करिस्सामी" ति।

अस्सोसि खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो – "अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना

१-१ आनुपुब्बिकथं-सी०, स्या०। २ सेय्यथिदं-म०। ३ पटिगण्हेय्य-रो०, पतिगण्हेय्य-सी०। ४ तेलप्पज्जोतं-स्या०। ५ दक्खिन्ती-सी०, रो०। ६ तुण्हिभावेन-सी०, रो०। ७. सेट्ठि-रो०। ८ बुद्धपमुखो-सी०, रो०। ९ अय्यो-सी०, रो०।

स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो" ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अनाथपिण्डिक गहपति एतदवोच – "तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्व चासि आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिक येन त्व बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करेय्यासी" ति । "अल देव, अत्थि मे वेय्यायिक येनाह बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करिस्सामी" ति ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स R 158 निवेसने पणीत खादनीय[1] भोजनीय[1] पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि – "कालो, भन्ते, निट्ठित भत्त" ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति बुद्धप्पमुख भिक्खुसङ्घ[2] पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, B 306 एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्त एतदवोच – "अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा सावत्थियं वस्सावास सद्धिं भिक्खुसङ्घेना" ति । "सुञ्ञागारे खो, गहपति, तथागता अभिरमन्ती" ति । "अञ्ञात भगवा, अञ्ञात सुगता" ति । अथ खो भगवा अनाथपिण्डिक गहपति धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठायासना पक्कामि ।

१४ तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति बहुमित्तो होति बहुसहायो आदेय्यवाचो । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगहे त करणीय तीरेत्वा येन सावत्थि[3] तेन पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति अन्तरामग्गे मनुस्से आणापेसि – "आरामे, अय्या, करोथ, विहारे पतिट्ठापेथ, दानानि पट्ठपेथ । बुद्धो[4] लोके उप्पन्नो । सो च मया भगवा निमन्तितो इमिना मग्गेन आगच्छिस्सती" ति । अथ खो ते मनुस्सा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना उय्योजिता आरामे अकसु, विहारे पतिट्ठापेसु, दानानि पट्ठपेसु ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति सावत्थिं गन्त्वा समन्ता सावत्थि अनुविलोकेसि – "कत्थ नु खो भगवा विहरेय्य ? य अस्स गामतो नेव अतिदूरे[5] न अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्न, अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान अभिक्कमनीय, दिवा अप्पाकिण्ण[6], रत्ति अप्पसद्द, अप्पनिग्घोस, विजनवात, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटिसल्लानसारुप्प[7]" ति ।

अद्दसा खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतस्स कुमारस्स[8] उय्यान – गामतो नेव अतिदूरे न अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्नं, अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं, रत्ति अप्पसद्द, अप्पनिग्घोस, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यक, पटि-

१-१ खादनिय भोजनिय–रो० । २ सङ्घ–म० । ३ सावत्थी–स्या० । ४ इदानि बुद्धो–स्या० । ५. अविदूरे–रो० । ६ अप्पकिण्ण–सी० । ७. पतिसल्लानसारुप्प–सी० । ८ राजकुमारस्स–सी०, स्या० ।

सल्लानसारुप्पं। दिस्वान येन जेतो कुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा जेतं कुमारं एतदवोच – "देहि मे, अय्यपुत्त, उय्यान आराम कातु" ति। "अदेय्यो, गहपति, आरामो अपि कोटिसन्थरेना[1]" ति। "गहितो, अय्यपुत्त, आरामो" ति। "न, गहपति, गहितो आरामो" ति। गहितो न गहितो ति वोहारिके महामत्ते पुच्छिसु। महामत्ता एवमाहसु – "यतो B 307 तया, अय्यपुत्त, अग्घो कतो, गहितो आरामो" ति। अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति B 150 सकटेहि हिरञ्ञ निब्बाहापेत्वा जेतवन[2] कोटिसन्थरं सन्थरापेसि। सकि नीहट हिरञ्ञ थोकस्स ओकासस्स कोट्ठकसामन्ता नप्पहोति। अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति मनुस्से आणापेसि – "गच्छथ, भणे, हिरञ्ञ आहरथ, इम ओकास सन्थरिस्सामा" ति।

अथ खो जेतस्स कुमारस्स एतदहोसि – "न खो इदं ओरक भविस्सति, यथाय गहपति ताव बहु हिरञ्ञ परिच्चजती" ति। अनाथपिण्डिक[3] गहपति एतदवोच – 'अल, गहपति, मा त ओकास सन्थरापेसि। देहि मे एत ओकास। ममेत दान भविस्सती" ति। अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति – अय खो जेतो कुमारो अभिञ्ञातो ञातमनुस्सो, महत्थिको[4] खो पन एवरूपान ञातमनुस्सान इमस्मि धम्मविनये पसादो ति – त ओकास जेतस्स कुमारस्स पादासि[5]। अथ खो जेतो कुमारो तस्मि ओकासे कोट्ठक मापेसि।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतवने विहारे कारापेसि, परिवेणानि कारापेसि, कोट्ठके कारापेसि, उपट्ठानसालायो कारापेसि, अग्गिसालायो कारापेसि, कप्पियकुटियो कारापेसि, वच्चकुटियो कारापेसि[6], चङ्कमे कारापेसि, चङ्कमनसालायो कारापेसि, उदपाने कारापेसि, उदपानसालायो कारापेसि, जन्ताघरे कारापेसि, जन्ताघरसालायो कारापेसि, पोक्खरणियो कारापेसि, मण्डपे कारापेसि।

---

§ ३. नवकम्मदानं

१५ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्त[7] विहरित्वा येन वेसाली[8] तेन चारिक पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि। तत्र सुद भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय। तेन खो पन समयेन मनुस्सा सक्कच्च नवकम्म करोन्ति। ये पि भिक्खू नवकम्मं अधिट्ठेन्ति ते पि सक्कच्च उपट्ठेन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय- B 308 भेसज्जपरिक्खारेन। अथ खो अञ्ञतरस्स दलिद्दस्स[9] तुन्नवायस्स एतदहोसि – "न खो इद[10] ओरक भविस्सति, यथयिमे[11] मनुस्सा सक्कच्च नवकम्म करोन्ति, यन्नूनाह पि नवकम्मं करेय्य" ति।

---

१ कोटिसन्थारेना–सी०। २ जेतवने–स्या०। ३ अथ खो जेतो राजकुमारो अनाथपिण्डिक–स्या०। ४ महिद्धिको–सी०, स्या०, महिद्धियो–रो०। ५ अदासि–स्या०। ६ एत्थ 'वच्चकुटियो कारापेसि, पस्सावकुटियो कारापेसि' इति पाठो सी० पोत्थके अत्थि। ७ यथाभिरत्त–सी०। ८ वेसालि–सी०। ९ दलिद्दस्स–सी०, स्या०। १० पनेदं–सी०। ११ यथायिमे–स्या०, रो०, यथापिमे–सी०।

अथ खो सो दलिद्दो तुन्नवायो साम चिक्खल्ल मद्दित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुड्ड[1] उट्ठापेसि। तेन अकुसलकेन[2] चिता वङ्का भित्ति परिपति[3]। दुतिय पि खो पे० ° ततिय पि खो सो दलिद्दो तुन्नवायो साम चिक्खल्ल मद्दित्वा इट्ठकायो चिनित्वा कुड्ड उट्ठापेसि। तेन अकुसलकेन चिता वङ्का भित्ति परिपति। अथ खो सो दलिद्दो तुन्नवायो उज्झायति खिय्यति R 160 विपाचेति – "ये इमेस[4] समणान सक्यपुत्तियान देन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारं, ते इमे ओवदन्ति अनुसासन्ति, तेस च नवकम्म अधिट्ठेन्ति। अह पनम्हि दलिद्दो। न म कोचि ओवदति वा अनुसासति वा नवकम्म वा अधिट्ठेती" ति। अस्सोसु खो भिक्खू तस्स दलिद्दस्स तुन्नवायस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, नवकम्म दातु। नवकम्मिको, भिक्खवे, भिक्खु उस्सुक्क आपज्जिस्सति – 'किन्ति नु खो विहारो खिप्प परियोसान गच्छेय्या' ति, खण्ड फुल्ल[5] पटिसङ्खरिस्सति। एव च पन, भिक्खवे, दातब्ब। पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन[6] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१६ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्म ददेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो[7] इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्म देति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं[8] इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्म। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,[9] एवमेत धारयामी" ति।

———o———

§ ४. अग्गासनादिअनुजानना

B 309 १७. अथ खो भगवा वेसालिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन सावत्थि[10] तेन चारिकं पक्कामि। तेन खो पन समयेन छब्बग्गियान भिक्खून अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स[11] सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिग्गण्हन्ति[12], सेय्यायो परिग्गण्हन्ति – इद अम्हाक उपज्झायान भविस्सति, इद अम्हाक आचरियान भविस्सति, इद अम्हाकं भविस्सती ति।

अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा विहारेसु

१ कुट्ट–म०, कुड्ड–रो०। २ अकुसलेन–स्या०। ३ परिपटति–सी०, परिपतति–स्या०। ४ इमे–रो०। ५ खण्डफुल्ल–सी०, स्या०, रो०। ६ व्यत्तेन–रो०, सी०। ७ सी० पोत्थके नत्थि। ८ विहारस्स–स्या०। ९ तुण्हि–सी०। १० सावत्थी–स्या०। ११ बुद्धपमुखस्स–सी०, रो०। १२. परिगण्हन्ति–सी०, रो०।

परिग्गहितेसु, सेय्यासु परिग्गहितासु, सेय्यं अलभमानो अञ्ञतरस्मिं रुक्खमूले निसीदि। अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय उक्कासि। आयस्मा पि सारिपुत्तो उक्कासि। "को एत्था" ति? "अहं, भगवा, सारिपुत्तो" ति। "किस्स त्वं, सारिपुत्त, इध निसिन्नो" ति? अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गियानं R 161 भिक्खूनं अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिग्गण्हन्ति, सेय्यायो परिग्गण्हन्ति – इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती" ति? "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिग्गहेस्सन्ति[1], सेय्यायो परिग्गहेस्सन्ति – इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय ·पे॰ विगरहित्वा पे॰ धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "को, भिक्खवे, अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति?

एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, खत्तियकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, ब्राह्मणकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, गहपतिकुला पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, सुत्तन्तिको सो अरहति B 310 अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, विनयधरो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, धम्मकथिको सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, पठमस्स झानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, दुतियस्स झानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, ततियस्स झानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – यो, भगवा, चतुत्थस्स झानस्स लाभी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, सोतापन्नो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, सकदागामी[2] · पे॰ ·· यो, भगवा, अनागामी[3] · पे॰ ·· यो, भगवा, अरहा सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं" ति। एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, तेविज्जो

---

१ परिग्गण्हिस्सन्ति–सी॰। २. सकदागामि–सी॰। ३. अनागामि–सी॰।

सो अरहति अग्गासनं अग्गोदक अग्गपिण्ड" ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु – "यो, भगवा, छळभिञ्ञो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड" ति ।

तित्तिरजातकं

१८ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "भूतपुब्ब, भिक्खवे, हिमवन्तपदेसे[1] महानिग्रोधो अहोसि । त तयो सहाया उपनिस्साय विहरिंसु[2] – तित्तिरो च, मक्कटो च, हत्थिनागो च । ते अञ्ञमञ्ञ अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरन्ति[3] । अथ खो, भिक्खवे, तेस सहायान एतदहोसि – 'अहो नून मय जानेय्याम य[3] अम्हाक जातिया महन्ततरं त मय सक्करेय्याम गरु[4] करेय्याम मानेय्याम पूजेय्याम, तस्स च मय ओवादे तिट्ठेय्यामा' ति ।

"अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च मक्कटो च हत्थिनाग पुच्छिंसु – 'त्व, सम्म, कि B 311 पोराण सरसी' ति ? 'यदाह, सम्मा, पोतो[5] होमि, इम निग्रोध अन्तरा सत्थीन[6] करित्वा अतिक्कमामि, अग्गङ्कुरक[7] मे उदरं छुपति । इमाह, सम्मा, पोराण सरामी' ति ।

"अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च हत्थिनागो च मक्कट पुच्छिंसु – 'त्व, सम्म, कि पोराण सरसी' ति ? 'यदाह, सम्मा, छापो होमि, छमाय निसीदित्वा इमस्स निग्रोधस्स अग्गङ्कुरक खादामि । इमाह, सम्मा, पोराण सरामी' ति ।

"अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं पुच्छिंसु – 'त्व, सम्म, कि पोराण सरसी' ति ? 'अमुकस्मि, सम्मा, ओकासे महानिग्रोधो अहोसि । ततो अह फल[8] भक्खित्वा इमस्मि ओकासे वच्च अकासि, तस्साय निग्रोधो जातो । तदाह[9], सम्मा, जातिया R 162 महन्ततरो' ति ।

"अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं एतदवोचु – 'त्व, सम्म, अम्हाक जातिया महन्ततरो । त मय सक्करिस्साम गरु करिस्साम मानेस्साम पूजेस्साम, तुय्हं च मय ओवादे पतिट्ठिस्सामा[10]" ति । अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो मक्कट च हत्थिनाग च पञ्चसु सीलेसु समादपेसि, अत्तना च पञ्चसु सीलेसु समादाय वत्तति । ते अञ्ञमञ्ञ सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगति सग्ग लोक उपपज्जिंसु[11] । एव खो त[12], भिक्खवे, तित्तिरिय नाम ब्रह्मचरिय अहोसि ।

"ये वुड्ढमपचायन्ति[13] नरा धम्मस्स कोविदा ।
दिट्ठे[14] धम्मे च पाससा सम्पराये[15] च सुग्गती ति ॥

---

१ हिमवन्तपस्से–सी०, स्या०, रो० । २ विहरिंसु–स्या० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ गरु–सी०, स्या०, रो० । ५ छापो–सी०, रो०, पोतको–स्या० । ६ सत्थिक–सी० । ७ अग्गङ्कुर–सी० । ८ एक फल–रो० । ९ तदापह–सी० रो० । १० तिट्ठेय्यामा–स्या०, तिट्ठिस्सामा–रो० । ११ उप्पज्जिंसु–सी० । १२ एतं खो–सी०, स्या०, रो० । १३ वद्धमपचायन्ति–सी०, रो० । १४ दिट्ठेव–सी०, रो० । १५ सम्परायो–स्या० ।

"ते[1] हि नाम, भिक्खवे, तिरच्छानगता पाणा अञ्ञमञ्ञं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति । इध खो तं[2], भिक्खवे, सोभेथ यं तुम्हे एवं स्वाक्खाते धम्मविनये पब्बजिता समाना अञ्ञमञ्ञं अगारवा[3] अप्पतिस्सा[4] असभागवुत्तिका[5] विहरेय्याथ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय···पे०···विगरहित्वा···पे०···धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, यथावुड्ढं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, अग्गासनं, अग्गोदकं, अग्गपिण्डं । न च, भिक्खवे, सङ्घिकं यथावुड्ढं पटिबाहितब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

अवन्दियादिपुग्गला

१९. "दसयिमे[6], भिक्खवे, अवन्दिया – पुरे उपसम्पन्नेन पच्छा उपसम्पन्नो B. 312
अवन्दियो, अनुपसम्पन्नो[7] अवन्दियो, नानासंवासको वुड्ढतरो[8] अधम्मवादी अवन्दियो, मातुगामो अवन्दियो, पण्डको अवन्दियो, पारिवासिको अवन्दियो, मूलायपटिकस्सनारहो अवन्दियो, मानत्तारहो अवन्दियो, मानत्तचारिको अवन्दियो, अब्भानारहो अवन्दियो । इमे खो, भिक्खवे, दस अवन्दिया ।

"तयो मे, भिक्खवे, वन्दिया – पच्छाउपसम्पन्नेन पुरेउपसम्पन्नो वन्दियो, नानासंवासको वुड्ढतरो धम्मवादी वन्दियो, सदेवके लोके भिक्खवे[9] समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया पजाय सदेवमनुस्साय तथागतो अरहं सम्मासम्बुद्धो वन्दियो । इमे खो, भिक्खवे, तयो वन्दिया" ति ।

आसनप्पटिबाहनपटिक्खेपं

२०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा सङ्घं उद्दिस्स मण्डपे पटियादेन्ति, सन्थरे[10] पटियादेन्ति, ओकासे पटियादेन्ति । छब्बग्गियानं भिक्खूनं अन्तेवासिका भिक्खू – R. 163
'सङ्घिकञ्ञेव भगवता यथावुड्ढं अनुञ्ञातं, नो उद्दिस्सकतं[11]' ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा मण्डपे पि[12] परिग्गण्हन्ति, सन्थरे पि परिग्गण्हन्ति, ओकासे पि परिग्गण्हन्ति – इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती ति ।

अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा मण्डपेसु परिग्गहितेसु, सन्थरेसु परिग्गहितेसु, ओकासेसु परिग्गहितेसु, ओकासं अलभमानो अञ्ञ-

---

१. तेन–रो० । २. ख्वेतं–स्या० । ३. सगारवा–सी०, स्या०, रो० । ४. सप्पतिस्सा–स्या०, रो० । ५. सभागवुत्तिका–स्या०, रो० । ६. दस इमे–सी०, स्या०, रो० । ७. अनुसम्पन्नो–सी० । ८. वुड्ढतरो–सी० । ९. भिक्खवे लोके–सी०, रो० । १०. सन्थारे–सी० । ११. उद्दिस्सकटं–सी० । १२. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

तस्मिं रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमयं पच्चुट्ठाय उक्कासि । आयस्मा पि सारिपुत्तो उक्कासि । "को एत्था" ति ? "अहं, भगवा, सारिपुत्तो" ति । "किस्स त्वं, सारिपुत्त, इध निसिन्नो" ति ? अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गियान भिक्खून अन्तेवासिका भिक्खू – 'सङ्घिकञ्ञेव भगवता यथावुड्ढं अनुञ्ञातं, नो उद्दिस्सकतं' ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो
B 313 गन्त्वा मण्डपे परिग्गण्हन्ति, सन्थरे परिग्गण्हन्ति, ओकासे परिग्गण्हन्ति – इदं अम्हाकं उपज्झायान भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियान भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती" ति ? "सच्चं भगवा" ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, उद्दिस्सकतं पि यथावुड्ढं पटिबाहेतब्बं[1] । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

गिहिविकतानुजानना

२१ तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरघरे उच्चासयनमहासयनानि पञ्ञापेन्ति[2], सेय्यथिदं[3] – आसन्दिं, पल्लङ्कं, गोनकं[4], चित्तकं, पटिकं, पटलिकं, तूलिकं, विकतिकं, उद्दलोमिं, एकन्तलोमिं, कट्टिस्सं[5], कोसेय्यं, कुत्तकं,[6] हत्थत्थरं, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनपवेणिं,[7] कदलिमिगपवरपच्चत्थरणं,[8] सउत्तरच्छदं, उभतोलोहितकूपधानं । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा तीणि[9] – आसन्दिं, पल्लङ्कं, तूलिकं[10] – गिहिविकतं[11] अभिनिसीदितुं, न त्वेव अभिनिपज्जितुं" ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तग्गे अन्तरघरे तूलोनद्धं मञ्चं पि पीठं पि पञ्ञापेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, गिहिविकतं अभिनिसीदितुं, न त्वेव अभिनिपज्जितुं" ति ।

---

§ ५. जेतवनविहारानुमोदना

२२. अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि[12] तदवसरि । तत्र
R. 164 सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

---

१ पटिबाहितब्ब–म०, रो०, स्या० । २ पञ्ञपेन्ति–म० । ३ सेय्यथीदं–सी०, स्या०, रो० । ४. गोणकं–स्या०, रो० । ५ कट्टिस्सं–सी०, रो०, कटिस्सं स्या० । ६ कम्बलं कुत्तकं–सी०, स्या० । ७ अजिनप्पवेणिं–स्या०, रो०, अजिनप्पवेनिं–सी० । ८ कादलिमिगपवरपच्चत्थरणं–सी० । ९ तीनि–सी० । १०. तूलिकं अवसेसं–स्या० । ११ गिहीविकटं–सी० । १२. सावत्थी–स्या० ।

एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्त एतदवोच – "अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना" ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्ठायासना भगवन्त B 314 अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि – "कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं" ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स निवेसन तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि सद्धिं भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति बुद्धप्पमुख[1] भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त भुत्ताविं ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्त एतदवोच – "कथाहं, भन्ते, जेतवने पटिपज्जामी" ति ? "तेन हि त्वं, गहपति, जेतवन आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स[2] सङ्घस्स पतिट्ठपेही[3]" ति । "एवं भन्ते" ति खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो पटिस्सुत्वा जेतवन आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपति इमाहि गाथाहि अनुमोदि—

"सीत उण्हं पटिहन्ति ततो वाळमिगानि[4] च ।
सरीसपे[5] च मकसे[6] सिसिरे चा पि वुट्ठियो ॥
"ततो वातातपो घोरो[7] सञ्जातो[8] पटिहञ्ञति ।
लेणत्थं[9] च सुखत्थ च झायितु च विपस्सितु ॥
"विहारदान सङ्घस्स अग्ग बुद्धेन[10] वण्णित ।
तस्मा हि पण्डितो पोसो सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥
"विहारे कारये रम्मे वासयेत्थ बहुस्सुते ।
तेसं अन्न च पान च वत्थसेनासनानि च ॥
"ददेय्य उजुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ।
ते तस्स धम्मं देसेन्ति सब्बदुक्खापनूदनं ।
यं सो धम्मं इधञ्ञाय परिनिब्बाति अनासवो" ति ॥

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्ठायासना R. 165 पक्कामि ।

———०———

१ बुद्धपमुख–सी०, रो० । २ आगतानागतचातुद्दिसस्स–रो० । ३ पतिट्ठापेही–स्या०, रो० । ४ वालमिगानि–सी० । ५ सिरिंसपे–सी०, स्या०, रो० । ६ मकसे च–रो० । ७. वातातपे घोरे–सी० । ८ सञ्जाते–सी० । ९. लेनत्थं–रो० । १०. बुद्धेहि–स्या० ।

§ ६. आसनप्पटिबाहनादि

B 315 २३ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स आजीवकसावकस्स महामत्तस्स सङ्घभत्तं होति। आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने[1] आनन्तरिकं[2] भिक्खु वुट्ठापेसि। भत्तग्गं कोलाहलं अहोसि। अथ खो सो महामत्तो उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिकं[3] भिक्खु[4] वुट्ठापेस्सन्ति! भत्तग्गं कोलाहलं अहोसि। ननु नाम लब्भा अञ्ञत्रा पि निसिन्नेन यावदत्थं भुञ्जितु" ति? अस्सोसुं खो भिक्खू तस्स महामत्तस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिकं भिक्खु वुट्ठापेस्सति! भत्तग्गं कोलाहलं अहोसी" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "सच्चं किर त्वं, उपनन्द, पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिकं भिक्खु वुट्ठापेसि, भत्तग्गं कोलाहलं अहोसी" ति? "सच्चं भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने[5] आनन्तरिकं भिक्खु वुट्ठापेस्ससि? भत्तग्गं कोलाहलं अहोसि। नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय · पे० · विगरहित्वा पे० · धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, विप्पकतभोजने[6] भिक्खु[7] वुट्ठापेतब्बो। यो वुट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। सचे वुट्ठापेति, पवारितो च होति, 'गच्छ उदकं आहरा' ति वत्तब्बो। एवं चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं। नो चे लभेथ, साधुकं सित्थानि गिलित्वा वुड्ढतरस्स भिक्खुनो आसनं दातब्बं। न त्वेवाहं, भिक्खवे, केनचि परियायेन वुड्ढतरस्स भिक्खुनो आसनं पटिबाहेतब्बं ति वदामि। यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति"।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गिलाने भिक्खू वुट्ठापेन्ति। गिलाना एवं वदेन्ति – "न मयं, आवुसो, सक्कोम वुट्ठातुं, गिलानम्हा" ति। "मयं आयस्मन्ते वुट्ठापेस्सामा" ति परिग्गहेत्वा वुट्ठापेत्वा ठितके मुञ्चन्ति। गिलाना मुच्छिता पपतन्ति। भगवतो
B 316 एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, गिलानो वुट्ठापेतब्बो। यो वुट्ठापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

R. 166 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू 'गिलाना मयम्हा[8] अवुट्ठापनीया' ति वरसेय्यायो पलिबुद्धेन्ति[9]। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स पतिरूपं[10] सेय्यं दातु" ति।

---

१ विप्पक्तभोजन-म०। २ अनन्तरिकं-स्या०, रो०। ३ स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ४. भिक्खू-सी०, रो०। ५ विप्पकतभोजनं-सी०, म०। ६ विप्पकतभोजनो-म०। ७. अनन्तरिको भिक्खु-स्या०। ८ मयं रो०। ९. पलिबुन्धेन्ति-म०। १०. पटिरूपं-स्या०, रो०।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लेसकप्पेन सेनासनं पटिबाहन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, लेसकप्पेन सेनासन पटिबाहेतब्ब । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू अञ्ञतरं पच्चन्तिम महाविहारं[1] पटिसङ्खरोन्ति – 'इध मय वस्स वसिस्सामा' ति । अद्दससु[2] खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू विहारं पटिसङ्खरोन्ते । दिस्वान एवमाहसु – "इमे, आवुसो, सत्तरसवग्गिया भिक्खू विहारं[3] पटिसङ्खरोन्ति । हन्द ने वुट्ठापेस्सामा" ति । एकच्चे एवमाहसु – "आगमेथ, आवुसो, याव पटिसङ्खरोन्ति, पटिसङ्खते वुट्ठापेस्सामा" ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू एतदवोचु – "उट्ठेथ, आवुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती" ति । "ननु, आवुसो, पटिकच्चेव[4] आचिक्खितब्ब ? मय च अञ्ञ पटिसङ्खरेय्यामा" ति । "ननु, आवुसो, सङ्घिको विहारो" ति ? "आमावुसो, सङ्घिको विहारो" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती" ति । "महल्लको, आवुसो, विहारो, तुम्हे पि वसथ, मय पि वसिस्सामा" ति । "उट्ठेथावुसो, अम्हाक विहारो पापुणाती" ति कुपिता अनत्तमना गीवाय गहेत्वा निक्कड्ढन्ति । ते निक्कड्ढियमाना[5] रोदन्ति । भिक्खू एवमाहसु – "किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा" ति ? "इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कड्ढन्ती" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना सङ्घिका विहारा भिक्खू निक्कड्ढन्ती" ति ? "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "अननुच्छविक, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

---

१. विहारं–सी० । २ अद्दसासु–सी०, रो० । ३ अञ्ञतर विहारं–सी० । ४. पटिगच्चेव–सी०, रो० । ५. ते तेहि निक्कड्ढियमाना–स्या० ।

B 317 "न, भिक्खवे, कुपितेन अनत्तमनेन भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कड्ढितब्बा । यो निक्कड्ढेय्य, यथा धम्मो कारेतब्बो । अनुजानामि, भिक्खवे, सेनासन गाहेतु" ति ।

सेनासनग्गाहापकसम्मुति

२४ अथ खो भिक्खून एतदहोसि – 'केन नु खो सेनासन गाहेतब्ब" ति ? R 167 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु · पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु सेनासनग्गाहापक[1] सम्मन्नितु – यो न छन्दागति गच्छेय्य, न दोसागति गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहित[2] च जानेय्य । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो —

"पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन[3] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुं सेनासनग्गाहापक सम्मन्नेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सेनासनग्गाहापकं सम्मन्नति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सेनासनग्गाहापकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सेनासनग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही[4], एवमेत धारयामी" ति ।

२५ अथ खो सेनासनग्गाहापकानं भिक्खूनं एतदहोसि – "कथं नु खो सेनासन गाहेतब्ब[5]" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, पठम भिक्खू गणेतुं, भिक्खू गणेत्वा सेय्या गणेतु, सेय्या गणेत्वा सेय्यग्गेन गाहेतु" ति । सेय्यग्गेन गाहेन्ता सेय्या उस्सारयिसु[6] पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, विहारग्गेन गाहेतु" ति । विहारग्गेन गाहेन्ता विहारा[7] उस्सारयिसु पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, परिवेणग्गेन गाहेतु" ति । परिवेणग्गेन गाहेन्ता परिवेणा[8] उस्सारयिसु पे० "अनुजानामि, भिक्खवे, अनुभाग पि दातु । गहिते अनुभागे अञ्ञो भिक्खु आगच्छति, न अकामा दातब्बो" ति ।

B 318 तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स सेनासन गाहेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेतब्ब । यो गाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सेनासन गहेत्वा[9] सब्बकालं पटिबाहन्ति । भगवतो

---

१ सेनासनगाहापक–सी०, स्या०, रो० । २ गाहितागाहित–स्या० । ३. ब्यत्तेन–सी०; से० । ४. तुण्हि सी० । ५ गाहापेतब्ब–स्या० । ६ उस्सादयिंसु–सी०, उस्सादियिंसु–स्या०, रो० । ७ विहारं–सी० । ८ परिवेणं–सी० । ९ गाहेत्वा–सी० ।

एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, सेनासनं गाहेत्वा[1] सब्बकालं पटिबाहेतब्ब[2] । यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सान तेमास पटिबाहितु, उतुकाल पन[3] न पटिबाहितु" ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि — "कति[4] नु खो सेनासनग्गाहा" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "तयो मे, भिक्खवे, सेनासनग्गाहा — पुरिमको, पच्छिमको, अन्तरामुत्तको । अपरज्जुगताय आसाळ्हिया पुरिमको गाहेतब्बो । मासगताय आसाळ्हिया पच्छिमको गाहेतब्बो । अपरज्जुगताय पवारणाय आयति वस्सावासत्थाय अन्तरामुत्तको गाहेतब्बो । इमे खो, भिक्खवे, तयो सेनासनग्गाहा" ति ।

दुतियभाणवार निट्ठित[5] ।

---

§ ७. एकावासएकासनानुजानना

२६ तेन खो पन समयेन आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो सावत्थिय सेनासनं गहेत्वा R 168 अञ्ञतरं गामकावास अगमासि । तत्थ[6] पि सेनासनं अग्गहेसि[7] । अथ खो तेस भिक्खून एतदहोसि — "अय खो, आवुसो, आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो भण्डनकारको कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको । सचाय इध वस्स वसिस्सति, सब्बेव मय न फासु[8] वसिस्साम[9] । हन्द न पुच्छामा" ति । अथ खो ते भिक्खू आयस्मन्त उपनन्द सक्यपुत्त एतदवोचु — "ननु तया, आवुसो उपनन्द, सावत्थिय सेनासन गहितं" ति ? "एवमावुसो" ति । "कि पन त्व, आवुसो उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी[10]" ति ? "इधदानाह[11] आवुसो, मुञ्चामि, तत्थ गण्हामी" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — "कथ हि नाम आयस्मा उपनन्दो सक्यपुत्तो एको द्वे पटिबाहेस्सती[12]" ति ! भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० "सच्च किर B 319 त्व, उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी' ति ? "सच्चं भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा — "कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, एको द्वे पटिबाहेस्ससि ? तत्थ तया, मोघपुरिस, गहितं इध मुत्त[13], इध गहित[14] तत्र मुत्त[15] । एव खो त्व, मोघपुरिस, उभयत्थ परिबाहिरो[16] । नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा तं भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय

---

१ गहेत्वा–स्या०, रो० । २ पटिबाहितब्ब–सी०, स्या०, रो० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४. कती–स्या० । ५ दुतियभाणवारं–स्या०, रो० । ६ तत्र–स्या० । ७ अगहेसि–स्या० । ८. फासुं–सी० । ९ भविस्साम–म० । १० पटिबाहसी–स्या०, रो०, म० । ११ इदानाहं–सी० । १२. पटिबाहिस्सती–सी० । १३ मुक्क–स्या०, रो० । १४ तया गहित–म० । १५. खो तत्र मुक्कं–रो०, तत्र मुक्कं–स्या० । १६. पटिबाहिरो–रो० ।

सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, एकेन द्वे पटिबाहेतब्बा। यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

२७ तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति[1], विनयस्स वण्ण भासति, विनयपरियत्तिया वण्ण भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्णं भासति। भिक्खून एतदहोसि – "भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्ण भासति, विनयपरियत्तिया वण्ण भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्मतो उपालिस्स वण्ण भासति। हन्द मय, आवुसो, आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनय परियापुणामा" ति। ते च[2] बहू भिक्खू थेरा च नवा च[3] मज्झिमा च आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके विनय परियापुणन्ति। आयस्मा उपालि ठितको[4] व[4] उद्दिसति थेरान भिक्खून गारवेन। थेरा पि भिक्खू ठितका व उद्दिसापेन्ति धम्मगारवेन। तत्थ थेरा चेव भिक्खू किलमन्ति, आयस्मा च उपालि किलमति[5]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे,
R 169 नवकेन भिक्खुना उद्दिसन्तेन समके वा आसने निसीदितु, उच्चतरे[6] वा धम्मगारवेन, थेरेन भिक्खुना उद्दिसापेन्तेन समके वा आसने निसीदितु, नीचतरे[7] वा धम्मगारवेना" ति।

तेन खो पन समयेन बहू भिक्खू आयस्मतो उपालिस्स सन्तिके ठितका[8] उद्देस पटिमानेन्ता[9] किलमन्ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, समानासनिकेहि सह निसीदितु" ति। अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "कित्तावता नु खो समानासनिको होती" ति? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु – "अनुजानामि, भिक्खवे, तिवस्सन्तरेन सह निसीदितु" ति।

B 320 तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू[10] समानासनिका मञ्चे[11] निसीदित्वा मञ्च भिन्दिसु, पीठे[12] निसीदित्वा पीठ भिन्दिसु। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, तिवग्गस्स मञ्च, तिवग्गस्स पीठ" ति। तिवग्गो पि मञ्चे निसीदित्वा मञ्च भिन्दि, पीठे निसीदित्वा पीठ भिन्दि पे०…"अनुजानामि, भिक्खवे, दुवग्गस्स मञ्च, दुवग्गस्स पीठ" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितु कुक्कुच्चायन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा पण्डक, मातुगाम, उभतोब्यञ्जनक[13], असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितुं" ति। अथ खो भिक्खूनं

१ कथेसि–म०। २ तेध–सी०, रो०। ३ एत्थ 'नवा च' इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि। ४-४ ठितको–रो०। ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ६ उच्चतरके–सी०, स्या० ७. नीचतरके–सी०, स्या०। ८ ठितका व–सी०, स्या०। ९ पतिमानेन्ता–सी०। १०. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ११. एकमञ्चे–स्या०। १२ एकपीठे–स्या०। १३. उभतोब्यञ्जनकं–रो०।

एतदहोसि – "कित्तक पच्छिम नु खो दीघासन होती" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, य तिण्ण[1] पहोति,[2] एत्तक पच्छिम दीघासन" ति ।

——o——

§ ८. सङ्घिकवत्थु

तेन खो पन समयेन विसाखा मिगारमाता सङ्घस्स अत्थाय साळिन्द[3] पासाद कारापेतुकामा होति हत्थिनखक[4] । अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "कि नु खो भगवता पासादपरिभोगो अनुञ्ञातो कि अननुञ्ञातो" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, सब्ब पासादपरिभोग" ति ।

तेन खो पन समयेन रञ्ञो पसेनदिस्स कोसलस्स अय्यिका[5] कालङ्कता[6] होति । तस्सा[7] कालङ्किरियाय[8] सङ्घस्स बहु[9] अकप्पियभण्ड उप्पन्न होति, सेय्यथिद[10] – आसन्दि, पलङ्को, गोनको[11], चित्तको[12], पटिका, पटलिका, तूलिका[13], विकतिका[13], उद्दलोमी[14], एकन्तलोमी[15], कट्टिस्स[16], कोसेय्य, कुत्तक, हत्थत्थर, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनप्पवेणि[17], कदलिमिगप्पवरपच्चत्थरण[18], सउत्तरच्छद, उभतोलोहितकूपधान[19] । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिया पादे छिन्दित्वा[20] परिभुञ्जितु, पलङ्कस्स R. 170
वाळे[21] भिन्दित्वा परिभुञ्जितु, तूलिक विजटेत्वा बिम्बोहन[22] कातु, अवसेस भुम्मत्थरण[23] कातुं" ति ।

——o——

§ ९. अविस्सज्जियवत्थु

२८. तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अञ्ञतरस्मिं गामकावासे आवा- B 321
सिका भिक्खू उपद्दुता होन्ति आगन्तुकगमिकान भिक्खून सेनासन पञ्ञापेन्ता[24] । अथ खो तेस भिक्खून एतदहोसि – "एतरहि खो मय, आवुसो, उपद्दुता आगन्तुकगमिकान भिक्खून सेनासन पञ्ञापेन्ता । हन्द मय, आवुसो, सब्ब सङ्घिक सेनासन एकस्स देम । तस्स सन्तक[25] परिभुञ्जिस्सामा" ति । ते सब्ब[26] सङ्घिक सेनासन एकस्स अदसु । आगन्तुका भिक्खू[27] ते भिक्खू[28] एतदवोचु – "अम्हाक, आवुसो, सेनासन पञ्ञापेथा[29]" ति । "नत्थावुसो, सङ्घिक

१ तिण्णकं-स्या० । २ नप्पहोति-सी० । ३ सालि दं-रो०, स्या० । ४ हत्थिनख-सी० । ५ अय्यका-रो० । ६ कालकता-सी०, स्या० । ७ तस्स-म० । ८ कालकिरियाय-सी०, स्या० । ९. बहु-सी० । १० सेय्यथीद-सी०, स्या०, रो० । ११ गोणको-स्या०, रो० । १२ चित्तका स्या०, रो० । १३-१३ तूलिक विकतिक-सी० । १४ उद्धलोमी-स्या०, रो०, उद्दलोमिक-सी० । १५ एकन्तलोमिक-सी० । १६ कटिस्स-स्या०, कट्टिस्स-सी०, रो० । १७ अजिनप्पवेनी-सी० । १८ कदलिमिगपवरपच्च-त्थरण-स्या०, रो०, कादलिमिगपवरपच्चत्थरण-सी० । १९ उभतोलोहितकुपधानं-स्या० । २० भिन्दित्वा-रो० । २१ वाले-सी०, रो० । २२ बिब्बोहन-म० । २३ भूमत्थरणं-म० । २४. पञ्ञपेन्ता-म० । २५ सन्तिक-सी० । २६ सब्बं पि-रो० । २७ स्या० पोत्थके नत्थि । २८ ते आवासिके भिक्खू-स्या० । २९. पञ्ञपेथा-म० ।

सेनासनं, सब्बं अम्हेहि एकस्स दिन्नं” ति। “कि पन तुम्हे, आवुसो, सङ्घिकं सेनासन विस्सज्जेथा” ति ? “एवमावुसो” ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – “कथ हि नाम भिक्खू सङ्घिक सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ती” ति। अथ खो ते भिक्खू[1] भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० “सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू सङ्घिक सेनासन विस्सज्जेन्ती” ति ? “सच्च भगवा” ति। विगरहि बुद्धो भगवा – “कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घिक सेनासन विस्सज्जेस्सन्ति ? नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स। कतमानि पञ्च ? आरामो, आरामवत्थु – इद पठम अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्ब, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जित पि अविस्सज्जित होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

“विहारो, विहारवत्थु – इद दुतिय अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जित पि अविस्सज्जित होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

“मञ्चो, पीठ, भिसि[2], बिम्बोहन[2] – इद ततिय अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्ब, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जित पि अविस्सज्जित होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

B 322 “लोहकुम्भी[3], लोहभाणक, लोहवारको, लोहकटाह, वासि[4], परसु[5], कुठारी[6], कुदालो[7], निखादनं – इद चतुत्थ अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्ब, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जित पि अविस्सज्जित होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

“वल्लि[8], वेळु, मुञ्ज, बब्बजं,[9] तिण, मत्तिका, दारुभण्ड, मत्तिकाभण्ड – इद पञ्चम अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्ब, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जित पि अविस्सज्जित होति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स। इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति। यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति।

———o———

१ एत्थ ‘अथ खो ते भिक्खू’ इति पाठो सी० स्या० पोत्थकेसु नत्थि। २-२ भिसी बिम्बोहनं-स्या०, रो०, भिसि बिब्बोहन-म०। ३. लोहकुम्भि-सी०। ४ वासी-स्या०, रो०। ५ फरसु-सी०, स्या०, रो०। ६ कुठारि-सी०। ७ कुद्दालो-स्या०, रो०, खुद्दालो-सी०। ८ वल्ली-स्या०, रो०। ९. पब्बजं-स्या०, म०।

§ १०. अवेभङ्गियवत्थु

२९ अथ खो भगवा सावत्थिय यथाभिरन्त विहरित्वा येन कीटागिरि[1] तेन R 171 चारिक पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । अस्सोसु खो अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू – "भगवा किर कीटागिरि आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च" । "हन्द मय, आवुसो, सब्ब सङ्घिक सेनासन भाजेम । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान इच्छान वस गता, न मय तेस सेनासन पञ्ञापेस्सामा[2]" ति, ते सब्ब सङ्घिक सेनासन भाजेसु । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो भगवा सम्बहुले भिक्खू आमन्तेसि – "गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेथ – 'भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासन पञ्ञापेथ, भिक्खुसङ्घस्स च, सारिपुत्तमोग्गल्लान चा'" ति । "एवं भन्ते" ति खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुत्वा येन अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू एतद-वोचुं – "भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासन पञ्ञापेथ, भिक्खुसङ्घस्स च, B 323 सारिपुत्तमोग्गल्लानान चा" ति । "नत्थावुसो, सङ्घिक सेनासन । सब्बं अम्हेहि भाजित । स्वागत, आवुसो, भगवतो । यस्मि विहारे भगवा इच्छिस्सति तस्मि विहारे वसिस्सति । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान[3] इच्छान वस गता । न मय तेस सेनासन पञ्ञापेस्सामा" ति । "कि पन तुम्हे, आवुसो, सङ्घिक सेनासन भाजित्था" ति ? "एवमावुसो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घिक सेनासन भाजेस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे पे० "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घिक सेनासन भाजेस्सन्ति ? नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय पे० विगरहित्वा…पे० धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

"पञ्चिमानि, भिक्खवे, अवेभङ्गियानि, न विभजितब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कतमानि पञ्च ? आरामो, आरामवत्थु – इद पठम अवेभङ्गिय,[4] न विभजितब्ब, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्त पि अविभत्त होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

---

१ किटागिरि–स्या०, रो०, कीटागिरी–सी० । २ पञ्ञपेस्सामा–म० । ३ पापकानं–सी० । ४. अवेभङ्गिक–सी० ।

"विहारो, विहारवत्थु – इदं दुतियं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विभत्तं पि अविभत्तं होति। यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

"मञ्चो, पीठं, भिसि, बिम्बोहनं – इदं ततियं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विभत्तं पि अविभत्तं होति। यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

"लोहकुम्भी, लोहभाणकं, लोहवारको, लोहकटाहं, वासी, फरसु, कुठारी, कुदालो, निखादनं – इदं चतुत्थं अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विभत्तं पि अविभत्तं होति। यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स।

"वल्ली, वेळु, मुञ्जं, बब्बजं, तिणं, मत्तिका, दारुभण्डं, मत्तिकाभण्डं – इदं पञ्चमं
B 324 अवेभङ्गियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विभत्तं पि अविभत्तं होति। यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स। इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अवेभङ्गियानि, न विभजितब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा। विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति। यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा" ति।

---

§ ११. नवकम्मदानकथा

R 172 ३० अथ खो भगवा कीटागिरिस्मिं यथाभिरन्तं[1] विहरित्वा येन आळवी तेन चारिकं पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन आळवी तदवसरि। तत्र सुदं भगवा आळवियं विहरति अग्गाळवे[2] चेतिये। तेन खो पन समयेन आळवका[3] भिक्खू एवरूपानि नवकम्मानि देन्ति – पिण्डनिक्खेपनमत्तेन पि नवकम्मं देन्ति, कुड्डलेपनमत्तेन[4] पि नवकम्मं देन्ति, द्वारट्ठपनमत्तेन पि अग्गळवट्टिकरणमत्तेन[5] पि आलोकसन्धिकरणमत्तेन पि… सेतवण्णकरणमत्तेन पि काळवण्णकरणमत्तेन पि गेरुकपरिकम्मकरणमत्तेन पि छादनमत्तेन पि… बन्धनमत्तेन पि · भण्डिकाट्ठपनमत्तेन[6] पि खण्डफुल्लपटिसङ्खरणमत्तेन पि परिभण्डकरणमत्तेन पि वीसतिवस्सिकं पि · तिंसवस्सिकं पि यावजीविकं पि · धूमकालिकं पि परियोसितं विहारं नवकम्मं देन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम आळवका भिक्खू एवरूपानि नवकम्मानि दस्सन्ति – पिण्डनिक्खेपनमत्तेन पि नवकम्मं दस्सन्ति, कुड्डलेपनमत्तेन पि· पे० ·धूमकालिकं पि परियोसितं विहारं नवकम्मं दस्सन्ती" ति! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं · पे०… सच्चं किर, भिक्खवे पे०… "सच्चं भगवा" ति।

---

१ यथाभिरत्त–सी०। २. अग्गालवे–सी०। ३ आळविका–सी०, स्या०। ४. कुट्टलेपनमत्तेन–म०। ५. अग्गलवट्टिकरणमत्तेन–सी०, रो०। ६. भण्डिकाधानमत्तेन–स्या०, गण्डिकाधानमत्तेन–सी०, रो०।

विगरहित्वा पे० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, पिण्डनिक्खेपन-मत्तेन नवकम्मं दातब्बं, न कुड्डलेपनमत्तेन पे०··· न धूमकालिकं परियोसितं विहारं B 325 नवकम्मं दातब्बं। यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, अकतं वा विहारं विप्पकतं वा नवकम्मं दातुं, खुद्दके विहारे कम्मं ओलोकेत्वा छप्पञ्चवस्सिकं[1] नवकम्मं दातुं, अड्ढयोगे कम्मं ओलोकेत्वा सत्तट्ठवस्सिकं नवकम्मं दातुं, महल्लके विहारे पासादे वा कम्मं ओलोकेत्वा दसद्वादसवस्सिकं नवकम्मं दातुं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सब्बं विहारं[2] नवकम्मं देन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, सब्बो[3] विहारो नवकम्मं दातब्बो[3]। यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू एकस्स द्वे[4] देन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, एकस्स द्वे दातब्बा। यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा अञ्ञं वासेन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा अञ्ञो वासेतब्बो। यो वासेय्य, आपत्ति R 173 दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिबाहेन्ति[5]। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिबाहितब्बं। यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, एकं वरसेय्यं गहेतुं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं देन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं दातब्बं। यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहेन्ति। भगवतो B 326 एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिबाहितब्बं। यो पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सानं तेमासं पटिबाहितुं, उतुकालं पन न पटिबाहितुं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति पि, कालं पि करोन्ति, सामणेरा पि पटिजानन्ति, सिक्खं पच्चक्खातका पि पटिजानन्ति, अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नका पि पटिजानन्ति, उम्मत्तका पि पटिजानन्ति, खित्तचित्ता पि पटिजानन्ति, वेदनट्टा[6] पि पटिजानन्ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तका पिं

---

१ छ पञ्चवस्सिक–रो०, सी०। २ सब्बे विहारे–म०। ३-३ सब्बे विहारे नवकम्मं दातब्बं–स्या०, म०। ४ द्वे नवकम्मे–स्या०। ५ पटिबाहन्ति–स्या०, रो०, म०। ६ वेदनाट्टा–म०।

पटिजानन्ति, पण्डका पि पटिजानन्ति, थेय्यसंवासका पि पटिजानन्ति तित्थियपक्कन्तका पि पटिजानन्ति, तिरच्छानगता पि पटिजानन्ति, मातुघातका पि पटिजानन्ति, पितुघातका पि पटिजानन्ति, अरहन्तघातका पि पटिजानन्ति, भिक्खुनीदूसका[1] पि पटिजानन्ति, सङ्घभेदका पि पटिजानन्ति, लोहितुप्पादका पि पटिजानन्ति, उभतोब्यञ्जनका पि पटिजानन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा पक्कमति – मा सङ्घस्स हायी ति अञ्ञस्स दातब्बं ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विब्भमति, कालं करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्खं पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नको पटिजानाति, उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनट्टो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति, पण्डको पटिजानाति, थेय्यसंवासको पटिजानाति, तित्थियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनीदूसको पटिजानाति, सङ्घभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोब्यञ्जनको पटिजानाति – मा सङ्घस्स हायी ति अञ्ञस्स दातब्बं ।

B 327 "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते पक्कमति – मा सङ्घस्स हायी ति अञ्ञस्स दातब्बं ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते विब्भमति · पे० उभतोब्यञ्जनको पटिजानाति – मा सङ्घस्स हायी ति अञ्ञस्स दातब्बं ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते पक्कमति – तस्सेवेतं[2] ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते विब्भमति, कालं करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्खं पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थुं अज्झापन्नको पटिजानाति – सङ्घो सामी ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते उम्मत्तको पटिजानाति, खित्तचित्तो पटिजानाति, वेदनट्टो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति,
R 174 आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति – तस्सेवेतं ।

"इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते पण्डको पटिजानाति, थेय्यसंवासको पटिजानाति, तित्थियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति,

१ भिक्खुनिदूसका–म० । २ तस्सेव तं–सी० ।

मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनी-दूसको पटिजानाति, सङ्घभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोब्यञ्जनको पटिजानाति – सङ्घो सामी" ति।

अञ्ञत्रपरिभोगपटिक्खेपादि

३१ तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्ञतरस्स उपासकस्स विहारपरिभोग सेनासन अञ्ञत्र परिभुञ्जन्ति। अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथ हि नाम भदन्ता[1] अञ्ञत्र परिभोग अञ्ञत्र परिभुञ्जिस्सन्ती" ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अञ्ञत्र परिभोगो अञ्ञत्र परिभुञ्जितब्बो। यो परिभुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू उपोसथग्ग पि सन्निसज्ज पि हरितुं[2] कुक्कुचायन्ता B 3
छमाय[3] निसीदन्ति। गत्तानि पि चीवरानि पि पंसुकितानि होन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, तावकालिक हरितु" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स महाविहारो उद्रियति[4]। भिक्खू कुक्कुचायन्ता सेनासन नातिहरन्ति[5]। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, गुत्तत्थाय हरितु" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिको महग्घो कम्बलो उप्पन्नो होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतु" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिक महग्घ दुस्स उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवत्तेतु" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स अच्छचम्मं उप्पन्न होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनि कातु" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चक्कलिक[6] उप्पन्न[7] होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनिं कातु" ति।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चोळक[8] उप्पन्नं होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनिं कातु" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि सेनासन अक्कमन्ति। सेनासन दुस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्ब। यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि सेनासन अक्कमन्ति। सेनासनं दुस्सति।

---

१ भद्दन्ता – स्या०, रो०। २ परिहरितुं – स्या०। ३. छमाय – स्या०। ४ उन्द्रियति – म०।
५ नाभिहरन्ति – स्या०। ६ चक्कली – सी०, स्या०, रो०। ७ उप्पन्ना – स्या०। ८ चोळकं – रो०।

R 175 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं। यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

B 329 तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना सेनासन अक्कमन्ति। सेनासनं दुस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, सउपाहनेन सेनासन अक्कमितब्बं। यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुभन्ति[1]। वण्णो दुस्सति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "न, भिक्खवे, परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुभितब्ब[2]। यो निट्ठुभेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, खेळमल्लक" ति।

तेन खो पन समयेन मञ्चपादा पि पीठपादा पि परिकम्मकत भूमिं विलिखन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पलिवेठेतु[3]" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकत भित्ति अपस्सेन्ति। वण्णो दुस्सति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, परिकम्मकता भित्ति अपस्सेतब्बा। यो अपस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, अपस्सेनफलक" ति। अपस्सेनफलक हेट्ठतो भूमि विलिखति, उपरितो भित्तिं च। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठतो च उपरितो च चोळकेन पलिवेठेतु" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादका निपज्जितु कुक्कुच्चायन्ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चत्थरित्वा निपज्जितु" ति।

---

§ १२. सङ्घभत्तादिअनुजानना

३२ अथ खो भगवा आळविय यथाभिरन्तं विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन राजगह तदवसरि। तत्र सुद भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे। तेन खो पन समयेन राजगहं दुब्भिक्ख होति। मनुस्सा न सक्कोन्ति सङ्घभत्तं कातु, इच्छन्ति उद्देसभत्त निमन्तन सलाकभत्त पक्खिक उपोसथिक पाटिपदिक कातु। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घभत्त उद्देसभत्त निमन्तनं सलाकभत्त पक्खिकं उपोसथिक पाटिपदिक" ति।

भत्तुद्देसकसम्मुति

B. 330 ३३ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अत्तनो वरभत्तानि[4] गहेत्वा लामकानि भत्तानि भिक्खूनं देन्ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि

---

१ तुट्ठुहन्ति–रो०, तुट्ठहन्ति–स्या०। २ तुट्ठुहितब्बं–रो०, तुट्ठहितब्बं–स्या०। ३ परिवेठेतु–सी०। ४ मधुरभत्तानि–रो०।

समन्नागत भिक्खु भत्तुद्देसक सम्मन्नितु – यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, R 176
न मोहागति गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, उद्दिट्ठानुद्दिट्ठ च जानेय्य। एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो। पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन[1] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु भत्तुद्देसक सम्मन्नेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु भत्तुद्देसक सम्मन्नति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो भत्तुद्देसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु भत्तुद्देसको। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

अथ खो भत्तुद्देसकान भिक्खून एतदहोसि – "कथ नु खो भत्त उद्दिसितब्ब" ति? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु।

"अनुजानामि, भिक्खवे, सलाकाय वा पट्टिकाय[2] वा उपनिबन्धित्वा ओपुञ्जित्वा[3] भत्त उद्दिसितु" ति।

सेनासनपञ्ञापकादिसम्मुति

३४. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपञ्ञापको न होति पे० भण्डागारिको न होति पे० चीवरप्पटिग्गाहको न होति पे०·· चीवरभाजको न होति ···पे०·· यागुभाजको न होति·· पे० फलभाजको न होति···पे० · खज्जकभाजको न होति। खज्जक अभाजियमान नस्सति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्खु खज्जकभाजक सम्मन्नितु – यो न छन्दागतिं गच्छेय्य,
न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागति गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, भाजिताभाजित च B 331
जानेय्य। एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो। पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं खज्जकभाजक सम्मन्नेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खु खज्जकभाजकं सम्मन्नति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो खज्जकभाजकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

---

१. ब्यत्तेन-सी०, रो०। २. पट्टिकाय-स्या०। ३ ओमुञ्चित्वा-स्या०।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु खज्जकभाजको। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्
एवमेतं धारयामी" ति।

अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मुति

३५ तेन खो पन समयेन सङ्घस्स भण्डागारे अप्पमत्तको परिक्खारो उप्पन्न R 177 होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खु अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नितुं – यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, विस्सज्जिताविस्सज्जितं च जानेय्य। एव पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो। पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटि बलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं अप्पमत्तक विस्सज्जकं सम्मन्नेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नति यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु अप्पमत्तकविस्सज्जको। खमति सङ्घस्स, तस्म तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

B 332 तेन अप्पमत्तकविस्सज्जकेन भिक्खुना एका[2] सूचि दातब्बा, सत्थकं दातब्बं उपाहना दातब्बा, कायबन्धनं दातब्बं, अंसबन्धको[3] दातब्बो, परिस्सावनं दातब्बं, धम्मकरको दातब्बो, कुसि दातब्बा, अड्ढकुसि दातब्बा, मण्डलं दातब्बं, अड्ढमण्डलं दातब्बं, अनुवातं दातब्बो, परिभण्डं दातब्बं। सचे होति सङ्घस्स सप्पि वा तेलं वा मधु वा फाणितं वा सकिं पटिसायितुं दातब्बं। सचे पुन पि अत्थो होति, पुन पि दातब्बं" ति।

सातियग्गाहापकादिसम्मुति

३६. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सातियग्गाहापको[5] न होति पे॰ पत्तग्गाहापको न होति पे॰ आरामिकपेसको न होति पे॰ सामणेरपेसको न होति। सामणेरा अपेसियमाना कम्मं न करोन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं सामणेरपेसकं सम्मन्नितुं – यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, पेसितापेसितं च

---

१ उस्सनो–स्या॰। २ एकेका–सी॰, रो॰। ३ असवद्धको–स्या॰, रो॰, म॰। ४ धम्मकरणो–म॰। ५. सातियगाहापको–सी॰, स्या॰, रो॰।

जानेय्य। एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो। पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सामणेरपेसकं सम्मन्नेय्य। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सामणेरपेसकं सम्मन्नति। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सामणेरपेसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सामणेरपेसको। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

ततियभाणवारं निट्ठितं[1]।

सेनासनक्खन्धकं निट्ठितं छट्ठं।

---

§ १३. तस्सुद्दानं

विहारं बुद्धसेट्ठेन अपञ्ञत्तं तदा अहु[2]। B 333
तहं तहं निक्खमन्ति वासा[3] ते जिनसावका॥
सेट्ठी[4] गहपति दिस्वा भिक्खून इदमब्रवि[5]।
कारापेय्यं वसेय्याथ पटिपुच्छिंसु नायकं॥
विहारं अड्ढयोगं च पासादं हम्मियं गुहं।
पञ्चलेणं अनुञ्ञासि विहारे सेट्ठि[6] कारयि॥
जनो विहारं कारेति अकवाटं असंवुतं।
कवाटं पिट्ठसङ्घाटं[7] उदुक्खलं च उत्तरि॥
आविञ्छनच्छिद्दं[8] रज्जुं वट्टिं च कपिसीसकं।
सूचिघटिताळच्छिद्दं[9] लोहकट्ठविसाणकं॥ R. 178
यन्तकं सूचिकं चेव छदनं उल्लित्तावलित्तं[10]।
वेदिजालसलाकं[11] च चक्कलिं सन्थरेन च॥
मिड्ढिं बिदलमञ्चं[12] च सोसानिकमसारको।
बुन्दिकुळिरपादं[13] च आहच्चासन्दिं उच्चके[14]॥

---

१ ततियभाणवारो निट्ठितो–म०, भाणवारं निट्ठितं ततिय–स्या०, ततियकभाणवारं–सी०। २ अहू–रो०। ३ आवासा तम्हा–रो०। ४ सेट्ठि–रो०, ते सेट्ठी–स्या०। ५. एतदब्रवि–सी०। ६ सट्ठि–सी०। ७ पिट्ठसघातं–रो०। ८ आविञ्छनछिद्दं–सी०, स्या०, रो०। ९ सूचि घटि ताळछिद्दं–सी०, स्या०, रो०। १० उल्लित्तेन च–स्या०। ११ वेदिकं जालसलाकं च–रो०, स्या०। १२. पिदलमञ्चं–रो०। १३. बुन्दी, कुळीरपादं–सी०। १४. उच्चको–स्या०।

सत्तङ्गो[१] च भद्दपीठ पीठकेळकपादक[२] ।
आमलाफलका[३] कोच्छा पलालपीठमेव[४] च ॥
उच्चाहिपटिपादका[५] अट्ठङ्गुलि च पादका ।
सुत्त अट्ठपद चोळ[६] तूलिक अड्ढकायिक ॥
गिरग्गो भिसियो चा पि दुस्स सेनासन पि च[७] ।
ओनद्ध हेट्ठा पतति उप्पाटेत्वा हरन्ति च ॥
भत्तिं[८] च हत्थभत्तिं[९] च अनुञ्ञासि तथागतो[१०] ।
तित्थिया[११] विहारे चा पि[११] थुस सण्ह च मत्तिका[१२] ॥
इक्कास पाणिक कुण्ड[१३] सासप सित्थतेलक ।
उस्सन्ने पच्चुद्धरितु फरुस गण्डुमत्तिक[१४] ॥
इक्कास पटिभानं च नीचा चयो च आरुह ।
परिपतन्ति आळका[१५] अड्ढकुड्ड[१६] तयो पुन ॥
ii 334 खुद्दके कुड्डपादो[१७] च ओवस्सति[१८] सरं खिल[१८] ।
चीवरवस रज्जु[१९] च आळिन्द[२०] किटिकेन च ॥
आलम्बन तिणचुण्ण हेट्ठामग्गे नय करे ।
अज्झोकासे ओतप्पति साल हेट्ठा च भाजन ॥
विहारो कोट्ठको चेव परिवेणग्गिसालक ।
आरामे च पुन कोट्ठे हेट्ठञ्ञेव[२१] नय करे ॥
सुधं[२२] अनाथपिण्डि च[२३] सद्धो सीतवन अगा ।
दिट्ठधम्मो निमन्तेसि सह सङ्घेन नायक ॥
आणापेसन्तरामग्गे आराम कारयी[२४] गणो[२५] ।
वेसालिय नवकम्मं पुरतो च परिग्गहि[२६] ॥
को अरहति भत्तग्गे[२७] तित्तिरं च अवन्दिया ।
परिग्गहितन्तरघरा[२८] तूलो सावत्थि[२९] ओसरि ॥

१ सत्तङ्गा–स्या०, रो० । २ पीठिकेळकपादकं–स्या०, रो० । ३ आमलामलका–सी०, आमटामलका–रो० । ४ पलालपिट्ठमेव–सी० । ५ उच्चे च अहिपादानि–सी०, स्या०, उच्चा हि अतिपादका–रो० । ६ चोलं–रो० । ७ सेनासने च यं–स्या० । ८ भित्तिं–स्या० । ९ हत्थभित्तिं–स्या० । १० च तित्थिया–स्या० । ११-११ सेतकाळविहारे चा पि–स्या०, सी० । १२ मत्तिक–सी०, स्या० । १३ कुड्डं–रो० । १४ लण्डुमत्तिकं–स्या०, लण्डमत्तिकं–सी० । १५ आळकं–सी० । १६ अड्ढकुट्ट–म० । १७. कुट्टपादो–म० । १८-१८ ओवस्सति च विस्सरं–स्या० । १९ खीलं चीवरवंसा–स्या० । २०. आलिन्दं–सी०, स्या० । २१ हेट्ठा एवा–सी०; हेट्ठा चेव–स्या० । २२ सुद्ध–सी०, रो० । २३. अनाथपिण्डिको–सी० । २४. कारयि–सी०, स्या०, रो० । २५ ततो–सी० । २६ पटिग्गहं–सी०, रो०, परिग्गहुं–स्या० । २७. भत्तग्गं–स्या० । २८. परिग्गहितन्तरघरे–स्या० । २९ सावत्थिं–रो० ।

पतिट्ठापेसि[1] आराम भत्तग्गे च कोलाहल ।
गिलाना वरसेय्या च लेसा[2] सत्तरसा तहि ॥
केन नु खो कथ नु खो विहारग्गेन भाजयि[3] ।
परिवेण अनुभागं च अकामा भाग[4] नो ददे ॥
निस्सीम सब्बकाल च गाहा सेनासने तयो ।
उपनन्दो च वण्णेसि ठितका समकासना[5] ॥
समानासनिका भिन्दिसु तिवग्गा च दुवग्गिक[6] ।
असमानासनिका[7] दीघ सालिन्द[8] परिभुञ्जितु[9] ॥
अय्यिका[10] च अविदूरे भाजित च कीटागिरे[11] ।
आळवी[12] पिण्डककुड्डेहि द्वारअग्गळवट्टिका ॥ R. 179
आलोकसेतकाळ च गेरुछादनबन्धना ।
भण्डिखण्डपरिभण्ड वीस तिंसा च कालिका ॥
ओसिते अकत विप्प[13] खुद्दे छप्पञ्चवस्सिक ।
अड्ढयोगे च सत्तट्ठ महल्ले[14] दस द्वादस ॥
सब्ब विहारं एकस्स अञ्ञ वासेन्ति सङ्घिक ।
निस्सीमं सब्बकाल च पक्कमि[15] विब्भमन्ति च ॥
कालं च सामणेरं च सिक्खापच्चक्खअन्तिम । B 335
उम्मत्तखित्तचित्ता च वेदनापत्तिदस्सना ॥
अप्पटिकम्मदिट्ठिया[16] पण्डका थेय्यतित्थिया ।
तिरच्छानमातुपितु अरहन्ता च दूसका ॥
भेदका लोहितुप्पादा उभतो चा पि ब्यञ्जनका[17] ।
मा सङ्घस्स परिहायि कम्मं अञ्ञस्स दातवे ॥
विप्पकते च अञ्ञस्स कते तस्सेव पक्कमे ।
विब्भमति कालङ्कतो[18] सामणेरो च जायति ॥

---

१ पतिट्ठपेसि-सी० । २ सेसा-सी० । ३ भाजसि-रो० । ४ भागा-स्या०, रो० । ५ सम-आसना-स्या०, समानासना-सी०, रो० । ६ दुवग्गिका-स्या०, चतुवग्गिकं-रो० । ७. असमानासनिक-सी०, रो० । ८ सालिन्द-स्या०, आळिन्द-सी०, त द्विन्न-रो० । ९. परिभुञ्जिसु-रो० । १० अय्यका-सी०, अय्या-रो० । ११ किटागिरे-स्या०, रो० । १२ वाळवी-स्या० । १३ सब्बं-रो०, सी० । १४ महल्लेन-रो०, मह्ल्लके-स्या० । १५ पक्कम-सी०, पक्कम-स्या० । १६ अप्पटिकम्मं दिट्ठिया-स्या०, अपटिकम्मदिट्ठिया-रो० । १७ व्यञ्जनका-रो०, व्यञ्जना-सी०; व्यञ्जना-स्या० । १८. कालकतो-सी०, स्या० ।

पच्चक्खातो च सिक्खाय[1] अन्तिमज्झापन्नको[2] यदि ।
सङ्घो व सामिको होति उम्मत्ता खित्तवेदना ॥
अदस्सनाप्पटिकम्मे[3] दिट्ठि तस्सेव होति त ।
पण्डको थेय्यतित्थी[4] च तिरच्छानमातुपेत्तिक ॥
घातको दूसको चा पि भेदलोहितब्यञ्जना ।
पटिजानाति यदि सो सङ्घो व होति सामिको ॥
हरन्तञ्ञत्र कुक्कुच्च उन्द्रियति[5] च कम्बल ।
दुस्स[6] च चम्मचक्कली[7] चोळक[8] अक्कमन्ति च ॥
अल्ला उपाहनानिट्ठु[9] लिखन्ति[10] अपस्सेन्ति च ।
अपस्सेन लिखतेव[11] धोतपच्चत्थरेन च ॥
राजगहे न सक्कोन्ति लामक भत्तुद्देसक ।
कथ नु खो पञ्ञापक भण्डागारिकसम्मुति ॥
पटिग्गाहभाजको चा पि यागु च फलभाजको ।
खज्जकभाजको चेव अप्पमत्तकविस्सज्जे[12] ॥
साटियग्गाहापको[13] चेव तथेव पत्तग्गाहको[14] ।
आरामिकसामणेरपेसकस्स च सम्मुति ॥
सब्बाभिभू लोकविदू हितचित्तो विनायको ।
लेणत्थ च सुखत्थ च झायितु च विपस्सितु ति ॥

सेनासनक्खन्धकं निट्ठितं ।

---o---

१ सिक्खा च–सी० । २ अन्तिमज्झापन्नो–स्या०, अन्तिमा पण्डको–सी०, अन्तिमापण्डिको–रो० । ३ अदस्सनापटिकम्मे–रो० । ४ थेय्यतित्थि–रो० । ५ उद्रियति–सी०, स्या० । ६ दुस्सा–रो० । ७ चम्मचक्कलि–रो०, स्या० । ८ चोलक–रो० । ९ उपाहनानुट्ठु–सी०, रो०, उपाहनानुट्ठ–स्या० । १० खीलन्ति–रो० । ११ लिखणे वा–सी०, खलिते वा–रो० । १२ अप्पमत्तकविस्सजे–स्या० । १३. साटियगाहापको–सी०, स्या०, रो० । १४ पत्तगाहापको–स्या०, पत्तगाहको–सी०, रो० ।

७. सङ्घभेदकक्खन्धकं

§ १. छसक्यपब्बज्जाकथा

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा अनुपियाय विहरति, अनुपियं नाम मल्लान निगमो[1]। B 3 तेन खो पन समयेन अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता सक्यकुमारा भगवन्त पब्बजित अनुपब्बजन्ति। R 1 तेन खो पन समयेन महानामो च सक्को अनुरुद्धो च सक्को द्वे भातिका[2] होन्ति। अनुरुद्धो सक्को सुखुमालो होति। तस्स तयो पासादा होन्ति—एको हेमन्तिको, एको गिम्हिको, एको वस्सिको। सो वस्सिके पासादे वस्सिके[3] चत्तारो मासे निप्पुरिसेहि तुरियेहि परिचारियमानो[4] न हेट्ठापासाद[5] ओरोहति। अथ खो महानामस्स सक्कस्स एतदहोसि—“एतरहि खो अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता सक्यकुमारा भगवन्त पब्बजित अनुपब्बजन्ति। अम्हाक च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्मा अनगारिय पब्बजितो। यन्नूनाह वा पब्बजेय्य, अनुरुद्धो वा” ति। अथ खो महानामो सक्को येन अनुरुद्धो सक्को तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अनुरुद्ध सक्क एतदवोच—“एतरहि, तात अनुरुद्ध, अभिञ्ञाता अभिञ्ञाता सक्यकुमारा भगवन्त पब्बजित अनुपब्बजन्ति। अम्हाक च पन कुला नत्थि कोचि अगारस्मा अनगारिय पब्बजितो। तेन हि त्व वा पब्बज, अह वा पब्बजिस्सामी” ति। “अहं खो सुखुमालो, नाह सक्कोमि अगारस्मा अनगारिय पब्बजितु। त्व पब्बजाही” ति। “एहि खो ते, तात अनुरुद्ध, घरावासत्थ अनुसासिस्सामि। पठमं खेत्त कसापेतब्ब। कसापेत्वा वपापेतब्ब। वपापेत्वा उदक अभिनेतब्ब[6]। उदक अभिनेत्वा उदक निन्नेतब्बं। उदक निन्नेत्वा निद्धापेतब्ब[7]। निद्धापेत्वा लवापेतब्ब। लवापेत्वा उब्बाहापेतब्ब। उब्बाहापेत्वा पुञ्ज[8] कारापेतब्ब। पुञ्ज कारापेत्वा मद्दापेतब्ब। मद्दापेत्वा पलालानि उद्धरापेतब्बानि। पलालानि उद्धरापेत्वा भुसिका उद्धरापेतब्बा। भुसिक उद्धरापेत्वा ओपुनापेतब्ब[9]। ओपुनापेत्वा R 1 अतिहरापेतब्ब। अतिहरापेत्वा आयति पि वस्स एवमेव कातब्ब, आयति पि वस्स एवमेव B 3. कातब्ब” ति। “न कम्मा खीयन्ति? न कम्मान अन्तो पञ्ञायति? कदा कम्मा खीयिस्सन्ति? कदा कम्मान अन्तो पञ्ञायिस्सति? कदा मय अप्पोस्सुक्का[10] पञ्चहि कामगुणेहि समप्पिता समङ्गीभूता[11] परिचारिस्सामा” ति? “न हि, तात अनुरुद्ध, कम्मा खीयन्ति। न कम्मान अन्तो पञ्ञायति। अखीणेव[12] कम्मे पितरो[13] च पितामहा च कालङ्कता” ति। “तेन हि त्वञ्ञेव घरावासत्थेन उपजानाहि[14]। अह अगारस्मा अनगारियं पब्बजिस्सामी” ति।

---

१ निगमे–सी०। २ भातुका–स्या०, रो०। ३ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि। ४ परिचारयमानो–म०। ५ हेट्ठापासादा–स्या०, रो०। ६ अतिनेतब्बं–सी०, स्या०, रो०। ७ निद्दापेतब्ब–स्या०, निड्डापेतब्बं–रो०, निड्डेतब्ब–सी०। ८ उजु–सी०। ९ ओफुनापेतब्बं–स्या०। १०. अप्पोसुक्का–स्या०। ११ समङ्गिभूता–रो०। १२ अखीणेयेव–सी०, रो०। १३. मातापितरो–स्या०। १४ उपजान–सी० रो०।

अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन माता तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मातरं एतदवोच – “इच्छामह, अम्म, अगारस्मा अनगारिय पब्बजितु । अनुजानाहि म अगारस्मा[1] अनगारिय पब्बज्जाया” ति । एव वुत्ते अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता अनुरुद्ध सक्क एतदवोच – “तुम्हे खो मे, तात अनुरुद्ध, द्वे पुत्ता पिया मनापा अप्पटिकूला[2] । मरणेन पि वो अकामका[3] विना भविस्सामि । कि पनाह तुम्हे जीवन्ते अनुजानिस्सामि अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जाया” ति ? दुतिय पि खो ... पे० ... ततिय पि खो अनुरुद्धो सक्को मातर एतदवोच – “इच्छामह, अम्म, अगारस्मा अनगारिय पब्बजितु । अनुजानाहि म अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जाया” ति । तेन खो पन समयेन भद्दियो सक्यराजा सक्यान रज्ज कारेति[4] । सो च अनुरुद्धस्स सक्कस्स सहायो होति । अथ खो अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता – ‘अय खो भद्दियो सक्यराजा सक्यान रज्ज कारेति, अनुरुद्धस्स सक्कस्स सहायो, सो न उस्सहति अगारस्मा अनगारिय पब्बजितु’ ति – अनुरुद्ध सक्क एतदवोच – “सचे, तात अनुरुद्ध, भद्दियो सक्यराजा अगारस्मा अनगारिय पब्बजति, एव त्व पि पब्बजाही[5]” ति । अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन भद्दियो सक्यराजा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भद्दिय सक्यराजान एतदवोच – “मम खो, सम्म, पब्बज्जा तव पटिबद्धा” ति । “सचे ते, सम्म, पब्बज्जा मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा[6] सा होतु, अह तया, यथा सुख पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म, उभो अगारस्मा अनगारिय
R 182 पब्बजिस्सामा” ति । “नाह, सम्म, सक्कोमि अगारस्मा अनगारिय पब्बजितु ति । य ते
B. 338 सक्का अञ्ञ मया कातु, त्याह[7] करिस्सामि । त्व पब्बजाही” ति । “माता खो म, सम्म, एवमाह – ‘सचे, तात अनुरुद्ध, भद्दियो सक्यराजा अगारस्मा अनगारिय पब्बजति, एव त्व पि पब्बजाही’ ” ति । “भासिता खो पन ते, सम्म, एसा वाचा । सचे ते, सम्म, पब्बज्जा मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा सा होतु, अह तया, यथा सुख पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म, उभो अगारस्मा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा सच्चवादिनो होन्ति, सच्चपटिञ्ञा[8] । अथ खो भद्दियो सक्यराजा अनुरुद्ध सक्क एतदवोच – “आगमेहि, सम्म, सत्त वस्सानि । सत्तन्न वस्सान अच्चयेन उभो[9] अगारस्मा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म, सत्त वस्सानि । नाह सक्कोमि सत्त वस्सानि आगमेतु” ति । “आगमेहि, सम्म, छ वस्सानि ... पे० ... पञ्च वस्सानि ... चत्तारि वस्सानि ... तीणि वस्सानि ... द्वे वस्सानि ... एक वस्स । एकस्स वस्सस्स अच्चयेन उभो अगारस्मा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म, एकवस्स । नाह सक्कोमि एक वस्स आगमेतु” ति । “आगमेहि, सम्म, सत्तमासे । सत्तन्न मासान अच्चयेन उभो पि[10] अगारस्मा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म,

---

१ अम्म अगारस्मा–स्या० । २ अप्पटिकुला–सी०, अप्पटिकूला–रो० । ३ अकामिका–रो० । ४. कारेसि–म० । ५ पब्बज्जाही–सी० । ६ पटिबद्धा वा अप्पटिबद्धा वा–स्या०, म० । ७. क्याह–म० । ८ सच्चपटिञ्ञाता–स्या० । ९. उभो पि–स्या० । १० सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

सत्तमासा। नाह सक्कोमि सत्तमासे आगमेतु" ति। "आगमेहि, सम्म, छ मासे···पे० पञ्च मासे चत्तारो मासे तयो मासे द्वे मासे·· एक मास···अड्ढमास[1]। अड्ढमासस्स अच्चयेन उभो पि अगारस्मा अनगारिय पब्बजिस्सामा" ति। "अतिचिर, सम्म, अड्ढमासो। नाह सक्कोमि अड्ढमास आगमेतु" ति। "आगमेहि, सम्म, सत्ताह यावाह पुत्ते च भातरे च रज्ज निय्यादेमी[2]" ति। "न चिर, सम्म, सत्ताहो[3], आगमेस्सामी" ति।

२. अथ खो भद्दियो च सक्यराजा अनुरुद्धो च आनन्दो च भगु[4] च किमिलो[5] च देवदत्तो च, उपालिकप्पकेन सत्तमा, यथा पुरे[6] चतुरङ्गिनिया सेनाय उय्यानभूमि निय्यन्ति[7], एवमेव चतुरङ्गिनिया सेनाय निय्यिसु। ते दूर गन्त्वा सेन निवत्तापेत्वा[8] परविसय ओक्कमित्वा आभरण ओमुञ्चित्वा उत्तरासङ्गेन[9] भण्डिक बन्धित्वा उपालि कप्पक एतदवोचु—"हन्द, भणे उपालि, निवत्तस्सु, अल ते एत्तक जीविकाया" ति। अथ खो उपालिस्स कप्पकस्स निवत्तन्तस्स एतदहोसि—"चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्यु पि म। इमे हि नाम सक्यकुमारा अगारस्मा अनगारिय B 330 पब्बजिस्सन्ति। किमङ्ग[10] पनाह" ति। सो भण्डिक मुञ्चित्वा[11] त भण्ड रुक्खे आलग्गेत्वा 'यो पस्सति, दिन्नञ्ञेव[12] हरतू ति' वत्वा येन ते सक्यकुमारा तेनुपसङ्कमि। अद्दसासु[13] खो R 183 ते सक्यकुमारा उपालि कप्पक दूरतो व आगच्छन्त। दिस्वान उपालि कप्पक एतदवोचु—"किस्स, भणे उपालि, निवत्तोसी[14]" ति? "इध मे, अय्यपुत्ता, निवत्तन्तस्स एतदहोसि—'चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्यु पि म। इमे हि नाम सक्यकुमारा अगारस्मा अनगारिय पब्बजिस्सन्ति। किमङ्ग पनाह' ति। सो खो अह, अय्यपुत्ता, भण्डिक मुञ्चित्वा त भण्ड रुक्खे आलग्गेत्वा 'यो पस्सति, दिन्नञ्ञेव हरतू' ति वत्वा ततोम्हि पटिनिवत्तो" ति। "सुट्ठु, भणे उपालि, अकासि य पि[15] न निवत्तो[16]। चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्यु पि त" ति।

अथ खो ते[17] सक्यकुमारा उपालि कप्पक आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु। एकमन्त निसिन्ना खो ते सक्यकुमारा भगवन्त एतदवोचु—"मय, भन्ते, साकिया नाम मानस्सिनो। अय, भन्ते, उपालि कप्पको अम्हाक दीघरत्त परिचारको[18]। इम भगवा पठम पब्बाजेतु। इमस्स मय अभिवादन-पच्चुट्ठान-अञ्जलिकम्म-सामीचिकम्म करिस्साम। एव अम्हाकं साकियानं साकियमानो निम्मानायिस्सती[19]" ति।

१ अड्ढमास–सी०, रो०। २ निय्यादेस्सामी–स्या०, नीय्यादेमी–सी०। ३ सत्ताह–सी०। ४ भग्गु–स्या०। ५ किम्बिलो–सी०, रो०। ६. पुरे च पुरे च–रो०, पुरे च–स्या०। ७ नीयन्ति–सी०। ८ निवत्तेत्वा–रो०। ९ उत्तरासङ्गे–रो०। १० किमङ्गं–स्या०, म०। ११. ओमुञ्चित्वा–सी०। १२. दिन्नयेव–म०। १३ अद्दसु–स्या०। १४. निवत्तेसी–म०। १५. पन–स्या०। १६. य निवत्तो–सी०। १७. म० पोत्थके नत्थि। १८ परिचारिको–सी०। १९. निम्मादयिस्सती–सी०, स्या०; निम्मानियिस्सती–रो०।

अथ खो भगवा उपालिं कप्पक पठमं पब्बाजेसि, पच्छा ते सक्यकुमारे। अथ खो आयस्मा भद्दियो तेनेव अन्तरवस्सेन तिस्सो विज्जा सच्छाकासि। आयस्मा अनुरुद्धो दिब्बचक्खु उप्पादेसि। आयस्मा आनन्दो सोतापत्तिफलं सच्छाकासि। देवदत्तो पोथुज्जनिकं इद्धि अभिनिप्फादेसि[1]।

३. तेन खो पन समयेन आयस्मा भद्दियो अरञ्ञगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्ञागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेति[2]– "अहो सुख, अहो सुख" ति। अथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त B 340 निसीदिंसु। एकमन्त निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्त एतदवोचुं– "आयस्मा, भन्ते, भद्दियो अरञ्ञगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्ञागारगतो पि अभिक्खण उदानं उदानेति– 'अहो सुख, अहो सुख' ति। निस्ससय खो, भन्ते, आयस्मा भद्दियो अनभिरतो व ब्रह्मचरिय चरति। तञ्ञेव[3] वा पुरिम रज्जसुख समनुस्सरन्तो अरञ्ञगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्ञागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेति– 'अहो सुख, अहो सुख'" ति।

अथ खो भगवा अञ्ञतरं भिक्खु आमन्तेसि– "एहि त्व, भिक्खु, मम वचनेन R 184 भद्दिय भिक्खु आमन्तेहि– 'सत्था त, आवुसो भद्दिय, आमन्तेती"' ति। "एव भन्ते" ति खो सो भिक्खु भगवतो पटिस्सुत्वा येनायस्मा भद्दियो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त भद्दिय एतदवोच– "सत्था त, आवुसो भद्दिय, आमन्तेती" ति। "एवमावुसो" ति खो आयस्मा भद्दियो तस्स भिक्खुनो पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्न खो आयस्मन्त भद्दिय भगवा एतदवोच– "सच्च किर त्व, भद्दिय, अरञ्ञगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्ञागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेसि– 'अहो सुख, अहो सुख"' ति? "एव भन्ते" ति। "कि पन त्व, भद्दिय, अत्थवस सम्पस्समानो अरञ्ञगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्ञागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेसि– 'अहो सुख अहो सुख"' ति? "पुब्बे मे, भन्ते, रञ्ञो सतो पि अन्तो पि अन्तेपुरे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि अन्तेपुरे रक्खा सुसविहिता होति, अन्तो पि नगरे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि नगरे रक्खा सुसविहिता होति, अन्तो पि जनपदे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि जनपदे रक्खा सुसविहिता होति। सो खो अहं, भन्ते, एवं रक्खितो पि गोपितो पि सन्तो भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो विहरामि। एतरहि खो पन अहं, भन्ते, एको[4] अरञ्ञगतो पि रुक्खमूलगतो पि सुञ्ञागारगतो पि अभीतो अनुब्बिग्गो अनुस्सङ्की अनुत्रस्तो अप्पोस्सुक्को पन्नलोमो परदत्तवुत्तो[5] मिगभूतेन चेतसा विहरामि। इम[6] खो अह, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समानो अरञ्ञगतो पि

---

१ अभिनिप्फादेति–स्या०। २. उदानेसि–म०। ३ तयेव–म०। ४. रो० पोत्थके नत्थि। ५. परदवुत्तो–सी०। ६ इमम्पि–सी०।

रुक्खमूलगतो पि सुञ्ञागारगतो पि अभिक्खणं उदानं उदानेमि – 'अहो सुखं, अहो सुखं'[1]" ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

"यस्सन्तरतो न सन्ति कोपा B 341
इति भवाभवतञ्च वीतिवत्तो ।
तं विगतभयं सुखिं असोकं
देवा नानुभवन्ति दस्सनाया" ति ॥

—————o—————

§ २. देवदत्तवत्थु

४. अथ खो भगवा अनुपियायं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । अथ खो देवदत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स[2] एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि – "कं[3] नु खो अहं पसादेय्यं, यस्मिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जेय्या" ति ? अथ खो देवदत्तस्स एतदहोसि – "अयं खो अजातसत्तु कुमारो तरुणो चेव आयतिं भद्दो च[4] । यन्नूनाहं अजातसत्तुं कुमारं पसादेय्यं । तस्मिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जिस्सती" ति । R 185

अथ खो देवदत्तो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहं तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन राजगहं तदवसरि । अथ खो देवदत्तो सकवण्णं पटिसंहरित्वा कुमारकवण्णं अभिनिम्मिनित्वा अहिमेखलिकाय अजातसत्तुस्स कुमारस्स उच्छङ्गे[5] पातुरहोसि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो भीतो अहोसि, उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो । अथ खो देवदत्तो अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच – "भायसि मं त्वं कुमारा" ति ? "आम, भायामि । कोसि त्वं" ति ? "अहं देवदत्तो" ति । "सचे खो त्वं, भन्ते, अय्यो देवदत्तो, इङ्घ सकेनेव वण्णेन पातुभवस्सू" ति । अथ खो देवदत्तो कुमारकवण्णं पटिसंहरित्वा सङ्घाटिपत्तचीवरधरो अजातसत्तुस्स कुमारस्स पुरतो अट्ठासि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो देवदत्तस्स इमिना इद्धिपाटिहारियेन अभिप्पसन्नो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गच्छति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयति । अथ खो देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि – "अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी" ति । सह चित्तुप्पादा व देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहायि । B 342

तेन खो पन समयेन ककुधो[6] नाम कोळियपुत्तो[7], आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स उपट्ठाको, अधुना कालङ्कतो[8] अञ्ञतरं मनोमयं कायं उपपन्नो[9] । तस्स एवरूपो अत्तभाव-

१. सुखं–स्या० । २ पतिसल्लीनस्स–सी० । ३ किं–रो०, सी० । ४ भद्दो च–रो० । ५ उच्चङ्गे–स्या० । ६ कक्कुधो–स्या० । ७. कोलियपुत्तो–सी० । ८. कालकतो–सी०, स्या० । ९. उप्पन्नो–सी० ।

प्पटिलाभो होति – सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि[1] वा मागधकानि[2] गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलाभेन नेव अत्तानं न परं ब्याबाधेति[3] । अथ खो ककुधो देवपुत्तो येनायस्मा महामोग्गल्लानो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त महामोग्गल्लान अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो ककुधो देवपुत्तो आयस्मन्त महामोग्गल्लान एतदवोच – "देवदत्तस्स, भन्ते, लाभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूप इच्छागतं उप्पज्जि – 'अह भिक्खुसङ्घ परिहरिस्सामी' ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो" ति । इदमवोच ककुधो देवपुत्तो । इद वत्वा आयस्मन्त महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा तत्थेव अन्तरधायि ।

R 186 अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा महामोग्गल्लानो भगवन्त एतदवोच – "ककुधो नाम, भन्ते, कोळियपुत्तो मम उपट्ठाको अधुना कालङ्कतो अञ्ञतरं मनोमय कायं उपपन्नो । तस्स एवरूपो अत्तभावप्पटिलाभो[4] – सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागधकानि गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पटिलाभेन नेव अत्तान न परं ब्याबाधेति । अथ खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो येनाह तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा म अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि । एकमन्त ठितो खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो म एतदवोच – 'देवदत्तस्स, भन्ते, लाभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूप इच्छागत उप्पज्जि – अहं भिक्खुसङ्घ परिहरिस्सामी ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो' ति । इदमवोच, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । इद वत्वा मं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा तत्थेव अन्तरधायी" ति ।

B 343 "किं पन ते, मोग्गल्लान, ककुधो देवपुत्तो चेतसा चेतो परिच्च विदितो ? य किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्ब त तथेव होति, नो अञ्ञथा" ति ? "चेतसा चेतो परिच्च विदितो च मे, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । य किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं त तथेव होति, नो अञ्ञथा" ति । "रक्खस्सेत, मोग्गल्लान, वाच । रक्खस्सेत, मोग्गल्लान, वाच । इदानि सो मोघपुरिसो अत्तना व अत्तान पातुकरिस्सति ।

---

§ ३. पञ्चसत्थुकथा

५. "पञ्चिमे, मोग्गल्लान, सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं । कतमे पञ्च ?

(१) "इध, मोग्गल्लान, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो 'परिसुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्ध मे सील परियोदात असङ्किलिट्ठ' ति[5] । तमेनं सावका एवं

---

१. तीनि–सी० । २. मागधिकानि–स्या० । ३. ब्याबाधेति–सी०, रो० । ४. अत्तभावपटिलाभो–सी०, स्या०, रो० । ५. ति च–स्या०, म० ।

जानन्ति—'अयं खो भव सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो 'परिसुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्ध मे सीलं परियोदात असङ्किलिट्ठ' ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथं न[1] मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्ञायिस्सती' ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्ख पच्चासीसति[2] ।

(२) "पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो 'परिसुद्धाजीवोम्ही', ति पटिजानाति 'परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो' ति । तमेन सावका एव जानन्ति—'अय खो भव सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो 'परिसुद्धाजीवोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो' ति । मय चेव खो पन R 187
गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथ न मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्ञायिस्सती' ति । एवरूप खो, मोग्गल्लान, सत्थारं B 344
सावका आजीवतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसति ।

(३) "पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो 'परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा' ति । तमेन सावका एव जानन्ति—'अय खो भव सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो 'परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा' ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथ नं मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्ञायिस्सती' ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्म-देसनतो रक्खं पच्चासीसति ।

(४) "पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो 'परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्ध मे वेय्याकरणं परियोदात असङ्किलिट्ठ' ति । तमेन सावका एव जानन्ति—'अय खो भवं सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो 'परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धं मे वेय्याकरण परियोदात असङ्किलिट्ठं' ति । मय चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनाप, कथं नं मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारेन—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्ञायिस्सती' ति । एवरूपं खो

---

१ त–सी०, स्या० । २. पच्चासिंसति–सी०, स्या०, रो० ।

पन, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

(५) "पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धञाणदस्सनो समानो 'परिसुद्धञाणदस्सनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्ध मे ञाणदस्सन परियोदात असङ्किलिट्ठ' ति । तमेन सावका एव जानन्ति – 'अय खो भवं सत्था अपरिसुद्धञाणदस्सनो समानो B 345 'परिसुद्धञाणदस्सनोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्धं मे ञाणदस्सन परियोदात असङ्किलिट्ठ' ति । मयं चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनापं, कथ न मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन – य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्ञायिस्सती' ति । एवरूप खो पन, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका ञाणदस्सनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि ञाणदस्सनतो रक्ख पच्चासीसती ति । इमे खो, मोग्गल्लान, पञ्च सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकस्मिं ।

"अहं खो पन, मोग्गल्लान, परिसुद्धसीलो समानो 'परिसुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्ध मे सील परियोदातं असङ्किलिट्ठ' ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि[1] । परिसुद्धाजीवो समानो 'परिसुद्धाजीवोम्ही', ति पटिजानामि 'परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो' ति । न च म सावका आजीवतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्ख पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो समानो 'परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा' ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि धम्मदेसनतो रक्ख पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो 'परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धं मे वेय्याकरण परियोदातं असङ्किलिट्ठं' ति । न च म सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि वेय्याकरणतो रक्ख पच्चासीसामि । परिसुद्धञाणदस्सनो समानो 'परिसुद्धञाणदस्सनोम्ही', ति पटिजानामि 'परिसुद्धं मे ञाणदस्सन परियोदातं असङ्किलिट्ठ' ति । न च मं सावका ञाणदस्सनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि ञाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामी" ति ।

६ अथ खो भगवा कोसम्बियं यथाभिरन्तं[2] विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । अथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं – "देवदत्तस्स, भन्ते, अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गच्छति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयती[3]" ति । "मा,

१ पच्चासिंसामि-सी०, स्या०, रो० । २ यथाभिरन्तं-सी० । ३. अभिहरिय्यति-स्या० ।

भिक्खवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकं पिहयित्थ। यावकीवं च, भिक्खवे, देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि R 188 भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्खवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो वुड्ढि[1]।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, चण्डस्स कुक्कुरस्स नासाय पित्तं भिन्देय्युं, एवञ्हि सो, B 346 भिक्खवे, कुक्कुरो भिय्योसोमत्ताय[2] चण्डतरो अस्स, एवमेव खो, भिक्खवे, यावकीवं च देवदत्तस्स अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्ठानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्खवे, देवदत्तस्स पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो वुड्ढि।

"अत्तवधाय, भिक्खवे, देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, कदली अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, वेळु अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, नळो अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, अस्सतरी अत्तवधाय गब्भं गण्हाति, पराभवाय गब्भं गण्हाति, एवमेव खो, भिक्खवे, अत्तवधाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोको उदपादी ति।

"फलं वे कदलिं हन्ति फलं वेळुं फलं नळं।
सक्कारो कापुरिसं हन्ति गब्भो अस्सतरिं यथा" ति॥

पठमभाणवारं निट्ठितं[3]।

———o———

१. वुड्ढि–सी०। २ भीय्योसोमत्ताय–सी०। ३ पठमकभाणवार–सी०, पठमभाणवारो निट्ठितो–म०।

§ ४. पकासनीयकम्मं

B 347 ७. तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो निसिन्नो
होति सराजिकाय परिसाय। अथ खो देवदत्तो उट्ठायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा येन
भगवा तेनञ्जलि पणामेत्वा भगवन्त एतदवोच – "जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा वुड्ढो[1] महल्लको
अद्धगतो वयोअनुप्पत्तो। अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो
विहरतु, मम[2] भिक्खुसङ्घ निस्सज्जतु। अहं भिक्खुसङ्घ परिहरिस्सामी" ति। "अल,
देवदत्त, मा ते रुच्चि भिक्खुसङ्घ परिहरितु" ति। दुतिय पि खो देवदत्तो पे० ...
ततिय पि खो देवदत्तो भगवन्त एतदवोच – "जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा वुड्ढो महल्लको
अद्धगतो वयोअनुप्पत्तो। अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो
विहरतु, मम भिक्खुसङ्घ निस्सज्जतु। अहं भिक्खुसङ्घ परिहरिस्सामी" ति। "सारिपुत्त-
मोग्गल्लानान पि खो अहं, देवदत्त, भिक्खुसङ्घ न निस्सज्जेय्य, किं पन तुय्हं छवस्स खेळा-
R 189 सकस्सा[3]" ति। अथ खो देवदत्तो – सराजिकाय म भगवा परिसाय खेळासकवादेन[4]
अपसादेति, सारिपुत्तमोग्गल्लाने व[5] उक्कंसती ति – कुपितो अनत्तमनो भगवन्त अभिवादेत्वा
पदक्खिण कत्वा पक्कामि। अय चरहि देवदत्तस्स भगवति पठमो आघातो अहोसि।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्म[6] करोतु – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति। य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति। एव च पन, भिक्खवे, कातब्बं। ब्यत्तेन[7] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो –

८ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे
पकासनीयकम्म करेय्य – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति।
B 348 य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो
व तेन दट्ठब्बो' ति। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्म करोति – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति। य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति। यस्सायस्मतो खमति देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मस्स करणं – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति, य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति – सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

---

१ बुद्धो-सी०। २ मम-सी०, स्या०, रो०। ३ खेळापकस्सा-रो०। ४ खेळापकवादेन-रो०। ५. च-सी०। ६ पकासनियकम्म-रो०। ७ व्यत्तेन-सी०, रो०।

"कत सङ्घेन देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मं – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति। य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

९ अथ खो भगवा आयस्मन्त सारिपुत्त आमन्तेसि – "तेन हि त्व, सारिपुत्त, देवदत्त राजगहे पकासेही" ति। "पुब्बे मया, भन्ते, देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो – 'महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो' ति। कथाहं, भन्ते, देवदत्त राजगहे पकासेमी" ति ? "ननु तया, सारिपुत्त, भूतो येव देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो – 'महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो' " ति ? "एव भन्ते" ति। "एवमेव खो त्व, सारिपुत्त, भूतञ्ञेव देवदत्त राजगहे पकासेही" ति। "एव भन्ते" ति खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सारिपुत्त सम्मन्नतु देवदत्त राजगहे पकासेतु – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति। यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति। एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो। पठम सारिपुत्तो याचितब्बो। B. 349
याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो आयस्मन्तं सारिपुत्त सम्मन्नेय्य देवदत्तं राजगहे पकासेतु – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि R 190
अञ्ञा पकति। य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। सङ्घो आयस्मन्त सारिपुत्तं सम्मन्नति देवदत्त राजगहे पकासेतुं – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति। यस्सायस्मतो खमति, आयस्मतो सारिपुत्तस्स सम्मुति[1] देवदत्त राजगहे पकासेतु – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति, य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति – सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"सम्मतो सङ्घेन आयस्मा सारिपुत्तो देवदत्तं राजगहे पकासेतुं – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति। य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन

1 सम्मति–स्या०।

बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो' ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

सम्मतो च आयस्मा सारिपुत्तो सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि राजगह पविसित्वा देवदत्त राजगहे पकासेसि – "पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो" ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु – "उसूयका[1] इमे समणा सक्यपुत्तिया देवदत्तस्स लाभसक्कारं उसूयन्ती[2]" ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहसु – "न खो इद ओरक भविस्सति यथा भगवा देवदत्त राजगहे पकासापेती" ति ।

———o———

§ ५. अजातसत्तुकुमारवत्थु

B 350 १० अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच – "पुब्बे खो, कुमार, मनुस्सा दीघायुका, एतरहि अप्पायुका । ठान खो पनेत विज्जति यं त्व कुमारो व समानो काल करेय्यासि । तेन हि त्व, कुमार, पितरं हन्त्वा राजा होहि । अह भगवन्त हन्त्वा बुद्धो भविस्सामी" ति ।

अथ खो अजातसत्तु कुमारो – अय्यो खो देवदत्तो महिद्धिको महानुभावो, जानेय्यासि[3] अय्यो देवदत्तो ति – ऊरुया पोत्थनिकं[4] बन्धित्वा दिवा दिवस्स भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो सहसा अन्तेपुरं पाविसि । अद्दसासु खो अन्तेपुरे उपचारका[5] महामत्ता अजातसत्तु कुमारं दिवा दिवस्स भीत उब्बिग्ग उस्सङ्कि उत्रस्त सहसा अन्तेपुरं पविसन्त, दिस्वान अग्गहेसु । ते विचिनन्ता ऊरुया पोत्थनिक बद्ध दिस्वान[6] अजातसत्तु कुमारं एतदवोचु – "कि त्व, कुमार, कत्तुकामोसी" ति? "पितरं[7] हन्तुकामोम्ही[8]" ति । "केनासि उस्साहितो" ति? "अय्येन देवदत्तेना" ति । एकच्चे महामत्ता एव मति अकंसु – "कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा" ति । एकच्चे महामत्ता एव मतिं अकसु – "न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा" ति । एकच्चे महामत्ता एवं मति अकसु – "न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्खू हन्तब्बा ति । रञ्ञो आरोचेतब्ब । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा" ति ।

अथ खो ते महामत्ता अजातसत्तुं कुमारं आदाय येन राजा मागधो सेनियो बिम्बि-
R. 191 सारो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा रञ्ञो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरो-

१ उस्सुय्यका–स्या०, उस्सुय्यका–रो० । २ उस्सुय्यन्ति–स्या०, उस्सुय्यन्ति–रो० । ३ जानेय्या ति–रो०, जानेय्या पि–सी०, स्या० । ४ पोत्थनियं–सी० । ५ अन्तेपुरपालका–स्या० । ६. दिस्वा–सी०, स्या०, रो० । ७. पितरम्हि–रो०, म० । ८ हन्तुकामो–रो०, म० ।

चेसु । "कथं, भणे, महामत्तेहि मति कता" ति ? "एकच्चे, देव, महामत्ता एवं मति अकंसु –
'कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा' ति । एकच्चे महामत्ता एव
मति अकंसु – 'न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो,
देवदत्तो चा' ति । एकच्चे महामत्ता एव मति अकंसु – 'न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो ।
न भिक्खू हन्तब्बा । रञ्ञो आरोचेतब्ब । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा'" ति । "किं, B 351
भणे, करिस्सति बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा ? ननु भगवता पटिकच्चेव[1] देवदत्तो राजगहे
पकासापितो – 'पुब्बे देवदत्तस्स अञ्ञा पकति अहोसि, इदानि अञ्ञा पकति । य देवदत्तो
करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो'"
ति ? तत्थ ये ते महामत्ता एव मति अकंसु – 'कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो च, सब्बे च
भिक्खू हन्तब्बा' ति, ते अभब्बे[2] अकासि । ये ते महामत्ता एव मति अकंसु – 'न भिक्खू
हन्तब्बा, न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति, कुमारो च हन्तब्बो देवदत्तो चा' ति, ते नीचे
ठाने ठपेसि । ये ते महामत्ता एव मति अकंसु – 'न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो, न
भिक्खू हन्तब्बा, रञ्ञो आरोचेतब्ब, यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा' ति, ते उच्चे
ठाने ठपेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अजातसत्तु कुमार एतदवोच –
"किस्स म त्वं, कुमार, हन्तुकामोसी" ति ? "रज्जेनम्हि[3], देव, अत्थिको" ति । "सचे खो
त्व, कुमार, रज्जेन अत्थिको, एत ते रज्ज" ति अजातसत्तुस्स कुमारस्स रज्ज निय्यादेसि[4] ।

---

§ ६. अभिमारपेसनं

११ अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अजात-
सत्तुं कुमारं एतदवोच – "पुरिसे, महाराज, आणापेहि, ये समणं गोतमं जीविता वोरो-
पेस्सन्ती" ति । अथ खो अजातसत्तु कुमारो मनुस्से आणापेसि – "यथा, भणे, अय्यो
देवदत्तो आह तथा करेय्याथा[5]" ति । अथ खो देवदत्तो एकं पुरिस आणापेसि –
"गच्छावुसो, अमुकस्मि ओकासे समणो गोतमो विहरति । त जीविता वोरोपेत्वा इमिना
मग्गेन आगच्छा" ति । तस्मिं मग्गे द्वे पुरिसे ठपेसि – "यो इमिना मग्गेन एको पुरिसो
आगच्छति, त जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा" ति । तस्मिं मग्गे चत्तारो
पुरिसे ठपेसि – "ये इमिना मग्गेन द्वे पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना
मग्गेन आगच्छथा" ति । तस्मिं मग्गे अट्ठपुरिसे ठपेसि – "ये इमिना मग्गेन चत्तारो पुरिसा
आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा" ति । तस्मिं मग्गे सोळस पुरिसे B 352,
ठपेसि – "ये इमिना मग्गेन अट्ठ पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा आगच्छथा" ति । R 192

---

१ पटिगच्चेव–सी०, रो० । २ अट्ठाने–म०, स्या० । ३ रज्जेनाम्हि–म० । ४ नीय्यादेसि–सी० । ५ करोथा–सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो सो एको पुरिसो असिचम्म गहेत्वा धनुकलापं सन्नय्हित्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो अविदूरे भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो पत्थद्धेन कायेन अट्ठासि । अद्दसा खो भगवा त पुरिस भीत उब्बिग्ग उस्सङ्कि उत्रस्त पत्थद्धेन कायेन ठितं । दिस्वान त पुरिस एतदवोच – "एहावुसो, मा भायी" ति । अथ खो सो पुरिसो असिचम्म एकमन्त करित्वा धनुकलाप निक्खिपित्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्त एतदवोच – "अच्चयो म, भन्ते, अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, योह दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूपसङ्कन्तो । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चय अच्चयतो पटिग्गण्हातु[1] आयतिं सवराया" ति । "तग्घ[2] त्व, आवुसो, अच्चयो अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, य त्वं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूपसङ्कन्तो । यतो च खो त्व, आवुसो, अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोसि, त ते मय पटिग्गण्हाम[3] । वुड्ढि[4] हेसा, आवुसो, अरियस्स विनये – यो अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्म पटिकरोति, आयति सवरं आपज्जती" ति ।

अथ खो भगवा तस्स पुरिसस्स अनुपुब्बि[5] कथ कथेसि, सेय्यथीद[6] – दानकथ सीलकथ सग्गकथ, कामान आदीनव ओकारं सङ्किलेस, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । यदा त भगवा अञ्ञासि कल्लचित्त, मुदुचित्त, विनीवरणचित्त, उदग्गचित्त, पसन्नचित्तं, अथ या बुद्धान सामुक्कसिका धम्मदेसना त पकासेसि – दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थ अपगतकाळक सम्मदेव रजन पटिग्गण्हेय्य,[7] एवमेव तस्स पुरिसस्स तस्मि येव आसने विरज वीतमल धम्मचक्खु उदपादि – य किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्मं ति । अथ खो सो पुरिसो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाळ्हधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोच – "अभिक्कन्त, भन्ते, अभिक्कन्त, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जित
B 353 वा उक्कुज्जेय्य, पटिच्छन्न वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्ग आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत[8] धारेय्य – चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्ती[9] ति – एवमेव[10] भगवता अनेकपरियायेन
R 193 धम्मो पकासितो । एसाह, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छामि, धम्मं च, भिक्खुसङ्घ च । उपासकं म भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत" ति । अथ खो भगवा त पुरिस एतदवोच – "मा खो त्व, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छ, इमिना मग्गेन गच्छाही" ति अञ्ञेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते द्वे पुरिसा – किं नु खो एसो पुरिसो चिरेन आगच्छती ति – पटिपथं

१ पटिग्गण्हातु-रो०, पतिगण्हातु-सी० । २ इङ्घ-स्या० । ३. पटिग्गण्हाम-रो०, पतिगण्हाम-सी० । ४ वुद्धि-सी०, म० । ५ आनुपुब्बीकथ-सी०, अनुपुब्बिकथं-स्या०, रो० । ६ सेय्यथिदं-म० । ७ पटिग्गण्हेय्य-रो०, पतिगण्हेय्य-सी०, पटिग्गहेय्य-म० । ८ तेलप्पज्जोतं-स्या० । ९, दक्खिन्ती-सी०, रो० । १० एवमेव-रो० ।

गच्छन्ता अद्दससु[1] भगवन्त अञ्ञतरस्मि रुक्खमूले निसिन्नं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिंसु । तेस भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि पे० अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु – "अभिक्कन्त, भन्ते पे० उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गते" ति । अथ खो भगवा ते पुरिसे एतदवोच – "मा खो तुम्हे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छित्थ[2], इमिना मग्गेन गच्छथा" ति अञ्ञेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते चत्तारो पुरिसा · पे० अथ खो ते अट्ठ पुरिसा · ·पे० अथ खो ते सोळस पुरिसा – किं नु खो ते अट्ठ पुरिसा चिरेन आगच्छन्ती ति – पटिपथ गच्छन्ता अद्दससु भगवन्त अञ्ञतरस्मि रुक्खमूले निसिन्नं । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिंसु । तेस भगवा अनुपुब्बि कथ कथेसि, सेय्यथीद – दानकथ, सीलकथ पे०··· अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्त एतदवोचु – "अभिक्कन्त, भन्ते पे०· उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गते" ति । अथ खो भगवा ते पुरिसे एतदवोच – "मा खो तुम्हे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छित्थ, इमिना मग्गेन गच्छथा" ति अञ्ञेन मग्गेन उय्योजेसि[3] ।

अथ खो सो एको पुरिसो येन देवदत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा देवदत्त एतदवोच – "नाह, भन्ते, सक्कोमि त भगवन्त जीविता वोरोपेतु, महिद्धिको सो भगवा, महानुभावो" ति । "अल, आवुसो, मा खो त्व समण गोतम जीविता वोरोपेसि । अहमेव समण गोतम जीविता वोरोपेस्सामी" ति ।

---

§ ७. लोहितुप्पादकम्मं

१२ तेन खो पन समयेन भगवा गिज्झकूटस्स पब्बतस्स छायाय[4] चङ्कमति । अथ खो B 354
देवदत्तो गिज्झकूट पब्बत अभिरुहित्वा[5] महति[6] सिल पविज्झि – इमाय समणं गोतमं जीविता वोरोपेस्सामी ति । द्वे पब्बतकूटा समागन्त्वा तं सिल सम्पटिच्छिंसु । ततो पपतिका[7] उप्पतित्वा भगवतो पादे रुहिरं उप्पादेसि । अथ खो भगवा उद्ध उल्लोकेत्वा[8] देवदत्त एतदवोच – "बहु तया, मोघपुरिस, अपुञ्ञ पसुत, यं त्वं दुट्ठचित्तो वधकचित्तो तथागतस्स रुहिरं उप्पादेसी" ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "इद, भिक्खवे, देवदत्तेन पठम आनन्तरिय कम्म[9] उपचित, यं दुट्ठचित्तेन वधकचित्तेन तथागतस्स रुहिरं उप्पादित" ति ।

---

१ अद्दसासु–म० । २ गच्छथ–स्या० । ३ 'अथ खो भगवा···अञ्ञेन मग्गेन उय्योजेसि' इति पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ पच्छायायं–रो०, पच्छायाय–सी० । ५ अभिरूहित्वा–रो०, अभिरूव्हित्वा–स्या०, आरुहित्वा–म० । ६ महन्तं–रो० । ७. पपटिका–सी०, स्या० । ८. ओलोकेत्वा–सी० । ९. आनन्तरिककम्मं–रो०, अनन्तरिककम्मं–स्या०, आनन्तरियकम्म–सी० ।

R 194 अस्सोसु खो भिक्खू – "देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो" ति । ते च[1] भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झाय करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्द महासद्द सज्झायसद्द । सुत्वान आयस्मन्त आनन्द आमन्तेसि – "किन्नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो" ति ? "अस्सोसु खो, भन्ते, भिक्खू – 'देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो' ति । ते च, भन्ते, भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झाय करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । सो एसो, भगवा, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो" ति । "तेन हानन्द, मम वचनेन ते भिक्खू आमन्तेहि – सत्था आयस्मन्ते आमन्तेती" ति । "एव भन्ते" ति खो आयस्मा आनन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा ते भिक्खू एतदवोच – "सत्था आयस्मन्ते आमन्तेती" ति । "एवमावुसो" ति खो ते भिक्खू आयस्मतो आनन्दस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिन्ने खो ते भिक्खू भगवा एतदवोच —

B 355 "अट्ठानमेत, भिक्खवे, अनवकासो, य[2] परूपक्कमेन[3] तथागत जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन[4], भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति ।

"पञ्चिमे, भिक्खवे, सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकस्मि । कतमे पञ्च ?

(१) "इध, भिक्खवे, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो 'परिसुद्धसीलोम्ही', ति पटिजानाति 'परिसुद्ध मे सील परियोदातं असङ्किलिट्ठ' ति । तमेन सावका एव जानन्ति – 'अय खो भव सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो 'परिसुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानाति 'परिसुद्ध मे सील परियोदात असङ्किलिट्ठ' ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथ न मय तेन[5] समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन – य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्ञायिस्सती' ति । एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसति[6] ।

(२) "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो 'परिसुद्धाजीवोम्ही' ति पटिजानाति पे० ··· एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्ख पच्चासीसति ।

(३) "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो 'परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही' ति पटिजानाति पे०· एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसति ।

---

१. तेध–रो० । २ यो–स्या०, रो० । ३ परुपक्कमेन–स्या० । ४. न परुपक्कमेन–स्या० । ५. मयन्तेन–स्या० । ६. पच्चासिंसति–सी०, स्या०, रो० ।

(४) "पुन च परं भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही' ति पटिजानाति···पे०···एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

(५) "पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धञाणदस्सनो समानो 'परिसुद्धञाणदस्सनोम्ही', ति पटिजानाति 'परिसुद्धं मे ञाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं' ति । तमेनं सावका एवं जानन्ति—'अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धञाणदस्सनो समानो 'परिसुद्धञाणदस्सनोम्ही', ति पटिजानाति 'परिसुद्धं मे ञाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं' ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्ञायिस्सती' ति । एवरूपं खो पन, भिक्खवे, सत्थारं सावका ञाणदस्सनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि ञाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकस्मिं ।

"अहं खो पन, भिक्खवे, परिसुद्धसीलो समानो 'परिसुद्धसीलोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं' ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धाजीवो समानो 'परिसुद्धाजीवोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो' ति । न च मं सावका आजीवतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो समानो B. 356 'परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा' ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो 'परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्किलिट्ठं' ति । न च मं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धञाणदस्सनो समानो 'परिसुद्धञाणदस्सनोम्ही,' ति पटिजानामि 'परिसुद्धं मे ञाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं' ति । न च मं सावका ञाणदस्सनतो रक्खन्ति; न चाहं सावकेहि ञाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामि ।

"अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं[1] परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन[2], भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति । गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, यथाविहारं । अरक्खिया, भिक्खवे, तथागता" ति ।

---

१. यो–स्या०, रो० । २. न परुपक्कमेन–स्या० ।

§ ८. नाळागिरिपेसनं

१३ तेन खो पन समयेन राजगहे नाळागिरि[1] नाम हत्थी चण्डो होति, मनुस्सघातको । अथ खो देवदत्तो राजगहं[2] पविसित्वा हत्थिसालं गन्त्वा हत्थिभण्डे एतदवोच – "मयं खो, भणे, राजञातका नाम पटिबला नीचट्ठानियं उच्चट्ठाने ठपेतुं, भत्तं पि वेतनं पि वड्ढापेतुं । तेन हि, भणे, यदा समणो गोतमो इमं रच्छं पटिपन्नो होति, तदा इमं नाळागिरिं हत्थिं मुञ्चेत्वा[3] इमं रच्छं पटिपादेथा" ति । "एवं भन्ते" ति खो ते हत्थिभण्डा देवदत्तस्स R. 195 पच्चस्सोसुं । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धिं राजगहं पिण्डाय पाविसि । अथ खो भगवा तं रच्छं पटिपज्जि । अद्दसासुं[4] खो ते हत्थिभण्डा भगवन्तं तं रच्छं पटिपन्नं । दिस्वान नाळागिरिं हत्थिं मुञ्चित्वा तं रच्छं पटिपादेसुं । अद्दसा खो नाळागिरि हत्थी भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान सोण्डं उस्सापेत्वा पहट्ठकण्णवालो येन भगवा तेन अभिधावि । अद्दसासुं खो ते भिक्खू नाळागिरिं हत्थिं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्तं एतदवोचुं – "अयं, भन्ते, नाळागिरि हत्थी चण्डो[5] मनुस्सघातको इमं रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा, पटिक्कमतु सुगतो" ति । "आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं[6] परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ती" ति । दुतियं पि खो ते भिक्खू पे० ततियं पि खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं – "अयं, भन्ते, नाळागिरि हत्थी चण्डो मनुस्सघातको इमं रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा, B 357 पटिक्कमतु सुगतो" ति । "आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो, यं परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ती" ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा पासादेसु पि हम्मियेसु पि छदनेसु पि आरुळ्हा[7] अच्छन्ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु – "अभिरूपो वत, भो, महासमणो[8] नागेन विहेठीयिस्सती[9]" ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहंसु – "नचिरस्स[10] वत, भो, नागो नागेन सङ्गामेस्सती" ति । अथ खो भगवा नाळागिरिं हत्थिं मेत्तेन चित्तेन फरि । अथ खो नाळागिरि हत्थी भगवतो[11] मेत्तेन चित्तेन फुट्ठो सोण्डं ओरोपेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पुरतो अट्ठासि । अथ खो भगवा दक्खिणेन हत्थेन नाळागिरिस्स हत्थिस्स कुम्भं परामसन्तो नाळागिरिं हत्थिं गाथाहि अज्झभासि —

---

१ नालागिरि–सी०, रो० । २ राजगहक–म० । ३ मुञ्चित्वा–सी०, स्या०, रो० । ४ अद्दसंसु–स्या० । ५ चण्डो फरुसो–स्या० । ६ यो–स्या०, रो० । ७ आरूळ्हा–सी०, स्या०, रो० । ८ गोतमो महासमणो–स्या० । ९ विहेठियिस्सती–स्या०, रो०, विहेठयिस्सति–सी० । १० चिरस्स–सी०, रो० । ११ भगवता–सी० ।

"मा कुञ्जर नागमासदो दुक्ख हि कुञ्जर नागमासदो।
न हि नागहतस्स कुञ्जर सुगति होति इतो परं यतो॥
"मा च मदो मा च पमादो न हि पमत्ता सुगति वजन्ति ते[1]।
त्व येव[2] तथा करिस्ससि येन त्व सुगति गमिस्ससी" ति॥

अथ खो नाळागिरि हत्थी सोण्डाय भगवतो पादपसूनि गहेत्वा उपरिमुद्धनि आकिरित्वा पटिकुटितो पटिसक्कि, याव भगवन्त अद्दक्खि[3]। अथ खो नाळागिरि हत्थी हत्थिसाल गन्त्वा सके ठाने अट्ठासि। तथा दन्तो च पन नाळागिरि हत्थी अहोसि। तेन R. 196 खो पन समयेन मनुस्सा इम गाथ गायन्ति—

"दण्डेनेके दमयन्ति अङ्कुसेहि कसाहि च।
अदण्डेन असत्थेन नागो दन्तो महेसिना" ति॥

मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति[4] विपाचेन्ति—"याव पापो अय देवदत्तो, अलक्खिको, यत्र हि नाम समणस्स गोतमस्स एव महिद्धिकस्स[5] एव महानुभावस्स वधाय परक्कमिस्सती" ति। देवदत्तस्स लाभसक्कारो परिहायि। भगवतो च लाभसक्कारो अभिवड्ढि।

---

§ ९. पञ्चवत्थुयाचनकथा

१४ तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलाभसक्कारो[6] सपरिसो कुलेसु विञ्ञापेत्वा B 358 विञ्ञापेत्वा भुञ्जति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति! कस्स सम्पन्न न मनाप, कस्स-सादु न रुच्चती" ति! अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—कथ हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञापेत्वा भुञ्जिस्सती" ति! भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा देवदत्त पटिपुच्छि—"सच्च किर त्व, देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्ञापेत्वा विञ्ञापेत्वा भुञ्जसी" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—"तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून कुलेसु तिकभोजन पञ्ञापेस्सामि तयो अत्थवसे पटिच्च—दुम्मङ्कून पुग्गलान निग्गहाय, पेसलान भिक्खून फासुविहाराय, मा पापिच्छा[7] पक्ख निस्साय सङ्घ भिन्देय्यु ति, कुलानुद्दयाय[8] च। गणभोजने यथाधम्मो कारेतब्बो" ति।

---

१ सी० पोत्थके नत्थि। २ तेन त्वञ्ञेव–सी०। ३ अदक्खि–स्या०। ४ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। ५ एवमहिद्धिकस्स–म०, स्या०। ६ पहीनलाभसक्कारो–रो०। ७. भिक्खू पापिच्छा–स्या०। ८ कुलानुद्दयताय–सी०, कुलानुदयताय–स्या०।

अथ खो देवदत्तो येन कोकालिको कटमोदकतिस्सको[1] खण्डदेविया पुत्तो समुद्ददत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा कोकालिक कटमोदकतिस्सक खण्डदेविया पुत्त समुद्ददत्त एतदवोच – "एथ, मय, आवुसो, समणस्स गोतमस्स सङ्घभेद करिस्साम चक्कभेद" ति । एव वुत्ते कोकालिको देवदत्त एतदवोच – "समणो खो, आवुसो, गोतमो महिद्धिको महानुभावो । कथ मय समणस्स गोतमस्स सङ्घभेद करिस्साम चक्कभेद" ति ? "एथ, मय, आवुसो, समण गोतम उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिस्साम – 'भगवा, भन्ते, R 197 अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स[2] वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया[3] सल्लेखाय[4] धुतताय[5] पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, B 309 भिक्खू यावजीव आरञ्जिका[6] अस्सु, यो गामन्त ओसरेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पिण्डपातिका अस्सु, यो निमन्तन सादियेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पसुकूलिका अस्सु, यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव रुक्खमूलिका अस्सु, यो छन्न उपगच्छेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव मच्छमस न खादेय्यु, यो मच्छमस खोदय्य, वज्ज न फुसेय्या' ति । इमानि पञ्च वत्थूनि[7] समणो गोतमो नानुजानिस्सति । ते च मय इमेहि पञ्चहि वत्थूहि जन सञ्ञापेस्सामा" ति । "सक्का खो, आवुसो, इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समणस्स गोतमस्स सङ्घभेदो कातुं चक्कभेदो । लूखप्पसन्ना[8] हि, आवुसो, मनुस्सा" ति ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो देवदत्तो भगवन्त एतदवोच – "भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीव आरञ्जिका अस्सु, यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पिण्डपातिका अस्सु, यो निमन्तन सादियेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीव पसुकूलिका अस्सु, यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं न फुसेय्य । यावजीव रुक्खमूलिका अस्सु, यो छन्न उपगच्छेय्य, वज्ज न फुसेय्य । यावजीवं मच्छमस न खादेय्यु, यो मच्छमस खादेय्य, वज्जं न फुसेय्या" ति । "अल, देवदत्त । यो इच्छति, आरञ्जिको होतु, यो इच्छति, गामन्ते विहरतु । यो इच्छति, पिण्डपातिको होतु, यो इच्छति, निमन्तनं सादियतु । यो इच्छति, पंसुकूलिको होतु, यो इच्छति, गहपतिचीवरं सादियतु । अट्ठमासे खो मया, देवदत्त, रुक्खमूलसेनासनं अनुञ्ञातं, तिकोटिपरिसुद्धं मच्छमस –

---

१ कटमोरकतिस्सको–स्या०, रो०, कटमोरतिस्सको–सी० । २ वीरियारम्भस्स–म० । ३ सन्तुट्ठिताय–सी०, सन्तुट्ठताय–स्या० । ४ सल्लेखताय–सी० । ५ धुतत्ताय–सी०, धूताय–स्या० । ६ आरञ्ञका–स्या०, रो० । ७ 'पञ्च वत्थूनि' इति पाठो सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८. लूखप्पसन्ना–सी० ।

अदिट्ठ, अस्सुत[1], अपरिसङ्कितं" ति । अथ खो देवदत्तो – न भगवा इमानि पञ्च वत्थूनि अनुजानाती ति – हट्ठो उदग्गो सपरिसो उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो राजगह पविसित्वा पञ्चहि वत्थूहि जन सञ्ञापेसि – "मय, आवुसो, समण गोतम उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा[2] – 'भगवा, भन्ते, B 360 अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स पे० विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय पे० विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीव आरञ्ञिका अस्सु, यो गामन्त ओसरेय्य, वज्ज न फुसेय्य पे० यावजीव मच्छमस न खादेय्यु, यो मच्छमस खादेय्य, वज्ज न फुसेय्या' ति । इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते च मय इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्तामा" ति ।

तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहसु – "इमे खो समणा सक्यपुत्तिया धुता[3] सल्लेखवुत्तिनो । समणो पन गोतमो बाहुल्लिको[4] बाहुल्लाय चेतेती" ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा- R 198 चेन्ति – "कथ हि नाम देवदत्तो भगवतो सङ्घभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया" ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा·· पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम देवदत्तो सङ्घभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० "सच्च किर त्व, देवदत्त, सङ्घभेदाय परक्कमसि चक्कभेदाया" ति ? "सच्च भगवा" ति । "अलं, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्घभेदो । गरुको खो, देवदत्त, सङ्घभेदो । यो खो, देवदत्त, समग्ग सङ्घ भिन्दति, कप्पट्ठिक[5] किब्बिस पसवति, कप्प निरयम्हि पच्चति । यो च खो, देवदत्त, भिन्न सङ्घ समग्ग करोति, ब्रह्मपुञ्ञ[6] पसवति, कप्प सग्गम्हि मोदति । अल, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्घभेदो । गरुको खो, देवदत्त, सङ्घभेदो" ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगह पिण्डाय पाविसि । अद्दसा खो देवदत्तो आयस्मन्त आनन्द राजगहे पिण्डाय चरन्त । दिस्वान येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त आनन्दं एतदवोच – "अज्जतग्गेदानाह, आवुसो आनन्द, अञ्ञत्रेव भगवता, अञ्ञत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथ करिस्सामि सङ्घकम्म करिस्सामी" ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो राजगहे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्त पिण्डपातप्पटिक्कन्तो[7] B 361 येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त

१ असुतं–सी०, रो० ।　२ याचिम्ह–सी० ।　३ धूता–स्या० ।　४ बाहुलिको–सी० ।
५ कप्पट्ठितिक–स्या० ।　६ ब्रह्म पुञ्ञ–सी० ।　७ पिण्डपातपटिक्कन्तो–सी०, स्या०, रो० ।

निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच – "इधाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगहं पिण्डाय पाविसिं । अद्दसा खो मं, भन्ते, देवदत्तो राजगहे पिण्डाय चरन्तं । दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मं एतदवोच – 'अज्जतग्गेदानाहं, आवुसो आनन्द, अञ्ञत्रेव भगवता, अञ्ञत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथं करिस्सामि सङ्घकम्मं करिस्सामी' ति । अज्जतग्गे[1], भन्ते, देवदत्तो सङ्घं भिन्दिस्सती" ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदानं उदानेसि —

"सुकरं साधुना साधु[2] साधु[2] पापेन दुक्करं ।
पापं पापेन सुकरं पापमरियेहि दुक्करं" ति ॥

दुतियभाणवारं निट्ठितं[3] ।

———o———

§ १०. सङ्घभेदकथा

R. 199 १५ अथ खो देवदत्तो तदहुपोसथे उट्ठायासना सलाकं गाहेसि – "मयं, आवुसो, समणं गोतमं उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा – 'भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरञ्ञिका[4] अस्सु, यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य पे० यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं, यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या' ति । इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते च मयं इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्ताम । यस्सायस्मतो इमानि पञ्च वत्थूनि खमन्ति, सो सलाकं गण्हातू[5]" ति ।

B. 362 तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि नवका चेव होन्ति अप्पकतञ्ञुनो[6] च । ते – 'अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं' ति – सलाकं गण्हिंसु । अथ खो देवदत्तो सङ्घं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कामि । अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच – "देवदत्तो, भन्ते, सङ्घं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कन्तो" ति । "न[7] हि नाम तुम्हाकं, सारिपुत्ता, तेसु नवकेसु भिक्खूसु कारुञ्ञं पि भविस्सति ? गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, पुरा ते भिक्खू अनयब्यसनं[8] आपज्जन्ती"

---

१ अज्ज–सी०, स्या०, रो० । २ साधु–रो०, म० । ३ भाणवारं निट्ठितं दुतियं–सी०, रो०, दुतियभाणवारो निट्ठितो–म० । ४ आरञ्ञका–स्या०, रो० । ५ गण्हतू–सी०, रो० । ६. अपकतञ्ञुनो–सी०, रो० । ७ ननु–स्या० । ८. अनयव्यसनं–स्या०, म० ।

ति। "एवं भन्ते" ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पटिस्सुत्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन गयासीसं तेन पक्कमिंसु[1]।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु भगवतो अविदूरे[2] रोदमानो ठितो होति[2]। अथ खो भगवा तं भिक्खुं एतदवोच – "किस्स त्वं, भिक्खु, रोदसी" ति? "ये पि ते, भन्ते, भगवतो अग्गसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि देवदत्तस्स सन्तिके गच्छन्ति देवदत्तस्स धम्मं रोचेन्ता" ति। "अट्ठानमेतं, भिक्खु, अनवकासो, यं सारिपुत्तमोग्गल्लाना देवदत्तस्स धम्मं रोचेय्युं, अपि च ते गता भिक्खून सञ्ञत्तिया[3]" ति।

१६ तेन खो पन समयेन देवदत्तो महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति। अद्दसा खो देवदत्तो सारिपुत्तमोग्गल्लाने दूरतो व आगच्छन्ते। दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि – "पस्सथ, भिक्खवे, याव स्वाक्खातो मया धम्मो, ये पि ते समणस्स गोतमस्स अग्गसावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि मम सन्तिके आगच्छन्ति। मम धम्मं रोचेन्ता" ति। एवं वुत्ते कोकालिको देवदत्तं एतदवोच – "मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने[4] विस्ससि[5]। पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वसं गता" ति। "अलं, आवुसो। स्वागतं तेसं यतो मे धम्मं रोचेन्ति"। R 200

अथ खो देवदत्तो आयस्मन्तं सारिपुत्तं उपड्ढासनेन निमन्तेसि – "एहावुसो सारिपुत्त, इध निसीदाही" ति। "अलं आवुसो" ति खो आयस्मा सारिपुत्तो अञ्ञतरं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि। B 363 आयस्मा पि खो महामोग्गल्लानो अञ्ञतरं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि। अथ खो देवदत्तो बहुदेव रत्तिं भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहंसेत्वा आयस्मन्तं सारिपुत्तं अज्झेसि – "विगतथीनमिद्धो[6] खो, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो। पटिभातु तं, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खूनं धम्मी कथा, पिट्ठि मे आगिलायति, तमहं आयमिस्सामी" ति। "एवमावुसो" ति खो आयस्मा सारिपुत्तो देवदत्तस्स पच्चस्सोसि। अथ खो देवदत्तो चतुग्गुणं सङ्घाटिं पञ्ञपेत्वा दक्खिणेन पस्सेन सेय्यं कप्पेसि। तस्स किलमन्तस्स[7] मुट्ठस्सतिस्स असम्पजानस्स मुहुत्तकेनेव[8] निद्दा[9] ओक्कमि।

अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो आदेसनापाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि। आयस्मा महामोग्गल्लानो इद्धिपाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि। अथ खो तेसं भिक्खूनं आयस्मता सारिपुत्तेन आदेसनापाटि-हारियानुसासनिया आयस्मता च महामोग्गल्लानेन इद्धिपाटिहारियानुसासनिया ओवदिय-मानानं अनुसासियमानानं विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि – यं किञ्चि समुदयधम्मं, सब्बं तं निरोधधम्मं ति।

---

१ तेनुपसङ्कमिंसु–स्या०, रो०, म०। २-२ अविदूरे ठितो रोदितो होति–स्या०। ३. भिक्खु-सञ्ञत्तिया–सी०। ४ सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि–स्या०। ५ विस्सासि–म०, स्या०, रो०। ६. विगतथिन-मिद्धो–सी०, म०। ७. किलन्तस्स–स्या०, रो०, सी० पोत्थके नत्थि। ८ मुहुत्तेनेव–सी०। ९. निद्दं–स्या०।

अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि – "गच्छाम मय, आवुसो, भगवतो सन्तिके। यो तस्स भगवतो धम्म रोचेति[1] सो आगच्छतू" ति। अथ खो सारिपुत्त-मोग्गल्लाना तानि पञ्च भिक्खुसतानि आदाय येन वेळुवन तेनुपसङ्कमिसु। अथ खो कोकालिको देवदत्त उट्ठापेसि – "उट्ठेहि, आवुसो देवदत्त, नीता ते भिक्खू सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि। ननु त्वं, आवुसो देवदत्त, मया वुत्तो – 'मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने[2] विस्ससि। पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान इच्छान वस गता'" ति? अथ खो देवदत्तस्स तत्थेव उण्ह लोहित मुखतो उग्गञ्छि।

अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त R 201 अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु। एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवन्त B 364 एतदवोच – "साधु, भन्ते, भेदकानुवत्तका भिक्खू पुन उपसम्पज्जेय्यु" ति। "अल, सारिपुत्त। मा ते रुच्चि भेदकानुवत्तकान भिक्खून पुन उपसम्पदा। तेन हि त्व, सारिपुत्त, भेदकानुवत्तके भिक्खू थुल्लच्चय देसापेहि। कथ पन ते, सारिपुत्त, देवदत्तो पटिपज्जी" ति? "यथेव, भन्ते, भगवा बहुदेव रत्ति भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा म अज्झेसति[3] – 'विगतथीनमिद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो, पटिभातु त, सारिपुत्त, भिक्खूनं धम्मी कथा, पिट्ठि मे आगिलायति, तमह आयमिस्सामी' ति, एवमेव खो, भन्ते, देवदत्तो पटिपज्जी" ति।

१७ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "भूतपुब्बं, भिक्खवे, अरञ्ञायतने महासरसी। तं नागा उपनिस्साय विहरिसु। ते त सरसि ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिस-मुळाल[4] अब्बुहित्वा,[5] सुविक्खालितं विक्खालेत्वा, अकद्दमं सङ्खादित्वा, अज्झोहरन्ति। तेस त वण्णाय चेव होति, बलाय च। न च ततोनिदान मरण वा निगच्छन्ति, मरणमत्त वा दुक्ख। तेसयेव खो पन, भिक्खवे, महानागान अनुसिक्खमाना तरुणा[6] भिङ्कच्छापा[6]। ते त सरसिं ओगाहेत्वा, सोण्डाय भिसमुळाल अब्बुहित्वा, न सुविक्खालित विक्खालेत्वा[7], सकद्दम सङ्खादित्वा, अज्झोहरन्ति। तेस त नेव वण्णाय होति, न बलाय। ततोनिदान च मरण वा निगच्छन्ति, मरणमत्त वा दुक्ख। एवमेव खो, भिक्खवे, देवदत्तो ममानुकुब्बं कपणो मरिस्सती ति।

"महावराहस्स महि विकुब्बतो
भिस[8] घसानस्स[9] नदीसु जग्गतो।

१ रोचेसि–म०। २ मोग्गल्लानेहि–स्या०। ३ अज्झेसि–स्या०। ४ भिंसमुळालं–स्या०। ५ अब्बूहित्वा–स्या०, अब्बाहित्वा–रो०, अब्बाहेत्वा–सी०। ६-६ तरुणा नागा भिङ्कच्छापा–स्या०, तरुणका भिङ्कच्छापा–रो०, तरुणा भिङ्कछापा–सी०। ७. विक्खालित्वा–म०। ८. भिंस–स्या०। ९ घसमानस्स–रो०।

भिङ्को व पङ्कं अभिभक्खयित्वा
ममानुकुब्ब कपणो मरिस्सती ति ॥

१८ "अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्य गन्तुमरहति। कतमेहि अट्ठहि? इध, भिक्खवे, भिक्खु सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विञ्ञाता च, विञ्ञापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्य गन्तुमरहति।

"अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्य गन्तुमरहति। कतमेहि B 365 अट्ठहि? इध, भिक्खवे, सारिपुत्तो सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विञ्ञाता च, विञ्ञापेता च, कुसलो च सहितासहितस्स, नो च कलहकारको – इमेहि R 202 खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्य गन्तुमरहती ति।

"यो वे न ब्यथति[1] पत्वा परिस उग्गवादिनि।
न च हापेति वचन न च छादेति सासन ॥
"असन्दिद्धो च अक्खाति पुच्छितो च न[2] कुप्पति।
स वे तादिसको भिक्खु दूतेय्य गन्तुमरहती ति ॥

१९ "अट्ठहि, भिक्खवे, असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो। कतमेहि अट्ठहि? लाभेन, भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो, अलाभेन, भिक्खवे ·पे॰ यसेन, भिक्खवे पे॰ अयसेन, भिक्खवे पे॰ सक्कारेन, भिक्खवे पे॰··· असक्कारेन, भिक्खवे पे॰ पापिच्छताय, भिक्खवे ·पे॰ पापमित्तताय भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहि असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो।

२० "साधु, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं लाभ अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्न अलाभं···पे॰ · उप्पन्न यस · उप्पन्न अयस उप्पन्नं सक्कारं · उप्पन्न असक्कारं···उप्पन्नं पापिच्छतं···उप्पन्नं पापमित्तत अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य। कथं च[3], भिक्खवे, भिक्खु अत्थवसं पटिच्च उप्पन्न लाभं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलाभं···उप्पन्न यसं ··उप्पन्नं अयसं उप्पन्नं सक्कारं · उप्पन्न असक्कारं उप्पन्नं पापिच्छतं उप्पन्नं पापमित्ततं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य? यं हिस्स, भिक्खवे, उप्पन्नं लाभं अनभिभुय्य[4] विहरतो उप्पज्जेय्यु आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्न लाभं अभिभुय्य अभिभुय्य विहरतो एवंस ते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति। य हिस्स, B 366

१. ब्याधति–सी॰, रो॰, ब्याधति–स्या॰। २ न च–स्या॰। ३ किञ्च–सी॰, रो॰, कञ्च–स्या॰। ४ अनभिभुय्य अनभिभुय्य–सी॰।

भिक्खवे, उप्पन्नं अलाभं पे० उप्पन्नं यस···उप्पन्नं अयस उप्पन्नं सक्कारं···उप्पन्नं असक्कारं·· उप्पन्न पापिच्छत ·उप्पन्न पापमित्तत अनभिभुय्य विहरतो उप्पज्जेय्यु आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्न पापमित्तत अभिभुय्य अभिभुय्य विहरतो एवस ते आसवा विघात-परिळाहा न होन्ति । इद[1] खो, भिक्खवे, भिक्खु अत्थवस पटिच्च उप्पन्न लाभ अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य, उप्पन्न अलाभ · पे० · उप्पन्न यस उप्पन्न अयस· उप्पन्न सक्कारं ·उप्पन्न असक्कारं उप्पन्न पापिच्छत उप्पन्न पापमित्तत अभिभुय्य अभिभुय्य विहरेय्य । तस्मातिह, भिक्खवे, उप्पन्न लाभ अभिभुय्य अभिभुय्य विहरिस्साम, उप्पन्न अलाभ·· पे०···उप्पन्न यस उप्पन्न अयस उप्पन्न सक्कारं उप्पन्न असक्कारं··· उप्पन्नं पापिच्छत उप्पन्न पापमित्तत अभिभुय्य अभिभुय्य विहरिस्सामा ति, एवञ्हि वो, भिक्खवे, सिक्खितब्ब ति ।

R 203 २१ "तीहि, भिक्खवे, असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि तीहि[2] पापिच्छता, पापमित्तता, ओरमत्तकेन विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसान आपादि – इमेहि खो, भिक्खवे, तीहि असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ति ।

"मा जातु कोचि लोकस्मि पापिच्छो उदपज्जथ[3] ।
तदमिना[3]पि जानाथ पापिच्छान यथागति ॥
"पण्डितो ति समञ्ञातो भावितत्तो ति सम्मतो ।
जलं व यससा अट्ठा देवदत्तो ति मे सुत ॥
"सो पमाद अनुचिण्णो आसज्ज न तथागतं ।
अवीचिनिरय पत्तो चतुद्वारं भयानक ॥
"अदुट्ठस्स हि यो दुब्भे[4] पापकम्म अकुब्बतो ।
तमेव पाप फुसति दुट्ठचित्तं अनादरं ॥
"समुद्द विसकुम्भेन यो मञ्ञेय्य पदूसितु ।
न सो तेन पदूसेय्य भेस्मा[5] हि उदधी महा ॥
B. 367 "एवमेव[6] तथागत यो वादेनुपहिसति[7] ।
समग्गत[8] सन्तचित्त वादो तम्हि न रूहति ॥
"तादिस मित्त कुब्बेथ तं च सेवेथ[9] पण्डितो ।
यस्स मग्गानुगो भिक्खु खय दुक्खस्स पापुणे" ति ॥

———o———

१. इम–स्या०, रो० । २ उपपज्जथ–स्या० । ३ तदिमिना–स्या० । ४ दुब्भो–रो० । ५ भस्मा–रो० । ६ एवमेवं–रो० । ७ वादेनूपहिंसति–स्या० । ८. समगतं–स्या०, सम्मागत–सी०, रो० । ९. सेवेय्य–स्या० ।

§ ११. उपालिपञ्हा

२२. अथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्त एतद-वोच – "सङ्घराजि सङ्घराजी ति, भन्ते, वुच्चति। कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो? कित्तावता च पन सङ्घराजि चेव होति सङ्घभेदो चा" ति?

"एकतो, उपालि, एको होति, एकतो द्वे, चतुत्थो अनुस्सावेति,[1] सलाक गाहेति – 'अयं धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। एव पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो।

"एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो द्वे, पञ्चमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति – 'अयं धम्मो, अयं विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। एव पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो।

"एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो तयो, छट्ठो अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अयं धम्मो, अयं विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। एव पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो।

"एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो तयो, सत्तमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इदं सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो।

"एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो चत्तारो, अट्ठमो अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इदं सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। एव पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घभेदो। R. 204

"एकतो, उपालि, चत्तारो होन्ति, एकतो चत्तारो, नवमो अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति – 'अय धम्मो, अयं विनयो, इद सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इम रोचेथा' ति। एवं B 368 पि खो, उपालि, सङ्घराजि चेव होति सङ्घभेदो च।

"नवन्नं वा, उपालि, अतिरेकनवन्न वा सङ्घराजि चेव होति सङ्घभेदो च।

"न खो, उपालि, भिक्खुनी सङ्घ भिन्दति, अपि[2] च भेदाय परक्कमति,[2] न सिक्खमाना सङ्घं भिन्दति, न सामणेरो सङ्घं भिन्दति, न सामणेरी सङ्घं भिन्दति, न उपासको सङ्घं भिन्दति, न उपासिका सङ्घं भिन्दति, अपि च खो भेदाय परक्कमति। भिक्खु खो, उपालि, पकतत्तो, समानसंवासको, समानसीमाय[3] ठितो, सङ्घ भिन्दती" ति।

---

१ अनुसावेति–सी०। २-२ अपि च भेदाय परक्कमति, अपि च भेदाय परक्कमति–सी०।
३. समानसीमाय–रो०।

२३ "सङ्घभेदो सङ्घभेदो ति, भन्ते, वुच्चति। कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घो भिन्नो होती" ति?

"इधुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्म अधम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनय अविनयो ति दीपेन्ति, अभासित अलपित तथागतेन भासित लपित तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन अभासित अलपित तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्ण तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्ण तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्ञत्तं तथागतेन पञ्ञत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्ञत्तं तथागतेन अपञ्ञत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं आपत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं अनापत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुक आपत्ति लहुका आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्ति अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुट्ठुल्ल आपत्ति अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं आपत्तिं दुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति। ते इमेहि अट्ठारसहि वत्थूहि अपकस्सन्ति,[1] अवपकस्सन्ति,[2] आवेणिउपोसथ[3] करोन्ति, आवेणिपवारणं करोन्ति, आवेणिसङ्घकम्म करोन्ति। एत्तावता खो, उपालि, सङ्घो भिन्नो होती" ति।

२४. "सङ्घसामग्गी सङ्घसामग्गी ति, भन्ते, वुच्चति। कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घो समग्गो होती" ति?

"इधुपालि, भिक्खू अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं
B. 369 अविनयो ति दीपेन्ति, विनय विनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलपित तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपित तथागतेन भासितं लपित तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्ण तथागतेन आचिण्ण तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्ञत्तं तथागतेन अपञ्ञत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्ञत्तं तथागतेन पञ्ञत्त तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं अनापत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं आपत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं लहुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुक आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेस आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेस आपत्तिं अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुट्ठुल्ल आपत्ति दुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुट्ठुल्लं आपत्तिं अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति। ते इमेहि अट्ठारसहि वत्थूहि न अपकस्सन्ति, न अवपकस्सन्ति, न आवेणिउपोसथ करोन्ति, न आवेणिपवारण करोन्ति, न आवेणिसङ्घकम्मं करोन्ति। एत्तावता खो, उपालि, सङ्घो समग्गो होती" ति।

---

१ अपकासन्ति-सी०, रो०। २ अवपकासन्ति-स्या०, रो०, विपकासन्ति-सी०। ३. आवेनिं उपोसथं-म०, आवेणिकं उपोसथं-स्या०।

२५. “समग्गं पन, भन्ते, सङ्घ भिन्दित्वा किं सो पसवती” ति ? “समग्गं खो, उपालि, सङ्घं भिन्दित्वा कप्पट्ठिक[1] किब्बिस पसवति, कप्पं निरयम्हि पच्चती ति ।

“आपायिको नेरयिको[2] कप्पट्ठो सङ्घभेदको । R 205
वग्गरतो अधम्मट्ठो योगक्खेमा पधसति ।
सङ्घ समग्ग भिन्दित्वा कप्प निरयम्हि पच्चती” ति ॥

“भिन्नं पन, भन्ते, सङ्घ समग्ग कत्वा कि सो पसवती” ति ? “भिन्नं खो, उपालि, सङ्घं समग्ग कत्वा ब्रह्मपुञ्ञ पसवति, कप्प सग्गम्हि मोदती” ति ।

“सुखा सङ्घस्स सामग्गी समग्गान चनुग्गहो ।
समग्गरतो धम्मट्ठो योगक्खेमा न धसति ।
सङ्घ समग्ग कत्वान कप्प सग्गम्हि मोदती” ति ॥

२६. “सिया नु खो, भन्ते, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो” ति ? “सिया, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो” ति ।

“सिया पन, भन्ते, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न B 370
अतेकिच्छो” ति ? “सिया, उपालि, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो” ति ।

“कतमो पन, भन्ते, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो” ति ? “इधुपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि[3], भेदे[3] अधम्मदिट्ठि[4], विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति[5], सलाकं गाहेति – ‘अयं धम्मो, अय विनयो, इदं सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इम रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि[6], विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति – ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – ‘अयं धम्मो, अय विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो ।

---

१. कप्पट्ठितिकं–सी०, स्या० । २ नेरयको–स्या० । ३-३ अधम्मदिट्ठिभेदे–सी० । ४. अधम्मदिट्ठी–सी० । ५ अनुसावेति–सी० । ६. धम्मदिट्ठी–सी० ।

"पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति। तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो।

"पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति। तस्मि धम्मदिट्ठि[1], भेदे धम्मदिट्ठि[1], विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो।

"पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति। तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इमं रोचेथा' ति। अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो।

"पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति। तस्मि वेमतिको[2], भेदे[2] अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति। अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो।

"पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति। तस्मिं वेमतिको, भेदें धम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इम गण्हथ, इमं रोचेथा' ति। अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो।

"पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति। तस्मिं वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इम रोचेथा' ति। अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो।

B. 371 "पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्मं[3] अधम्मो[3] ति दीपेति पे० ··अविनय विनयो ति दीपेति विनयं अविनयो ति दीपेति अभासितं अलपितं तथागतेन भासित लपितं

१-१ स्या० पोत्थके नत्थि, धम्मदिट्ठिभेदे धम्मदिट्ठी–सी०। २-२ वेमतिकभेदे–सी०। ३-३. अधम्मं धम्मो–सी०।

तथागतेना ति दीपेति भासित लपित तथागतेन अभासित अलपितं तथागतेना ति दीपेति अनाचिण्ण तथागतेन आचिण्ण तथागतेना ति दीपेति आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्ण तथागतेना ति दीपेति अपञ्ञत्त तथागतेन पञ्ञत्त तथागतेना ति दीपेति पञ्ञत्त तथागतेन अपञ्ञत्त तथागतेना ति दीपेति अनापत्ति आपत्ती ति दीपेति आपत्तिं अनापत्ती ति दीपेति लहुक आपत्ति गरुका आपत्ती ति दीपेति गरुक आपत्ति लहुका आपत्ती ति दीपेति • सावसेस आपत्ति अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति अनवसेस आपत्ति सावसेसा आपत्ती ति दीपेति दुट्ठुल्ल आपत्ति अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेति अदुट्ठुल्ल आपत्ति दुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेति तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको• •तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि तस्मि धम्मदिट्ठि,[1] भेदे धम्मदिट्ठि[1] तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको तस्मि वेमतिको, भेदे अधम्मदिट्ठि तस्मि वेमतिको, भेदे धम्मदिट्ठि तस्मिं वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति । अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो" ति ।

"कतमो पन, भन्ते, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अते- R 206
किच्छो" ति ? "इधुपालि, भिक्खु अधम्म[2] धम्मो ति दीपेति[2] । तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठि, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचिं, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति । अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो ।

"पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्म[3] अधम्मो ति दीपेति[3] पे० •दुट्ठुल्ल आपत्ति B 372
अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति दीपेति । तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठिं, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचि, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति – 'अयं धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा' ति । अय पि खो, उपालि, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो" ति ।

ततियभाणवारं निट्ठितं[4] ।

सङ्घभेदकक्खन्धकं निट्ठितं सत्तमं[5] ।

१-१ स्या० पोत्थके नत्थि । २-२ अधम्म अधम्मो ति दीपेति–सी० । ३-३. धम्मं धम्मो ति दीपेति–सी० । ४ ततियभाणवारो निट्ठितो–म०, भाणवारं निट्ठितं ततिय–रो० । ५. सङ्घभेदकक्खन्धको सत्तमो–म० ।

§ १२ तस्सुद्दानं

अनुपिये अभिञ्ञाता, सुखुमालो न इच्छति ।
कसा वपा[1] अभि[2] निन्ने[2] निद्धा[3] लावे च उब्बहे[3] ॥
पुञ्जमद्दपलाल च भुसओफुणनीहरे[4] ।
आयति पि न खीयन्ति पितरो च पितामहा ॥
भद्दियो अनुरुद्धो च आनन्दो भगु[5] किमिलो[6] ।
सक्यमानो च[7] कोसम्बि[8] परिहायि ककुधेन[9] च ॥
पकासेसि पितुनो च पुरिसे[10] सिल नाळागिरि[10] ।
तिकपञ्चगरुको खो भिन्दि थुल्लच्चयेन च ।
तयो अट्ठ पुन तीणि राजि भेदा[11] सिया नु खो ति ॥

———o———

१ वप्पा-सी० । २-२ अतिनिन्ने-सी०, स्या०, अति निन्ने-रो० । ३-३ निद्दा लावे च उब्बहे-रो०, स्या०, निद्दाला चेव उब्बहो-सी० । ४ भुसओपुणनीहरे-रो०, भुस ओपुननीहरे-सी० । ५ भग्गु-स्या० । ६ किम्बिलो-सी०, रो० । ७ व-स्या० । ८ कोसम्बि-स्या० । ९ कुक्कुधेन-स्या० । १०-१० पुरिसे सेला नाळागिरि-स्या०, पुरिसे च नालागिरिं-सी०, पुरिसेन नालागिरि-रो० । ११ भेदो-सी० ।

८. वत्तक्खन्धकं

§ १. आगन्तुकवत्तकथा

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। B 373, R. 207 तेन खो पन समयेन आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसन्ति, छत्तपग्गहिता पि आराम पविसन्ति, ओगुण्ठिता पि आराम पविसन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा[1] आरामं पविसन्ति, पानीयेन[2] पि पादे धोवन्ति, वुड्ढतरे[3] पि आवासिके भिक्खू न अभिवादेन्ति, न पि सेनासनं पुच्छन्ति। अञ्ञतरो पि आगन्तुको भिक्खु अनज्झावुत्थं[4] विहारं घटिकं उग्घाटेत्वा कवाट पणामेत्वा सहसा पाविसि। तस्स उपरिपिट्ठितो अहि खन्धे पपति। सो भीतो विस्सरमकासि। भिक्खू उपधावित्वा त भिक्खु एतदवोचु—"किस्स त्व, आवुसो, विस्सरमकासी" ति? अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[5] विपाचेन्ति—"कथ हि नाम आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसिस्सन्ति, छत्तपग्गहिता पि आराम पविसिस्सन्ति, ओगुण्ठिता पि आराम पविसिस्सन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा आराम पविसिस्सन्ति, पानीयेन पि पादे धोविस्सन्ति, वुड्ढतरे पि आवासिके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति,[6] न पि सेनासनं पुच्छिस्सन्ती" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—"सच्चं किर, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसन्ति …पे०… न पि सेनासन पुच्छन्ती" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा—"कथ हि नाम, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसिस्सन्ति…पे०… न पि सेनासन पुच्छिस्सन्ति! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

२. "तेन हि, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्ञापेस्सामि[7] यथा आगन्तु- B. 374

---

१. कत्वा–सी०। २. पानियेन–रो०। ३ बुड्ढतरे–सी०। ४. अनज्झावुट्ठं–म०। ५ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। ६. अभिवादिस्सन्ति–म०, स्या०। ७. पञ्ञपेस्सामि–म०।

केहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब । आगन्तुकेन, भिक्खवे, भिक्खुना 'इदानि आरामं
R 208 पविसिस्सामी' ति उपाहना ओमुञ्चित्वा नीच कत्वा पप्फोटेत्वा[1] गहेत्वा छत्त अपनामेत्वा
सीस विवरित्वा सीसे[2] चीवरं खन्धे कत्वा[3] साधुक अतरमानेन आरामो पविसितब्बो।
आराम पविसन्तेन सल्लक्खेतब्ब–'कत्थ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ती' ति ? यत्थ
आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ति–उपट्ठानसालाय[4] वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा–तत्थ गन्त्वा
एकमन्त पत्तो निक्खिपितब्बो, एकमन्त चीवरं निक्खिपितब्ब, पतिरूप[5] आसन गहेत्वा
निसीदितब्ब, पानीय[6] पुच्छितब्ब, परिभोजनीय[7] पुच्छितब्ब–'कतम पानीय, कतम
परिभोजनीय' ति ? सचे पानीयेन अत्थो होति, पानीय गहेत्वा पातब्ब। सचे परिभोजनीयेन
अत्थो होति, परिभोजनीय गहेत्वा पादा धोवितब्बा । पादे धोवन्तेन एकेन हत्थेन
उदक आसिञ्चितब्ब, एकेन हत्थेन पादा धोवितब्बा । येन[8] हत्थेन उदकं आसिञ्चितब्बं
न तेनेव हत्थेन पादा धोवितब्बा। उपाहनपुञ्छनचोळक[9] पुच्छित्वा उपाहना पुञ्छितब्बा ।
उपाहना पुञ्छन्तेन पठम सुक्खेन चोळकेन पुञ्छितब्बा, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुञ्छन-
चोळक धोवित्वा पीळेत्वा[10] एकमन्त विस्सज्जेतब्ब ।

"सचे आवासिको भिक्खु वुड्ढो[11] होति, अभिवादेतब्बो । सचे नवको होति,
अभिवादापेतब्बो । सेनासन पुच्छितब्ब–'कतम मे सेनासन पापुणाती' ति ? अज्झावुत्थ[12]
वा अनज्झावुत्थ वा पुच्छितब्ब, गोचरो पुच्छितब्बो, अगोचरो पुच्छितब्बो, सेक्खसम्मतानि[13]
कुलानि पुच्छितब्बानि, वच्चट्ठान पुच्छितब्ब, पस्सावट्ठान पुच्छितब्ब, पानीय पुच्छितब्बं,
परिभोजनीय पुच्छितब्ब, कत्तरदण्डो पुच्छितब्बो, सङ्घस्स कतिकसण्ठान पुच्छितब्बं–'क
काल पविसितब्ब, क काल निक्खमितब्ब' ति ? सचे विहारो अनज्झावुत्थो होति, कवाट
आकोटेत्वा मुहुत्त आगमेत्वा घटिक उग्घाटेत्वा कवाट पणामेत्वा बहि ठितेन निल्लोकेतब्बो[14]।

B 375 "सचे विहारो उक्लापो होति, मञ्चे वा मञ्चो आरोपितो होति, पीठे वा पीठ
आरोपितं होति, सेनासनं उपरिपुञ्जीकत[15] होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं
सोधेन्तेन पठम भुम्मत्थरण[16] नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा
एकमन्तं निक्खिपितब्बा, भिसिबिम्बोहन[17] नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, निसीदन-
पच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब, मञ्चो नीच कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन,[18]
R. 209 असङ्घट्टेन्तेन[19] कवाटपिट्ठ[20], नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, पीठ नीचं कत्वा साधुकं

१ पप्पोटेत्वा–स्या०, पप्पोठेत्वा–रो० । २ रो० पोत्थके नत्थि। ३ करित्वा–सी०, स्या०, रो० । ४ उपट्ठानसालाय–स्या०, रो० । ५ पटिरूप–स्या०, रो०। ६ पानिय–रो०। ७ परिभोजनिय–रो०। ८ न तेनेव–सी०, म०, रो०।९ उपाहनापुञ्छनचोळक–म०, उपाहनपुञ्छनचोलकं–रो० । १० सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि। ११. बुड्ढो–सी०। १२ अज्झावुट्ठं–म० । १३ सेखसम्मतानि–सी०, रो० । १४ उल्लोकेतब्बो–सी० । १५ उपरि पुञ्जीकतं–म०, उपरिपुञ्जकितं–सी०, रो० । १६ भूमत्थरणं–म० । १७ भिसिबिब्बोहनं–म० । १८ अपरिघसन्तेन–सी०, स्या०, रो० । १९ असङ्घट्टन्तेन–सी०, स्या०, रो० । २०. कवाटपीठ–सी० ।

अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब। सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा। सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा[1] सम्मज्जितब्बा[2]—मा विहारो रजेन ऊहञ्‍ञी[3] ति। सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्त छड्डेतब्ब।

"भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाठाने[4] पञ्‍ञापेतब्ब[5]। मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने[6] ठपेतब्बा। मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथाठाने[7] पञ्‍ञापेतब्बो। पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथाठाने पञ्‍ञापेतब्बं। भिसिबिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पञ्‍ञापेतब्ब। निसीदनपच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभाग पञ्‍ञापेतब्ब। खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बो। अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्ब। पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब। पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन B 376 पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्चं वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो। न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो। चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब।

"सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा। सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा। सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा। सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा। सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा। सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा।

"सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं। सचे कोट्ठको उक्लापो होति, R. 210 कोट्ठको सम्मज्जितब्बो। सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा। सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा। सचे वच्चकुटि[8] उक्लापा होति,

१ परिप्पोसित्वा–रो०। २ पमज्जितब्बा–सी०। ३ उहञ्‍ञी–म०। ४ यथापञ्‍ञत्त–स्या०, यथा पञ्‍ञत्त–सी०, यथाभागं–रो०। ५ पञ्‍ञपेतब्ब–म०। ६. यथाभागं–स्या०, रो०। ७. यथाभागं–सी०, स्या०, रो०। ८. वच्चकुटी–स्या०, रो०।

वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्ब । इद खो, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खूनं वत्तं यथा आगन्तुकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं" ति ।

---o---

§ २. आवासिकवत्तकथा

३ तेन खो पन समयेन आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्ञापेन्ति[1], न पादोदक पादपीठ पादकथलिक[2] उपनिक्खिपन्ति, न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गण्हन्ति, न पानीयेन पुच्छन्ति, न[3] परिभोजनीयेन पुच्छन्ति[3], न वुड्ढतरे पि आगन्तुके भिक्खू अभिवादेन्ति, न सेनासन पञ्ञापेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[4] विपाचेन्ति – "कथ हि नाम आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्ञापेस्सन्ति[5], न पादोदक पादपीठं पादकथलिकं B 377 उपनिक्खिपिस्सन्ति, न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गण्हिस्सन्ति[6], न पानीयेन पुच्छिस्सन्ति, न परिभोजनीयेन पुच्छिस्सन्ति, वुड्ढतरे पि आगन्तुके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति, न सेनासन पञ्ञापेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं· ·पे० सच्चं किरं, भिक्खवे···पे०···सच्च भगवा ति···पे०···विगरहित्वा···पे०···धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

४. "तेन हि, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खूनं वत्तं पञ्ञापेस्सामि यथा आवा-सिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब । आवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुक भिक्खु वुड्ढतरं दिस्वा आसन पञ्ञापेतब्ब, पादोदक पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्ब, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्ब, पानीयेन पुच्छितब्बो, परिभोजनीयेन पुच्छितब्बो । सचे उस्सहति, उपाहना पुञ्छितब्बा । उपाहना पुञ्छन्तेन पठम सुक्खेन चोळकेन[7] पुञ्छितब्बा, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुञ्छनचोळक[8] धोवित्वा पीळेत्वा[9] एकमन्तं विस्सज्जेतब्बं ।

"आगन्तुको भिक्खु वुड्ढतरो[10] अभिवादेतब्बो । सेनासनं पञ्ञापेतब्बं – 'एत ते[11] सेनासनं पापुणाती' ति । अज्झावुत्थ[12] वा अनज्झावुत्थ वा आचिक्खितब्बं । गोचरो आचि-क्खितब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो । सेक्खसम्मतानि[13] कुलानि आचिक्खितब्बानि । वच्चट्ठानं आचिक्खितब्ब । पस्सावट्ठान आचिक्खितब्ब । पानीय आचिक्खितब्बं । परि-

---

१ पञ्ञपेन्ति–म० । २ पादकठलिकं–सी० । ३-३. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ४ खीयन्ति–सी०, स्या०, रो० । ५. पञ्ञपेस्सन्ति–म० । ६ पटिग्गहिस्सन्ति–म०, पटिग्ग-हेस्सन्ति–स्या० । ७ चोलकेन–रो० । ८ उपाहनापुञ्छनचोळकं–म० । ९ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । १० वुड्ढो भिक्खु–स्या०, भिक्खु–रो० । ११. तुम्हाकं–स्या०; सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२. अज्झावुट्ठ–म० । १३. सेखसम्मतानि–सी०, रो० ।

भोजनीयं आचिक्खितब्बं । कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो । सङ्घस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्ब – 'इमं काल पविसितब्ब, इम काल निक्खमितब्बं' ति । B 211

"सचे नवको होति, निसिन्नकेनेव आचिक्खितब्बं – 'अत्र पत्तं निक्खिपाहि, अत्र चीवरं निक्खिपाहि, इद आसन निसीदाही' ति । पानीय आचिक्खितब्ब । परिभोजनीय आचिक्खितब्ब । उपाहनपुञ्छनचोळक आचिक्खितब्बं । आगन्तुको भिक्खु नवको[1] अभिवादापेतब्बो । सेनासन आचिक्खितब्बं – 'एत ते सेनासन पापुणाती' ति । अज्झावुत्थ वा अनज्झावुत्थ वा आचिक्खितब्ब । गोचरो आचिक्खिकब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो । सेक्खसम्मतानि कुलानि आचिक्खितब्बानि । वच्चट्ठान आचिक्खितब्बं । पस्सावट्ठान आचिक्खितब्बं । पानीय आचिक्खितब्बं । परिभोजनीय आचिक्खितब्ब । कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो । सङ्घस्स कतिकसण्ठान आचिक्खितब्बं – 'इम काल पविसितब्बं, इमं काल निक्खमितब्ब' ति । इदं खो, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून वत्त यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब" ति । B. 378

---

§ ३. गमिकवत्तकथा

५. तेन खो पन समयेन गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा[2] द्वारवातपान विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमन्ति । दारुभण्ड मत्तिकाभण्डं नस्सति । सेनासन अगुत्त होति[3] । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा…पे०…ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम गमिका भिक्खू दारुभण्ड मत्तिकाभण्ड अप्पटिसामेत्वा द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति ! दारुभण्ड मत्तिकाभण्ड नस्सति । सेनासन अगुत्त होती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु…पे०… सच्च किर, भिक्खवे…पे०… सच्चं भगवा ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि –

६. "तेन हि, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्ञापेस्सामि यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्मा[4] वत्तितब्ब । गमिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना दारुभण्ड मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपान थकेत्वा सेनासन आपुच्छा[5] पक्कमितब्ब[5] । सचे भिक्खु न होति, सामणेरो आपुच्छितब्बो । सचे सामणेरो न होति, आरामिको आपुच्छितब्बो । सचे आरामिको न होति, उपासको आपुच्छितब्बो । सचे न होति भिक्खु वा सामणेरो वा आरामिको वा उपासको वा, चतूसु[6] पासाणेसु[7] मञ्चं पञ्ञापेत्वा मञ्चे मञ्चं आरोपेत्वा पीठे

---

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ अपटिसामेत्वा-सी०, रो० । ३ भवति-स्या० । ४ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५-५ आपुच्छित्वा पक्कमितब्बं-सी०, आपुच्छितब्बं-स्या० । ६. चतुसु-सी०, रो० । ७ पासाणकेसु-स्या०, रो० ।

पीठ आरोपेत्वा सेनासनं उपरिपुञ्ज[1] करित्वा दारुभण्ड मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा पक्कमितब्ब । सचे विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, छादेतब्बो, उस्सुक वा कातब्ब – 'किन्ति[2] नु[2] खो विहारो छादियेथा' ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, यो देसो अनोवस्सको होति, तत्थ चतूसु पासाणेसु मञ्च पञ्ञापेत्वा मञ्चे मञ्च आरोपेत्वा पीठे पीठ आरोपेत्वा सेनासन उपरिपुञ्ज करित्वा दारुभण्ड मत्तिकाभण्ड पटिसामेत्वा द्वारवातपान थकेत्वा पक्कमितब्ब । सचे सब्बो विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, B 379, R 212 सेनासन गाम अतिहरितब्ब, उस्सुक वा कातब्ब – 'किन्ति नु खो सेनासन गाम अतिहरियेथा' ति । एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, अज्झोकासे चतूसु पासाणेसु मञ्च पञ्ञापेत्वा मञ्चे मञ्च आरोपेत्वा पीठे पीठ आरोपेत्वा सेनासन उपरिपुञ्ज करित्वा दारुभण्ड मत्तिकाभण्ड पटिसामेत्वा तिणेन वा पण्णेन वा पटिच्छादेत्वा पक्कमितब्ब – अप्पेव नाम अङ्गानि पि सेसेय्यु ति । इद खो, भिक्खवे, गमिकान भिक्खून वत्त यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब" ति ।

---

§ ४. अनुमोदनवत्तकथा

७ तेन खो पन समयेन भिक्खू भत्तग्गे न अनुमोदन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम समणा सक्यपुत्तिया भत्तग्गे न अनुमोदिस्सन्ती" ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे अनुमोदितु" ति । अथ खो तेस भिक्खून एतदहोसि – "केन नु खो भत्तग्गे अनुमोदितब्ब" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना भत्तग्गे अनुमोदितु" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरस्स पूगस्स सङ्घभत्त होति । आयस्मा सारिपुत्तो सङ्घत्थेरो[3] होति । भिक्खू – 'भगवता अनुञ्ञात थेरेन भिक्खुना भत्तग्गे अनुमोदितु' ति – आयस्मन्त सारिपुत्त एकक ओहाय पक्कमिसु । अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो ते मनुस्से पटिसम्मोदित्वा पच्छा एकको अगमासि । अद्दसा खो भगवा आयस्मन्त सारिपुत्त दूरतो व एकक आगच्छन्तं । दिस्वान आयस्मन्त सारिपुत्त एतदवोच – "कच्चि, सारिपुत्त, भत्त इद्धं अहोसी" ति ? "इद्ध खो, भन्ते, भत्त अहोसि, अपि च म भिक्खू एकक ओहाय पक्कन्ता" ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे चतूहि पञ्चहि थेरानुथेरेहि भिक्खूहि आगमेतुं" ति ।

---

१. उपरि पुञ्जं–सी०, स्या०, म० । २-२. किन्तु–सी० । ३. सङ्घथेरो–स्या० ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो थेरो भत्तग्गे वञ्चितो आगमेसि[1]। सो वच्च सन्धारेतु[2] B. 380
असक्कोन्तो[3] मुच्छितो पपति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये आनन्तरिकं[4] भिक्खुं आपुच्छित्वा गन्तुं" ति।

———o———

§ ५. भत्तग्गवत्तकथा

८. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना R. 213
भत्तग्गं गच्छन्ति, वोक्कम्म[5] पि थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिबाहन्ति, सङ्घाटिं पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे[6] निसीदन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा…पे॰ ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तग्गं गच्छिस्सन्ति, वोक्कम्म पि थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गच्छिस्सन्ति, थेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदिस्सन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पि पटिबाहिस्सन्ति, सङ्घाटिं पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदिस्सन्ती" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं …पे॰ "सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तग्गं गच्छन्ति, वोक्कम्म पि थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गच्छन्ति, थेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिबाहन्ति, सङ्घाटिं पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदन्ती" ति? "सच्चं भगवा" ति पे॰ ·विगरहित्वा…पे॰ ··धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

९. "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून भत्तग्गवत्तं पञ्ञापेस्सामि यथा भिक्खूहि भत्तग्गे सम्मा वत्तितब्बं। सचे आरामे कालो आरोचितो होति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो।

"न वोक्कम्म थेरान भिक्खून पुरतो पुरतो गन्तब्बं। सुप्पटिच्छन्नेन[7] अन्तरघरे गन्तब्बं। सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। न उज्जग्घिकाय[8] अन्तरघरे गन्तब्बं। अप्पसद्देन अन्तरघरे
गन्तब्बं। न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न B. 381
सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं। न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं।

१ आगमेति–स्या॰। २ सन्धारेन्तो–सी॰, स्या॰, रो॰। ३ सी॰, स्या॰, रो॰ पोत्थकेसु नत्थि। ४ अनन्तरिकं–स्या॰। ५ ओक्कम्म–सी॰। ६ सी॰ पोत्थके नत्थि। ७ सुपटिच्छन्नेन–सी॰, स्या॰, रो॰। ८. उज्जग्गिकाय–रो॰।

"सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । सुसंवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्ब । न उक्खित्तकाय निसीदितब्बं । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्ब । अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्ब । न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्ब । न बाहुप्पचालक अन्तरघरे निसीदितब्ब । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्ब । न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदितब्ब । न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा । न सङ्घाटि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदितब्बं ।

"उदके दिय्यमाने[1] उभोहि हत्थेहि पत्त पटिग्गहेत्वा[2] उदक पटिग्गहेतब्ब । नीचं कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन पत्तो धोवितब्बो । सचे उदकप्पटिग्गाहको[3] होति, नीचं कत्वा उदकप्पटिग्गहे उदक आसिञ्चितब्ब – मा उदकप्पटिग्गाहको उदकेन ओसिञ्चि, मा R. 214 सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति । सचे उदकप्पटिग्गाहको न होति, नीच कत्वा छमाय[4] उदक आसिञ्चितब्ब – मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति ।

"ओदने दिय्यमाने उभोहि हत्थेहि पत्त पटिग्गहेत्वा ओदनो पटिग्गहेतब्बो, सूपस्स ओकासो कातब्बो । सचे होति सप्पि वा तेल वा उत्तरिभङ्गं वा, थेरेन वत्तब्बो – 'सब्बेस समकं सम्पादेही' ति । सक्कच्च पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । पत्तसञ्ञिना पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । समसूपको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो ।

"न ताव थेरेन भुञ्जितब्ब याव न सब्बेस ओदनो सम्पत्तो[5] होति । सक्कच्चं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । पत्तसञ्ञिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । सपदानं[6] पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । समसूपको B 382 पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । न थूपकतो[7] ओमद्दित्वा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । न सूपं वा ब्यञ्जनं[8] वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्योकम्यत उपादाय । न सूपं वा ओदन[9] वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विञ्ञापेत्वा भुञ्जितब्ब । न उज्झानसञ्ञिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो । नातिमहन्तो कबळो[10] कातब्बो । परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरितब्बं । न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो । न सकबळेन मुखेन ब्याहरितब्बं[11] । न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं । न कबळावच्छेदक भुञ्जितब्ब । न अवगण्डकारकं भुञ्जितब्बं । न हत्थनिद्धुनकं[12] भुञ्जितब्ब । न सित्थावकारक भुञ्जितब्बं । न जिव्हानिच्छारकं भुञ्जितब्बं । न चपुचपुकारक भुञ्जितब्बं । न सुरुसुरुकारक भुञ्जितब्बं । न हत्थनिल्लेहकं भुञ्जितब्ब । न पत्तनिल्लेहक भुञ्जितब्बं । न ओट्ठनिल्लेहक भुञ्जितब्बं ।

---

१ दीयमाने–सी०, स्या० । २ परिग्गहेत्वा–स्या०, परिगहेत्वा–रो० । ३ उदकपटिग्गाहको–स्या०, रो०, सी० । ४ छमायं–स्या० । ५ सम्पन्नो–रो० । ६. सपदानो–रो० । ७ थूपतो–सी०, स्या० । ८ व्यञ्जनं–सी०, रो० । ९ व्यञ्जनं–सी० । १०. कबलो–सी०, रो० । ११. व्याहरितब्बं–सी०, रो० । १२. हत्थनिद्धूनकं–स्या०, रो० ।

"न सामिसेन हत्थेन पानीयथालको पटिग्गहेतब्बो। न ताव थेरेन उदकं पटिग्गहेतब्बं याव न सब्बेव[1] भुत्ताविनो होन्ति। उदके दिय्यमाने उभोहि हत्थेहि पत्त पटिग्गहेत्वा[2] उदक पटिग्गहेतब्ब। नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन पत्तो धोवितब्बो। सचे उदकप्पटिग्गाहको होति, नीच कत्वा उदकप्पटिग्गहे उदक आसिञ्चितब्ब—मा उदकप्पटिग्गाहको उदकेन ओसिञ्चि, मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति। सचे उदकप्पटिग्गाहको न होति, नीच कत्वा छमाय उदक आसिञ्चितब्बं—मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति। न ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छड्डेतब्बं।

"निवत्तन्तेन नवकेहि भिक्खूहि पठमतरं निवत्तितब्ब। पच्छा थेरेहि सुप्पटिच्छन्नेन[3] R 215
अन्तरघरे गन्तब्ब। सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तब्ब। ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्ब। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्ब। न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब। अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्ब। न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्ब। न बाहुप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्बं। न सीसप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्बं। न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्ब। न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। इद खो, भिक्खवे, भिक्खूनं भत्तग्गे[4] वत्तं[4] यथा भिक्खूहि भत्तग्गे सम्मा वत्तितब्बं" ति।

पठमभाणवारं निट्ठित।

---

§ ६. पिण्डचारिकवत्तकथा

१०. तेन खो पन समयेन पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्प- B 383
सम्पन्ना पिण्डाय चरन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसनं पविसन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमन्ति, अतिसहसा पि पविसन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, अतिदूरे पि तिट्ठन्ति, अच्चासन्ने पि तिट्ठन्ति, अतिचिरं पि तिट्ठन्ति, अतिलहु[5] पि निवत्तन्ति। अञ्ञतरो पि पिण्डचारिको भिक्खु असल्लक्खेत्वा निवेसनं पाविसि। सो च द्वारं मञ्ञमानो अञ्ञतरं ओवरकं पाविसि। तस्मिं पि[6] ओवरके इत्थी नग्गा उत्ताना निपन्ना होति। अद्दसा खो सो भिक्खु त इत्थिं[7] नग्गं उत्तानं निपन्नं। दिस्वान—"नयिद द्वारं, ओवरक इदं" ति तम्हा ओवरका[8] निक्खमि। अद्दसा खो तस्सा इत्थिया सामिको तं इत्थिं नग्गं उत्तान निपन्न। दिस्वान—"इमिना मे भिक्खुना पजापती दूसिता" ति तं भिक्खु गहेत्वा आकोटेसि। अथ खो सा इत्थी तेन सद्देन पटिबुज्झित्वा तं पुरिस एतदवोच—"किस्स त्व, अय्य[9], इम भिक्खुं आकोटेसी"

---

१ सब्बे-सी०, रो०। २ परिग्गहेत्वा-रो०, स्या०। ३. सुपटिच्छन्नेन-सी०, स्या०, रो०।
४-४ भत्तग्गवत्तं-स्या०, रो०। ५. अतिलहुक-स्या०, रो०।
८ ओवरकम्हा-स्या०। ९ अय्यो-रो०।

ति ? "इमिनासि त्व भिक्खुना दूसिता" ति ? "नाह, अय्य, इमिना भिक्खुना दूसिता, अकारको सो भिक्खू" ति त भिक्खु मुञ्चापेसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना पिण्डाय चरिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसन पविसिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिसहसा पि पविसिस्सन्ति, अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिदूरे पि तिट्ठिस्सन्ति, अच्चासन्ने पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिचिरं पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिलहु[1] पि निवत्तिस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० सच्च किर, भिक्खवे ·· पे० सच्च भगवा ति पे० विगरहित्वा पे० · धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

११. "तेन हि, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खूनं वत्त पञ्ञापेस्सामि[2] यथा पिण्डचारिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब । पिण्डचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना – 'इदानि गाम पविसिस्सामी' ति तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिक पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्त गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो ।

B. 384, R. 216 "सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्ब । सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्ब । न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्ब । न कायप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्बं । न बाहुप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब । न सीसप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब ।

"निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतब्ब – 'इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी' ति । नातिसहसा पविसितब्ब । नातिसहसा निक्खमितब्ब । नातिदूरे ठातब्बं । नाच्चासन्ने ठातब्बं । नातिचिरं ठातब्बं । नातिलहु[3] निवत्तितब्बं । ठितकेन सल्लक्खेतब्बं – 'भिक्ख दातुकामा वा अदातुकामा वा' ति । सचे कम्म वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा – दातुकामस्सा[4] ति ठातब्बं । भिक्खाय दिय्यमानाय[5] वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारेत्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्त पणामेत्वा[6] उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा[7] भिक्खा पटिग्गहेतब्बा । न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतब्बं[8] । सल्लक्खेतब्बं – 'सूप दातुकामा वा अदातुकामा वा' ति । सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजनं

१ अतिलहुक–सी०, स्या०, रो० । २ पञ्ञपेस्सामि–म० । ३. नातिलहुकं–रो०, स्या० । ४ दातुकामा विया–सी०, रो०, दातुकामिया–स्या० । ५ दीयमानाय–सी०, स्या० । ६. पनामेत्वा–सी० । ७. परिग्गहेत्वा–स्या०, रो० । ८. ओलोकेतब्बं–स्या० ।

वा परामसति, ठपेति वा–दातुकामस्सा ति ठातब्बं। भिक्खाय दिन्नाय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुकं अतरमानेन निवत्तितब्बं।

"सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं। सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तब्ब। ओक्खित्त-चक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्ब। न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब। अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्ब। न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्ब। न बाहुप्प-चालक अन्तरघरे गन्तब्ब। न सीसप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब। न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्ब। न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्ब। यो पठम गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, तेन आसन पञ्ञापेतब्ब,[1] पादोदक पादपीठ पादकथलिक[2] उपनिक्खिपितब्बं, अवक्कारपाति[3] धोवित्वा उपट्ठापेतब्बा,[4] पानीय[5] परिभोजनीय[5] उपट्ठापेतब्ब। यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सचे होति भुत्तावसेसो, सचे आकङ्खति, भुञ्जि-तब्बं। B. 385 नो चे आकङ्खति, अपहरिते[6] वा छड्डेतब्ब, अप्पाणके वा उदके ओपिलापेतब्ब। तेन आसन उद्धरितब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिकं पटिसामेतब्ब, अवक्कारपाति धोवित्वा पटिसामेतब्बा,[7] पानीयं परिभोजनीयं पटिसामेतब्ब, भत्तग्ग सम्मज्जितब्बं। यो पस्सति पानीयघट वा परिभोजनीयघटं वा वच्चघट वा रित्त तुच्छं तेन उपट्ठापेतब्बं। सचस्स होति अविसय्ह, हत्थविकारेन दुतियं आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपट्ठापेतब्बं, न च तप्पच्चया वाचा भिन्दितब्बा। इद खो, भिक्खवे, पिण्डचारिकान भिक्खूनं वत्तं यथा पिण्डचारिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं" ति।

---

§ ७. आरञ्ञिकवत्तकथा

१२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अरञ्ञे विहरन्ति। ते नेव पानीयं उपट्ठापेन्ति, न परिभोजनीय उपट्ठापेन्ति, न अग्गि उपट्ठापेन्ति, न अरणिसहित उपट्ठापेन्ति, R. 217 न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभाग जानन्ति। चोरा तत्थ गन्त्वा ते भिक्खू एतदवोचु – "अत्थि, भन्ते, पानीयं" ति? "नत्थावुसो" ति। "अत्थि, भन्ते, परिभोजनीय" ति? "नत्थावुसो" ति। "अत्थि, भन्ते, अग्गी" ति? "नत्थावुसो" ति। "अत्थि, भन्ते, अरणिसहितं" ति? "नत्थावुसो" ति[8]।

"केनज्ज, भन्ते, युत्तं" ति? "न खो मय, आवुसो, जानामा" ति। "कतमायं, भन्ते, दिसा" ति? "न खो मय, आवुसो, जानामा" ति। अथ खो ते चोरा – 'नेविमेसं पानीय

---

१. पञ्ञपेतब्बं–म०। २ पादकठलिकं–सी०। ३ अवक्कारपाटिं–स्या०, अवक्कारपाति–म०। ४ उपट्ठापेतब्ब–रो०, स्या०। ५-५. पानियं परिभोजनियं–रो०। ६ अप्पहरिते–सी०, रो०, म०। ७ पटिमामेतब्बं–स्या०, रो०। ८ एत्थ 'अत्थि भन्ते नक्खत्तपदानी ति? न जानाम आवुसो ति। अत्थि भन्ते दिसाभागं ति? न जानाम आवुसो ति' इति अधिको पाठो सी० पोत्थके दिस्सति।

अत्थि, न परिभोजनीयं अत्थि, न अग्गि अत्थि, न अरणिसहितं अत्थि, न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभागं जानन्ति, चोरा इमे, नयिमे भिक्खू' ति – आकोटेत्वा पक्कमिंसु। अथ खो ते भिक्खू भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसुं। भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१३ "तेन हि, भिक्खवे, आरञ्ञिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्ञापेस्सामि यथा आरञ्ञिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं। आरञ्ञिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना कालस्सेव उट्ठाय पत्तं थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलग्गेत्वा चीवरं खन्धे करित्वा उपाहना आरोहित्वा[1] दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासना ओतरितब्बं – इदानि गामं पविसिस्सामी ति। उपाहना ओमुञ्चित्वा नीचं कत्वा पप्फोटेत्वा[2] थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलग्गेत्वा तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो। सुप्पटिच्छन्नेन[3] अन्तरघरे गन्तब्बं पे० न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं। न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं।

"निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतब्बं – 'इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी' ति। नातिसहसा पविसितब्बं। नातिसहसा निक्खमितब्बं। नातिदूरे ठातब्बं। नाच्चासन्ने ठातब्बं। नातिचिरं ठातब्बं। नातिलहुं[4] निवत्तितब्बं। ठितकेन सल्लक्खेतब्बं – 'भिक्खं दातुकामा वा अदातुकामा वा' ति। सचे कम्मं वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा – दातुकामस्सा[5] ति ठातब्बं। भिक्खाय दिय्यमानाय[6] वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारेत्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्तं पणामेत्वा उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा भिक्खा पटिग्गहेतब्बा। न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतब्बं[7]। सल्लक्खेतब्बं – 'सूपं दातुकामा वा अदातुकामा वा' ति। सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा – दातुकामस्सा ति ठातब्बं। भिक्खाय दिन्नाय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुकं अतरमानेन निवत्तितब्बं।

"सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं पे० न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं। गामतो निक्खमित्वा पत्तं थविकाय पक्खिपित्वा अंसे आलग्गेत्वा चीवरं सङ्घरित्वा[8] सीसे करित्वा उपाहना आरोहित्वा गन्तब्बं।

"आरञ्ञिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना पानीयं उपट्ठापेतब्बं, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं, अग्गि उपट्ठापेतब्बो, अरणिसहितं उपट्ठापेतब्बं, कत्तरदण्डो उपट्ठापेतब्बो, नक्खत्तपदानि

B. 386

१ आरुहित्वा-सी०। २ पप्पोठेत्वा-रो०, पप्पोटेत्वा-स्या०। ३ सुपटिच्छन्नेन-सी०, रो०। ४. नातिलहुक-स्या०, रो०। ५ दातुकामा विया-सी०, दातुकामिया-स्या०। ६ दीयमानाय-सी०, स्या०। ७ ओलोकेतब्बं-सी०, स्या०। ८. सहरित्वा-स्या०, रो०।

उग्गहेतब्बानि – सकलानि वा एकदेसानि वा, दिसाकुसलेन भवितब्ब। इद खो, भिक्खवे, आरञ्ञिकान भिक्खून वत्त यथा आरञ्ञिकेहि भिक्खूहि सम्मा[1] वत्तितब्ब" ति।

———o———

§ ८. सेनासनवत्तकथा

१४ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अज्झोकासे चीवरकम्म करोन्ति। R. 218,
छब्बग्गिया भिक्खू पटिवाते अङ्गणे[2] सेनासन पप्फोटेसु[3]। भिक्खू रजेन ओकिरिसु[4]। ये B 387
त भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू पटिवाते अङ्गणे सेनासन पप्फोटेस्सन्ति! भिक्खू रजेन ओकिरिसू" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ··पे० "सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू पटिवाते अङ्गणे सेनासन पप्फोटेन्ति[5], भिक्खू रजेन ओकिरिसू" ति? "सच्च भगवा" ति पे०···विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१५ "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून सेनासनवत्त पञ्ञापेस्सामि यथा भिक्खूहि सेनासने सम्मा वत्तितब्ब। यस्मि विहारे विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो। विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, निसीदनपच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भिसिबिम्बोहन[6] नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन[7], असङ्घट्टेन्तेन[8] कवाटपिट्ठ[9], नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भुम्मत्थरण[10] यथा पञ्ञत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब। सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा। सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक[11] तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा[12] सम्मज्जितब्बा – मा विहारो रजेन ऊहञ्ञी[13] ति। सङ्कार विचिनित्वा एकमन्तं छड्डेतब्बं।

---

१ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। २ पङ्गणे-सी०, स्या०, रो०। ३ पप्पोठेसुं-रो०, पप्पोटेसु-स्या०। ४ ओकिरियिंसु-सी०, स्या०। ५ पप्फोटेसुं-सी०, पप्पोटेन्ति-स्या०, पप्पोठेन्ति-रो०। ६ भिसिबिब्बोहनं-म०। ७ अपरिघंसन्तेन-सी०, स्या०, रो०। ८ असङ्घट्टन्तेन-सी०, स्या०, रो०। ९ कवाटपीठ-सी०। १० भूमत्थरण-म०। ११ चोलक-रो०। १२ परिप्पोसित्वा-रो०, परिप्फोसित्वा परिप्फोसित्वा-म०, सी०। १३ उहञ्ञी-म०।

B. 388 "न भिक्खुसामन्ता सेनासन पप्फोटेतब्बं[1] । न विहारसामन्ता सेनासनं पप्फोटेतब्बं । न पानीयसामन्ता सेनासन पप्फोटेतब्ब । न परिभोजनीयसामन्ता सेनासन पप्फोटेतब्ब । न पटिवाते अङ्गणे सेनासन पप्फोटेतब्ब । अधोवाते सेनासन पप्फोटेतब्ब ।

"भुम्मत्थरण एकमन्तं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त
R 219 पञ्ञापेतब्ब । मञ्चपटिपादका एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने[2] ठपेतब्बा । मञ्चो एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्बो । पीठ एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब । भिसिबिम्बोहन एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थरण एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथा, पञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब । खेळमल्लको एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

"सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

B. 389 "सचे परिवेण उक्लाप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी[3] उक्लापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

"सचे वुड्ढेन[4] सद्धिं एकविहारे विहरति, न वुड्ढं अनापुच्छा उद्देसो दातब्बो, न परिपुच्छा दातब्बा, न सज्झायो कातब्बो, न धम्मो भासितब्बो, न पदीपो कातब्बो, न

१ पप्पोटेतब्बं–स्या०, पप्पोठेतब्बं–रो० । २ यथाट्ठाने–रो० । ३ वच्चकुटि–म० । ४. वुड्ढेन–सी० ।

पदीपो विज्झापेतब्बो, न वातपाना विवरितब्बा, न वातपाना थकेतब्बा। सचे वुड्ढेन सद्धिं एकचङ्कमे चङ्कमति, येन वुड्ढो तेन परिवत्तितब्ब, न च वुड्ढो सङ्घाटिकण्णेन घट्टेतब्बो। इद खो, भिक्खवे, भिक्खून सेनासनवत्त यथा भिक्खूहि सेनासने सम्मा वत्तितब्ब" ति। R. 220

———o———

§ ९. जन्ताघरवत्तकथा

१६. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरिय पटिच्च पहूत कट्ठ आरोपेत्वा अग्गि दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदन्ति। भिक्खू उण्हाभितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरिय पटिच्च पहूत कट्ठ आरोपेत्वा अग्गि दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदिस्सन्ति! भिक्खू उण्हाभितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती" ति। अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे०.. "सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू जन्ताघरे थेरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पहूत कट्ठ आरोपेत्वा अग्गि दत्वा द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदन्ति, भिक्खू उण्हाभितत्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती" ति? "सच्च भगवा" ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—"न, भिक्खवे, जन्ताघरे थेरेन भिक्खुना B 390 निवारियमानेन अनादरिय पटिच्च पहूत कट्ठ आरोपेत्वा अग्गि दातब्बो। यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। न च, भिक्खवे, द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदितब्ब। यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स।

१७ "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून जन्ताघरवत्त पञ्ञापेस्सामि यथा भिक्खूहि जन्ताघरे सम्मा वत्तितब्ब। यो पठम जन्ताघरे[1] गच्छति, सचे छारिका उस्सन्ना होति, छारिका छड्डेतब्बा। सचे जन्ताघरं उक्लाप होति, जन्ताघरं सम्मज्जितब्ब। सचे परिभण्ड उक्लाप होति, परिभण्ड सम्मज्जितब्ब। सचे परिवेण उक्लाप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब। सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो। सचे जन्ताघरसाला उक्लापा होति, जन्ताघरसाला सम्मज्जितब्बा।

"चुण्ण सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, उदकदोणिकाय उदक आसिञ्चितब्बं। जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब। न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब। न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा[2]। सचे उस्सहति, जन्ताघरे थेरान भिक्खून परिकम्मं कातब्ब। जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठ

1 जन्ताघर-सी०, स्या०, रो०। २ पटिबाहेतब्बा-सी०।

आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्ब । सचे उस्सहति, उदके पि थेरान भिक्खून परिकम्म कातब्ब । न थेरान भिक्खून पुरतो पि[1] नहायितब्बं, R. 221 न उपरितो[2] पि नहायितब्ब । नहातेन उत्तरन्तेन ओतरन्तान मग्गो दातब्बो । यो पच्छा जन्ताघरा निक्खमति, सचे जन्ताघरं चिक्खल्ल होति, धोवितब्ब । मत्तिकादोणिक धोवित्वा जन्ताघरपीठ पटिसामेत्वा अग्गि विज्झापेत्वा द्वारं थकेत्वा पक्कमितब्ब । इद खो, भिक्खवे, भिक्खून जन्ताघरवत्त यथा भिक्खूहि जन्ताघरे सम्मा वत्तितब्ब" ति ।

———o———

§ १०. वच्चकुटिवत्तकथा

१८ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु ब्राह्मणजातिको वच्च कत्वा न इच्छति B 391 आचमेतु – को इम वसल दुग्गन्ध आमसिस्सती ति । तस्स वच्चमग्गे किमि सण्ठाति[3] । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । "कि पन त्व, आवुसो, वच्च कत्वा न आचमेसी" ति ? "एवमावुसो" ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भिक्खु वच्च कत्वा न आचमेस्सती[4]" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० "सच्च किर त्व, भिक्खु, वच्च कत्वा न आचमेसी" ति ? "सच्चं भगवा" ति पे० विगरहित्वा ·· पे० · धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, वच्च कत्वा सति उदके नाचमेतब्ब । यो नाचमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू वच्चकुटिया यथावुड्ढ[5] वच्च करोन्ति । नवका भिक्खू पठमतरं आगन्त्वा वच्चिता आगमेन्ति । ते वच्च सन्धारेन्ता मुच्छिता पपतन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे०···सच्च किर भिक्खवे पे० सच्च भगवा ति पे० · विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, वच्चकुटिया यथावुड्ढ वच्चो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, आगतपटिपाटिया वच्च कातु" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अतिसहसा पि वच्चकुटिं पविसन्ति, उब्भजित्वा[6] पि पविसन्ति, नित्थुनन्ता[7] पि वच्च करोन्ति, दन्तकट्ठ खादन्ता पि वच्च करोन्ति, बहिद्धा पि वच्चदोणिकाय वच्च करोन्ति, बहिद्धा पि पस्सावदोणिकाय पस्साव करोन्ति, पस्सावदोणिकाय पि खेळ करोन्ति, फरुसेन पि कट्ठेन अवलेखन्ति[8], अवलेखनकट्ठ[9]

---

१ रो०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । २ उपरिसोते–स्या० । ३ सण्ठासि–सी०, स्या०, रो० । ४ आचमिस्सती–स्या० । ५ यथाबुड्ढ–सी० । ६ उब्भुजित्वा–सी०, उब्भुजित्वा–स्या०, रो० । ७ नित्थनन्ता–सी० । ८ अपलेखन्ति–सी० । ९ अपलेखनकट्ठ–सी० ।

पि वच्चकूपम्हि पातेन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमन्ति, चपुचपुकारकं[1] पि आचमेन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेसेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू R. 222 अतिसहसा पि वच्चकुटिं पविसिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि पविसिस्सन्ति, नित्थुनन्ता पि वच्चं करिस्सन्ति, दन्तकट्ठं खादन्ता पि वच्चं करिस्सन्ति, बहिद्धा पि वच्चदोणिकाय वच्चं करिस्सन्ति, बहिद्धा पि पस्सावदोणिकाय पस्सावं करिस्सन्ति, पस्सावदोणिकाय पि खेळं करिस्सन्ति, फरुसेन पि कट्ठेन अवलेखिस्सन्ति,[2] अवलेखनकट्ठं पि वच्चकूपम्हि पातेस्सन्ति, अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमिस्सन्ति, चपुचपुकारकं पि आचमेस्सन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेसिस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं B. 392 आरोचेसुं पे० · सच्चं किर भिक्खवे पे० ··सच्चं भगवा ति पे० विगरहित्वा पे० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१९ "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खूनं वच्चकुटिवत्तं पञ्ञापेस्सामि यथा भिक्खूहि वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं । यो वच्चकुटिं गच्छति तेन[3] बहि ठितेन[4] उक्कासितब्बं । अन्तो निसिन्नेन पि उक्कासितब्बं । चीवरवंसे वा चीवररज्जुया वा चीवरं निक्खिपित्वा साधुकं अतरमानेन वच्चकुटी[5] पविसितब्बा । नातिसहसा पविसितब्बा । न उब्भजित्वा पविसितब्बा । वच्चपादुकाय ठितेन उब्भजितब्बं[6] । न नित्थुनन्तेन वच्चो कातब्बो । न दन्तकट्ठं खादन्तेन वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा वच्चदोणिकाय वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा पस्सावदोणिकाय पस्सावो कातब्बो । न पस्सावदोणिकाय खेळो कातब्बो । न फरुसेन कट्ठेन अवलेखितब्बं[7] । न अवलेखनकट्ठं[8] वच्चकूपम्हि पातेतब्बं । वच्चपादुकाय ठितेन पटिच्छादेतब्बं । नातिसहसा निक्खमितब्बं । न उब्भजित्वा निक्खमितब्बं । आचमनपादुकाय ठितेन उब्भजितब्बं । न चपुचपुकारकं[9] आचमेतब्बं । न आचमनसरावके उदकं सेसेतब्बं । आचमनपादुकाय ठितेन पटिच्छादेतब्बं ।

"सचे वच्चकुटी ऊहता[10] होति, धोवितब्बा । सचे अवलेखनपिधरो[11] पूरो होति, अवलेखनकट्ठं छड्डेतब्बं । सचे वच्चकुटी उक्लापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे परिभण्डं उक्लापं होति, परिभण्डं सम्मज्जितब्बं । सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खूनं वच्चकुटिवत्तं[12] यथा भिक्खूहि वच्चकुटिया सम्मा वत्तितब्बं" ति ।

———o———

१ चपुचपुकारका–सी०, स्या० । २ अपलेखिस्सन्ति–सी० । ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ बहिट्ठितेन–स्या० । ५ वच्चकुटि–म० । ६ उब्भुजितब्बं–स्या०, रो०, उब्भुज्जितब्बं–सी० । ७ अपलेखितब्बं–सी० । ८ अपलेखनकट्ठं–सी० । ९ चपुचपुकारकेन–सी०, स्या० । १० उहता–म० । ११ अवलेखनपिठरो–स्या०, अपलेखनपिठरो–सी० । १२. वच्चकुटीवत्तं–सी०, स्या ।

§ ११. उपज्झायवत्तकथा

२० तेन खो पन समयेन सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्च किर, भिक्खवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ती" ति ? "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "कथ हि नाम, भिक्खवे, सद्धिविहारिका
B 393
R. 223
उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेक-परियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२१. "तेन हि, भिक्खवे, सद्धिविहारिकानं उपज्झायेसु वत्त पञ्ञापेस्सामि यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्ब । सद्धिविहारिकेन, भिक्खवे, उपज्झायम्हि सम्मा वत्तितब्बं । तत्राय सम्मावत्तना —

"कालस्सेव उट्ठाय उपाहना ओमुञ्चित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा दन्तकट्ठ दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्ञापेतब्ब । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामे-तब्बा । यागु पीतस्स उदकं दत्वा भाजन पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन[1] धोवित्वा पटिसामेतब्ब । उपज्झायम्हि वुट्ठिते[2] आसन उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

"सचे उपज्झायो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्ब, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्ब, कायबन्धन दातब्ब, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको दातब्बो । सचे उपज्झायो पच्छासमण आकङ्खति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धन बन्धित्वा सगुण कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्त गहेत्वा उपज्झायस्स पच्छासमणेन होतब्बं । नातिदूरे गन्तब्ब, नाच्चासन्ने गन्तब्बं, पत्तपरियापन्न पटिग्गहेतब्ब । न उपज्झायस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतब्बा । उपज्झायो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

---

१ अपरिघसन्तेन–सी०, स्या०, रो० । २ उट्ठिते–सी० ।

"निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसन पञ्ञापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं[1] उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्ब, पटिनिवासनं दातब्ब, निवासनं पटिग्गहेतब्ब। सचे चीवरं सिन्न होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवरं निदहितब्ब[2]। चीवरं सङ्घरितब्बं[3]। चीवरं सङ्घरन्तेन[4] चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा[5] चीवरं सङ्घरितब्बं—मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति। ओभोगे कायबन्धन कातब्ब।

"सचे पिण्डपातो होति, उपज्झायो च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो। उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो। भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्त पटिग्गहेत्वा B 394
नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो। न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो। पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब। पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त R 221
गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो। न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो। चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं। उपज्झायम्हि वुट्ठिते आसन उद्धरितब्ब, पादोदकं पादपीठं पादकथलिक पटिसामेतब्बं। सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो।

"सचे उपज्झायो नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतब्बं। सचे सीतेन अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं। सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं।

"सचे उपज्झायो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय उपज्झायस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, चुण्ण दातब्बं, मत्तिका दातब्बा। सचे उस्सहति, जन्ताघरं पविसितब्ब। जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब। न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब। न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहेतब्बा[6]। जन्ताघरे उपज्झायस्स परिकम्मं कातब्ब। जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्ब।

"उदके पि उपज्झायस्स परिकम्म कातब्बं। नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्त वोदकं कत्वा निवासेत्वा उपज्झायस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्ब, निवासन दातब्ब, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसन पञ्ञापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितब्बं। उपज्झायो पानीयेन पुच्छितब्बो। सचे उद्दिसापेतुकामो होति, उद्दिसापेतब्बो। सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो।

"यस्मि विहारे उपज्झायो विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, B. 395

१ पादकठलिकं-सी०। २ निट्ठहितब्बं-सी०। ३ सहरितब्ब-स्या०, रो०। ४ सहरन्तेन-स्या०, रो०। ५ उस्सारेत्वा-म०। ६ पटिबाहितब्बा-स्या०, रो०, म०।

सोधेतब्बो। विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, निसीदन-
पच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भिसिबिम्बोहन[1] नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपि-
R 225 तब्ब, मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन[2] कवाटपिट्ठं[3], नीहरित्वा
एकमन्त निक्खिपितब्बो, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ,
नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बा,
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तब्ब, भुम्मत्थरण[4] यथापञ्ञत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब। सचे विहारे
सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा। सचे
गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे काळ-
वण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे अकता होति
भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा—मा विहारो रजेन उहञ्ञी ति। सङ्कारं विचि-
नित्वा एकमन्त छड्डेतब्ब।

"भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्बं।
मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा। मञ्चो ओतापेत्वा
सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा
यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्बो। पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटि-
घसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब। भिसिबिम्बोहन
ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब। निसीदनपच्चत्थरण
ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्बं। खेळमल्लको ओतापेत्वा
पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो। अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अति-
हरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब। पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब। पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं
B 396 गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो। न च
अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो। चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं
गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग
कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब।

"सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा। सचे
पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा। सचे उत्तरा सरजा वाता
R 226 वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा। सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा
वातपाना थकेतब्बा। सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्तिं थकेतब्बा।
सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा।

---

१ भिसिबिब्बोहन–म०। २ असघट्टन्तेन–रो०, असघट्टेन्तेन–म०। ३ कवाटपीठ–सी०।
४. भूमत्थरण–म०।

"सचे परिवेणं उक्लापं होति, परिवेण सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्लापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय[1] न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीय[2] न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमन-कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्ब ।

"सचे उपज्झायस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, सद्धिविहारिकेन वूपकासेतब्बा[3], वूपकासापेतब्बा[4], धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, सद्धिविहारिकेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायस्स दिट्ठिगतं उप्पन्न होति, सद्धिविहारिकेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्झायो गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो उपज्झायस्स परिवासं ददेय्या ति । सचे उपज्झायो मूलायपटिकस्सनारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो उपज्झायं मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे उपज्झायो मानत्तारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्बं – किं ति नु खो सङ्घो उपज्झायस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे उपज्झायो अब्भानारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्बं – किं ति नु खो सङ्घो उपज्झाय B 397 अब्भेय्या ति । सचे सङ्घो उपज्झायस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय[5] वा नियस्स[6] वा पब्बाजनीयं[7] वा पटिसारणीयं[8] वा उक्खेपनीय[9] वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो उपज्झायस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत वा पनस्स होति सङ्घेन कम्म, तज्जनीयं वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो उपज्झायो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

"सचे उपज्झायस्स चीवरं धोवितब्ब होति, सद्धिविहारिकेन धोवितब्ब, उस्सुक्कं R 227 वा कातब्ब – किं ति नु खो उपज्झायस्स चीवरं धोवियेथा ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं कातब्ब होति, सद्धिविहारिकेन कातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब – किं ति नु खो उपज्झायस्स चीवरं करियेथा[10] ति । सचे उपज्झायस्स रजन[11] पचितब्ब[11] होति, सद्धिविहारिकेन पचितब्ब,[12] उस्सुक्क वा कातब्ब – किं ति नु खो उपज्झायस्स रजनं पचियेथा[13] ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं रजितब्ब[14] होति, सद्धिविहारिकेन रजितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्बं – किं ति नु खो

१ पानिय-रो० । २ परिभोजनिय-रो० । ३ वूपकासेतब्बो-स्या०, म० । ४ वूपकासापेतब्बो-स्या०, म० । ५ तज्जनिय-रो० । ६ निस्सय-रो० । ७ पब्बाजनियं-रो० । ८ पटिसारणिय-रो० । ९ उक्खेपनियं-रो० । १० करीयेथा-सी० । ११-११ रजना पाचितब्बा-म० । १२ पचितब्बा-म० । १३ पचीयेथा-सी० । १४ रजेतब्ब-स्या० ।

उपज्झायस्स चीवरं रजियेथा[1] ति । चीवरं रजन्तेन[2] साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं ।

"न उपज्झाय अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतब्बो, न एकच्चस्स चीवरं दातब्ब, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतब्ब, न एकच्चस्स परिक्खारो दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्खारो पटिग्गहेतब्बो, न एकच्चस्स केसा छेदेतब्बा[3], न एकच्चेन केसा छेदापेतब्बा, न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्बं, न एकच्चेन परिकम्म कारापेतब्बं, न एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतब्बं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो, न उपज्झायं अनापुच्छा गामो पविसितब्बो, न सुसानं
B. 398 गन्तब्ब, न दिसा पक्कमितब्बा । सचे उपज्झायो गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातब्बो[4], वुट्ठानमस्स[5] आगमेतब्ब । इद खो, भिक्खवे, सद्धिविहारिकान उपज्झायेसु वत्त यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्ब" ति ।

---

§ १२. सद्धिविहारिकवत्तकथा

२२. तेन खो पन समयेन उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० "सच्च किर, भिक्खवे, उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्म वत्तन्ती" ति ? "सच्च भगवा" ति·· पे० विगरहित्वा पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२३ "तेन हि, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्त पञ्ञापेस्सामि[6] यथा उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितब्ब । उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिकम्हि
R. 2-8 सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना —

"उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिको सङ्गहेतब्बो अनुग्गहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे उपज्झायस्स पत्तो होति, सद्धिविहारिकस्स पत्तो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब – किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं होति, सद्धिविहारिकस्स चीवरं न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स चीवरं दातब्ब, उस्सुकं वा कातब्बं – कि ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स परिक्खारो

१ रजीयेथा-सी० । २ रजेन्तेन-सी०, स्या० । ३ छेदातब्बा-रो०, छेत्तब्बा-सी० । ४. उपट्ठापेतब्बो-सी० । ५ वुट्ठानस्स-सी०, स्या०, रो० । ६. पञ्ञपेस्सामि-म० ।

होति, सद्धिविहारिकस्स परिक्खारो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स परिक्खारो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं – किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स परिक्खारो उप्पज्जियेथा ति।

"सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्ञापेतब्बं। सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा। यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा B. 399 पटिसामेतब्बं। सद्धिविहारिकम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं। सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो।

"सचे सद्धिविहारिको गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको दातब्बो। एत्तावता निवत्तिस्सती ति आसनं पञ्ञापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं[1] उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं। सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं[2]। चीवरं सङ्घरितब्बं[3]। चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सादेत्वा[4] चीवरं सङ्घरितब्बं – मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति। ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं।

"सचे पिण्डपातो होति, सद्धिविहारिको च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो। सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो। भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो। पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं। पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपि- R. 229 तब्बो। न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो। चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं। सद्धिविहारिकम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं। सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो।

"सचे सद्धिविहारिको नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं। सचे सीतेन अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्बं। सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतब्बं।

"सचे सद्धिविहारिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्बं, मत्तिका B. 400 तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा। सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्बं।

---

१. पादकठलिकं–सी०। २. निट्ठहितब्बं–सी०। ३. संहरितब्बं–स्या०, रो०। ४. उस्सारेत्वा–म०।

जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं। न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं, न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहेतब्बा[1]। जन्ताघरे सद्धिविहारिकस्स परिकम्मं कातब्बं। जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं।

"उदके पि सद्धिविहारिकस्स परिकम्मं कातब्बं। नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा सद्धिविहारिकस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्ञपेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं। सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो।

"यस्मिं विहारे सद्धिविहारिको विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो। विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, भिसिबिम्बोहनं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, मञ्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, भुम्मत्थरणं यथापञ्ञत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं। सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा। सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा। सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो रजेन उहञ्ञी ति। सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छड्डेतब्बं।

"भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्तं पञ्ञपेतब्बं। मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा। मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्तं पञ्ञपेतब्बो। पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्तं पञ्ञपेतब्बं। भिसिबिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्तं पञ्ञपेतब्बं। निसीदनपच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्तं पञ्ञपेतब्बं। खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो। अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं। पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं। पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो।

1. पटिबाहितब्बा–स्या०, रो०, म०।

न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

"सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

"सचे परिवेण उक्लाप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्लापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमनकुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

"सचे सद्धिविहारिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, उपज्झायेन वूपकासेतब्बा,[1] वूपकासापेतब्बा,[2] धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, उपज्झायेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिकस्स R 230 दिट्ठिगत उप्पन्नं होति, उपज्झायेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे सद्धिविहारिको गरुधम्म अज्झापन्नो होति परिवासारहो, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मूलाय-पटिकस्सनारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिक मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मानत्तारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको B 401 अब्भानारहो होति, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिक अब्भेय्या ति । सचे सङ्घो सद्धिविहारिकस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स[3] वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, उपज्झायेन उस्सुक्क कातब्ब – किं ति नु खो सङ्घो सद्धिविहारिकस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या[4] ति । कत वा पनस्स होति सङ्घेन कम्म, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा, उपज्झायेन उस्सुक्कं कातब्बं – किं ति नु खो सद्धिविहारिको सम्मा वत्तेय्य लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

१. वूपकासेतब्बो–स्या०, म० । २ वूपकासापेतब्बो–स्या०, म० । ३. निस्सय–रो० । ४ परिनामेय्या–सी० ।

"सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवितब्ब होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं – एवं धोवेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब – कि ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवियेथा[1] ति। सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं कातब्ब होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं – एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्बं – कि ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं करियेथा[2] ति। सचे सद्धिविहारिकस्स रजन पचितब्बं होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं – एव पचेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब – कि ति नु खो सद्धिविहारिकस्स रजनं पचियेथा[3] ति। सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजितब्ब होति, उपज्झायेन आचिक्खितब्बं – एवं रजेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब – कि ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजियेथा[4] ति। चीवरं रजन्तेन[5] साधुक सम्परिवत्तक सम्परिवत्तक रजितब्बं[6], न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्बं। सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो[7], वुट्ठानमस्स[8]
231 आगमेतब्बं। इदं खो, भिक्खवे, उपज्झायान सद्धिविहारिकेसु वत्तं यथा उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितब्ब" ति।

दुतियभाणवारं निट्ठितं।

---

§ १३. आचरियवत्तकथा

२४. तेन खो पन समयेन अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति[9]
402 विपाचेन्ति – "कथं हि नाम अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती" ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "सच्च किर, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ती" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा – "कथ हि नाम, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२५. "तेन हि, भिक्खवे, अन्तेवासिकान[10] आचरियेसु वत्तं पञ्ञापेस्सामि[11] यथा

---

१ धोवीयेथा–सी०। २ करीयेथा–सी०। ३ पचीयेथा–सी०। ४ रजीयेथा–सी०। ५ रजेन्तेन–स्या०। ६ रजेतब्बं–स्या०। ७ उपट्ठापेतब्बो–सी०। ८ वुट्ठानस्स–सी०, स्या०, रो०। ९. खीयन्ति–सी०, स्या०, रो०। १०. अ तेवासिकान भिक्खून–स्या०। ११. पञ्ञपेस्सामि–म०।

अन्तेवासिकेहि[1] आचरियेसु सम्मा वत्तितब्बं । अन्तेवासिकेन, भिक्खवे, आचरियम्हि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

"कालस्सेव उट्ठाय उपाहना ओमुञ्चित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा दन्तकट्ठं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्ञापेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्वा भाजनं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन[2] धोवित्वा पटिसामेतब्बं । आचरियम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

"सचे आचरियो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको[3] दातब्बो । सचे आचरियो पच्छासमणं आकङ्खति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा आचरियस्स पच्छासमणेन होतब्बं । नातिदूरे गन्तब्बं, नाच्चासन्ने गन्तब्बं, पत्तपरियापन्नं पटिग्गहेतब्बं । न आचरियस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतब्बा । आचरियो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

"निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्ञापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं[4] । चीवरं सङ्घरितब्बं[5] । चीवरं सङ्घरन्तेन[6] चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सादेत्वा[7] चीवरं सङ्घरितब्बं — मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्बं ।

"सचे पिण्डपातो होति, आचरियो च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा B 403
नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं । आचरियम्हि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

---

१ अन्तेवासिकेहि भिक्खूहि–स्या० । २ अपरिघंसन्तेन–सी०, स्या०, रो० । ३ सउदको–सी०, स्या०, रो० । ४ निड्डहितब्बं–सी० । ५ सहरितब्बं–स्या०, रो० । ६, सहरन्तेन–स्या०, रो० । ७ उस्सारेत्वा–म० ।

“सचे आचरियो नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतब्ब । सचे सीतेन अत्थो होति, सीत पटियादेतब्ब । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्ब ।

“सचे आचरियो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्ण सन्नेतब्ब, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय आचरियस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, चुण्ण दातब्ब, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहेतब्बा[1] । जन्ताघरे आचरियस्स परिकम्म कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठ आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्ब ।

“उदके पि आचरियस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदक कत्वा निवासेत्वा आचरियस्स गत्ततो उदक पमज्जितब्ब, निवासन दातब्ब, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्ञापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितब्ब । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दिसापेतुकामो होति, उद्दिसितब्बो[2] । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

404 “यस्मि विहारे आचरियो विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, निसीदनपच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भिसिबिम्बोहन[3] नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन असङ्घट्टन्तेन[4] कवाटपिट्ठ,[5] नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बं, भुम्मत्थरण[6] यथापञ्ञत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा – मा विहारो रजेन उहञ्ञी[7] ति । सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्त छड्डेतब्ब ।

---

१ पटिबाहितब्बा–म० । २ उद्दिसापेतब्बो–सी०, स्या० । ३ भिसिबिब्बोहन–म० । ४, असघट्टेन्तेन–म० । ५ कवाटपीठं–सी० । ६ भूमत्थरण–म० । ७, उहञ्ञी –म० ।

"भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा[1] अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब। मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा। मञ्चो ओतापेत्व सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्बो। पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब। भिसि-बिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब। निसीदन-पच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब। खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो। अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब। पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब। पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो। न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो। चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब। B 405

"सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा। सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा। सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा। सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा। सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा। सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा।

"सचे परिवेण उक्लाप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब। सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो। सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा। सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा। सचे वच्चकुटी उक्लापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा। सचे पानीय न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब। सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्ब। सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमन-कुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब।

"सचे आचरियस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, अन्तेवासिकेन वूपकासेतब्बा[2], वूपकासापेतब्बा,[3] धम्मकथा वास्स कातब्बा। सचे आचरियस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, अन्तेवासिकेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा। सचे आचरियस्स दिट्ठिगत उप्पन्न होति, अन्तेवासिकेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा। सचे आचरियो गरुधम्मं अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—

१ पप्पोटेत्वा—स्या०, पप्पोठेत्वा—रो०। २ वूपकासेतब्बो—स्या०, म०। ३ वूपकासापेतब्बो—स्या०, म०।

कि ति नु खो सङ्घो आचरियस्स परिवास ददेय्या ति। सचे आचरियो मूलायपटिकस्सनारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—किं ति नु खो सङ्घो आचरिय मूलाय पटिकस्सेय्या ति। सचे आचरियो मानत्तारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—कि ति नु खो सङ्घो आचरियस्स मानत्त ददेय्या ति। सचे आचरियो अब्भानारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—कि ति नु खो सङ्घो आचरिय अब्भेय्या ति। सचे सङ्घो
B 406 आचरियस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—कि ति नु खो सङ्घो आचरियस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या[1] ति। कतं वा पनस्स होति सङ्घेन कम्म, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क कातब्ब—कि ति नु खो आचरियो सम्मा वत्तेय्य, लोम पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति।

"सचे आचरियस्स चीवरं धोवितब्ब होति, अन्तेवासिकेन धोवितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्बं—कि ति नु खो आचरियस्स चीवरं धोवियेथा[2] ति। सचे आचरियस्स चीवरं कातब्ब होति, अन्तेवासिकेन कातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—कि ति नु खो आचरियस्स चीवरं करियेथा[3] ति। सचे आचरियस्स रजनं पचितब्ब होति, अन्तेवासिकेन पचितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—कि ति नु खो आचरियस्स रजन पचियेथा[4] ति। सचे आचरियस्स चीवरं रजितब्बं[5] होति, अन्तेवासिकेन रजितब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब—कि ति नु खो आचरियस्स चीवरं रजियेथा[6] ति। चीवरं रजन्तेन[7] साधुक सम्परिवत्तक सम्परिवत्तक रजितब्ब, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्ब।

"न आचरियं अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतब्बो, न एकच्चस्स चीवरं दातब्ब, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतब्ब, न एकच्चस्स परिक्खारो दातब्बो, न एकच्चस्स परिक्खारो पटिग्गहेतब्बो, न एकच्चस्स केसा छेदितब्बा[8], न एकच्चेन केसा छेदापेतब्बा, न एकच्चस्स परिकम्मं कातब्ब, न एकच्चेन परिकम्म कारापेतब्ब, न एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतब्ब, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो, न आचरिय अनापुच्छा गामो पविसितब्बो, न सुसान
B 407 गन्तब्ब, न दिसा पक्कमितब्बा। सचे आचरियो गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातब्बो[9], वुट्ठानमस्स[10] आगमेतब्ब। इद खो, भिक्खवे, अन्तेवासिकान आचरियेसु वत्त यथा अन्तेवासिकेहि आचरियेसु सम्मा वत्तितब्ब" ति।

———o———

१ परिनामेय्या–सी०। २ धोवीयेथा–सी०। ३ करीयेथा–सी०। ४ पचीयेथा–सी०। ५ रजेतब्ब–स्या०। ६ रजीयेथा–सी०। ७ रजेन्तेन–स्या०। ८ छेदेतब्बा–स्या०, छेत्तब्बा–सी०। ९, उपट्ठापेतब्बो–सी०। १० वुट्ठानस्स–सी०, स्या०, रो०।

§ १४. अन्तेवासिकवत्तकथा

२६ तेन खो पन समयेन आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ति। ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति–"कथ हि नाम आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती" ति! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि–"सच्च किर, भिक्खवे, आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ती" ति? "सच्च भगवा" ति। विगरहि बुद्धो भगवा–"कथ हि नाम, भिक्खवे, आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय। अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्ञथत्ताया" ति। अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

२७. "तेन हि, भिक्खवे, आचरियान अन्तेवासिकेसु वत्त पञ्ञापेस्सामि यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्ब। आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिकम्हि सम्मा वत्तितब्ब। तत्राय सम्मावत्तना—

"आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिको सङ्गहेतब्बो अनुग्गहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया। सचे आचरियस्स पत्तो होति, अन्तेवासिकस्स पत्तो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्ब–कि ति नु खो अन्तेवासिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा[1] ति। सचे आचरियस्स चीवरं होति, अन्तेवासिकस्स चीवरं न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स चीवरं दातब्ब, उस्सुक्क वा कातब्ब–कि ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति। सचे आचरियस्स परिक्खारो होति, अन्तेवासिकस्स परिक्खारो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स परिक्खारो दातब्बो, उस्सुक्क वा कातब्बं–कि ति नु खो अन्तेवासिकस्स परिक्खारो उप्पज्जियेथा ति।

"सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ठ दातब्बं, मुखोदक दातब्ब, आसन पञ्ञापेतब्ब। सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा। B. 408 यागु पीतस्स उदक दत्वा भाजन पटिग्गहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा पटिसामेतब्ब। अन्तेवासिकम्हि वुट्ठिते[2] आसन उद्धरितब्ब। सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो।

१ उप्पज्जेय्याथा–सी०। २ उट्ठिते–सी०।

"सचे अन्तेवासिको गाम पविसितुकामो होति, निवासन दातब्ब, पटिनिवासन पटिग्गहेतब्ब, कायबन्धन दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको[1] दातब्बो ।

"एत्तावता निवत्तिस्सती ति आसन पञ्ञापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितब्ब, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासन पटिग्गहेतब्ब । सचे चीवरं सिन्न होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवरं निदहितब्ब[2] । चीवरं सङ्घरितब्ब । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा[3] चीवरं सङ्घरितब्ब—मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धन कातब्ब ।

"सचे पिण्डपातो होति, अन्तेवासिको च भुञ्जितुकामो होति, उदक दत्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा वोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब । अन्तेवासिकम्हि वुट्ठिते[4] आसन उद्धरितब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक पटिसामेतब्ब । सचे सो देसो उक्लापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

"सचे अन्तेवासिको नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतब्ब । सचे सीतेन अत्थो होति, सीत पटियादेतब्ब । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्ब ।

"सचे अन्तेवासिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सन्नेतब्ब, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब, चुण्ण दातब्ब, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्ब ।
B 409 जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहेतब्बा । जन्ताघरे अन्तेवासिकस्स परिकम्मं कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्ब ।

"उदके पि अन्तेवासिकस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्त वोदक कत्वा निवासेत्वा अन्तेवासिकस्स गत्ततो उदक पमज्जितब्ब, निवासन दातब्बं,

---

१ सउदको–सी०, स्या०, रो० । २ निड्डहितब्ब–सी० । ३ उस्सारेत्वा–म० ।
४ उट्ठिते–म० ।

सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्ञापेतब्ब, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खिपितब्ब, अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

"यस्मि विहारे अन्तेवासिको विहरति, सचे सो विहारो उक्लापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, निसीदनपच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भिसिबिम्बोहन नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चो नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, पीठ नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब, भुम्मत्थरण यथापञ्ञत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्ब । सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्ब, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा – मा विहारो रजेन ऊहञ्ञी ति । सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्त छड्डेतब्ब ।

"भुम्मत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब । मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मञ्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब । भिसिबिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब । निसीदनपच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्ञत्त पञ्ञापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवरं निक्खिपितब्ब । पत्त निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्त गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्च वा हेट्ठापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

"सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा

वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

"सचे परिवेण उक्लाप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्ठको उक्लापो होति, कोट्ठको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्ठानसाला उक्लापा होति, उपट्ठानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्गिसाला उक्लापा होति, अग्गिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्लापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्ठापेतब्ब । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदक न होति, आचमनकुम्भिया उदक आसिञ्चितब्ब ।

"सचे अन्तेवासिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, आचरियेन वूपकासेतब्बा, वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, आचरियेन विनोदेतब्ब, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स दिट्ठिगत उप्पन्न होति, आचरियेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिको गरुधम्म अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब – कि ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मूलायपटिकस्सनारहो होति, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब – कि ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिक मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मानत्तारहो होति, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब – कि ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिकस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको अब्भानारहो होति, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब – कि ति नु खो सङ्घो अन्तेवासिक अब्भेय्या ति । सचे सङ्घो अन्तेवासिकस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब – कि ति नु
B 410 खो सङ्घो अन्तेवासिकस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत वा पनस्स होति, सङ्घेन कम्म, तज्जनीय वा नियस्स वा पब्बाज्जनीय वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, आचरियेन उस्सुक्क कातब्ब – कि ति नु खो अन्तेवासिको सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो त कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

"सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवितब्ब होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब – एव धोवेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब – कि ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवियेथा[1] ति । सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं कातब्ब होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब – एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं – किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं करियेथा[2] ति । सचे अन्तेवासिकस्स रजन पचितब्ब होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब – एव पचेय्यासी ति, उस्सुक्क वा कातब्ब – कि ति नु खो अन्तेवासिकस्स रजन पचियेथा ति । सचे अन्तेवासि-

१ धोवीयेथा–सी० । २ करीयेथा–सी० ।

कस्स चीवरं रजितब्ब[1] होति, आचरियेन आचिक्खितब्ब – एव रजेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्ब – किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं रजियेथा[2] ति । चीवरं रजन्तेन[3] साधुकं सम्परिवत्तक सम्परिवत्तकं रजितब्ब[4] । न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्ब । सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातब्बो,[5] वुट्ठानमस्स[6] आगमेतब्ब । इद खो, भिक्खवे, आचरियान अन्तेवासिकेसु वत्त यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्ब" ति ।

वत्तक्खन्धक निट्ठितं अट्ठमं ।

---

§ १८. तस्सुद्दानं

सउपाहना छत्ता च ओगुण्ठि सीस पानीय ।
नाभिवादे न पुच्छन्ति अहि उज्झन्ति[7] पेसला ॥
ओमुञ्चि छत्त खन्धे च अतरं च पटिक्कम ।
पत्तचीवरं निक्खिपा[8] पतिरूप[9] च पुच्छिता ॥
आसिञ्चेय्य[10] धोवितेन सुक्खेनल्लेनुपाहना[11] ।
वुड्ढो[12] नवको पुच्छेय्य अज्झावुत्थ[13] च गोचरा ॥
सेक्खा[14] वच्चा पानी[15] परि कत्तरं[16] कतिक ततो[16] । B 411
काल मुहुत्त उक्लापो भुम्मत्थरण[17] नीहरे ॥
पटिपादो भिसिबिम्बो[18] मञ्चपीठ च मल्लक ।
अपस्सेनुल्लोककण्णा गेरुका काळ[19] अकता[19] ॥
सङ्कारं च भुम्मत्थरण पटिपादक मञ्चपीठ[20] ।
भिसि निसीदनं पि[21] मल्लक अपस्सेन च[22] ॥
पत्तचीवरं भूमि[23] च पारन्त ओरभोगतो[24] ।
पुरत्थिमा पच्छिमा च उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
सीतुण्हे च दिवारत्ति परिवेण च कोट्ठको ।
उपट्ठानग्गिसाला च वत्त वच्चकुटीसु च ॥

---

१ रजेतब्ब–स्या० । २ रजीयेथा–सी० । ३ रजेन्तेन–स्या० । ४ रजेतब्बं–स्या० । ५ उपट्ठापेतब्बो–सी० । ६ वुट्ठानस्स–स्या०, उट्ठानस्स–सी० । ७ उज्झायन्ति–सी० । ८ निक्खिपि–सी० । ९ पटिरूप–रो०, स्या० । १० आसिञ्चि–स्या० । ११ सुक्खेन अल्लउपाहना–सी०, रो० । १२ बुड्ढो–सी० । १३ अज्झावुट्ठं–स्या०, म० । १४ सेखा–सी०, रो० । १५ पानि–सी०, स्या०, रो० । १६-१६ कत्तर कतिकट्ठित–स्या०, कत्तर अतिक्कन्तको–सी० । १७ भूमत्थरणं–म०, भूमत्थरणा–रो० । १८ भिसिबिब्बो–म० । १९-१९ काळकाकता–स्या० । २० पटिपादकमञ्चक–स्या०, पटिपादक मञ्चपीठकं–सी० । २१ भिसि बिम्बो निसीदन–सी०, पीध भिसि निसीदन–स्या० । २२ अस्सेनक–स्या० । २३ भूमी–सी० । २४. ओरतो भोगं–म० ।

पानी परिभोजनिया[1] कुम्भि[2] आचमनेसु च ।
अनोपमेन पञ्ञत्त वत्त आगन्तुकेहिमे ॥
नेवासन न उदक न पच्चु[3] न च पानिय ।
नाभिवादे न पञ्ञापे[4] उज्झायन्ति च पेसला ॥
वुड्ढासन च[5] उदक पच्चुग्गन्त्वा च पानिय ।
उपाहने एकमन्त अभिवादे च पञ्ञपे ॥
R. 232 वुत्थ गोचरसेक्खो[6] च ठान पानियभोजन[7] ।
कत्तरं[8] कतिक कालं नवकस्स निसिन्नके ॥
अभिवादये आचिक्खे यथा हेट्ठा तथा नये ।
निद्दिट्ठ सत्थवाहेन वत्त आवासिकेहिमे ॥
गमिका दारुमत्ति[9] च विवरित्वा न पुच्छिय[10] ।
नस्सन्ति च अगुत्त च उज्झायन्ति च पेसला ॥
पटिसामेत्वा थकेत्वा आपुच्छित्वा व पक्कमे ।
भिक्खु वा सामणेरो वा आरामिको उपासको ॥
पासाणकेसु च पुञ्ज पटिसामे थकेय्य च ।
सचे उस्सहति[11] उस्सुक्क अनोवस्से तथेव च ॥
B 412 सब्बो ओवस्सति गाम[12] अज्झोकासे तथेव च ।
अप्पेवङ्गानि सेसेय्यु वत्त गमिकभिक्खुना ॥
नानुमोदन्ति थेरेन ओहाय चतुपञ्चहि[13] ।
वच्चितो मुच्छितो आसि वत्तानुमोदनेसुमे ॥
छब्बग्गिया दुन्निवत्था अथो पि च दुप्पारुता[14] ।
अनाकप्पा च वोक्कम्म थेरे अनुपखज्जने[15] ॥
नवे भिक्खू च सङ्घाटि उज्झायन्ति च पेसला ।
तिमण्डलं निवासेत्वा कायसगुणगण्ठिका ॥
न वोक्कम पटिच्छन्न सुसवुतोक्खित्तचक्खुना[16] ।
उक्खित्तोज्जग्घिकासद्दो[17] तयो चेव पचालना ॥

---

१ परिभोजनिका–सी०, स्या०, रो० । २ कुम्भी–स्या०, रो० । ३ पुच्छ-सी० । ४ नाभिवादेन पञ्ञापे–म० । ५ वुड्ढासन–सी० । ६ गोचरसेखो–सी०, रो० । ७ पानीयभोजन-सी , पानियभोजनि–रो० । ८ कत्तरा–रो० । ९ दारुमत्तिका–स्या० । १० पुच्छाय–रो० । ११ सचे उस्सहि–स्या०, उस्सहति–सी०, रो० । १२ सब्बो ओवस्सती गामं, सब्बे ओवस्सति गाम–रो०, सचे ओवस्सति गाम–स्या० । १३ चतुप्पञ्चहि–स्या० । १४ दुपारुता–सी०, रो० । १५ अनुपखज्जन–स्या० । १६ सुसवुतोक्खित्तचक्खु–म०, रो० । १७ उक्खित्तोज्झग्घिकासद्दो–रो० ।

खम्भोगुण्ठिउक्कुटिका पटिच्छन्नं सुसवुतो ।
ओक्खित्तुक्खित्तउज्जग्घि[1] अप्पसद्दो[2] तयो चला ॥
खम्भोगुण्ठिपल्लत्थि[3] च अनुपखज्ज नासने ।
ओत्थरित्वान उदके[4] नीच कत्वान सिञ्चिया[5] ॥
पटिसामन्ता[6] सङ्घाटि[6] ओदने च पटिग्गहे ।
सूप उत्तरिभङ्गेन सब्बेस समतित्ति[7] च ॥
सक्कच्च पत्तसञ्ञी च सपदान च[8] सूपक[9] ।
न थूपतो पटिच्छादे विञ्ञत्तुज्झानसञ्ञिना ॥
महन्तमण्डलद्वारं सब्बहत्थो न ब्याहरे[10] ।
उक्खेपो छेदनागण्ड[11] धुन[12] सित्थावकारक ॥
जिव्हानिच्छारक चेव चपुचपु सुरुसुरु[13] ।
हत्थपत्तोट्ठनिल्लेह सामिसेन पटिग्गहे[14] ॥
याव[15] न सब्बे उदके नीच कत्वान सिञ्चिय[15] ।
पटिसामन्ता[16] सङ्घाटि नीच कत्वा छमाय च ॥
ससित्थक निवत्तन्ते सुप्पटिच्छन्नमुक्कुटि ।
धम्मराजेन पञ्ञत्त इद भत्तग्गवत्तन ॥
दुन्निवत्था अनाकप्पा असल्लेक्खेत्वा[17] च सहसा[18] । B 413
दूरे अच्च चिरं लहु तथेव पिण्डचारिको ॥
पटिच्छन्नो व[19] गच्छेय्य सुसवुतोक्खित्तचक्खुना[20] । R. 233
उक्खितोज्जग्घिकासद्दो तयो चेव पचालना ॥
खम्भोगुण्ठि उक्कुटिका सल्लक्खेत्वा च सहसा ।
दूरे अच्च चिरं लहु आसनक[21] कटच्छुका ॥

---

१ ओक्खित्तचित्ता उज्जग्घि-सी०, उक्खित्तचित्ता उज्झग्घि-रो०, ओक्खित्तुक्खित्ता उज्जग्घि-स्या०। २ अप्पसद्दा-स्या०, रो०। ३ खम्भोगुण्ठी पल्लत्थि-सी०। ४ ओत्थरित्वा च उदके-स्या०, उत्तरित्वा न उदके-रो०। ५ नीच कत्वा च सिञ्चिया-स्या०, नीच कत्वा न सिञ्चिया-रो०। ६-६ पटिसामन्तसङ्घाटि-स्या०, पटिसामन्ते सङ्घाटि-रो०, पटिसामेति सङ्घाटि-सी०। ७ समतित्थि-स्या०, म०, समकेन्ति-स्या०। ८ समसूप च-स्या०। ९ तित्तिका-स्या०, एत्थ 'न ताव थेरो भुञ्जथ असम्पत्ते च ओदने। सकच्च पत्तसञ्ञी च सपदान च सूपक ॥' इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति। १०. ब्याहरि-सी०, वोहरे-स्या०। ११ छेदनागण्ड-सी०, म०। १२ धून-स्या०। १३. चपुसुरु सुरेन च-सी०। १४ पटिग्गहो-स्या०, रो०। १५-१५ न ताव याव न सब्बे नीच कत्वा च सिञ्चिय-स्या०, याव न सब्बे उदके नीचं कत्वान सिञ्चिय-सी०, याव न सब्बे उदके नीचं कत्वा न सिञ्चिय-रो०। १६. पटिसामन्त-सी०, रो०। १७ असल्लक्खे-रो०। १८ साहसा-सी०, रो०, स्या०। १९ पटिच्छन्नेन-सी०, रो०। २० सुसवुतोक्खित्तचक्खु-म०, रो०, सवुतोक्खित्तचक्खुना-स्या०। २१ आमसन-सी०।

भाजनं वा ठपेति[१] च उच्चारेत्वा पणामेत्वा[२] ।
पटिग्गहे न उल्लोके सूपेसुपि तथेव त ॥
भिक्खु सङ्घाटिया छादे पटिच्छन्नेव गच्छिय[३] ।
सुसवुतोक्खित्तचक्खु उक्खित्तोज्जग्घिकाय[४] च ॥
अप्पसद्दो तयो चाला खम्भोगुण्ठिकउक्कुटि ।
पठमासनवक्कारं[५] पानीयं[६] परिभोजनी[७] ।
पच्छाकङ्खति भुञ्जेय्य ओपिलापेय्य उद्धरे ॥
पटिसामेय्य सम्मज्जे रित्त तुच्छ उपट्ठपे[८] ।
हत्थविकारे भिन्देय्य[९] वत्तिद पिण्डपातिके[१०] ॥
पानी[११] परि अग्गिरणि[१२] नक्खत्तदिसचोरा[१३] च ।
सब्ब नत्थी ति कोट्टेत्वा[१४] पत्तसे चीवरं ततो ॥
इदानि असे लग्गेत्वा तिमण्डल परिमण्डलं ।
यथा पिण्डचारिवत्त नये[१५] आरञ्ञकेसु[१६] पि ॥
पत्तसे चीवरं सीसे आरोहित्वा[१७] च पानिय ।
परिभोजनिका[१८] अग्गि अरणि चा पि कत्तरि[१९] ॥
नक्खत्त सब्बदेस[२०] वा दिसासु[२१] कुसलो भवे ।
सत्तुत्तमेन[२२] पञ्ञत्त वत्त आरञ्ञकेसुमे[२३] ॥
अज्झोकासे ओकिरिंसु उज्झायन्ति च पेसला ।
सचे विहारो उक्लापो पठम पत्तचीवरं ॥
भिसिबिम्बोहन[२४] मञ्च पीठं च खेळमल्लक ।
अपस्सेनालोककण्णा[२५] गेरुक[२६] काळमाकत[२६] ॥
B 414 सङ्कारं भिक्खुसामन्ता सेनाविहारपानिय[२७] ।
परिभोजनसामन्ता पटिवाते च अङ्गणे[२८] ॥

---

१ ठपेसि–स्या० । २ पणामका–स्या० । ३ गच्छिय–सी० । ४ उक्खित्तोज्झग्घिकाय–रो० । ५ पठमासनवक्कार–रो०, म० । ६ पानिय–रो०, म० । ७ परिभोजन–स्या० । ८ उपट्ठये–रो० । ९ हत्थकारे न भिन्देय्य–स्या०, हत्थिविकारे भिन्देय्य–रो० । १० वत्तिद पिण्डचारिके–म०, वत्तञ्च पिण्डपातिके–सी०, रो० । ११ पानि–स्या०, रो०, पाणि–सी० । १२ अग्यारणि–सी० । १३ नक्खत्तदिसचोरका–स्या०, नक्खत्त दिसा चोरा–सी० । १४ कोटेत्वा–सी०, स्या० । १५ नयो–सी० । १६ अरञ्ञकेसु–रो०, आरञ्ञिकेसु–सी० । १७ आरोहेत्वा स्या०, आरोपेत्वा–सी० । १८ परिभोजनिय–म० । १९ अरणी चा पि कत्तर–म० । २० सप्पदेस–म०, रो० । २१ दिसा पि–स्या०, रो०, म० । २२ सत्थुत्तमेन–रो० । २३ आरञ्ञिकेसुमे–सी० । २४ भिसिबिब्बोहनं–म० । २५ अपस्सेनालोककण्ण–सी०, अपस्सेनुल्लोककण्णा–म० । २६-२६ गेरुका काळ अकता–म० । २७ सेनासनं विहारपानीयं–सी० । २८ पङ्गणे–सी० ।

अधोवाते अत्थरण पटिपादकमञ्चक[1] ।
पीठ भिसि निसीदन मल्लक अपस्सेनक[2] ॥
पत्तचीवरं भूमि[3] च पारन्त ओरभोगतो[4] ।
पुरत्थिमा च पच्छिमा उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
सीतुण्हे च दिवा रत्ति परिवेणं च कोट्ठको ।
उपट्ठानग्गिसाला च वच्चकुटी च पानिय ॥
आचमनकुम्भी[5] वुड्ढे[6] च उद्देसपरिपुच्छना[7] सज्झा[8] ।
धम्मो[9] पदीप विज्झापे न विवरे न पि थके[9] ॥
येन वुड्ढो परिवत्ति कण्णेन पि न घट्टये ।
पञ्ञापेसि[10] महावीरो वत्त सेनासनेसु तं ॥
निवारियमाना द्वारं मुच्छितुज्झन्ति पेसला ।
छारिक छड्डये जन्ता परिभण्ड तथेव च ॥ R 234
परिवेण कोट्ठको साला चुण्णमत्तिकदोणिका ।
मुख पुरतो न थेरे न[11] नवे उस्सहति[12] सचे ॥
पुरतो उपरिमग्गो चिक्खल्ल मत्ति पीठक ।
विज्झापेत्वा[13] थकेत्वा च[13] वत्त जन्ताघरेसुमे ॥
नाचमेति यथावुड्ढ पटिपाटि च सहसा[14] ।
उब्भजि[15] नित्थुनो कट्ठं वच्च पस्साव खेळकं ॥
फरुसा कूपसहसा उब्भजि चपु सेसेन[16] ।
बहि अन्तो च उक्कासे रज्जु अतरमान च[17] ॥
सहसा उब्भजि[18] ठिते नित्थुने[19] कट्ठ वच्चं च[19] ।
पस्साव खेळ फरुसा कूप च वच्चपादुके ॥
नातिसहसा उब्भजि पादुकाय चपुचपु ।
न सेसये पटिच्छादे उहतपिधरेन[20] च ॥

---

१ पटिपादकमञ्चो च–रो०, म० । २ अपस्सेन च–सी०, रो०, म० । ३ भूमी–सी०, स्या० । ४ ओरतो भोगं–सी०, म० । ५ आचमनकुम्भि–म०, आचम कुम्भी–सी० । ६ बुड्ढो–सी० । ७ उद्देसपुच्छना–म० । ८ स्या० पोत्थके नत्थि । ९-९ सज्झा धम्मो पदीप च न विवरे न च थके–स्या० । १० पञ्ञपेसि–स्या०, रो० । ११ स्या० पोत्थके नत्थि । १२ उस्सहती–सी० । १३-१३ विज्झापेत्वा च पक्कमे–सी०, रो० । १४ साहसा–सी०, स्या० । १५ उब्भुज्जि–सी०, उब्भुजि–स्या०, उप्पज्जि–रो० । १६ सेथेन–रो०, सेसकं–स्या० । १७ अतरमानको–स्या० । १८ उब्भुज्जित्वान–सी०, उब्भजित्वान–रो, उब्भुजि–स्या० । १९-१९ नित्थुने वच्चकट्ठ च–सी०, नित्थुने कट्ठवच्चक–स्या० । २० उहतपिठरेन–सी०, ऊहना पिधरेन–स्या०, उहनपिधरेन–रो० ।

B 415 वच्चकुटी परिभण्ड परिवेण च कोट्ठको ।
आचमने च उदकं वत्त वच्चकुटीसुमे ॥
उपाहना दन्तकट्ठ मुखोदक च आसन ।
यागु उदक[1] धोवित्वा उद्धारुक्काप गाम च[2] ॥
निवासना कायबन्धा[3] सगुण पत्तसोदक ।
पच्छा तिमण्डलो चेव परिमण्डलबन्धन ॥
सगुण धोवित्वा पच्छा नातिदूरे पटिग्गहे ।
भणमानस्स आपत्ति पठमागन्त्वान[4] आसन ॥
उदक पीठकथलि[5] पच्चुगन्त्वा निवासन ।
ओतापे निदहि[6] भङ्गो ओभोगे भुञ्जितु नमे ॥
पानीय उदक नीच मुहुत्तं न च निदहे ।
पत्तचीवरं भूमि[7] च पारन्त ओरभोगतो ॥
उद्धरे पटिसामे च उक्कापो च नहायितु ।
सीत उण्ह जन्ताघरं चुण्णं मत्तिकपिट्ठितो ॥
पीठं च चीवरं चुण्ण मत्तिकुस्सहति मुख ।
पुरतो[8] थेरे नवे च[8] परिकम्मं च निक्खमे ॥
पुरतो उदके न्हाते[9] निवासेत्वा उपज्झाय[10] ।
निवासनं च सङ्घाटि पीठक[11] आसनेन च ॥
पादो पीठ कथलि च पानीयुद्देसपुच्छना ।
उक्काप[12] सुसोधेय्य[13] पठम पत्तचीवरं ॥
निसीदनपच्चत्थरण भिसिबिम्बोहनानि च ।
मञ्चो पीठ पटिपाद मल्लक अपस्सेन[14] च[14] ॥
भुम्मसन्तानआलोकगेरुकाकाळअकता ।
भुम्मत्थरपटिपादा मञ्चो पीठ बिम्बोहन ॥
निसीदत्थरणं[15] खेळं[16] अपस्से[16] पत्तचीवरं ।
R 235 पुरत्थिमा पच्छिमा चेव उत्तरा अथ दक्खिणा ॥

---

१ उदका–स्या० । २ गामक–स्या० । ३ निवासनं कायबन्धन–सी०, निवासना कायबन्धना–रो० । ४ पठमं गन्त्वान–सी०, रो० । ५ पीठकठलि–सी० । ६. निड्डहि–सी० । ७ पत्तचीवरभूमी–सी०, पत्तचीवरभूमि–रो० । ८-८ पुरतो थेरे नवे न च–स्या०, पुरतो थेरे न चेव–रो० । ९ नहाते–सी० । १० उपज्झाय–रो०, उपज्झाय च–स्या० । ११ पीठ वा–स्या० । १२ उक्कापुस्सहं–स्या० । १३. सोधेय्य–स्या० । १४-१४ अपस्सेनकं–स्या० । १५ निसीदनत्थरणं–स्या०, सी० । १६-१६. खेळ अपस्से–म०, खेळअपस्से–रो० ।

सीतुण्ह[1] च दिवा रत्तिं परिवेणं च कोट्ठको । B 416
उपट्ठानग्गिसाला च वच्चपानियभोजनी ॥
आचम अनभिरति कुक्कुच्च दिट्ठि[2] च गरु ।
मूलमानत्तअब्भान तज्जनीय[3] नियस्सक ॥
पब्बज्जा[4] पटिसारणी[5] उक्खेप च कत यदि ।
धोवे कातब्ब[6] रज च[6] रजे सम्परिवत्तक ॥
पत्त च चीवरं चा पि परिक्खारं च छेदनं ।
परिकम्म वेय्यावच्चं पच्छा पिण्ड पविसन[7] ॥
न सुसानं दिसा चेव यावजीव उपट्ठहे ।
सद्धिविहारिकेनेत वत्तुपज्झायकेसुमे[8] ॥
ओवादसासनुद्देसा पुच्छा पत्तं च चीवरं ।
परिक्खारो गिलानो[9] च न पच्छासमणो भवे[10] ॥
उपज्झायेसु ये[11] वत्ता[11] एव आचरियेसु पि ।
सद्धिविहारिके वत्ता तथेव अन्तेवासिके ॥
आगन्तुकेसु ये वत्ता पुन आवासिकेसु च ।
गमिकानुमोदनिका भत्तग्गे पिण्डपातिके[12] ॥
आरञ्ञकेसु[13] य वत्त य च सेनासनेसु पि ।
जन्ताघरे वच्चकुटी उपज्झासद्धिविहारिके ॥
आचरियेसु य वत्तं तथेव अन्तेवासिके ।
एकूनवीसति वत्थू वत्ता चुद्दस खन्धके[14] ॥
वत्त अपरिपूरेन्तो[15] न सील परिपूरति ।
असुद्धसीलो दुप्पञ्ञो चित्तेकग्गं न विन्दति ॥
विक्खित्तचित्तो नेकग्गो सम्मा धम्म न पस्सति ।
अपस्समानो सद्धम्म दुक्खा न परिमुच्चति ॥

---

१ सीतुण्हे–स्या० । २ दिट्ठिका–स्या० । ३ तज्जनिय–रो० । ४ पब्बजा–स्या०, रो०, पब्बाज–म० । ५ पटिसारणि–स्या०, रो० । ६–६ कातब्बरजन–स्या० । ७ पिण्डं पवीसनं–रो०, पिण्डा पविसना–स्या० । ८ वत्तपज्झायकेहिमे–सी०, वत्तुपज्झायकेनिमे–रो०, वत्तुपज्झायिकानिमे–स्या० । ९ परिक्खारं गिलानो–स्या०, परिक्खारगिलानो–रो० । १० सावे–रो० । ११–११ यावता–स्या०, या वत्ता–रो० । १२ पिण्डचारिके–म० । १३ अरञ्ञकेसु–रो० । १४ सोळसखन्धके–रो०, सी०, चोदसखन्धके–स्या० । १५ अपरिपूरन्तो–रो० ।

B 417 य वत्त परिपूरेन्तो[1] सील पि परिपूरति ।
विसुद्धसीलो सप्पञ्ञो चित्तेकग्ग पि विन्दति ॥
अविक्खित्तचित्तो एकग्गो सम्मा धम्म विपस्सति[2] ।
सम्पस्समानो सद्धम्म दुक्खा सो परिमुच्चति ॥
तस्मा हि वत्त पूरेय्य जिनपुत्तो विचक्खणो ।
ओवाद बुद्धसेट्ठस्स ततो निब्बानमेहिति ॥

वत्तक्खन्धक *निट्ठितं ।*

इमम्हि खन्धके वत्थू[3] एकूनवीसति वत्ता चुद्दस[4] ।

---

१ परिपूरन्तो–रो० । २ पि पस्सति–रो० । ३ वत्थु–सी० । ४ पञ्चपञ्ञास वत्त चुद्दस–रो०, पञ्चपण्णास–सी०, चतुद्दस–स्या० ।

९. पातिमोक्खट्ठपनक्खन्धकं

§ १. पातिमोक्खुद्देसयाचना

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति पुब्बारामे मिगारमातु पासादे। B 418 R 236 तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोसथे[1] भिक्खुसङ्घपरिवुतो निसिन्नो होति । अथ खो आयस्मा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते पठमे यामे उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा[2] भगवन्तं एतदवोच – "अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पठमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उद्दिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्ख" न्ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो आयस्मा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते मज्झिमे यामे उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच – "अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो मज्झिमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उद्दिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्ख" न्ति । दुतियं पि खो भगवा तुण्ही अहोसि । ततियं पि खो आयस्मा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते पच्छिमे यामे उद्धते[3] अरुणे नन्दिमुखिया रत्तिया उट्ठायासना एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच – "अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पच्छिमो यामो, उद्धतं अरुणं नन्दिमुखी[4] रत्ति, चिरनिसिन्नो भिक्खुसङ्घो । उद्दिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं पातिमोक्ख" न्ति । "अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा" ति ।

अथ खो आयस्मतो महामोग्गल्लानस्स एतदहोसि – "कं नु[5] खो भगवा पुग्गलं सन्धाय एवमाह – 'अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा' " ति ?

अथ खो आयस्मा महामोग्गल्लानो सब्बावन्तं भिक्खुसङ्घं चेतसा चेतो परिच्च मनसाकासि । अद्दसा खो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं दुस्सीलं पापधम्मं असुचिसङ्कस्सरसमाचारं पटिच्छन्नकम्मन्तं अस्समणं समणपटिञ्ञं अब्रह्मचारिं ब्रह्मचारिपटिञ्ञं अन्तोपूतिं अवस्सुतं कसम्बुजातं[6] मज्झे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नं । दिस्वान येन सो पुग्गलो B 419 तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा तं पुग्गलं एतदवोच – "उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, R 237 नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो" ति । एवं वुत्ते सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं एतदवोच – "उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो" ति । दुतियं पि खो सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । ततियं पि खो आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं एतदवोच – "उट्ठेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो" ति । ततियं पि खो सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । अथ खो

---

१ पण्णरसे–स्या० । २ पनामेत्वा–सी० । ३ उद्धस्ते–सी०, स्या०, म० । ४ नन्दिमुखि–म० । ५ किं नु–सी० । ६ कसम्बुकजात–रो०, स्या० ।

आयस्मा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं बाहायं गहेत्वा बहिद्वारकोट्ठका निक्खामेत्वा सूचिघटिकं[1] दत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोच – "निक्खामितो सो, भन्ते, पुग्गलो मया, परिसुद्धा[2] परिसा, उद्दिसतु, भन्ते, भगवा भिक्खून पातिमोक्ख" ति ।

"अच्छरियं, मोग्गल्लान, अब्भुतं, मोग्गल्लान, याव बाहागहणा पि नाम सो मोघपुरिसो आगमेस्सती" ति ! अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि —

---

§२. अट्ठ अच्छरिया महासमुद्दे धम्मविनये च

२ "अट्ठिमे, भिक्खवे, महासमुद्दे अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति । कतमे अट्ठ ? महासमुद्दो, भिक्खवे, अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपब्भारो न आयतकेनेव पपातो । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपब्भारो न आयतकेनेव पपातो – अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे पठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति – अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

B 420 "पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति । यं होति महासमुद्दे मतं कुणपं, तं खिप्पञ्ञेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति[3] । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति, यं होति महासमुद्दे मतं कुणपं, तं खिप्पञ्ञेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति – अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"पुन च परं, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं[4] – गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेव सङ्ख्यं[5] गच्छन्ति । यं पि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं – गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्दो
R. 238 त्वेव सङ्ख्यं गच्छन्ति – अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"पुन च परं, भिक्खवे, या च[6] लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं[7] वा पञ्ञायति । यं पि,

---

१ सुचिघटिकं–रो० । २ सुद्धा–म० । ३ उस्सारेति–म० । ४. सेय्यथिदं–म० । ५. सङ्ख्यं–स्या० । ६ या काचि–स्या० । ७ पुण्णत्तं–सी० ।

भिक्खवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्त वा पूरत्त वा पञ्ञायति – अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे पञ्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो । य पि, भिक्खवे, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो – अय, भिक्खवे, महासमुद्दे छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो । तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीद – मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको,[1] मसारगल्ल । य पि, भिक्खवे, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीदं – मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको, मसार- B 421 गल्ल – अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो महतं भूतान आवासो । तत्रिमे भूता – तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो,[2] असुरा, नागा, गन्धब्बा । सन्ति महासमुद्दे योजनसतिका पि अत्तभावा, द्वियोजनसतिका पि अत्तभावा, तियोजनसतिका पि अत्तभावा, चतुयोजनसतिका पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो महतं भूतान आवासो, तत्रिमे भूता – तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्दे, योजनसतिका पि अत्तभावा पे०···पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा – अय, भिक्खवे, महासमुद्दे अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

"इमे खो, भिक्खवे, महासमुद्दे अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

३. "एवमेव खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति । कतमे अट्ठ ? सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो अनुपुब्बनिन्नो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपब्भारो न आयतकेनेव पपातो, एवमेव खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अञ्ञापटिवेधो । य पि, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अञ्ञापटिवेधो – अय, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये पठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति ।

---

१. लोहितङ्को–सी०, स्या०, रो० । २. तिमिरपिङ्गलो–सी०, तिमितिमिङ्गलो महातिमिङ्गलो–स्या० ।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति, एवमेव खो, भिक्खवे, य मया सावकान[1] सिक्खापद पञ्ञत्त, त मम सावका जीवितहेतु पि नातिक्कमन्ति। य B 422 पि, भिक्खवे, मया[2] सावकान सिक्खापद पञ्ञत्त, त मम सावका जीवितहेतु पि नाति- R. 239 क्कमन्ति – अय, भिक्खवे, इमस्मि धम्मविनये दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन सवसति, य होति महासमुद्दे मत कुणप त खिप्पञ्ञेव[3] तीरं वाहेति, थल उस्सादेति, एवमेव खो, भिक्खवे, यो सो पुग्गलो दुस्सीलो पापधम्मो असुचिसङ्कस्सरसमाचारो पटिच्छन्नकम्मन्तो अस्समणो समणपटिञ्ञो अब्रह्मचारी ब्रह्मचारिपटिञ्ञो अन्तोपूति अवस्सुतो कसम्बुजातो[4], न तेन सङ्घो सवसति, खिप्पञ्ञेव न[5] सन्निपतित्वा उक्खिपति, किञ्चा पि खो सो होति मज्झे भिक्खुसङ्घस्स निसिन्नो। अथ खो सो आरका व सङ्घम्हा, सङ्घो च तेन। य पि, भिक्खवे, यो सो पुग्गलो दुस्सीलो पे॰ आरका व सङ्घम्हा, सङ्घो च तेन – अय[6], भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीद[7] – गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्द पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेव[8] सङ्खं[9] गच्छन्ति, एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा – खत्तिया, ब्राह्मणा, वेस्सा, सुद्दा। ते तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बजित्वा[10] जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, समणा सक्यपुत्तिया त्वेव सङ्खं गच्छन्ति। य पि, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा …पे॰ सक्यपुत्तिया त्वेव सङ्ख गच्छन्ति – अय, भिक्खवे, इमस्मि धम्मविनये चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति।

B 423 "सेय्यथापि, भिक्खवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्त वा पूरत्त[11] वा पञ्ञायति, एवमेव खो, भिक्खवे, बहू चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्त वा पञ्ञायति। य पि, भिक्खवे, बहू चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्त वा पञ्ञायति – अयं, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये पञ्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मिं धम्मविनये अभिरमन्ति।

---

१ मम सावकानं–म॰। २ य मया–सी॰, स्या॰। ३ खिप्पमेव–म॰। ४ कसम्बुकजातो–स्या॰, रो॰। ५ त–सी॰। ६ अयं पि–स्या॰। ७ सेय्यथिद–म॰। ८ महासमुद्दोत्वेव–स्या॰। ९ सङ्ख्य–स्या॰। १० पब्बजिता–सी॰। ११ पुण्णत्त–सी॰।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो, एवमेव खो, भिक्खवे, अय धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो। य पि, भिक्खवे, अय धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो – अय, भिक्खवे, इमस्मि धम्मविनये छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीद – मुत्ता, मणि, वेळुरियो, सङ्खो, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको, मसारगल्ल, एवमेव खो, भिक्खवे, अय धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो। तत्रिमानि R 240
रतनानि, सेय्यथीद – चत्तारो सतिपट्ठाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रियानि, पञ्च बलानि, सत्त बोज्झङ्गा[1], अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो। य पि, भिक्खवे, अय धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीद – चत्तारो सतिपट्ठाना पे० अरियो अट्ठङ्गिको मग्गो – अय, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति।

"सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो महत भूतान आवासो, तत्रिमे भूता – तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्दे योजनसतिका पि अत्तभावा, द्वियोजनसतिका पि अत्तभावा, तियोजनसतिका पि अत्तभावा, चतुयोजनसतिका पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा, एवमेव खो, भिक्खवे, अय धम्मविनयो महत भूतान आवासो। तत्रिमे भूता – सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, सकदागामी,[2] सकदागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, अनागामी, अनागामिफलसच्छि- B 424
किरियाय पटिपन्नो, अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय[3] पटिपन्नो। य पि, भिक्खवे, अय धम्मविनयो महत भूतान आवासो, तत्रिमे भूता – सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो ·पे० अरहा, अरहतफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो – अय, भिक्खवे, इमस्मि धम्मविनये अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ति।

"इमे खो, भिक्खवे, इमस्मिं धम्मविनये अट्ठ अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्मि धम्मविनये अभिरमन्ती" ति।

अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदान उदानेसि –

"छन्नमतिवस्सति विवट नातिवस्सति।
तस्मा छन्न विवरेथ एव त नातिवस्सती" ति॥

———०———

१. बोज्झङ्गानि–रो०। २ सकिदागामी–स्या०। ३. अरहत्ताय–स्या०, रो०।

§ ३. पातिमोक्खसवनारहो

४ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि – "न दानाहं, भिक्खवे, इतो परं उपोसथं करिस्सामि, पातिमोक्खं उद्दिसिस्सामि । तुम्हेव दानि, भिक्खवे, इतो परं उपोसथं करेय्याथ, पातिमोक्खं उद्दिसेय्याथ । अट्ठानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो यं तथागतो अपरिसुद्धाय परिसाय उपोसथं करेय्य, पातिमोक्खं उद्दिसेय्य । न च, भिक्खवे,[1] सापत्तिकेन पातिमोक्खं सोतब्बं । यो सुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यो सापत्तिको पातिमोक्खं सुणाति, तस्स पातिमोक्खं ठपेतुं ।

"एवं च पन, भिक्खवे, ठपेतब्बं । तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे[2] वा तस्मिं
R 241 पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरितब्बं[3] – 'सुणातु मे भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो सापत्तिको, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं', ति ठपितं होति पातिमोक्खं" ति ।

B 425 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू 'नाम्हे[4] कोचि जानाती' ति सापत्तिका व पातिमोक्खं सुणन्ति । थेरा भिक्खू परचित्तविदुनो भिक्खून आरोचेन्ति – "इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू 'नाम्हे कोचि जानाती' ति सापत्तिका व पातिमोक्खं सुणन्ती" ति । अस्सोसुं खो छब्बग्गिया भिक्खू – "थेरा किर भिक्खू परचित्तविदुनो अम्हे भिक्खून आरोचेन्ति – इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू 'नाम्हे कोचि जानाती' ति सापत्तिका व पातिमोक्खं सुणन्ती" ति ।

ते – पुरम्हाकं पेसला भिक्खू पातिमोक्खं ठपेन्ती ति – पटिगच्चेव[5] सुद्धानं भिक्खूनं अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खूनं अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेस्सन्ती" ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि – "सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खूनं अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ती" ति ? "सच्चं भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा – "कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खूनं अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्खं ठपेस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्ञथत्ताया" ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा,

---

१ भिक्खवे भिक्खुना–स्या० । २ पण्णरसे–सी०, स्या० । ३ उदाहरतब्बं–सी० । ४ नम्हे–रो० । ५ पटिकच्चेव–स्या०, म० ।

दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, सुद्धान भिक्खून अनापत्तिकानं अवत्थुस्मिं अकारणे पातिमोक्ख ठपेतब्ब । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स" ।

§ ४. धम्मिकाधम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

५ "एक, भिक्खवे, अधम्मिकं पातिमोक्खट्ठपन,[1] एकं धम्मिक,[2] द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, द्वे धम्मिकानि, तीणि[3] अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, तीणि धम्मिकानि, चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, चत्तारि धम्मिकानि, पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, पञ्च धम्मिकानि, छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, छ धम्मिकानि, सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, सत्त धम्मिकानि, अट्ठ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, अट्ठ धम्मिकानि, नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, नव धम्मिकानि, दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि, दस धम्मिकानि ।

"कतम एक अधम्मिक पातिमोक्खट्ठपनं ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति – इद एक अधम्मिक पातिमोक्खट्ठपन । कतमं एक धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति – इद एक धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं । B 426

"कतमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति – इमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति – इमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । R 242

"कतमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति – इमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति – इमानि तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

"कतमानि चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया

१ पातिमोक्खठपन-सी०, रो० । २ धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं-म० । ३ तीनि-सी० ।

पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति – इमानि चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि चत्तारि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति – इमानि चत्तारि धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

"कतमानि पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? अमूलकेन पाराजिकेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन पाचित्तियेन पाति-
B 427 मोक्खं ठपेति, अमूलकेन पाटिदेसनीयेन[1] पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति – इमानि पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि पञ्च धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलकेन[2] पाराजिकेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन पाचित्तियेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन पाटिदेसनीयेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति – इमानि पञ्च धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

"कतमानि छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय – इमानि छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि छ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय – इमानि छ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि ।

"कतमानि सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? अमूलकेन[3] पाराजिकेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन थुल्लच्चयेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन पाचित्तियेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन पाटिदेसनीयेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति, अमूलकेन दुब्भासितेन पातिमोक्खं ठपेति – इमानि सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि । कतमानि सत्त धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलकेन पाराजिकेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन सङ्घादिसेसेन पातिमोक्खं ठपेति,

१ पाटिदेसनियेन–रो० । २ समूलिकेन–सी०, स्या० । ३ अमूलिकेन–सी०, स्या० ।

समूलकेन पाचित्तियेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन पाटिदेसनीयेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन दुक्कटेन पातिमोक्खं ठपेति, समूलकेन दुब्भासितेन पातिमोक्खं ठपेति – इमानि सत्त धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि।

"कतमानि अट्ठ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं R 243
ठपेति कताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, अमूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय – इमानि अट्ठ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि। कतमानि अट्ठ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलिकाय सील-
विपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, B 428
समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय आजीवविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय – इमानि अट्ठ धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि।

"कतमानि नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताकताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताकताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताकताय – इमानि नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि। कतमानि नव धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताकताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताकताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति अकताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताय, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति कताकताय – इमानि नव धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि।

"कतमानि दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? न पाराजिको तस्सं परिसायं

निसिन्नो होति, न पाराजिककथा विप्पकता होति, न सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, न सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति, धम्मिकं[1] सामग्गिं उपेति, न धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति, न धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति, न सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति – इमानि दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि। कतमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि? पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विप्पकता होति, सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति, धम्मिकं सामग्गिं न[2] उपेति, धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति, धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति, सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति – इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानि।

———o———

§ ५. धम्मिकपातिमोक्खट्ठपनं

B 429 ६. "कथं पाराजिको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति? इध, भिक्खवे, येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि पाराजिकस्स धम्मस्स अज्झापत्ति[3] होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं। न हेव खो
R 244 भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं, अपि च अञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो' ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं, ना पि चञ्ञो[4] भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो' ति, अपि च सो व भिक्खु[5] भिक्खुस्स आरोचेति – 'अहं, आवुसो, पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो' ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे[6] वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य –

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामो पुग्गलो पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति – धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं।

७. "भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अञ्ञतरेन[7] – राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्यन्तरायेन[8] वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन

१ न धम्मिकं–सी०। २ सी० पोत्थके नत्थि। ३ अज्झापन्नो–सी०। ४ अञ्ञो–स्या०, रो०, म०। ५ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ६ पण्णरसे–सी०, स्या०। ७ अञ्ञतरेन अन्तरायेन–स्या०। ८ अग्यन्तरायेन–स्या०, रो०, म०।

वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सरीसपन्तरायेन[1] वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अञ्ञस्मिं[2] वा आवासे, तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य –

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स पाराजिककथा विप्पकता, तं वत्थु[3] अविनिच्छितं। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्या ति।

"एवं चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसलं। नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरितब्बं –

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स पाराजिककथा विप्पकता, तं वत्थुं अविनिच्छितं। तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति – धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं। B 430

८ "कथं सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना[4] येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सिक्खा पच्चक्खाता होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिक्खं पच्चक्खन्तं। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिक्खं पच्चक्खन्तं, अपि च अञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिक्खा पच्चक्खाता' ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिक्खं पच्चक्खन्तं, ना पि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिक्खा पच्चक्खाता' ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'मया, आवुसो, सिक्खा पच्चक्खाता' ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य — R 245

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामेन पुग्गलेन सिक्खा पच्चक्खाता, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति – धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं।

९ "भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अञ्ञतरेन – राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मिं वा आवासे, अञ्ञस्मिं वा आवासे, तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स सिक्खं[5] पच्चक्खातकथा विप्पकता, तं वत्थु अविनिच्छितं। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्या ति।

१ सिरिंसपन्तरायेन–सी०, स्या०, रो०। २ अञ्ञतरस्मिं–स्या०, रो०। ३ वत्थुं–म०। ४ भिक्खु–म०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ५ सिक्खा–सी०।

"एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरितब्ब —

B 431 "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स सिक्ख पच्चक्खातकथा विप्पकता, त वत्थु अविनिच्छित । तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति – धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन ।

१० "कथ धम्मिक सामग्गि न उपेति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु[1] येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामग्गियानुपगमन होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्त । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्त, अपि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि न उपेती'ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्तं, ना पि चञ्ञो[2] भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गि न उपेती' ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'अह, आवुसो, धम्मिक सामग्गि न उपेमी' ति । आकङ्खमानो,

R 246 भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे[3] वा तस्मि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिक सामग्गि न उपेति, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति – धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन ।

११. "कथ धम्मिक सामग्गि पच्चादियति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादान होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि पच्चादियन्त न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि पच्चादियन्तं, अपि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि पच्चादियती' ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गिं पच्चादियन्त, ना पि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि पच्चादियती' ति, अपि च सो व भिक्खु

B 432 भिक्खुस्स आरोचेति – 'अह, आवुसो, धम्मिक सामग्गिं पच्चादियामी' ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो धम्मिक सामग्गिं पच्चादियति, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति – धम्मिक पातिमोक्खट्ठपनं ।

---

१. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ अञ्ञो–स्या०, रो०, म० । ३ पण्णरसे–सी०, स्या० ।

१२ "भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्न अन्तरायानं अञ्ञतरेन[1]— राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिंसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्मि वा आवासे, अञ्ञस्मि वा आवासे, तस्मि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता, त वत्थु[2] अविनिच्छित। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो त वत्थु विनिच्छिनेय्या ति।

"एव चेत लभेथ, इच्चेत कुसल। नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरितब्ब —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता, त वत्थुं अविनिच्छित। तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपन।

१३ "कथ सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु[3] येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित। न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, अपि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो' ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, ना पि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो' ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — 'अहं, आवुसो, सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही'[4] ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य — B 433

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामो पुग्गलो सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन।

१४ "कथ आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरि-

---

१ अञ्ञतरेन अन्तरायेन–स्या०। २ वत्थु–म०। ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ४ ०परिसङ्कितो–स्या०।

सङ्कितो होति तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, अपि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो' ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, ना पि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो' ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'अह, आवुसो, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही' ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामो पुग्गलो आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मिं सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति – धम्मिक पातिमोक्खट्ठपन।

१५. "कथ दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु
B. 434 येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं। न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, अपि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो' ति। न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, ना पि चञ्ञो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो' ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति – 'अहं, आवुसो, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही' ति। आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्मिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्झे उदाहरेय्य —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामो पुग्गलो दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो,
R 247 तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्मि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति – धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं।

"इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानी" ति।

पठमभाणवारं निट्ठितं।

---

§ ६. अत्तादानअङ्गं

१६ अथ खो आयस्मा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा उपालि भगवन्तं एतदवोच – "अत्तादानं आदातुकामेन, भन्ते, भिक्खुना कतमङ्गसमन्नागतं[1] अत्तादानं आदातब्बं" ति ?

"अत्तादानं आदातुकामेन, उपालि, भिक्खुना पञ्चङ्गसमन्नागतं अत्तादानं आदातब्बं। अत्तादानं आदातुकामेन, उपालि, भिक्खुना एवं पच्चवेक्खितब्बं – 'यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातुकामो, कालो नु खो इमं अत्तादानं आदातुं उदाहु नो' ति ? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'अकालो इमं अत्तादानं आदातुं, नो कालो' ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं। B 435

"सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'कालो इमं अत्तादानं आदातुं, नो अकालो' ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं[2] पच्चवेक्खितब्बं – 'यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातुकामो, भूतं नु खो इदं अत्तादानं उदाहु नो' ति ? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'अभूतं इदं अत्तादानं, नो भूतं' ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं।

"सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'भूतं इदं अत्तादानं, नो अभूतं' ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं – 'यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातुकामो, अत्थसञ्हितं[3] नु खो[4] इमं अत्तादानं उदाहु नो' ति ? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'अनत्थसञ्हितं इदं अत्तादानं, नो अत्थसञ्हितं' ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं।

"सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'अत्थसञ्हितं इदं अत्तादानं, नो अनत्थसञ्हितं' ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं – 'इमं खो अहं अत्तादानं आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे उदाहु नो' ति ? सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'इदं खो अहं अत्तादानं आदियमानो न लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे' ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं।

"सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'इमं खो अहं अत्तादानं R 248
आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे' ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं – 'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्घस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि सङ्घववत्थानं सङ्घनानाकरणं उदाहु

---

१ कतङ्गसमन्नागतं–सी०, रो०। २. उत्तरि–म०। ३. अत्थसहितं–सी०, रो०। ४ सी० पोत्थके नत्थि।

नो' ति ? सचे उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'इमं खो मे अत्तादानं
आदियतो भविस्सति सङ्घस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि
B 436 सङ्घववत्थानं सङ्घनानाकरणं' ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं। सचे पनुपालि, भिक्खु
पच्चवेक्खमानो एवं जानाति – 'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो न भविस्सति सङ्घस्स
ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्घभेदो सङ्घराजि सङ्घववत्थानं सङ्घनानाकरणं'
ति, आदातब्बं तं, उपालि, अत्तादानं। एवं पञ्चङ्गसमन्नागतं खो, उपालि, अत्तादानं
आदिन्नं, पच्छा पि अविप्पटिसारकरं[1] भविस्सती' ति।

---

§ ७. चोदकेन पच्चवेक्खितब्बधम्मा

१७ "चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं
पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो" ति ? "चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च
धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो।

"चोदकेन, उपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं – 'परिसुद्धकाय-
समाचारो नु खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि कायसमाचारेन समन्नागतो – अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन[2] ?
संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, उपालि, भिक्खु परिसुद्धकाय-
समाचारो होति, परिसुद्धेन कायसमाचारेन समन्नागतो – अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन, तस्स
भवन्ति वत्तारो – 'इङ्घ ताव आयस्मा कायिकं सिक्खस्सू' ति। इतिस्स भवन्ति वत्तारो।

"पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं –
'परिसुद्धवचीसमाचारो नु खोम्हि, परिसुद्धेनम्हि वचीसमाचारेन समन्नागतो – अच्छिद्देन
अप्पटिमंसेन ? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, उपालि,
भिक्खु परिसुद्धवचीसमाचारो होति, परिसुद्धेन वचीसमाचारेन समन्नागतो – अच्छिद्देन
अप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्घ ताव आयस्मा वाचसिकं सिक्खस्सू' ति। इतिस्स
भवन्ति वत्तारो।

"पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं –
R. 249 'मेत्तं नु खो मे चित्तं पच्चुपट्ठितं सब्रह्मचारीसु अनाघातं,[3] संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो
उदाहु नो' ति ? नो चे, उपालि, भिक्खुनो मेत्तचित्तं पच्चुपट्ठितं होति सब्रह्मचारीसु
B 437 अनाघातं, तस्स भवन्ति वत्तारो – 'इङ्घ ताव आयस्मा सब्रह्मचारीसु मेत्तचित्तं उपट्ठापेही'
ति। इतिस्स भवन्ति वत्तारो।

"पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं –
'बहुस्सुतो नु खोम्हि, सुतधरो, सुतसन्निचयो ? ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा

१ अविप्पटिसारकरणं–रो०, अविप्पटिसारकं सी०। २ अप्पतिमंसेन–सी०। ३. अनाघाती–सी०।

परियोसानकल्याणा, सात्थं सब्यञ्जनं[1] केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपा मे धम्मा बहुस्सुता होन्ति[2] धता[3] वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा ? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, उपालि, भिक्खु बहुस्सुतो होति, सुतधरो, सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्झेकल्याणा परियोसान-कल्याणा, सात्थं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्णं परिसुद्धं ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपस्स[4] धम्मा न[5] बहुस्सुता होन्ति धता वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो—'इङ्घ ताव आयस्मा आगमं परियापुणस्सू' ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

"पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खितब्बं—'उभयानि खो मे पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छितानि—सुत्तसो, अनुब्यञ्जनसो ? संविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति ? नो चे, उपालि, भिक्खुनो उभयानि पातिमोक्खानि वित्थारेन स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छितानि—सुत्तसो, अनुब्यञ्जनसो, 'इदं पनावुसो, कत्थ वुत्तं भगवता' ति, इति पुट्ठो न सम्पायति,[6] तस्स भवन्ति वत्तारो—'इङ्घ ताव आयस्मा, विनयं परियापुणस्सू' ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतु-कामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो" ति ।

---

§ ८. चोदकेनउपट्ठापेतब्बधम्मा

१८. "चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं उपट्ठा-पेत्वा परो चोदेतब्बो" ति ? "चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो—कालेन वक्खामि, नो अकालेन, भूतेन वक्खामि, नो अभूतेन; सण्हेन वक्खामि, नो फरुसेन, अत्थसहितेन वक्खामि, नो अनत्थसहितेन, B 438 मेत्तचित्तो वक्खामि, नो दोसन्तरो ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं उपट्ठापेत्वा परो चोदेतब्बो" ति ।

---

§ ९. चोदकचुदितकपटिसंयुत्तकथा

१९. "अधम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि[7] विप्पटिसारो उपदहातब्बो" R 250 ति ? "अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो—अकालेनायस्मा चोदेसि, नो कालेन, अलं ते विप्पटिसाराय, अभूतेनायस्मा चोदेसि, नो भूतेन, अलं ते विप्पटिसाराय, फरुसेनायस्मा चोदेसि, नो सण्हेन, अलं ते विप्पटिसाराय, अनत्थसंहितेनायस्मा चोदेसि, नो अत्थसहितेन, अलं ते विप्पटिसाराय, दोसन्तरो आयस्मा

---

१. सब्यञ्जन–रो० । २ रो० पत्थके नत्थि । ३ धाता–म० । ४ तथारूपास्स–स्या० रो० । ५ रो० पोत्थके नत्थि । ६ सम्पादेति–स्या० । ७ कतिहाकारेहि–सी०, म० ।

चोदेसि, नो मेत्तचित्तो, अल ते विप्पटिसाराया ति । अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो । त किस्स हेतु ? यथा न अञ्ञो पि भिक्खु अभूतेन चोदेतब्बं मञ्ञेय्या" ति ।

"अधम्मचुदितस्स[1] पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो" ति ? "अधम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो – अकालेनायस्मा चुदितो, नो कालेन, अल ते अविप्पटिसाराय[2], अभूतेनायस्मा चुदितो, नो भूतेन, अलं ते अविप्पटिसाराय, फरुसेनायस्मा चुदितो, नो सण्हेन, अल ते अविप्पटिसाराय, अनत्थसहितेनायस्मा चुदितो, नो अत्थसहितेन, अल ते अविप्पटिसाराय, दोसन्तरेनायस्मा चुदितो, नो मेत्तचित्तेन, अल ते अविप्पटिसाराया ति । अधम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो" ति ।

'धम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो" ति ? "धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो – कालेनायस्मा चोदेसि, नो अकालेन, अल ते अविप्पटिसाराय, भूतेनायस्मा चोदेसि, नो अभूतेन,
B 439 अलं ते अविप्पटिसाराय, सण्हेनायस्मा चोदेसि, नो फरुसेन, अलं ते अविप्पटिसाराय, अत्थसहितेनायस्मा चोदेसि, नो अनत्थसहितेन, अलं ते अविप्पटिसाराय, मेत्तचित्तो आयस्मा चोदेसि, नो दोसन्तरो, अल ते अविप्पटिसाराया ति । धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो । त किस्स हेतु ? यथा अञ्ञो पि भिक्खु भूतेन चोदेतब्ब मञ्ञेय्या" ति ।

"धम्मचुदितस्स[3] पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो" ति ? "धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो – कालेनायस्मा चुदितो, नो अकालेन, अल ते विप्पटिसाराय, भूतेनायस्मा चुदितो, नो अभूतेन, अल ते विप्पटिसाराय, सण्हेनायस्मा चुदितो, नो फरुसेन, अल ते विप्पटिसाराय, अत्थसहितेनायस्मा चुदितो, नो अनत्थसहितेन, अल ते विप्पटिसाराय, मेत्तचित्तेनायस्मा चुदितो, नो दोसन्तरेन, अल ते विप्पटिसाराया ति । धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो" ति ।

"चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो" ति ? "चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो – कारुञ्ञता, हितेसिता, अनुकम्पिता,[4] आपत्तिवुट्ठानता,
R 251 विनयपुरेक्खारता ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो" ति ।

---

१ अधम्मचुदितकस्स–सी०, रो० । २ विप्पटिसाराय–म० । ३ धम्मचुदितकस्स–सी०, रो० । ४. अनुकम्पता–सी०, रो० ।

"चुदितेन[1] पन, भन्ते, भिक्खुना कतीसु[2] धम्मेसु पतिट्ठातब्बं" ति? "चुदितेनुपालि, भिक्खुना द्वीसु धम्मेसु पतिट्ठातब्बं – सच्चे च अकुप्पे चा" ति।

दुतियभाणवारं[3] निट्ठितं।

पातिमोक्खट्ठपनखन्धकं नवमं।

---

§१०. तस्सुद्दानं

उपोसथे यावतिकं पापभिक्खु न निक्खमि[4]। B. 440
मोग्गल्लानेन निच्छुद्धो[5] अच्छेरा[6] जिनसासने॥
निन्नोनुपुब्बसिक्खा च ठितधम्मो नातिक्कम्म[7]।
कुणपुक्खिपति[8] सङ्घो सवन्तियो जहन्ति च[9]॥
सवन्ति परिनिब्बन्ति एकरस विमुत्ति च।
बहु धम्मविनयो पि भूतट्ठारियपुग्गला॥
समुद्दं उपमं कत्वा वाचेसि[10] सासने गुणं।
उपोसथे पातिमोक्खं न अम्हे कोचि जानाति॥
पटिकच्चेव[11] उज्झन्ति एको द्वे तीणि चत्तारि[12]।
पञ्च छ सत्त अट्ठानि नवा[13] च दसमानि च॥
सील–आचार–दिट्ठि[14] च आजीवं चतुभागिके[15]।
पाराजिकं च सङ्घादि पाचित्ति पाटिदेसनि[16]॥
दुक्कटं पञ्चभागेसु सीलाचारविपत्ति च।
अकताय[17] कताय च छभागेसु[18] यथाविधि[19]॥
पाराजिकं च सङ्घादि थुल्लं पाचित्तियेन च।
पाटिदेसनियं चेव दुक्कटं च दुब्भासितं॥
सीलाचारविपत्ति च दिट्ठिआजीवविपत्ति[20]।
या च अट्ठा कताकते[21] तेनेता[22] सीलाचारदिट्ठिया[23]॥

---

१. चुदितकेन–सी०। २. कतिसु–म०। ३. दुतियकभाणवारो–सी०; दुतियभाणवारो–म०। ४. निक्खमति–रो०। ५. निच्चुद्दो–रो०। ६. अच्छरं–स्या०, रो०; अच्छरियं–सी०। ७. नतिक्कम–स्या०। ८. कुणपुक्खिपती–सी०। ९. सवन्तियो वे जहन्ति–सी०; सवन्तियो जहन्ति–रो०। १०. ठापेसि–स्या०। ११. पटिगच्चेव–सी०, रो०। १२. चातुरो–स्या०। १३ नव–रो०। १४. ०दिट्ठी–सी०। १५. चतुसावके–सी०, रो०। १६. पाटिदेसनी–सी०। १७. अकता–रो०। १८. छब्भागेसु–स्या०। १९. यथाठिति–सी०, रो०। २०. आजीवं च विपत्तिया–स्या०। २१. कतायकतेन–स्या०। २२. तेनेका–रो०; स्या० पोत्थके नत्थि। २३. सीलाचारा च दिट्ठिया–स्या०।

अकताय कताया पि[१] कताकतायमेव च ।
एवं नवविधा वुत्ता यथाभूतेन आयतो[२] ॥
पाराजिको विप्पकता[३] पच्चक्खातो तथेव च ।
उपेति पच्चादियति पच्चादानकथा[४] च या[४] ॥
सीलाचारविपत्ति च तथा[५] दिट्ठिविपत्तिया ।
दिट्ठसुतपरिसङ्कितं[६] दसधा तं विजानाथ[७] ॥
B. 441 भिक्खु विपस्सति भिक्खु अञ्ञो[८] चारोचयाति[९] त ।
सो येव[१०] तस्स अक्खाति पातिमोक्ख ठपेति[११] सो ॥
वुट्ठाति[१२] अन्तरायेन राजचोरग्गुदका[१३] च[१३] ।
मनुस्सअमनुस्सा च वाळसरीसपा[१४] जीविब्रह्मं[१५] ॥
दसन्नमञ्ञतरेन[१६] तम्हि अञ्ञतरेसु वा ।
धम्मिकाधम्मिका चेव यथा मग्गेन जानाथ[१७] ॥
R 252 कालभूतत्थसहित[१८] लभिस्सामि भविस्सति ।
कायवाचसिका मेत्ता बाहुसच्च[१९] उभयानि[१९] ॥
कालभूतेन सण्हेन अत्थमेत्तेन चोदये ।
विप्पटिसारधम्मेन[२०] तथा[२१] वाचा[२१] विनोदये ॥
धम्मचोदचुदितस्स विनोदेति[२२] विप्पटिसारो[२२] ।
करुणा हितानुकम्पि[२३] वुट्ठानपुरेक्खारतो[२४] ॥
चोदकस्स पटिपत्ति सम्बुद्धेन पकासिता[२५] ।
सच्चे चेव अकुप्पे च चुदितस्सेव[२६] धम्मता ति[२६] ॥

इमम्हि खन्धके वत्थू[२७] तिंस ।

पातिमोक्खट्ठपनक्खन्धक निट्ठित ।

———o———

१ कताय पि–सी० । २ जानता–सी० । ३ विप्पकतो–सी०, रो० । ४-४ पच्चादानकथाय च–स्या०, पच्चादानकता च यो–सी०, पच्चादानकथा च यो–रो० । ५ यथा–सी०, रो० । ६ दिट्ठसुतपरिसङ्की–सी०, दिट्ठसुतपरिसङ्कि–रो० । ७ विजानथ–सी०, स्या० । ८ विपस्सञ्ञो–रो० । ९ चारोचति–रो० । १० त सुद्धेव–रो०, सुद्धेव–स्या०, सुद्धोव–सी० । ११ ठपेसि–स्या० । १२ उट्ठाति–सी० । १३-१३ राजा चोरअग्गूदकं–स्या० । १४ वाळ सिरिंसपा च–स्या०, वाळ सिरिंसप–सी० । १५ जीवितं–स्या०, जीवब्रह्म–सी० । १६ दसन्नञ्ञतरेकेन–सी०, रो०, ब्रह्मचारी च दसन्न–स्या० । १७ जानथ–सी०, स्या० । १८ कालभूतत्थसञ्हितं–रो०, कालाभूतत्थसञ्हित–सी० । १९-१९ बाहुसच्चूभयानि तु–स्या० । २० विप्पटिसाराधम्मेन–सी०, रो०, विप्पटिसारी अधम्मेन–स्या० । २१-२१ तथेवा पि–स्या० । २२-२२ विनोदे विप्पटिस्मरे–स्या० । २३ हितानुकम्पा–स्या० । २४ वुट्ठानम्पि पुरक्खिता–स्या०, वुट्ठानपुरेक्खारता–सी०, रो० । २५ पकासितं–रो० । २६-२६ चुदितस्सेस धम्मता ति–स्या०; चुदितस्स च धम्मिका ति–सी० । २७. वत्थु– सी०, रो० ।

१०. भिक्खुनिक्खन्धकं

§ १. महापजापतीगोतमीवत्थु

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्मिं निग्रोधारामे। अथ B 442, खो महापजापती[1] गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा R 253 एकमन्त अट्ठासि। एकमन्त ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतदवोच – "साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज" ति। "अल, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जा" ति। दुतियं पि खो महापजापती गोतमी भगवन्त एतदवोच— "साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्ज" ति। "अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जा" ति। ततिय पि खो महपजापती गोतमी भगवन्त एतदवोच – "साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्ज" ति। "अल, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जा" ति। अथ खो महापजापती गोतमी – न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्ज ति – दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि।

अथ खो भगवा कपिलवत्थुस्मि यथाभिरन्तं[2] विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिक पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि। तत्र सुद भगवा वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय। अथ खो महापजापती गोतमी केसे छेदापेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा सम्बहुलाहि साकियानीहि सद्धिं येन वेसाली तेन पक्कामि। अनुपुब्बेन येन वेसाली महावन कूटागारसाला तेनुपसङ्कमि। अथ खो महापजापती गोतमी सूनेहि[3] पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्ठके अट्ठासि। अद्दसा खो आयस्मा आनन्दो महापजापति गोतमि सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खि R 254 दुम्मन अस्सुमुखिं रुदमानं बहिद्वारकोट्ठके ठित। दिस्वान महापजापतिं गोतमिं एतदवोच – B 443 "किस्स त्वं, गोतमि, सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्ठके ठिता" ति? "तथा हि पन, भन्ते आनन्द, न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं" ति। "तेन हि त्व, गोतमि, मुहुत्तं इधेव ताव होहि, यावाहं भगवन्तं याचामि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं" ति।

---

१. महापजापति–म० । २. यथाभिरत्त–सी० । ३. सुनेहि–सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्त एतदवोच – "एसा, भन्ते, महापजापती गोतमी सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्मना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्ठके ठिता – न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज ति । साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जं" ति । "अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जा" ति । दुतियं पि खो · पे० ततिय पि खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच – "साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं" ति । "अल, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्जा" ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो – "न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बज्ज, यन्नूनाहं[1] अञ्ञेन पि परियायेन भगवन्तं याचेय्य मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज" ति । अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच – "भब्बो नु खो, भन्ते, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बजित्वा सोतापत्तिफल वा सकदागामिफलं[2] वा अनागामिफल वा अरहत्तफलं[3] वा सच्छिकातु" ति ? "भब्बो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बजित्वा सोतापत्तिफल पि सकदागामिफलं पि अनागामिफल पि अरहत्तफलं पि सच्छिकातु" ति । "सचे, भन्ते, भब्बो मातुगामो B. 444 तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारिय पब्बजित्वा सोतापत्तिफल पि सकदागामिफलं पि अनागामिफलं पि अरहत्तफल पि सच्छिकातु, बहूपकारा, भन्ते, महापजापती R. 255 गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका, पोसिका, खीरस्स दायिका, भगवन्त जनेत्तिया कालङ्कताय[4] थञ्ञ पायेसि, साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं" ति ।

---

§ २. अट्ठ गरुधम्मा

२. "सचे, आनन्द, महापजापती गोतमी अट्ठ गरुधम्मे पटिगण्हाति,[5] सावस्सा होतु उपसम्पदा ।

(१) "वस्ससतूपसम्पन्नाय[6] भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं

---

१ यनूनाह–म० । २ सकिदागामिफल–स्या० । ३. अरहत्तं–सी०, रो० । ४ कालकताय–सी०, स्या० । ५ पटिगण्हाति–रो०, पतिगण्हाति–सी० । ६. वस्ससतुपसम्पन्नाय–स्या०, रो० ।

पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्म कातब्ब । अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

(२) "न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्स वसितब्ब । अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

(३) "अन्वद्धमास भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा[1] — उपोसथपुच्छक च, ओवादूपसङ्कमन च । अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो ।

(४) "वस्स वुत्थाय[2] भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं — दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो ।

(५) "गरुधम्मं अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितब्बं । अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो ।

(६) "द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा । अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो ।

(७) "न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो । B 445
अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो ।

(८) "अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो । अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

"सचे, आनन्द,[3] महापजापती गोतमी इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गण्हाति,[4] सावस्सा होतु उपसम्पदा" ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो भगवतो सन्तिके अट्ठ गरुधम्मे उग्गहेत्वा येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा महापजापतिं गोतमिं एतदवोच—"सचे खो त्व, गोतमि, अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गण्हेय्यासि,[5] सा व ते भविस्सति उपसम्पदा ।

"वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पच्चुट्ठान अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्म कातब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो ।

१ पच्चासिंसितब्बा-सी०, स्या०, रो० । २ वस्सवुट्ठाय-म०, वस्स वुट्ठाय-स्या० । ३. पनानन्द-स्या० । ४ पटिगण्हाति-रो०, पतिगण्हाति-सी० । ५. पटिगण्हेय्यासि-रो०, पतिगण्हेय्यासि-सी० ।

"न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं। अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो।

"अन्वद्धमास भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा–उपोसथपुच्छक च, ओवादूपसङ्कमन च। अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो।

"वस्स वुत्थाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं – दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा। अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो।

"गरुधम्म अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्त चरितब्ब। अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो।

"द्वे वस्सानि छसु धम्मेसु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा। अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो।

B 446 "न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो। अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्कमनीयो।

"अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीन भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खून भिक्खुनीसु वचनपथो। अय पि धम्मो सक्कत्वा गरुकत्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीव अनतिक्कमनीयो।

"सचे खो त्वं, गोतमि, इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गण्हेय्यासि, सा व ते भविस्सति उपसम्पदा" ति।

"सेय्यथापि, भन्ते आनन्द, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो, युवा, मण्डनकजातिको[1] सीसनहातो उप्पलमाल वा वस्सिकमालं वा अतिमुत्तकमाल[2] वा लभित्वा उभोहि हत्थेहि
R 256 पटिग्गहेत्वा उत्तमङ्गे सिरस्मि[3] पतिट्ठापेय्य, एवमेव खो अह, भन्ते, आनन्द इमे अट्ठ गरुधम्मे पटिग्गण्हामि यावजीव अनतिक्कमनीये" ति।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच – "पटिग्गहिता, भन्ते, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा, उपसम्पन्ना भगवतो मातुच्छा" ति।

"सचे, आनन्द नालभिस्स[4] मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अनगारियं पब्बज्ज, चिरट्ठितिकं, आनन्द, ब्रह्मचरिय अभविस्स, वस्ससहस्सं सद्धम्मो तिट्ठेय्य। यतो च खो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्मा अन-

---

१. मण्डनजातिको–स्या०, रो०। २ अतिमत्तकमालं–स्या०। ३. सिरसि–स्या०। ४. नालभिस्सा–सी०।

गारिय पब्बजितो, न दानि, आनन्द, ब्रह्मचरियं चिरट्ठितिक भविस्सति। पञ्चेव दानि, आनन्द, वस्ससतानि सद्धम्मो ठस्सति।

"सेय्यथापि, आनन्द, यानि कानिचि कुलानि बहुत्थिकानि[1] अप्पपुरिसकानि, तानि सुप्पधंसियानि होन्ति चोरेहि कुम्भत्थेनकेहि[2], एवमेव खो, आनन्द, यस्मि धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरट्ठितिकं होति।

"सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने सालिक्खेत्ते सेतट्ठिका नाम रोगजाति निपतति, एवं तं सालिक्खेत्तं न चिरट्ठितिकं होति, एवमेव खो, आनन्द, यस्मि धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरट्ठितिकं होति। B 447

"सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने उच्छुक्खेत्ते मञ्जिट्ठिका[3] नाम रोगजाति निपतति, एवं तं उच्छुक्खेत्तं न चिरट्ठितिकं होति, एवमेव खो, आनन्द, यस्मि धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्मा अनगारियं पब्बज्जं, न तं ब्रह्मचरियं चिरट्ठितिकं होति।

"सेय्यथापि, आनन्द, पुरिसो महतो तळाकस्स पटिकच्चेव[4] आळि[5] बन्धेय्य यावदेव उदकस्स अनतिक्कमनाय, एवमेव खो, आनन्द, मया पटिकच्चेव भिक्खुनीनं अट्ठ गरुधम्मा पञ्ञत्ता यावजीवं अनतिक्कमनीया" ति।

भिक्खुनीनं अट्ठ गरुधम्मा[6] निट्ठिता[7]।

---

§ ३. भिक्खुनीउपसम्पदानुजानना

३. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि। एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद- R. 257
वोच – "कथाहं, भन्ते, इमासु साकियानीसु पटिपज्जामी" ति? अथ खो भगवा महापजापतिं गोतमिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि। अथ खो महापजापती गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता सम्पहंसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि। अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतु" ति।

अथ खो ता भिक्खुनियो महापजापतिं गोतमिं एतदवोचुं – "अय्या अनुपसम्पन्ना, मयं चम्हा[8] उपसम्पन्ना, एवं हि भगवता पञ्ञत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा"

---

१ बहुइत्थिकानि–सी०, स्या०। २ कुम्भथेनकेहि–म०, स्या०। ३ मञ्जेट्ठिका–सी०, स्या०, रो०। ४ पटिगच्चेव–सी०, रो०। ५ पाळिं–स्या०, आलिं–रो०। ६. गरुधम्म–रो०। ७. निट्ठित–रो०। ८. मयम्हा–रो०, सी०।

B. 448 ति । अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच – "इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु – 'अय्या अनुपसम्पन्ना, मयञ्चम्हा उपसम्पन्ना, एवं हि भगवता पञ्ञत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा' " ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच – "महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह – 'इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु – अय्या अनुपसम्पन्ना, मयञ्चम्हा उपसम्पन्ना, एवं हि भगवता पञ्ञत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा' " ति ।

"यदग्गेन, आनन्द, महापजापतिया गोतमिया अट्ठ गरुधम्मा पटिग्गहिता, तदेव सा उपसम्पन्ना" ति ।

§ ४. महापजापतिया गोतमिया वरयाचनादीनि

४ अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच – "एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खूनं च भिक्खुनीनं च यथावुड्ढं[1] अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं' " ति ।

अथ खो आयस्मा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच— "महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह – 'एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खूनं च भिक्खुनीनं च यथावुड्ढं अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं' " ति ।

R. 258 "अट्ठानमेतं, आनन्द, अनवकासो, यं तथागतो अनुजानेय्य मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं । इमे हि नाम, आनन्द, अञ्ञतित्थिया दुरक्खातधम्मा
B. 449 मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं न करिस्सन्ति, किमङ्ग[2] पन तथागतो अनुजानिस्सति मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं" ति ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "न, भिक्खवे, मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

---

१. यथावुड्ढं-सी० । २. किमङ्ग-रो०, सी० ।

अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि। एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद्वोच – "यानि तानि, भन्ते, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, कथं मयं, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा" ति ? "यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीनं सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, यथा भिक्खू सिक्खन्ति तथा तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा" ति। "यानि पन तानि, भन्ते, भिक्खुनीन सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, कथ मय, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा" ति ? "यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीन सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, यथापञ्ञत्तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा" ति।

५. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त अट्ठासि। एकमन्त ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्त एतद्वोच – "साधु मे, भन्ते, भगवा सङ्खित्तेन धम्म देसेतु, यमह[1] भगवतो धम्मं सुत्वा एका वूपकट्ठा अप्पमत्ता आतापिनी पहितत्ता विहरेय्य" ति। "ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि – इमे धम्मा सरागाय सवत्तन्ति नो विरागाय, सञ्ञोगाय सवत्तन्ति नो विसञ्ञोगाय, आचयाय सवत्तन्ति नो अपचयाय, महिच्छताय सवत्तन्ति नो अप्पिच्छताय, असन्तुट्ठिया सवत्तन्ति नो सन्तुट्ठिया, सङ्गणिकाय सवत्तन्ति नो पविवेकाय, कोसज्जाय सवत्तन्ति नो विरियारम्भाय,[2] दुब्भरताय[3] सवत्तन्ति नो सुभरताय, एकसेन, गोतमि, धारेय्यासि – नेसो धम्मो, नेसो विनयो, नेत सत्थुसासन ति। R. 259
ये च खो त्व, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि – इमे धम्मा विरागाय सवत्तन्ति नो सरागाय, विसञ्ञोगाय सवत्तन्ति नो सञ्ञोगाय, अपचयाय सवत्तन्ति नो आचयाय, अप्पिच्छताय सवत्तन्ति नो महिच्छताय, B 450
सन्तुट्ठिया सवत्तन्ति नो असन्तुट्ठिया, पविवेकाय सवत्तन्ति नो सङ्गणिकाय, विरियारम्भाय संवत्तन्ति नो कोसज्जाय, सुभरताय सवत्तन्ति नो दुब्भरताय, एकसेन, गोतमि, धारेय्यासि – एसो धम्मो, एसो विनयो, एतं सत्थुसासन" ति।

———o———

§ ५. पातिमोक्खुद्देसआपत्तिप्पटिग्गहणादीनि

६. तेन[4] खो पन समयेन भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसीयति[4]। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं – "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन पातिमोक्ख उद्दिसितुं" ति। अथ खो भिक्खूनं[5] एतदहोसि – "केन नु खो भिक्खुनीनं पातिमोक्ख उद्दिसितब्बं" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन पातिमोक्खं उद्दिसितु" ति।

---

१ याहं–सी०। २. वीरियारम्भाय–म०। ३ दुभरताय–सी०। ४–४ तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीन पातिमोक्खं न उद्दिसन्ति–स्या०। ५ भिक्खुनीनं–रो०।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनूपस्सय[1] उपसङ्कमित्वा भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, इदानि इमे इमाहि सद्धि अभिरमिस्सन्ती" ति ! अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन पातिमोक्ख उद्दिसितु" ति । भिक्खुनियो न जानन्ति – "एव पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितु – 'एव पातिमोक्ख उद्दिसेय्याथा' " ति ।

७. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आपत्ति न पटिकरोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया आपत्ति न पटिकातब्बा । या न पटिकरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति । भिक्खुनियो न जानन्ति – "एव आपत्ति पटिकातब्बा" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितु –
R. 260 'एव आपत्तिं पटिकरेय्याथा' " ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "केन नु खो भिक्खुनीन आपत्ति पटिग्गहेतब्बा" ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्ति पटिग्गहेतु" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो रथिकाय[2] पि ब्यूहे[3] पि सिङ्घाटके पि भिक्खुं
B. 451 पस्सित्वा पत्तं भूमिय निक्खिपित्वा एकसं उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा आपत्ति पटिकरोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेस, रत्ति विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्ति पटिग्गहेतब्बा । यो पटिग्गण्हेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन आपत्तिं पटिग्गहेतु" ति । भिक्खुनियो न जानन्ति – "एवं आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं – 'एव आपत्ति पटिग्गण्हेय्याथा' " ति ।

८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनीन[4] कम्मं न करियति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन कम्मं कातुं" ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "केन नु खो भिक्खुनीनं कम्म कातब्बं" ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म कातुं" ति ।

---

१. भिक्खुनुपस्सय–म० । २. रथिया–सी०, स्या०, रो० । ३. ब्यूहे–सी०, स्या०, रो० ।
४. भिक्खूहि भिक्खुनीनं–स्या० ।

तेन खो पन समयेन कतकम्मा भिक्खुनियो रथिकाय पि ब्यूहे पि सिङ्घाटके पि भिक्खु पस्सित्वा पत्त भूमियं निक्खिपित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा खमापेन्ति 'एव नून[1] कातब्ब' ति मञ्ञमाना। मनुस्सा तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, रत्ति विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती" ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म कातब्ब। यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन कम्म कातु" ति। भिक्खुनियो न जानन्ति – "एव कम्म कातब्ब" ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितु – 'एव कम्म करेय्याथा'" ति।

९ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्घमज्झे भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना अञ्ञमञ्ञं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति। न सक्कोन्ति त अधिकरणं वूपसमेतुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन अधिकरण वूपसमेतु" ति। R 261

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीन अधिकरण वूपसमेन्ति। तस्मिं खो पन अधिकरणे विनिच्छियमाने दिस्सन्ति भिक्खुनियो कम्मप्पत्तायो पि आपत्तिगामिनियो पि। भिक्खुनियो एवमाहसु – "साधु, भन्ते, अय्या व भिक्खुनीन कम्म करोन्तु, अय्या व भिक्खुनीन आपत्तिं पटिग्गण्हन्तु,[2] एवं हि भगवता पञ्ञत्त भिक्खूहि भिक्खुनीनं अधिकरणं वूपसमेतब्ब" ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म आरोपेत्वा[3] भिक्खुनीन निय्यादेतु[4] – भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं कम्म कातु, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्ति आरोपेत्वा भिक्खुनीनं निय्यादेतु, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन आपत्तिं पटिग्गहेतु" ति। B 42

तेन खो पन समयेन उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनी भिक्खुनी[5] सत्त वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धा[6] होति विनयं परियापुणन्ती। तस्सा मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति। अस्सोसि खो सा भिक्खुनी – "भगवा किर सावत्थि गन्तुकामो" ति। अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि – "अहं खो सत्त वस्सानि भगवन्त अनुबन्धिं विनयं परियापुणन्ती। तस्सा मे मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति। दुक्करं खो पन मातुगामेन यावजीव सत्थारं अनुबन्धितुं। कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं" ति? अथ खो सा भिक्खुनी भिक्खुनीन एतमत्थं आरोचेसि। भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसुं। भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन विनयं वाचेतु" ति।

पठमभाणवारं[7]।

———०———

१ पुन न–स्या०। २ पटिगण्हन्तु–रो०, पतिगण्हन्तु–सी०। ३ रोपेत्वा–सी०, रो०। ४ नीयादेतु–सी०। ५ अन्तेवासिभिक्खुनी–रो०, अन्तेवासी भिक्खुनी–सी०। ६ अनुबद्धा–सी०, रो०। ७ पठमकभाणवारं–सी०, पठमभाणवारो निट्ठितो–म०।

§ ६. कद्दमोदकओसिञ्चनकायदस्सनदण्डकम्मादीनि

१०. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्तं[1] विहरित्वा येन सावत्थि[2] तेन चारिकं पक्कामि। अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि। तत्र सुदं भगवा सावत्थियं R. 262 विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे। तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति – अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति। B 453 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुना भिक्खुनियो कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा। यो ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातुं" ति। अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि – "किन्नु खो दण्डकम्मं कातब्बं" ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्घेन[3] कातब्बो" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, भिक्खुनियो ओभासेन्ति, भिक्खुनीहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति – अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुना कायो विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो, न ऊरु विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो,[4] न अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बं, न भिक्खुनियो ओभासितब्बा, न भिक्खुनीहि सद्धिं सम्पयोजेतब्बं। यो सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातुं" ति। अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि – "किन्नु खो दण्डकम्मं कातब्बं" ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्घेन कातब्बो" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो भिक्खू[5] कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति – अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खू[6] कद्दमोदकेन ओसिञ्चितब्बा[7]। या ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातुं" ति। अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि – "किन्नु खो दण्डकम्मं कातब्बं" ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि भिक्खवे, आवरणं कातुं" ति। आवरणे कते न आदियन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, ओवादं ठपेतुं" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो कायं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति, थनं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा R. 263 भिक्खूनं दस्सेन्ति, भिक्खू ओभासेन्ति, भिक्खूहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति – अप्पेव नाम

१. यथाभिरत्तं–सी०। २ सावत्थी–स्या०। ३. भिक्खुनिसङ्घेन–म०। ४. दस्सेतब्बा–स्या०। ५. भिक्खुं–म०। ६. भिक्खु–म०। ७. ओसिञ्चितब्बो–म०।

अम्हेसु सारज्जेय्युं ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया कायो विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो, न थनो[1] विवरित्वा भिक्खून दस्सेतब्बो,[2] न ऊरु विवरित्वा B 454 भिक्खून दस्सेतब्बो,[3] न अङ्गजात विवरित्वा भिक्खून दस्सेतब्ब, न भिक्खू ओभासितब्बा, न भिक्खूहि सद्धिं सम्पयोजेतब्ब । या सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातु" ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "किं नु खो दण्डकम्म कातब्ब" ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "अनुजानामि, भिक्खवे, आवरण कातु" ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, ओवाद ठपेतु" ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि – "कप्पति नु खो ओवादट्ठपिताय[4] भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथं कातुं, न नु खो कप्पती" ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, ओवादट्ठपिताय भिक्खुनिया सद्धिं उपोसथो कातब्बो, याव न त अधिकरण वूपसन्त[5] होती" ति[5] ।

---o---

§ ७. ओवादट्ठपन-कायबन्धनधारण-मुखा-लिम्पनउम्मद्दनादीनि

११. तेन खो पन समयेन आयस्मा उदायी[6] ओवाद ठपेत्वा चारिकं पक्कामि । भिक्खुनियो उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम अय्यो उदायी ओवादं ठपेत्वा चारिक पक्कमिस्सती" ति ! भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, ओवाद ठपेत्वा चारिका पक्कमितब्बा[7] । यो पक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू बाला अब्यत्ता[8] ओवाद ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, बालेन अब्यत्तेन ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अवत्थुस्मि अकारणे ओवाद ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, अवत्थुस्मिं अकारणे ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं ठपेत्वा विनिच्छय न देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, ओवाद ठपेत्वा विनिच्छयो न दातब्बो । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

---

१ थनं–सी०, स्या०, रो० । २ दस्सेतब्ब–सी०, स्या०, रो० । ३ दस्सेतब्बा–स्या० । ४. ओवादठपिताय–सी०, रो० । ५-५. वूपसम्मती ति–स्या० । ६ उदायि–सी०, स्या०, रो० । ७. चारिकं पक्कमितब्बं–स्या० । ८ अब्यत्ता–सी०, रो० ।

B 455 १२. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया ओवादो न गन्तब्बो । या न गच्छेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो" ति ।

R. 264 तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनीसङ्घो[1] ओवादं गच्छति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे[2] इमाहि[3] सद्धिं अभिरमिस्सन्ती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, सब्बेन भिक्खुनीसङ्घेन ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्य चे[4], आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादं गन्तु" ति ।

तेन खो पन समयेन चतस्सो पञ्च भिक्खुनियो ओवादं गच्छन्ति । मनुस्सा तथेव उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेसं, इदानि इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादो गन्तब्बो । गच्छेय्युं चे, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वीहि[5] तीहि भिक्खुनीहि[5] ओवादं गन्तुं ।

एकं भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'भिक्खुनीसङ्घो, अय्य, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमनं च याचति, लभतु किर, अय्य, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्कमनं' ति । तेन भिक्खुना पातिमोक्खुद्देसको भिक्खू[6] उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो – 'भिक्खुनीसङ्घो, भन्ते, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमनं च याचति, लभतु किर, भन्ते, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्कमनं' ति । पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो – 'अत्थि कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो' ति ? सचे होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो – 'इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्कमतू' ति । सचे न होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो – 'को आयस्मा उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं' ति ? सचे कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, सो च होति अट्ठहङ्गेहि समन्नागतो, सम्मन्नित्वा
B. 456 वत्तब्बो – 'इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्कमतू' ति । सचे न कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तब्बो – 'नत्थि कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पासादिकेन भिक्खुनीसङ्घो सम्पादेतू" ति ।

१३ तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं न गण्हन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, ओवादो न गहेतब्बो । यो न गण्हेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

---

१ भिक्खुनिसङ्घो–म० । २ इमा–सी० । ३. इमेहि–सी० । ४ चेव–रो० । ५-५ द्वे तिस्सो भिक्खुनीहि–सी०, रो०, द्वे तिस्सो भिक्खुनियो–म० । ६ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु बालो होति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – "ओवाद, अय्य, गण्हाही" ति । "अह हि[1], भगिनी, बालो, कथाह ओवाद गण्हामी" ति ? "गण्हाहय्य, ओवाद, एवं हि[2] भगवता पञ्ञत्त – भिक्खूहि भिक्खुनीन ओवादो गहेतब्बो" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बाल, अवसेसेहि ओवाद गहेतु" ति । R 265

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गिलानो होति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – "ओवाद, अय्य गण्हाही" ति । "अह हि, भगिनी, गिलानो, कथाह ओवाद गण्हामी" ति ? "गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि भगवता पञ्ञत्त – ठपेत्वा बाल, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलान, अवसेसेहि ओवाद गहेतु" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु गमिको होति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – "ओवाद, अय्य, गण्हाही" ति । "अह हि, भगिनी, गमिको, कथाह ओवाद गण्हामी" ति ? "गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि भगवता पञ्ञत्त – ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलान, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलान, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादं गहेतु" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो भिक्खु अरञ्ञे विहरति । त भिक्खुनियो उपसङ्कमित्वा एतदवोचु – "ओवाद, अय्य, गण्हाही" ति । "अह हि, भगिनी, अरञ्ञे विहरामि, कथाह ओवाद गण्हामी" ति ? "गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि भगवता पञ्ञत्तं – ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिक, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, आरञ्ञिकेन[3] भिक्खुना ओवाद गहेतुं, सङ्केतं च कातु – अत्र[4] पतिहरिस्सामी[5]" ति । B 457

१४ तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न आरोचेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, ओवादो न आरोचेतब्बो । यो न आरोचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवाद गहेत्वा न पच्चाहरन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, ओवादो न पच्चाहरितब्बो । यो न पच्चाहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

---

१ अहम्हि-स्या०, अहञ्हि-रो० । २ एवञ्हि- रो० । ३ आरञ्ञकेन-स्या०, रो० । ४ अञ्ञत्र-सी० । ५ पटिहरिस्सामी-स्या०, सी० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्केत न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सङ्केत न गन्तब्ब । यान गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

ı 266 १५ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो द्वीघानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव फासुका[1] नामेन्ति[2] । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भिक्खुनियो दीघानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव फासुका नामेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो[3]" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया दीघ कायबन्धन धारेतब्ब । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया एकपरियाकत[4] कायबन्धन, न च तेन फासुका नामेतब्बा[5] । या नामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो विलीवेन[6] पट्टेन फासुका नामेन्ति चम्मपट्टेन दुस्सपट्टेन दुस्सवेणिया दुस्सवट्टिया चोळपट्टेन चोळवेणिया चोळवट्टिया सुत्तवेणिया सुत्तवट्टिया फासुका नामेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
B 458 चेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया विलीवेन पट्टेन फासुका नामेतब्बा, न चम्मपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न दुस्सपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न दुस्सवेणिया फासुका नामेतब्बा, न दुस्सवट्टिया फासुका नामेतब्बा, न चोळपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न चोळवेणिया फासुका नामेतब्बा, न चोळवट्टिया फासुका नामेतब्बा, न सुत्तवेणिया फासुका नामेतब्बा, न सुत्तवट्टिया फासुका नामेतब्बा । या नामेय्य[7] आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अट्ठिल्लेन जघन घसापेन्ति, गोहनुकेन जघन कोट्टापेन्ति, हत्थ कोट्टापेन्ति, हत्थकोच्छ कोट्टापेन्ति, पाद कोट्टापेन्ति, पादकोच्छ कोट्टापेन्ति, ऊरु कोट्टापेन्ति, मुख कोट्टापेन्ति, दन्तमस कोट्टापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अट्ठिल्लेन जघन घंसापेतब्ब, न गोहनुकेन जघन कोट्टापेतब्ब, न हत्थो कोट्टापेतब्बो, न हत्थकोच्छो कोट्टापेतब्बो, न पादो कोट्टापेतब्बो, न पादकोच्छो कोट्टापेतब्बो, न ऊरु कोट्टापेतब्बो, न मुखं कोट्टापेतब्ब, न दन्तमस कोट्टापेतब्बं । या कोट्टापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

१६. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो मुखं आलिम्पन्ति, मुखं

---

१ फासुके–सी०, स्या० । २ नमेन्ति–सी०, स्या०, रो० । ३ गिहिकामभोगिनियो–स्या०, रो०; गिहीकामभोगिनियो–सी० । ४ एकपरियायकतं–स्या० । ५ नमेतब्बा–सी०, स्या०, रो० । ६ विलिवेन–रो० स्या० । ७ नमेय्य–सी०, स्या० रो० ।

उम्मद्देन्ति, मुखं चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय मुखं लञ्छेन्ति, अङ्गरागं करोन्ति, मुखरागं करोन्ति, अङ्गरागमुखरागं करोन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया R 267 मुखं आलिम्पितब्बं, न मुखं उम्मद्दितब्बं,[1] न मुखं चुण्णेतब्बं, न मनोसिलिकाय मुखं लञ्छितब्बं,[2] न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो। यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो अवङ्गं करोन्ति, विसेसकं करोन्ति, ओलोकनकेन ओलोकेन्ति, सालोके तिट्ठन्ति, सनच्चं[3] कारापेन्ति, वेसिं वुट्ठापेन्ति,[4] पानागारं ठपेन्ति, सूनं ठपेन्ति, आपणं पसारेन्ति, वड्ढिं पयोजेन्ति, वणिज्जं पयोजेन्ति, दासं उपट्ठापेन्ति, दासिं उपट्ठापेन्ति, कम्मकारं[5] उपट्ठापेन्ति, कम्मकारिं[6] उपट्ठापेन्ति, तिरच्छानगतं उपट्ठापेन्ति, हरीतकपक्किकं[7] पकिणन्ति, नमतकं धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो[8] ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया[9] अवङ्गं कातब्बं, न विसेसकं कातब्बं, न ओलोकनकेन B 459 ओलोकेतब्बं, न सालोके ठातब्बं[10], न सनच्चं कारापेतब्बं, न वेसी वुट्ठापेतब्बा,[11] न पानागारं ठपेतब्बं, न सूना[12] ठपेतब्बा,[13] न आपणो पसारेतब्बो, न वड्ढि पयोजेतब्बा, न वणिज्जा पयोजेतब्बा, न दासो उपट्ठापेतब्बो, न दासी उपट्ठापेतब्बा, न कम्मकारो उपट्ठापेतब्बो, न कम्मकारी उपट्ठापेतब्बा, न तिरच्छानगतो उपट्ठापेतब्बो, न हरीतकपक्किकं पकिणितब्बं, न नमतकं धारेतब्बं। यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

१७ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सब्बनीलकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बपीतकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बलोहितकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमञ्जिट्ठिकानि[14] चीवरानि धारेन्ति, सब्बकण्हानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, अच्छिन्नदसानि चीवरानि धारेन्ति, दीघदसानि चीवरानि धारेन्ति, पुप्फदसानि चीवरानि धारेन्ति, फलदसानि[15] चीवरानि धारेन्ति, कञ्चुकं धारेन्ति, तिरीटकं[16] धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सब्बनीलकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बपीतकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बलोहितकानि

---

१ उम्मद्दतब्बं–सी०, स्या०, रो०। २ लञ्छेतब्बं–सी०, स्या०, रो०। ३ नच्चं–म०। ४ उट्ठापेन्ति–सी०। ५ कम्मकरं–स्या०, रो०। ६ कम्मकरिं–स्या०, रो०। ७ हरीतकपण्णिकं–रो०, हरितकपत्तिकं–स्या०। ८ गिहिकामभोगिनियो–रो०, स्या०, गिहीकामभोगिनियो–सी०। ९ भिक्खुनियो स्या०। १० तिट्ठातब्बं–रो०, म०। ११ उट्ठापेतब्बा–सी०। १२ सूनं–स्या०। १३ ठपेतब्बं–स्या०। १४ सब्बमञ्जेट्ठिकानि–सी०, मञ्जेट्ठकानि–स्या०, रो०। १५ फणदसानि–सी०, रो०। १६ तिरीटं–स्या०।

चीवरानि धारेतब्बानि न सब्बमञ्जिट्ठिकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बकण्हानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेतब्बानि, न अच्छिदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न दीघदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न पुप्फदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न फलदसानि चीवरानि धारेतब्बानि, न कञ्चुको धारेतब्बो, न तिरीटकं धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

१८. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी कालं करोन्ती एवमाह – "ममच्चयेन
268 मय्हं परिक्खारो सङ्घस्स होतू" ति । तत्थ भिक्खू च भिक्खुनियो च विवदन्ति – "अम्हाकं होति, अम्हाकं होती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "भिक्खुनी चे, भिक्खवे, कालं करोन्ती एवं वदेय्य – 'ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्घस्स होतू' ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुसङ्घो, भिक्खुनीसङ्घस्सेवेतं । सिक्खमाना चे, भिक्खवे पे० सामणेरी चे, भिक्खवे, कालं करोन्ती एवं वदेय्य – 'ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्घस्स होतू' ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुसङ्घो, भिक्खुनीसङ्घस्सेवेतं । भिक्खु चे, भिक्खवे, कालं करोन्तो एवं वदेय्य – 'ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्घस्स होतू' ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनीसङ्घो, भिक्खुसङ्घस्सेवेतं । सामणेरो चे, भिक्खवे पे० उपासको चे, भिक्खवे · पे०·· उपासिका चे, भिक्खवे पे० अञ्ञो चे, भिक्खवे, कोचि कालं करोन्तो एवं वदेय्य –
460 'ममच्चयेन मय्हं परिक्खारो सङ्घस्स होतू' ति, अनिस्सरो तत्थ भिक्खुनीसङ्घो, भिक्खुसङ्घस्सेवेतं" ति ।

१९. तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा इत्थी पुराणमल्ली भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा रथिकाय दुब्बलकं भिक्खुं पस्सित्वा अंसकूटेन पहारं दत्वा पातेसि । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथं हि नाम, भिक्खुनी, भिक्खुस्स पहारं दस्सती" ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स पहारो दातब्बो । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा दूरतो व ओक्कमित्वा मग्गं दातुं" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा इत्थी पवुत्थपतिका जारेन गब्भिनी होति । सा गब्भं पातेत्वा कुलूपिकं[1] भिक्खुनिं एतदवोच – "हन्दय्ये, इमं गब्भं पत्तेन नीहरा" ति । अथ खो सा भिक्खुनी तं गब्भं पत्ते पक्खिपित्वा सङ्घाटिया पटिच्छादेत्वा अगमासि । तेन खो पन समयेन अञ्ञतरेन पिण्डचारिकेन भिक्खुना समादानं कतं होति – 'याहं[2] पठमं भिक्खं लभिस्सामि, न तं अदत्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुञ्जिस्सामी' ति । अथ खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं पस्सित्वा एतदवोच – "हन्द, भगिनि, भिक्खं पटिग्गण्हा[3]" ति । "अलं अय्या" ति ।

---

१ कुलुपकिं–स्या०, कुलुपिकं–रो० । २ यमहं–सी०, य ग्वाहं–स्या० । ३ पटिगण्हा–रो०, पतिगण्हा–सी० ।

दुतियं पि खो पे० ततिय पि खो सो भिक्खु त भिक्खुनिं एतदवोच – "हन्द, भगिनी, भिक्ख पटिग्गण्हा" ति । "अलं अय्या" ति । "मया खो, भगिनि, समादान कत – 'याह पठम भिक्ख लभिस्सामि, न त अदत्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुञ्जिस्सामी' ति । हन्द, भगिनि, भिक्ख पटिग्गण्हा" ति । अथ खो सा भिक्खुनी R 269 तेन भिक्खुना निप्पीळियमाना नीहरित्वा पत्त दस्सेसि – "पस्स, अय्य, पत्ते गब्भ, मा च कस्सचि आरोचेसी" ति । अथ खो सो भिक्खु उज्झायति खिय्यति विपाचेति – "कथं हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरिस्सती" ति । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भ नीहरिस्सती" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पत्तेन गब्भो नीहरितब्बो । या नीहरेय्य, B 461 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा नीहरित्वा पत्त दस्सेतु" ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो भिक्खु पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूल दस्सेन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खुनियो भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूल दस्सेस्सन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूल दस्सेतब्बं । या दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा उक्कुज्जित्वा पत्त दस्सेतु । यं च पत्ते आमिसं होति, तेन च भिक्खु निमन्तेतब्बो" ति ।

———o———

§ ८. लिङ्गदस्सन-आमिसदानवत्थु

तेन खो पन समयेन सावत्थिय[1] रथिकाय पुरिसब्यञ्जन[2] छड्डितं होति । त भिक्खुनियो सक्कच्चं उपनिज्झायिसु । मनुस्सा उक्कुट्ठि अकसु । ता भिक्खुनियो मङ्कू अहेसु । अथ खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीन एतमत्थ आरोचेसु । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भिक्खुनियो पुरिसब्यञ्जन उपनिज्झायिस्सन्ती" ति । अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खून एतमत्थ आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसब्यञ्जन उपनिज्झायितब्बं । या उपनिज्झायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

२० तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खून आमिस देन्ति । भिक्खू भिक्खुनीनं देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "कथ हि नाम भदन्ता[3] अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्न अञ्ञेसं दस्सन्ति ! मयं पि[4] न जानाम दान दातुं" ति । भगवतो एतमत्थ R 270

१. सावत्थिया-स्या० । २ पुरिसव्यञ्जन-सी०, रो० । ३ भद्दन्ता-स्या०, रो० । ४. हृ-रो० ।

आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्न अञ्ञेस दातब्ब। यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खून आमिस उस्सन्नं होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घस्स दातु" ति। बाळ्हतरं उस्सन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गलिक पि दातु" ति।

B 462 तेन खो पन समयेन भिक्खूनं सन्निधिकत आमिस उस्सन्नं होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खून सन्निधि भिक्खुनीहि भिक्खूहि[1] पटिग्गाहापेत्वा परिभुञ्जितुं" ति।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खुनीन आमिस देन्ति। भिक्खुनियो भिक्खून देन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—"कथ हि नाम भिक्खुनियो अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्न अञ्ञेस दस्सन्ति! मय पि न जानाम दान दातु" ति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्न अञ्ञेस दातब्ब। या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीन आमिसं उस्सन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घस्स दातु" ति। बाळ्हतरं उस्सन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गलिक पि दातु" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं सन्निधिकत आमिसं उस्सन्न होति। भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन सन्निधि भिक्खूहि भिक्खुनीहि[2] पटिग्गाहापेत्वा परिभुञ्जितु" ति।

---

§ ९. सेनासनआवसथचीवरादिअनुजानना

२१ तेन खो पन समयेन भिक्खून सेनासन उस्सन्न होति, भिक्खुनीन न होति। भिक्खुनियो भिक्खून सन्तिके दूत पाहेसुं—'साधु, भन्ते, अय्या अम्हाकं सेनासनं देन्तु तावकालिक' ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन सेनासनं दातुं तावकालिक" ति।

तेन खो पन समयेन उतुनियो भिक्खुनियो ओनद्धमञ्च ओनद्धपीठ अभिनिसीदन्ति पि अभिनिपज्जन्ति पि। सेनासन लोहितेन मक्खिय्यति[3]। भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं।
R. 271 "न, भिक्खवे, उतुनिया[4] भिक्खुनिया ओनद्धमञ्च ओनद्धपीठ अभिनिसीदितब्ब अभिनिपज्जितब्ब। या अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि,

---

१ म० पोत्थके नत्थि। २ म० पोत्थके नत्थि। ३ मक्खीयति-सी०, मक्खियति-रो०। ४, स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि।

भिक्खवे, आवसथचीवरं" ति। आवसथचीवरं लोहितेन मक्खियति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, आणिचोळकं[1]" ति। चोळकं निपतति[2]। भगवतो एतमत्थं B 463 आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तकेन बन्धित्वा ऊरुया बन्धितुं" ति। सुत्तं छिज्जति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, संवेल्लियं, कटिसुत्तकं" ति।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेतब्बं। या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, उतुनिया कटिसुत्तकं" ति।

दुतियभाणवारं[3]।

---

§ १०. उपसम्पदाकाले चतुब्बीसअन्तरायिकधम्मपुच्छादीनि

२२ तेन खो पन समयेन उपसम्पन्नायो दिस्सन्ति – अनिमित्ता पि, निमित्तमत्ता पि, अलोहिता पि, धुवलोहिता पि, धुवचोळा[4] पि, पग्घरन्ती पि, सिखरिणी[5] पि, इत्थिपण्डका[6] पि, वेपुरिसिका पि, सम्भिन्ना पि, उभतोब्यञ्जना[7] पि। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, उपसम्पादेन्तिया चतुवीसति अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं। एवं च पन, भिक्खवे, पुच्छितब्बा – 'नसि अनिमित्ता, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि धुवलोहिता, नसि धुवचोळा, नसि पग्घरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोब्यञ्जना? सन्ति ते एवरूपा आबाधा – कुट्ठं, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो? मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अनणासि,[8] नसि राजभटी? अनुञ्ञातासि मातापितूहि, सामिकेन? परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्णं ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी" ति?

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीनं अन्तरायिके धम्मे पुच्छन्ति। उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, एकतो उपसम्पन्नाय भिक्खुनीसङ्घे विसुद्धाय भिक्खुसङ्घे उपसम्पादेतुं" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अननुसिट्ठा[9] उपसम्पदापेक्खायो[10] अन्तरायिके B 464

---

१ आणिचोलकं–रो०। २ निप्फटति–सी०, रो०। ३ दुतियकभाणवारं–सी०, दुतियभाणवारो निट्ठितो–म०। ४ धुवचोला रो०। ५ सिखग्णी–म०। ६ इत्थीपण्डका–स्या०, इत्थिपण्डिका–रो०। ७ उभतोब्यञ्जनका–सी०, स्या०, उभतोव्यञ्जना–रो०। ८ अणणासि–म०। ९, अननुसिट्ठायो–स्या०। १० उपसम्पदापेखायो–सी०।

R 272 धम्मे पुच्छन्ति। उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पठमं अनुसासित्वा पच्छा अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं" ति।

तत्थेव सङ्घमज्झे अनुसासन्ति। उपसम्पदापेक्खायो तथेव वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं अनुसासित्वा सङ्घमज्झे अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं। एवं च पन, भिक्खवे, अनुसासितब्बा।

२३. "पठमं उपज्झं गाहापेतब्बा। उपज्झं गाहापेत्वा पत्तचीवरं आचिक्खितब्बं – 'अयं ते पत्तो, अयं सङ्घाटि, अयं उत्तरासङ्गो, अयं अन्तरवासको, इदं सङ्कच्चिकं,[1] अयं उदकसाटिका, गच्छ अमुम्हि ओकासे तिट्ठाही" ति।

बाला अब्यत्ता[2] अनुसासन्ति। दुरनुसिट्ठा उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय अनुसासितब्बा। या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय अनुसासितुं" ति।

असम्मता अनुसासन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, असम्मताय अनुसासितब्बा। या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, सम्मताय अनुसासितुं। एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा – अत्तना वा अत्तानं सम्मन्नितब्बं, पराय वा परा सम्मन्नितब्बा।

"कथं च अत्तना व[3] अत्तानं सम्मन्नितब्बं? ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो – 'सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामा[4] इत्थन्नामं अनुसासेय्यं' ति। एवं अत्तना व अत्तानं सम्मन्नितब्बं।

"कथं च पराय परा सम्मन्नितब्बा? ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो
B 465 ञापेतब्बो – 'सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा इत्थन्नामं अनुसासेय्या' ति। एवं पराय परा[5] सम्मन्नितब्बा।

"ताय सम्मताय भिक्खुनिया उपसम्पदापेक्खं उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीया – 'सुणसि इत्थन्नामे। अयं ते सच्चकालो, भूतकालो। यं जातं तं सङ्घमज्झे पुच्छन्ते सन्तं अत्थी ति वत्तब्बं, असन्तं नत्थी ति वत्तब्बं। मा खो वित्थायि[6], मा खो मङ्कु अहोसि। एवं तं पुच्छिस्सन्ति – नसि अनिमित्ता, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि

१ सकच्छिकं-रो०। २ अव्यत्ता-सी०, रो०। ३ वा-रो०। ४ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ५. वा परा-सी०, रो०। ६ वित्थासि-सी०, स्या०, रो०।

धुवलोहिता, नसि धुवचोळा, नसि पग्घरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोब्यञ्जना? सन्ति ते एवरूपा आबाधा – कुट्ठं, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो? मनुस्सासि, इत्थीसि, भुजिस्सासि, अनणासि, नसि राजभटी? अनुञ्ञातासि मातापितूहि, सामिकेन? परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्णं ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी' ति? R 273

---

§ ११. उपसम्पदाविधि

२४ "एकतो आगच्छन्ति । न एकतो आगन्तब्बं । अनुसासिकाय पठमतरं आगन्त्वा सङ्घो ञापेतब्बो – 'सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । अनुसिट्ठा सा मया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा आगच्छेय्या' ति । 'आगच्छाही' ति वत्तब्बा ।

"एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खुनीनं पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अञ्जलिं पग्गण्हापेत्वा उपसम्पदं याचापेतब्बा – 'सङ्घं, अय्ये, उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । दुतियं पि, अय्ये, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । ततियं पि, अय्ये, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाया' ति । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं इत्थन्नामं अन्तरायिके धम्मे पुच्छेय्यं ति ।

"सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जातं तं पुच्छामि सन्तं अत्थी ति वत्तब्बं, असन्तं नत्थी ति वत्तब्बं । नसि अनिमित्ता पे॰ · किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी ति । ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो — B 466

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि · पे॰ ततियं पि एतमत्थं वदामि – सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा। परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं। इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया। सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया। यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य।

"उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति।

"तावदेव तं आदाय भिक्खुसङ्घं उपसङ्कमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खून पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अञ्जलिं पग्गण्हापेत्वा उपसम्पदं याचापेतब्बा – 'अहं, R 274 अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा। एकतोउपसम्पन्ना[1] भिक्खुनी-सङ्घे, विसुद्धा, सङ्घं, अय्या, उपसम्पदं याचामि। उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं B 467 उपादाय। अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा। एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा। दुतियं पि, अय्या, सङ्घं उपसम्पदं याचामि। उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय। अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपम्पदापेक्खा। एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा। ततियं पि, अय्या, सङ्घं उपसम्पदं याचामि। उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं उपादाया' ति। ब्यत्तेन[2] भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा[3]। एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा। इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य, इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा। एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा। इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे॰ ततियं पि एतमत्थं वदामि – सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा। एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा। इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। सङ्घो इत्थन्नामं

---

१. एकतो उपसम्पन्ना–सी॰। २. व्यत्तेन–सी॰, रो॰। ३ उपसम्पदापेखा–सी॰।

उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

"तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाण[1] आचिक्खितब्ब, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—इमिस्सा तयो च निस्सये, अट्ठ च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा" ति ।

---

§ १२. यथावुड्ढप्पटिबाहनपवारणाउपोसथ-नियमादीनि

२५ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भत्तग्गे आसनं सङ्घायन्तियो[2] कालं वीतिनामेसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठन्न भिक्खुनीन B 468 यथावुड्ढ,[3] अवसेसान यथागतिकं" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो—भगवता अनुञ्ञात अट्ठन्न भिक्खुनीनं यथावुड्ढ, अवसेसानं यथागतिक ति—सब्बत्थ अट्ठेव[4] भिक्खुनियो यथावुड्ढ पटिबाहन्ति, अवसेसायो यथागतिक । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे अट्ठन्न भिक्खुनीनं यथावुड्ढ, अवसेसानं यथागतिकं, अञ्ञत्थ सब्बत्थ[5] यथावुड्ढ न पटिबाहितब्ब । या पटिबाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

२६ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । R 275 "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया न पवारेतब्ब । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घ न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घो[6] न पवारेतब्बो । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेन्तियो कोलाहल अकंसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेतब्बं । या पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरेभत्तं पवारेन्तियो काल वीतिनामेसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुनिया पच्छाभत्त पवारेतु" ति ।

---

१ उतुपमाणं–सी०, रो० । २ सकसायन्तियो–म०, सज्झायन्तियो–सी०, स्या०, । ३ यथाबुड्ढ–सी० । ४ अट्ठाव–सी०, रो० । ५ स्या० पोत्थके नत्थि । ६ भिक्खुसङ्घे–रो० ।

पच्छाभत्त पवारेन्तियो विकाले अहेसु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि,
भिक्खवे, अज्जतना भिक्खुनीसङ्घ[1] पवारेत्वा अपरज्जु भिक्खुसङ्घ पवारेतु" ति ।

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनीसङ्घो पवारेन्तो कोलाहल अकासि । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, एक भिक्खुनि वियत्त[2] पटिबल सम्मन्नितु—
B 469 भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतु । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठम
भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनिं
सम्मन्नेय्य भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतु । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि सम्मन्नति भिक्खुनीसङ्घस्स
अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतु । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति
भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतुं, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

"सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतु ।
खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

"ताय सम्मताय भिक्खुनिया भिक्खुनीसङ्घं आदाय भिक्खुसङ्घं उपसङ्कमित्वा
एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा
R 276 एवमस्स वचनीयो—'भिक्खुनीसङ्घो, अय्या, भिक्खुसङ्घ पवारेति—दिट्ठेन वा, सुतेन
वा परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घ अनुकम्प उपादाय, पस्सन्तो
पटिकरिस्सति । दुतियं पि, अय्या पे०·· ततिय पि, अय्या, भिक्खुनीसङ्घो भिक्खुसङ्घ
पवारेति—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घं
अनुकम्प उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सती" ति ।

२७ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खून उपोसथ ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति,
सवचनीयं करोन्ति, अनुवाद पट्ठपेन्ति,[3] ओकासं कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स उपोसथो ठपेतब्बो,
ठपितो पि अट्ठपितो, ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न पवारणा ठपेतब्बा, ठपिता पि
अट्ठपिता, ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सवचनीय कातब्ब, कत पि अकत, करोन्तिया
आपत्ति दुक्कटस्स । न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, पट्ठपितो पि अप्पट्ठपितो, पट्ठपेन्तिया आपत्ति
B 470 दुक्कटस्स । न ओकासो कारेतब्बो, कारितो पि अकारितो, कारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स ।
न चोदेतब्बो, चोदितो पि अचोदितो, चोदेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सारेतब्बो, सारितो
पि असारितो,[4] सारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

---

१. स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. ब्यत्त–स्या० । ३ ठपेन्ति–रो० । ४. अस्सारितो–स्या० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीन उपोसथ ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीय करोन्ति, अनुवाद पट्ठपेन्ति,[1] ओकास कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुना भिक्खुनिया उपोसथ ठपेतुं, ठपितो पि सुट्ठपितो, ठपेन्तस्स अनापत्ति । पवारणं ठपेतु, ठपिता पि सुट्ठपिता, ठपेन्तस्स अनापत्ति । सवचनीय कातु, कत पि सुकत, करोन्तस्स अनापत्ति । अनुवाद पट्ठपेतु, पट्ठपितो पि सुप्पट्ठपितो, पट्ठपेन्तस्स अनापत्ति । ओकास कारेतु, कारितो पि सुकारितो, कारेन्तस्स अनापत्ति । चोदेतु, चोदिता पि सुचोदिता, चोदेन्तस्स अनापत्ति । सारेतु, सारिता पि सुसारिता[2], सारेन्तस्स अनापत्ती" ति ।

---

§ १३. यानयायननियमा

२८ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ति – इत्थियुत्तेन[3] पि पुरिसन्तरेन, पुरिसयुत्तेन पि इत्थन्तरेन । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति – "सेय्यथापि गङ्गामहियाया[4]" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया यानेन यायितब्ब । या यायेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी गिलाना होति, न सक्कोति पदसा गन्तुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय[5] यानं" ति[5] । अथ खो भिक्खुनीन एतदहोसि – "इत्थियुत्त नु खो, पुरिसयुत्त नु खो" ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, इत्थियुत्त पुरिसयुत्त हत्थवट्टकं" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरिस्सा[6] भिक्खुनिया यानुग्घातेन बाळ्हतरं अफासु[7] अहोसि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, सिविक पाटङ्कि" ति । R 277

---

§ १४. दूतेन उपसम्पदानुजानना

२९ तेन खो पन समयेन अड्ढकासी गणिका भिक्खुनीसु पब्बजिता होति । सा B 471
च सावत्थि गन्तुकामा होति – 'भगवतो सन्तिके उपसम्पज्जिस्सामी' ति । अस्सोसुं खो धुत्ता – 'अड्ढकासी किर गणिका सावत्थिं गन्तुकामा' ति । ते मग्गे परियुट्ठिंसु । अस्सोसि खो अड्ढकासी गणिका – 'धुत्ता किर मग्गे परियुट्ठिता' ति । भगवतो सन्तिके दूत पाहेसि – "अह हि उपसम्पज्जितुकामा, कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति । अथ खो भगवा

---

१ ठपेन्ति–रो० । २ सुस्सारिता–स्या० । ३ इत्थीयुत्तेन–स्या० । ४ गङ्गामहिकाया–स्या० । ५–५ भिक्खुनिया गिलानाय यानेन यायितु ति–स्या० । ६. अञ्ञतराय–सी०, रो० । ७ अफासुकं–स्या० ।

एतस्मिं निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि – "अनुजानामि, भिक्खवे, दूतेन पि उपसम्पादेतु" ति ।

भिक्खुदूतेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुदूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति । सिक्खमानदूतेन[1] उपसम्पादेन्ति पे०·· सामणेरदूतेन उपसम्पादेन्ति पे० सामणेरिदूतेन[2] उपसम्पादेन्ति पे० · बालाय अब्यत्ताय[3] दूतेन उपसम्पादेन्ति । "न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय दूतेन उपसम्पादेतु ति ।

"ताय दूताय भिक्खुनिया सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो – 'इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा, अय्या, सङ्घ उपसम्पद याचति । उल्लुम्पतु त, अय्या, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । दुतिय पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पद याचति । उल्लुम्पतु त, अय्या, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । ततिय पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पद याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्घो अनुकम्प उपादाया' ति । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो ञापेतब्बो —

B 472 "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पद याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा ञत्ति ।

R 278 "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पद याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततियं पि एतमत्थ वदामि । सुणातु मे,

१ सिक्खमानादूतेन–स्या०, रो० । २ सामणेरीदूतेन–सी०, स्या०, रो० । ३. अव्यत्ताय-सी०, रो० ।

भन्ते, सङ्घो। इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा। एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा। सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति। इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति।

"तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं[१] आचिक्खितब्बं, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—तस्सा तयो च निस्सये, अट्ठ च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा" ति।

———o———

§ १८. अरञ्ञविहारपटिक्खेपनवकम्मादिअनुजानना

३० तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अरञ्ञे विहरन्ति। धुत्ता दूसेन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अरञ्ञे वत्थब्बं। या वसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरेन उपासकेन भिक्खुनीसङ्घस्स उद्दोसितो[२] दिन्नो होति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, उद्दोसितं" ति। उद्दोसितो न सम्मति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, उपस्सयं" ति। B 473
उपस्सयो न सम्मति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, नवकम्मं" ति। नवकम्मं न सम्मति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गलिकं पि कातुं" ति।

———o———

§ १९. गब्भिनिपब्बजिताय दारकपोसनानुजानना

३१ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा इत्थी सन्निसिन्नगब्भा भिक्खुनीसु पब्बजिता होति। तस्सा पब्बजिताय[३] गब्भो वुट्ठासि। अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि—"कथं नु खो मया इमस्मिं दारके पटिपज्जितब्बं" ति? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "अनुजानामि, भिक्खवे, पोसेतुं, याव सो दारको विञ्ञुतं पापुणाती" ति।

अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि—"मया च न लब्भा एकिकाय वत्थुं, अञ्ञाय च भिक्खुनिया न लब्भा दारकेन सह वत्थुं, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं"

१ उतुपमाणं–सी०, रो०। २ उदोसितो–म०। ३ पब्बजिते–रो०।

ति? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, एक भिक्खुनि सम्मन्नित्वा R 279 तस्सा भिक्खुनिया दुतिय दातु। एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा। पठम भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय[1] भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय। यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य।

"सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

अथ खो तस्सा दुतियिकाय भिक्खुनिया एतदहोसि—"कथ नु खो मया इमस्मि दारके पटिपज्जितब्ब" ति? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा सागारं यथा अञ्ञस्मि पुरिसे पटिपज्जन्ति एव तस्मि दारके पटिपज्जितु" ति।

---

§ १७. मानत्तचारिनीवत्थु

B 474 ३२ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी गरुधम्म अज्झापन्ना होति मानत्तचारिनी। अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि—"मया च न लब्भा एकिकाय वत्थु, अञ्ञाय च भिक्खुनिया न लब्भा सह मया वत्थुं, कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब" ति? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु। "अनुजानामि, भिक्खवे, एक भिक्खुनि सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतिय दातु। एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा। पठम भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो ञापेतब्बो—

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनि सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो। सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनिं सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय। यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य।

"सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति।

---

१ व्यत्ताय–सी०, रो०।

§ १८. न भिक्खुनिया सिक्खापच्चक्खानादि

३३ तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी सिक्ख पच्चक्खाय[1] विब्भमि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो उपसम्पद याचि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सिक्खापच्चक्खान, यदेव सा विब्भन्ता तदेव सा अभिक्खुनी" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी सकासावा[2] तित्थायतन सङ्कमि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो उपसम्पद याचि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "या सा, भिक्खवे, भिक्खुनी सकासावा तित्थायतन सङ्कन्ता, सा पुन आगता न उपसम्पादेतब्बा" ति ।

---

§ १९. पुरिसाभिवादनादिनियमा

३४ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसेहि अभिवादन, केसच्छेदन, नख- R. 280
च्छेदन, वणप्पटिकम्म[3], कुक्कुच्चायन्ता न सादियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, सादितु[4]" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पल्लङ्केन निसीदन्ति पण्हीसम्फस्स सादियन्ती[5] । B 475
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पल्लङ्केन निसीदितब्बं । या निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्ञतरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना पल्लङ्केन[6] न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया अड्ढपल्लङ्क" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो वच्चकुटिया वच्च करोन्ति । छब्बग्गिया भिक्खुनियो तत्थेव गब्भ पातेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया वच्चकुटिया वच्चो कातब्बो । या करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठा विवटे उपरि पटिच्छन्ने वच्च कातु" ति ।

३५. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो चुण्णेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति · पे० सेय्यथापि गिहिनी[7] कामभोगिनियो[7] ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया चुण्णेन नहायितब्ब । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कुक्कुस मत्तिकं" ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो वासितकाय[8] मत्तिकाय नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति ···पे० सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति ।

---

१ अपच्चक्खाय–स्या० । २ सकावासा–सी०, म० । ३ वणपटिकम्म–रो० । ४ सादियितु–स्या० । ५ सादियन्ता–रो० । ६ पल्लङ्का–स्या० । ७–७ गिहिकामभोगिनियो–स्या०, रो० । ८ वासितिकाय–रो० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया वासितकाय मत्तिकाय नहायितब्बं। या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, पकतिमत्तिक" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो जन्ताघरे नहायन्तियो कोलाहलं अकंसु। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया जन्ताघरे नहायितब्बं। या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पटिसोते नहायन्ति धारासम्फस्सं सादियन्ती।
B 476 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पटिसोते नहायितब्बं। या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अतित्थे नहायन्ति। धुत्ता दूसेन्ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अतित्थे नहायितब्बं। या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा" ति।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसतित्थे नहायन्ति। मनुस्सा उज्झायन्ति
R. 281 खिय्यन्ति विपाचेन्ति ... पे० ... सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति। भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं। "न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसतित्थे नहायितब्बं। या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स। अनुजानामि, भिक्खवे, महिलातित्थे नहायितुं" ति।

ततियभाणवारं[1] निट्ठितं।

भिक्खुनिक्खन्धकं[2] दसमं[2]।

---

§ २०. तस्सुद्दानं

पब्बज्जं गोतमी याचि नानुञ्ञासि[3] तथागतो।
कपिलवत्थु वेसालिं अगमासि विनायको॥
रजोकिण्णेन[4] कोट्ठके[5] आनन्दस्स पवेदयि।
भब्बो ति नयतो याचि माता ति पोसिका ति च॥
वस्ससतं तदहु च अभिक्खुपच्चासीसना[6]।
पवारणा गरुधम्मा द्वे वस्सा अनक्कोसना॥
ओवटो[7] च अट्ठ धम्मा[7] यावजीवानुवत्तना।
गरुधम्मपटिग्गाहो[8] सावस्सा उपसम्पदा॥

---

१ ततियकभाणवारं–सी०। २-२ भिक्खुनिक्खन्धको दसमो–म०। ३ ननुञ्ञासि–स्या०, रो०। ४ रजोकिण्णा–स्या०, रजोकिण्णे–रो०। ५ कोट्ठकेसु–सी०, स्या०, रो०। ६ अभिक्खुपच्चासिंसना–सी०, स्या०, रो०। ७-७ ओवादेनट्ठ ते धम्मा–सी०, रो०। ८ गरुधम्मपटिग्गहो–स्या०, रो०।

वस्ससहस्स पञ्चेव कुम्भथेनकसेतट्टि[1] ।
मञ्जिट्ठिकउपमाहि[2] एव सद्धम्महिसना ॥
आळि[3] बन्धेय्य[4] पाएव[4] पुन सद्धम्मसण्ठिति ।
उपसम्पादेतु अय्या यथावुड्ढाभिवादना[5] ॥
न करिस्सन्ति किमेव साधारणासाधारण । B 477
ओवाद पातिमोक्ख च केन नु खो उपस्सय ॥
न जानन्ति च आचिक्खि न करोन्ति च भिक्खुहि[6] ।
पटिग्गहेतु भिक्खूहि भिक्खुनीहि पटिग्गहो ॥
आचिक्खि कम्म भिक्खूहि उज्झायन्ति भिक्खुनीहि[7] वा ।
आचिक्खितु भण्डन च रोपेत्वा उप्पलाय[8] च ॥
सावत्थिया कद्दमोद[9] अवन्दि काय ऊरु च ।
अङ्गजात च ओभास सम्पयोजेन्ति वग्गिका ॥
अवन्दियो दण्डकम्म भिक्खुनियो तथा पुन ।
आवरण च ओवाद कप्पति नु खो पक्कमि[10] ॥
बाला[11] वत्थुविनिच्छया[11] ओवाद सङ्घो पञ्चहि ।
दुवे तिस्सो न गण्हन्ति बाला गिलानगमिक[12] ॥
आरञ्ञिको[13] नारोचेन्ति न[14] पच्चागच्छन्ति च ।
दीघ विलीवचम्म च दुस्सा च वेणिवट्टि च ।
चोळवेणि च वट्टि च सुत्तवेणि च वट्टिका ॥
अट्ठिलं गोहनुकेन हत्थकोच्छ पाद[15] तथा ।
ऊरु मुख दन्तमस आलिम्पोमद्दचुण्णना[16] ॥
लञ्छेन्ति[17] अङ्गराग च मुखरागं तथा दुवे ।
अवङ्गं विसेसोलोको सालोकेन[18] नच्चेन च[18] ॥
वेसी[19] पानागारं सून आपण वड्ढि वाणिजा[20] । R 282
दासं दासि कम्मकरं कम्मकारिं[21] उपट्ठय्यु[22] ॥

१. कुम्भथेनका सेतट्ठि–सी०, रो०, कुम्भथेनक सेतट्ठि–स्या० । २ मञ्जेट्ठिका उपमाहि–स्या०, मञ्चट्ठिकउपमाहि–रो० । ३ पाळिं–स्या०, आलिं–सी० । ४–४ बन्धेय्युपमाहि–सी०, स्या० । ५ यथा-बुड्ढाभिवादनं–सी० । ६ भिक्खूहि–स्या० । ७ भिक्खूहि–स्या० । ८ उपलाय–सी० । ९ कद्दमोदके–स्या० । १० पक्कमति–सी०, रो० । ११–११ बालावत्थु विनिच्छयो–सी०, रो० । १२. गिलान गामिकं–स्या०, गिलानगामिका–सी० । १३ आरञ्ञिका–सी०, आरञ्ञका–रो०, अरञ्ञ–स्या० । १४ पुन–स्या० । १५ परि–रो०, पद–स्या० । १६ आलिम्पा मद्दचुण्णना–रो० । १७ लञ्छेन्ति–स्या० । १८–१८ सालोकेन सनच्चन–स्या०, सालोके सनच्चेन च–सी० । १९. वेसि–स्या० । २०. वणिजा–म० । २१ कम्मकरिं–रो०, कम्मकारी–सी० । २२ उपट्ठह–सी०, रो० ।

तिरच्छानहरीतकि[१] सन्धारयन्ति नमतकं[२] ।
नील पीतं लोहितकं मञ्जिट्ठकण्हचीवरा[३] ॥
महारङ्गमहानाम[४]–अच्छिन्ना दीघमेव च ।
पुप्फफलकञ्चुकं[५] च तिरीटकं[६] च[६] धारयुं[७] ॥
B 478 भिक्खुनी सिक्खमानाय सामणेराय अच्चये ।
निय्यादिते परिक्खारे भिक्खुनी[८] चेव[८] इस्सरा ॥
भिक्खुस्स सामणेरस्स उपासकस्सुपासिका ।
अञ्ञेस च परिक्खारे निय्यातेभिक्खुइस्सरा[९] ॥
मल्ली[१०] गब्भं[१०] पत्तमूल ब्यञ्जन आमिसेन च ।
उस्सन्न च बाव्हतरं सन्निधिकतमामिसं[११] ॥
भिक्खून यादिस हेट्ठ[१२] भिक्खुनीन तथा करे ।
सेनासन उतुनियो मक्खीयति[१३] पटाणि च ॥
छिज्जन्ति[१४] सब्बकाल च अनिमित्ता[१५] पि[१५] दिस्सरे ।
निमित्ता लोहिता चेव तथेव धुवलोहिता ॥
धुवचोळपग्घरन्ती[१६] सिखरणित्थिपण्डका ।
वेपुरिसी[१७] च सम्भिन्ना उभतोब्यञ्जना[१८] पि च[१८] ॥
अनिमित्तादितो कत्वा याव उभतोब्यञ्जना[१९] ।
एत पेय्यालतो हेट्ठा[२०] कुट्ठ गण्डो किलासो[२१] च ॥
सोसापमारो[२२] मानुसी इत्थीसि[२३] भुजिस्सासि च ।
अणणा[२४] न राजभटी अनुञ्ञाता च वीसति ॥
परिपुण्णा च किन्नामा कानामा ते पवत्तिनी ।
चतुवीसन्तरायान पुच्छित्वा उपसम्पदा ॥
वित्थायन्ति अननुसिट्ठा[२५] सङ्घमज्झे तथेव च ।
उपज्झागाह सङ्घाटि उत्तरन्तरवासको ॥

---

१ तिरच्छान हरितकि–स्या० । २ नमातर्–स्या० । ३ मञ्जेट्ठकण्हचीवरा–स्या०, मञ्जेट्ठकण्हचीवरो–सी०, मञ्चट्ठकण्हच्चिवरो–रो० । ४ महारङ्गमहानामा च–स्या० । ५ पुप्फपलकञ्चुक–रो० । ६–६ तिरीटकञ्चेव–रो०, तिरीटञ्चेव–स्या० । ७ धारग्य–रो० । ८–८ भिक्खुनियोव–म०, भिक्खुनियो च–स्या० । ९ नीयन्ते भिक्खु इस्सरा–सी०, निय्यन्ते भिक्खु इस्सरा–रो०, निय्याते भिक्खु इस्सरा–स्या० । १०–१० मल्ला गब्भ–स्या०, मल्लिगब्भ–सी०, मल्ले गब्भ–रो० । ११ सन्निधीक्त आमिस–सी०, सन्निधिकतआमिस–स्या० । १२ हेट्ठा–सी०, भोट्ठ–म० । १३ मक्खियति–रो०, स्या० । १४ छिज्जति–स्या०, खज्जन्ति–सी० । १५–१५ अनिमित्तादि–सी०, रो० । १६ धुवचोळ पग्गहरणि–सी०, रो० । १७ वेपुरिसि–रो० । १८–१८ उभतोब्यञ्जना च या–रो०, उभतोब्यञ्जना परा–सी० । १९ उभयब्यञ्जना–स्या० । २० हेट्ठ–स्या० । २१ किलासि–सी०, स्या०, रो० । २२ सोसपमारो–रो० । २३ इत्थिसि–रो० । २४ अनणा–रो०, स्या०, अणना–सी० । २५. अनुसिट्ठा–रो०, सी० ।

सङ्कच्चुदकसाटि[१] च आचिक्खित्वान पेसये ।
बाला असम्मतेकतो[२] याचे पुच्छन्तरायिका ॥
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुसङ्घे तथा पुन ।
छाया उतु दिवसा[३] च सङ्गीति तयो[४] निस्सये ॥
अट्ठ अकरणीयानि काल सब्बत्थ अट्ठेव[५] ।
न पवारेन्ति भिक्खुनी[६] भिक्खुसङ्घ तथेव च ॥
कोलाहल पुरेभत्त विकाले च कोलाहलं[७] । B 479
उपोसथ पवारण सवचनीयानुवादन[८] ॥
ओकास चोदे सारेन्ति पटिक्खित्त महेसिना ।
तथेव भिक्खु[९] भिक्खुनी अनुञ्ञात महेसिना ॥
यान गिलानयुत्त च यानुग्घातङ्ककासिका ।
भिक्खु सिक्खा सामणेर सामणेरी च बालाय[१०] ॥
अरञ्ञे उपासकेन उद्दोसितो[११] उपस्सय । R 283
न सम्मति[१२] नवकम्म निसिन्नगब्भएकिका[१३] ॥
सागारं च गरुधम्म पच्चक्खाय च सङ्कमि[१४] ।
अभिवादनकेसा च नखा च वणकम्मना[१५] ॥
पलङ्केन गिलाना च वच्च चुण्णेन वासित ।
जन्ताघरे पटिसोते अतित्थे पुरिसेन च ॥
महागोतमी आयाचि आनन्दो चा पि योनिसो ।
परिसा चतस्सो होन्ति पब्बज्जा[१६] जिनसासने ॥
सवेगजननत्थाय सद्धम्मस्स च वुड्ढिया ।
आतुरस्सा व भेसज्ज एव बुद्धेन देसित ॥
एव विनीता[१७] सद्धम्मे मातुगामा पि इतरा[१८] ।
यायन्ति[१९] अच्चुत ठान यत्थ गन्त्वा न सोचरे ति ॥

भिक्खुनिक्खन्धकं निट्ठित ।

इमस्मि खन्धके वत्थू एकसत[२०] ।

---

१. सकच्छदकसाटि–रो०, सङ्कच्छु-कसाटि–स्या०, सकच्चिदकमाटि–सी०। २ असम्मता कतो–सी०। ३ दिवस–सी०। ४ तयो च–सी०। ५ अट्ठमा–सी०, अट्ठधा–स्या०, अट्ठ वा–रो०। ६ भिक्खुनियो–सी०, रो०। ७ कुलाहल–स्या०। ८ सवचनी अनुवादन–सी०, सवचनि अनुवादन–रो०, सवचन अनुवदं–स्या०। ९ भिक्खू–रो०। १० बालिया–स्या०, बालका–सी०। ११ उदोसितो–म०। १२ सम्मती–सी०। १३ निसिन्नगब्भा एकिका–सी०, रो०। १४ अप्पच्चक्खाय या च सङ्कमि–स्या०। १५ वककम्मना–रो०, वणकम्मता–सी०। १६ पब्बज्ज–रो०। १७ विदिता–रो०। १८ ईतरा–स्या०, इत्तरा–सी०। १९ तायन्ति–रो०, ता यन्ति–स्या०, सी०। २० एकसत छ–स्या०, रो०।

११. पञ्चसतिकक्खन्धकं

§ १. सङ्गीतिनिदानं

B 480, R 284 १ अथ खो आयस्मा महाकस्सपो भिक्खू आमन्तेसि– "एकमिदाहं, आवुसो, समयं पावाय कुसिनारं अद्धानमग्गप्पटिपन्नो[1] महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि। अथ ख्वाहं, आवुसो, मग्गा ओक्कम्म अञ्ञतरस्मिं रुक्खमूले निसीदिं।

"तेन खो पन समयेन अञ्ञतरो आजीवको कुसिनाराय मन्दारवपुप्फं गहेत्वा पावं अद्धानमग्गप्पटिपन्नो होति। अद्दसं खो अहं, आवुसो, तं आजीवकं दूरतो व आगच्छन्तं। दिस्वान तं आजीवकं एतदवोचं– 'अपावुसो, अम्हाकं सत्थारं जानासी' ति? 'आमावुसो, जानामि। अज्ज सत्ताहपरिनिब्बुतो समणो गोतमो। ततो मे इदं मन्दारवपुप्फं गहितं' ति। तत्रावुसो, ये ते भिक्खू अवीतरागा अप्पेकच्चे बाहा पग्गय्ह कन्दन्ति, छिन्नपादा[2] व[2] पतन्ति,[3] आवट्टन्ति, विवट्टन्ति– अतिखिप्पं भगवा परिनिब्बुतो, अतिखिप्पं सुगतो परिनिब्बुतो, अतिखिप्पं चक्खु[4] लोके अन्तरहितं ति। ये पन ते भिक्खू वीतरागा ते सता सम्पजाना अधिवासेन्ति– अनिच्चा सङ्खारा, तं कुतेत्थ लब्भा ति।

"अथ ख्वाहं, आवुसो, ते भिक्खू एतदवोचं– 'अलं, आवुसो, मा सोचित्थ, मा परिदेवित्थ। नन्वेतं, आवुसो, भगवता पटिगच्चेव[5] अक्खातं– सब्बेहेव पियेहि मनापेहि नानाभावो विनाभावो अञ्ञथाभावो। तं कुतेत्थ आवुसो लब्भा, यं तं जातं भूतं सङ्खतं पलोकधम्मं, तं वत मा पलुज्जी ति– नेतं ठानं विज्जती' ति।

"तेन खो पनावुसो, समयेन सुभद्दो नाम वुड्ढपब्बजितो[6] तस्सं परिसायं निसिन्नो होति। अथ खो, आवुसो, सुभद्दो वुड्ढपब्बजितो ते भिक्खू एतदवोच– 'अलं, आवुसो, मा सोचित्थ, मा परिदेवित्थ। सुमुत्ता मयं तेन महासमणेन, उपद्दुता च मयं होम– इदं वो

R 285 कप्पति, इदं वो न कप्पती ति। इदानि पन मयं यं इच्छिस्साम तं करिस्साम, यं न

B 481 इच्छिस्साम न तं करिस्सामा' ति। हन्द मयं, आवुसो, धम्मं च विनयं च सङ्गायाम। पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति[7], अविनयो[8] दिप्पति विनयो पटिबाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती" ति।

---

§ २. पञ्चन्नं भिक्खुसतानं सम्मुति

२. "तेन हि, भन्ते, थेरो भिक्खू उच्चिनतू" ति। अथ खो आयस्मा महाकस्सपो

---

१ अद्धानमग्गपटिपन्नो–स्या०, सी०। २–२ छिन्नपपात–सी०, रो०, छिन्नपात–म०। ३ पपतन्ति–सी०, रो०, म०। ४ चक्खु–सी०, स्या०, रो०। ५ पटिकच्चेव–म०। ६ वुड्ढपब्बजितो–सी०। ७ पटिबाहियति–सी०, स्या०, रो०। ८ पुरे अविनयो–म०।

एकेनूनपञ्चअरहन्तसतानि[1] उच्चिनि। भिक्खू आयस्मन्तं महाकस्सपं एतदवोचुं–"अयं, भन्ते, आयस्मा आनन्दो किञ्चापि सेक्खो[2], अभब्बो छन्दा दोसा मोहा भया अगतिं गन्तुं। बहु च अनेन[3] भगवतो सन्तिके धम्मो च विनयो च परियत्तो। तेन हि, भन्ते, थेरो आयस्मन्तं पि आनन्दं उच्चिनतू[4]" ति। अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं पि आनन्दं उच्चिनि।

अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि–"कत्थ नु खो मयं धम्मं च विनयं च सङ्गायेय्यामा" ति? अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि–"राजगहं खो महागोचरं पहूतसेनासनं, यंनून मयं राजगहे वस्सं वसन्ता धम्मं च विनयं च सङ्गायेय्याम। न अञ्ञे भिक्खू राजगहे वस्सं उपगच्छेय्युं" ति।

अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्घं ञापेसि–

३ "सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमानि पञ्च भिक्खुसतानि सम्मन्नेय्य–राजगहे वस्सं वसन्तानि[5] धम्मं च विनयं च सङ्गायितुं, न अञ्ञेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बं ति। एसा ञत्ति।

"सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो। सङ्घो इमानि पञ्च भिक्खुसतानि सम्मन्नति–राजगहे वस्सं वसन्तानि धम्मं च विनयं च सङ्गायितुं, न अञ्ञेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बं ति। यस्सायस्मतो खमति इमेसं पञ्चन्नं भिक्खुसतानं सम्मुति–राजगहे वस्सं वसन्तानं[6] धम्मं च विनयं च सङ्गायितुं, न अञ्ञेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बं ति–सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य।

"सम्मतानि[7] सङ्घेन इमानि पञ्च भिक्खुसतानि राजगहे वस्सं वसन्तानि धम्मं च B 48
विनयं च सङ्गायितुं, न अञ्ञेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितब्बं ति। खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति।

अथ खो थेरा भिक्खू राजगहं अगमंसु धम्मं च विनयं च सङ्गायितुं। अथ खो R 28
थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि–"भगवता खो, आवुसो, खण्डफुल्लपटिसङ्खरणं[8] वण्णितं। हन्द मयं, आवुसो, पठमं मासं खण्डफुल्लं पटिसङ्खरोम, मज्झिमं मासं सन्निपतित्वा धम्मं च विनयं च सङ्गायिस्सामा" ति।

अथ खो थेरा भिक्खू पठमं मासं खण्डफुल्लं पटिसङ्खरिंसु। अथ खो आयस्मा आनन्दो–स्वे सन्निपातो न खो मेतं पतिरूपं[9], योहं सेक्खो समानो सन्निपातं गच्छेय्यं ति–बहुदेव रत्तिं कायगताय सतिया वीतिनामेत्वा रत्तिया पच्चूससमयं 'निपज्जिस्सामी' ति कायं

१ एकेनूनानि पञ्चअरहन्तसतानि–सी०। २ सेक्खो समानो–स्या०, सेखो–सी०, रो०। ३. तेन–रो०। ४ उच्चिनातू–स्या०। ५ वसन्ता–सी०, रो०। ६ वसन्ता–रो०। ७ सम्मता–रो०। ८ खण्डफुल्लप्पटिसङ्खरण–म०। ९ पटिरूपं–स्या०, रो०।

आवज्जेसि[1]। अप्पत्त च[2] सीस बिम्बोहन[3], भूमितो च पादा मुत्ता। एतस्मि अन्तरे अनुपादाय आसवेहि चित्त विमुच्चि। अथ खो आयस्मा आनन्दो अरहा समानो सन्निपात अगमासि।

---

§ ३. विनयसङ्गायनं

४ अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्घ ञापेसि—

"सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह उपालि विनय पुच्छेय्य" ति।

आयस्मा उपालि सङ्घ ञापेसि— "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह आयस्मता महाकस्सपेन विनयं पुट्ठो विस्सज्जेय्य" ति।

अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्त उपालि एतदवोच—"पठम, आवुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्ञत्त" ति? "वेसालिय भन्ते" ति। "क आरब्भा" ति? "सुदिन्न कलन्दपुत्त आरब्भा" ति। "किस्मि वत्थुस्मि" ति? "मेथुनधम्मे" ति। अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्त उपालि पठमस्स पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदान पि पुच्छि, पुग्गल पि पुच्छि, पञ्ञत्ति पि पुच्छि, अनुपञ्ञत्ति पि पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि,
B 483 अनापत्तिं पि पुच्छि।

"दुतिय पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्ञत्तं" ति? "राजगहे भन्ते" ति। "क आरब्भा" ति? "धनिय कुम्भकारपुत्त आरब्भा" ति। "किस्मि वत्थुस्मि" ति? "अदिन्नादाने" ति। अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्त उपालि दुतियस्स पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदान पि पुच्छि, पुग्गल पि पुच्छि, पञ्ञत्तिं पि पुच्छि, अनुपञ्ञत्ति पि पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि, अनापत्ति पि पुच्छि।

"ततिय पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्ञत्त" ति? "वेसालिय भन्ते" ति। "क आरब्भा" ति? "सम्बहुले भिक्खू आरब्भा" ति। "किस्मि वत्थुस्मि" ति? "मनुस्स-
R. 287 विग्गहे" ति। अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्त उपालिं ततियस्स पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदान पि पुच्छि, पुग्गल पि पुच्छि, पञ्ञत्तिं पि पुच्छि, अनुपञ्ञत्ति पि पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि, अनापत्ति पि पुच्छि।

"चतुत्थ पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्ञत्त" ति? "वेसालिय भन्ते" ति। "क आरब्भा" ति? "वग्गुमुदातीरिये भिक्खू आरब्भा" ति। "किस्मिं वत्थुस्मिं" ति? "उत्तरिमनुस्सधम्मे" ति। अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं उपालिं चतुत्थस्स पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदान पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि, पञ्ञत्तिं पि पुच्छि,

---

१ आवट्टेसि–स्या०। २ अपत्त च–रो०। ३. बिब्बोहनं–म०।

अनुपञ्ञत्तिं पि पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि, अनापत्तिं पि पुच्छि। एतेनेव उपायेन उभतोविभङ्गे[1] पुच्छि। पुट्ठो पुट्ठो आयस्मा उपालि विस्सज्जेसि।

---

§ ४. धम्मसङ्गायनं

५. अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्घं ञापेसि—

"सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्मन्तं आनन्दं धम्मं पुच्छेय्यं" ति।

आयस्मा आनन्दो सङ्घं ञापेसि—

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्मता महाकस्सपेन धम्मं पुट्ठो विस्सज्जेय्यं" ति।

अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच—"ब्रह्मजालं, आवुसो आनन्द, कत्थ भासितं" ति? "अन्तरा च, भन्ते, राजगहं अन्तरा च नाळन्दं[2] राजागारके[3] अम्बलट्ठिकाया[4]" ति। "कं आरब्भा" ति? "सुप्पियं च परिब्बाजकं ब्रह्मदत्तं च माणवं[5]" ति। अथ खो आयस्मा महाकस्सपो आयस्मन्तं आनन्दं ब्रह्मजालस्स निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि।

"सामञ्ञफलं पनावुसो आनन्द, कत्थ भासितं" ति? "राजगहे, भन्ते, जीवकम्बवने" ति। "केन सद्धिं" ति? "अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन सद्धिं" ति। अथ खो आयस्मा B. 48
महाकस्सपो आयस्मन्तं आनन्दं सामञ्ञफलस्स निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि। एतेनेव उपायेन पञ्च पि निकाये पुच्छि। पुट्ठो पुट्ठो आयस्मा आनन्दो विस्सज्जेसि।

---

§ ५. खुद्दानुखुद्दकसिक्खापदकथा

६. अथ खो आयस्मा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच—"भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह—'आकङ्खमानो, आनन्द, सङ्घो ममच्चयेन खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनेय्या'" ति। "पुच्छि पन त्वं, आवुसो आनन्द, भगवन्तं—'कतमानि पन, भन्ते, खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी'" ति? "न खोहं, भन्ते, भगवन्तं पुच्छि—'कतमानि पन, भन्ते, खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी'" ति। एकच्चे थेरा एवमाहंसु—"चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी" ति। एकच्चे थेरा एवमाहंसु—"चत्तारि R. 2
पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी" ति। एकच्चे थेरा एवमाहंसु—"चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे

---

१. उभतोविनये-सी०, स्या०, रो०। २. नालन्दं-सी०। ३. राजागारे-स्या०। ४. अम्बलट्ठिकायं-सी०, रो०। ५. मानवं-सी०।

अनियते ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी" ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु– "चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिंस निस्सग्गिये पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी" ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु–"चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिंस निस्सग्गिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी" ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु–"चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सग्गिये पाचित्तिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचित्तिये ठपेत्वा, चत्तारो पाटिदेसनीये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी" ति ।

७ अथ खो आयस्मा महाकस्सपो सङ्घ ञापेसि—

"सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तम्हाक सिक्खापदानि गिहिगतानि[1] । गिहिनो[2] पि[2] जानन्ति–'इद वो समणान सक्यपुत्तियान कप्पति, इद वो न कप्पती' ति । सचे मय B 485 खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो–'धूमकालिक समणेन गोतमेन सावकान सिक्खापद पञ्ञत्त । याविमेस सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु सिक्खिसु । यतो इमेस सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती' ति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो अप्पञ्ञत्त[3] नप्पञ्ञपेय्य[4], पञ्ञत्त न समुच्छिन्देय्य, यथापञ्ञत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तेय्य । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तम्हाक सिक्खापदानि गिहिगतानि । गिहिनो पि जानन्ति–'इद वो समणान सक्यपुत्तियान कप्पति, इद वो न कप्पती' ति । सचे मयं खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो– 'धूमकालिक समणेन गोतमेन सावकान सिक्खापद पञ्ञत्त । याविमेस सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु सिक्खिसु । यतो इमेस सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती' ति । सङ्घो अप्पञ्ञत्त नप्पञ्ञपेति, पञ्ञत्त न समुच्छिन्दति, यथापञ्ञत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तति । यस्सायस्मतो खमति अप्पञ्ञत्तस्स अप्पञ्ञापना, पञ्ञत्तस्स असमुच्छेदो, यथापञ्ञत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तना, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

"सङ्घो अप्पञ्ञत्त नप्पञ्ञपेति, पञ्ञत्त न समुच्छिन्दति, यथापञ्ञत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

---

§ ६. आनन्दस्स दुक्कटानि

८. अथ खो थेरा भिक्खू आयस्मन्त आनन्द एतदवोचु–"इद ते, आवुसो आनन्द, R 289 दुक्कट, य त्व भगवन्त न पुच्छि–'कतमानि पन, भन्ते, खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी' ति ।

---

१. गिहीगतानि–सी० । २–२ गिही पि नो–रो० । ३ अपञ्ञत–सी० । ४ न पञ्ञापेय्य–रो० ।

देसेहि त दुक्कट" ति । "अह खो, भन्ते, असतिया[1] भगवन्त न पुच्छि–'कतमानि पन, भन्ते, खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानी' ति । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्मन्तान सद्धाय देसेमि त दुक्कट" ति ।

"इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, य त्व भगवतो वस्सिकसाटिक अक्कमित्वा सिब्बेसि । देसेहि त दुक्कट" ति । "अहं खो, भन्ते, न अगारवेन भगवतो वस्सिकसाटिक अक्कमित्वा सिब्बेसि । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्मन्तान सद्धाय देसेमि त दुक्कट" ति ।

"इद पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, य त्व मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठम B 486 वन्दापेसि, तास रोदन्तीन भगवतो सरीरं अस्सुकेन मक्खित । देसेहि तं दुक्कट" ति । अह खो, भन्ते–मायिमास[2] विकाले अहेसु ति–मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठम वन्दापेसिं । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्मन्तान सद्धाय देसेमि त दुक्कट" ति ।

"इद पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, य त्व भगवता ओळारिके[3] निमित्ते कयिरमाने, ओळारिके ओभासे कयिरमाने, न भगवन्त याचि–'तिट्ठतु भगवा कप्प, तिट्ठतु सुगतो कप्प, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सान' ति । देसेहि त दुक्कट" ति । "अह खो, भन्ते, मारेन परियुट्ठितचित्तो न भगवन्त याचि–'तिट्ठतु भगवा कप्प, तिट्ठतु सुगतो कप्प, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सान' ति । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्मन्तान सद्धाय देसेमि त दुक्कट" ति ।

"इद पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट य त्व मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये पब्बज्ज उस्सुक्क अकासि । देसेहि त दुक्कट" ति । "अह खो, भन्ते, अय महापजापती[4] गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका पोसिका खीरस्स दायिका भगवन्त जनेत्तिया कालङ्कताय[5] थञ्ञ पायेसी ति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये पब्बज्ज उस्सुक्कं अकासिं । नाहं त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्मन्तान सद्धाय देसेमि त दुक्कट" ति ।

---

§ ७. पोराणत्थेरवत्थु

९. तेन खो पन समयेन आयस्मा पुराणो दक्खिणागिरिस्मि चारिकं चरति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि । अथ खो आयस्मा पुराणो थेरेहि भिक्खूहि धम्मे च विनये च सङ्गीते दक्खिणागिरिस्मि यथाभिरन्त[6] विहरित्वा येन राजगहं येन वेळु- R 290 वन कलन्दकनिवापो येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा थेरेहि भिक्खूहि सद्धिं

---

१ अस्सतिया-म० । २ मायिमा-सी०, रो०, स्या० । ३. ओलारिके-सी० । ४ महापजापति-म० । ५ कालकताय-सी०, स्या० । ६ यथाभिरत्त-सी० ।

पटिसम्मोदित्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयसन्त पुराण थेरा भिक्खू एतदवोचु–“थेरेहि, आवुसो पुराण, धम्मो च विनयो च सङ्गीतो । उपेहि त सङ्गीति[1]” ति । “सुसङ्गीतावुसो, थेरेहि भिक्खूहि[2] धम्मो च विनयो च । अपि च यथेव मया भगवतो सम्मुखा सुत, सम्मुखा पटिग्गहित, तथेवाह धारेस्सामी” ति ।

———o———

§ ८. ब्रह्मदण्डकथा

B 487 १० अथ खो आयस्मा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच– “भगवा म, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह– ‘तेन हानन्द, सङ्घो ममच्चयेन छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्ड आणापेतू’ ” ति । “पुच्छि पन त्व, आवुसो आनन्द, भगवन्त– ‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’ ” ति ? “पुच्छि खोह, भन्ते, भगवन्त – ‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’ ” ति ? “छन्नो, आनन्द, भिक्खु य इच्छेय्य त वदेय्य । भिक्खूहि छन्नो भिक्खु नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति । “तेन हावुसो आनन्द, त्वञ्ञेव[3] छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्ड आणापेही” ति । “कथाह, भन्ते, छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्ड आणापेमि, चण्डो सो भिक्खु फरुसो” ति ? ‘‘तेन हावुसो आनन्द, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धि गच्छाही” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्मा आनन्दो थेरान भिक्खून पटिस्सुत्वा महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि नावाय[4] उज्जवनिकाय[5] कोसम्बि[6] उज्जवि,[7] नावाय[8] पच्चोरोहित्वा[8] रञ्ञो उदेनस्स उय्यानस्स अविदूरे अञ्ञतरास्मि रुक्खमूले निसीदि ।

उदेनराजवत्थु

११ तेन खो पन समयेन राजा उदेनो उय्याने परिचारेसि[9] सद्धि ओरोधेन[10] । अस्सोसि खो रञ्ञो उदेनस्स ओरोधो –“अम्हाक किर आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अञ्ञतरस्मि रुक्खमूले निसिन्नो” ति । अथ खो रञ्ञो उदेनस्स ओरोधो राजानं उदेन एतदवोच–“अम्हाक किर, देव, आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अञ्ञतरस्मि रुक्खमूले निसिन्नो । इच्छाम मय, देव, अय्य आनन्द पस्सितु” ति । “तेन हि तुम्हे[11] समण आनन्द पस्सथा” ति ।

अथ खो रञ्ञो उदेनस्स ओरोधो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयसन्तं आनन्द अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो रञ्ञो उदेनस्स ओरोध आयस्मा आनन्दो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि ।

R 291

१ सङ्गीत–स्या० । २ सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ३ त्वयेव–म०, स्या०, त्व जेव–रो० । ४ नावाय गन्त्वा–स्या० । ५ सी० पोत्थके नत्थि । ६ कोसम्बिया–रो० । ७ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ८–८ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९ परिचारेति–सी०, परिवारेहि–स्या० । १०. ओरोधेन पटिवसति–स्या० । ११. स्या० पोत्थके नत्थि ।

अथ खो रञ्ञो उदेनस्स ओरोधो आयस्मता आनन्देन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्मतो आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानि पादासि । अथ B 488
खो रञ्ञो उदेनस्स ओरोधो आयस्मतो आनन्दस्स भासितं अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा उट्ठायासना आयस्मन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन राजा उदेनो तेनुपसङ्कमि । अद्दसा खो राजा उदेनो ओरोधं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान ओरोधं एतदवोच—"अपि नु खो तुम्हे समणं आनन्दं पस्सित्था[1]" ति ? "अपस्सिम्हा खो मयं, देव, अय्यं आनन्दं" ति । "अपि नु[2] तुम्हे समणस्स आनन्दस्स किञ्चि अदत्था" ति ? "अदम्हा खो मयं, देव, अय्यस्स आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानी" ति । राजा उदेनो उज्झायति खिय्यति विपाचेति—"कथं हि नाम समणो आनन्दो ताव बहुं चीवरं पटिग्गहेस्सति ! दुस्सवणिज्जं[3] वा समणो आनन्दो करिस्सति, पग्गाहिकसालं वा पसारेस्सती" ति !

१२ अथ खो राजा उदेनो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मता आनन्देन सद्धिं सम्मोदि । सम्मोदनीयं कथं सारणीयं वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजा उदेनो आयस्मन्तं आनन्दं एतदवोच—"आगमा नु ख्विध[4], भो आनन्द, अम्हाकं ओरोधो" ति ? "आगमा[5] खो ते इध[6], महाराज, ओरोधो" ति । "अपि पन भोतो आनन्दस्स किञ्चि अदासी" ति ? "अदासि खो मे, महाराज, पञ्च उत्तरासङ्गसतानी" ति । "किं पन भवं आनन्दो ताव बहुं चीवरं करिस्सती" ति ? "ये ते, महाराज, भिक्खू दुब्बलचीवरा तेहि सद्धिं संविभजिस्सामी" ति । "यानि खो पन, भो आनन्द, पोराणकानि दुब्बलचीवरानि तानि कथं करिस्सथा" ति ? तानि, महाराज, उत्तरत्थरणं करिस्सामा" ति । "यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि उत्तरत्थरणानि तानि कथं करिस्सथा" ति ? "तानि, महाराज, भिसिच्छवियो करिस्सामा" ति । "या पन, भो आनन्द, पोराणका भिसिच्छवियो ता कथं करिस्सथा" ति ? "ता, महाराज, भुम्मत्थरणं[7] करिस्सामा" ति । "यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि भुम्मत्थरणानि तानि कथं करिस्सथा" ति ? "तानि, महाराज, पादपुञ्छनियो करिस्सामा" ति । या पन, भो आनन्द, पोराणका पादपुञ्छनियो ता कथं करिस्सथा" ति ?। "ता, महाराज, रजोहरणं करिस्सामा" ति । "यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि रजोहरणानि तानि कथं करिस्सथा" ति ? "तानि, महाराज, B 489
कोट्टेत्वा चिक्खल्लेन मद्दित्वा परिभण्डं लिम्पिस्सामा" ति ।

अथ खो राजा उदेनो—सब्बेविमे समणा सक्यपुत्तिया योनिसो उपनेन्ति, न R 292
कुलवं[8] गमेन्ती ति—आयस्मतो आनन्दस्स अञ्ञानि पि पञ्च दुस्ससतानि पादासि । अयं चरहि आयस्मतो आनन्दस्स पठमं चीवरभिक्खा[9] उप्पज्जि[10] चीवरसहस्सं ।

---

१ पस्सथा–स्या० । २ पन–रो० । ३ दुस्सवाणिज्जं–म० । ४ खो–सी०, खोध–रो०, स्या० पोत्थके नत्थि । ५ आगमासि–म० । ६ स्या० पोत्थके नत्थि । ७ भूमत्थरणं–म० । ८. कुलावं–सी०, रो० । ९ पठमा चीवरभिक्खा–सी०, पठमं चीवरपरिक्खारो–स्या० । १० उप्पज्जी–म० ।

छन्ने ब्रह्मदण्डारोपनं

१३. अथ खो आयस्मा आनन्दो येन घोसितारामो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्ञत्ते आसने निसीदि। अथ खो आयस्मा छन्नो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त आनन्द अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि। एकमन्त निसिन्न खो आयस्मन्त छन्न आयस्मा आनन्दो एतदवोच – "सङ्घेन ते, आवुसो छन्न, ब्रह्मदण्डो आणापितो[1]" ति।

"कतमो पन, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्डो आणापितो[1]" ति[2] "त्व, आवुसो छन्न, भिक्खू यं इच्छेय्यासि त वदेय्यासि। भिक्खूहि त्व नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो" ति। "नन्वाह, भन्ते आनन्द, हतो एत्तावता, यतोह भिक्खूहि नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो" ति तत्थेव मुच्छितो पपति[3]। अथ खो आयस्मा छन्नो ब्रह्मदण्डेन अट्टीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो एको वूपकट्ठो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो विहरन्तो नचिरस्सेव यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्मा अनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसान दिट्ठेव धम्मे सय अभिञ्ञा सच्छिकत्वा उपसम्पज्ज विहासि। 'खीणा जाति, वुसित ब्रह्मचरिय, कत करणीय, नापरं इत्थत्ताया' ति अब्भञ्ञासि। अञ्ञतरो च पनायस्मा छन्नो अरहत अहोसि। अथ खो आयस्मा छन्नो अरहत्त पत्तो येनायस्मा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त आनन्द एतदवोच – "पटिप्पस्सम्भेहि दानि मे, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्ड" ति। "यदग्गेन तया, आवुसो छन्न, अरहत्त सच्छिकत तदग्गेन ते ब्रह्मदण्डो पटिप्पस्सद्धो" ति। इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया पञ्च भिक्खुसतानि अनूनानि अनधिकानि अहेसु। तस्मा अय विनयसङ्गीति पञ्चसतिका[4] ति वुच्चती ति।

पञ्चसतिकक्खन्धकं निट्ठितं एकादसमं।

---

§ ९. तस्सुद्दानं

B 490 परिनिब्बुते[5] सम्बुद्धे थेरो कस्सपसव्हयो[6]।
आमन्तयि भिक्खुगण सद्धम्ममनुपालको।
पावायद्धानमग्गम्हि सुभद्देन पवेदितं।
R. 293 सङ्गायिस्साम सद्धम्म अधम्मो पुरे दिप्पति॥
एकेनून पञ्चसत आनन्दं पि च उच्चिनि।
धम्मविनयसङ्गीतिं[7] वसन्तो गुहमुत्तमे॥

---

१ आणत्तो–सी०, स्या०। २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि। ३ पपतो–म०। ४ पञ्चसती–रो०। ५ परिनिब्बुते हि–स्या०, रो०, परिनिब्बुतम्हि–सी०। ६ कस्सपअव्हयो–सी०, स्या०, रो०। ७. धम्मविनयसङ्गीति–सी०।

उपालिं विनयं पुच्छि सुत्तन्तानन्दपण्डितं ।
पिटक तीणि सङ्गीति[1] अकसु जिनसावका ॥
खुद्दानुखुद्दका[2] नाना यथापञ्ञत्तिवत्तना[3] ।
न पुच्छि अक्कमित्वान[4] वन्दापेसि न याचि च ॥
पब्बज्ज मातुगामस्स सद्धाय दुक्कटानि मे ।
पुराणो ब्रह्मदण्ड च ओरोधो[5] उदेनेन सह ॥
ताव बहु दुब्बल च उत्तरत्थरणा भिसि ।
भुम्मत्थरणा[6] पुञ्छनियो रजो चिक्खल्लमद्दना ॥
सहस्सचीवरं उप्पज्जि पठमानन्दस्सव्हया[7] ।
तज्जितो ब्रह्मदण्डेन चतुसच्च[8] अपापुणि ।
वसीभूता[9] पञ्चसता तस्मा पञ्चसती[10] इति[10] ॥

पञ्चसतिकक्खन्धकं निट्ठितं ।

इमम्हि खन्धके वत्थू तेवीसति ।

---

१ सङ्गीत–स्या० । २ खुद्दानुखुद्दके–रो०, म० । ३ यथापञ्ञत्तवत्तना–स्या०, यथापञ्ञत्तिं-वत्तना–रो० । ४ अक्कमित्वा च–सी०, अक्कमित्वा पि–स्या०, अक्कमित्वा–रो० । ५ ओरोधा–सी० । ६ भूमत्थरणा–म०, रो० । ७ पठमानन्दसव्हयो–म० । ८ चतुस्सच्च–म० । ९ वसिभूता–रो० । १०–१० पञ्चसता इती ति–स्या० ।

१२. सत्तसतिकक्खन्धकं

§१. यसत्थेरवत्थु

B 491, R. 294 १ तेन खो पन समयेन वस्ससतपरिनिब्बुते भगवति वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय दस वत्थूनि दीपेन्ति – कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्वङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोगि[1] पातु[1], कप्पति अदसक निसीदन, कप्पति जातरूपरजतं ति ।

तेन खो पन समयेन आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वज्जीसु चारिक चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुद आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिय विहरति महावने कूटागारसालाय । तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तदहुपोसथे कसपाति[2] उदकेन पूरेत्वा मज्झे भिक्खुसङ्घस्स ठपेत्वा आगतागते वेसालिके उपासके एव वदन्ति[3] – "देथावुसो, सङ्घस्स कहापण पि अड्ढ पि पाद पि मासकरूप पि । भविस्सति सङ्घस्स परिक्खारेन करणीय" ति । एव वुत्ते आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके एतदवोच – "मावुसो, अदत्थ सङ्घस्स कहापण पि अड्ढ पि पाद पि मासकरूप पि । न कप्पति समणान सक्यपुत्तियान जातरूपरजत, न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजत, न पटिग्गण्हन्ति[4] समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजत, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजता" ति । एव पि खो वेसालिका उपासका आयस्मता यसेन काकण्डकपुत्तेन वुच्चमाना अदसु येव सङ्घस्स कहापण पि अड्ढ पि पाद पि मासकरूप पि ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तस्सा रत्तिया अच्चयेन त हिरञ्ञ भिक्खग्गेन[5] पटिवीस[6] ठपेत्वा भाजेसु । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्मन्त यस R. 295 काकण्डकपुत्त एतदवोचुं–"एसो ते, आवुसो यस, हिरञ्ञस्स पटिवीसो" ति । "नत्थि, मे आवुसो, हिरञ्ञस्स पटिवीसो, नाह हिरञ्ञं सादियामी" ति ।

यसत्थेरस्स पटिसारणीयकम्मं

B 492 २ अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू–"अयं आवुसो यसो काकण्डकपुत्तो उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसति, परिभासति, अप्पसाद करोति, हन्दस्स मय पटिसारणीयकम्म करोमा" ति ते । तस्स पटिसारणीयकम्म अकसु । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके वज्जिपुत्तके भिक्खू एतदवोच – "भगवता, आवुसो, पञ्ञत्त – 'पटिसारणीयकम्मकतस्स भिक्खुनो अनुदूतो दातब्बो' ति । देथ मे, आवुसो, अनुदूत भिक्खु" ति ।

१–१ जलोगिं पातु–स्या०, जलोगि पातु–सी०, रो० । २ कंसचाटिं–स्या० । ३ वदेन्ति–सी०, स्या०, रो० । ४. पटिगण्हन्ति–सी०, रो० । ५ भिक्खुग्गेन–स्या० । ६ पटिविंस–सी०, पटिविस–स्या०, रो० ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू एकं भिक्खु सम्मन्नित्वा आयस्मतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स अनुदूत अदसु । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं वेसालिं पविसित्वा वेसालिके उपासके एतदवोच – "अहं किरायस्मन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि, योहं अधम्म अधम्मो ति वदामि, धम्म धम्मो ति वदामि, अविनय अविनयो ति वदामि, विनय विनयो ति वदामि ।

समणब्राह्मणानं चत्तारो उपक्किलेसा

३ "एकमिदं, आवुसो, समय भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो, आवुसो, भगवा भिक्खू आमन्तेसि — 'चत्तारोमे, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं[1] उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिट्ठा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? अब्भ, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिट्ठा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति न विरोचन्ति । महिका, भिक्खवे, पे०.. धूमरजो, भिक्खवे पे०·· राहु, भिक्खवे, असुरिन्दो चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिट्ठा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो चन्दिमसुरियान उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिट्ठा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिट्ठा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो ? सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा सुरं B 493
पिवन्ति, मेरय पिवन्ति, सुरामेरयपाना अप्पटिविरता – अय, भिक्खवे, पठमो समणब्राह्मणान उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिट्ठा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मेथुन धम्मं पटिसेवन्ति,[2] मेथुनधम्मा अप्पटिविरता – अय, भिक्खवे, दुतियो समणब्राह्मणान उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिट्ठा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा जातरूपरजत सादियन्ति, जातरूपरजतप्पटिग्गहणा[3] अप्पटिविरता – अय, भिक्खवे, ततियो समणब्राह्मणान उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिट्ठा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मिच्छाजीवेन जीविकं[4] कप्पेन्ति, मिच्छाजीवा अप्पटिविरता – अयं, भिक्खवे, चतुत्थो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिट्ठा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो समणब्राह्मणान उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिट्ठा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति' ।

१ चन्दिमसूरियान–म० । २ पतिसेवन्ति–सी० । ३. जातरूपरजतपटिग्गहणा–सी०, रो० । ४ जीवित–म०, रो०, स्या० ।

"इदमवोचावुसो, भगवा । इदं वत्वान[1] सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था —

"रागदोसपरिक्किलिट्ठा[2] एके समणब्राह्मणा ।
अविज्जानिवुटा[3] पोसा पियरूपाभिनन्दिनो ॥
"सुरं पिवन्ति मेरयं पटिसेवन्ति[4] मेथुनं ।
रजतं जातरूपं च सादियन्ति अविद्दसू ॥
"मिच्छाजीवेन जीवन्ति एके समणब्राह्मणा ।
एते उपक्किलेसा वुत्ता बुद्धेनादिच्चबन्धुना[5] ॥
"येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिट्ठा एके समणब्राह्मणा ।
न तपन्ति न भासन्ति[6] असुद्धा सरजा मगा[7] ॥
"अन्धकारेन ओनद्धा तण्हादासा सनेत्तिका ।
वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आदियन्ति पुनब्भवं ति ॥

B. 494 "एवंवादी किराहं आयसन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि, योहं[8] अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

मणिचूळकगामणीकथा

४. "एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन[9] समयेन राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्निसिन्नानं सन्निपतितानं अयमन्तराकथा उदपादि – 'कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं, सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं, पटिग्गण्हन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं' ति । तेन खो पन समयेनावुसो, मणिचूळको गामणी तस्सं परिसायं निसिन्नो[10] होति । अथ खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं एतदवोच – 'मा अय्या[11] एवं अवचुत्थ । न कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं, न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं, न पटिग्गण्हन्ति
R. 297 समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजता' ति । असक्खि खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सञ्ञापेतुं ।

५. "अथ खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सञ्ञापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी भगवन्तं एतदवोच – 'इध, भन्ते, राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्नि-

१ वत्वा–सी० । २ रागदोसपरिक्किट्ठा–सी०, रागदोसपरिक्लिट्ठा–म०, स्या० । ३. अविज्जानिवुता–सी०, रो०, अविज्जानीवुता–स्या० । ४ पतिसेवन्ति–सी० । ५. मुनिनादिच्चबन्धुना–सी० । ६ न भासन्ति न विरोचन्ति–सी० । ७ मिगा–स्या० । ८ सोहं–सी० । ९ पनावुसो–सी०, रो० । १०. निसिन्नको–स्या० । ११ अय्यो–सी०, रो० ।

सिन्नानं सन्निपतितान अयमन्तराकथा[1] उदपादि – कप्पति समणानं सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं, सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजत, पटिग्गण्हन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजत ति । एव वुत्ते अह त, भन्ते, परिस एतदवोचं – मा अय्या एव अवचुत्थ । न कप्पति समणान सक्यपुत्तियान जातरूपरजत, न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजत, न पटिग्गण्हन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजत, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजता ति । असक्खि खो अह, भन्ते, त परिस सञ्ञापेतु । कच्चाहं, भन्ते, एव ब्याकरमानो[2] वुत्तवादी चेव भगवतो होमि, न च भगवन्त अभूतेन अब्भाचिक्खामि, धम्मस्स चानुधम्मं[3] ब्याकरोमि, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो गारय्ह ठान आगच्छती' ति ? 'तग्घ त्व, गामणि, एव ब्याकरमानो वुत्तवादी चेव[4] मे[5] अहोसि, न च म अभूतेन अब्भाचिक्खसि, धम्मस्स चानुधम्म ब्याकरोसि, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो गारय्ह ठान आगच्छति । न हि, गामणि, कप्पति समणानं सक्यपुत्तियान जातरूपरजत, न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं, न पटिग्गण्हन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजत, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजता । यस्स खो, गामणि, जातरूपरजत कप्पति, पञ्च पि तस्स कामगुणा कप्पन्ति । यस्स पञ्च कामगुणा कप्पन्ति एकंसेनेत, गामणि, धारेय्यासि – अस्समणधम्मो असक्यपुत्तियधम्मो ति । अपि चाह, गामणि, एव वदामि तिणं तिणत्थिकेन परियेसितब्ब, दारु[6] दारुत्थिकेन परियेसितब्बं, सकट सकटत्थिकेन परियेसितब्ब, पुरिसो पुरिसत्थिकेन परियेसितब्बो । न त्वेवाह, गामणि, केनचि परियायेन जातरूपरजतं सादितब्बं परियेसितब्बं ति वदामी' ति ।

B

"एववादी किराह आयस्मन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि, योहं[7] अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्म धम्मो ति वदामि, अविनय अविनयो ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

६ "एकमिद, आवुसो, समयं भगवा तत्थेव[8] राजगहे आयस्मन्त उपनन्दं सक्यपुत्तं आरब्भ जातरूपरजत पटिक्खिपि, सिक्खापद च पञ्ञापेसि[9] । एववादी किराह आयस्मन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसाद करोमि, योहं अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्म धम्मो ति वदामि, अविनय अविनयो ति वदामि, विनय विनयो ति वदामी" ति ।

R

एव वुत्ते वेसालिका उपासका आयस्मन्त यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोचुं – "एको व, भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्यपुत्तियो । सब्बेविमे अस्समणा असक्यपुत्तिया ।

१ अयमन्तरकथा–म० । २ ब्याकरमानो–सी०, रो० । ३ वा अनुधम्म–रो० । ४ स्या० पोत्थके नत्थि । ५ रो० पोत्थके नत्थि । ६ दारु–स्या०, रो० । ७ सोहं–सी० । ८ म० पोत्थके नत्थि । ९ पञ्ञपेसि–म० ।

वसतु, भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो वेसालियं । मयं अय्यस्स यसस्स काकण्डकपुत्तस्स उस्सुक्कं करिस्साम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारान" ति । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके सञ्ञापेत्वा अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं आरामं अगमासि ।

वज्जिपुत्तकभिक्खूहि यसस्स उक्खेपनीयकम्मकरणे सन्निपातो

७. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू अनुदूतं भिक्खुं पुच्छिंसु – "खमापि
B. 496 तावुसो, यसेन काकण्डकपुत्तेन वेसालिका उपासका" ति [1] "उपासकेहि[2] पापिकं[2] नो, आवुसो कतं[3] । एको व यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्यपुत्तियो कतो । सब्बेव मयं अस्समणा असक्यपुत्तिया कता" ति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू – "अयं, आवुसो यसो काकण्डकपुत्तो अम्हेहि असम्मतो गिहीनं पकासेसि, हन्दस्स मयं उक्खेपनीयकम्मं[4] करोमा" ति । ते तस्स उक्खेपनीयकम्मं कत्तुकामा सन्निपतिंसु । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो वेहासं अब्भुग्गन्त्वा कोसम्बियं पच्चुट्ठासि ।

---

§ २. उभयपक्खेहि पक्खसङ्गहउय्योगो

८. अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो पावेय्यकानं[5] च अवन्तिदक्खिणापथकानं च भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसि – "आगच्छन्तु आयस्मन्ता, इमं अधिकरणं आदियिस्साम । पुरे[6] अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति,[7] अविनयो दिप्पति, विनयो पटिबाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती" ति ।

सम्भूतसाणवासित्थेरकथा

९. तेन खो पन समयेन आयस्मा सम्भूतो साणवासी अहोगङ्गे पब्बते पटिवसति । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो येन अहोगङ्गो पब्बतो, येनायस्मा सम्भूतो साणवासी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं सम्भूतं साणवासिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्मन्तं सम्भूतं साणवासिं एतदवोच –

"इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति – कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्वङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोगिं पातुं, कप्पति

---

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ पापिका–सी० । ३ कता–सी० । ४ उक्खेपनियकम्मं–रो० ५ पाठेय्यकान–स्या०, रो० । ६ यावपुरे–स्या० । ७ पटिबाहियति–स्या०, पटिबाहीयति–सी०, रो० ।

अदसक निसीदनं, कप्पति जातरूपरजत ति । हन्द मय, भन्ते, इमं अधिकरण आदियिस्साम[1] । R. 299 पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति, अविनयो दिप्पति, विनयो पाटिबाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती" ति । "एवमावुसो" ति खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयसतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो सट्ठिमत्ता पावेय्यका भिक्खू – B 497 सब्बे आरञ्ञिका[2], सब्बे पिण्डपातिका, सब्बे पसुकूलिका, सब्बे तेचीवरिका, सब्बेव अरहन्तो – अहोगङ्गे पब्बते सन्निपतिंसु । अट्ठासीतिमत्ता[3] अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खू – अप्पेकच्चे आरञ्ञिका, अप्पेकच्चे पिण्डपातिका, अप्पेकच्चे पसुकूलिका, अप्पेकच्चे तेचीवरिका, सब्बेव अरहन्तो – अहोगङ्गे पब्बते सन्निपतिंसु । अथ खो थेरान भिक्खून मन्तयमानान एतदहोसि – "इद खो अधिकरणं कक्खळ च, वाळ च,[4] कथ नु खो मय पक्ख लभेय्याम, येन मय इमस्मिं अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा" ति ।

रेवतत्थेरवत्थु

१०. तेन खो पन समयेन आयस्मा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति – बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो[5] मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । अथ खो थेरान भिक्खून एतदहोसि – "अय खो आयस्मा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति – बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मय आयसन्त रेवत पक्ख लभिस्साम[6], एव मय इमस्मिं अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा" ति । अस्सोसि खो आयस्मा रेवतो – दिब्बाय सोतधातुया विसुद्धाय अतिक्कन्तमानुसिकाय – थेरान भिक्खून मन्तयमानान । सुत्वानस्स एतदहोसि – "इद खो अधिकरण कक्खळ च वाळ च । न खो मेत पतिरूप योह एवरूपे अधिकरणे ओसक्केय्यं । इदानि च पन ते भिक्खू आगच्छिस्सन्ति । सोह तेहि आकिण्णो न फासु[7] विहरिस्सामि[8] । यन्नूनाह पटिकच्चेव[9] गच्छेय्य" ति । अथ खो आयस्मा रेवतो सोरेय्या सङ्कस्स अगमासि ।

११. अथ खो थेरा भिक्खू सोरेय्यं गन्त्वा पुच्छिसु–"कह आयस्मा रेवतो" ति ? ते एवमाहसु – "एसायस्मा रेवतो सङ्कस्स गतो" ति । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्कस्सा कण्णकुज्ज अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू सङ्कस्स गन्त्वा पुच्छिसु – "कह आयस्मा रेवतो" ति ? ते एवमाहसु – "एसायस्मा रेवतो कण्णकुज्ज गतो" ति । अथ खो आयस्मा रेवतो कण्णकुज्जा उदुम्बरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू कण्णकुज्ज गन्त्वा पुच्छिसु – "कह आयस्मा . B. 498 रेवतो" ति ? ते एवमाहंसु – "एसायस्मा रेवतो उदुम्बरं गतो" ति । अथ खो आयस्मा रेवतो R. 300

---

१. आदियाम–स्या० । २ आरञ्ञका–स्या०, रो० । ३ असीतिमत्ता–स्या० । ४ वालं च–रो० । ५ ब्यत्तो–सी० । ६ लभेय्याम–रो० । ७ फासु–म० । ८ गमिस्सामि–सी०, रो०, म० । ९. पटिगच्चेव–सी०, रो० ।

उदुम्बरा अग्गळपुरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू उदुम्बरं गन्त्वा पुच्छिंसु – "कहं आयस्मा रेवतो" ति ? ते एवमाहंसु – "एसायस्मा रेवतो अग्गळपुरं गतो" ति । अथ खो आयस्मा रेवतो अग्गळपुरा सहजाति अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू अग्गळपुरं गन्त्वा पुच्छिंसु – "कहं आयस्मा रेवतो" ति ? ते एवमाहंसु – "एसायस्मा रेवतो सहजाति गतो" ति । अथ खो थेरा भिक्खू आयस्मन्तं रेवतं सहजातियं[1] सम्भावेसुं ।

१२ अथ खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयस्मन्तं यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोच – "अयं, आवुसो, आयस्मा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मयं आयस्मन्तं रेवतं पञ्हं पुच्छिस्साम, पटिबलो आयस्मा रेवतो एकेनेव पञ्हेन सकलं पि रत्तिं वीतिनामेतुं । इदानि च पनायस्मा रेवतो अन्तेवासिकं[2] सरभाणकं भिक्खुं अज्झेसिस्सति । सो त्वं तस्स भिक्खुनो सरभञ्ञपरियोसाने आयस्मन्तं रेवतं उपसङ्कमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी" ति । "एवं भन्ते" ति खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्मतो सम्भूतस्स साणवासिस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्मा रेवतो अन्तेवासिकं सरभाणकं भिक्खुं अज्झेसि । अथ खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो तस्स भिक्खुनो सरभञ्ञपरियोसाने येनायस्मा रेवतो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं रेवतं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्मा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्मन्तं रेवतं एतदवोच —

१३. "कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोणं परिहरितुं – यत्थ अलोणकं[3] भविस्सति तत्थ परिभुञ्जिस्सामी" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति ।

B. 499 "कप्पति, भन्ते, द्वङ्गुलकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, द्वङ्गुलकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते, द्वङ्गुलाय छायाय वीतिवत्ताय, विकाले भोजनं भुञ्जितुं" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति ।

"कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते – इदानि गामन्तरं गमिस्सामी ति – भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्तं भोजनं भुञ्जितुं" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति ।

"कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, आवासकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथं कातुं" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति ।

R 301 "कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्घेन कम्मं कातुं – आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा[4]" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति ।

"कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो" ति ?

---

१. सहजातिया-स्या०, सी०, रो० । २ अन्तेवासिं-स्या० । ३ अलोणिकं-सी०, स्या० । ४. अनुमानेस्सामा-म०, स्या० ।

"कप्पति, भन्ते, इद मे उपज्झायेन अज्झाचिण्ण, इद मे आचरियेन अज्झाचिण्ण, तं[1] अज्झाचरितु" ति? "आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती" ति।

"कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो" ति? "को सो, आवुसो, अमथितकप्पो" ति? "कप्पति, भन्ते, य त खीरं खीरभाव विजहित, असम्पत्त दधिभाव, त भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्त पातु" ति? "नावुसो, कप्पती" ति?

"कप्पति, भन्ते, जळोगि पातु" ति? "का[2] सा[2], आवुसो, जळोगी" ति? "कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता,[3] असम्पत्ता मज्जभाव, सा पातु" ति? "नावुसो, कप्पती" ति।

"कप्पति, भन्ते, अदसक निसीदनं" ति? "नावुसो, कप्पती" ति।

"कप्पति, भन्ते, जातरूपरजत" ति? "नावुसो, कप्पती" ति।

"इमे खो,[4] भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय इमानि दस वत्थूनि दीपेन्ति। हन्द मय, भन्ते, इम अधिकरण आदियिस्साम। पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति, अविनयो दिप्पति, विनयो पटिबाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती" ति। "एवमावुसो" ति खो आयस्मा रेवतो आयस्मतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स पच्चस्सोसि।

पठमभाणवारं निट्ठितं।

वज्जिपुत्तकभिक्खूहि रेवतपक्खसङ्गहउय्योगो

१४. अस्सोसु खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू—"यसो किर काकण्डकपुत्तो इदं B 500
अधिकरण आदियितुकामो पक्ख परियेसति, लभति च किर पक्ख"ति। अथ खो वेसालिकान वज्जिपुत्तकान भिक्खून एतदहोसि—"इद खो अधिकरण कक्खळ च वाळं[5] च। कं[6] नु[6] खो मय पक्खं लभेय्याम, येन मयं इमस्मि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा" ति।

अथ खो वेसालिकान वज्जिपुत्तकान भिक्खून एतदहोसि—"अय खो आयस्मा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो। सचे मय आयस्मन्त रेवतं पक्खं लभेय्याम, एव मय इमस्मिं अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा" ति।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू पहूत सामणक परिक्खारं पटियादेसु—पत्त

---

१ स्या० पोत्थके नत्थि। २–२ को सो–सी०, रो०। ३ असुराता–रो०, असुत्ता–सी०, असुता–स्या०। ४ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि। ५ वालं–रो०। ६–६ किंसु–सी०।

पि, चीवरं पि, निसीदन पि, सूचिघरं पि, कायबन्धन पि, परिस्सावन पि, धम्मकरक[1] पि। अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू त सामणक परिक्खार आदाय नावाय सहजाति
R. 302 उज्जविंसु, नावाय पच्चोरोहित्वा अञ्ञतरस्मि रुक्खमूले भत्तविस्सग्ग करोन्ति।

साळ्हत्थेरस्स परिवितक्को

१५. अथ खो आयस्मतो साळ्हस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि – "के नु खो धम्मवादिनो – पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा" ति? अथ खो आयस्मतो साळ्हस्स, धम्म च विनय च चेतसा पच्चवेक्खन्तस्स, एतदहोसि – "अधम्मवादिनो पाचीनका भिक्खू, धम्मवादिनो पावेय्यका भिक्खू" ति।

अथ खो अञ्ञतरा सुद्धावासकायिका देवता आयस्मतो साळ्हस्स चेतसा चेतोपरिवितक्कमञ्ञाय – सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जित[2] वा बाह पसारेय्य, पसारित वा बाह सम्मिञ्जेय्य, एवमेव सुद्धावासेसु देवेसु अन्तरहिता – आयस्मतो साळ्हस्स सम्मुखे[3] पातुरहोसि। अथ खो सा देवता आयस्मन्त साळ्ह एतदवोच – "साधु, साधु, भन्ते साळ्ह, अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू। तेन हि, भन्ते साळ्ह,
B 501 यथाधम्मो तथा तिट्ठाही" ति। "पुब्बे पि चाह, देवते, एतरहि च यथाधम्मो तथा ठितो, अपि चाह न ताव दिट्ठिं आविकरोमि, अप्पेव नाम म इमस्मि अधिकरणे सम्मन्नेय्या" ति।

उत्तरभिक्खुकथा

१६. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू त सामणक परिक्खारं आदाय येनायस्मा रेवतो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त रेवत एतदवोचु – "पटिग्गण्हातु, भन्ते, थेरो सामणकं परिक्खार – पत्तं पि, चीवरं पि, निसीदन पि, सूचिघरं पि, कायबन्धन पि, परिस्सावन पि, धम्मकरक पी" ति। "अल, आवुसो, परिपुण्ण मे पत्तचीवरं[4]" ति न इच्छि पटिग्गहेतु।

तेन खो पन समयेन उत्तरो नाम भिक्खु वीसतिवस्सो आयस्मतो रेवतस्स उपट्ठाको होति। अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू येनायस्मा उत्तरो तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्तं उत्तरं एतदवोचु – "पटिग्गण्हातु आयस्मा उत्तरो सामणक परिक्खारं – पत्त पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धन पि, परिस्सावनं पि, धम्मकरक पी" ति। "अल, आवुसो, परिपुण्ण मे पत्तचीवरं" ति न इच्छि पटिग्गहेतु। "मनुस्सा खो, आवुसो उत्तर, भगवतो सामणकं परिक्खारं उपनामेन्ति। सचे भगवा पटिग्गण्हाति, तेनेव ते अत्तमना होन्ति। नो चे भगवा पटिग्गण्हाति, आयस्मतो च आनन्दस्स उपनामेन्ति – पटिग्गण्हातु, भन्ते, थेरो सामणक परिक्खार। यथा भगवता पटिग्गहितो, एवमेव सो भविस्सती

---

१. धम्मकरणं–म०। २ समिञ्जितं–म०। ३ पमुखे–सी०। ४. तिचीवरं–स्या०, रो०।

ति । पटिग्गण्हातु आयस्मा उत्तरो सामणक परिक्खारं । यथा थेरेन पटिग्गहितो, एवमेव[1] R 303 सो[1] भविस्सती" ति । अथ खो आयस्मा उत्तरो वेसालिकेहि वज्जिपुत्तकेहि[2] भिक्खूहि निप्पीळियमानो एक चीवरं अग्गहेसि । "वदेय्याथ, आवुसो, येन अत्थो" ति । "एत्तक आयस्मा उत्तरो थेरं वदेतु, एत्तकं च[3], भन्ते, थेरो सङ्घमज्झे वदेतु – 'पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी[4] पाचीनका भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू' "ति । "एवमावुसो" ति खो आयस्मा उत्तरो वेसालिकान वज्जिपुत्तकान भिक्खून पटिस्सुत्वा येनायस्मा रेवतो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त रेवत एतदवोच – "एत्तक, भन्ते, थेरो सङ्घमज्झे वदेतु – 'पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी पाचीनका B 502 भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू' " ति । "अधम्मे म त्व, भिक्खु, नियोजेसी" ति थेरो आयस्मन्त उत्तरं पणामेसि ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्मन्त उत्तरं एतदवोचु – "किं, आवुसो उत्तर, थेरो आहा" ति ? "पापिकं नो, आवुसो, कत । 'अधम्मे म त्व, भिक्खु, नियोजेसी' " ति थेरो म पणामेसी ति । "ननु त्व, आवुसो, वुड्ढो[5] वीसतिवस्सोसी" ति ? "आमावुसो, अपि च मय गरुनिस्सय गण्हामा" ति ।

१७ अथ खो सङ्घो त अधिकरण विनिच्छिनितुकामो[6] सन्निपति । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्घ ञापेसि –

"सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सचे मयं इम अधिकरणं इध वूपसमेस्साम[7], सिया पि मूलादायका[8] भिक्खू पुनकम्माय उक्कोटेय्यु । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, यत्थेविम अधिकरण समुप्पन्न, सङ्घो तत्थेविम अधिकरण वूपसमेय्या" ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वेसालि अगमसु – त अधिकरणं विनिच्छिनितुकामा ।

§ ३. सङ्घत्थेरसब्बकामीवत्थु

१८ तेन खो पन समयेन सब्बकामी नाम पथब्या[9] सङ्घत्थेरो[10] वीसवस्ससतिको[11] उपसम्पदाय, आयस्मतो आनन्दस्स सद्धिविहारिको, वेसालिय पटिवसति । अथ खो आयस्मा रेवतो आयस्मन्त सम्भूत साणवासिं एतदवोच – "अह, आवुसो, यस्मि विहारे सब्बकामी थेरो विहरति, त विहारं उपगच्छामि । सो त्व कालस्सेव आयस्मन्त सब्बकामि उपसङ्कमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी" ति ।

१–१ एवमेसो–रो० । २ वज्जिपुत्तेहि–म० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ धम्मवादिनो–सी०, स्या० । ५ बुड्ढो–सी० । ६ विनिच्छिनुकामो–रो० । ७ वूपसमेय्याम–सी०, रो० । ८ मूलदायका–सी० । ९ पथव्या–सी०, रो० । १० सङ्घथेरो–स्या०, रो० । ११. वीसवस्ससतिको–रो०, वीसतिवस्ससतिको–सी० ।

"एव भन्ते" ति खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयस्मतो रेवतस्स पच्चस्सोसि। अथ खो आयस्मा रेवतो, यस्मि विहारे सब्बकामी थेरो विहरति, त विहारं उपगच्छि[1]। गब्भे आयस्मतो सब्बकामिस्स सेनासन पञ्ञत्त होति, गब्भपमुखे आयस्मतो रेवतस्स। अथ R 304 खो आयस्मा रेवतो – अय थेरो महल्लको न निपज्जती ति – न सेय्य कप्पेसि। आयस्मा सब्बकामी – अय भिक्खु आगन्तुको किलन्तो न निपज्जती ति – न सेय्यं कप्पेसि।

B 503 अथ खो आयस्मा सब्बकामी रत्तिया पच्चूससमय[2] आयस्मन्त रेवत एतदवोच – "कतमेन त्व, भूमि[3], विहारेन एतरहि बहुल विहरसी" ति? "मेत्ताविहारेन खो अह, भन्ते, एतरहि बहुल विहरामी" ति। "कुल्लकविहारेन किर त्व, भूमि, एतरहि बहुल विहरसि। कुल्लकविहारो एसो, भूमि, यदिद मेत्ता" ति। "पुब्बे पि मे, भन्ते, गिहिभूतस्स[4] आचिण्णा मेत्ता। तेनाह एतरहि पि मेत्ताविहारेन बहुल विहरामि, अपि च खो मया चिरप्पत्त[5] अरहत्त" ति। "थेरो पन, भन्ते, कतमेन विहारेन एतरहि बहुल विहरती" ति? "सुञ्ञताविहारेन खो अह, भूमि, एतरहि बहुल विहरामी" ति। "महापुरिसविहारेन किर, भन्ते, थेरो एतरहि बहुल विहरति। महापुरिसविहारो एसो, भन्ते, यदिद सुञ्ञता" ति। "पुब्बे पि मे, भूमि, गिहिभूतस्स आचिण्णा सुञ्ञता। तेनाह एतरहि पि सुञ्ञताविहारेन बहुल विहरामि, अपि च मया चिरप्पत्त अरहत्तं" ति।

अयञ्चरहि थेरान भिक्खून अन्तराकथा विप्पकता, अथायस्मा सम्भूतो साणवासी तस्मिं[6] अनुप्पत्तो होति। अथ खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी येनायस्मा सब्बकामी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्मन्त सब्बकामि अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि। एकमन्त निसिन्नो खो आयस्मा सम्भूतो साणवासी आयस्मन्त सब्बकामिं एतदवोच–"इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय दस वत्थूनि दीपेन्ति – कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्वङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोगिं[7], कप्पति अदसक निसीदन, कप्पति जातरूपरजत ति। थेरेन, भन्ते, उपज्झायस्स मूले बहुधम्मो च विनयो च परियत्तो। थेरस्स भन्ते, धम्म च विनय च पच्चवेक्खन्तस्स कथ होति? के नु खो धम्मवादिनो– पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका[8] वा" ति?

"तया पि खो, आवुसो, उपज्झायस्स मूले बहु धम्मो च विनयो च परियत्तो। तुय्हं पन, आवुसो, धम्म च विनय च पच्चवेक्खन्तस्स कथ होति? के नु खो धम्मवादिनो – पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा" ति?

१ उपगच्छि–रो०, स्या०, सी०। २ पच्चूससमय पच्चुट्ठाय–म०, स्या०। ३ भुम्मि–सी०, स्या०, रो०। ४ गिहीभूतस्स–सी०। ५ चिरपत्त–सी०, रो०। ६ स्या०, सी० पोत्थकेसु नत्थि। ७ जलोगिं–स्या०। ८. पाठेय्यका–स्या०, रो०।

"मय्हं खो, भन्ते, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स एवं होति – अधम्मवादी[1] पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति, अपि चाहं न ताव दिट्ठिं आवि- B 504 करोमि, अप्पेव नाम मं इमस्मिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या" ति ।

"मय्हं पि खो, आवुसो, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स एवं होति – R 305 अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति, अपि चाहं न ताव दिट्ठिं आविकरोमि, अप्पेव नाम मं इमस्मिं अधिकरणे सम्मन्नेय्या" ति ।

———o———

§ ४. अधिकरणं विनिच्छिनितुं सङ्घसन्निपातो

१९ अथ खो सङ्घो तं अधिकरणं विनिच्छिनितुकामो[2] सन्निपति । तस्मिं खो पन अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि[3] चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्ञायति । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्घं ञापेसि —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्ञायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इमं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेय्य" ।

सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू उच्चिनि । पाचीनकानं भिक्खूनं – आयस्मन्तं च सब्बकामिं, आयस्मन्तं च साळ्हं, आयस्मन्तं च खुज्जसोभितं[4], आयस्मन्तं च वासभगामिकं, पावेय्यकानं भिक्खूनं – आयस्मन्तं च रेवतं, आयस्मन्तं च सम्भूतं साणवासिं, आयस्मन्तं च यसं काकण्डकपुत्तं, आयस्मन्तं च सुमनं ति । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्घं ञापेसि —

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्ञायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । एसा ञत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्मिं अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्ञायति । सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नति उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । यस्सायस्मतो खमति चतुन्नं पाचीनकानं भिक्खूनं, चतुन्नं पावेय्यकानं भिक्खूनं सम्मुति, उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ अधम्मवादिनो–सी०, स्या० । २ विनिच्छितुकामो–रो० । ३ अनन्तानि–स्या० । ४. उज्जसोभितं–स्या० ।

B 505 "सम्मता सङ्घेन चत्तारो पाचीनका भिक्खू, चत्तारो पावेय्यका भिक्खू, उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

२० तेन खो पन समयेन अजितो नाम भिक्खु दसवस्सो सङ्घस्स पातिमोक्खुद्देसको होति । अथ खो सङ्घो आयस्मन्तं पि अजितं सम्मन्नति[1] – थेरानं भिक्खूनं आसनपञ्ञापकं । अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि – "कत्थ नु खो मयं इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा" ति ?

R 306 अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि – "अयं खो वालिकारामो रमणीयो अप्पसद्दो अप्पनिग्घोसो । यन्नून मयं वालिकारामे इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा" ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वालिकारामं अगमंसु – तं अधिकरणं विनिच्छिनितुकामा[2] । अथ खो आयस्मा रेवतो सङ्घं ञापेसि –

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्मन्तं सब्बकामिं विनयं पुच्छेय्यं" ति । आयस्मा सब्बकामी सङ्घं ञापेसि –

"सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं रेवतेन विनयं पुट्ठो विस्सज्जेय्यं" ति ।

२१ अथ खो आयस्मा रेवतो आयस्मन्तं सब्बकामिं एतदवोच –

(१) "कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोणं परिहरितुं – यत्थ अलोणकं[3] भविस्सति तत्थ परिभुञ्जिस्सामी[4]" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति । "कत्थ पटिक्खित्तं" ति ? "सावत्थियं[5], सुत्तविभङ्गे" ति । "किं आपज्जती" ति ? "सन्निधिकारकभोजने पाचित्तियं" ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पठमं वत्थु[6] सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं पठमं सलाकं निक्खिपामि" ।

(२) "कप्पति, भन्ते, द्वङ्गुलकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, द्वङ्गुलकप्पो" ति ?

B 506 "कप्पति, भन्ते, द्वङ्गुलाय छायाय वीतिवत्ताय विकाले भोजनं भुञ्जितुं" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति । "कत्थ पटिक्खित्तं" ति ? "राजगहे, सुत्तविभङ्गे" ति । "किं आपज्जती" ति ? "विकालभोजने पाचित्तियं" ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं दुतियं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं दुतियं सलाकं निक्खिपामि" ।

(३) "कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते – इदानि गामन्तरं गमिस्सामी ति – भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्त

---

१ सम्मन्नि-सी०, रो० । २ विनिच्छितुकामा-रो० । ३ अलोणिकं-सी०, स्या०, रो० । ४. परिभुञ्जिस्सामा-म० । ५. सावत्थिया-सी०, स्या०, रो० । ६ वत्थुं-सी०, स्या०, रो० ।

भोजनं भुञ्जितुं" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति । "कत्थ पटिक्खित्तं" ति ? "सावत्थिय, सुत्तविभङ्गे" ति । "किं आपज्जती" ति ? "अनतिरित्तभोजने पाचित्तिय" ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इद ततिय वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिद वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं.। इद ततियं सलाक निक्खिपामि" ।

(४) "कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, आवासकप्पो" ति ? "कप्पति भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथ[1] कातुं" ति । "कत्थ पटिक्खित्तं" ति ? "राजगहे, उपोसथसयुत्ते" ति । "कि आपज्जती" ति ? "विनयातिसारे दुक्कट" ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं चतुत्थं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासन । इद चतुत्थ सलाक निक्खिपामि" ।

(५) "कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्घेन कम्मं कातु—आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा[2]" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति । "कत्थ पटिक्खित्त" ति ? "चम्पेय्यके, विनयवत्थुस्मिं" ति । R 307
"किं आपज्जती" ति ? "विनयातिसारे दुक्कट" ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पञ्चमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इद पञ्चमं सलाक निक्खिपामि" ।

(६) "कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते—इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्णं, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्ण B. 507
ति—तं अज्झाचरितुं" ति ? "आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती" ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं छट्ठं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनय, अपगतसत्थुसासनं । इदं छट्ठ सलाक निक्खिपामि" ।

(७) "कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो" ति ? "को सो, आवुसो, अमथितकप्पो" ति ? "कप्पति, भन्ते, यं त खीरं खीरभाव विजहितं, असम्पत्त दधिभाव, तं भुत्ताविना पवारितेन अनतिरित्तं पातु" ति ? "नावुसो, कप्पती" ति । "कत्थ पटिक्खित्त" ति ? "सावत्थियं,[3] सुत्तविभङ्गे" ति । "किं आपज्जती" ति ? "अनतिरित्तभोजने पाचित्तियं" ति ।

---

१ नानूपोसथं-स्या० । २ अनुमानेस्सामा-म०, स्या०, अनुजानिस्साम-सी० । ३ सावत्थिया-सी०, स्या०, रो० ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इदं सत्तमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं। इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं। इदं सत्तमं सलाकं निक्खिपामी"।

(८) "कप्पति, भन्ते, जळोगिं[1] पातु" ति? "का[2] सा,[2] आवुसो, जळोगी" ति? "कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता[3] असम्पत्ता मज्जभावं, सा पातु" ति? "नावुसो, कप्पती" ति। "कत्थ पटिक्खित्त" ति? "कोसम्बियं[4], सुत्तविभङ्गे" ति। "किं आपज्जती" ति। "सुरामेरयपाने पाचित्तिय" ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इदं अट्ठमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं। इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं। इदं अट्ठमं सलाकं निक्खिपामी"।

(९) "कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदनं" ति? "नावुसो, कप्पती" ति। "कत्थ पटिक्खित्त" ति? "सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे" ति। "किं आपज्जती" ति? "छेदनके पाचित्तिय" ति।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इदं नवमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं। इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं। इदं नवमं सलाकं निक्खिपामी"।

(१०) "कप्पति, भन्ते, जातरूपरजतं" ति? "नावुसो, कप्पती" ति। "कत्थ पटिक्खित्तं" ति। "राजगहे, सुत्तविभङ्गे" ति। "किं आपज्जती" ति? "जातरूपरजत-पटिग्गहणे पाचित्तियं" ति।

B 508 "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इदं दसमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छितं। इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं। इदं दसमं सलाकं निक्खिपामि।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो। इमानि दस वत्थूनि सङ्घेन विनिच्छितानि। इतिपिमानि दस वत्थूनि उद्धम्मानि, उब्बिनयानि, अपगतसत्थुसासनानी" ति।

२२. "निहतमेतं, आवुसो, अधिकरणं, सन्तं वूपसन्तं सुवूपसन्तं। अपि च मं त्वं, आवुसो, सङ्घमज्झे पि इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासि – तेसं भिक्खून सञ्ञत्तिया" ति।

अथ खो आयस्मा रेवतो आयस्मन्तं सब्बकामिं सङ्घमज्झे पि इमानि दस वत्थूनि पुच्छि। पुट्ठो पुट्ठो आयस्मा सब्बकामी विस्सज्जेसि। इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया सत्त भिक्खुसतानि अनूनानि अनधिकानि अहेसुं, तस्मायं विनयसङ्गीति सत्तसतिका ति[5] वुच्चती ति।

सत्तसतिकक्खन्धकं निट्ठितं द्वादसमं।

———o———

१. जळोगि-सी० रो०, जळोगिं-स्या०। २-२ को सो-सी०, रो०। ३ असुता-स्या०, असुत्ता-सी०। ४. कोसम्बिया-सी०, स्या०, रो०। ५. सत्तसती-रो०।

§९. तस्सुद्दानं

दस वत्थूनि पूरेत्वा कम्मं दूतेन पाविसि ।
चत्तारो पुन रूप च कोसम्बि च पावेय्यको[1] ॥
मग्गो सोरेय्य-सङ्कस्स[2] कण्णकुज्ज उदुम्बरं ।
सहजाति[3] च मज्झेसि अस्सोसि कं नु खो मयं[3] ॥
पत्तनावाय उज्जवि[4] रहोसि[5] उपनामयं[6] ।
गरु[7] सङ्घो च वेसालिं[8] मेत्ता सङ्घो उब्बाहिका ति[9] ॥

सत्तसतिकक्खन्धकं निट्ठितं ।

इमम्हि खन्धके वत्थू पञ्चवीसति ।

चुल्लवग्गपालि निट्ठिता ।

---

१ पाठेय्यको–स्या० । २ सकास–रो० । ३–३ अग्गळं सहजात च अस्सोसि कन्नु खो मय–सी० । ४ स उज्जि–रो०, उज्जवी–सी० । ५ दूरहो पि–रो०, दूरतो पि–स्या० । ६ उदामस्स–स्या०, रो० । ७ दारुण–स्या०, दारुक–रो० । ८ वेसालि–सी०, स्या०, रो० । ९ सी० पोत्थके एत्थ अयं अधिको पाठो दिस्सति–

'कम्म च परिवासो च समुच्चयो समथो पि च ।
खुद्दसेनासन भेदा वत्तुपोसथ भिक्खुनी ॥
पञ्चसती सत्तसती खन्धका चुल्लवग्गम्हि ।
वुत्ता द्वादसमा सियुं' ॥

विसेसपदानं

अनुक्कमणिका

(सब्बा उपमायो सेय्यथासद्दस्स हेट्ठा दट्ठब्बा)

फ

ब

स

— ० —

Printed by Laxmibai Narayan Chaudhari at the Nirnaya Sagar Press,
26-28, Kolbhat Street, Kalbadevi, Bombay
Published by J Kashyap, Secretary, Pāli Publication Board, Nalanda,
PATNA (INDIA)